

HİSARCIKLİZÂDE MES'ÛD

MECMÛ'A-I EŞ'ÂR

(İnceleme-Metin)

Hazırlayan
Gülçiçek AKÇAY

Paradigma Akademi

Şubat– 2020

HİSARCIKLIZÂDE MES'ÛD – MECMÛ'A-I EŞ'ÂR (İnceleme – Metin)

Hazırlayan: Gülçiçek AKÇAY

ISBN: 978-605-7691-66-8

Sertifika No: 32472

Matbaa Sertifika No: 43370

Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım

Fetvane Sokak No: 29/A

ÇANAKKALE

Tel: 0531 988 97 66

Mizanpaj: Fahri GÖKER

fahrigoker@gmail.com

Dizgi ve Kapak Tasarımı: Gürkan ULU

gurkanulu@gmail.com

Matbaa Adres:

Ofis2005 Fotokopi ve Büro Makineleri San. Tic. Ltd. Şti.

Davutpaşa Merkez Mah. YTÜ Kampüsü

Güngören / Esenler

İSTANBUL

Paradigma Akademi bir CNK Kitaplığı kuruluşudur.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığında alınan bandrol ve ISBN ile
satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

Paradigma Akademi – Şubat 2020

HİSARCIKLİZÂDE MES'ÛD

MECMÛ'A-I EŞ'ÂR

(İnceleme-Metin)

Hazırlayan
Gülçiçek AKÇAY

Paradigma Akademi

Şubat– 2020

ÖN SÖZ

Klasik şiir alanında günümüze kadar yapılan çalışmaların önemli bir kısmı metin neşrine yönelik olmuştur. Neşredilen ve üzerinde inceleme yapılan eserlere bakıldığında divan ve mesnevilerin önemli bir yer kapladığı görülmektedir. Bunların yanı sıra şiir mecmualarının neşir ve incelemelerine yönelik çalışmalar da yapılmaktadır. Zira şiir mecmuaları, derlendiği dönemin ve hitap ettiği toplumun/topluluğun şiir zevkini tespit etme, şairlerin edebi kişiliği, döneminde ve sonraki dönemlerde ne kadar okuyucu buldukları hakkında fikir edinme, biyografik kaynaklarda anılmayan şairler, divanı bulunan şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri, daha önce örneklerine rastlanmamış veya nadir karşılaşılan nazım şekilleri, kafiye yapıları ve nazım türleri ile karşılaşma gibi imkânlar sunmalarıyla edebiyat tarihi araştırmalarında önemli bir yer işgal etmektedirler.

Yakın tarihe kadar bu eserlerin kıymetleri nispetinde üzerinde durulmamış olmakla birlikte son yıllarda hız kazanan mecmua çalışmalarıyla edebiyat tarihimizin hakkıyla bilinmesine engel teşkil eden boşlukların yavaş yavaş doldurulmaya başladığını memnuniyetle söyleyebiliriz. Bu çalışmaların sistemli ve birbiriyle ilişki içerisinde yürütülmesi için öncelikli olarak şiir mecmuaları olmak üzere bütün mecmuaların ayrıntılı tasnif ve dökümüne ihtiyaç vardır. Bu gaye uyarınca bugün ülke çapında mecmua çalışmalarına bir ivme kazandıran Şiir Mecmualarının Sistemati Tasnifi Projesi (MESTAP) yürütülmektedir. Biz de bu çalışma ile aynı zamanda bu projeye katkıda bulunmayı hedefledik.

Çalışmamıza konu olan mecmuanın, yaptığımız katalog taramaları sonucunda Milli Kütüphane Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu 06 Hk 899'da *Mecmû'a-i Eş'âr* adıyla kayıtlı olduğunu tespit ettik ve bu nüshanın dijital kopyasını esas alarak metin üzerinde çalıştık.

Mecmua teriminin tanımı ve şiir mecmuaları hakkında araştırmacıların çeşitli değerlendirmelerin bulunduğu girişten sonra üç bölüm hâlinde tertip ettiğimiz çalışmamızın birinci bölümündeki ilk başlıkta *Mecmû'a-i Eş'âr* hakkında genel bilgiler; nüsha tavsifi, tertibi, mürettibi ve tertip tarihi, ikinci başlıkta ise eserin muhtevası; mecmuada yer alan şairler ve şiirleri, şiirlerin yüzyıllara göre dağılımı, vezinleri, nazım şekilleri, şiirlerdeki ortak tema ile ilgili tespitler yer almaktadır.

İkinci bölümdeki ilk başlıkta *Mecmû'a-i Eş'âr*'ın transkripsiyonlu metni daha önce neşredilmiş divanlarla mukayeseli olarak ortaya konmuş, ikinci başlıkta ise MESTAP'a göre düzenlenmiş tabloya yer verilmiştir. Çalışmanın sonunda da inceleme ve metin bölümünde yer alan şair adlarının dizini yer almaktadır.

Çalışmalarım sırasında, metin okuma hususunda bilgisine ve dikkatine sonsuz güvendiğim, “günlerce” şeklinde ifade edebileceğim ölçüde zamanını ve ilgisini işgal ettiğim Prof. Dr. Ali İhsan Öbek, metni inceleme aşamasında fikir ve eleştirileriyle zihnime yol açan Prof. Dr. M. Fatih Köksal ve metni bulup ellerime teslim eden Doç. Dr. Mehmet Özdemir hocalarıma kıymetli desteklerinden dolayı teşekkürlerimi borç bilirim. Bu kitabı, geleceğini tesis etme hayalleri ile bana çalışma ve başarıma azmi, yaşama sevinci veren biricik oğlum Çınar Akçay’a ithaf ediyorum.

Gülçiçek AKÇAY

Edirne, 2020

İçindekiler

ÖN SÖZ	V
KISALTMALAR.....	IX
GİRİŞ.....	11
1. BÖLÜM	15
1.1. MECMÛ' A-İ EŞ' ÂR HAKKINDA GENEL BİLGİLER	15
1.1.1. Mecmuanın Nüsha Tavsifi	15
1.1.2. Mecmuanın Tertibi	15
1.1.3. Mecmuanın Mürettibi ve Tertip Tarihi.....	17
1.2. MECMÛ' A-İ EŞ' ÂR'IN MUHTEVASI	20
1.2.1. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Şiirleri	20
1.2.2. Mecmuadaki Şiirlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı	27
1.2.3. Mecmuadaki Şiirlerin Vezinleri	28
1.2.4. Mecmuadaki Şiirlerin Nazım Şekilleri	29
1.2.5. Mecmuada Mevcut Olup Divanlarda Yer Almayan Şiirler	31
1.2.6. Mecmuada En Çok Şiiri Bulunan Şairler.....	31
1.2.7. Mecmuadaki Şiirlerde Ortak Tema	37
SONUÇ.....	41
2. BÖLÜM:	43
2.1. MECMÛ' A-İ EŞ' ÂR METNİ.....	43
2.1.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol	43
2.1.2. Metnin Transkripsiyon ve İmla Hususiyetleri.....	44
2.1.3. Metin	47
2.2. MECMÛ' A-İ EŞ' ÂR'IN MESTAP'A GÖRE MUHTEVA TABLOSU	502
KAYNAKÇA	555
ŞAİR ADLARI DİZİNİ.....	562

KISALTMALAR

AKM : Atatürk K lt r Merkezi

bk. : Bakınız

C. : Cilt

D. : Divan

D A : T rk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

DTCF: Dil ve Tarih-Coğrafya Fak ltesi

h l. : Hazırlayan

G : Gazel

K : Kaside

KTB : K lt r ve Turizm Bakanlığı

Mat. : Matla'lar

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

M f. : M fredler

Ms. : Musammatlar

M s. : M stezadlar

N . : Nazmlar

s. : Sayfa

S. : Sayı

TEİS : T rk Edebiyatı İsimler S zl ğ 

Tk. : Terkib-i Bendler

vb. : ve benzerleri

vd. : ve diğerleri

vr. : Varak

Y . : Yazma

Yay. : Yayınları

GİRİŞ

Klasik Türk Edebiyatında Şiir Mecmuaları

Mecmua, “*dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak anlamındaki cem’ masdarından türeyen mecmû’dan (bir araya getirilmiş, toplanmış) gelmektedir.*” (Uzun, 2003: 265). Edebî bir terim olarak da “*defter, çeşitli konuların bir araya getirildiği yazıları ihtiva eden kitap, şiir defteri*” (Kut, 1986: 170) ya da “*farklı kişilere ait metinlerin/ metin parçalarının bir araya getirildiği eserler bütünü*” (Köksal 2012: 411) olarak tarif edilmiştir.

Türk şiir tarihi için, en önemli kaynaklardan biri *mecmû’a-i eş’âr* olarak andığımız şiir mecmualarıdır. Köksal’ın da işaret ettiği üzere bu mecmualar “*edebiyat tarihimizde meçhul yeni eserler, yeni şairler, yeni metinlerin gün yüzüne çıkarılmasında elimizdeki en değerli malzemelerdir.*” (2016: 170). Şiir mecmuaları, derlendiği dönemin ve hitap ettiği toplumun/topluluğun şiir zevkini tespit etme, bir şairin edebi kişiliği, döneminde ve sonraki dönemlerde ne kadar okuyucu bulduğu hakkında fikir edinme, biyografik kaynaklarda anılmayan, veya divanı bulunmayan şairlerin şiirleri, daha önce örneklerine rastlanmamış veya ender görülen nazım şekilleri, kafiye yapıları ve nazım türleri, hatta aruz kalıplarıyla tanışma, üslup çalışmalarında araştırmacıların yararlandığı unsurları farklı şairlerden örneklerle bulma imkânı sunmak gibi çeşitli fonksiyonlara sahiptirler.

Şiir mecmuaları genellikle farklı yüzyıllara ait şairlerin, muhtelif nazım şekillerindeki şiirleriyle, türlü mensur eserlerden derleme yoluyla oluşturulmuştur. Mecmuanın bir derleme faaliyeti oluşu, hem derleyenin hem de derlenenlerin çok sayıda farklı hususiyetine göre şekillenmesine sebep olmuştur. Araştırmacılar bir şiir mecmuasına yaklaşırken derleyenin amacı, kimliği/aidiyeti/ mensubiyeti, ilgi ve bilgi alanları, yaşadığı yüzyıl, mecmuanın şekli, tertip hususiyetleri, dili, muhtevası; içerdiği şiirlerin tür ve konu özellikleri, nazım şekilleri, şairlerin yaşadıkları yüzyıllar... gibi birçok farklı unsuru ölçüt olarak onları tasnif etme yoluna gitmişlerdir.¹

Şiir mecmuaların incelerken mürettibin hangi ihtiyaca binaen mecmuasını hazırladığı, mecmuayı tertip etmekteki amacının ne olduğu gibi soruların da

¹ Son zamanlarda yapılan mecmua incelemelerinin büyük çoğunluğunda, mecmuaları tasnifi konusuna eğilen çeşitli araştırmacıların tasnif denemeleri, eksiksiz olarak alıntılanarak aktarılma yoluna gidilmiştir. Bu çalışmada böyle bir tekrardan kaçındığımız için söz konusu tasnifler hakkında genel bir bilgi vermeyi uygun gördük. Söz konusu mecmua tasnifleri hususunda ayrıntılı bilgi ve farklı görüşler için (bk. Levend, 1984: 166-167; Kut 1986: 170-174; Kılıç 2012: 80-96; Gürbüz 2012: 10-14; Kurnaz vd. 2013: 53; Köksal 2012:84; Gıynaş 2011: 246-247; Köksal 2018: 89-91).

cevaplanması gerekir (Kurnaz vd, 2013:56). Şiir mecmualarında -bilindiği kadarıyla- derleyenin amacına ve yöntemine ilişkin eserin kendisine kaydedilmiş bir bilgi bulunmamaktadır. Derleyen, kendi zevkine hitap eden şiirleri, hatta kendi şiirlerini -bugünkü tabirle- dosyalamak suretiyle şahsi bir istifade gözeterek mecmuayı tertip etmiş olabilir. Derleyenin şiir muhiplerinin zevkine yön vermek, okuyucu kitlesinin kendisini geliştirmesini, kendi bölgesine ya da mensup olduğu topluluğa ait şairlerin şiirlerine ulaşmasını sağlamak gibi toplumsal açılımı olan bir gayesi de olabilir. Mehmet Gürbüz şiir mecmualarının derleme sebepleri/amaçları hakkında şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

“Her bir mecmua için ayrı ayrı sebepler türetmek mümkün olsa da bunları iki ana başlıkta toplamak mümkündür; kişisel sebepler, toplumsal sebepler. Derleyicinin bu noktadaki tercihi mecmuasının da şekil ve içerik özellikleri üzerinde büyük oranda belirleyici olacaktır. Kişisel kaygılarla oluşturulmuş mecmualar derleyicinin kendisi için tuttuğu not defteri durumunda olduğundan çoğunlukla düzensiz, birbiriyle alakasız her türden bilginin bulunduğu mecmualar görünümündedir. Kimi mecmualarsa şairleri ve şiirleri unutulmaktan kurtarmak -ve belki de bu söylemin arka okuması olarak- bir edebî kanon oluşturarak okuyucu kitlesinin zevkine yön vermek gibi toplumsal kaygılarla derlenirler. Bu türden mecmualarsa çoğunlukla tek bir alana/konuya odaklanmış, daha düzenli ve sistemli bir çalışmanın ürünü olarak ortaya konulmuştur.” (2012: 1).

Hanife Koncu ve Müjgan Çakır da (2012: 120) şiir mecmualarını amaçları açısından incelediklerinde derleyeni harekete geçiren üç saik bulmuşlardır: *“1. Sadece şairlere bilgi verme gayreti, 2. Genel okuyucuya bilgi verme gayreti, 3. Mecmûa tertipçisinin kendisi için aldığı notlar.”*

Şiir mecmualarının ne şekilde derlendiğine dair soruyu cevaplamak için öncelikle derleyenin yararlandığı yazılı kaynakları tespit etmemiz gerekmektedir. Şairlerin yaşadıkları yüzyıllara ait tezkireler, divanlar ya da diğer mecmua ve cönkler² hem derleyenin hem de araştırmacının şiir kontrolü sırasında yararlandığı kaynaklar olmalıdır.

² M. Fatih Köksal'ın cönkler, şiir mecmuaları, divanlar ve tezkireler üzerinde yaptığı araştırmalar sonucunda yaptığı değerlendirme ve tespitler (Köksal 2016b; 2017), “divan şairine göre cöngün ne olduğu” hakkında tamamlayıcı bilgiler vermektedir: Saz ve tekke şiirleri yanında divan şiirlerinin de derlendiği cönk, “şiir derlemesi” anlamında “mecmua”dan farklı değildir. Bu tür derlemelerin adlandırılmasında divan şairleri tarafından “mecmua”ya kıyasla daha az kullanılan “cönk” kelimesi, eserin içeriğine değil, daha çok şekline dair bir farka işaret etmektedir. Buna göre cönk, “saz, tekke ve divan şairlerinin şiirleri ile bazı anonim ürünlere yer veren; kimilerinde türlü dualar, fal, cıfr, reml, vefk, tılsım vb. gizli ilimlere dair kayıtlar, ilaç terkip ve tarifleri, rüya

“Tekirdağlı Şehri’nin mecmuasını oluştururken bu tür yazılı kaynaklardan özellikle de Hasan Çelebi Tezkiresi’nden yararlandığı, Kâbilî’nin mecmuasına aldığı şiirleri yazılı kaynaklardan teyit ettiği, Recâizâde Ahmed Cevdet’in, Nevâdirü’l-Âsâr Fî Mütâla’ati’l-Eş’âr adlı derlemesini yaparken aynı şekilde yazılı kaynaklardan yararlandığı, Bursalı Mehmed Tâhir’in Müntehât-ı Mesârî ve Ebyât adlı derlemesinde şiirlerin doğru şekillerini ve kime ait olduğunu tespit etmek için çaba sarf ettiği bilinmektedir. Bu örnekler yazılı kaynakların mecmuaların tertibi sürecinde etkin bir şekilde kullanıldığını göstermektedir.” (Gürbüz 2011: 2).

Mecmua, bir mürettep tarafından derlenmek suretiyle oluşturulması dolayısıyla telif bir tür olarak kabul edilmez ise de ihtiva ettiği malzemede mürettibin seçimi ve o malzemeyi tanzim ve tertip şekli bu türün bir “yeniden üretim” olduğunu söylememize olanak sağlar.

“Edebî gelenek, divan, mesnevi, tezkire gibi yazılı eser biçimlerinden farklı olarak mecmualar için herhangi bir şablon belirlememiştir. Bu itibarla her mecmua, tamamen mürettibin kişisel zevkince belirlenmiş olan yeni ve farklı bir formda üretilmiştir. Eserin içeriğinin ne olacağı, şekil özellikleri bakımından nasıl tasarlanacağı tamamen mürettibin tercihine bağlıdır.” (Gürbüz 2013: 316).

Araştırmacının bir mecmuanın tertip hususiyetleri; mecmuaya alınan şiirlerin dizilişinde ve sıralamasında nazım şekilleri, kafiyelerinin son harfleri, temaları, şairlerinin şiir sayıları, yaşadığı yüzyıllar...dan hangisinin/ hangilerinin ölçüt alındığı üzerinde vardığı sonuçlar, derleyenin bu konudaki bilgisi, salahiyeti, zevki ve hedef okuyucu kitlenin mahiyeti hakkında fikir verecek, mecmuanın tasnifindeki ölçütlerden de biri olacaktır.

Bir diğer tasnif ölçütü olarak mecmuanın içine aldığı tarihsel dönemi; derlendiği tarih ve şiirlerin ait oldukları yüzyılları ve coğrafyayı saymak gerekir. Devir şairinin hangi konulara, türlere, nazım şekillerine rağbet ettiği devrin sanat telakkisi hakkında önemli bilgiler sunduğu gibi, yaşadığı coğrafyadaki kültürel hayat, siyasi ve tarihsel mevzular hakkında da fikir verebilecektir.

Bu çalışmada *Mecmû’a-i Eş’âr*’ın şiir mecmuaları arasında hangi sınıfa mensup olduğu, derlenme amacı, Türk edebiyat tarihindeki yeri ve kıymeti belirlenmeye çalışıldı.

tabirleri, mektup suretleri, muhtelif tarih kayıtları, alacak-verecek hesapları gibi şiirle ilgisi olmayan her türlü bilgi notlarının da bulunduğu, uzunlamasına açılan, ensiz el yazması eserlere” denir. Ayrıca Mehmet Gürbüz’ün de cönklerde divan şiirlerinin bulunma sıklığını değerlendiren araştırma için (bk. Gürbüz 2012).

1. BÖLÜM

1.1. MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1.1. Mecmuanın Nüsha Tavsifi

Milli Kütüphane Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu 06 Hk 899'da *Mecmû'a-i Eş'âr* adıyla kayıtlı olan eser 138 varak olmakla birlikte 14a, 131a, 132a- 134a sayfaları boş 132b-133a varağı eksiktir. Eserin başında mecmua ile ilgili olmayan bir hikâyeden sonra mecmuanın fihristi mevcuttur. Fihristin altında Ahmed Boluvî'nin temellük kaydı ve basılı mührü vardır. 136b sayfasına ise kime ait olduğunu bilemediğimiz borç- alacak listesi kaydedilmiştir.

Yazı nesih kırmasıdır; okunaklı olmakla beraber özellikle sona yakın sayfalarda yazıda özensizlik görülür. Sayfalar çift kırmızı cetvellidir, şair adları - çok az istisna ile- kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bazı sayfalarda derkenarlar da kullanılmıştır. Satır sayısı değişiklik göstermektedir. Cilt ölçüsü 200x145, sayfa ölçüleri ise 175x95 mm'dir. Kâğıt taç filigranlıdır.³

Mecmuanın başı ve sonu şu beyitlerden oluşmaktadır:

Başı: *Bi'smillâhi 'r-rahmâni 'r-rahîm*

Şûret-i sergûş-ı elif lâm mîm

Sonu: *İtdi erbâb-ı kemâl şî'rüni taḥsîn Mes'ûd*

Defter-i ehl-i dile biz dahı mestûr olalum

1.1.2. Mecmuanın Tertibi

Derleyen mecmuayı kasideler, gazeller, musammatlar, müfred ve matla'lar sıralaması ile mürettep divan sırasına uygun tarzda tanzim etmiştir. Nazım şekillerine göre yapılan bu sıralamada mecmuada yer alan şairlere ait şiirler, kafiyelerinin ya da rediflerinin son harflerinin alfabetik sırasına göre dizilmeye çalışılmış, böylelikle her nazım şekli için şairi ölçüt alan bir iç sıra oluşturulmuştur. Diğer bir deyişle, her nazım şekli kendisine ayrılan bölümde önce şairlerine, sonra kafiye/rediflerine göre sıralanmak istenmiştir; fakat eserin başında gösterilen bu hassasiyetin sonlara doğru hükmünü yitirmeye başladığı görülmektedir. Söz gelimi, kıt'alara ayrılan bölümde gazele, terkiib-i bendlerden sonra yeniden kasideye dönüş gibi düzensizlik izlenimi veren durumlar görmek

³ Mecmuanın sadece dijital kopyası elimizde olduğu için nüsha tavsifinde cilt- sayfa ölçülerine ve kâğıt türüne ait bilgiyi Milli Kütüphane El Yazması ve Nadir Eserler Dijital Kataloğunda esere ait künye detaylarından aldık.

mümkündür. Ayrıca x şaire ayrılmış sayfalardan/varaklardan sonra başka şairlerin şiirlerinin bulunduğu takip eden sayfaları/varakları ya da derkenarları tekrar x şairin şiirlerine ayırması, derleyenin yine zaman zaman tertip planı dışına çıktığını, geri dönüşlerle eserde düzeltmeler, eklemeler yaptığını göstermektedir.

Eserin son bölümü müfred ve matla'lara ayrılmıştır. Çoğu çeşitli şairlere ait gazellerden alınmış olduğunu tespit ettiğimiz bu beyitlerin hepsi “hat” ile ilgilidir. Öyle anlaşıyor ki derleyen, divan şiirindeki “hat” kavramı üzerinde yaratılmış olan mecaz ve mazmunları örnekleyen, temaya dayalı küçük bir antoloji oluşturmak istemiştir.

Şiirlerinin başında hangi şaire ait olduğunu gösteren bir sisteme uyulmuştur: Derleyen önce şiirlerini derlediği şairin mahlasını “Ġazeliyât-ı Emîrî, Ġazeliyât-ı Vecdî” gibi ibarelerle vermiş, takip eden şiirleri bir sonraki şairinkine gelinceye kadar “Ve lehû” ibaresini bazen tek başına, bazen de şair adıyla birlikte kullanarak başlıklandırmıştır. Her şiirde böyle bir başlık olmamasının yanı sıra özellikle “Müfredât” bölümünde hiçbir beytin şairi zikredilmemiştir. Biz, kendi araştırmalarımız sonucu tespit edebildiğimiz şiirlerin hangi şaire ait olduğunu göstermek amacıyla şair adını/mahlasını - [Ġazel-i] Nedîm Muḥammes-i [‘Âşım] ya da [Müfred-i Nâbî] örneklerindeki gibi- köşeli parantez içine alarak şiirleri başlıklandırdık.

Mecmuaya alınan -hususen gazel olmak üzere- bazı beyit ve bentlerin düşürülmek suretiyle şiirleri kısaltma yoluna gidildiğini şairlere ait divanların ulaşabildiğimiz neşirlerine bakarak tespit ettik. Özellikle beyit sayısı beşi aşan gazellerde fazla görülen beyitlerin çıkarılması şiir mecmuaları üzerine yapılan çalışmalarda araştırmacıların da çokça karşılaştığı bir durumdur. Bir tür olarak mecmuanın tertibi üzerinde “mecmuaya giren gazellerin beş beyitle sınırlandırılması” gibi genel bir temayülden ya da buna benzer genel hükümlerden bahsedilebilmesi, bu konuda yapılacak farklı ve geniş kapsamlı bir çalışmayı gerektirmektedir.

Nazım şekilleri ve nazım türleri açısından mecmuayı incelediğimizde derleyenin konuya uygunluk endişesi taşımaksızın farklı türlerde yazılmış aynı biçimdeki şiirleri sıralama temayülü içinde olduğu görülmektedir.

Musammatların aralarına zaman zaman yerleştirdiği gazeller derleyenin nazım biçimi olarak gazele, kendi bölümünün sınırlarını aşmasına izin verecek kadar önem verdiğini düşündürmektedir.

Mecmuanın sonundaki gazelin -başında yer alan “Li-râkımhî” ibaresi sayesinde tespit ettiğimiz üzere- derleyene ait olması, derleyenin eserin

bütününde hâkimiyeti elinde tutan gazel nazım şekline verdiği önemi göstermektedir, diyebiliriz.

1.1.3. Mecmuanın Mürettibi ve Tertip Tarihi

Mecmuanın sonunda “Li-râkımihi” başlığı ile yazılmış olan gazelde geçen mahlastan yola çıkarak derleyenin “Mes’ûd” adlı/mahlaslı bir şair olduğunu tespit ettik. Mecmuaya alınan şairlerden 1807 yılında öldüğünü bildiğimiz Hoca Neş’et’i “merhum” sıfatı ile anması Mes’ûd’un mecmuayı 19. yüzyılın başlarında tertip etmiş olabileceğini göstermektedir. Bu yüzyılda yaşadığını bildiğimiz Mes’ûd adlı/mahlaslı üç şairin ulaşabildiğimiz eserlerinde (Alıcı 2004: 70; Tanyıldız 2013; Güven 1999: 73-128) mecmuada bulunan tek şiirini aradık ve şairimizin M. Fatih Köksal’ın *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*’nde ismine herhangi bir nisbe izafe etmeden (2014), Ahmet Emin Güven’inse *Kayseri’de Yazma Mecmualar* adlı eserinde “Hisarcıklızade Mes’ûd Rahmetâlûd” adıyla tanıttığı (2000: 90) “Mes’ûd” olduğunu tespit ettik.

1780 tarihinde doğduğu düşünülen şairin hayatı hakkındaki bilgiler oldukça sınırlıdır. Rahmetâlûd takma adı, yeğeni Kayseri müftüsü, şair Nâil Efendi’nin bu isimle takdiminden sonra kullanılmaya başlamıştır (Güven 2000: 91). Kayseri müftüsü Hisarcıklızâde Mustafâ Efendi’nin oğlu, müftü-şair Sâlim Ebu Meâlîm’in kardeşi olan Mes’ûd, 1816 senesinde Karahisâr-ı Sâhib’in Sandıklı kazasında memuriyette bulunmuş ve 1873 yılında ölmüştür (Güven 1999: 73).

Mes’ûd’un bir divanı bilinmiyorsa da özellikle yöresel şiir mecmualarında şiirleri mevcuttur (Köksal 2014). Ahmet Emin Güven, babası Başkatıpzâde Râgıb’ın derlediği bir mecmuada Mes’ûd’un 42 şiirini bulmuş ve neşretmiştir (1999: 73-128). Râgıb Bey’in mecmuada şiirler için yazdığı ve Güven’in işaret ettiği “*Mes’ûd merhumun kendi mecmuasından aynen.*” (1999: 112) ya da “*Müşârun- ileyhin mecmuasından aynen yazılmıştır.*” (1999: 127) şeklindeki notları, Mes’ûd’un elimizdeki dışında bir mecmuası daha olduğunu düşündürmektedir. Ancak bu düşüncemizi destekleyecek herhangi bir eseri elimizde bulunmamaktadır.

Mes’ûd’un neşredilmiş söz konusu şiirlerini hem de şekil, hem konu, hem de üslup açısından incelediğimizde *Mecmû’a-i Eş’âr*’ın bir minyatürü ile karşılaştığımızı söylemek mümkündür. Mecmuanın mürettibi ile bu şiirlerin sahibinin aynı şahıs olduğu dikkatli bir bakışla görülebilmektedir. Derlediği mecmuadan yola çıkarak Mes’ûd’un meşrebi, edebi kişiliği ve estetik zevki ile ilgili edindiğimiz izlenimler şiirleriyle bir bütünlük arz etmektedir: Mecmuasındaki gibi elimizdeki şiirlerde de gazel nazım şekline temayülû belirgindir; neşredilen 42 şiirin 26’sı gazeldir. Bu gazellerin üçü şairin ağabeyi

Sâlim Ebû Me'âlim'e, üçü Süleymân Nâzım Efendi'ninkilere nazire olarak yazılmıştır. Bir gazelinin na't türünde, bir diğerini de Kayseri Mevlevîhânesinde post-nişîn olan Mehmed Sa'id Hâzım Efendi'nin konağının övgüsü olarak kaleme almıştır. Müttekerrir müsemmen şeklinde 1 münacatı, Fıtnat Hanım, Enderunlu Vâsıf ve Erzurumlu Müftîzâde Şâkir Efendi'nin gazellerine yapılmış 3 tahmisi yanında çeşitli kişilerin doğum ve ölümleri için yazdığı 12 tarihi vardır.

“Şairin Kayseri'deki muhtelif eserlerde bulunan kitabelerdeki tarih manzumelerine bakılırsa döneminde Kayseri'de özellikle tarih düşürmesiyle tanındığı söylenebilir. Ayrıca Gavremzâde Şeyhî Mecmuası'nda bir miktar şiirinin Fuzûlî, Nedîm, Vehbî, Nazîm vs. gibi büyük şairler arasında yer aldığına göre çağdaşı yerel şairler arasında belli bir şöhreti olduğu anlaşılmaktadır.” (Köksal 2014).

Bir münacat ve bir na'ttan başka dini şiiri olmadığı gibi gazellerinde de belirgin din ve tasavvuf örüntüsü görünmemektedir.

Mecmuadaki tek gazelinin kılavuzluğunda bile Mes'ûd'un divan şiiri geleneğine bağlı şairlerin kendini konumladıkları âşıklık tavrını benimseyen, “rind-meşreb” tabir edebileceğimiz bir kişiliğe sahip olduğu görülebilir. İnsanın kaderini kendisine dayatan feleğin elinde şekilden şekile girmek suretiyle kedere ve gama kapılarak sürekli şikâyetlenmek yerine, kaygan ve geçici bir mahiyete sahip olan dünyevi hadiselerle kayıtsızlığı tavsîye ve telkin eder şair:

*Niçe bir gerdiş-i gerdûn ile gam-hor olalum
Girelüm meykedeye biz dağı mey-hor olalum*

*Çalınur sînede her dem nağamât-ı âlâm
Kabza-i dest-i felekde niçe tanbûr olalum (625/1-2)*

Klasik şiir estetiğinde aşk, âşığı akıldan ve akılla organize olan toplumdan uzaklaştıran divanelikle eş değerdir. Âşık, meczuptur, divanedir, yanıktır, yalnızdır, aşk irfanında ariftir, aşk ilminde âlimdir. Mes'ûd'un elimizdeki şiirlerinde seslenen âşığın da bu tarîfin sınırları içinde olduğu görülmektedir:

*Yanmak yakılmak her demde kârım
Mecnûn-ı aşkım dağlar mekânım
Sahrâ-yı hayret dâr u diyârım
Mecnûn-ı aşkım dağlar mekânım (Güven 1999: 98)*

*Zincîri sürü başı açık çâk-i girîbân
Bir ben gibi uşşakta dîvâne mi kaldı (Güven 1999: 84)*

Klasik Türk şiirindeki âşık ve aynı zamanda rinttir; zahitle daima çatışma içindedir. Bu çatışma Mes'ûd'un elimizdeki şiirlerinde de görülmektedir: Âşık-rindi her fırsatta meyhaneye yönelten "aşk" gibi güçlü bir saik, kendini ibadete adanmış görünen sûfinin kalbini ele geçirdiğinde tüm inandıklarını inkâr ettiren, neredeyse küfre sürükleyen bir azgınlığa düşmesine sebep olur. Enderunlu Vâsıf'ın gazelini tahmis eden Mes'ûd, onun sûfî hakkındaki bu düşüncesini desteklemiştir:

*Geldi çün meclise mescide varmaz sûfî
Şiše-i bâdemizi bir dahı kırmaz sûfî
Göricek tâbiş-i rûyun nice yanmaz sûfî
Seyr idüp raks-ı hırâmın nice azmaz sûfî
Gören ey büt seni oynar bile azmak değil a* (Güven 1999: 122)

17. yüzyılda Nâbî'nin öncülüğünü yaptığı hikemî şiirin sosyal eleştiriye de kapı açan, zamaneden şikâyet fırsat veren nasihatperver tavrı da Mes'ûd'un şiirlerinde kendini sıkça göstermektedir: "Zamanede" hüner sahiplerinin kıymet görmeyişi, sefil kişilere minnet etmek zorunda oluşundan şikâyeti;

*Şimdi âlâyîşe ebnâ-yı zamân mâ'il ise
Sınf-ı ehl-i hünerân mu'teber olmaz bilürüz* (Güven 1999: 90)

*Her deninin böyle bâr-ı imtinânın çekmeden
İskele başında hammâl olaydım kâşki* (Güven 1999: 84)

insanın dünyada kendini esir eden şan şöhrete itibar etmemesi yolundaki nasihati;

*Nâm-dârlık pek de makbul şey değildir âdeme
Nam ile olma esîr-i dâm mânend-i nigîn* (Güven 1999: 88)

zalimlerin elindeki imtiyazların, mazlumların çektiği acıların önünde sonunda nihayet bulacağı yolundaki ihtarı;

*Ne rütbe olsa da ferah-nümâ-yı bezm-i istidrâc
Gürûh-ı zâlimân her hâlde hândân olup kalmaz*

..

*Nihâyet-bîn olan ömründe aslâ gussa-dâr olmaz
Geçer eyyâm-ı gam âteş-resân olup kalmaz* (Güven 1999: 88)

18. ve 19. yüzyıllara da sirayet etmiş Nâbî peyrevliğinin işaretleri olarak kabul edilebilir.

Aktardığımız tüm bu izlenimlerden hareketle Mes'ûd'un şiirlerini oluşturan bilgi, fikir, anlayış, üslup ve zevkin, mecmuada topladığı şiirlerin seçiminde son derece etkili olduğunu düşünüyoruz. Bu konudaki tespit ve değerlendirmelerimizin bir kısmını çalışmamızın ikinci bölümünde yapacağız.

1.2. MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN MUHTEVASI

1.2.1. Mecmuada Yer Alan Şairler ve Şiirleri

Mecmû'a-i Eş'âr'da adı geçen ya da şiirlerinden hareketle kimliklerini tespit edebildiğimiz 75 şairin 618 şiiri bulunmaktadır. Şairlerini tespit edemediğimiz şiirleri de dâhil ettiğimizde mecmuadaki toplam şiir sayısı 625 olmaktadır. Mecmuada yer alan şairler, yaşadıkları yüzyıllar, bu şairlere ait şiir sayıları, şiirlerin nazım şekilleri aşağıdaki tabloda transkribe ettiğimiz metindeki sıraları ile değil, şairlerin mecmuaya alınan şiir sayılarına göre çoktan aza doğru, aynı sayıda şiiri olanlar da alfabetik olarak sıralanarak gösterilmiştir.

Şairin Mahlası	Yaşadıkları Yüzyıl	Mecmuadaki Şiir Sayısı	Şiirlerin Nazım Şekilleri	Şiir Numaraları
Nâbî	17. yy	97	Kaside (1), Gazel (87), Muhammes (1), Tahmis (3), Matla' (2), Müfred (3),	7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88,

				89, 90, 91, 92, 93, 94, 549, 550, 551, 552, 597, 598, 616, 617, 622, 623
Sâbit	17. yy	58	Gazel	151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208
Bâkî	16. yy	56	Gazel (53), Tahmis (1) Müfred (2),	209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248,

				249, 250, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 555, 600, 604,
Fehîm	17. yy	50	Gazel (47), Kaside (2) Terkib-i bend (1)	298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 540, 541, 542
Nedîm	18. yy	44	Gazel (40), Şarkı (2), Müstezâd (1), Müfred (1)	472, 473, 474, 475, 478, 479, 480, 481, 482, 484, 485, 486, 487, 488, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 505, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 519, 520, 521, 537, 561, 606

Şehrî	17. yy	36	Gazel (34), Terkib-i bend (1), Müfred (1)	264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 539, 619
Emîrî	18. yy	35	Gazel	116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150
Tıybî	17. yy	32	Gazel (30), Tahmis (2)	385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 547, 548
Vecdî	17. yy	27	Gazel (26), Müfred (1)	359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367,

				368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 611
Hâmî	18. yy	20	Kaside (4), Gazel (15) , Kıt'a (1)	450, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 583, 587, 588, 589, 590
Vâlî	18. yy	20	Gazel (19), Matla' (1)	98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 586, 603
Nâ'ilî	17. yy	15	Gazel (13), Müstezâd (1), Tahmis (1)	345, 346, 347, 348, 349, 350, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 538, 554
Neşâtî	17. yy	10	Gazel	415, 416, 417, 418, 422, 423, 430, 431, 438, 439
Vehbî	18. yy	10	Gazel (7), Tahmis (1), Şarkı (1), Matla' (1)	507, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 558, 564, 612
Âsım	18. yy	9	Gazel (4), Tahmis (2), Şarkı (3)	489, 490, 504, 559, 560, 562, 565, 566, 585

Lebîb	18. yy	7	Rubâ'î (2), Kaside (4), Müfred (1)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 618
Sâmî	18. yy	7	Gazel (5), Matla' (1) Müfred (1)	471, 506, 522, 524, 525, 607, 615
Hâsirî	?	6	Gazel	419, 420, 421, 424, 425, 426
Âgâh	18. yy	4	Gazel (3), Tedsîs (1)	95, 96, 97, 543
Dürrî	18. yy	4	Gazel (3), Müfred (1)	432, 433, 434, 535, 601
Râsih	17. yy	4	Gazel	451, 452, 464, 466
Sa'dî	?	3	Gazel	427, 581, 582
Mezâkî	17. yy	2	Gazel	442, 459
Murâdî	?	2	Kıt'a	556, 557
Nahîfî	18. yy	2	Matla'	605, 621
Nâmî	18. yy	2	Gazel	476, 477
Nazmî	?	2	Gazel	455, 467
Râmî	17. yy	2	Gazel	436, 441
Râşid	18. yy	2	Gazel	461, 534
Sâhib	?	2	Gazel	443, 458
Vahîd (Mahtûmî)	18. yy	2	Gazel (1), Murabba (1)	483, 563
Âlî (Edirneli)	17. yy	1	Gazel	468
Âlî (Gelibolulu)	16. yy	1	Tedsîs	545
Ârif	17. yy	1	Gazel	429
Bahâ'î	17. yy	1	Gazel	454
Beyânî	?	1	Tahmis	546
Cezmî	?	1	Gazel	444
Fâmî	?	1	Gazel	445
Fasîh	?	1	Gazel	437
Fâyık	17. yy	1	Gazel	453
Fuzûlî	16. yy	1	Matla'	602
Güzârî	?	1	Gazel	469
Hanîf	?	1	Şarkı	596

Haylî	17. yy	1	Müfred	599
İsmetî	17. yy	1	Gazel	470
İzzet	18. yy	1	Gazel	465
Kadrî	17. yy	1	Gazel	435
Kâmî	18. yy	1	Matla'	610
Kavsî	17. yy	1	Gazel	448
Kemâlî	?	1	Gazel	440
Mesîhî	15. yy	1	Gazel	251
Mes'ûd	19. yy	1	Gazel	625
Misâlî	16. yy	1	Gazel	523
Mucîb	?	1	Gazel	449
Münîb	?	1	Gazel	462
Nazîm	18. yy	1	Gazel	463
Nef'î	17. yy	1	Müfred	624
Neş'et	18. yy	1	Tahmis	595
Neylî	18. yy	1	Gazel	584
Ref'etî	17. yy	1	Matla'	609
Re'yî	?	1	Gazel	518
Rif'at	?	1	Gazel	594
Riyâzî	?	1	Gazel	447
Rüşdî (Sahhaf)	17. yy	1	Gazel	457
Rüşdî(Edirneli)	17. yy	1	Gazel	460
Sâdık	?	1	Tesdis	544
Sâyib	17. yy	1	Gazel	533
Sırrî	17. yy	1	Gazel	456
Sükkerî	17. yy	1	Gazel	432
Şinâsî	17. yy	1	Gazel	446
Tâcî	?	1	Gazel	536
Tâlib	17. yy	1	Gazel	532
Ulvî	17. yy	1	Matla'	608
Zamîrî	?	1	Tahmis	553
Zâtî	16. yy	1	Gazel	428
Tespit edilemeyenler		8	Kıt'a (2), Matla' (6) Müfred (1)	75, 239, 351, 591, 592, 593, 613, 614, 620

Tablo 1: Mecmuada yer alan şairleri, yüzyıllarını şiir sayılarını nazım biçimlerini ve mecmuadaki sıralarını gösterir.

1.2.2. Mecmuadaki Şiirlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı

Mecmû'a-i Eş'âr'da yaşadıkları yüzyılları tespit edebildiklerimiz yanında hakkında herhangi bir bilgi edinemediğimiz şairlere ait olan, ya da şairi tespit edilememiş şiirlerin oranı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: Mecmuadaki şiirlerin yüzyıllara göre dağılımını gösterir.

Mecmuada 15. yüzyıla ait olan, çalışmamızdaki 251 numaralı şiirin, derleyen tarafından Bâkî'ye ait gibi gösterilmesine rağmen Mesîhî'ye ait olduğu tespit edilmiştir. Öyle görünüyor ki mecmuada 15. yüzyıldan bir şiirin olması derleyenin bu yüzyıldan şiir seçip mecmuaya koymayı tercih etmesinden değil, bahsettiğimiz bu küçük yanılgıdan kaynaklanmaktadır.

16. yüzyıla ait olduğunu tespit ettiğimiz 60 şiir, mecmuadaki toplam şiirlerin %10'luk kısmını kapsamaktadır. Türk edebiyatının en parlak dönemi, genel bir kabulle “klasik dönem” olarak adlandırılan 16. yüzyıla damgasını vuran, takip eden yüzyıllarda tarzını Anadolu’da neredeyse bir ekol olarak benimseten üslup sahibi şair, hiç şüphesiz Bâkî’dir. 17. ve 18. yüzyıllar Türk edebiyatının ruhunu hissetmek, en azından hakkında genel bilgi edinmek isteyen şiir severler ve araştırmacılar Bâkî’yi bilmeden, Bâkî ile temsil edilen gazel tarzını devam ettiren gelenekçilerin şiirlerini de hakkıyla değerlendiremezler. Asıl amacının 17 ve 18. yüzyıl şairlerinin şiirlerini bir araya toplamak olduğunu düşündüğümüz derleyenin,

mecmuaya aldığı şairler arasında 56 şiiriyle üçüncü sırada yer verdiği Bâkî'ye gösterdiği ihtiram ve ihtimamın sebebi de bu olsa gerektir.

Mecmuaya alınan ve şairlerini tespit edebildiğimiz 618 şiirden 352'si Türk edebiyatının güçlü ışıltısının devam ettiği, teknik, ahenk ve zarafet bakımından olgunluğa eriştiği 17. yüzyıla aittir. Bu, mecmuadaki bütün şiirlerin %56'sına tekabül etmektedir.

18. yüzyıl ise mecmuamızda 173 şiirle %28 oranla temsil edilmiştir. Geçen yüzyıllarda klasikleşmiş sanat çizgileri üzerinde ilerleyen 18. yüzyıl şairleri, divan şiirinde “son klasik dönem”in sanatkârları olarak edebiyat tarihlerinde yerlerini almışlardır.

Nihat Sâmî Banarlı'nın 18. yüzyılda görülen nazirecilik temayülünü değerlendirdişi mecmuada yer alan bu dönem şiirleri hakkında bize fikir verecektir:

“Asrın Dîvan Edebiyatı bilhassa ikinci derecede sanatkârlar elinde gitdikçe daha az yaratıcı, buna mukaabil daha zayıf nazîreci bir edebiyat oluyordu. Fakat bunların arasında yine büyük, bâzan çok büyük şâirler de yetişiyordu.” (1971: 745).

Banarlı'nın bu tespiti, *Mecmû'a-i Eş'âr*'daki nazire gazellerin hepsinin ve Köksal'ın “Nazire benzeri şiirler” başlığı altında ele aldığı musammatların (2006: 49) büyük çoğunluğunun bu döneme ait oluşunun sebebini de açıklamaktadır.

Mecmuada 19. yüzyıla ait tek şiir, mürettip Mes'ûd'un gazelidir. Şiirlerin oranına bakıldığında mecmuanın özellikle 17- 18. yüzyıllarda yazılmış şiirler üzerinde yoğunlaşan bir derleme olduğu görülür.

1.2.3. Mecmuadaki Şiirlerin Vezinleri

Mecmuadaki şiirlerin hepsi aruz vezni ile yazılmış olanlardan seçilmiştir. 23 farklı aruz kalıbıyla yazılmış şiirlerin bulunduğu mecmuada 594 olarak sıra numarası verdiğimiz “Gazel-i Rif'at” başlıklı şiir dışında hepsinde vezin doğru tatbik edilmiştir. Şiirleri, şairlerinin neşredilmiş divanlarından ayıran farklılıklarında dahi vezin kusurlarının dikkate alınmayacak kadar az olduğu görülmektedir. Bu bize derleyenin aruz konusunda dikkate değer bir bilgiye sahip olduğunu göstermektedir.

Mecmuada derlenen şiirlerin aruz kalıpları ve sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Mecmuada Kullanılan Aruz Kalıpları	Sayısı
Muzâri : Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	120
Remel : Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	116
Hezec : Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	97
Müctes : Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	94
Hezec : Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün	90
Remel : Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	76
Hezec : Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün	5
Hafif : Fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	4
Recez : Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün	3
Muzâri : Mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün	2
Muzâri : Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün	2
Remel : Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	2
Serî : Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün	2
Hezec : Mef'ülü mefâ'ilün fe'ülün	2
Hezec : Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün Mef'ülü fe'ülün	2
Rubâ'î : Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilü fe'ül	1
Hezec : Mef'ülü mefâ'ilün mefâ'ilün fâ'	1
Müctes : Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün	1
Kâmil : Mütefâ'ilün fe'ülün mütefâ'ilün fe'ülün	1
Remel : Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	1
Hezec : Mef'ülü mefâ'ilün fe'ülün	1
Recez : Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün	1
Remel : Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün	1

Tablo 3: Mecmuada derlenen şiirlerin aruz kalıpları ve sayılarını gösterir.

1.2.4. Mecmuadaki Şiirlerin Nazım Şekilleri

İncelediğimiz mecmuanın mürettep bir divan formunda, şekil özelliklerine göre sıralanmaya çalışılarak derlendiğini “Mecmuanın Tertibi” bölümünde belirtmiştik. Aşağıdaki tabloda mecmuadaki nazım şekillerinin yoğunluğu görülmektedir

Nazım şekli	Şiir sayısı
Gazel	546
Matla'	17
Müfred	15
Tahmis	13
Kaside	11
Şarkı	7
Kıt'a	5
Tesdis	3
Müstezad	2
Rubâ'î	2
Terkib-i bend	2
Muhammes	1
Murabba'	1
Toplam	625

Tablo 4: Mecmuadaki nazım şekillerini ve sayılarını gösterir.

Görüldüğü gibi mecmuadaki 625 şiirin 546'sını oluşturan gazeller son derece belirgin surette derleyenin tercihini bu formdan yana kullandığının göstermektedir. Sayıca diğerlerine nazaran üstün görünen diğer bir form da tek beyitlik formlar olan matla ve müfredi. Araştırmalarımız neticesinde, mecmuada “Müfredât” başlığı altında sıralanan 32 beytin çoğunun divan sahibi olan çeşitli şairlerin müfredatından ziyade gazellerinden seçilmiş beyitler olduğunu gördük ve tespitlerimizi dipnotlarda gösterdik.

Gazellerin ve müstakil birer tür olarak telakki edilmiş müfred ve matla'ların sayıca fazla olması elbette derleyenin diğer nazım şekillerine iltifat etmediği anlamına gelmemektedir. 702 beyti ihtiva eden 11 kaside ve çeşitli nazım şekillerinde yazılmış, toplam 142 bentlik 27 musammat da mecmuada azımsanmayacak hacme sahiptirler.

Mecmuada birçok gazel nazire olarak yazılmasına rağmen derleyen sadece 574 olarak sıra numarası verdiğimiz gazelin başlığında bunu belirtmiştir. Diğerlerine böyle bir vurgu yapılmamasının nedeni derleyenin bu konudaki bilgisizliği olmasa gerektir. Zira Nedîm'in “olmuş saña” redifli gazeline yapılan 4 nazire gazeli birbiri ardına (583- 586) sıralamıştır. Bunlar için ayrıca nazire oldukları bilgisini verecek bir başlık konmaması, derleyenin, eserinin aynı zamanda bir nazire mecmuası vazifesi görmesi gayesini taşıması ile açıklanabilir.

Yukarıda “nazire benzeri şiirler” olarak nitelendirildiğine dikkat çektiğimiz musammatların bir mecmuada fazlaca bulunmasını 16. yüzyıl nazire mecmuaları üzerinden değerlendiren Zeynep Altok şöyle yorumlamaktadır:

“Mürettep dîvânlara bakınca her zaman gazellerin yanında sayıca az kalan musammatlar, dolaşımları çok yoğun olduğu için mecmualarda bol bol çıkmaktadırlar. Yani, on altıncı yüzyılın ikinci yarısında dîvânların aksettirdiğinden çok daha baskın bir yerleri vardır. Bu dönemde hem musammatların hem de nazire zincirlerinin popüler olması birbiriyle ilişkili iki olgu gibi görünüyor.” (2012: 144-145).

17 ve 18. yüzyıl şairlerinden seçilmiş şiirlerin ağırlıklı olduğu *Mecmû'a-i Eş'âr*'daki musammatların yoğunluğu da derleyenin, Altok'un sözünü ettiği popülaritenin etkisi altında olduğunu göstermektedir.

Mecmuada bulunan 5 kıt'anın 3'ü tarihtir ve kimlere ait oldukları hakkında bir bilgi bulunamamıştır. Diğer 2'si de Murâdî mahlaslı bir şaire ait medhiyelerdir.

1.2.5. Mecmuada Mevcut Olup Divanlarda Yer Almayan Şiirler

Mecmuada yer alan şiirler, neşredilmiş ya da tez çalışması yapılmış divanlardaki şiirlerle karşılaştırılmış ve 8'inin söz konusu çalışmalarda yer almadığı görülmüştür. Bu şiirlerin bu çalışmayla tespit edilmesi söz konusu divanların tamamlanmasına yardımcı olacaktır.

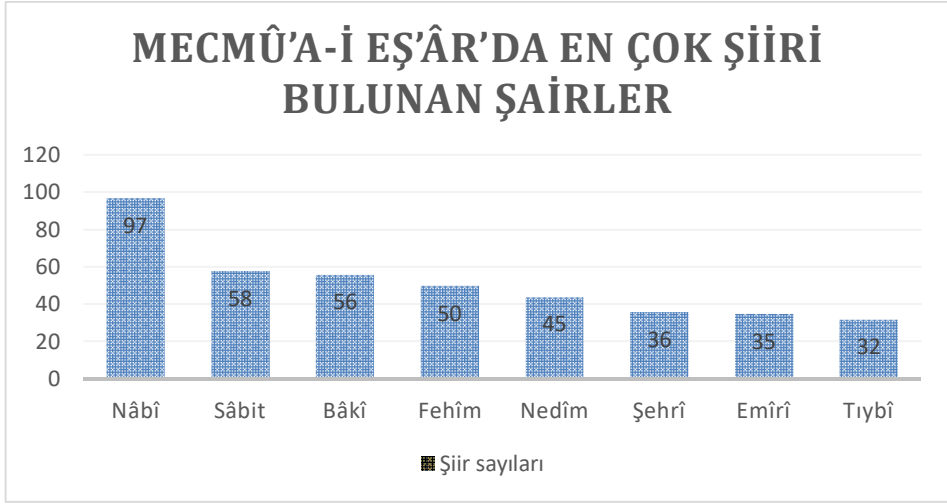
Şairin Mahlası	Divanlarda Olmayan Şiir Sayısı	Şiir Numaraları
Sâbit	2	155, 202
Âsım	1	585
Hâmî	1	569
Lebîb	1	618
Nâbî	1	79
Vehbî	1	565
Zâtî	1	428
Toplam	8	

Tablo 5: Mecmuada bulunduğu hâlde şairlerin neşredilmiş divanlarında bulunmayan şiirleri gösterir.

1.2.6. Mecmuada En Çok Şiiri Bulunan Şairler

Mecmua hakkında genel bir kaniya varabilmek için yukarıda yorumlamaya çalıştığımız tespitlere ek olarak en çok hangi şairlerin şiirlerinin tercih edildiği

mesalesine de göz atmak gerekir. Aşağıdaki grafikte derleyenin en çok tercih ettiği ve 30'dan fazla şiirine yer verdiği şairler gösterilmektedir.

Tablo 6: Mecmuada 30 ve üzeri şiiri bulunan şairlerin oranını gösterir.

Görüldüğü gibi Nâbî, 97 şiiriyle mecmuada şiirlerine en çok yer verilen şairdir. Nâbî kendi döneminin şiirlerinin derlendiği şiir mecmualarında da çok sayıda şiiri bulunan şairlerdendir.

“Nâbî’nin şiirleri için taranan 267 mecmuadan 54’ünde Nâbî’ye ait müstakil şiir veya beyit tespit edilmiştir... Bu durum, Nâbî’nin yaşadığı ve şöhret bulduğu devir ve kendisinden sonraki dönem dikkate alındığında, yaklaşık her dört mecmuadan birisinde Nâbî’nin şiiri var anlamına gelir.” (Aydemir vd. 2012: 226-227).

Mehmet Gürbüz de mecmua ve cönklerde yer alan divan şiirleri üzerinde yaptığı araştırmada Nâbî’nin şiirlerinin mecmualara girme sıklığı bakımından Bâkî ve Fuzûlî’den sonra üçüncü sırada, cönklerde ise Fuzûlî’den sonra ikinci sırada yer aldığını tespit etmiştir (2012: 59-60).

Nâbî, bir yandan 16. yüzyıl Türk edebiyatına damgasını vuran “Bâkî tarzı”nı takip eden gelenekçi şiir anlayışı, diğer yandan Hindistan’a göç eden İranlı şairlerin oluşturduğu “sebk-i Hindî” denilen yeni şiir üslubu etkisinin kendini şiddetle gösterdiği 17. yüzyılda, “hikemî üslub”un öncüsü ve “tefekür şiiri” denince ilk akla gelen isim olmuştur.

“Klâsik dönem edebiyatının karakteristik çizgilerini yansıtan edebî gelenek, Nâbî ile birlikte önemli bir kırılma noktası yaşadı. Nâbî’nin

şiiirlerinde, sadece şiirin konusu ve temasında değil, şiir dilinde de alışılmamış bağdaştırmalar, yeni mecaz unsurları ve benzetmelerle ortaya yeni bir üslup çıktı. Zaman zaman kuru nasihat ve şiir dilinden uzaklaşmalar görülse de, esas itibariyle Nâbî'nin şiiri, yeni bir şiir tarzını haber veren bir nitelik taşımaktadır. Onun şiirinin, Sebk-i Hindî, Hikemî Tarz şiirin ortak noktalarına sahip olması, aslında bir geçiş döneminin işareti sayılmalıdır. Nâbî, daha önceki şairlerin şiir diline uygun görmedikleri pek çok kelimeyi şiir diline sokarak klâsik şiirde farklı bir anlayışın gelişmesine öncülük etti.” (Bilkan 2014).

Hicvi de sosyal ideali tebliğ etmede bir araç olarak kullanan Nâbî'nin bu amaçla yazdığı şiirleri onun üslubunu yansıtan önemli ürünlerdendir. Mecmuada yer aldığı tespit ettiğimiz 20 hicviyenin 8'i ona aittir. Görünen odur ki derleyen, daha önce de belirttiğimiz gibi gazellerde –hatta Nâbî'ninkilerde- tercihinin âşıkane ve rindane tarzda yazılanlardan yana kullansa da yoğunlukla yer verdiği 17. yüzyıl şairlerinden yine yoğunlukla şiirlerini seçtiği Nâbî Efendi'nin yüzyıla damgasını vuran ve etkisi takip eden yüzyıllara yayılan bu belirgin üslup özelliğini es geçmek istememiştir.

Şairin 87 gazelinin dışında 1 kaside, 1 muhammes, 3 tahmis ve 6 müfredi mecmuada yerini almıştır. Derleyenin “Kaşîde-i Nâbî Berây-ı Ğam” başlığıyla verdiği, incelememize 7 numaralı şiir olarak kaydettiğimiz kasidesi Musâhip Mustafâ Paşa'ya sunulmuştur (Bilkan 1993:47). Mecmuada yer alan tek muhammes olan 548 numaralı şiir, Nâbî'nin son mısranın tekrarlandığı mütekerrir muhammesidir. Rûhî'nin (550), Bahâyî'nin (551) ve Fuzûlî'nin gazellerine yaptığı tahmisleri (552), derleyen tarafından muhammes başlığı ile verilmiştir. Şiirlere tahmis yerine muhammes denmesinin sebebinin derleyenin divan şiiri terimleri hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmadığı yahut o dönemde bu terimlerin nüanslarına titizlikle dikkat edilmediği şeklinde yorumlanabilir.

Mecmuada şiirlerine 58 gazeliyle en çok yer verilen ikinci şair Sâbit'tir. O da Nâbî gibi 17. yüzyılda kendine has bir üslub yaratan şairlerindendir.

“Sâbit, bütün büyük şairler gibi divan şiiri geleneği içinde oluşan farklı şiir tarzlarını mizacı, zekası, yeteneği ve hayat algısı doğrultusunda başarılı bir şekilde sentezleyerek özgün bir üslup oluşturmayı başarabilmiştir. Bu açıdan Sâbit'i Osmanlı şiirinin kendine has bir üslup ortaya koyabilmiş nâdir şairlerinden biri olarak görmek gerekir. ... Sâbit, keskin zekası, gözlem gücü, realist bakış açısı, alaycılığı ve espri anlayışı ile Osmanlı şiirindeki en büyük dönüşümlerden birini gerçekleştirmiş, divan şiirine farklı bir ses

getirmeyi başardı. Bu dönüşüm aynı zamanda divan şiirinin son büyük değişim hamlesi olmuş, çeşitli açılardan bu çizgiyi devam ettiren Nedim, Sürürî, Sümbülzade Vehbi, Enderunlu Vâsıf ve İzzet Molla gibi son devrin büyük şairleri doğrudan veya dolaylı olarak kendisine peyrev oldular.” (Özyıldırım 2015).

Gazellerinin biri nevruziyye, ikisi hicviyye türündedir. Sâbit'in hicivleri Nâbî'ninkiler gibi ağırbaşlı, çatık kaşlı, bıkkınlık ifade eden eleştiriler değildir. O, eleştiri kompozisyonunda enstrüman olarak mizahi unsurları kullanmıştır. Nükteli ve alaylı anlatımıyla yukarıda Ali Emre Özyıldırım'ın da işaret ettiği keskin zekâsı, gözlem gücü ve realist bakış açısıyla, alışılmış olana bakılması için yeni bir pencere açmıştır.

Divan şairinin kendini rint yerinde konumlandırması ve zahit tipine sürekli yergi oklarını göndermesi geleneksel bir hadisedir. Sâbit de bu geleneğini devam ettirip zahit yergisine şiirlerinde yer verir. Söz gelimi der ki; zahidin gönül ehli olan rindi anlaması, eşeğin kulağına küpe takmak kadar lüzumsuz ve manasız bir beklentidir:

*Suḥan-ı ehl-i dili zāhide itdürmek gūş
Mā-ḥaşal ṭakmak olur gūş-ı ḥumāra mengūş (181/1)*

Ya da örneğin; şarabın neden haram olduğunu bilmeden, içenleri sürekli eleştiren zahit ikiyüzlülüğü, cehaleti ve sembole olan düşkünlüğü sebebiyle şarabı sunan saki tarafından kendi zühdünün sembolü olan asasıyla dövülerek cezalandırılmalıdır:

*Geh bâde içür zāhide sākī geh 'arāk baş
Mestem duramam dirse 'aşāsıyla ṭayaḳ baş (182/1)*

53 gazel, 1 tahmis ve 2 müfrediyle mecmuada en çok yer bulan 3. şair ise Bâkî'dir. İlk iki şairden farklı olarak o, 16. yüzyıl şairidir. Türk edebiyatının altı yüzyıllık macerasına damgasını vurmuş, şiirleri Osmanlı edebî çevrelerinin dışında da okunmuş, sonraki yüzyıllarda kendi adıyla anılacak olan bir tarz oluşturmuş müstesna bir sanatçısıdır. Bunun yanında nüktedan, hoşsohbet, neşeli ve rind-meşrep bir şairdir.

“Klasik üslubun divan edebiyatı geleneği içerisinde biçimlenmesinde ve süreklilik kazanmasında Bâkî öncülük etmiştir. Dolayısıyla Sebk-i Hindî'nin ağırlığını hissettirdiği 17. yüzyılda bile Bâkî'nin takipçileri klasik tarzı devam ettirmişlerdir.” (Macit vd. 2014).

Mecmuayı derleyen, şair seçiminde 17. yüzyıla ait olanlardan yana tercih kullanmasına rağmen 16. yüzyıl şairi Bâkî'ye gösterilen özel ilginin sebebi de böylelikle açıklanabilir: 17. yüzyıl şiir dünyası büyük çoğunlukla onun tarzını takip edenler tarafından inşa edilmiştir.

Tahir Üzgör'ün (1991: 4) ifadesiyle Osmanlı edebiyatının “harika çocuğu” Fehîm listenin 4. sırasını almaktadır.

Fehim 17. yüzyılda Türk edebiyatında etkilerini gördüğümüz sebk-i Hindî'nin temsilcilerindendir. “Sözden ziyade anlama önem vermiş, şiirinde anlam giriflemıştır.” (Yıldız 2014).

“Bir divan şairi olarak Fehîm’in en büyük özelliği kendine has bir üslûp sahibi olmasıdır. Divan şiirinde genellikle kalıplaşmış biçimde tasvir edilen çevre bile onun gazellerinde pitoresk tasvirler ve günlük vak’alarla oldukça tabii bir şekilde yer alır. Bunda, sebk-i Hindî’nin yeni anlatım şekilleri ararken halk yaşayış ve söyleyişini şiire sokan ifade tarzının da tesiri vardır.” (Üzgör 1995: 295).

Mecmuada, biri nevrüziye ve biri ıydıyye türünde yazılmış olanlarla ile birlikte 47 gazeli, biri fahriye türünde yazılmış 2 kasidesi ve 2 terkiib-i bendi yer almaktadır.

Mecmû’a-i Eş’âr’ın şiirleriyle Fehîm’den sonra en çok zikredilen ismi 18. yüzyıl şairi Nedîm’dir. Yaşadığı dönemde bile çok sayıda takipçi edinen Nedîm’in etkisi nesiller boyu devam etmiştir.

“Kasidede Nef’î’nin, gazelde hikemî tarzın büyük temsilcisi Nâbî’nin etkisinin revaçta olduğu şiir ortamında yetişen Nedîm çok geçmeden “Nedîmane” denilen yeni bir tarz geliştirmiştir. Bu tarzın esasını söyleyiş mükemmelliği, yerlilik arzusu ve şuh eda oluşturur.” (Macit 2006: 511).

Nedîm ve Bâkî’nin şahsiyetleri ve zevkleri, hatta şehir hayatı ile ilgili kullandıkları mecaz, istiare ve benzetme unsurlar dahi birbirine çok benzetilmiş aralarındaki fark sadece yaşadıkları devirden ibaret kalmıştır (Macit vd. 2014).

Mecmuada Nedîm’in 40 gazeli, 2 şarkısı, 1 müstezadı ve 1 müfredi yer almaktadır. Ayrıca hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız Re’yî adlı bir şair tarafından tazmin edilerek gazele dönüştürülen bir gazeli (518), derleyen tarafından “Nedîm ü Re’yî” başlığı altında verilmiştir. Ayrıca gazellerine Hâmî (583), Neylî (584), Âsım (585), Vâlî (586), tarafından yazılan nazirelerle kendini sıkça

hatırlatmış, Vehbî (558) ve Âsım'ın (559, 560) tahmisleri ile de mecmuada hatırı sayılır hacimli bir yer bulmuştur.

34 gazel, 1 terakib-i bend ve 1 müfrediyle mecmuada Nedîm'den sonraki yerini alan Şehrî de sanatı 17. yüzyıl edebî muhitlerinde şekillenmiş bir şairdir.

Fehîm'e ait ve çağdaşı Şehrî için yazıldığı anlaşılan “eyledük” redifli bir gazelin, Şehrî'nin divanında yer alan aynı vezin ve kafiyeedeki gazeline nazire olup olmadığı, hangisinin daha önce yazıldığı bilinmediğinden tespit edilememiştir ama Şehrî'nin gazelinin de Fehîm için yazıldığını gördüğümüz için ortak vezin ve kafiyeedeki gazel söyleyerek müsaare örneği verdiklerini söylemek mümkün olmuştur.

Mecmuada 332. numaradaki gazeline Fehîm, kendi mahlasının dışında Şehrî'ninkini de anarak aşıklığını onunla paylaşır:

*Şehrî ile Fehîm idüp i 'câz-ı 'aşkı fâş
Sihri-i bedîhede nigehüñ mülzem eyledük*

Şehrî de divanında (Demirel 1999) bulunan bir gazeline Fehîm için aynı yapılmıştır:

*Hem-râhî-i Fehîm ile n'itdükse eyledük
Ol bezmgâha Şehrîyi de mahrem eyledük (G. 83/5)*

Emîrî mecmuaya 35 şiiriyle girmiştir. Derleyen, mecmuaya şiirlerini aldığı hiçbir şairin nisbesini vermediği ve hâlihazırda Emîrî adlı bir şairin neşredilmiş bir divanı olmadığı için Emîrî'nin kimliğini mecmuadaki şiirlerinden yola çıkarak tespit etmeye çalıştık. Mecmuadaki bir gazelin (130) *Safâyî Tezkiresi*'nde bulduk (Altuner 1989: 71). Mecmuanın 116 numaralı gazeli de Mahmut Kaplan'ın (2014) *TEİS*'teki “Emîrî” maddesinde karşımıza çıktı. Buna göre Ali Emîrî'nin büyük dedesi olan şairimiz Diyarbakırlı Seyyid Emîrî Çelebi, 18. yüzyılda yaşamıştır. Mecmuada tespit edebildiğimiz 20 hicvîyeden 5'i ona aittir. İçinde yaşadığı dünyaya karşı olan tavrını “Nâbîyâne” bir üslupla ortaya koyan şair, insanoğlunun var oluşundan beri sanki tüm eziyet, cefa ve minneti doğasında taşıyan ve iyiye evrilmektense yine insanoğlunun katkılarıyla daha da sıkıntılı bir sürece dönen “zamane”den her fırsatta şikâyet etmiştir. Nâbî'nin -mecmuaya da alınmış olan- görmüşüz redifli meşhur gazeline güç ve saadet sahiplerinin elindekilere güvenerek zamanıyla başa çıkabileceklerini sanmalarına karşı yaptığı:

*Bir gün eyler dest-beste pâygâhuñ câygâh
Bî- 'aded mağrûr-ı sadr-ı i 'tibârın görmüşüz (40/6)*

şeklindeki uyarının benzerini Emîrî:

*Hümā-yı evc-i devlet gibi pervāz itme çok sürmez
Şalar bir gün seni elbet kazā bir dāma az kaldı (149/3)*

diyerek yapmıştır.

Derleyenin en çok yer verdiği şairler arasında sonuncu olarak ele alacağımız Tıybî de 17. yüzyıl şairidir. Mecmuada 30 gazeli ve 2 tahmisi vardır: Gazellerinden biri ıydiye, biri de hicviyye türündedir. Onun şikâyeti de diğerleri gibi zamanedendir: “geçiyor” redifli gazelinde ideal olana tezat arz eden bir sosyal hayatın varlığına; doğruların zayıf, yanlışların da güçlü olduğuna işaret eder. Ama onda Nâbî ya da Emîrî’deki yüksek ses, uyarı, tedip ve terbiye tonu yoktur:

*Şadākat ehline şaffu ’n-ni ’āl degmez iken
Hasūd şadr-ı mecālisde kām-rān geçiyor (394/ 6)*

Fehîm ve Şehrî’nin gazellerine yaptığı bir nazireyi onların adını kendi mahlası ile birlikte anarak işaretlemiştir:

*Tıybî Fehîm ü Şehriyi yād eyleyüp yine
Bu şî ’r ile revānlarını hurrem eyledük (402/5)*

Tıybî’nin mecmuada yer alan iki tahmisi (547, 548) de Şehrî’nin gazellerine yazılmıştır.

Şiirlerinin çok büyük çoğunluğunun 17. yüzyıldan seçildiğini tespit ettiğimiz *Mecmû’a-i Eş’âr*’da şiirlerine en çok yer verilen şairlerin büyük çoğunluğunun da bu yüzyıldan seçildiğini görmekteyiz.

Derleyenin, zikrettiğimiz bu şairleri ilk sıralara koyma sebebinin divan şiirini dönüştüren ve kendinden sonrakileri arkasından sürükleyen, kendilerine has bir üsluba sahip olmalarıdır, kanaatindeyiz.

1.2.7. Mecmuadaki Şiirlerde Ortak Tema

Mecmuaya seçilen şiirlerde tematik açıdan bazı ortaklıklar bulunmaktadır. Derleyenin yaşadığı yüzyılın ve çevrenin sanat telakkisi kadar şahsi ilgisi, bilgisi, zevki ve meşrebi gereği seçtiği şiirlerdeki ortak özellikler bazı temaların ön plana çıkmasına sebep olmuştur. Mecmuada gazellerin çoğunlukta olmasından kaynaklanan ve esere doğal olarak yayılmış olan bir aşk teminin hâkimiyetini görmemek imkânsızdır. Bu tür şiirlerde seslenen âşık aynı zamanda rinttir ve rintlik de böylelikle ortak bir tema olarak kendini gösterir:

*Gice gündüz ’arāk u mey yürinür meclisde
Mestler şām u şehir mihr ü kamer bilmezler (Nâbî 54/ 2)*

Bezm-i meyde iki cām içse o gül-ğonçe-mizāc
Rengden renge girer gülleri mānend-i mizāc (Sâbit 164/ 1)

Şanmañuz lükneti var harf-i girān cünbiş olur
Mest olup bûy-ı şarāb-ı leb-i dil-cūsından (Nedîm 518/ 3)

Divan şiir estetiğine uygun olarak bu şiirlerdeki aşka, tasavvufi yorumlar da getirmek elbette mümkün, hatta gerekli ise de *Mecmû'a-İ Eş'âr*'da tasavvufa dair belirgin izlere rastlanmamakta ve dini şiirleri toplama amacı hissedilmemektedir. Din bu eserin başında kendini -divan tertibinde gözetilegelen hiyerarşiye uygun olarak- sadece münacat, na't ve mi'raciye türleriyle gösterir. Söz konusu hiyerarşinin gereği olarak devlet büyüklerine sunulan medhiyye türündeki kasidelerden az sayıda örneğin de mecmuaya alındığını görmekteyiz.

Kendini gazellerde gösteren bir başka tema da sosyal eleştiri bağlamında “zamaneden şikâyet” olmuştur. Bu başlığın altında; ikiyüzlü zahitlerden, güce tapınanlardan, zayıfı ezen muktedirlerden, dünyaya sanki hiç ölmeyecekmiş gibi hırsla bağlananlardan, vefasız dostlardan... yakınmayı saymak mecmuaya kokusu sinmiş olan hicvin mahiyetini anlamada yardımcı olacaktır.

“Zamane” yalnızca belirli bir devri, bir dönemi, bir müddeti değil; belki insanlık tarihi boyunca tekrar eden yanlışlıkların gerçekleştiği, hudutları belirsiz ortak zamanı ifade eder. Daima iyiden kötüye doğru gerçekleşen değişimin sebebi zamanın çürütücü gücü olmalıdır. Zaman dünyayı döndürmez belki ama zamanla dünya döner, felekler döner, talih döner, iyi olan kötü olana, doğru olan yanlış olana döner. Bu, insan zihninde sonsuza kadar devam edecek bir döngü tasavvurunu ortaya çıkarır; bu tasavvur da klasik şiir de şikâyet nedeni olarak kendisini gösterir.

Zamane aynı zamanda kendisinden şikâyet edenin tüm zamansal paydaşlarını kendinde toplayan tek bir kişi gibidir. Bu kişi riyakârdır, vefasızdır, aldatıcıdır; maşeri vicdana tezat arz eden menfi özelliklere sahiptir:

Zamāne da 'vi-i ihlās iderse ey Nābī
İnanma lāf-ı güzāfına hep mübālağadır (Nâbî 68/5)

Şudūr-ı lutf ne mümkün zamāne halkından
Meger kim idesin ibrām uşanduruncaya dek (Nâbî 85/5)

Olma firib-hurde-i ikbāl-i rüzgār
Ey Nā'ilî şaķın hele idbārı saht olur (Nâ'îli 347/7)

'Aceb Sa'dî bu devr içre kimi gördüñ k'ola memnûn
Murâd üzre zamâne halkınuñ mün'imle bâýından (Sa'dî 581/5)

Klasik şiirde şairin kendini kemâli temsil eden rint/âşık tipi ile özdeşleştirip riya, taassup, cehalet, kabalık, sığlık, hoşgörüsüzlük gibi nahoş sıfatlarla bilinen zahit tipini sık sık eleştirdiğine yukarıda değinmiştik. Mecmuadaki şiirlerde zahit tipi daha çok, tutucu saplantılarına, insanları kötülükten(!) men etmeye çalışan hallerine rağmen eline fırsat geçtiğinde, evvelden hakaret ettiği durumların içine düşüveren zavallı, pişkin ve kendiyile dolu bir tip olarak çizilmiştir:

Şûfî yine îmânını tecdîde giderken
Bir tâze sevip eyledi tecdîd-i mahabbet (Sâbit 159/3)

Setr için zâhid-i âlüfte-meniş bâdesini
Perde eyler der-i mey-ñâne seccadesini (Sâbit 204/ 1)

Naẓarun yârda sen secdede zâhid bilsek
Bu teveccüh ham-ı ebrûya mı mihrâba mıdur (Nâ'îlî 352/ 2)

Gel harâbâta el al pîr-i muğândan şûfî
İt maḳâmât[ı] güzêr ḳalma bu ḳod-râlık ile (Tıybî 409/4)

Mecmuanın dikkate değer özgün yanı, müfredât bölümünün bir tek mazmuna ait olarak tasarlanmış olmasıdır: Esasen çizgi, yazı gibi manalara geldiği hâlde, şiirde genç sevgilinin yüzünde zamanla beliren ayva tüyü şeklindeki ergenlik sakallarını anlatmak için kullanılan “hatt”ın konu edildiği beyitler bu başlık altında yer almıştır. Başka bir deyişle, derleyen mecmuanın bir bölümünü sadece hatla ilgili mecaz ve mazmunların bulunduğu bir çağrışım alanı olarak tertip ve tesis etmiştir:

Yüzdeki ayva tüyüne benzetmelik olan hat, şiirde çok zaman ayva tüyü yerine geçmiş; hat sözcüğünden açık istiare ile bu mana çıkarılmıştır. Yüz bir sayfaya, hatta Mushaf'a, üstünde yeni yeni beliren siyah tüyler de yazıya; hususen Kur'an yazısına benzetilmiştir:

Göstermez oldı la'lini ol ḳaṭṭ-ı nev şaḳın
Tahrîm-i ḳamra nâzil olan âyet olmasun (Nedîm 606)
Şaḳıfe-i raḳam-ı ḳaṭṭ-ı nev olınca yüzi
Ḳisâb-ı nuḳre-i eşḳüm o demde buldı yüzi (Sâmî 615)

Hat, kendisi bir benzetmelik (müşebbehün bih) iken başka benzetmelerde benzeyen (müşebbeh) durumunda kullanılmıştır. Söz gelimi rengi münasebetiyle

geceye, akşama, ayın etrafındaki haleye, haleyi oluşturan koyu renkli âh dumanına; şekli dolayısıyla şirazeye, açılmış iki kuşkanadına benzetilmiştir:

Māh-rūyum hāleveş haṭ kaplamış gördüm Lebīb
Dūd-ı āhumdan midur baht-ı siyāhumdan midur (Lebīb 618)

Hüsniñ evrākını eylerdi perīşān āhum
Rişte-i haṭṭuñ eger bağlamasa şirāze (Sâmî 607)

İki per gibi zuhūr eyledi haṭ rûyında
Murğ-ı hüsniñ 'acabā niyyeti pervāza midür (Nâbî 616)

Klasik şiirde gençliğin, tazeliğin, delikanlılığın göstergesi; bir güzellik unsuru olan hat aynı zamanda sevgilinin delikanlılıktan yetişkinliğe geçişini haber verir. İncecik tüylerin uzayıp belirgin hale gelmesi zamanla beyaz yüzün üzerinde bir karaltı, duruluğu bozan bir kirlilik yarattığı için âşığın kafasını karıştırır, hatta sevgiliye ilgisini kaybetmesi tehlikesini doğurur. Hattı zamanla belirginleşen sevgili, âşıklarına karşı eskisi kadar müstağni, nazlı ve zalim olamayacaktır; zira tazecik sevgilinin adım adım yetişkinliğe yürüdüğünü gören âşık sevgiliden yüz çevirebilir:

O şāh 'uşşāk-ı zārın küşte-i nāz itmek isterken
Yetişmiş haṭṭ-ı çār-ebrū o sevdādan geçürmüşler (Nâbî 597)

İtdi firār leşker-i nāz u tegāfûli
Bilmem ne söyledi irişüp haṭ kulağına (Şehrî 619)

Hattın yüzde belirmesi her ne kadar sevgilinin tazeliğinin uçmaya başladığının göstergesiye de âşık onu her halükârda güzel bulacak, hatta bilhassa bu yüzden daha da güzel bulacaktır. Bu, aşıkta vefa göstergesi, bunun ifadesi de âşığın övüncü olacaktır:

Revnağ-ı hüsne hâlel virmez o haṭṭ-ı müşkîn
Arturur belki şeb-i tār şu 'ā'ın kamerüñ (Bâkî 600)

Terk eylemem haṭ-āver olursa o māhumı
Haṭṭ-ı şerîf ile severüm pādşāhumı (Nahîfî 605)

SONUÇ

Anadolu sahasında 15. yüzyıldan 19. yüzyıla değişerek, gelişerek, bir hâlden bir hâle evrilerek uzanan edebi süreç siyasi, toplumsal, kültürel, sanatsal alt süreçlerin yanı sıra edebi ekol oluşturabilecek rütbede baskın tabiatları ile birilerini ve birbirlerini sürekli tesir altında bırakarak şekillendiren şairlerin ürünüdür. İşte bu mecmua da -kanaatimizce- derlenen şiirlerin şekil ve muhteva özellikleri bakımından söz konusu terkinin bir numunesi, bir modeli gibidir. Osmanlı Türkçesinin klasik biçimini aldığı 16. yüzyılda bu dili en iyi kullanan ve ününü rindane gazelleri ile sağlamış olan Bâkî gibi zirve seslerin gerçek hayatta diğer yüzyıllarda akislerinin duyulmasına benzer şekilde mecmuada da yankılanması, derlemeye alınmış diğer şiirleri hazırlar gibidir. Sayı olarak en hacimli yeri kaplayan 17. yüzyıl şiirlerinin mecmuaya kattığı hava da dönemin edebi hayatı ile aynıdır: Bâkî'nin şiir anlayışını devam ettiren şairler tarafından temsil edilen klasik üslupla yazılmış şiirlerin yanı sıra, sebk-i Hindî ve hikemî üslubun temsilcileri ve nihayet bu dönemden 18. yüzyıla tevarüs eden, şiirde yerli, mahalli unsurlara yer verme anlayışının ürünleri de bu mecmuada mevcuttur.

Birbirleriyle şekil, dil, üslup ve tema uyumu bulunan şiirlerin ait oldukları 15-19. yüzyılların sanat telakkilerini şekillendiren ve onların etkisiyle şekillenen müstesna şiirlerin mecmuaya seçilmiş olması, derleyen tarafından özen ve dikkatle yapılmış bir hazırlığı göstermektedir. Bu da eserin toplumsal kaygılarla ve genel okuyucuya yönelik derlendiği fikrini doğurmaktadır.

Derlenen şiirlerin oranına bakıldığında mecmuanın özellikle 17-18. yüzyıllarda yazılmış şiirlerin yoğun olduğu görülür. Bu yüzyılların edebî ürünlerinin nitelik ve nicelik açısından klasik Türk edebiyatı “bağ”ında kapladığı yer düşünüldüğünde elimizdeki mecmua bu bağdan derlenen ürünlerden bir küçük numunenin oluşturulduğu bir “bağçe”ye benzetilebilir.

Derleyenin amacı hususunda incelememizden edindiğimiz fikri şöyle özetlememiz mümkündür: Hisarcıklıazade Mes'ûd klasik Türk edebiyatı bahçesinde hazan “rûzgâr”larının esip tazeliğini yitirmiş yaprakların tek tek dökülmeye başladığı bu “rûzgâr”da, bahçenin tüm zamanlarını hatırlamak, hatırlatmak, hâlihazırda taze olan çiçekleri besleyen yeni kaynaklar oluşturarak bahçenin ömrünü uzatmak ve gelecek nesillere aktarmak gayesinde olan bir 19. yüzyıl münevveri, şairi, sanatçısıdır.

Çalışmamızın giriş bölümünde ele aldığımız mecmua tasnifleri konusunun dipnotunda kaydettiğimiz kaynaklarda ayrıntılı biçimde ortaya konan ölçütlere göre *Mecmû'a-i Eş'âr*'ı, “farklı nazım şekilleriyle toplanmış, birer antoloji niteliğindeki seçme şiirler mecmuası” şeklinde sınıflandırmak doğru olacaktır.

Mecmû'a-i Eş'âr divan sahibi şairlerin divanlarında olan ve olmayan şiirleri yanında herhangi bir eseri bilinmeyen, hatta kaynaklarda adı geçmeyen şairlerin şiirlerine yer vermiştir. Derleyenin şair olması –eserin sonundaki gazel onundur- dolayısıyla mecmua, “*edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.*” (Köksal 2012: 417).

2. BÖLÜM:

2.1. MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR METNİ

2.1.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol

Çalışmamızın bu bölümünde *Mecmû'a-i Eş'âr*'ın transkripsiyonlu metnine yer verildi. Metin tespitinde uygulanagelen ilmî transkripsiyon sistemi esas alındı.

Mecmuanın -orijinal metninde olmayan- varak ve sayfa numaraları okuyucuya takip kolaylığı sağlayacağı düşünüldüğünden şiirin sol üstünde, şiir numaraları şiirden önce Latin, bent numaraları da bentlerin üstünde Romen rakamları ile verildi.

Mecmuanın kaynaklarını tespit edebilmek amacıyla mecmuadaki şiirler, neşirleri yapılan divan metinleri ve ulaşabildiğimiz yazma nüshaları ile karşılaştırıldı. Söz konusu neşirlerin tam künyeleri, kaynakça bölümünde verildiğinden şiirlerin dipnotlarında eser adı (italik olarak), şiir ve sayfa numarası şeklinde kısaltılarak verildi: “*Dîvân-ı Vâli-i Amedî*, G. 239. s. 184.; *Âsım Ârif-zâde Divançesi*. Ms. 4. s. 108. vb.”

Mecmuadaki şiirler divanlarda tespit edilen şiirlerle mukayese edilerek eksiklikler ya da nüsha farklılıkları ve divanlarda olup mecmuada olmayan beyitler dipnotta belirtildi. Söz konusu farklılıklar hem mecmuada hem de karşılaştırma yapılan eserde anlam ve vezin bakımından bir problem oluşturmuyorsa, mecmuadaki şekli esas alındı. Mecmua ve karşılaştırma yapılan eser arasındaki farklar aralarına iki nokta (:) konularak divandaki şekli “D.” kısaltması ile dipnotta gösterildi: “tıfl-ı: vaz’-ı D.; harem-i: kafesi D. vb.” Neşirlerde yanlış okunmaktan kaynaklandığını tespit ettiğimiz farklılıklar dipnotta verilmedi.

Şiirler ve beyitlere ilişkin açıklamalara dipnotlarda gösterilirken “297. 4b.; 328. 2a” şeklinde şiir ve beyit numarası verildi; birinci mısralar a, ikinci mısralar b harfleriyle gösterildi. Musammatlar söz konusu olduğunda sayı sıralamasına aldığımız bendin içindeki mısralar alfabetik sırayla “561. IVc; 564. IIId” şeklinde gösterildi; şiir ve bent numarası ile birlikte üçten sonraki mısralar için “c, d, e,” harflerinin kullanıldı. Terkib-i bendlerde aynı numaralandırma sisteminde; şiir, bent, beyit numaraları ve mısra harflerini “538. II. 3b; 541. I. 3b” şeklinde gösteren bir yöntem takip edildi.

Gerekli görülen yerlerde metin tamiri yapıldı. Metin tamiri yapılan mısralarda, mısraya eklenen harf, ek veya kelimeler köşeli parantez [] içinde gösterildi. Kelimenin ya da kelimelerin tamamıyla değişmesi gereken yerlerde, değişen kelime ile mecmuadaki kelime arasına iki nokta (:) işareti konularak metindeki

şekli M. kısaltmasıyla dipnotta gösterildi: “iltifâtıñdur: luṭfıñdur M.; Ümîd-i cām-ı meyle: Ümîdüm cām-ı meyle M. vb.”

Metinde anlamlandırılmayan kelimelerin yanına köşeli parantez içinde soru işareti [?] okunamayan kelimelerin yerine ise nüshadaki fotoğrafı konu. Anlamlandırılmayan mısraların bağlı bulundukları beyitlerin sonuna soru işareti ? konu.

Şiir başlıklarında verilen ismin yanlış ya da eksik olduğu tespit edilen yerlerde nazım şeklinin ve şairin adı köşeli parantez içinde “[Ġazel-i] Nedîm Muḥammes-i [‘Âşım]”; “[Müfred-i Nâbî]” şeklinde verildi.

Şiirler mecmuadaki sıralama esas alınarak sıralandı.

Vezni kusurlu olan beyitlere dipnotta işaret edildi.

2.1.2. Metnin Transkripsiyon ve İmla Hususiyetleri

1. Metnin transkripsiyonunda bilimsel eserlerde uygulanan transkripsiyon sistemi kullanılmıştır (bk. Transkripsiyon / Transliterasyon Alfabesi).
2. Metin eski Anadolu Türkçesine göre okunmuştur.
3. Arapça ve Farsça kelime, tamlama ve eklerde İsmail Ünver tarafından yayımlanan “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”⁴ adlı makaledeki tekliflere uyulmaya özen gösterilmiştir.
4. Metinde kimi zaman “it-”, kimi zaman da “et-” şeklinde yazılmış olan fiilin “it-” şekli tercih edilmiştir.
5. Sona gelen yapım ekleri kelimeye bitişik yazılmış, örnekler ve tamlamalar ise kısa çizgi ile ayrılmıştır. “süddegâh”; “nâ-müstehakk”; “nev-rüz” vb.
6. “İle” ve “içün” edatlarıyla “idi, iken imiş, ise” gibi i- fiilinin aldığı şekiller mecmuada bitişik ve ayrı olarak yazılmıştır. Bu yapılar metnin genelinde ayrı yazılmak suretiyle gösterilmiştir: “mihr ile; kuşūruñ içün; olmuş idi; meşğul iken; rāḥat imiş; bīmār ise vb.”
7. Vezin gereği zihaf olması gereken yerlerde uzatma işareti konulmamıştır.
8. “K’olur; n’ola; nic’olur; n’eydügini; v’ey; n’eyleyem” gibi büzülmeler (contractions) kesme işaretiyle ayrılarak gösterilmiştir.

⁴ İsmail Ünver (1993). “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *Ankara Üniversitesi DTCTF Türkoloji Dergisi* XI (1): 51-89.

9. Özel isimler büyük harfle başlamış, aldıkları ekler kesme işaretiyle ayrılmamıştır.
10. “gice; yir; diyü; giç” gibi kelimelerde “i” sesi korunmuş ve kafiye kelimelerde hareke benzerliği gerekmediği sürece daima bu şekilde yazılmıştır.
11. Mecmuada “b” ile yazılan gerundium eki “-up, -üp” şeklinde yazılmıştır: “virüp; alup vb.”
12. Metnin kuruluşunda genellikle kelimelerin mecmuadaki yazılışına riayet edilmiş, ancak yazımında tutarsızlık görülen kelime ve eklerin imlasında klasik Osmanlı Türkçesinin imla kuralları esas alınmıştır.
13. Metinde geçen Arapça-Farsça ibareler italik yazı stili ile aktarılmış, Türkçe çevirisi dipnotta yazılmıştır.
14. “Āsmān/Asumān; pādšāh/pādišāh; “āftāb/āfitāb; mihrbān/mihribān” gibi iki şekilde okunabilecek kelimelerin “āsmān; pādšāh; āftāb; mihrbān şekli tercih edilmiştir.
15. Farsçadaki *vāv-ı madūleli* kelimeler “ḥāb; “ḥān vb.” şeklinde yazılmıştır.
16. Kelime sonlarında “i” olarak okunan “ۋ” , “i” harfiyle gösterilmiştir: “çünkü; belki vb.”
17. Atıf vavları sessiz harfle biten kelimelerden sonra incelik-kalınlık uyumu dikkate alınarak “u-ü” şeklinde, sesli harflerden sonra ise daima “vü” şeklinde okunmuştur: “şabr u sükün; dil ü dide; nāle vü efgān vb.”
18. 2. tekil ve çoğul şahıs dilek-şart eklerinin zaman zaman nazal n (ن) ’siz olarak “-sen; seniz” şeklinde yazıldığı yerler metinde “-señ; -señiz” olarak gösterilmiştir.
19. Mecmua metninde zaman zaman izafet kesresi (ۛ) ile gösterilen belirtme durum ekleri “-yi, -yı” şeklinde yazılmıştır.

Transkripsiyon / Transliterasyon Alfabeti

ء : ʾ
ا : A, a; E, e; Ā, ā
آ : Ā, ā, A, a
ب : B, b
پ : P, p
ت : T, t
ث : Ṣ, ṣ
چ : Ç, ç
ح : H, h
خ : Ĥ, ĥ
د : D, d
ذ : Ḍ, ḍ
ر : R, r
ز : Z, z
ژ : J, j
س : S, s
ش : Ş, ş
ص : Ṣ, ṣ
ض : Ḍ, ḍ, Ḑ, ḑ
ط : Ṭ, ṭ
ظ : Ḍ, ḍ
ع : ʿ
غ : Ġ, ġ
ف : F, f
ق : Q, q
ك : K, k; G, g; ñ
ل : L, l
م : M, m
ن : N, n
و : V, v; O, o, ō; Ö, ö; U, u, Ū, ū; Ü, ü
ه : H, h; a, e; i
ی : Y, y, I, ı, Ī, ī, ā

2.1.3. Metin MECMŪ‘A-İ EŞ‘ĀR

1b

*Bi’smillāhi ‘r-rahmāni ‘r-rahīm**
Şüret-i sergûş[?]-ı elif lâm mîm**

1. [Rübā‘î-i Lebîb]
Mef‘ûlü mefā‘îlün mefā‘îlü fe‘ûl

Yâ Rab niçe bir gaflet-i tã‘ât ideyüm
Saña ne yüzümle ‘arz-ı hâcât ideyüm
Naqqâş-ı dükân-ı cürmüm ensebdür o kim
Ser-levha-i dîvânı münâcât ideyüm

2. [Kasîde-i Lebîb]
Mefā‘îlün mefā‘îlün mefā‘îlün mefā‘îlün

Îlâhî mest-i nûş-ı ğafletem hüşyâr-ı ‘irfân it
Humâr-âlûd-ı cürmem neş‘emend-i cām-ı gufrân it

Devā-cüy-ı kerem sâhib-firâş-ı renc-i ‘işyānem
Amân bih-bûd-ı bür‘ü’s-sā‘a-i ‘afvuñla dermân it

Sevād-ı defter-i zenb ü kuşûrumla siyeh-rüyem
Sefîdâc-ı beyâz-ı rahmetüñle setr [ü] pinhân it

Rızâdan bî-haber bî-hûde gerdân-ı hevâ oldum
Peşîmānem yeter nüzhet-güzîn-i bâğ-ı rıdvân it

Beni sū‘i-karîn üftāde-i dām-ı dālâl itmiş
Reşād-ı rāh-ı Hakkā Hızr-ı tevfiķuñ nigejbân it

* *Bi’smillāhi ‘r-rahmāni ‘r-rahīm*: “Rahman rahîm olan Allah’ın adıyla”.

** elif lâm mîm: Bakara 2:1.

1. Orhan Kurtoğlu (2017). *Lebîb Dîvânı*, s. 49.

2. *Lebîb Dîvânı*, K. 1. s. 47- 48.

Yedümde hüccet-i şer'iyye hüsn-i i'tikâdumdur
Hemân hüsn-i me'âlüm mücebince emr ü fermân it

Teşebbüs-kerde-i hablü'l-metîn-i şer'üñem yâ Rab
İnâyetle beni âzâd-ı çâh-ı keyd-i ihvân it

Ayırma 'urvetü'l-vuşkâ-yı şer'-i pâk-i Ahmedden
Bu 'abd-i bî-nevâyı peyrev-i erbâb-ı bürhân it

Elümde hâme-i na'tı 'aşâ-yı âbnūsîdür
Şenâ-h'ân-ı kirâmından beni Hassâna derbân it

Lebîbâ sen de kilik-i nazmuñı bir matla'-ı nevle
Der-i devlet-medâr-ı şâh-ı levlâke şenâ-h'ân it

Hudâyâ dilde bir şevk-ı sa'âdet var firāvân it
Bu şevkumla beni dîvâne-i ser-der-beyâbân it

Düşüp arz-ı Hicâza ya'ni tevfiķât-ı lutfuñla
Şabâveş şâh-râh-ı kūy-ı Maḥbûbuñda pūyân it

Fedâdur kebş-i cānum Ḥazret-i İbnü'z-zebîḥeynūñ
Harîm-i sūddegâh-ı sidre-maḥsūdında kurbân it

2a

Gedâ-yı Faḥr-i 'âlem pâdşâh-ı 'âlem-i faḥrem
Dü-rûze ḥidmetiyle ben gedâyı dehre sultân it

Ḥadîşinde kebâyir ehli mev'ûdü's-şefâ'atdur
Ne var bu kemterüñ de ḥişşe-i incâza şâyân it

Kuvâ z'af üzre ḥâlâ herze-gerd-i deşt-i takşîrem
Der-i âdâb-ı Faḥrî'l-enbiyâda pâ-be-dāmân it

Ḥayâl-i vaşl ile şeb-zinde-dâr-ı ḥasretem tâ şubḥ
Civâr-ı ravza-i Cibrîl-peymâsında mihmân it

2. 8a, 'urvetü'l-vuşkâ: "Kopmak bilmeyen sağlam bir ip." Bakara 2: 256.

2. 10b, levlāk: "Sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım." Kudsi Hadis.

Döküp eşk-i nedāmet pīş-i şübbāk-i şerīfnde
Beni bu giryeye hūnīn ile maḥşerde ḥandān it

Gözümde tütüyādur ḥāk-i dergāh-ı felek-sāyı
‘Alilü’l-‘aynem istiğnā-kün-i ḳuhl-i Şıfāḥān it

Bu eltfāfa beni maḥzar kılop zımn-ı ziyāretde
Şerefmend-i şühūd-ı meşhed-i aşḥāb u yārān it

Nücūm-ı ihtidā-yı ümmet-i merḥūmedür cümle
‘İbāda her birin burc-i şefā‘atde dıraḥşān it

Eyā deryūzekār-ı şurre-i raḥmet bu mevsimde
Biraz da vaşf-ı ḥālūñ ‘arḫa-i maḥbūb-ı Yezdān it

Şefī‘ü’l-müznībīnā dest-i cürmüm dāmen-i luṭfuñ
Daḥīlem āstān-ı merḥamet-mu‘tāda iḥsān it

Kirāmen kātībīn itdükde taḫşirātumı i‘lām
Şefā‘ātūñle ‘afv-ı Ḳāziyü’l-ḥacāta şāyān it

Muḥaşşal ümmetūñ ümmīdi ḳaldı şıdk-ı va‘dūñde
Diler mağfūr-ı Raḥmān it diler metrūk-i nīrān it

Bi’smillāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm
Sāye-i oṭaḳa-i naẓm-ı Kerīm*

3. [Rübā‘ī- Lebīb]
Mef‘ūlü mefā‘ilün mefā‘ilün fā‘

Yā Rab budur i‘tikād-ı ḳalbüm her gāḥ
Lā ḫavle ve lā ḳuvvete illā billāḥ

2. 21b, şefā‘atde: şefā‘atden D.

* Sāye-i oṭaḳa naẓm-i kerīm: Şekl-i çeleng-i ser-nazm-ı kerīm D.

3. *Lebīb Dīvānı*, s. 49.

3. 3, *Lā ḫavle ve lā ḳuvvete illā bi’llāḥ*: “Her türlü kuvvet ve kudret ancak Allah’tadır.” (Dua cümlesi)

Çün na 't-i Resûlün emr-i zû-bâl oldı
Bed' eyledüm işte na 'tine *bi'smillâh*

4. [Kaşîde-i Lebîb]

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Sözüm ki mu'ciz-i sihr-âverân-ı 'âlemdür
Sükût-bağış-ı taḥaddigerân-ı 'âlemdür

Sözüm ki ḥidmetine Seb'a-i Mu'allakalar
Kemîne çâker-i ebkem-zebân-ı 'âlemdür

2b

Sözüm ki kurtâ-i yâķûtatü'l-belâğatdır
Ḥuliyy-i sâmi'e-i kıtsiyân-ı 'âlemdür

Sözüm ki çeşme-i mâ'ü'l-ḥayât-ı ma'nîdür
Rivâ-dehende-i dil-teşnegân-ı 'âlemdür

Sözüm ki şa'sa'a-bağış-ı sühâ-yı çarḥ olsa
Ziyâda mihri ile tev'emân-ı 'âlemdür

Sözüm ki *inne mine's-si'r*ile müberhendür
Bizâ'a-sâz-ı ḥikem-perverân-ı 'âlemdür

Sözüm ki zeyline takrîz-i ezkiyâ var kim
Bu lehçe şâhibi âteş-zebân-ı 'âlemdür

Sözüm ki sâf-dilâna selâset-âver olur
'Uķûd-ı nâṭıķa-i ḥâsidân-ı 'âlemdür

Sözüm ki şîve-i bârîkin eyleyen idrâk
Daķıķa-senc-i cihân nüktedân-ı 'âlemdür

4. *Lebîb Dîvânı*, K.2. s. 50- 57.

4. 4a, *inne mine's-si'r*: “Şiirden bir kısmı şüphesiz ki hikmetdir.” (Hadis)

Sözüm ki maṭla‘-ı âhirden ola cılve-nümā
Yanında mihr kudüret-feşân-ı ‘âlemdür

Ḳumāş-ı nazm ki zīb-i dükân-ı ‘âlemdür
Sevâd-ı miḥbere Hindüstân-ı ‘âlemdür

Sefîne-sâz-ı tefârîk-i nazm-ı rengînem
Benümle kâle-i nev râygân-ı ‘âlemdür

Sevâdı sürme-i çeşm-i hüner dü-mışra‘umuñ
Miyânı cādde-i İsfahân-ı ‘âlemdür

Gel it bu cevheri zīb-i ṭabaḳçe-i ḥâtır
Ki rağbet eyleyicek armağân-ı ‘âlemdür

Zemîn-i şî‘re ben ol deñlü virdüm ârâyış
Ki reşk-i sâḥa-i şad-gülsitân-ı ‘âlemdür

Riyâz-ı şafḥa-i ‘irfânuma kalem şu virür
Şarîri bülbül-i dil-keş-beyân-ı ‘âlemdür

Kelâm-ı bülbül ü gül bâ‘iş-i tegazzül olup
Göñül yine ḥased-i bülbülân-ı ‘âlemdür

Göñül ki ‘aşḳuñ ile dâstân-ı ‘âlemdür
O dâstâna kalem kıssa-ḥân-ı ‘âlemdür

Şabâh-ı ‘îd o bünâgüş-ı şâf lîk ḥatuñ
Siyâh-baḥtî-i dil-dâdegân-ı ‘âlemdür

Kelâm yok ki çıkarmış vuzûḥa cevher-i ferd
Dehân-ı tengüñ içün tercemân-ı ‘âlemdür

Muḳallid-i ruḥuñ olmuş çemende şerminde
Dehân-ı gönçe te’essüf-künân-ı ‘âlemdür

3a

Lebîb şevk-ı dil-ârâ ile bu nazm-ı terüm
Müheyyic-i şegaf-ı şâ'irân-ı 'âlemdür

Velî her âfete da'vâ-yı Yüsufî düşmez
Bu hod müsellemler-i şâhib-dilân-ı 'âlemdür

Nazîre-güylüğe her nâ-resâ sezâ olmaz
Benümle başa çıkan kâmilân-ı 'âlemdür

Buyursun işte kalem işte levh ü işte devât
Beyâza çıksun o sır kim nihân-ı 'âlemdür

Kemâl ehline söz yokdur ey dil inşâf it
Ki anlaruñ sühanı hırz-ı cân-ı 'âlemdür

Yeter bu vâdi-i nâdir ber-â-ber ü güstâh
Bu hod-fürûşi-i kem-dânişân-ı 'âlemdür

Senüñ ne haddüñ ola böyle dil-nişîn âşâr
Bu vâdi vâdi-i dânişverân-ı 'âlemdür

Saña bu tarz-ı tırâzende feyz-i Vahyîdür
Ki tab'ı mülhem-i şad dâstân-ı 'âlemdür

Anuñ da nuṭkına olmışdı bâ'is ey gâfil
O şevk kim sebep-i izz ü şân-ı 'âlemdür

Ne şevk nâṭıka-baḥş-ı cemâd-ı lā-yefhem
Ne şevk zerresi rûḥ-ı revân-ı 'âlemdür

Ne şevk şevk-ı neşât-âver-i dil-i zu'afâ
Ne şevk merhem-i dil-hastegân-ı 'âlemdür

4. 23a, Velî: Dilâ D.

4. 29a, Saña: Bana D.

Ne şevk şevk-ı sitāyişgerī-i Faḥr-i cihān
Ki ‘aczi mu‘terif-i ins ü cān-ı ‘ālemdür

Cenāb-ı Ḥazret-i sultān-ı enbiyā-yı kirām
Ki ḥādimi şeh-i İslāmiyān-ı ‘ālemdür

Şeft‘-i maḥşer emīr-i beşīr-i cinn ü beşer
Nübüvvet-efser-i āḥir-zamān-ı ‘ālemdür

Melāz-ı ümmet o destūr-ı sāmīyü’l-himmet
Dilīr-i bu’l-‘azamet kārđān-ı ‘ālemdür

Hemīşe vaḥyile gūyā o nuṭḡ-ı nā-be-hevā
Bu remze *in hüve illā* ‘ayān-ı ‘ālemdür

O mehbīṭ-i *fetedellā* qarīn-i *ev ednā*
Nedīm-i kurb-ı Ḥudā mihrbān-ı ‘ālemdür

Şeh-i melek-ḥademe zīb-i ‘arş-ı nüh-ḳademe
Cevāhir-i kereme ḳalbi ḳān-ı ‘ālemdür

Ḳulüb-ı mu‘cizenāki rumūz-ı derrāki
Ḥarīm-i ravza-i pāki cinān-ı ‘ālemdür

Ḥıdīv-i fitne-güdāz u dilīr-i bī-enbāz
O dil-nevāz o ḥuluvvü’l-lisān-ı ‘ālemdür

3b
Ki nām u şān-ı şerīfī Muhammed-i ‘Arabī
Meḥāmidiyle dehen dūr-feşān-ı ‘ālemdür

O şehryār-ı veliyyü’n-ni‘am ki dergehinüñ
Faḳīr u sâ‘ili hep kām-rān-ı ‘ālemdür

4. 35b, Nübüvvet-efser: Risālet-efser D.

4. 37b, *in hüve illā*: “(Size okuduğu) [Kur’an ancak] kendisine bildirilen bir vahiydir.” Necm 53:4.

4. 38a, *fetedellā*: “(yere doğru) sarktı.” Necm 53: 8: / “*ev-ednā*”: “*Yahut daha az kaldı.*” Necm 53:9.

Hiyâm-ı re'fet ü ihsânı virür âsâyiş
'Aceb ki sâyesi yok sâiebân-ı 'âlemdür

Nevâziş-i yedi vakf-ı erâmil ü eytâm
Nigâh-ı luṭfı kes-i bî-kesân-ı 'âlemdür

Meḥâsini hele güncîde-i şumâr degül
Düşenler ol hevese nâkışân-ı 'âlemdür

Hilâl şanma görüp fârṭ-ı rif'at-ı kâdrin
Dehân-ı ḥayrete gelmiş benân-ı 'âlemdür

Benât-ı na'ş kıyâs itme ol şehensâhuñ
Semend-i kâdrine sîmîn 'inân-ı 'âlemdür

Yüzi şuyına cihân buldı sâhil-i hestî
Ki dâmen-i şerefî bâdbân-ı 'âlemdür

Hazân-ı fetret ile olmuş idi pejmürde
Nesîm-i 'adli ṭarâvet-resân-ı 'âlemdür

O âftâb-ı risâlet ki bi'set-i zâtı
Ṭulû'-ı kevkeb-i sa'd-iḳtirân-ı 'âlemdür

'Aceb mi olsa nihâl-i beḳâyâ pîçîde
Şerîf-i şer'i ki her dem cüvân-ı 'âlemdür

Çekilse şafḥa-i dîvâra naḳş-ı ka'bı eger
Çü Ka'be kıble-i rûḥâniyân-ı 'âlemdür

Derûn-ı ṭabla-i sîmîn-i mehde maḥv-ı kamer
Sihâm-ı mu'cizesinden nişân-ı 'âlemdür

Firâz-ı kâdrine rif'atle sidre dinmez ise
O kâdre sidre pesîn nerdübân-ı 'âlemdür

Zücāc-ı mihr ile çespīde nüh-felek anuñ
Celāli şakfına ‘āyīnedān-ı ‘ālemdür

O nāfizü’l-kelim-i bezm-i Hāk ki her harfı
Halāş-nāme-i şad-müznibān-ı ‘ālemdür

Biraz da hāmeyi mesrūr-ı iltifāt ideyüm
Ki dīl-güşā reviş-i nāzımān-ı ‘ālemdür

Resūl-i mu‘teberā serverā kerem-hünerā
Eyā ki dergehi kehfü’l-emān-ı ‘ālemdür

Sen ol şehenşeh-i iklīm-i merhametsin kim
Nizām-ı pür-hikemüñ pāsbān-ı ‘ālemdür

4a

Ṭulū‘-ı mihr-i cihān-tāb-ı devletüñle senüñ
Hezār Hüsrev ü Cem bī-nişān-ı ‘ālemdür

O şeb ki göklere şalduñ tezelzül-i teşrīf
Henüz o vākı‘a hāṭır-nişān-ı ‘ālemdür

Medīha-güyuñ olanlar çü Hāzret-i Hassān
Egerçi merd-i sa‘ādet-nişān-ı ‘ālemdür

Velīk bende o vaşf-ı melek-pesendüñ için
Liyākat olmaduğı ḥod ‘āyān-ı ‘ālemdür

Ġaraż bu kim bu bahāneyle arz-ı hāl ideyüm
O ḥāk-i pāye ki dārü’l-emān-ı ‘ālemdür

Eyā Habīb-i Hudā rehber-i tarīk-i hüdā
Derüñde bāy u gedā kām-rān-ı ‘ālemdür

Budur şikāyetüm ey dāver-i ḥuceste-meniş
O pīşgāha ki ‘adl-āşyān-ı ‘ālemdür

Bir iki üç fiten-endîşe dil-girifte olup
Hemîşe kûbî ile şöhret-feşân-ı 'âlemdür

Birisi vaşfı *mine 'l-munzarîn* olan bed-kâr
Ki şânı mefsede-i şâlihân-ı 'âlemdür

Binâ-yı şıdk u şalâhum harâbe-zâr itdi
O kim muharrib-i şad-hânedân-ı 'âlemdür

Biri muđıll-ı dâlâlet-girifte sū' -i karîn
Ki halka yahşi bilinmiş yamân-ı 'âlemdür

Belâ-yı vaz' -ı şadâkat-nümün-ı idlâli
Müdâm safsaşa-zîb-i cenân-ı 'âlemdür

Birisi nâ-kes-i mekkâre nefis-i emmâre
Ki hâl-i gâlibi zabt-ı 'inân-ı 'âlemdür

İtâle eyledi bir bir eyâdi-i tezvîr
Ki her biri sebep-i iftitân-ı 'âlemdür

Dirîğ kaṭ' -ı tarîḳ-i sedâdum eylediler
Olar ki reh-zen-i şad-kârbân-ı 'âlemdür

Karîb-i yerta' u yel'abla Yûsuf-ı 'aḳlum
Esîr-i çâh-ı mekîdet-nişân-ı 'âlemdür

Muḳîm-i künc-i şanem-hâne-i hevâ oldum
Göñül bu töhmet ile müstehân-ı 'âlemdür

Sevâd-ı defter-i cürmümle nûr-ı ḥüsn-i 'amel
Zalâm-ı şeble sühâdan nişân-ı 'âlemdür

4. 69a, *mine 'l-munzarîn*: “Allah şöyle dedi: Sen o bilinen vakte (kıyamet gününe) kadar *mühlet* verilenlerdensin. Sad 38:80.

4. 74a, eyledi bir bir eyâdi-i: eylediler her biri yed-i: M.

4. 76a, *yerta' ve yel'ab*: *nerta' ve nel'ab* M: “Yarın onu bizimle beraber gönder de *gezip oynasın*. Şüphesiz biz onu koruruz.” Yûsuf 12:12.

Olur kuşûruma munzam disem hezâr kuşûr
‘Ayâra gelse kuşûrum vezân-ı ‘âlemdür

O rütbedür güneühüm kim taşavvur eyleseler
Tamâm-ı tesliye-i müznibân-ı ‘âlemdür

4b

Hakîm ü ‘Âdil ü Kahhârdan hirâs iderüm
O gün ki mev‘id-i pîr ü cüvân-ı ‘âlemdür

Keremle herkes o gün südmend olur yoğsa
Ki ‘adli mücib-i farṭ-ı ziyân-ı ‘âlemdür

O gün ki na‘re-i *hel min mezîd* idüp düzaḥ
Gürisne-i ten-i ‘isyâniyân-ı ‘âlemdür

O gün ki ḥaşr olunur saña ḥall ü ‘akd-i umûr
Livâ-yı mekremetüñ sâyebân-ı ‘âlemdür

O gün ki nîk ü bedî herkesüñ beyâza çıkar
Netîce-i ‘amel-i ins ü cân-ı ‘âlemdür

O gün ki ‘arz olunur ḥüsn ü kubḥı her ‘amelüñ
O gün ki bâ‘i-i ‘âh u fiğân-ı ‘âlemdür

Huzûra ‘arz ideler bendeñi bu vechile kim
Bu rû-siyâh daḥı na‘t-ḥ‘ân-ı ‘âlemdür

Ne var bu ‘abd-ı za‘îfün de maḥzar olsa eger
Aña ki ḥişşe-i vârestegân-ı ‘âlemdür

Daḥîl-i merḥametüñdür Lebîb sultânüm
Bu resm-i mu‘teber-i düdmân-ı ‘âlemdür

4. 83b, *hel min mezîd* : “O gün Cehenneme, ‘Doldun mu?’ deriz. O da, ‘*daha var mı?*’ der.” Kaf 50:30

4. 89a, Lebîb sultânüm: Lebîb-i zâr senin D.

Şefâ'atüñle anı hüşmend-i ihsân it
O dem ki vaķ'ası dehşet-resân-ı 'âlemdür

Sülâfe-i keremüñ neş'e-baħş ola yoħsa
Ĥumâr-ı ĥayret ile ser-girân-ı 'âlemdür

Müdâm dökmede bâm-ı bedenden eşk-i nedem
Dü-dide girye ile nâvdân-ı 'âlemdür

O tevbelerle nedâmet-pezîr-i cürmem kim
Ķabûli mâye-i emn ü emân-ı 'âlemdür

Derüñde kes elümi kesme dâmen-i luţfuñ
Bu resme 'arz-ı recâ râygân-ı 'âlemdür

Bu derdmendüñi setr eylemezse zeyl-i kerem
Fazîh-i maħşer-i işyâniyân-ı 'âlemdür

Nedîm-i ĥâşşuñ olan Ķâr-yâr ĥürmetine
Ki her biri sebeb-i 'izz ü şân-ı 'âlemdür

Ķapuñdan eyleme bu 'abd-i 'âcizi me'yûs
Kemîne ĥâk-i reh-i sâ'ilân-ı 'âlemdür

O bâb-ı re'fet-eşerden ki ilticâsı müdâm
Medâr-ı devlet-i şâhenşehân-ı 'âlemdür

Derüñde câ'ize ancak du'â-yı dil-keşdür
Ora naşîb-i suĥân-perverân-ı 'âlemdür

Aña binâ idüp itdüm bu gûne ĥatm-i sülĥan
Ki i'tibârı şehîr-i miyân-ı 'âlemdür

5a

Hemîşe tâ ki cevâhir-furûş-ı na‘t-ı şerîf
‘Ümîd-i ‘afv ile gevher-feşân-ı ‘âlemdür

Bu nazm tâ şeref-i na‘t-ı pāk ile niçe kim
Şahîfe-zîb-i nüvîsendegân-ı ‘âlemdür

Saña ol deñlü ola her nefes şalât u selâm
Ki ‘aşr u ‘âşiri vird-i zebân-ı ‘âlemdür

Bismillâhi ‘r-rahmâni ‘r-rahîm

Şekl-i çeleng-i ser-i nazm-ı kerîm

5. [Kâşîde-i Lebîb]

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

‘Urûc-ı ‘arş-ı kemâle peyem-berân-ı Hudâ
Resîde her biri *lâ reybe fîhi* âmennâ

Hem evliyâ-yı şerî‘at ki şübhemüz yokdur
Kerâmetinde kim inkâr ider anı hâşâ

Tevakkû‘ üzreyüz ol cümleññ şefâ‘atine
Bu i‘tikâddan itme bizi Îlâhi cüdâ

Velîk müsterikân-ı hevâ-yı nefsanî
İdüp tehiyye birer süllem-i hadî‘a-nümâ

Kimisi hibr-i tebahhur-güzîn-i fazl u fünûn
Nihâde zevrağ-ı ‘ucbunda lenger-i hiyelâ

Kimisi hey‘et-i şüfiyyede ta‘ammuk ider
Girifte âğına sâhil-nişîn olan cühelâ

5. *Lebîb Dîvânı*, K.3. s. 57-67.

5. 1a, *lâ reybe fîhi*: “Rabbimiz! Şüphesiz sen, hakkında şüphe olmayan bir günde insanları toplayacaksın. Şüphesiz Allah va’dinden dönmez.” Ali İmrân 3:9.

Diseñ bu zerķ u riyādur virür o zu 'mınca
Ĥadīs-i *inneme'l-a 'mālīle* cevāb saña

Kimisi muştalahāt-ı müneccimīn üzre
Kemendi yıldıza atmaķdadur şabāh u mesā

Olur bu şu 'bede-i dil-fırīb ile dā'im
Nedīm-i bezm-i ekābir muķarreb-i vüzerā

Kimisi nazm ile maķşūdına nızām virüp
Şaķīfe-i 'amelin kizb ile ider sevdā

Tefennünāt-ı mezāmīn-i şī'rin itmededür
Ya nārven ya çemen yā semen ya bād-ı şabā

Kimi sūtūn-ı şānavber kimi ķad-i 'ar 'ar
Kimi 'amūd-ı şabāh u seķerde cılve-nümā

Kimisi perçem ü kākül kimi şurāhi-i mül
Kimi nihāl-i güle oldı bülbül-i şeydā

Kimisi medh-i mülūk-i tavā'if-i pīşīn
Kimi şenā-yı selāfīn-i vaķt ile gūyā

Kimi devātını ümmīd-i cā'izeyle ider
Kedū-yı hindu-yı cerrār-ı nā-be-şerm ü hayā

5b

Kimisi dā'īye-i şurre ile levhīn ider
Lī'āma taķta-i deryūze-i durūğ u riyā

Gehī ķaşā'id-i şeh geh menāķīb-ı eslāf
Gehī medāyih-i nādīr ber-ā-ber-i ümera

5. 7b, *inneme'l-a 'mālū* (bi'n-niyyāt): Ameller niyetlere göredir. Hadis.

Bu destgāhda hāmesi çıkarur
Kimi çiçekli haṭāyī kimi zerī dībā

Kimisi āh-ı bülendin irişdürür çarḥa
İder cesāret-i inkār-ı ni‘met-i Mevlā

Birer bahāne bulur ya‘ni kesb ü taḥṣīle
Ḥarīṣ-i müṣṭeriyān-ı zeḥārif-i dünyā

Benim de hāme-i kavvālūmi çü nāy-ı şubān
Dem-i cehāletüm itmişdi demdeme-pīrā

Velīk ḥāṭıra geldi bu gūne ḥāṭıra kim
Nedür bu peyrevi-i gāfilāne-i bī-cā

Nedür bu safsaṭa-i bī-nihāyet-i evzā‘
Nedür bu maḡlaṭa-i nā-be-gāyet-i şu‘arā

Nedür bu şā‘ibe-i şirke imtizāc-ı sūḥan
Nedür bu daḡdaḡa-i nā-be-kāri-i süfehā

Nedür bu ṭa‘ne-i nā-dāna kesb ü istiḥkāk
Nedür bu tōhmet-i dünyā faẓīḥa-i ‘uḡbā

Kelāmın aṇlamayan her cehül-ı şıfrū‘l-yed
Tefevvüh ile seni ister eylemek rüsvā

Hele o gūne sefeh-meşrebān-ı ehl-i ḡaraż
Degül çü behrever-i i‘tibār-ı ehl-i dehā

Ya sende yok mıdur inşāf ki idesin güherüñ
Kılāde gerdem-i nā-müstehakḡa bī-pervā

Saṇa bu lehçeyi mün‘im Ḳadīr-i zū‘l-‘izzüñ
Ḳanı rızāsını taḥṣīle itdügüñ inşā

Ƙanı ƙuşûruñ içün âhlar nedâmetler
Ƙanı günâhuñ içün çāk-i sîne ƙanı bükā

Ƙanı ƙıyâmet içün 'arz-ı hâller tahrîr
Ƙanı teşebbüs-i ezyâl-i re'fet-i şüfe'â

Lebîb hâşılı tefrîtûñ eyledüñ ifrât
Tedârükünde ol ey bî-nevâ-yı 'acz u 'anâ

Görindi keşti-i 'ömre sevâhil-i seb'in
Çok oldu geşt-i yem-i gâfletûñ yeter bu hevâ

Güzeşte cürme *mezâ mâ mezâ* deyüp geçme
Ki defteründe görürsin tamâmını ferdâ

Hemân tevessül-i zeyl-i Şefî'-i maḥşer idüp
Vücûduñ eyle bu gird-âbdan ḥalâş u rehâ

6a
Ne deñlü vaşf-ı şerîfnde gerçi ƙaşır iseñ
O i'tirâf daḥı vaşfına olur iṭrâ

O nûrı vâsıta-i âferîniş-i 'âlem
O zıllı mâye-i âsâyiş-i ğanî vü gedâ

Zemîne düşmez idi yoḥsa sâyesiz şanma
Tecessüm eyledi ol sâye oldu adı Hümâ

'Uluv-ı ƙadrüne şad şad-hezâr yıllardur
Ber-â-ber olmağa cennetde boy çeker tûbâ

O nâzenîn-i sa'âdet-serây-ı lâhûtî
O hem-nişîn-i gürûh-ı melâ'ik ü havrâ

5. 34a, *mezâ mâ mezâ*: Geçen geçti. Giden gitti.

Odur ki ān-ı vilādetde nuṭḡ-ı pākinden
Recā-yı ümmet-i merḥūmesiyle geldi şadā

Odur ki nefsiñe meşḡul iken cemī'-i rüsül
Bu ümmetī diyü nefsin ider ḥaşırde fedā

Odur ki ruḥşat alup 'arşa-i kıyāmetde
Livā-yı ḥamdi açup ümmetin ider īvā

Necāt-baḥş-ı esīr-i selāsil-i 'işyān
Ḥayāt-baḥş-ı katīl-i süyūf-ı cürm ü ḥaṭā

O nāzenīn-i rüsüldür ki andan istedi Ḥaḡ
Ḥiṭāb-ı āyet-i yu 'īke Rabbük ile rızā

Rüsüldeñ itmege şān-ı şerīfini mümtāz
İder Ḥudā aña yā eyyühe'n-nebīyi nidā

Ki zıkr olınca şalāt ile eyledi me'mūr
'Umūmen ümmeti şallū 'aleyh ile Mevlā

'Umūm-ı mu'cize-i enbiyāya maşdar iken
Ḥuşuş-ı şakḡ-ı kamer oldu āyet-i uḡrā

Birisi dahı cünūd-ı muvaḥḥidīn ile ol
Duḡl-i Mekkeye ruḥşatla oldu müsteşnā

Birisi dahı çü nūr-ı nehār-ı vāzıḥdur
Ziyā'-ı mu'cize-i ḥāşş-ı leyle-i İsrā

Gel ey Ḥudādan utanmaz yerā'a-i bed-kār
Gel ey ḥaṭādan uşanmaz dil-i melāmet-zā

5. 42b, ümmeti: "Ümmetim." Hadis.

5. 45b, yu'īke Rabbük : "Şüphesiz, Rabbin saña verecek ve sen de hoşnut olacaksın." Duha 93:5

5. 46b, yā eyyühe'n-nebī: "Ey nebī." Ahzāb 33: 45.

5. 47b, şallū 'aleyh: "Salāt üzerine olsun."

Güzeşte cürmüne me' mülüdür mükeffir olur
Biraz da vaķ'a-i mi'râcı eyleseñ imlâ

Hemân temenni-i inṭâķ-ı Müste'ân iderek
Bu nehc ile anı taķrîre başla kim âyâ

Ne şebdür ol ki sebebdür o tâ-be-rüz-ı cezâ
İder müfâhare birbirleriyle arz u semâ

Birisi mevlid-i sa'dem diyü tebâhîde
Birisi maş'ad-ı kırbem dir eyler isti'lâ

Ne şebdür ol ki mişâli felekde nâ-mesbûķ
Ne şebdür ol ki ḥayâli muḥayyir-i 'uķâlâ

6b

Ne şebdür ol ki zebân-ı fuḥûl-i ümmetden
Vesîle oldu şudûra muḥâlefât-ı edâ

Kimisi eyledi ta'bîr-i dil-peżîr-i vuķû'
Kiminüñ oldu lisânı mu'abbir-i rü'yâ

Kimi tekellüm-i rûḥânî kimi cismânî
İdince oldu rivâyât ihtilâf-nümâ

Hele mesâğ yok inkâra naşş ile şâbit
Vuķû'-ı mu'ciz-i İsrâ'-ı Mescid-i Aķşâ

Velî te'addüd-i mi'râc ile ider tevḫîķ
Bu ihtilâf-ı rivâyâtı ekşer-i 'ulemâ

Lisân-ı vaķ'a-nüvîsân-ı leyle-i mi'râc
Bu resme eyledi ol vaķt-i ḥurremi inhâ

5. 55b, mas'ad: müs'ad D.

5. 58b, mu'abbir-i: mu'anber-i D.

5. 62b, inhâ: imlâ D.

Ki şehir-i rûze ya şehir-i recebden ol giceyi
Ya on yedi ya yigirmi yedi yazar fużalā

Bi-vefki aşdağı ihdā'r-rivāyeteyn ol şeb
Ziyāfet eyledi maḥbūbını Cihān-ārā

Olup ya Mescid ü yā beyt-i Ümmühānīde
Fırāş-güster-i beytütet ol şeh-i dü-serā

Egerçi çeşmi şeker-h'āb-ı nāzda idi anuñ
Teyakḳuz üzre idi ḳalb-i āgehi ammā

Berīd-i muḥterem-i bezm-i ḳurb-ı Ḳuddūsī
Mu'īd-i medrese-i vaḥy-i menzil-i esnā

Re'īs-i mekteb-i ḥayl-i muḳarrebīn-i kirām
Ser-i mu'allim-i şeyḥ-i meşāyihü'l-ikrā

Sefīr-i vaḥy-ı Ḥudā Cebre'l kim laḳabı
Geh oldı Rūḥu'l-emīn ü gehī Şedīd-i ḳuvā

Nüzül idüp didi Rabbūñ selām idüp buyurur
Ki gelsün o sebeb-i ḥalk-ı kā'ināt baña

Buyur ki saña faḳaṭ ḳasr-ı lā-mekānīde
Selāmlık idüp ister seni Ḥudā tenhā

Buyur ki işte bu ferḥunde leyl içün olacāḳ
Nüzül-i āyet-i *isrā bi'abdihi leylā*

Ne senden evvel olan enbiyāya oldı naşīb
Ne senden āḥire min-ba'd olur bu gūne 'aṭā

5. 64b, *Bi-vefki aşdağı ihdā'r-rivāyeteyn*: “İki rivayetten birinin kesin doğruluğu fehvasınca”.

5. 68b, *ikrā*: “Oku.” Alak 96:1.

5. 72b, *isrā bi'abdihi leylā*: “Kendisine āyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye *kulunu* (Muhammed'i) *bir gece* Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya *götüren* Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla iştendir, hakkıyla görendir.” İsrā 17:1.

Buyur ki da'vete geldüm seni sefâretle
Getürdüm işte saña bir Burâk-ı şarşar-pâ

Ki çıkmamışdı o sünbülsitân-ı cennetden
Henüz metnini mess itmemişdi zîn aşlâ

Şemîm-i perçemin aldı bozuldı nâfe-i müşk
Görince zülfini tellendi turra-i havrâ

Yiler gezer gice gündüz kazâ-yı 'âlemde
Ayağı tozına yitmez ne şarşar u ne şabâ

7a

Emîn-i vahy-ı Hudâdan o Seyyid-i 'âlem
İdince böyle peyâm-ı beşâreti ılgâ

O şehryâr-ı rüsûl devlet ü sa'âdetle
Kıyâm idüp hemân ol demde didi yâ Mevlâ

Rükûb irâdesin itdükde Seyyid-i kevneyn
Burâk seng-i rikâba yanaşmayup aşlâ

Ne deñlü oldu o mihmîz-ğurde-i ilhâh
İtâ'at eylemeyüp tevsen-i harûnâsâ

Bu vaz' Hazret-i Cibrîle oldu şerm-âver
Ki hûsn-i hulkunuñ itmişdi vaşfını iṭrâ

Lisânın itdi aña tâziyâne-i tevbiḥ
Ki ey şu'ûruna bîgâne mübtelâ-yı ḥaṭâ

Saña aşılta ṭabî'at midür bu ser-keşlik
Yaḥud taḥallüfe şimdi mi geldi emr-i Hudâ

Ya bilmedüñ mi 'aceb râkibüñ kim olduğın
Nedür bu devletüñi depmeden ğaraż âyâ

Beyân-ı 'özü idüp ol dem Cenâb-ı Cibrîle
Ki ey Emîn-i rüsûl kııl biraz 'inân irhâ

Sebeb diyü bu şumâr itdüğüñ birisi degül
Velîk pâyımı bend eyledi benüm bu recâ

Ki 'arşagâh-ı kıyâmetde Vâhibü'l-âmâl
Bu servere idecek kırk biñ Burâk ihdâ

Beni unutmasun ol günde koymasun maḥrûm
Şıṭabl-ı ye's ü elemde esîr-i ğam tenhâ

Bu maṭlabın idicek 'arz-ı hâk-i pây-i şerîf
Buyurdı maḳşadını va'd ile 'inâyet aña

Olnca nâ'il-i va'di o şâdıkı'l-va'düñ
İṭâ'at eyleyüp itdi kuşûrın isti'fâ

Binince Mescid-i Akşâda buldı kendisini
Rikâba pây-ı şeref-baḫşı olmadın ber-câ

Girince Mescid-i ḳudse İmâm-ı dîn-i mübîn
Melekler eyledi ervâḫ-ı enbiyâya şalâ

İmâmet eyledi ol muḳtedâlara ol şeb
Ḥuzûr-ı ḳalb ile hep itdi ol şalâtı edâ

Bakup o cem'e cevâhir-şinâslar didiler
Şufûfî sübḫa-i dür lik imâmesi yektâ

Ya bir ḳılâde-i nûr idi gerden-i dîne
Vücûd-ı Fahr-i cihân şemsetü'l-ḳılâde aña

Ya bir şaḫîfeye taşvîr-i enbiyâ yazılup
Muşavver işledi ser-levḫasın gül-i ra'nâ

5. 91b, isti'fâ: istignâ D.

5. 91a, Binince: Netice D.

O şehsüvâr-ı şerî'at seferli olduğına
Şalâtını seferî iki rek'at itdi edâ

7b

Tamâm idince namâzı o zayf-ı Rahmânî
Nişâr-ı şükr şeker itdi hem du'â vü şenâ

Didi o servere Cibrîl yolcu yolda gerek
Buyur ki muntazıruñdur firîşteğân-ı semâ

Vişâl şevkı ile eyleyüp hemân nehzat
O şâh-ı hıttâ-i levlâk o mâh-ı burc-ı 'alâ

Çekildi rân-ı hümayûnına Burâk ol dem
Süvâr olup o şehenşâh-ı mülk-i istiğnâ

'Înânı cezbe-i Hâk hatve-i nuhustı felek
Rikâb-dârı melek berdesi perend-i şabâ

Mübeşşirân pey-â-pey sipihre itdi şitâb
Ki geldi işte o Sultân-ı tahtgâh-ı vefâ

Melâ'ik aldı yemîn u şimâl u pîş ü pesin
O mevkib ile idüp 'azm-ı târem-i vâlâ

O ferr ü haşmet ile oldı menzil-i evvel
Firâz-ı mesned-i otâk-ı künbed-i hazrâ

Hayâl kıl ne ticâretdür ol ki gâbrâya
Ziyâ virüp yirine âftâb aldı semâ

Gözün silüp eyü bak aya şanma mahv-ı kamer
Turâb-ı maqdemine gök gözinde eyledi câ

Nücüm şanma ki sakķâ-yı çarķ o pādşehün
Şu şaçdı yolına oldı reşâşeler peydâ

Ya çentedâr-ı felek ‘âdet-i mülûk üzre
Yolında eyledi çil-pâre ol şehûñ ilkā

Ya maḳdem-i Şeh-i kevneyne faḥr idüp arza
Üzengi parladup âlây çekdi cünd-i semâ

Ya hûriyân egilüp hulddan temâşâyâ
Şünûf-bend olan elmâslar virürdi ziyâ

Yahud anuñçün açıldı hazâyin-i melekût
Saçıldı sâhasına şeb-çerâğlar her cā

Kebâb olursa n’ola Nesr-i Tā’ir ü Vāḳi’
Ḥamel ḳudûmına ḳurbân içün k’olındı fedâ

Rüsûm-ı pādşehân üzre şâh-râhında
Şu sepdi müşk-i şehâb ile Delv olup sakḳâ

Mişâl-i sâyis alup sünger-i Şüreyyâyı
Silüp Burâḳını Keyvân-ı çarḥ ser-tâ-pâ

Felekde taşî Terâzûyî devşirüp Mîzân
Mesîr-i muḥtesib-i dîne oldu rāh-güşâ

Semâ-yı heftüme baş eyleyince nûr-ı şeref
Pelâs-ı naḥsini itdi Zuḥal be-düş-ı ḥafâ

Ḳuruldı anda çün ordû-yı şehryâr-ı rüsûl
Otâḳı sidre vü evrâḳı felkeler gûyâ

8a

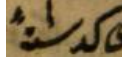
Kelâmı nâzım-ı mi’râc olanlaruñ ekşer
Maḥall-i sidrede olmışdı ıztırâb-nümâ

Kimisi ‘arşdan evvel kimisi fevḳa’l-‘arş
O naḥl-i ḥikmetüñ itdi maḥallini imlâ

Velî rivāyet-i 'allāme-i Buhārīden
Budur şarīh hadîş-i cenāb-ı Hayr-ı verā

Hulāşa anda irişdi Cenāb-ı Cibrīle
Nidā-yı nāfiye-i dūr-bāş-ı *mā minnā*

Benüm ḥabībüm ile sırr-ı vaḥdetüm vardur
Reh-i muḥarreb-i refref kifāyet eyler aña

Burāka daḥı urıldı -i tevfiḳ
Ḳalup ḥazîn-i firāk u esîr-i āh u bükā

Finā'-i memleket-i Ḳuds başka neş'e virür
Degül mesîregeh-i ḥalbetü'l-kümeýt o fezā

Şad ihtirām ü şad 'izām u şad kerāmet ile
İrişdi 'arşa o kürsî-nişîn-i ḳurb-ı Hudā

Görince atlas-ı çarḥ inbisāt gösterdi
Aña göre ne ḳumāş olduḡın bilür zîrā

O şevḳ-ı vuşlat ile ol sülūk-ı sür'at ile
Geçüp hezār hezārān mesāfe-i pehnā

Çü refrefin de tamām oldu ḥadd-i ma'hūdı
Te'āḳub üzre gelüp *udnu minnā* ile nidā

İdüp hezār bevādî-i nūr-ı ḳudsı güzār
Ne hem-demi ne refiḳi vaḥîd-i bî-hemtā

İrince menzil-i serḥadd-i *ḳābe ḳavseyne*
Çıkınca ḳabza-i ṭahmînden o nūr-ı hüdā

5. 122b, şarīh hadîş: hadîs-i sahîh D.

5. 123b, *mā minnā* : “Bizden değildir.”

5. 130b, *udnu minni*: “Yanıma yaklaş.”/ *udnu*: eden D.

5. 132a, *ḳābe ḳavseyne*: “(Peygambere olan mesafesi) *iki yay aralığı kadar*, yahut daha az oldu.”
Necm 53:9.

Degüldi cāri bu eşnāda mā'-i māhiyyet
Ne gūne ḥadd olunur lafzı olmayan ma' nā

O bezme girmemege imtinā' olup derbān
Ne 'aqla rāh u ne keyf ü ne kem ne çün u çerā

Birisi yok ne cihātuñ ne ustukussātuñ
Ne cevher ü ne 'araz var ne ḥarf var ne şadā

Tecerrüd itdi mezāyā libās ketminden
Alup virildi derārī-i dürc-i mā evḥā

Beyānı maḥrem-i 'aql olmayan 'atāyāya
Cenāb-ı Ḥāzin-i dīn nā'il oldı müstevfā

Alup o kāfile-sālār-ı bender-i ğufrān
Hezār bār tefārīk-i kām-ı sūd-efzā

Ne meymenetli ziyāfetdür ol ziyāfet kim
Mużifī ola rızā-cüy-ı zayf-ı 'ayn-ı rızā

Vücūdı rahmet idi 'āleme anuñ çün kim
Aña bu luṭf-ı Ḥudā 'ālemi idüp iḥyā

8b
Tefāḥür itmek için ümmeti bu ni'met ile
Beşāret itmege izn itdi Ḥaḫdan istid'ā

Resül-i seyyidinüñ oldı 'abd-i me'zūmı
Ki ecr ü tã'ate der-kār olup çü bey' ü şirā

Bu nām u şān bu taḥşīl-i kām-ı devlet ile
O meḥar-ı dü cihān ol meh-i semā vü şerā

Nüzül idince zemīne çü āyet-i rahmet
Pür itdi 'ālemi hep şıyt-ı ḥurrem-i büşrā

5. 135b, *mā evḥā* "Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti." Necm 53:10

Lebîb-i mücrim ü 'aşî vü hâfî vü sâhî
Siyâh-rûy u kerem-cûy-ı müstehân-ı verâ

İdüp nekâyışa cism ü cevârihin itlâf
İrişdi bi'l-âhare süsti-i havâss u kuvâ

Ne elde mâ-haşal ü ne cerîdesinde 'amel
Ne zâd-ı 'âhîret ü ne fevâ'id-i dünyâ

İhâta itmiş anı çâr mevce-i hayret
İşi 'inâyete kalmış ğarîk-i baħr-i belâ

Ümîd-i câ'ize-i 'avf u mağfîretle olup
Bu naql-i mu'cizede olmağa sühan-güyâ

Ne deñlü haddi degülse bu 'arşagehde yine
'Aşâ-yı hâme ile leng ü lük ola püyâ

Velîk sâ'ile ihsân için bahâne arar
Kerem halîka-i zâtiyesi olan küremâ

Bu 'arz-ı hâlüm ile maṭlabum şefâ'atdûr
O müstmendini me'yûs eylemez hâşâ

O gün ki şayha-i *hel min mezîd* idüp dūzaḥ
Fezâ-yı maḥşer olur na'regâh-ı vâveylâ

Beni mezellet ile haşrde gören dimesün
Yazık ki bî-kes imiş bu fakîr-i bî-ser ü pâ

Amân İlâhi esîr-i firâş-ı 'isyânem
Beni bu ümmet içinde ider misin rüsvâ

Amân İlâhi beni ins ü cinn şeyâtîni
Düşürdi dâma idüp 'aql u fikrûmi yağmâ

Koma bu ‘abd-i zâ‘îfün ayaklar altında
O sâhalar da beni kılma hânde-i a‘dâ

Dilümdedür *sebakat rahmeti* ‘alâ *ğazabî*
Bu kuluñ oldu müdâm elde ‘urvetü’l-vuşķâ

‘İbâda sâ‘il için sen didüñ *felâ tenher*
Kapuñdan eyleme redd ile ben fakîri cüdâ

9a
Amân İlâhi habîbüñ şefâ‘atiyle beni
Bu varılardan emîn eyle ‘afva eyle sezâ

Dağı o kimseyi kim güş idüp bu feryâdum
Terağğum ile bükâ eyleye baña ya du‘â

Dağı o kimseyi kim oldu sevķ ü terğîbi
Bu nazm-ı kâşırı inşâdına vesîle baña

Hem ol şehenşeh-i dînüñ hem âl u ‘itretinüñ
Derinde tâ ki gedâdur ‘umûm-ı şâh u gedâ

Hemîşe zâtuna hem âline şalât u selâm
İlâhi *şallu vesellem* ‘aleyhi *teslîmâ*

6. [Kasîde-i Lebîb]
Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Defter-i lutf-ı Hudâyı yazmağa kîlk-i kazâ
Nürdan çarķa zer-efşân oldu *zeyyene’s-semâ*

5. 159a, *sebakat rahmeti* ‘alâ *ğazabî*: “Rahmetim gazabımı geçti.” Kudsî hadis.

5. 159b, *felâ tenher*: “El açıp isteyenî de *azarlama!*” Duha 93:10.

5. 164a, ‘itretinüñ: ‘izzetinin D.

5. 165b, *şallu vesellem* ‘aleyhi *teslîmâ*: “O’na salât edin ve selam verin.” Ahzab 33:56’ya telmih.

6. *Lebîb Dîvânı*, K. 13. s. 103.

6. 1b, *zeyyene’s-semâ*: “Andolsun biz, en yakın göğü kandillerle *donattık*. Onları şeytanlara atılan taşlar yaptık ve (ahirette de) onlara alevli ateş azabını hazırladık.” Saffât 37: 6.

Defter-i mihre güşâyiş virmede her gün felek
Hâverîdür rûz-nâme kîsedârı gûyiyâ

Şebt ü tahrîr itmege âşâr-ı şun'-ı hurremi
Rû-yı arzuñ zav'-i şems âhârîdur ser-tâ-be-pâ

Hüsrev-i hurşîdden her gün terakkî almada
Mâh gûyâ bir sipâhîdür hilâli ibtidâ

İktirânât-ı sa'îdiyyeyle istidlâl idüp
Bir feraḥ var dirdi lâ-büd ṭab'-ı tencîm-âşnâ

Ḳurs-ı mihr ile hilâl añlar gören ammâ degül
Cevri terk ü ḥilf içün itmek kılıç koydı semâ

Ḥayr ola bir başka yüz gösterdi çarḥ-ı kînever
İtmede ber-vefk-i ḥ'âhiş devre zîrâ ibtidâ

Var bu eşnâda bir iş Ḥaḳ bed nazardan şaklasun
Sû-be-sû olmakda esbâb-ı şetâret rû-nümâ

Cümle maḥsûsât-ı 'âlem inbisâṭ esbâbıdur
Ḥiss-i me'lûfından itdi i'tirâ gûyâ kuvâ

Bu ne ḥikmetdür ki dehşet-baḥş olan âvâz-ı ra'd
Ṭop-ı 'îdâsâ virür erbâb-ı 'îrfâna şadâ

Birbiriyle kaşr-ı Emn-âbâdda ḥüccetleşüp
Buldı âsâyiş miyân-ı rind ile ehl-i riyâ

Oldı babalı oğullı vâ'izi gördüm bugün
Şevḳ ile pîr-i muḡâna çağırur yâ Hû baba

Bozdı ṭavr-ı cevriñi divşirdi dām-ı mekrini
Ḳalmadı gerdün-ı dūnuñ ḳayd-ı keydi ḡalibâ

9b

Nāsda ber-āmed u reft-i meşāfāt u neşāt
Sū-be-sū helvā-pezān-ı āştī eyler şalā

Hāl-i ‘ālemden beni billāh āgāh it diyū
Bir vuķūf ehlin bulup itdüm aña şarf-ı recā

Bu ne keyfiyyet ne hāletdür diyū taḥkīk için
Eyledüm iķdām-ı istikşāf-ı sırr-ı mā-cerā

Māl bulmuş mağribīveş kām-yāb u kām-rān
Zulmet-i ğam yok gönüller maşrık-ı mihr-i şafā

Kīmyāger miydi ‘ālem şimdi oldu dest-res
Pūte-i taḥkīka mı geldi terāmūn-ı ḥaṭā

Yoksa devletden size bir müjde mi itdi zuhūr
Meymenetlü pādşeh baş için inhā kıl baña

Böyle sūzişle su’ālūmden ta’accūble hemān
Oldı bir dānişver-i ‘ālem baña pāsuḥ-serā

Didi ey nā-dān-ı bī-iz’ān-ı bezm-i ma’rifet
Saña bilseydim Lebīb ismin kim itdi iftirā

Halk saña dīdeler rūşen diyū tebrīkde
Çeşm-i ḳalbūñ gerd-i ğafletle senūñ ḥod sürme-sā

Dīde-bāz ol ḥāb-ı ğafletden idüp tevcīh-i gūş
Diñle ey bī-çāre ey bīgāne-i zihñ ü zekā

Pādşāh-ı rub’-meskūn-ı kerāmet-güstere
Geldi çün telḥīs-i ilhām-ı Cenāb-ı Kibriyā

Kim vezīrūñ rāġīb-ı fermānuñ Āşaf-ı tıynetūñ
Eyle cāh-ı defterīde müsteşār-ı mu’tenā

Server-i 'âlemle geldi şadr-ı a'zam bir yire
Biri hırşîd ü biri mâh-ı cihân-tâb-ı dehâ

Yâ disem İbni Ebâ Süfyân ile 'Amr ibni 'Âş
Oldılar tanzîm-i dîn ü devlete şūrâ-nümâ

Yâ disem ahvâl-i 'âlemden haber-dâr olmağa
Biri İskender biri âyîne-i 'âlem-nümâ

Yâ disem kesb-i vukûf-ı mülk-i 'adl ü dâd için
Biri hem mülk-i Süleymân biri İbni Berhîyâ

Buldı istikrâr rây-ı pādşāh-ı dîn-penāh
K'ola defterdârı bir vālā-neseb rüşd-āzmâ

Nevr-i nūr-efzā-yı gülşenzār-ı şıdk u i'timād
Necm-i burc-ārā-yı çarh-ı i'tibār u ıstıfâ

Necr-i kâmil şāni-i Buzurcmihr-i şāf-dile
Rāmi Paşa-zāde ya'nî mîr-i Eflâtûn-dehâ

Mazhar-ı luṭf-ı hümāyûn-ı cihân-bānî olup
Oldı defter-dār-ı hayr-endîş devlet hâliyâ

10a

Ḥamdülillâh kim bu hengām-ı feraḥ-peygāmda
Oldı yâkût-ı icābet kurtā-i gūş-ı du'â

Ḥamdülillâh kim dimāğ-ı cāna kuvvet-baḥş olup
Gîsu-yı maḫşûdımı itdi havāle 'ıtr-sâ

Ḥamdülillâh oldı sūk-i kām-rānîde bu sāl
Dil bedestân-ı şetāret hāme dellāl-ı şafâ

Hāle-i āgūş-ı isti'dāda aldı maṭlabın
Der-kenār oldı maḥalliyle o mâh-ı dil-rübâ

Dirdüm elbet boş degül şandūka-i esrārdan
‘Āleme bir cevher-i şādī olur pertev-nümā

Müjdecî başıydı gūyā Ka‘be-i ümmīdden
Büy-ı ‘anberle ‘abīşer[?]le gelüp bād-ı şabā

Nūr-ı zihni zulmet-i ketm-i umūrı hark ider
Necm-i şākīb eyler ānuñ fikr-i tīzin reh-nümā

Oldı ol mīr-i mükerrem pīr-i erbāb-ı raqam
Hāme gūyā dest-i cūdında qalembek bir ‘aşā

Devha-i bālā-yı qadr u himmeti ol rütbe kim
Nahl-i Tūbā himmeti yanında bir kūteh giyā

Pertev-endāz olsa pertev-sūz-ı re’yi bir yire
Sāye rengiyle qalır etrāfda zav’-i zekā

Hüsrevānī kenzdür gūyā ferāmīn ü berāt
Bekler ol kenzi dem-i imzāsı içün ejdehā

Hāme vü haṭ vālid-i mācidlerinden müntakīl
Qarakulluqçılarından iki tābi’dür aña

Ben dahı başeski qaldum defter-i etbā‘da
Eylemez hāşā nigāh-ı nevle dā‘īsin cūdā

Hame-cünbān olsa aḥbāba ider ihyā beni
Daḥme-i himmet qalem-dānuñdur ey kenz-i vefā

İntisābum kırk sāli geçdi ḥāk-i pāyuña
Kırkdı kırtās-ı ‘ömri āh miqrāz-ı ‘anā

Quşca cānum başuña döndürseñ āzād eyleseñ
Dām-ı zank-i ‘ayşda tā key qalam bend-i belā

6. 40b, fikr-i tīzin: fikretinden D.

6. 43a, Pertev-endāz olsa: Olsa pertev-sāz-ı D.

Dîdemüñ bûy-ı piyâz-ı ğam akıtdı eşkini
Sil anı gül-berg-i dāmānuñla ey bâğ-ı vefâ

İstidāneyle temessük virdüğüm dānîlere
Eyledüm va' dümde vaqt-i luţfuñı vaqt-i edâ

Tâ ezelden hem efendim hem veliyyü'n-ni' metüm
Luţfa taķşir itmedüñ haķķumda bî-reyb ü riyâ

Ġayra 'arz-ı ihtiyāca himmetüñ rāzî degül
Dergehüñ ta'cîze de māni' beni şerm ü hayâ

10b

Lîk hâk-i pây-i re'fet-zây-ı şadr-ı a'zamı
Maķşadumdur dîde-i feryâda itmek tütüyâ

Kim odur ancak harîdâr-ı metâ'-ı ma'rifet
Hem odur şeh-bender-i iklîm ü 'irfân u 'atâ

Dāmen-i elţāfidur kehfü'l-emān-ı 'acizîn
Hîrmen-ı a'ţāfidur rûzî-resân-ı bî-nevâ

Himmeti kâfidür ehl-i hâcetüñ âmāline
Müsteniddür elde küllü's-şaydi fî cevfi'l-ferâ

Müstaķillen 'arz-ı hâle virmez ammâ ruķşatı
Gâh derbān-ı edeb geh dürre-i bîm-i hatâ

Pîşgâhı 'ālem-i taķķîķ-i şad'ilm ü kemāl
Her nigâhı oldu 'aķl-ı evvele nûr-ı hüdâ

Görse ānuñ vâdi-i nādî-i 'ilm ü şoĥbetin
Vâdi-i Türkānesinden şerm iderdi B[ayķara]⁵

6. 57b, küllü's-şaydi fî cevfi'l-ferâ: "Bütün avlar zebranın içindedir."

6. 58b, dürre: dürr-i D.

⁵ Bu sayfa boyunca beyitlerin ikinci mısraların sonunda bulunan ve köşeli parantez [] içinde gösterdiğimiz kısımlar ciltlemedeki bir sorun yüzünden görünmediği için D'deki şekli esas alınarak tamamlanmıştır.

Bu mehābetle niçe kâbil aña ‘arz-ı sühan
Yok bu da‘vâda durûğum şâhid-i ‘adlüm [Hudâ]

Kılma istinkâf şultānum huzûr-ı Āşafa
Tercemân-ı hâl-i zârum ol ‘ināyet kıl baña

Râki‘-i irâduñum hark-i meşârif müttesi‘
Süzen-i himmet rûfû kılmazsa ahvâlüm fenâ

Müsteğillât u ‘akârı kalmayup evkâfı hep
Pâk idüp sildi süpürdi kayyım-ı [kaht u galâ]

Şakfı sâcid hâ’iti râki‘ vezâyif-h’ârı hod
Et-tehiyyâta oturmuş [rû-be-mihrâb-ı du‘â]

Ben dahı seccādeyi serdüm tevekkül bâbına
Vird-i yâ Fettâh yâ Rezzâk ile subh u me[sâ]

Okıyup dīvân-ı [İ]shâk eylerüm sedd-i ramak
Şimdi zikrül-‘ayş nişfu’l-‘ayşdur baña [ğidâ]

Kûtsuz hânem güreşçi tekyesiveş gûrbeler
Müş dutmakdan güreş dutmakda[dur dâ’imâ]

Dâne çekmekden çeküp el zühde çekdi mûrlar
Bî-nevâlar oldılar şavm-ı vişâle [mübtelâ]

Bir rubu‘ var mâlikânem rub‘-ı mîr[î]sin eger
Virse ânı eylemezdüm rub‘-ı meskûna [fedâ]

Nâmına ancak medâr iken nice sâl eyledüm
Himmetûñ âşârı nişf-ı zâviyeyle [iktifâ]

6. 65a, hod: h’od D.

6. 68b, dutmakdan: donmakdan D.

6. 69b, vişâle: visâle M.

Şakıy iderdüm âb-ı rüyumla anuñ mezra 'laruñ
Şenligin hıfz için eylerdüm vulâta ilticâ

6. 72, Bu beyitten sonra *Lebîb Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Şûm-ı şirket geldi çün mânende-i seyl-i 'Arım
Gitti anın da ahâlisi bu sâl edip sebâ
Ben ne hâcet vahdet-i Mevlâ'ya sevgend eyleyem
Oldu burhân-ı mûmânî'le müberhen müdde'â
Anı da ölçüp biçip mahsûlün aldım tohm-ı ye's
Hırmen-i kâh oldu gam dil oldu gûyâ keh-rûbâ
Eyledim nem var ise ta' dâd hâk-i pâyine
İşte îrâdım budur ancak Hudâ dâned Hudâ
Mâlikânem himmet-i destûr-ı a'zamdır fakat
Saçdı dil tohm-ı ümîdi hâk-i pâye câ-be-câ
Nâzım-ı dîvân-ı 'adl evvân-ı dâru's-saltanat
Kâr-bend-i maslahat Çavuşbaşı sâbıkâ
Nûr-ı zihniyle biraz âgâhdır ibnâ eder
Kılsanız hâl-i perîşânımdan istinbâ ana
Kavl ü fi'linde sadîk-i saltanat buldum anı
Piş-gâh-ı âsafide ketme etmez ictirâ
Teng-nây-ı gamdayım teng-i dest-i 'ayş ile
Oldu dil zindân-nişîn-i teng-nâ-der-teng-nâ
Pây-bûsu dilden olmaz dûr ammâ çâre ne
Kâmet-i himmet bülend ü dest-i kudret nâ-resâ
Za'f-ı çeşm ü za'f-ı tâlî' za'f-ı dil za'f-ı beden
Nahv-i gamda za'fa cem'-i kesret oldum gûyiyâ
Gam değil mezc eylesem nazmımla nazm-ı Şevket'i
Biz refik-i şekveyiz teklîf yokdur beynenâ
جفا از توانم نارد دایسکه طالع ضعف
کهربا زاب که چون من طوفان میشود
غم سنک زیر یکجامانده بسکه پایم و دست
پا پشت از میکشد چون من دست روی خار
Kût-ı eltâfi olup kuvvet-resân-ı 'âcizân
Zîr-i seng-i gamda hâşâ kalmaga vermez rızâ
Sanma meydânı tehî çek dizgini besdir Lebîb
Sâha-i tasdî' de sûk-ı semend-i müdde'â
Var iken düldül-süvâr-ı 'âlem-i 'ilm ü kemâl
Hazret-i destûr-ı a'zam gibi bir mu'ciz-edâ
Telhî-i sıklet tamâm ey hâme insâf et yeter
Ba'd ez-în bezme şeker-pâş-ı du'â olsan sezâ
Evvelâ sultân-ı devrân-ı Süleymân-mesnedi
Etmesin taht-ı Süleymân'dan Hudâ bir dem cüdâ
Rûh-ı 'âlem yûh-ı eflâk-ı himemdir vere Hak
'Ömr-i Nûh'u nusret ü feyz ü fütûhuyla ana
Sâniyen sadr-ı Felâtûn-ıktidâr-ı kâmkâr
Kim kiyâsetle Nizâmü'l-mülk'e urdu pûşt-i pâ
Hüsni âmî sadr-ı vâlânın odur bî-reyb ü şek
Sadrı onsuz kimseye göstermesin Bâri Hudâ
Sâlisen re'fetli defterdâr efendinin müdâm
Defter-i bahtı olup zîb-âver-i dest-i 'alâ
Câhının âgâz u encâmı sa'id-ender-sa'id
'İzz ü şânı iki ra'nâ gevher-i tâc-ı bekâ

11a⁶

11b

7. Kaşîde-i Nâbî Berây-ı Ğam

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Dün ki itdüm taraf-ı ğamkede-i ğalbe nazâr

Görmedüm zerre kadar gerd-i küdüretten eşer

Pertev-i mihr-i meserretle birünü tâbân

Şu‘le-i şem‘a-i şevk ile derünü enver

‘Âleme ħande ider revzeninüñ câmları

Şemse-i tākı virür ħâtır-ı ħurşide keder

Tîr-i ğam açduğı revzenleri yir yir olmuş

Bâd-ı nâzûk-ħaber-i gülşen-i ümmide memer

Künc-i târîki ki ârâmgeh-i ħasret idi

Eylemiş kendüsine şâhid-i maşşûd maķar

Dilde peykân-ı ħadeng-i ğam-ı devrân olmuş

Güyyâ şîşeye ķonmuş bir iki ğonce-i ter

Kesb-i feyz itmege gelmiş dil-i pür-tâbumdan

Câm-ı pür-neş‘e-i Cem âyine-i İskender

Tâ ki encüm ola rîk-efşân-ı evrâk-ı sipihr
Kevkeb-i ikbâline etsin ‘utârid iktidâ
Ey kerem-perverdesi hakkımda lutfen ez-kadîm
Zeyl-i ‘afv u re‘feti pûşende-i cürm ü hatâ
Mansıbın târîhini tebrîk-nâmem zeyline
Bundan akdem eylemişdim zîb-i ser-satr-ı senâ
Şimdi tekrârın münâsib görmeyip kasr eyledim
Oldu taksîrâtıma dâmân-ı ‘afvun mültecâ

⁶ Mecmu‘anın bu sayfasına sadece eski ve yeni harflerle “4.4.1947 tarihinde Ankara Genel Kitaplığınca on beş liraya satın alınmıştır.” notu yazılmıştır.

7. Ali Fuat Bilkan (1993). *Nâbî’nin Türkçe Divânı*, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, K. 9. s. 47.

7. 5b, kendüsine şâhid-i maşşûd-ı maķar: kendüsini şâhid-i maşşûda maķar D.

Hâşılı cümle-i esbâb-ı meserret kâmil
Yok hemân muhlîş-i dîrînum olan ğamdan eşer

Didüm âyâ kanı ol yâr-ı zamân-ı hasret
Kanı ol hem-dem-i germ-ülfet-i eyyâm-ı keder

Cüstücû eyler iken ğam diyü dünyâyı tamâm
Dilde buldum yine bir güşeye siñmiş inler

Cismini gerdiş-i eyyâm-ı şafâ nâl itmiş
Yüzi yok kim ide bir dahı ruḥ-ı ḥalka nazar

Göricek menzili vîrâni olan dilde idüm
Seyr idiñ çâhı kişi kendi kıazar kendi düşer

Dil-i rüşende bu ḥâl ile görenler didiler
Dâr-ı İslâmda maḥbûs Firenge benzer

Eyleyüp ḥâline bir kaḥkaha-i istihzâ
Nâvek-i ta'ne-i düşnâma idüp ânı siper

Didüm ey yâr-ı vefâdâr-ı haḳîkât-kârum
Ey bilen kâ'ide-i mihr ü vefâyı ezber

Çok nihân idi seni görmez idüm kânde idiñ
Kândesin kândesin ey yâr-ı felâket-perver

12a
'Acebâ ülfeti kaṭ' eylemege bâ' iş ne
Oldı mı yoksa dilüñ meşrebümüzden muḡber

Ülfetüñden senüñ ey düşmen-i maḥrem-sîret
Görmedüm 'ayş u tarab görmemeden ğayrı zarar

7. 12a, menzili vîrâni: menzil-i vîrânum D.

7. 16b, Kândesin kândesin ey: Kândesin kânde eyâ D.

Ey hoş ol dem ki şafâ kalmaz idi hâtırda
Bahtdan müjde-i teşrîfûne aldıkça haber

Görmedüm geldüğünü hiç tehî-dest senün
Getürürdün dil-i maḥzûnuma envâ‘-ı keder

Hâlüm âsûde idi sâye-i menḥûsuñda
Üstüme şâh-ı meserret çekemezdi ‘asker

Kanı ol dem ki elin kimse dırâz itmez idi
Nukre-i eşküm ile tölmiş iken râh-güzêr

Hep perîşân idi esbâb-ı ser ü sāmānum
Gâh endîşe-i cem‘-i dile itdükçe güzêr

Tesliyet-dâd idi bahtum baña kim havf itme
Şâh-ı ğam milketidür bunda meserret ne gezer

Şimdi n’oldı ki bizi böyle ferāmûş itdün
Hiç umulmazdı ki bizden geçesin tâ bu kadar

Çekdi bir âh ki rahm ideceğim geldi yine
Nice kez hâtırumı itmiş iken zîr ü zeber

Girye ile didi devrân baña çok zulm itdi
Halka itdüklerimi şimdi baña bir bir ider

Haberün yok beni reddeylediler ‘âlemden
Şimdi kalmadı baña hâne-i ‘âlemde maḥar

Kanı ol dem ki yirüm var idi hâtırlarda
Âb ile dānem idi pâre-i dil laht-i ciger

Komadı baht-ı perîşân baña esbâb-ı huḫûr
Şimdi ne tu‘me ne mesken ne felekde ahter

7. 19b, teşrîfûne: teşrîfûni D.

7. 29b, laht-i ciger: hûn-ı ciger D.

Maḥlasum der-be-derī oldı adum merdūdī
Daḥı bilmem ki beni gerdiş-i devrân n'eyler

Bir gül açılmadı gitdi emelüm bâğında
Bilsem ey çarḥ-ı sitemger bu cefâdan ne biter

12b

Gitdi zevkum da huzûrum da dil-i 'âlemde
Dem sürüp eyler iken 'ömr şafâ ile güzër

Geldi bir velvele-endâz feraḥ nāmında
Menzilümden beni etbâ'um ile itdi be-der

Sebebinden olıcaḳ perde-keş-i istifsâr
Oldı bu nağme ile zemzeme-ârâ-yı ḥaber

Geldi devrân-ı şafâ-baḥş-ı Muşâḥib Paşa
Lâzım oldı saña ey ğam 'adem-âbâda sefer

Nice paşa ki düşer tâcı başından çarḥuñ
Şânınuñ mertebe-i rif'atine itse nazar

Hem-dem-i pâdşâh-ı dehr ki Āşaf bulsa
Ḥâk-i pâk-i kademin dîde-i 'aqlına çeker

Bermekî-mevhibe düstûr-ı mükerrerem ki durur
Reh-güzârında niyâz ile nice ḥâtimler

Ḥâk-i dergâhına yüz sürmek ile ḥurşîdüñ
Didiler ehl-i cihân nāmına şâh-ı ḥâver

Şimdi ânuñla baḳar ehl-i cihân dünyâyâ
Zâtıdur dîde-i dünyâyâ bugün nûr-ı başar

Medḥ-i temkînini kim boynına aldı devrân
Âferîn himmet-i gerdüna ki bu bârı çeker

Az gelür zātı gibi kârgēh-i ikbāle
Böyle pākīze-naẓar cāmī‘-i mecmū‘-ı hüner

İtmiş Üstād-ı ezel ‘Örfi vü Hākānīden
Feyz ile mertēbe-i ʔab‘-ı şerīfin berter

Hüneri kimdür iden ʔaḳ bu ʔadar kendüye mülk
Nāmı oldıysa ‘aceb mi vüzerāya mefḥar

Çarḥ ızḥār-ı ‘ubūdiyyet içün dergehine
Kehkeşāndan biline baḡladı zerrīn kemer

Serv-i ḥoş-sāye-i büstān-ı mekārımdür kim
Devr iderler başına ʔumri gibi şems ü ʔamer

Jengini açmaḳ içün ʔehre-i māhuñ feleke
Maḡbaḡından götürür bād-ı seḫer ḫākister

13a

Hāk-i dergāhını ‘anber diyü ta‘bīr ideli
Şerm ile micmer-i ʔalbümde yanar āteşler

Felek almış eline dā‘ire-i zerrīnin
O hevā ile ki bezminde ola rāmişger

Gül-bün ızḥār-ı tevāzu‘la sürer ḫāke yüzün
Dergehinden ki şabā eyleye gülzāra güzer

Zātı deryā-yı ḫurūşān-ı mürüvvetdür kim
Mevc-i iḫsānı olur mūcib-i iḫsān-ı digər

Naẓar-ı taḳviye-fermāy-ı ma‘ārif-ḫalebān
‘Aşrıdur māye-i āsāyiş-i erbāb-ı hüner

Şimdi āsūdedür ol deñlü cihān kim meşelā
İdemez ḫavf ile şeyṭān daḡı endīşe-i şer

Şafveti meşreb-i pâkinden alur âb-ı hayât
O temennâ ile zulmetde gezer İskender

Pâk-tab'â dür-i pâkîze-i baħr-i keremâ
Ey viren zâtı ile çehre-i dehre zîver

Beni leb-rîz-i sühan eyleyen evşâfuñdur
Dil-i mecbûr bu dem farḡ-ı şafâdan söyler

Âb-ı şâfi gibi endişemi zabṭ eyleyemem
Çemen-i medhûne yüz şevk ile rû-mâle gider

Behremend olsa n'ola zerreler ihsânüñdan
Şimdi sensin felek-i dânişe mihr-i enver

Çok zamândan berü deryâ-yı kader ey dür-i pâk
Atmadı sâhil-i ikbâle senüñ gibi güher

Dehre pertev bırakan pâk zamîrûñ var iken
Bilemem çarḡ-ı galaṭ-pîşe bu mihri n'eyler

Rûzgâr-ı keremünle senüñ ey Hâtem-i vaḡt
Kimdür âyâ diye âyîne-i ṭab'um muğber

'Arz-ı mihr eylemege başladı devrân ammâ
Varaḡ-ı mihr ü vefâyı kim okur kim diñler

Dehrden ğam mı çeker ol ki ola memdûhı
Bir senüñ gibi kerem şâhibi kâmil server

13b

Germi-i tâb-ı havâdişden eyâ evc-i kerem
Sâye-i 'âtıfetüñ üstüme bir hayme yiter

Der-hevâ gördüm idi kendümi rû'yâda bu şeb
Umarum ki anı bir esb ile ta'bîr ideler

Mey-i vaşfuñla tölaldan berü cām-ı tab‘um
Beni mestān-ı sülhan şimdi eli üzre dutar

Umarum olmağıla medhüni şāmil sözümi
Halk ārayış-i mecmū‘a-i cān eyleyeler

Şāhid-i nazmumuñ andan bilürüm hüsni kim
Kendüsi sinede ma‘nāsı gönüllerde gezer

Sülhan ol deñlü hoş-āyende gerekdür ki anı
Eyleye nev‘-i beşer belki melāyik ezber

Çekemem sāde sözi silsile-i ta‘bire
N’eyleyem kuvvet-i tab‘um benüm ancak bu kadar

Yādgārın getürür pīşgeh-i‘izzetüñe
Nazm ile bender-i dilde yürüyen kâfileler

Tā ki maḳbülün olup eyleyeler kesb-i revāc
Eylemiş çünki Hudā tab‘uñı mi‘yār-ı hüner

Var mı ey kāmīl-i devrān sözümüñ noḳşanı
İşte bāzār-ı sülhan işte terāzū-yı nazar

Çün tamām oldu sözüñ başla du‘āya Nābī
Bir du‘ā kim işidüp diye icābet ber-ser

Tā ola hāne-i pür-zīnet-i ‘ālem ma‘mūr
Her zamān tā ki qarār eyleye şadrında beşer

Bāgbān-ı ezēliden elüm açup dilerüm
Bāğ-ı ‘ālemde vire naḥl-i temennāsı şemer

Güş-ı dünyā tölup āvāze-i ihsān ile
Eyleye gülşen-i medhinde nevā bülbüller

7. 77, Bu beyitten sonra Nābī’nin *Türkçe Divanı*’nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Eylesün hāne-i iḳbālını Bârî muḥkem
Eyleyüp şem‘-i murād ile derûnın enver

14b

8. Nâbî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Siper düşunda hâle şu'lesin şemşîr ider meh-tâb
O âlât ile şâm iklîmini teşhîr ider meh-tâb

Degüldür hâle çıkmış câmi' içre kürsi-i va'za
Gürûh-ı encüme nûr âyetin tefsîr ider meh-tâb

Degül hâle dutup hırmengêh-i çarh üzre bir gırbâl
Hubûbât-ı nücûmı şeb-be-şeb ta'şîr ider meh-tâb

İdüp bir sâğar-ı zerrîni zîb-i süfre-i hâle
Felekde Cem gibi bir bezm-i mey taşvîr ider meh-tâb

Eşî''a zer-kalet Nâbî devât-ı sîmdür hâle
Anuñla Enverî dîvânını tahrîr ider meh-tâb

9. Nâbî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Zülf-i siyâhı salsa 'izâr üzre bî-nikâb
Eylerdi 'âlemi dil-i 'âşık gibi hârâb

Luţf ile bir piyâle şunaydı o âftâb
Bezm-i şarabda eyler idim kendimi kebâb

Çün şâm irişdi meclis-i rindâna sâkiyâ
Göster maķâm hıdmet içün nice âftâb

Kim teşne-i zülâl-i lebûñ olsa ey şanem
Tûfân-ı Nûhı görse [olur] çeşmine serâb

8. Nâbî'nin Türkçe Dîvânı, G. 16. s. 402.

9. Nâbî'nin Türkçe Dîvânı, G. 21. 405.

9. 1a, şalsa 'izâr: sarılsa 'ârız M.

9. 2b, âftâb: dil-rübâ D.

Şubḥ-ı vişāl oldı vü men mest-i bî-ḥarāb
Nābī olur mı dīde-i ‘āşıkda bunca ḥāb

10. Nābī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Nev-bahāruñ maḳdeminden geşt-i gülşendür murād
İ‘tidāl-i faşldan ārāyiş-i tendür murād

Ārzū-yı dāğ iderse sīne-i ‘āşık n’ola
Reh-güzār-ı yāre feth-i çeşm-i rev-zendür murād

Dil midür k’ol dil ola maḥrūm-ı sūz u tāb-ı ‘aşḳ
Kim alur zeytūn-ı ḥāmı deste revḡandur murād

Tengdür vādī-i ye’s ü pehn meydān-ı ümīd
Nā-murādī kūçe-i tārık u rüşendür murād

Anda istiḡnā var ammā bunda zūll-i bendegī
Nābiyā terk-i murād itmekden aḥsendür murād

15a

11. Nābī

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Ruḥında bādeden yārūñ ki āb u tāb olur peydā
Derūnumda benüm bir ma‘den-i sīm-āb olur peydā

Ḥayāl-i ḥalka-i zülfüñle eşküñ düşse deryāya
Zamān-ı ḥaşre dek gird-āb ber-gird-āb olur peydā

Ne dem olsa ḥayālūñ cılve-rīz-i āsmān-ı dil
Fezā-yı ‘ālem-i endişede meh-tāb olur peydā

10. Nābī’nin *Türkçe Dîvânı*, G. 51. s. 430.

11. Nābī’nin *Türkçe Dîvânı*, G. 8. s. 396.

Serûñ sen âşnâ-yı secde-i 'aşk eyle de seyr it
Göñül ebrû-yı hûbândan saña mihrâb olur peydâ

Îrâde itse bir emrûñ ta'alluk fethine Nâbî
Âña etrâf-ı nâ-me'mûlden esbâb olur peydâ

12. Nâbî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Senüñçün h'âb-ı râhat çeşm-i giryānumla düşmendür
Bisât-ı istirâhat cism-i sūzānumla düşmendür

Gidelden sūzen-i müjgān u tār-ı kākülün elden
Rüfû-yı 'āfiyet çāk-i girībānumla düşmendür

Ten-i sīmīnūñe hamyāze-rīz olmağla āgūşum
Sirişk-i dil-nişīn āgūş-ı müjgānumla düşmendür

Zen-i gerdūndan oldukça dāmen-çīn-i istignā
Benüm dest-i Züleyhā gibi dāmānumla düşmendür

Benüm Nâbî kanı hū-kerde-i vaşl olduğum demler
O vuşlat şimdi fūrkatdür dil ü cānumla düşmendür

13. Nâbî

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Yāruñ bilürüz bezmümüze rağbeti vardur
Ammā ki zamānuñ gözedür sâ'ati vardur

Bî-mihri-i çarh itse de îrâş-ı mezellet
Kem-yābdur erbâb-ı hūner 'izzeti vardur

Tebden bulamam farkını şıklette rakībūñ
Ancağ o kadar var ki tebūñ nevbeti vardur

12. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*. G. 84. s. 456.

13. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 80. s. 453.

Pirāmenini eylemiş ağyār ihātā
Dil-dāra niyāz itme göñül şıkleti vardır

Bīmār ise de her ne kadar çeşm-i siyāhı
‘Uşşākı perīşān idecek kudreti vardır

Çok mı sühan-ı Nābiye bu neş’e-i te’şir
Rindān-ı harābāt ile çok şöhbeti vardır

15b

14. Nābī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Ruḥ-ı zībāsını vaşf eyler isem şem‘ utanur
Ḳadd-i bālāsını yād eyler isem söz uzanur

Şafvet-i sīne-i sīmīnin idersem taḳrīr
Mi‘desi āb-ı ḥayātuñ ḥasedinden bulanur

Çarḥ kec-revligi terk itdi disem kim diñler
Dil-berān meyl-i vefā itdi disem kim inanur

Gird-i lebde ḥaṭṭ-ı nev-ḥīzini taḥrīr itsem
Ḥāmenüñ lezzet-i taḥrīrden ağzı şulanur

Dil-şikenliklerini muḥtesibüñ naḳl itsem
Ḳorkusından ḥum-ı ser-beste-i mey kan kaşanur

Nev-bahār-ı ruḥı buldukça teraḳḳī o gülüñ
Şerm ile mihr-i cihān-tāb uzaḳdan dolanur

Ḥ`ābda būsesin almak nice mümkün zīrā
Būsenüñ sāyesi ruḥsārına düşse uyanur

Ḳalmaz ebrūda girih terk-i ‘itāb eylese yār
Resmdür ceng ḥitāmında kemānlar yaşanur

13. 5b, kudreti: tāḳati D.

14. Nābī’nin *Türkçe Divânı*, G. 69. s. 444.

O kadar nâzûk ü nerm iken o şûhun bedeni
Bu kadar sûz u niyâza ne 'aceb pek tayanur

Ehl-i 'aşk olmağıla tab'ları sâzlaruñ
Biri âvâz idicek cümlesi birden boşanur

Tıfl-tab' olmadadur pîr-i felek gitdükçe
Tâze bâzîçeye tîz mâ'il olur tîz uşanur

Lebi bî-ḥande kalur ḥaṭṭı gelen ḥübānuñ
Bu serāyuñ gidicek devleti bâbı kapanur

Cismden her biri 'ārī vü ne-dāniste iken
'İlm-i ma'nâyı hemān gördüğü sâ'atde tanur

Çok fedâ eylese 'uşşâkını ol şûḥ n'ola
Anda ol ḥüsn ki var 'âşıkını tîz kazanur

Ney nefes şevkı ile dâ'ire-i 'âlemde
Kuşağın künc-i 'ademden nice yirden kuşanur

Beytler yapmadadur ṭurma kalem ey Nâbî
Bu fenâ şafḥasını cāy-ı ikāmet mi şanur

16a

15. Ve lehû Nâbî

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Dil itmedi ḥayālûñi maḥrem enīnine
İzhâr-ı ḥasret itmedi gör nāzenīnine

14. 10, Bu beyitten sonra *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Her ne bu sa'at-i mînâ-yı cihânda var ise
Dikḳat itseñ bir ucı gerdiş-i çerḥe tayanur

14. 16a, yapmadadur ṭurma kalem: yapmada mi'mâr-ı kalem

15. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 789. s. 948.

Zâtında gül ki sūhte-i nār-ı hüsni15dür
Hâcet ne bülbülün nefes-i âteş15inine

Bulmuş dehân-ı dil-bere mânend nok15tayı
Reşk eyledüm dilün na15zar-ı hürde-bînine

Dilde hayâl-i kâmet-i yâri gören didi
‘Ar‘ar dikildi bâğ-ı vefânu15n zemînine

Nâbî senünle şulha kâsem itdi çar15h lîk
Bir âteşin ‘adûdur inanma yemînine

16. Ve lehû Nâbî
Mefâ‘lün mefâ‘lün mefâ‘lün mefâ‘lün mefâ‘lün

Nihâl-i gül dinürse kâdd-i hûbâna letâfetle
Sa15na na15hl-i tecellî dinse lâ15yıkdur bu kâmetle

Yanup yakılmadan leb-teşnelikden âh-ı hasret15den
Şeb-i hicrân15uñ a15şlâ farkı yok rûz-ı kıyâmetle

Benüm de sūzişüm ‘arz it emânet pîşgâhında
Giderseñ ey şabâ k15üy-ı dilârâya sa‘âdetle

Ne lâzım za15hmet-i teklîf-i cünbiş leşker-i nâza
İderken gâret-i dil şeh-levendâne kıyâfetle

Zarîfâne gâzeller söyleyüp yâre okuma15kdan
Lebün b15üs eylemekdür ka15şd[1] Nâbînuñ zarâfetle

15. 2a, hüsni15dür: hüsni15dür D.

15. 5b, âteşin: âşti- D.

16. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 769. s. 935.

16. 3b, şabâ: gön15ül D.

17. Ve lehû Nabî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Devât-ı sîmini gördükçe o şūhuñ miyânında
Yer eyler 'âşıkun tîğ-i maḥabbet üstüh'ânında

Felâtūn olsa da mümkün mi Mecnūn olmamak ey dil
O şūhuñ sîmden zencîrini gördükçe yanında

Olur dil cilvegāh-ı dāğ-ı ḥasret lâleveş gāhî
Mürekkēb nokṭasın gördükçe la'l-i dilsitânında

Şarîr-i ḥāme şanma ḥarf-rîz olduğça evrāka
Olur nālân u giryân ḥāme dest-i bî-emânında

Dil-i sevdâ-zede şevk-ı vişâl ile devât oldu
İderdüm aña Nâbî 'arz maḥbûl olsa yanında

16b

18. Ve lehû Nâbî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Bize sâķî ne ḥurşîd ü ne mäh-ı 'îd göstərsün
Esîrân-ı ḥumāra şāğar-ı Cemşîd göstərsün

Göñül ey mäh-ı mihr-engîz geçmez senden isterse
Felek her gice bir meh günde bir ḥurşîd göstərsün

17. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 795. s. 952.

17. 2a, ey dil: âdem D.

17. 3a, Olur dil cilvegāh-ı dāğ-ı ḥasret lâleveş gāhî: Midādāsā sevād-ı dîde reşkūmden olur cari D.

17. 3, Bu beyitten sonra *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

İki dillü siyeh-rü kenc-derün ḥāme rakîbāsā
Ne takrîb ile bilmem cāy-gîr olmuş benânında
Oğur yazar bu deñlü meşk-i ḥaṭṭ eylerken ol âfet
Yine ḥarf-i vefādan bir eşer yokdur dehânında
Bu deñlü çünki itmiş yâr meşk-i nāz u istiğnā
Ḳo olsun nâ'il-i ḥat ḥüsnünün vakt-i ḥazânında

17. 5b, vişâl: miyân D.

18. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 627. s. 838.

18. 1b, ḥumāra: neşâtuz D.

Dirîğ itmez ne kâlâ istese sūdāger-i tevfiķ
Göñül şevķ-ı talebde şûret-i ümmîd göstereşün

Göñülde dāğ şanmış şevķ-ı istiğnâ-yı çarh ammâ
Kabûl eyler mi görsün merhem-i câvîd göstereşün

O vaḥşî âfeti şayd itmek isterse dil-i Nâbî
Niyâz itdükçe tekrâr eylesün te'kîd göstereşün

19. Ve lehû Nâbî
Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Zevķ-ı ğam dilde midür dāğda mı tende midür
Neşve bülbülde midür gülde mi gülşende midür

Oldı sermâye-i ḥayret baña bîm [ü] ümmîd
Bilemem eyleyecek giryê midür ḥande midür

Oldı bâzîçe-i 'aşķuñda nihân ḥâtem-i dil
Çîn-i zülfünde midür sende midür bende midür

Gül hem açıldı hem ârâyiş-i destâr oldı
Bülbül-i bî-ḥâber âyâ daḥı şîvende midür

Ol tevâzu' anı mümtâz-ı cihân itmişdür
Naḥl-i gül bâğda bîhûde ser-efkende midür

Dürr [ü] mercân bulunurmuş tûtalum deryâda
Bu kadar çîn-i cebîn şatmağa erzende midür

Ḥ'âh nâ-ḥ'âh olur âvîze-i gûş-ı aḥbâb
Nâbiyâ her ğazelün böyle ḥoş-âyende midür

18. 3b, şevķ-ı: sūķ-ı D.

18. 4, Bu beytin yerine D.'de şu beyit yer almaktadır:
Bize rûy-ı dilinden geçdük ancak o peri bâri
Raķîbe kâ'ilüz bir şûret-i tehdîd göstereşün

19. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 213. s. 551.

20. Ve lehû Nâbî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Bir dil-bere dil vir ki belâdur dimesünler

Bir bâdeyi nûş it ki haţâdur dimesünler

Bir derde esîr ol ki eţibbâ-yı zamâne

Vâbeste-i tedbîr-i devâdur dimesünler

Dök naqd-i sirişkûn ser-i kûyında nigâruñ

Ki müdde'iyân saña gedâdur dimesünler

Laht-ı ciger ü nâleñi ızhâra şitâb it

Tâ kim saña bî-berg ü nevâdur dimesünler

'Abdî gibi âşüfte-i hûbân-ı cihân ol

Nâbî saña tâ ehl-i riyâdur dimesünler

17a

21. Ve lehû Nâbî

Fe'ilâtûn fe'ilâtûn fe'ilâtûn fe'ilûn

Pey-rev ol cümle peyemberlere Cibrîl gibi

İhtişâş itme faķaķ birine İncîl gibi

Ķalmışuz âteş ü âbuñ arasında hayrân

Ķalbümüz rûşen iken revĶan-ı ķandîl gibi

Ķo haşîr olup ayaķda ķalalum istemezüz

Kimsenüñ düşına bâr olmaĶı zenbîl gibi

Ser-i sünnîdeki destâr gibi yek-reng ol

Yüri terk eyle dü-reng olmaĶı mendîl gibi

20. 2b, Vâbeste: Şâyeste M.

21. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 848. s.989.

21. 4, Bu beyitten sonra *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Ķayre nef' oldı biz itdükçe teraķķî ancak

Üstüḥ'ân ile hümā gibi yûri ḥursend ol
Ne virürler bu şikem-ḥ'ârelige fîl gibi

Ġayrınıñ itmek içün çeşmini rüşen Nâbî
Rû-siyâh olduğumuz kaldı bize mîl gibi

22. Ve lehû Nâbî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Ey nâme sen ol mâh-liḳâdan mı gelürsin
Ey hüdhüd-i ümmîd Şabâdan mı gelürsin

Âlûde-i ḥündür yine dāmân [u] girîbân
Ey ğamze-i ḥün-ḥ'âr ğazâdan mı gelürsin

Şevkuñ var alup satmağa erbâb-ı niyâzı
Sûdâgeri-i sûḳ-ı Minâdan mı gelürsin

Teşrîfe bu şeb va'di var ol şem'-i ümîdüñ
Ey ḥ'âb-ı siyeh-baht 'işâdan mı gelürsin

Bu secde-i bîhûde nedür her ḳademünde
Ey ḥâme-i bî-mağz liḳâdan mı gelürsin

İtmiş saña dil-ḥastelerüñ ḥâlini taḳrîr
Ey çeşm-i siyeh dâr-ı şifâdan mı gelürsin

Her bir bün-i müyından aḳar âb-ı letâfet
Deryâ-yı melâḥatde şinâdan mı gelürsin

Vâ'iz bizi taḥvîf ile teşvîşe düşürme
Sen maḥkeme-i rûz-ı cezâdan mı gelürsin

Ḥāk-mâl olduğumuz kaldı bize Nîl gibi
Olmadan Ebreheveş seng-zen-i Ka'be-i dil
Düşmen-i Ka'beye ur sengi ebâbil gibi

21. 6b, olduğumuz kaldı bize mîl gibi: olmadayız sürme ile mîl gibi D.

22. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 654. s. 855.

22. 6a, ḥâlini taḳrîr: ḥâleti te'sîr D.

Bilsem ne içün varmış idüñ kûyına ey eşk
Taḥrîki ğazabdan mı recâdan mı gelürsin

Nâbî ğazeli gibi hoş-âyendeligüñ var
Ey bâd-ı revân-baḥş Ruhâdan mı gelürsin

17b

23. Ve lehû Nâbî

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Gül-çîn olamaz dest-i temâşâ çemenümden
Leb-beste-i nâzum söz alınmaz dehenümden

Ol Yūsuf-ı ḥüsnüm ne kadar olsa da ter-dest
Bû-düzd olamaz bâd-ı şabâ pîrechenümden

Ol âyîneyem ki göremez t̄alib-i vaşlum
Bir şüret-i ümmîd ser-â-pây tenümden

Mümkün mi ḥam-ı zülfüme bend olmaya 'uşşâk
Âhû-yı şabâ reste degülken resenümden

Bir tâze nihâlüm ki dehānum gibi yokdur
Âlûde-i leb dâ'îye sîb-i zeḳanumdan

'Uşşâkı helâk eylemeye ḥancer-i ḥübân
Furşat mı bulur ğamze-i ḥâtır-şikenümden

Dil-ber deheninden bu nev-âyîn ğazel olsun
Nâbî yine yârâna hedâyâ süḥanumdan

23. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 631. s. 840.

23. 1a, temâşâ: temennâ D.

23. 5b, Âlûde-i leb dâ'îye: Âlûde-leb-i dâ'îye D.

23. 7b, hedâyâ: hediye D.

24. Ve lehû Nâbî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hayâl-i zülf idermiş 'âşık-ı mehcûr gördün mi
Maḥabbetde bu deñlü fikr-i dūr-ā-dūr gördün mi

Hezārān dil gezersin ey hayâl-i yār inşāf it
Bu seyrān itdügün yirlerde bir ma'mûr gördün mi

Fedâ itdün gönül fikr-i ḥumāruñ zevk-ı şahbāda
Bu 'işretgāhda bir zevk-ı bî-maḥrûr gördün mi

Mişâl-i āb ḥûn-ı 'âşıkı bî-bāk nûş eyler
Ne bî-raḥm olduğın ol ğamze-i maḥmûr gördün mi

Hezārāsā hemān feryādı elden kıyma ey Nâbî
Bu gülşende açılmaz bir gül-i mestûr gördün mi

25. Ve lehû Nâbî

Mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn

Giryān iseñ ey dil n'ola cānāne bizümdür
Baḥr-ı ğamuz ol gevher-i yek-dāne bizümdür

Şûfî senün olsun yûri var gerdiş-i tesbîḥ
Biz rindlerüz gerdiş-i peymāne bizümdür

Hüccetle senündür bilürüz şavma'a zāhid
Fermān-ı şeh-i 'aşkla mey-ḥāne bizümdür

Peymāne-şumār olmağıcün lâzım olursa
Senden çekerüz sübḥa-i şad-dāne bizümdür

24. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 872. s. 1006.

24. 3a, itdün: eyle/ ḥumāruñ: ḥumārı D.

24. 4a, Mişâl-i: Vişâli M.

25. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 224. s. 557.

25. 4, Bu beyitten sonra Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Kimdür bizi men' eyleyecek bağ-ı cināndan

Mevrûş-ı pederdür girerüz ḥāne bizümdür

'Akl olsa şaf-ārā-yı huşūmet bize Nābī
Ġam çekmezüz andan dil-i dīvāne bizümdür

18a

26. Ve lehû Nābī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

O ğonce bāğda mānend-i gül güşāde degül
Hezārdan niçün efġānumuz ziyāde degül

Kenāra çekmek ümīdiyle dil seni cānā
Mişāl-i mevce-i deryā qarār-dāde degül

Çıkardı gūşe-i bām-ı vişāle dil ammā
Ĥam-ı kemend-i emel küngür-i recāda degül

Fiġān [u] zārın işitdüm esīr-i tırrasınūñ
Egerçi bestedür ammā velī şabāda degül

Yapan anı yine mi'mār-ı iltifātuñdur
Göñül ĥarāb-ı sitemdür ĥarāb-ı bāde degül

Kemān-ı cevriñi çekmek ümīdin itme göñül
Kemān-ı saĥtdur o gördüğün kebāde degül

Niyāzmend-i vişāl ol қо şermi ey Nābī
Ne var temennī-i vuşlat ĥilāf-ı āde degül

27. Ve lehû Nābī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Ķalmadı rāh-ı talebde ĥaţar inşā'allāh
İderüz kūy-ı murāda sefer inşā'allāh

26. Nābī'nin Türkçe Dīvânı, G. 495. s. 749.

26. 5a, iltifātuñdur: luţfuñdur M.

26. 7a, niyāzmend-i: niyāzmendi-i M.

27. Nābī'nin Türkçe Dīvânı, G. 660. s. 861.

Hıçbir 'uğde mi vardur ki açılmaz ey dil
Var iken elde niyâz-ı seher inşâ' allâh

Dil-i sengi ne kadar saht ise de dil-dâruñ
Nâvek-i âhum olur kârger inşâ' allâh

Germine serdine şabr eyleyerek dünyānuñ
Alınur nañl-i emelden şemer inşâ' allâh

Çarñuñ olmış tütalum devr[i] hilâf-ı me'mûl
Dem olur kāmumuz üzre döner inşâ' allâh

Peyk-i âhum gideli hayli zamāndur yāre
Umaruz kim getüre bir haber inşâ' allâh

Olsa bir kerre vezān bād-ı kerem ey Nābī
Kıomaz āyīne-i dilde keder inşâ' allâh

18b

28. Ve lehû Nābī

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Bir kerre iltifātuñla hurrem olmaduk
Bîgâne deñlü şöhetüñe mahrem olmaduk

Bilmem bizi gözüñle niçün yirsin ey felek
Bu gülsitānā düşdük ise şeb-nem olmaduk

Harf-i vefâ nüvişte-i levh-i cebīn iken
Engüş-t-i i'tibāra sezā hâtem olmaduk

Eṭvārumuz müsellemler-i ebnā-yı cins iken
Cānā senüñ yanuñda hemān âdem olmaduk

27. 2b, niyâz-ı seher: niyâz u seher M.

28. Nâbī'nin *Türkçe Divânı*, G. 393. s. 675.

28. 4a, ebnā-yı cins: erbâb-ı şab'.

Nâbî-i haste-dilde girîbân mı var meger
Cevrûñle çâk-ğurde-i dest-i ğam olmaduk

29. Ve lehû Nâbî

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

İtdi hem-reng şabâ gülşeni mey-ğâne ile
Germ-ğün oldı bugün gül yine peymâne ile

Gice çok yandı baña ħavfım odur ki bu gice
Tutuşur şem'-i şeb-ârâ yine pervâne ile

'Ahdum olsun o perî meclise gelmezse eger
Yıkayum 'âlemi bir na're-i mestâne ile

Siteminden gilemend olmaz idüm n'eyleyem âh
Âşnâ olmasa her gördüğü bîğâne ile

Nâbiyâ terk-i ħired vâsıta-i râhat imiş
Kâtı çok meşveret itdüm dil-i dîvâne ile

30. Ve lehû Nâbî

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Dökelüm biz gözümüz yaşını şeb-nemcesine
Ĥandeler itsün ol âfet gül-i ħurremcesine

Girelüm bâğ-ı vişâline o serv-i nâzuñ
Şağn-ı Firdevs idelüm mesken-i Âdemcesine

Zağm-ı hicrânını çok çekdük o şūğun bârî
Bir zamân da şaralum sîneye merhemcesine

'Azmümüz Ka'beyedür devlet-i şāhenşāhda
Şimdiden nūş idelüm şuları zemzemcesine

29. Nâbî'nin Türkçe Dîvânı, G. 776. s. 777.

29. 2a, ħavfım: zanım D.

30. Nâbî'nin Türkçe Dîvânı, G. 873. s. 945.

Nâbiyâ Hâzret-i Hâk pādşāh-ı devrānuñ
İde ‘ömrini füzün ‘İsi-i Meryemcesine

19a

31. Ve lehû Nâbî

Mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

İtdi dili ser-geşte felekden de ziyāde
Döndürdi bizi kendüye āhîr Dede-zāde

Zerd itdi tenüm seyr idicek cismümi sūrāh
Virdüm yine mānende-i ney bergümi bāda

Sevdā-yı kudümiyle n’ola sîne dögersem
Çok zaḥma qarîn oldı derūnum bu hevāda

Bir pūteye beñzer seri üstinde külāhı
Kim rîhtedür sîmveş ol gerden-i sāde

Şad hüsni-i bahā ile o gül arturup aldı
Nâbî viricek göñlini Şehbāda mezāda

32. Ve lehû Nâbî

Mef‘ülü mefâ‘ilün mef‘ülü mefâ‘ilün

Hün olmaz idi diller endîşe-i şahbāda
Bir kaṭre şarāb olsa nüh-kāse-i mīnāda

Ey eşk ko men‘ itme dīvāne göñül gezsîn
Geh vādi-i fūrkatde geh kūy-ı dil-ārāda

Āyīne-i sāğarda seyr eyledüğüm rüyı
Seyr itmedüm ey sākî mir’āt-ı muşaffāda

31. Nâbî’nin *Türkçe Divânı*, G. 786. s. 947.

31. 2a, Zerd itdi tenüm seyr idicek cismümi sūrāh: Pür oldı hevā-yı ğam-ı ‘aşk ile derūnum D.

31. 2b, Virdüm yine mānende-i ney bergümi bāda: Mānende-i ney bergümi virdüm yine bāda D.

31. 5a, aldı: elden D.

32. Nâbî’nin *Türkçe Divânı*, G. 791. s. 949.

Şaçdum güher-i eşki şeb-nem gibi dîdemden
Açılmadı bir gönçe gülzâr-ı temennâda

Nâbî feres-i ıtab'ın sürsün bu yola yârân
Bir tâze zemîn buldum ma'mûre-i dünyâda

33. Ve lehû Nâbî
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Beni dil-ğaste görüp çeşmüñe nem gelmez mi
Yâ peşîmâni-i evzâ'-ı sitem gelmez mi

Sen de inşâf ide ey âfet-i bîgâne-perest
Şoğbetüñ gayr ile insâna elem gelmez mi

Taleb-i kâm ile bir bunca şitâbân oldu
O da âyâ saña bir iki kadem gelmez mi

Ey düşen dâ'îye-i vaşf-ı dehân-ı yâre
'Acebâ hâtıruña râh-ı 'adem gelmez mi

Râygân olmaya mı yine metâ'-ı maşşûd
Nâbiyâ kâfile-i lûtf u kerem gelmez mi

19b
34. Ve lehû Nâbî
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

İtdi fetîl deyr-i muğānuñ çerāğına
Mînâ o penbeyi ki komışdı kulağına

32. 6b, dünyâda: ma'nâda D.

33. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 868. s. 1004.

33. 3b, saña: bize D.

34. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 742. s. 91.

34. 1, Bu beyitten sonra *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Sürdükçe yâr şüret-i bâline rû didüm
'Âcizlerüñ naşîbi gelürmiş ayağına

Sākī eger ben añladuğum dil-firīb ise
Yokdur nişār-ı tevbeden a‘lā ayāğına

Olmaz ‘ayāruñ ey zer-i nākıs senüñ tamām
Tā düşmedükçe zerger-i ‘aşkuñ ocağına

Verdiyye şerhi dersin okurlar hezārdan
Etḫāl-ı gönçe nüshasın açmış kucağına

Bir kez açılmasun ser-i ḥum yoksa kim bakar
Fermān-ı ‘aqla şahne-i şehrüñ yasağına

Biñ kez tutarsa kāse-i deryūzesin hilāl
Çarḫ-ı denī bir aḳçe bırakmaz çanağına

Olmaz çemende lāleye ruḫşat zamānenüñ
Bülbülleri mürāca ‘at itmezse dāğına

Nābī bakar mı turş-cebīnān-ı ‘āleme
Şīrīni-i ferāğı çalınmış dimāğına

35. Ve lehû Nābī
Mef‘ülû fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

Yā raḥm-ı dil-berān iledür yā recā ile
Yoksa metā‘-ı vaşl ele girmez bahā ile

Vırmez şafā-yı cāma muşaffā-yı lāy-ı ḥum
Olmez güşāde dīde-i dil tūtiyā ile

Lāzım gelürdi ‘uhdesine mū miyānınuñ
Beste şikeste şīşe-i dil mūmiyā ile

34. 5b, ‘aqla: ‘aşka D.

34. 7a, lāleye: nāleye D.

34. 7b, dāğına: zāğına D.

34. 8, Bu beyitten önce Nābī’nin *Türkçe Divānı*’nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Āvāredir şemīm-i ser-i zülfi ey şabā

Şayd it çemen götürmeden evvel konağına

35. Nābī’nin *Türkçe Divānı*, G. 670. s. 867.

35. 3b, Beste şikeste: Bitse şikest-i D.

Tahrîk-i şevk idi ruhuña cür'et-i nigâh
Bir kerre bakmış oldum o da iktizâ ile

Olduk kenâr-ı şevka yine bâdbân-güşâ
Girdük sefîne-i emele bir hevâ ile

Te'sîr-i zühd-i huşk irişdi o hadde kim
Gelmekde bezme gerden-i mînâ ridâ ile

Baş eylemek makâl-ı mübâhât Nâbiyâ
'Arz-ı sipâhdur şuver-i sîmyâ ile

20a

36. Ve lehû Nâbî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Faşl-ı güldür idelim geşt çemenden çemene
Açalım çeşm-i temâşâyı semenden semene

Olma âgyâr ile hem-râz sözüm diñle benüm
Çokdur ey şüh-ı cihân fark sühandan sühana

Büse bâzîçesidür lebleri meh-rüyânuñ
Tolanur tâze sühan gibi dehenden dehene

Keşti-i şâne olup garķ-ı yem-i zülf-i siyâh
Dolaşur mevce'-i yem gibi şikenden şikene

Rîsmân-bâzluķ eyler gibi Nâbî mızrâb
Şıçrar âvâze-i sâz ile resenden resene

35. 4, Bu beyitten sonra *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Olmak ne var o gönceye pîrâhen-i derûn
Bir kerre âşinâlık ideydüm şabâ ile

36. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 578. s. 939.

37. Ve lehû Nâbî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Devlet-i meyde gönül ğussa-i ‘âlem çekmez
Sâğar-ı bâde-i leb-rîz çeker ğam çekmez

Handesi giryeme vâbeste degül dil-dâruñ
Gülleri ol çemenüñ minnet-i şeb-nem çekmez

Ham-ı ebrû-yı kemân-dârını ol dil-dâruñ
Âferîn kuvvet-i bâzû-yı dile kem çekmez

Yine bir zaḥma olur dîde-güşâ-yı ḥasret
Zaḥm-ı müstağni-i dil hasret-i merhem çekmez

Dem mi var sâķi-i devrânüñ elinden Nâbî
Gâh hûn-âbe gehî kâse-i pür-sem çekmez

38. Ve lehû Nâbî

Mef‘ülü mefâ‘lû mefâ‘lû fe‘ülün

Bu sûz ile dil nâle-i mestâne mi çeksün
Bülbül çekecek bâri de pervâne mi çeksün

Ey dil koya ta‘vîzi o tesbîḥ ile zâhid
Varsun der-i mey-ḥâneye peymâne mi çeksün

‘Âşık taleb-i meyle ḥarâbâta mı düşsün
Bir gevher için şıklet-i vîrâne mi çeksün

Merhem mi ḳosun dâğına elmâs ṭururken
Dil dâ‘ire-i devlete bîġâne mi çeksün

37. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 330. s. 626.

37. 3a, Ham-ı: Ğam-ı D.

37. 4a, hasret-i: minnet-i D.

38. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 616. s. 831.

38. 2a, ta‘vîzi: ta‘zîri D.

Nâbiye düşer ğussa-i devrân dile düşmez
Huşyâr тұrurken ğamı dīvâne mi çeksün

20b

39. Ve lehû Nâbî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Bâğ-ı dehrüñ hem hâzânın hem bahârın görmüşüz
Biz neşâtuñ da ğamuñ da rûzgârın görmüşüz

Çok da mağrûr olma kim mey-hâne -i ikbâlde
Biz hezârân mest-i maḥmûruñ ḥumârın görmüşüz

Top-ı âh-ı inkisâra pây-dâr olmaz yine
Kışver-i câhuñ nice sengîn hişârın görmüşüz

Bir ḥurûş-ile ider biñ hâne-i ikbâli pest
Ehl-i derdüñ seyl-i eşk-i inkisârın görmüşüz

Bir ḥadeng-i cân-güdâz-ı âhdur sermâyesi
Biz bu meydânuñ nice çâpük-süvârın görmüşüz

Bir gün eyler dest-beste pâygâhuñ câygâh
Bî'aded mağrûr-ı şadr-ı i'tibârın görmüşüz

Kâse-i deryûzeye tebdîl olur cām-ı murād
Biz bu bezmüñ Nâbiyâ çok bâde-ḥ'ârın görmüşüz

40. Ve lehû Nâbî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Şikestelik dile ğisû-yı yârumuzdandur
Bize bu şîve yine rûzgârumuzdandur

39. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 319. s. 619.

40. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 79. s. 453.

Tulû‘ itmedi hayf[ā] o āftāb-ı ümîd
Dırāzi-i şebümüz intizārumuzdandır

Şikeste-kāse-dilüz bir figāna māni‘ olan
Bu deñlü ketm-i nefes inkisārumuzdandır

Düşürmek ol büt[i] fikr-i taħalluf-ı vaşla
Yine telāş-ı dil-i bî-ķarārumuzdandır

Gören bu nazm-ı teri şübhe itmez ey Nābî
Ki āb-ı Hızır bizüm çeşmesārumuzdandır

41. Ve lehû Nābî
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Kalmamış hüsni-i Haleb köhne dil-ārālıķdan
Dem urur bād-ı revān-baħşı Mesīhālıķdan

Bād-ı ğarblı dem-i ‘İsīye muķābil olmaz
Sebze vü şāhlı rehā-yāfte tersālıķdan

Ne ķadar tab‘-ı esāsında tenezzül var ise
Yine geçmez ser-i dīvār-ı felek-sālıķdan

Tıynetli ol ķadar āġeşte-i nūr olmuş kim
Naķz görmez şeb-i tārında da Şebbālıķdan

Hāķ budur kim bu hevā ile binā ey Nābî
Döndürür taht-ı Süleymānı temāşālıķdan

40. 2b, Dırāzî-i şebimiz: Dırāzî-i şeb-i hier D.

40. 3a. Şikeste-kāse dilüz: Şikest-i kāse-i dildür D.

41. Nābî'nin Türkçe Dîvânı, G. 552. s. 787.

21a

42. Ve lehû Nâbî

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Beni şād eylemedüñ sen daḥı nā-şād olasın
Şu'le-i āh-ı ġarībān gibi ber-bād olasın

Künc-i hicrāna olup sen de benüm gibi esîr
Rûz u şeb ser-zede-i dāmen-i feryād olasın

Vire naḥl-i emelüñ mîve-i eşk-i hırmān
Bir sitemkāra niyāz itmege mu'tād olasın

Rûzgār eylesün eflāke ġubāruñ peyvend
Göreyim pā-zede-i leşker-i bî-dād olasın

Telḥ-kām-ı sitemüñ gör ne çekermiş bilesin
Sen de zehr-ābe-çeş-i kāse-i ḥussād olasın

Eyledüñ Nâbi-i bî-çāreye çok cevır ü sitem
Yok ümîdüm ki mükāfâtıdan āzād olasın

43. Ve lehû Nâbî

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Āzürdedür ümmîd-i vişāl eyledüğümden
Āverde-i āġuş-ı ḥayāl eyledüğümden

Ol ġonçe-i ter cebhesini eyledi pür-çîn
Bûlbûl gibi tafşîl-i maḳāl eyledüğümden

Aġyāra ider ġuşe-i ebrû ile îmā
Cevrüñ görüp ızhār-ı melāl eyledüğümden

42. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 622. s. 835.

42. 2b, ser-zede-i: dest-zen-i D.

43. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 619. s. 833.

Şeb-nem gibi hoy-kerde-i şerm oldı 'izārı
Ruhsārını gül-berge mişāl eyledüğümnden

Nābī beni rüsvālīga āmāde şanurlar
Yāruñ ser-i kūyını su'āl eyledüğümnden

44. Ve lehû Nābī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Merhāba gelmez idi ey meh-i rüze kâle
Var du'ā eyle kafādāruñ olan Şevvāle

Qadd ü kâmet bu ise hüsni le'āfet bu ise
Katı çok kimse virür mā-melekin dellāle

Bergler şu'le-i şevk olduğunu hep bilürüz
Şaklasun ister ise dāğ-ı derünün lāle

Kūy-ı ümmīdine reh-yāb ise de nādirdür
Bī-dimāgāna düşen reh-güzer-i ihmāle

Vakf-ı bāzīçe-i nāz olmak ise dil-h'āhuñ
Nābiyā vir dili bir dil-ber-i endek-sāle

21b

45. Ve lehû Nābī
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Bahār olursa dağı pāy-beste bāğumda
Yine hāzān müteraşşid şolumda şağumda

44. *Nābī'nin Türkçe Dîvânı*, G. 671. s. 868.

44. 3a, Bergler: مذكر M.

44. 4, Bu beyitten sonra *Nābī'nin Türkçe Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Uğrama meclis-i zühhāda şakın mestāne

Çekmesünler seni sahbā gibi istişkāle

45. *Nābī'nin Türkçe Dîvânı*, G. 750. s. 923.

45. 1b, müteraşşid: mütereşşid D.

O şeb ki çeşmüñ ola nûr-bağş-ı bezm-i hayâl
Yanan 'uşâre-i bādām olur çerâğumda

Fütâde meymenet-i ye'sle metâ'-ı murâd
Haşîr-i köhne gibi gûşe-i ferâğumda

Görüp bu şüret-i hâkisterîde bilmezsin
Ne âteş olduğumı ben de kendi çağumda

Şeker bulaşığıveş kâse içre kalmışdur
Henüz büsesinüñ lezzeti dimâğumda

Hezâr nağme-i rengîn işitdüm ey Nâbî
Sadâ-yı kulkul-ı meydür kalan kulağumda

46. Ve lehû Nâbî
Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Muhîttüñ nağmesin gûş eylemiş hengâm-ı cûşında
O lezzet müstekindür mevc-i bahrünüñ dahı gûşında

İder hep çâr-sû-yı gaybdan erzâkum âmâde
Sipîhr-i bî-çarâruñ püşt-mâl-i ebr dûşında

İder hânde dehân-ı bahyeden zer-beft-i şâhâne
O delk-i kem-bahâ kûy-ı fenânuñ hırka-pûşında

O hursend-i hîredmendüñdür iklîm-i sa'âdet kim
Cevâhirle turâbuñ farkı yokdur çeşm-i hüşında

Ticâretgâh-ı dehrüñ çârsûsın yokladum Nâbî
Metâ'-ı ma'rifetden zerre yokdur hod-fürüşında

47. Ve lehû Nâbî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Vir hândeñe ruhsat ruḥ-ı gül-fâm görünsün

Kâm-ı dil-i rindân-ı mey-âşâm görünsün

Sürḥ eyleyelüm rûyuñı vir hândeñe ruhsat

Ol mîve-i nâzûk nice bir ḥâm görünsün

Besdür bu direng-i eşer ey mäh-ı sebük-rev

Bir kez ne var ol şûḥ bize râm görünsün

Çarḥuñ biri birini muḥîṭ olduḡın añla

Mey-ḥâñede bezm içre döner cām görünsün

Nâbî benüm ancak görinen çeşmine çarḥuñ

Bir kerre dise zümre-i nâ-kâm görünsün

22a

48. Ve lehû Nâbî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Hişşeme kânde ki bir dil-ber-i meh-pâre çıkar

Ṭâlî'ümdür ya sitemkâre ya âvâre çıkar

Kânde bir fitne-i düzdîde zuhûr eyler ise

Yine baksañ bir ucı ğamze-i mekkâra çıkar

Gice kimlerle şarâb içdüḡin ol mest-i gurûr

Evvel inkâr ider ammâ soñı ikrâra çıkar

Gelse mîzân-ı cemâl ortaya ey Yûsuf-ı ḥüsn

Katı çok kimselerüñ ipliḡi bâzâra çıkar

47. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 629. s. 839.

47. 3a, Besdür: Lebdür M.

48. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 72. s. 447.

48. 1b, sitemkâre: sitem kâr ü D.

Olma meftûn-ı riyākārî-i ehl-i tezvîr
Sübhasınıñ neseb-i riştesi zünnāra çıkar

Çāre-ḫ ʿāhān[e] kime derdümi açsam Nābî
Benden eẖzûn o da ser-geşte vü bî-çāre çıkar

49. Ve lehû Nābî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Göñülden rîziş-i eşk ile dāğ-ı ārzû çıkmaz
Ne deñlü eyleseñ tamgâ-yı ʿaşkı şüst ü şü çıkmaz

Ümîd-i cām-ı meyle ḫāksār olmak güzel ammā
Sirişte itseler cism-i nizārum bir sebû çıkmaz

Çıkar bir gün zuhûra inkisār-ı ḫāṭrum ammā
Benimle ol büt-i āyîne-rūyum rū-be-rū çıkmaz

Ḥayāl-i ğamze-i ḫübān ider bir kimse gördüñ mi
Ki çeşminden hezārān katre-i ḫûn mû-be-mû çıkmaz

Benüm var ise Nābî ʿaks-i nakş-ı ser-nüviştümdür
ʿİzārından o şūḫuñ yoksa ḫaṭṭ-ı müşk-bû çıkmaz

50. Ve lehû Nābî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

N'ola āhumla çeksem tāk-ı ʿarşa ʿanberîn perde
Beni leb-rîz-i sevdâ itdi bir şūḫ-ı siyeh-çerde

Olurdum dāmgāh-ı fitneden āzāde-ser ammā
O şūḫuñ zülf-i ʿanber-bārınıñ sevdāsı var serde

49. Nābî'nin *Türkçe Dîvân*, G. 325. s. 623.

49. 2a, Ümîd-i cām-ı meyle: Ümîdüm cām-ı meyle M.

49. 4a, çeşminden: çeşmümden M.

49. 5a, nüviştümdür: nüviştimdendür M.

50. Nābî'nin *Türkçe Dîvân*, G. 787. s. 947.

Ben āgūşum gūşād itmekde ammā dāye-i gerdün
İder tıfl-ı ümīdüm dāmen-i maḥşerde perverde

O şāh-ı nev-resīdem bendegānından şumār itmez
Anuñçün ḥalkāveş çeşm-i ümīdüm ḳaldı defterde

Bu deñlü Nābiyā itmezdi tıfl-ı ḥod-pesendāne
Ruḥ-ı sākī nümāyān olmasa mir'āt-ı sāğarda

22b

51. Ve lehû Nābī

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Ġamuñla ağlamakdan çeşm-i pür-nem ḳande ben ḳande
Hırāş-ı sīnede ser-pençe-i ğam ḳande ben ḳande

Anuñ cāmı tolardı bāde-i gül-reng ile ammā
Benüm ḥūn ile pürdür sāğarum Cem ḳande ben ḳande

Çemende güllere şeb-nem fütāde ben mül ü cāmā
Baķılsa çeşm-i inşāf ile şeb-nem ḳande ben ḳande

Görüp rüyuñda zülfüñ reşkden ḳanlar döker çeşmüm
Şafā-yı tırra-i pür-pīç ü pür-ḥam ḳande ben ḳande

Pür olsa ḥoḳḳası eczā ile gerdünuñ ey Nābī
Hezārān zaḥm-ı nāsūr ile merhem ḳande ben ḳande

52. Ve lehû Nābī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Yāri açdum açıl ey ğonçe-dehānum diyerek
Bezme geldi gele ey serv-i revānum diyerek

50. 5a, tıfl-ı: vaż'-ı D.

51. *Nābī'nin Türkçe Dîvânı*, G. 794. s. 951.

51. 3a, mül ü cāmā: gül-i cāme D.

52. *Nābī'nin Türkçe Dîvânı*, G. 445. s. 716.

Pâyına bâri bu takrîb ile düşsem yâruñ
Kalmadı âh meded tâb [u] tûvânım diyerek

Âh bir kerre miyânını alup âgûşa
Sineye çeksem o sîmîn-teni cânım diyerek

Haṭ ber-âverde olan tâze dem-i vuşlatda
Başka bir zevk virür geçdi zamânım diyerek

Yâr söyletdi baña bu ğazeli ey Nâbî
Söyle yâ söyle ya ey tâze-zebânım diyerek

53. Ve lehû Nâbî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Ol âfetün ser-i zülfi ham olmasun n'olsun
Görüp o hâleti dil der-hem olmasun n'olsun

N'ola güdâhte olsa dilümde peykânı
Bu gülistâna düşen şeb-nem olmasun n'olsun

Hezâr zaḥm-ı ğam[a] cilvegâh iken gönüm
Fütâde-i heves-i merhem olmasun n'olsun

Kirişme-i mey-i luṭf ile mest olan yâruñ
Kem iltifât-ı ğam-ı âlem olmasun n'olsun

O dem ki câygehi ola sîne-i Nâbî
Harâb-kerde-i dest-i ğam olmasun n'olsun

52. 5b, Söyle yâ söyle yâ: Söyleye söyleye D.

53. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 614. s. 830.

53. 5a, dem: dil D.

23a

54. Ve lehû Nâbî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Dildeki leşker-i endüh güzër bilmezler

Sâkinân-ı harem-i ‘aşk sefer bilmezler

Şekve hürşîd-ruhân-ı felek-i naḥvetden

Der-i ğam-hânemizi zerre kadar bilmezler

Gice gündüz ‘araḳ u mey yürinür meclisde

Mestler şâm u seher mihr ü kamer bilmezler

Dâğ-ı dil mâye-i feryâd yeter ‘uşşâka

‘Andelîbân-ı maḥabbet gül-i ter bilmezler

Yâ ḥayâl-i ḥat-ı sebzüñ ya gül-i rüyuñdur

‘Âlem-i dilde temâşâ-yı diger bilmezler

Dili söyletmege besdür sülḥan-ı şîrînüñ

Tütîyân-ı harem-i ‘aşk şeker bilmezler

Nâbiyâ şekvegerân-ı ‘adem-i neyl-i murâd

Ġalibâ girye-i şeb âh-ı seher bilmezler

55. Ve lehû Nâbî

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Dem-i vişâl zuhûr-ı ḥat-ı nigâra düşer

Ḥudâ virürse eger ‘îdumuz bahâra düşer

Hemân bize düşicek vâkt-i gülde ‘işretdür

Fiğân-ı nâ-be-maḥal meşreb-i hezâra düşer

54. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 222. s. 556.

54. 3a, yürinür: yürüsün D.

54. 6b, harem-i: kafesi D.

55. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 234. s. 563.

Hayāl-i 'ārız-ı dil-dārdan tehīdūr dil
Mişāl-i pertev-i hurşīd her diyāra düşer

Degül zemīne düşen berf hāne-i çarhuñ
Beyāz-ı şūret-i dīvār[1] pāre pāre düşer

Ne dil ümīd edinür bŷy-ı zŷlf-i dil-dārı
Ne neşr-i bŷy-ı kerem şab'-ı rŷzgāra düşer

Şafā-yı meykede bir görmeyile añlanmaz
O zevķ hātır-ı 'uşşāķa vara vara düşer

Serīr-i çarķa çıkar rŷzgār ile Nābī
O dil ki hāk-şıfat reh-gŷzār-ı yāre düşer

23b

56. Ve lehû Nābī

Mefā'ılŷn mefā'ılŷn mefā'ılŷn mefā'ılŷn

Bu şasret böyle şalmazdı dil-i endŷhgŷnŷmde
Dimāĝ olsa eger şarf-i niyāza nāzenŷnŷmde

Şomaz mihmān kār-ı dġgere imķān-ı gŷncāyış
İdelden secde baş-ı bŷriyā şaşr-ı cebŷnŷmde

Gŷlŷp açılmaĝa hātırda yokdur h'āhişŷm yoķsa
Benŷm neşv ŷ nŷmā ser der-kemŷndŷr āstŷnŷmde

Hevāyīler gibi gerdŷna ref'-i 'arż-ı hāl itsem
İdŷp pīçide řŷmār-ı ĝam āh-ı āteşŷnŷmde

Benem ol ravza-i sŷr-āb-ı cŷy-ı istiķāmet kim
Nihālŷm bīd-i mecnŷn olsa kec bitmez zemŷnŷmde

İder bālā-yı ye'se dŷhte pŷrāhen-i ŷmmīd
Benŷm dŷkkānce-i řayyāt var şalb-i řazŷnŷmde

55. 3a, tehīdūr dil: tehī dil yok D.

55. 7b, reh-gŷzār-ı yāre: cāy-ı reh-gŷzāre D.

56. Nābī'nin *Tŷrkçe Dīvān*, G. 739. s. 915.

Ben ol naḥl-i vefa-dār-ı riyāz-ı himmetem Nābī
K'olur tu'm-ı şeker ḥanḫal mezāḳ-ı mīve-çinümde

57. Ve lehû Nābī
Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün/
Müstef'ilün fe'ülün müstef'ilün fe'ülün

Bu āb [u] tāb ḳandan mey-ḫāneler de bilmez 'id
Şahbāya neşve kimden mestāneler de bilmez

Çeşm-i ne-dīde-ḫāba āyīneler de ḫayrān
Māhiyyet-i cemālūñ cānāneler de bilmez

'Āḳil kitāb-ı 'aḳlı ḫall eylemekde ḡāfil
Keyfiyyet-i cününü dīvāneler de bilmez

Derkinde bezm-i dehrüñ deryāb-ı bezm vālih
Bu gerdiş-i medārın peymāneler de bilmez

Bir şem'dür cihāna sermāye-baḫş-ı sūziş
Ammā bu sūzuñ aşlın pervāneler de bilmez

Ser-rişte-i talebden dünyā ḫarāb-ı kāviş
Bir genc var nühüfte vīrāneler de bilmez

Erbāb-ı bezm Nābī geh mest ü ḡāḫ maḫmūr
Bu derd-i ser nedendür ḫum-ḫāneler de bilmez

56. 7a, vefa-dār-ı: vefā-bār-ı D.

57. Nābī'nin *Türkçe Dīvānu*, G. 328. s. 625.

57. 4a, deryāb-ı bezm vālih: erbāb-ı bezm ḫayrān D.

57. 4b, gerdiş: gerdişüñ D.

57. 6a, Ser-rişte-i: Ser-tişe-i D.

24a

58. Ve lehû Nâbî

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Hasret-i rüyuñ ile çeşmi ki giryân buluruz
Reng-i ruhsârıñı her kaçrede pinhân buluruz

'Anberîn hattıñ ile rüyuñı añdukça velî
Bezm-i endîşede bir micmer-i sūzân buluruz

Nîk-bahtân ki bulur cevî-i şadefde dūr-i nâb
Şūmî-i baht ile biz kaçre-i bārân buluruz

'Aks-i ruhsârımı âyîne de görsün o mehûñ
Kim ki dir âteşi âb içre nümâyân buluruz

Mâ'ilüz bir güle Nâbî ki tebessüm itse
Hâdeden gönçe-i hândanı peşîmân buluruz

59. Ve lehû Nâbî

Mefâ'ilün fe' ilâtün mefâ'ilün fe' ilün

Egerçi 'âlemüñ esfel-nişîn küllhanıyuz
Velîk nüsha-i takvîm-i şun' uñ ahseniyüz

'Aceb ne hâle sürer bâgbân nihâlümüzî
Ne âteşe yararuz ne sezâ-yı gülşeniyüz

Emânete nice kaçd-ı ihânet eyleyelüm
Cenâb-ı Haqqıñ anuñçün yapılma mahzeniyüz

'Aceb ki kıymetümüz zâyî' eyledi dihkân
Hezâr mezra'adan cem' olinma hırmeniyüz

58. Nâbî'nin Türkçe Dîvânı, G. 323. s. 522.

59. Nâbî'nin Türkçe Dîvânı, G. 311. s. 614.

59. 3a, hâle: kâre D.

Olursa ser-be-felek şeh-nişin dil-i Nâbî
‘Aceb mi şâh-ı cihân-perverün nişîmeniyüz

60. Ve lehû Nâbî
Mef‘ülû fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Dilde hayâl-i silsile-i müşk-bû mıdur
Yoksa nüvişte hânkah-ı gâmda hû mıdur

Hayret o deñlü perde-i çeşm oldı kim görüp
Farķ eylemem hayâl mi ol tünd-hû mıdur

Bir kerre eylesem dil[i] vuşlatla imtiḥân
Tâb-âver-i müşâhede-i rû-be-rû mıdur

Virmez kef-i nigâha kitâb-ı cemâlini
Bilmem nigeḥ bu girye ile bî-vuzû‘ mıdur

Mestâne cünbiş itmededür çarḥ Nâbiyâ
Düşında mihr ü mâḥ bilinmez sebû mıdur

24b

61. Ve lehû Nâbî
Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Geldi ḥaṭ şûrdadur piste-i ḥandânı henüz
Şûrdan olmadı zâ‘il şekeristânı henüz

Gerçi ḥaṭ karaladı şafḥâ-i ḥüsnin ammâ
Meşķ-i nâz itmededür ḥâme-i müjgânı henüz

Ḥaṭṭı olmış tütalum perde-keş-i rûy-ı ümîd
Feth-i bâb itmededür çâķ-i girîbânı henüz

59. 6a, ser-be-felek: la‘l-i lebe D.

60. Nâbî’nin *Türkçe Dîvânı*, G. 212. s. 550.

61. Nâbî’nin *Türkçe Dîvânı*, G. 275. s. 589.

61. 1b, Şûrdan: Mûrdan D.

Kaynadı dîğ-i fenâ dūd-ı haṭ oldı peydā
Ṭoymadı mā'ide-i vaşlına mihmānı henüz

Haṭ şikest itmedi ruhsārınun āb u tābın
Ḥüsnden 'azlı için çıkmadı fermānı henüz

Tîğ-i hâzır hele çıksun yüze görsün ḥālın
Haṭṭınınun dahı zuhūr itmedi 'işyānı henüz

Yine seyrānuña pāy-ı niğehümdür Nābī
Bitdi ḥārı yine ḥuşk olmadı büstānı henüz

62. Ve lehû Nābī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Nāme yazsam yāre destümde kalem nā-būd olur
Ḥarf āteş nāme ḥākister mürekkeb dūd olur

Kārgāh-ı tıynetümde işlenür kālā-yı şerm
Perde-i çeşmüm hicāb-ı şāhid-i maḳşūd olur

Olsa pīr-i deyrden yek-dem sebaḳ-ḥ'ān-ı reşād
Buḥl-ı nā-dān ḥ'āce-i ta'limgāh-ı cūd olur

Reng-i ḥālūñ virse germiyyet dil-i sūzānuma
Micmer-i endişeme kāfur döksem 'ūd olur

Eylesem dāğ-ı derūnum şerḥine vaz'-ı kalem
Sīne-i ḥarf üzre dāğ-ı nokṭa [ḥün-]ālūd olur

İ'timād itmeme vefā-yı yāre 'ahd eylerse de
İltizām-ı vaz' nā-mā'hūd için ma'hūd olur

Sāḥa-i endişedür sūḳ-ı teşāvir-i bihişt
Her ne geçse ḥaṭırumdan Nābiyā mevcūd olur

62. Nābī'nin Türkçe Dîvânı, G. 102. s. 470.

62. 4. Bu beyitten sonra Nābī'nin Türkçe Dîvânı'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Düşmen-i mağrūruñ olma şatvetinden tersnāk
Peşşe vîrān-sāz-ı mağz-ı naḥvet-i Nemrūd olur

25a

63. Ve lehû Nâbî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Hevâ-yı dil-berân hûy-ı dil-i bî-ihtiyârumdur
Kıpılmağ pençe-i hırşîde şeb-nem gibi kârumdur

Kemân-ı kısmet olursa müsâ'id bāzū-yı bahta
Ne deñlü kaçsa da ol āhu-yı vahşî şikārumdur

Şeb-i dūr u dırāz u teng ü tār-ı ye's ü hicrāndan
Viren baña tesellî hâţır-ı ümmîdvārumdur

Ne mümkün pençe-i bād-ı bahāra pāydār olmağ
Benüm pīrāhen-i gül perde-i nāmūs u 'ārumdur

Qarār itmem dıraht-ı bîhdār olsam da ey Nâbî
Benüm ebrū-yı hūbān tîşe-i şîve vaqārumdur

64. Ve lehû Nâbî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Fürüzān oldı gülşende dilā pīrāhen-i mīnā
Gül-i hoş-reng ile olmış gibi pūr dāmen-i mīnā

Bahār olsa yine ebr-efken olsa sākî-i gerdūn
Kı kalmış dest-i 'işmetde dirîgā dāmen-i mīnā

O deñlü neş'e-yāb-ı bezm-i şahbā oldı 'ālem kim
K'olamaz şimdi zühhdād-ı cefā-cū reh-zen-i mīnā

O cām-ı dil-güşādan tohm-ı 'işret eyle deryūze
K'olupdur hūşe-çîn-i feyz-bağş-ı hırmen-i mīnā

63. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 67. s. 443.

63. 5b, şîve: küh-ı D.

64. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 7 s. 395.

64. 2a, ebr-efken: táb-efken D.

64. 2b, dāmen-i: gerden-i D.

İder mi ser-fürû her dūn-meşreb tıfla ey Nâbî
Kenâr-ı dâmen-i rif'at olupdur mesken-i mînâ

65. Ve lehû Nâbî
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Dehrden oldı meger tay-şude eyyâm-ı feraḥ
Gerdişe geldügi yok ḥayli zamân cām-ı feraḥ

Yok vücūdı arasañ meclis-i devrānda meger
Ḳonıla ba'zı perestârlara nām-ı feraḥ

Öyle tâ'ir midür ol kim ola âsānca şikār
Ḳurmuşuz biz tūtalum dāne döküb dām-ı feraḥ

Görmedük n'eydügini n'olduğın gūş itdük
Bir zamân faşl-ı bahāruñ adı hengām-ı feraḥ

Var mı görmiş 'acabā olmaduğın ey Nâbî
Māye-i şubḥ-ı keder ḥātīme-i şām-ı feraḥ

25b

66. Ve lehû Nâbî
Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Her hafta ider çünkü ḥaṭ-ı yār temevvüc
İtse n'ola müsvedde-i eş'ār temevvüc

Bir şem'-i ḥaḳīḳat ki fūrūzān ola dilde
Tūr üzre ider lem'a-i dīdār temevvüc

Gösterse o gül-ğonçe eger nīm tebessüm
Şeb-nemveş ider çeşm-i ḥarīdār temevvüc

65. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 44. s. 423.

66. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 40. s. 419.

Besdür dil-i 'âşıkda olan sūziş ü endüh
Hiç eylesün cebhe-i dil-dār temevvüc

Yār itmeyicek zirve-i nāz u siteminden
İtmiş tūalum dīde-i hūn-bār temevvüc

Vaşf-ı dehen-i būd [u] nebūdında o şūhuñ
İkrāra müşābih ider inkār temevvüc

Nābī yine cūş eyledi āşār-ı ma'ānī
Kim böyle ider kılzüm-i zehhār temevvüc

67. Ve lehû Nābī
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Ta'alluḡ ol nigeḡ-i meste cān-feşānlıḡdur
Taḡammül ol şaf-ı müjgāna pehlevānlıḡdur

O şūhuñ añlamaḡ evzā'-ı çeşm-i pür-kārın
Tamām 'uḡde-güşālıḡ daḡıḡā-dānlıḡdur

Dem-i şebāb ola hūbān ola mey ü ney ola
Çemende gerdiş-i peymāne kām-rānlıḡdur

O māhı çekmemeḡe hāle gibi āḡūşa
Tamām-ı şeb feleküñ kārı pāsbanlıḡdur

Piyāle-gırlik ey şāḡ-ı gül ḡam itdi seni
Bu neş'enüñ şoñı elbette ser-girānlıḡdur

Taḡammül itmedüḡüm iltifāta duymışdur
Teḡāfüli o mehūñ baña mihrbānlıḡdur

Dil-i belā-zedenüñ ḡālini şorarsañ eḡer
Miyān-ı ḡamze vü çeşmüñde tercemānlıḡdur

67. Nābī'nin Türkçe Dīvānı, G. 238. s. 565.

67. 6a, itmedüḡüm: eyledüḡüm M.

Gel ey esîr-i sülhan eyle meşk-i hāmūşî
Zebân-ı memleket-i 'aşk bî-zebânlıkdur

Cevâb-ı pursiş-i âsâyiş-i cihân Nâbî
Harâbezâr-ı kanâ'atde bî-nişânlıkdur

26a

68. Ve lehû Nâbî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Derüñde gerdişümüz şanma ki gedâlıgdur
Ümîdümüz bu bahâne ile âşınalıgdur

Bizüm teveccühümüz belki eyleye tahvîl
Egerçi niyyet-i cânâne bî-vefâlıgdur

Ne hadd-ı fazlı bilürler ne kadr-i 'irfânı
Zamâne halkınuñ iqbâli pârsâlıgdur

Burun ucıyla virür her sözün cevâbını kûh
Anuñ tayandığı güyâ ki ol kıyalıgdur

Zamâne da'vi-i ihlâs iderse ey Nâbî
İnanma lâf-ı güzâfina hep mübâlaıgdur

69. Ve lehû Nâbî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Şahn-ı mey-hâne tarabnâk olacak yirlerdür
Kalmayup çirk-i hîred pâk olacak yirlerdür

67. 8. Bu beyitten sonra *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Ne zer ne zür gerekdür ne kuvvet-i bâzû

O şâh cā'ize-i vaşl nâ-tüvânlıkdur

68. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 196. s. 540.

69. Bu gazel *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*'nda yer almamakla beraber son beyti G. 226'nın son beyti ile aynıdır.

Geh ziyâdan gehi sâkînüñ elinden gözümüz
Sâgar-ı mey gibi nemnâk olacak yirlerdür

Seyre ‘azm itmiş ol âfet ne turursun ey dil
Ser-i rāhında düşüp hâk olacak yirlerdür

Şaydgâhın gözet ol mest-i şikâr-endâzın
Beste-i halka-i fitrâk olacak yirlerdür

Şâhid-i devleti hem-meclis-i yārân görmek
Nâbiyâ düşmen-i idrâk olacak yirlerdür

70. Ve lehû Nâbî

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Cemüñ tamâma irüp devr[i] cām kalmışdur
O cāmdan bu meclisde nām kalmışdur

Rüsüm-ı lutf u kerem halk içinde mensîdür
Fağat alur virilür bir selâm kalmışdur

Raķīb sāye-i lutfuñda oldı perverde
Anuñçün ey gül-i ter böyle hām kalmışdur

Ümîd kâtib-i takdîrden müsâ‘adedür
Cerîde-i emelüm nâ-tamâm kalmışdur

Felekden almışuz envâ‘-ı kāmı ey Nâbî
Hemân bir almaduğum intikâm kalmışdur

70. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 142. s. 499.

70. 3, Bu beyitten sonra *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Cihân içinde murâdum ne ise virdi każâ
Hemân bir almaduğum intikâm kalmışdur

26b

71. Ve lehû Nâbî

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Çāk-i dil-i vîrân-şude nâ-bûd gerekmez
Dergāh-ı şeh-i ğamdur o mesdûd gerekmez

Her şühî görüp olma talebkâr-ı vişâli
Merdân-ı maḥabbet heves-âlûd gerekmez

Âh itmeyicek eglenemem gûşe-i ğamda
Erbâb-ı dile meclis-i bî-dûd gerekmez

Dil-beste-i zülfi kosun ümmîd-i ḥalâşî
Sûdâger-i 'aşka heves-i sûd gerekmez

Besdûr virür erbâb-ı dile neşve-i sâzî
Âbuñ cereyânı var iken 'ûd gerekmez

Dâğ olmayıcağ dilde nedür hüsn[i] sirişkûñ
Câm olmayıcağ elde leb-i rûd gerekmez

Bî-ḥadd ü hesâb eylesün eş'ârını Nâbî
Baḥr-i şuhānuñ mevcesi ma'dûd gerekmez

72. Ve lehû Nâbî

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Bir gûne zevk-yâb-ı ğam-ı fûrkât olmuşuz
Kim yâre ḥasretüz dimege ḥasret olmuşuz

Dest-i nesîm ref' idemez ḥâkden bizi
Mânend-i sāye şûret-i bî-tâḳat olmuşuz

71. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 322. s. 621.

71. 1a, Çāk-i: Ḥāk-i M.

71. 5a, erbâb-ı dile: erbâbına M.

72. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 329. s. 625.

Vābeste çarha cünbişümüzdür mesīrümüz
Güyā ki dest-i ‘āleme bir sâ‘at olmuşuz

Şanmañ bizi ki şerm-i şehīdān-ı gamzeden
Ruhsār-ı cāna perde-keş-i haclet olmuşuz

İfnā-yı zāt-ı girye vü sūz-ı güdāzda
Biz şimdi şem‘-i bezm ile hem-hālet olmuşuz

Levh-i derūna naķş olalı fikr-i haţţ-ı yār
Āyīne gibi jeng ile germ-ūlfet olmuşuz

Nābī ‘aceb mi eyler iseñ çarhı zīr-i pā
Bir zerreyüz ki mihr ile germ-ūlfet olmuşuz

27a

73. Ve lehû Nābī

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Hemīşe handeye ol la‘l-i hūn-feşān düşmez
Güşāyiş-i gül-i maķşūd her zamān düşmez

Mülāzım olmayıcaķ çār-sū-yı hicrāna
Metā‘-ı vuşlat-ı cānāne rāygān düşmez

Ne deñlü dām kurarsam şikāra dil-dārı
Miyān-ı halka-i bezme o bed-gümān düşmez

İder şikārına hamyāze şüretin ta‘līm
Elinden ol büt-i şayd-efkenüñ kemān düşmez

72. 3a, cünbişümüzdür mesīrümüz: cünbişümüz devr ü seyrümüz D.

72. 4a, bizi: beden M.

72. 7b, germ-ūlfet: hem-şoĥbet D.

73. Nābī'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 327. s. 624.

73. 1b, gül-i: dil-i M.

Döküldi pâyına 'uşşâk o ğonçenüñ Nâbî
Bahâr var mı ki dāmânına hâzân düşmez

74. Ve lehû Nâbî
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Her nâ-şinâs-ı hüsni ki dil-berlik istemez
Bildükçe kadr-i hüsni haţ-âverlik istemez

Terk-i edebdür urma yeter dest [ü] pây-ı hırş
Deryâ-yı hûr çok da şinâverlik istemez

Ref'-i ser itme el viricek bûs-ı sînesi
Ol şadr-ı 'izz ü nâz sebük-serlik istemez

Çâk eylesün ko perdeyi faşl-ı bahârdur
Gül-pîrehenle kâni' olan terlik istemez

Çekmez reh-i ümîdine sed ehl-i hâcetüñ
Şâh-ı serîr-i fakr Sikenderlik istemez

Teslîm [ü] 'aczdur yine sermâye-i necât
Meydân-ı inkisârda dil-âverlik istemez

Bir kerre vir cenâh-ı dü-müjgânuña güşâd
Şâhîn-i dil-şikâr girân-perlik istemez

Ğâlib gelür mülâyemet-i tab'ı ba'zınuñ
Yoksa güzel mi var ki sitemgerlik istemez

Nâbî biraz hafîf gerek pille-i günâh
Mîzân-ı i'tizâr ber-â-berlik istemez

73. 5a, ğonçenüñ: ser-keşüñ D.

74. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 261. s. 580.

74. 2b, hûr: cûd D.

74. 6a, necât: zafer D.

74. 9a, pille: kefe D.

75. [Maṭla']

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Firāk ısıtması tıtdı tenümden od çıkarur
Ṭabīb eger bilegüm ṭıtsa barmağı kabarur

27b

76. Nābī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Mey ü maḥbüb ile ber-bād ki dirler o bizüz
Fāriğ-i ta'ne-i zühhād ki dirler o bizüz

Ḳumriveş ṭavḳ dutar gerden-i dil āhumdan
Bende-i kāmēt-i şimşād ki dirler o bizüz

Şevḳ-ı Şīrīn ile biñ Kūhken olmaz hem-pā
Kūh-ı gam kesmede Ferhād ki dirler o bizüz

Nāvek-i şūḥı n'ola olsa 'ayān sīnemde
Siper-i gāmze-i cellād ki dirler o bizüz

Nābiyā meclis-i aḥbābda şī'r-i ter ile
Āteş-i ḥırmen-i ḥussād ki dirler o bizüz

77. Ve lehû Nābī

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Açılmış göz göz olmuş şafḥa-i rüyı semenlenmiş
Cemālinde leṭāfet kāt kāt olmuş nesterenlenmiş

75. Bu matla Nābī'nin *Türkçe Dîvânı* 'nda bulunmamaktadır.

76. Nābī'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 298. s. 605.

76. 3a, hem-pā: hem-tā D.

77. Nābī'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 339. s. 632.

77. 1b, Cemālinde leṭāfet kāt kāt olmuş: Leṭāfet kāt kāt olmuş 'arızında D.

Degüldür mûy-ı haṭ gird-i leb-i Kevşer-fürûğında
Kenâr-ı çeşmesâr-ı âb-ı hayvândur çemenlenmiş

Fenâsın anlamış nergis kadar yok bâğ-ı devrânuñ
Daḥı ḥ'âb-ı 'ademden açmadan çeşmin kefenlenmiş

İşitdük girdüğün ḥammâma cân atdum temâşâyâ
İrişdüm ol zamân kim hem çıkup hem pîrehenlenmiş

'Aceb mi kâmet-i ma'nâya Nâbî olsa nâ-cünbân
Ğubâr-âlûde olmuş câme-i ḥâtır kühenlenmiş

78. Ve lehû Nâbî
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Naḳş-ı şafâ şahîfe-i 'âlemde kalmamış
Büy-ı vefâ ḥamîre-i Âdemde kalmamış

Enfâs-ı nâs itmededür mürde zindeyi
Rûḥ-ı nefes meşîme-i Meryemde kalmamış

Mikyâl-i câmı urma tehî ḥırmîni-i ğama
Maḥşûl-i neş'e mezra'a-i Cemde kalmamış

Bilmem ne dîde ile ruḥ-ı yâri seyr idem
Tâb-ı neẓâre dîde-i pür-nemde kalmamış

İtdüm ne deñlü kîseye girdüñ diyü su'âl
Biñde birisi ḥâtır-ı der-hemde kalmamış

77. 2a, mûy-ı: mûr-ı D. / kevşer-fürûğında: şekker feşânında D.

77. 3b, İrişdüm: Yetişdüm D.

77. 4, Bu beyitten sonra Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Kimün âğüş-ı güstâhında pîç ü tâba düşmüş kim

Yine destârı der-hem dâm-ı gîsûsı şikenlenmiş

Saña beñzer daḥı bir âftâbı idemez peydâ

Vilâdetden 'arûs-ı çerḥ kalmış pîre-zenlenmiş

78. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 351. s. 640.

Nâbî cihânda terk-i devâdır devâ-yı derd
Hâşiyet-i mu'âlece merhemde kalmamış

28a

79. Ve lehû Nâbî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

O gönçe meclis-i rindâna hoş fütâde imiş
Şarâb-ı nâb ile mest ü cebîn-güşâde imiş

'Aceb mi hâk-i süveydâ yanarsa hemçü sipend
'İzâr-ı micmer-i dilde şerer nihâde imiş

Haşıyla dâver-i hüsn oldu buldı revnağ [u] fer
Bülend devlet-i şâhî per-i nihâde imiş

Düşerdi küh-ı beyâbâna hecr-i bî-ser ü pâ
Figân ki şabr [u] sükûnum o dil-rübâda imiş

Bu şî'r-i dil-keşi Nâbî görürse tab'-ı selîm
Yazar sefine-i dilde dimez ki sâde imiş

80. Ve lehû Nâbî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Gülsitân-ı dehre geldük renk yok bû kalmamış
Sâye-endâz-ı kerem bir nağl-i dil-cû kalmamış

Eylemiş der-beste dükkânın tabîb-i rûzgâr
Hoğka-i fîrûze-i gerdûnda dârû kalmamış

Teşnegânun çâk çâk olmuş leb-i h'âhişgeri
Çeşmesâr-ı merhametde bir içim şu kalmamış

79. Bu gazel Nâbî'nin *Türkçe Divânı*'nda yoktur.

80. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 353. s. 642.

Kadrin añlar yok bilür yok her dūr-i sencīdenūñ
Çār-sū-yı kâbiliyyetde terāzū kalmamış

Ceyş-i ğamdan kande itsün ilticā ehl-i niyāz
Kal'a-i himmetde Nābī burc u bārū kalmamış

81. Ve lehû Nābī

Mef'ûlû mefā'îlû mefā'îlû fe'ûlûn

'Āşık ki olur buse-i ruhsārına kâni'
Dil-ber daḡi ol veche rızā vırse ne māni'

Çeşm olmasa dil düşmez idi miḡnet-i 'aşka
Sārīdūr efendisine ġavġā-yı tevābi'

'Ālemde eger ġuşe-i āsāyiş olaydı
Mihrāb ile çāk olmaz idi sīne-i cāmī'

Her ḡarfe ser-efkendelik etse n'ola ḡāme
Erbāb-ı sūḡan ekşer olurlar mutevāzi'

Ümmīdūñi pā-beste-i ye's eyleme Nābī
İḡsān-ı Ḥudā bir ġün ider def'-i mevāni'

28b

82. Ve lehû Nābī

Mef'ûlû mefā'îlû mefā'îlû fe'ûlûn

Bir devlet için çarḡa temennādan uşanduk
Bir vuşlat için yāre mūdārādan uşanduk

80. 4a, her dūr-i: merdüm-i D.

81. *Nābī'nin Türkçe Dîvânı*, G. 371. s. 658.

81. 1a, ruhsārına: ruhsār ile D.

82. *Nābī'nin Türkçe Dîvânı*, G. 395. s. 676.

82. 1b, vuşlat için yāre: vaşl için āġyāra D.

Hicrân çekerek zevk-ı mülâkâtı unutduk
Maḥmûr olarak lezzet-i şahbâdan uşanduk

Düşdük katı çokdan heves-i devlete ammâ
Ol dâ'îye-i dağdağa-fermâdan uşanduk

Dil ğamla daḥı dest ü girîbândan uşanmaz
Bir yâr içün aġyâr ile ġavgâdan uşanduk

Nâbî ile ol âfetûn aḥvâlini nakl it
Efsâne-i Mecnûn ile Leylâdan uşanduk

83. Ve lehû Nâbî

Mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn

Ḥûn-ı dilümi ġonçe-i cām eyledi bülbül
Bezm-i ġülü nâleyle tamâm eyledi bülbül

Her nâlede bir naḥl-i ġüle kondı şafâdan
Her naġmede tebdîl-i maḳâm eyledi bülbül

Gehvâresini gerçi nesîm eyledi taḥrîk
Ammâ ki ġüle ḥ'âbı ḥarâm eyledi bülbül

İtdi sözün âmîḥte-i şekve-i hicrân
Mest olmaġ ile ḥalt-ı kelâm eyledi bülbül

Dün geldi şabâ şahn-ı çemenden didi Nâbî
Ḥâk-i reh-i destûra selâm eyledi bülbül

84. Ve lehû Nâbî

Mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn

82. 3a, heves-i devlete: heves-i vuşlata D.

83. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 493. s. 748.

83. 3b, ġüle ḥ'âbı ḥarâm: gele ḥ'âbı ḥırâm D.

84. Nâbî'nin *Türkçe Divânı*, G. 533. s. 774.

Esrâr-ı haţuñla dili medhûş idebilsem
Bir kez ğam-ı dünyâyı ferâmûş idebilsem

Eylerdi iki destümü bir kufl-ı muţalsam
Ol kâmet-i mevzûnı der-âġûş idebilsem

Göstermez idim kimseye hîç lezzet-i la'lüñ
Mühr-i lebüm ol ni'mete ser-pûş idebilsem

İtmek nic'olur encümen-i dehri perîşân
Bir kez mey-i sāmân-şikenî nûş idebilsem

Virmez sühan-ârālîġa hîç kimseye nevbet
Nâbî dehen-i hāmeyi hāmûş idebilsem

29a

85. Ve lehû Nâbî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Çerâġa şarf-i nefes eyle yandırıncaya dek
Vişâle eyleme ibrâm utandırıncaya dek

Olinca h'âbda nâ'il vişâl-i cānāna
Çalışma bûs u kenāra uyandırıncaya dek

Bu bezm içinde kime virdi sâķi-i devrân
Piyâle-i mey-i ümmîdi kandurıncaya dek

Hayâl-i diġķat ile çeşmesâr-ı ma'nâyı
Karışdurur niçe nâ-dân bulandırıncaya dek

Bulınca nev-hevesân-ı zamâne bir sâ'at
Ne pîç ü tâba düşerler dolandırıncaya dek

84. 3, Bu beyitten sonra *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Ṭıfl-ı hıredüñ bārını çekmek ne belâdur

Gâhîce sebû-yı meyi ber-dûş idebilsem

85. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 406. s. 686.

Bu ‘arşada çalışur niçe fâris-i nâ-ehl
Elinden esb-i murâdı boşandurıncaya dek

Şudûr-ı luṭf ne mümkün zamâne ḥalkından
Meger kim idesin ibrâm uşandurıncaya dek

Dü-desti şerḥa-i dâğ ile bir kemer-bend it
Miyânına o perînüñ kuşandurıncaya dek

Kümeýt-i sāğarı sür ‘arşa-i ḥarābāta
‘Araḳ-çekānlık ile kaşandurıncaya dek

Hezār baḥr-ı ḡama ḡavta-ḥ̣ār olur fuḳarā
Kenār-ı nānını bir zāda bandurıncaya dek

Ne çār-miḥe çekerler o nâ-tüvān hedefi
Zebān-ı nāvek-i tîre dayandurıncaya dek

Hezār kîse nüḳûd-ı sirişk olındı telef
O şūḥa māye-i naḥvet kazandurıncaya dek

Öpüp kitāb-ı ruhın eyledüm hezār ḳasem
O şūḥa şıdḳ-ı derūnum inandurıncaya dek

Sipih-r-i pîr çürüttdi hezār keḫş-i hilāl
O māhı hāle-i bezme dadandurıncaya dek

Gürisne ḳalmaya muḫtāc bāz-ı nefs-i ḥabîş
Şikār-ı ‘ālem-i ḳudse yarandurıncaya dek

Çalışdı bu ḡazel-i āb-dāra ey Nābī
Dehān-ı ḥāme-i ḥuşki şulandurıncaya dek

29b

86. Ve lehû Nâbî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Ne 'azm-ı gūşe-i rāḥat ne meyl-i ḥ'āb idelüm

Girince dāmen-i maḳşūd ele şitāb idelüm

Sirişküümüz dōkelüm aḡladınca dil-dārı

Şarāb[1] ḡıbtā-keş-i dīde-i pūr-āb idelüm

Piyāleler çekelüm raḡm-ı çarḥa reşkinden

Şabāḥ-ı ḥaşre dek mest-i ıztırāb idelüm

Şu'ā'-ı meyle çerāḡ-ı 'izār-ı dil-ber ile

Sevād-ı şāmı ziyā-baḥş-ı āftāb idelüm

Elemle sīnemüzi şerḥazār idüp Nâbî

Kitāb-ı miḥneti sürḥ ile bāb bāb idelüm

87. Ve lehû Nâbî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Gelün ey bāde-keşān 'azm-ı ḥarābāt idelüm

Cāyumuz dergeh-i Cemşīdde işbāt idelüm

Olalum reşḥa-gedā-yı der-i mey-ḥāne-i feyż

Destümüz kāse-i deryūze-i ḥacāt idelüm

Tā ki maḥmūri-i hicrāna ola çāre-resān

Lebümüz sāḡar-ı şahbā-yı münācāt idelüm

'Ālemün nīk ü bedinden olalum āsūde

'Afv-ı fermān-dih-i iḳlīm-i mükāfāt idelüm

86. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 528. s. 770.

87. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 517. s. 764.

Derdümüz havşala-i hāmeve şıgmaz Nābī
Anı vābeste-i hengām-ı mülākāt idelüm

88. Ve lehû Nābī

Mef'ûlü fā'ilâtü mefā'ilü fā'ilün

Harf-i niyāzum ol şeh-i bī-dād işitmesün
Söz bunda kıalsun ey dil-i nā-şād işitmesün

Sû'-i edeb vesîle-i redd olmasın saña
Senden o şüh nâle vü feryād işitmesün

Naql eyler âb u tâb ile durmaz çemen
Ey gül baña açılduğunu bād işitmesün

Bir söz yaparlar itdügümüz zevk-ı vuşlatı
Allâh şaklasun bunu hussād işitmesün

Yine o nâ-murāduñ olur başına belâ
Şîrîni-i vişâlünü Ferhād işitmesün

Hic şübhe yok ki sūz-ı hasedden kurur kalur
Vaşf-ı sirişkümü Şat-ı Bağdād işitmesün

Nābī rakıbler şakın ol şühün olduğın
Maḥfice iltifâtına mu'tād işitmesün

30a

89. Ve lehû Nābī

Mef'ûlü fā'ilâtü mefā'ilü fā'ilün

Olmak müyesser olmadı yâr ile rû-be-rû
Yollarda kaldı âyineveş çeşm-i ârzû

88. Nâbî'nin Türkçe Dîvânı, G. 590. s. 315.

88. 6b, Şîrîni-i vişâlünü: Şîrîn-i vişâlünü D.

89. Nâbî'nin Türkçe Dîvânı, G. 656. s. 857.

Ey mîl-i sürme gözlerin öp benden ol mehûn
'Arz it siyâhkârî-i hicrânı mû-be-mû

Eylerse h'âstegâr-ı lebûn secde-i niyâz
İtmek gerek çekîde-i yâkûtdan vuzû

Gül-bûse-i dehânuñ içün eyleyen du'â
Ağzın ide meger ki gül-âb ile şüst u şû

Sâkî-i meclisûn eşer-i iltifâtıdur
Ceyş-i kadeh-keşânda zemîn-bûsi-i sebû

Olsun esîr-i tâb-ı tef-i şûrezâr-ı ye's
Sîr-âb iden hadîka-i âmâli rû-be-rû

Bedter degül mi çaķçaķa-i âsyâbdan
Nâbî o bezm k'olmaya nevbetle güftügü

90. Ve lehû Nâbî
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ṭan' itme zâhid ehl-i dilüñ süz [u] tâbına
Baķ baķ 'izâr-ı dil-bere baķ âb [u] tâbına

Bülbül figânı kesme ki ne-ş'küfte gonçenüñ
Düzd-i nesîm girmeye tâ câme-h'âbına

Döndüm hamîde kıadd ü siyeh ser-nüvişt ile
Mecmû'a-i ğamuñ varak-ı intihâbına

89. 5b, Ceyş-i: Pîş-i D.

89. 6a, tâb-ı tef-i: tâb u teb-i D.

89. 6b, rû-be-rû: ebrû M.

90. Nâbî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 780. s. 943.

90. 1b, Baķ baķ: Seyr it D.

90. 2a, kesme ki: kesmedi M.

90. 3a, hamîde-kad ü siyeh: çemende kıadd siyeh bu M.

Bir nīm cām virse de biñ naḳd-ı ğam nişār
Pīr-i muġānuñ itsem ayaġı tūrābına

Devrān aḳıtdı cevır ile seyl-āb-ı çeşmümi
Bir böyle hānenüñ sebep oldı ħarābına

Şanmañ şafaḳ ki yandı ser-i dāmen-i felek
Bezm-i belānuñ āteş ururken kebābına

Nābī ne hoş zāmīr-şinās oldı rüzgār
Yārūñ nezāket ile toḳundı niḳābına

30b

91. Ve lehû Nābī

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Dil-dār olıcak şūḥ-ı mülāyim-şıfat olsa
Nāz[1] nemek-i mā'ide-i tesliyet olsa

Tevbe bulamazdı araya girmeye ruḥşat
Ruḥsāre-yi ḥübāna nazar ma'şiyet olsa

Dil virmez idi dīde-i bīmārına yārūñ
'Āşıkda eger dā'ıye-i 'āfiyet olsa

İtmezdi vefā alduġı naḳd-i dil-i 'uşşāḳ
Ebrūlarınıñ küştelerinde diyet olsa

Şāyimde bile zāhir olur lezzet-i vuşlat
Ma'cūn-ı vefā vāsıta-i taḳvıyet olsa

90. 4a, nīm: nice D.

90. 5b, Bir böyle: Bu köhne D.

91. *Nābī'nin Türkçe Dîvânı*, G. 677. s. 872.

91. 2a, ruḥşat: fırsat D.

91. 4a, dil-i: dili M.

91. 5a, Şāyimde bile zāhir olur lezzet-i vuşlat: Sāyemde bile zāhir olur neş'e-i vuşlat D.

Pervâzdan inmezdi yire ʔâyir-i devlet
Sermāye-i rifʔat şeref-i maʔrifet olsa

Cismüñ yeter ālûde-i çirk-i güneh itdük
Cāme lekeden ʔıfz olunur ʔāriyet olsa

Nābī ne ʔurur mevc-i yem-i fażl-ı İlāhī
Aʔmāl-i ʔalāyık sebep-i mağfiret olsa

92. Ve lehû Nābī
Mefāʔlün mefāʔlün mefāʔlün mefāʔlün

Şaķın terk-i edebden kūy-ı Maḥbûb-ı Ḥudādur bu
Nazargāh-ı İlāhīdür maḥām-ı Muştafādur bu

Ḥabīb-i Kibriyānuñ ḥʔābgāhıdur ḥaķikatde
Tefevvuk-kerde-i ʔarş-ı Cenāb-ı Kibriyādur bu

Bu ḥākūñ pertevinden oldı deycūr-i ʔadem zāyil
ʔAmādan açdı mevcūdāt çeşmin tūtiyādur bu

Felekde mäh-ı nev Bābü's-selāmuñ sīne-çākidür
Bunuñ ķandīlidür ḥūr maṭlaʔ-ı nūr [u] zıyādur bu

Murāʔāt-ı edeb şarṭıyla gir Nābī bu dergāha
Meṭāf-ı ķudsiyāndur busegāh-ı enbiyādur bu

31a
93. Ve lehû Nābī
Fāʔilātün fāʔilātün fāʔilātün fāʔilün

Müşk-sā itdi dimāğı bād-ı gīsûlar yine
Nāfe-rīz oldı bu sevdālarla āhûlar yine

92. Nābī'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 655. s. 856.

92. 2a, ḥaķikatde: fażiletde D.

92. 4a, sīne-çākidür: cilvegāhıdur D.

93. Nābī'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 776. s. 941.

93. 1a, dimāğı bād-ı gīsûlar: dimāğ-ı cāmı gīsûlar D.

H'āhiş-i vuşlat mı hiss itmiş telāşumdan 'aceb
Mevc-hîz-i çîn-i nâz olmakda ebrûlar yine

Ġamze hāmûş-ı tegāfûl dîde leb-rîz-i gâzab
Furşat-ı güftâr bulmuş gibi bed-gûlar yine

Ol gül-i ter ġālibā gül-geşte çıkmış lânedden
Bülbülün feryādını başdurdı hû hûlar yine

Halka-i çeşminde şanma merdüm olmuş lâne-sâz
Zîr-i tāk-ı ebruvânında perestûlar yine

Yâr meclisde gül-i cām elde bülbül nâlede
Vahtidür mestâne reftâr eylesün cûlar yine

Ferş-i rāh olmak gibi bir nev-nihāle niyyetün
Nābiyā hālî degüldür bu tek-â-pûlar yine

94. Ve lehû Nābî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün

Ne gözde eşk dem-â-dem ne dilde zârum olaydı
Şafâ-resân-ı dil ü dîde bir niğârum olaydı

İder mi idi [göñül] her çerāğa kendüyi sūzân
Miyân-ı bezmde bir âteş-i 'izârum olaydı

Şikeste olmasa göñlümle bile sāgar-ı dāğ[um]
Bu bezm-i 'āleme Cem gibi yādgârum olaydı

Bu bahr-ı gâmda kalur mıydı keşti-i hâtır
Kenāra çıkmāğa göñlümce rûzgârum olaydı

93. 4a, lânedden: hānedden D.

94. Nābî'nin *Türkçe Dîvânı*, G. 877. s. 1009.

94. 2a. [göñül] D'den tamamlanmıştır.

94. 2b, âteş-i: âteşin D.

94. 4a, kalur mıydı: alur mıydı D.

Alurdu destümi eylerdi hâkden [hele] berter
Huzûr-ı yârda yek zerre i'tibârum olaydı

Şadâsı çıkmaz olur ol kadeh ki ola şikest
Şikâyet itmez idüm senden inkisârûm olaydı

Bilürdi kadrümi Nâbî zamâne cümleden efzûn
Benim de il gibi tab'umla iftihârûm olaydı

31b

95. Âgâh Efendi

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Gördi taḥammül eyleyemez 'aşk dâğına
Pervâne düşdi dün gice şem'ün ocağına

'Âşıklarûñ fiğânı dahı bî-eşer gibi
Az kaldı kim gülün gire bülbul kulağına

Bir h'âhişe kararı mı var bî-karârıñ
Biñ kerre düşdi buse elinden ayağına

Olmaz esîr-i şâm-ı firâkuñ ziyâ-pezîr
Hurşîd nûrın itse de revğan çerâğına

Ağyârûñ inkisârına Âgâh kim bakar
Ol şüh ile mu'âmelemüz olsa şağına

96. Ve lehû Âgâh

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Hîç şorma mübtelâlarûñ ahvâli bellidür
Sen bî-vefâya dil virenün hâli bellidür

94. 5a, [hele] D'den tamamlanmıştır.

95. Şerife Akpınar (2006). *Âgâh Dîvânı ve İncelemesi*, G. 326. s. 512.

96. *Âgâh Dîvânı ve İncelemesi*. G. 91. s. 277.

Gördüm kitâb-ı hüsnini tâ âhirine dek
Mazmûn-ı ser-güzeşt-i haṭ u ḥālî bellidür

Mümtâz ider mülâyet-i ṭab‘-ı âdemi
Hindûñ ne deñlü sâde ise sâli bellidür

Dâğından aña ehl-i dilûñ ḥasb-ı ḥâlini
Remmâl-i ‘aşk kûr‘asınuñ fâli bellidür

‘Aşırında Bâyezîd ise kôrlar mı ḥâline
Âgâh şehr-i Âmidûñ eṭfâli bellidür

97. Ve lehû Âgâh
Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Dil ḥayâlinde ḥayâlûñ dil-i bî-tâbdadur
Gâh mey şîşede geh şîşe mey-i nâbdadur

Çekilür nâzı meger ol meh-i çâr-ebrûnuñ
Hüsninûñ arḳası şimdi iki miḥrâbdadur

Oldı ümmîdlerûñ ḥâşılı ser-gerdânlık 3a
Şanki naḥl-i emelûñ rîşesi girdâbdadur 3

Yine ğafletle dil-i pür-heves olur teskîn 4a
Tıfluñ âsâyişi var ise eger ḥ‘âbdadur

Çarḥuñ evzâ‘ı ğalaṭ-baḥşımı seyr it Âgâh 5a
Bizi bir şem‘ ile yâd itse de meh-tâbdadur

96. 4, Bu beyitten sonra *Âgâh Dîvânı ve İncelemesi*’nde olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Mîr‘ât-ı şerr u ḥayr-nümadur zamânemüz
Dikḳat olunsa herkesûñ aḥvâli bellidür
Çarḥuñ sayılmadıḳ nesi kaldı ḥesâbda
Bir rûz-nâmedür ki meh ü sâli bellidür

96. 5a, ise: ise de M.

96. 5b, şehr-i: şehri D.

97. *Âgâh Dîvânı ve İncelemesi*. G. 61. s. 245.

32a

98. Ve lehû Vâlî⁷

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Ğıdâ-yı cân-fezâdur nûkhet-i pîrâhen-i mînâ

Meger olmuş dem-i 'İsî ile taḥmîr ten-i mînâ

Neye mâlik ise eyler nişâre zümre-i 'irfân

Dür ü gevherle pür olsa sezâdur maḥzen-i mînâ

İden her gice rûşen meclis-i şâm-ı ğarîbânı

Şafâ-yı rû-yı sâğardur şu'â-ı gerden-i mînâ

N'ola ger müjde-i bû-yı dimâğ-ı cânı ter itse

Bahâr-ı gönçe-i dildür nesîm-i dâmen-i mînâ

N'ola mînâ gibi yârâna itsem ser-fürû Vâlî

Bu ḥayşiyyetle yârûñ bezmi olmuş mesken-i mînâ

5b

99. Ve lehû Vâlî

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

İdicek cām-ı zeri çün gül-i ra'nâ şahbâ

Dil-i rindânı ider bülbül-i seydâ şahbâ

Niçe 'âlem ğamı bir lahẓada zâyil eyler

İttifâk itse eger sâğar-ı mînâ şahbâ

Yaşadukça hoş olur şöḥbeti şıklet virmez

Ne kadar olsa kühen-sâl olur a'lâ şahbâ

98. Mustafa Okur (2006). *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî*. G. 3. s. 48.

⁷ Nâbî'nin gazeline nazire olarak yazılmıştır.

98. 4a, ter: pür D.

98. 5b, ḥayşiyyetle yârûñ: haşmetle uyarak D.

99. *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî*. G. 10. s. 52.

Cebel-i tevbe erir âb-şifat dehşetden
Ser-i humdan idicek ‘arż-ı tecellâ şahbâ

Kâm-rân eyler idi bir kese ihsân olsa
Yâr u meh-tâb-ı bahâr u şeb-i tenhâ şahbâ

Kaysa döndürmez idi mest idip üftâdelerin
Şûh u şeng olmasa mânende-i Leylâ şahbâ

Mâ’ilûm bir büt-i mey-nûşa ki Vâli her gâh
Yâd-ı la’liyle ider ‘âlem-i şahbâ şahbâ

100. Ve lehû Vâlî
Fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün

Rûy-ı dil-dârda oldukça hüveydâ şahbâ
Dil-i mahzûna virür keyf-i dü-bâlâ şahbâ

Arturur fikr-i ruh-ı âl u leb-i mey-günü
İtdürür ma’ni-i rengîn dile inşâ şahbâ

Şerbet-i la’li ile gâh ider perverde
Eylese ol büt-i ra’nâ baña i’tâ şahbâ

Katı yüz virecek âlüfte degüldür hâzer it
Müşîni başa urur vehle-i ûlâ şahbâ

Tutuşurdu hele ma’mûre-i ‘âlem yek-ser
Nâr-ı âlâmı eger itmese itfâ şahbâ

Terkine kâ’il olurdum katı çokdan Vâlî
N’eyleyüm vâsîadur vuşlata ammâ şahbâ

99. 5a, bir kise ihsân: bir gice âsân D.

100. *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî*, G.13. s. 54.

100. 2b. inşâ: ifşâ D.

100. 3b, ra’nâ: tersâ D.

32b

101. Ve lehû Vâlî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Bağ çeşm ü dest-i yâre güzel söylerüm saña
Maṭbû'-ı her gürûh u niḥal söylerüm saña

Ser-levḥa-i ruḥında degül ebruvân-ı zerd
Dest-i kader keşîdesi ḥal söylerüm saña

İncinme zâhidâ baña yokdur ḥalâvetüñ
Bu turş rûy ile ḥum-ı ḥal söylerüm saña

İd irtesinde ancak olur 'ayşa dest-res
Ḥâşıyyet-i şıyâmı kesel söylerüm saña

Tâ key hevâ-yı kâkül ü zülf-i dırâz-ı yâr
Sevdâ-yı ḥâm [u] tûl-i emel söylerüm saña

Ağyāruñ iltifâtına olma firîfte
Aldanma çok da mekr ü ḥıyel söylerüm saña

Yok şarf-ı naḳde kudretüm ey şûḥ n'eyleyüm
Ben şâ'irem kaşîde ḡazel söylerüm saña

Vâlî dehânın öpmedüñ öpdürmedüñ baña
Şimdi ne dirse yâr maḥal söylerüm saña

102. Ve lehû Vâlî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Gördüm dehân-ı yâri 'adem söylerüm saña
Ey nûr-ı dîde şanma ki kem söylerüm saña

101. *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî*, G. 6. s. 50.

101. Bu beyit *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî* 'de yoktur.

102. *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî*, G. 4. s. 48.

Oldı Һarāb-kerde-i efgān [u] nāle dil
Virānezār-ı şehir-i ‘Acem söylerüm saña

Seyr itdim ittifaķı o mir’āt-ı sīneyi
Haķķā ki ‘aks-ı nūr-ı kıdem söylerüm saña

Қalsun şabāh-ı maḥşere ey şūḥ şekvemüz
Ḥāṭırda her ne varsa o dem söylerüm saña

Derd-i derūna fikr-i lebi bür’-i sâ‘adur
İsterseñ eyle tecrube em söylerüm saña

Yokdur dehānı vaşfına çok da liyākatüm
Bir zerredür ne bîş u ne kem söylerüm saña

Yār ile itdügüm bu gice ‘ayş u ‘işreti
Ğayra dimezseñ eyle ҡasem söylerüm saña

Eyler gedā-yı ḥāk-i rehūñ Vāliyā refī‘
Bir böyle zāt-ı ‘ālī-himem söylerüm saña

33a

103. Ve lehû Vālī

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

‘Aks olmasaydı gerdiş-i çarḥ-ı dağal baña
Dā‘im olurdu mihr ile meh der-bağal baña

Āsūde-gerd-i rāḥat idüm āh n’eyleyem
Çeşm-i siyāhı eyledi mekr ü hıyel baña

Ben rind-i bāde-nūş-i-i cām-ı maḥabbetem
Dehrūñ virür şarāb-ı şafāsı kesel baña

102. 7a, ‘ayş u: zevk-ı D.

103. *Dīvân-ı Vālī-i Amedî*, G. 8. s. 51.

103. 2a, Āsūde-kerd: Āzāde-gerd D.

103. 3a, bāde-nūş-i-yi: bāde-nūş-ı D.

Maḥrûm-ı bezm-i vuşlat idüp 'aşk-ı kîne-cû
Hem-şoḥbet eyledi ğamı rûz-ı ezel baña

Vâlî bu ṭab' ile nice âşüfte olmayam
Aḥbâbı düşmen eyledi şî'r ü ğazel baña

104. Ve lehû Vâlî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müşerref itdi o meh-rû bizi bu şeb ne 'aceb
'Aceb ki ḥâtıra düşdük 'aceb 'aceb ne 'aceb

O şüh-ı tâze vü ḥod-rû-yı mest-i nev-resden
Zuhûr-ı şerm ü ḥicâb u ḥayâ edeb ne 'aceb

Görilmemişdi bu da çesm-i bî-emânında
Nigâh-ı luṭfına yârûñ nedür sebep ne 'aceb

Cünûnum itdi füzûn âşnâ nighler ile
Bu ğüne baḥş-ı kerem çeşm-i pür-ğazab ne 'aceb

Ta'accübüñ yiri yok çok da şun'-ı Bârîde
İderse bir kula i'tâ cihânı hep ne 'aceb

Taraşşud üzre iken ḥarf-i şetm ü düşnâma
Bedîhi luṭf ile iḥsân-ı nûş-ı leb ne 'aceb

Olursa luṭf-ı Ḥudâ-dâd bir kese Vâlî
Teveccüh eylese iḳbâl-i bî-ta'ab ne 'aceb

104. *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî*, G.20. s. 59.

104. 3b, bî-emânında: bî-imânından D.

104. 6a, ḥarf-i şetm ü düşnâma: ḥarf-i sitem-i düşnâma M.

104. 7a, dâd-ı berkese: dâd-ı bir kese M.

104. 7b, bî-ta'ab: bî-tâb M.

105. Ve lehû Vâlî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Cem' oldı yine bezmüme cānāneler bu şeb
Yüz sürdi āstāneme mey-ḥāneler bu şeb

Nūr-ı ruḥ-ı bütān ile toldı o deñlü kim
Ḥasret-keş oldı ḥāneme büt-ḥāneler bu şeb

Rakḳāş-ı şūḥ [u] şeng-şıfat rakşa girdiler
Devr-i şafāda sāḡar u peymāneler bu şeb

Germ oldı sūz u sāz ile meclis o gūne kim
Eflāki tıtdı na're-i mestāneler bu şeb

Ḳurb-ı çerāḡa Vâlî duḡān-ı sürürdan
Reh-yāb-ı vuşlat olmadı pervāneler bu şeb

33b

106. Ve lehû Vâlî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Gāhî gürūh-ı ḥaste-dilāna teraḥḥum it
Biñ ḥışm-ı cān-güdāza bedel bir tebessüm it

Ögren lisān-ı 'aşrî rūsūm-ı zamāneyi
Baḡ ṭab'-ı nāsa vaḡte münāsib tekellüm it

Pest eyle cezr ü medd-i muḥīt-i zamāneyi
Ey ḡulzüm-i sirişk-i ḡacālet telāṭum it

Ḳaşduñ ḡuşūl-ı kām ise gösterme 'acz u āḥ
Virdükçe zulme yār teraḡḡī-i tazallum it

Vaşf-ı lebinde cūşa getür feyż-i tab' ile
Vâlî hezār ḡāme-i rengin terennüm it

105. *Dīvân-ı Vâlî-i Amedî*, G. 26. s. 62.

105. 5a, duḡān: ruḡām M.

106. *Dīvân-ı Vâlî-i Amedî*, G. 26. s. 62.

107. Ve lehû Vâlî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Yine 'aks-ı ruḥ-ı dil-ber dil-i pür-tāba düşmişdür
Şanursın pertev-i mehdür ki rûy-ı āba düşmişdür

Nesīm-i himmet ile olmadı sāḥil-nişîn hergiz
Cihānda fûlk-i 'işret gūyiyā gird-āba düşmişdür

Dökülmiş 'arızuñ üstinde gīsûlar mıdur yoksa
Ya sünbül sāyesidür şu'le-i meh-tāba düşmişdür

Degüldür bir nefes sevdā-yı zülf-i yārdan hālî
Dil-i pür-süz anuñçün böyle pîç u tāba düşmişdür

Bu şeb bezm-i ḥarîfân zevḳ ile leb-rîz imiş Vâlî
Meger kim şi'r-i Vâlî ḥâtır-ı aḥbāba düşmişdür

108. Ve lehû Vâlî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'îlû fâ'ilün

Feyz-i şafâ ki reng-i ruḥ-ı dil-berümdedür
Te'sîr-i tâbişi nigh-i kemterümdedür

Tābende oldı kevkebe-i baḥtum öyle kim
Hemvāre mihr ü meh ḥased-i aḥterümdedür

Ey meh bugün vişâlde az görme yaşımı
Tûfân-ı Nûḥ dünki gibi ḥâtırumdadur

Cismüm ki behre-yāb olalı sūz-ı 'aşḳdan
Āyîne zîr-i minnet-i ḥākisterümdedür

Hem-sāye-i hümā-yı sa'adet olur mıyum
Vâlî hevā-yı kākül-i dil-ber serümdedür

107. *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî*, G. 55. s. 79.

108. *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî*, G. 55. s. 79.

34a

109. Ve lehû Vâlî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Gâhî 'itâb-ı ğamze-i hûbâna kâni' ol

Gâhî nigâh-ı nergis-i mestâna kâni' ol

İtme neşât u 'ayş temennâ zamāneden

Ya 'kûb gibi Külbe-i Ahzâna kâni' ol

Her şu 'le-hûyuñ olma talebkâr-ı sūzişi

Pervānevār şem'-i şebistāna kâni' ol

Yokdur bu gülsitānda saña [çün] tarab naşîb

Ey 'andelîb nāle vü efgāna kâni' ol

Ümmîd-i bezm-i vuşlatı terk eyle Vāliyā

Fikr-i nigār u ğuşe-i hicrāna kâni' ol

110. Ve lehû Vâlî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hāzer kılmaz o meh-rû 'āşıkuñ āh u enīninden

Figān çeşm-i siyāh u ğamze-i sihr-āferīninden

Kerem kıl sākīyā baña yetişdür bāde-i gül-reng

Ki bûy-ı sirke aldum zāhidüñ çīn-i cebīninden

'Aceb dest-i nigāhıyla olur mı mīve-çīn olmak

Yine bir tarz-ı hāş ile nihāl-i nāzenīninden

Ser-i kūyında yārūñ mahrem-i vaşl oldı gitdükçe

Tesellī-yāb iken dil bir nigāh-ı kemterīninden

109. *Dīvân-ı Vâlî-i Amedî*, G. 239. s. 184.

109. 4a, Yokdur: Olmaz D.

110. *Dīvân-ı Vâlî-i Amedî*, G. 269. s. 200.

110. 2a, gül-reng: gül-gün D.

110. 4a, vaşl: nāz D.

110. 4a, vaşl: nāz D.

Görürse cümle yārān-ı şafā bu şî'rûñ ey Vālī
Muḳarrerdür yine bir neş'e-yāb olmak zemīninden

111. Ve lehû Vālī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Vuşlat-ı gül yok ḫarīf-i zaḥm-ı yār olmak çetin
Yār ile aḡyār u aḡyār ile yār olmak çetin

Ülfetüñ mümkün olurdı 'āşık-ı nālān ile
Sūz-ı 'aşk ile gönül pür-inkisār olmak çetin

Sübḫa vü seccāde ile zāhid olmak sehldür
'Āşık-ı şeydā vü rind-i bāde-ḫ'ār olmak çetin

Ey felek n'itdüm saña bunca işüm 'aks eyledüñ
Nā-tüvān itdüñ vücūdum saña yār olmak çetin

Vāliyā meydān-ı nazmı hep sen itdüñ böyle teng
Sa'y kıl yārān içinde şermsār olmak çetin

34b
112. Ve lehû Vālī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Mesned-i fakra giçüp şāh-ı mu'azzamcasına
Terk-i iklīm-i fenā eyledüm Edhemcesine

Ḳaldı maḫrūm-ı ebed cennet-i dīdāruñdan
Dāne-i ḫālūñe meyl itmeyen Ādemcesine

110. 5a, Görürse cümle yārān-ı şafā bu şî'rûñ ey Vālī: Görürse Vālī yārān-ı şafā bu şî'r-i nev-tarhın D.

111. *Dīvān-ı Vālī-i Amedî*, G. 264. s. 197.

111. 2b, Sūz-ı 'aşk ile: Senin cevrinle D.

111. 3b, zāhid: 'āşık M.

112. *Dīvān-ı Vālī-i Amedî*, G. 305. s. 221.

Rişte-i cān-ı ġarībān ser-i kūyuñda begüm
Düşmiş etrāf-ı ‘arāk-çīnūñe perçemcesine

Tāze cān buldı yine ‘āşık-ı pejmürdelerüñ
Dem-i cān-baḡşuñ ile ‘İsi-i Meryemcesine

Zür-bāzū-yı süḡan birle bugün ey Vālī
Milket-i nazma emīrem yine Rüstemcesine

113. Vālī
Mef‘ülü fā ‘ilātü mefā‘lū fā ‘ilün

Bir dem dağıtma rūyına zülf-i nigārumı
Döndürme ey şabā varāk-ı i‘tibārumı

Gül mevsiminde nāle vü efġān ile ḡoşem
Yā Rab ḡazāna itme mübeddel bahārumı

‘Arz itme cām-ı mihrüñi ey çarḡ-i dūn ki ben
Virmem şarāb-ı Kevşere zevk-ı ḡumārumı

Ben kim şehīd-i ḡaṇçer-i nāz u kirişmeem
İtsün ziyāret ehl-i maḡabbet mezārumı

Ḥayfā ki āftāb-ı ḡadeḡ itmeden tūlū‘
Vālī siyāh eyledi ġam rüzġārumı

114. Ve lehû Vālī
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Olmazuz naġme-serā her büte nākūs gibi
Toludur ġuşumuz āvāze ile kūs gibi

112. 3a, ġarībān: ‘arāk-çīn D.

113. *Dīvān-ı Vālī-i Amedî*, G. 376. s. 262.

113. 3a, dūn: tut D.

114. *Dīvān-ı Vālī-i Amedî*, G. 381. s. 264.

‘Âşıka va ‘de-i firdevs ü hem āgūş-ı hūr
Zevk-baḥşā olamaz mūjde-i pā-būs gibi

Maḥz-ı taḳlīddür erbāb-ı ḥaḳīkat olmaz
Bilmeyen şāhid-i maḳşūdını maḥsūs gibi

Hātır-ı mihr cilāsı yine muḡber görünür
Naḳş-ı ümmīd o āyīnede ma‘kūs gibi

Vāliyā kevkeb-i iḳbālī sipihrūn görünür
Çeşm-i dānāda Zuḡal ṭal‘at-ı menḥūs gibi

115. Ve lehû Vālī
Mef‘ūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

35a
Açmış ḳabā-yı sūseni ey sīm-ten seni
Ebr-i siyehde mihr şanur her gören seni

Olsañ ‘aceb mi velvele-ārā-yı kā‘ināt
İtmiş Ḥudā şehen-şeh-i mülk-i fiten seni

Pervāzı ‘ālī mişli bulunmaz perī iken
Lāyık mı böyle rām ide her Ehremen seni

Ta‘līm-i vaḥşet itmek içün deşt deşt arar
Ey āhu-yı remīde ġazāl-i Ḥoten seni

Bu cilve vü ḥırām u bu esbāb-ı ḥüsn ile
Sermāye itse vechi var ehl-i sūḡan seni

Ey ġam ne deñlü olsa da mūmted mūfāraḳat
Ne sen beni ferāmuş idersin ne ben seni

114. 3b, maḳşūdını maḥsūs: ümmīdini maḥbūs D.

115. *Divân-ı Vālī-i Amedî*, G. 377. s. 262.

115. 5, Bu beyitten sonra *Divân-ı Vālī-i Amedî*’de olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Cevher gibi azîmet izzetle ol azîz
Tezlil çekmesin katı kayd-ı vatan seni

‘Arz-ı vedād u ḥubbını ebnā-yı ‘ālemün
Maḫsūduñ imtiḥān ise ger yokla sen seni

Sultān-ı vaḳt olur ne ḳadar olsa da ḥazīn
Şardukça gāhi sīneye Vālī Ḥasan seni

116. Ġazeliyyāt-ı Emīrī Çelebi
Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Bükilse ḳaddi olur pīr-i nā-tüvān tenhā
Çıkınca tīr ḳalır ḥāne-i kemān tenhā

Ne zevḳ ḥāşıl olur ādeme eger olsa
Na‘īm-i gülşen-i firdevs-i cāvidān tenhā

Ne gül olaydı ne bülbul ne elde sāgar-ı mül
Yaḳardı āteşe gülzārı bāḡbān tenhā

Ḥayāl-i yār da gelse derūna yir bulmaz
Binā-yı dilde eşer yok serāy-ı cān tenhā

Bu āşyāndan Emīrī ḥümā-yı devlet uçar
Ḳalır çü sāye hemān maḡz-ı üstüḥān tenhā

117. Ve lehū Emīrī
Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

Al naḳd-i dili būs-ı leb-i pūr-nemekīn şat
Bāzār-ı tegāfūlde biter çīn-i cebīn şat

Ġisū-yı ‘ıtır-sāzlaruñ eyle perīşān
Āşüftelere sünbül-i Firdevs-i berīn şat

115. 7a, ‘Arz-ı vedād u ḥubbını ebnā-yı ‘ālemün: ‘Arz u dād hasiyyeti ebnā-yı zamān D.

116. Emīrī, Muhammed El-Amīdī, DİVÂNÇE, İstanbul Millet Kütüphanesi AEmnz40, v. 7a.

116. 1a, Bükilse: Bükünce D.

116. 3b, gülşen-i: cennet ü D.

116. 4b, serāy-ı: ḥarīm D.

Bülbül o gülün ābını āğyārlar aldı
Sen sūz ile gülşende hemān āh u enīn şat

Fehm eyle girān-māye olan dürr-i kelāmı
Kīrāt ile mīzān-ı tefekkürde şemīn şat

Bu deşt-i nev-āyīn-i ma'ānīde Emīrī
Yārān-ı sūhān-pervere bir tāze zemīn şat

35b

118. Ve lehû Emīrī
Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Keşf-i rāz itme gönül çeşmine rindānelik it
Āşnā olma şaķın mest ile bīgānelik it

Kimsenün şem' -i şeb-efrūzını söndürme şaķın
Kudretün var ise etrāfına pervānelik it

Gāh zülfini hayāl eyle gehī la' l-i lebin
Gāh mestāne olup gāhi de dīvānelik it

Bizde feryād u figān itmege tākāt yokdur
Ey sitem-cū bize cevır itme de merdānelik it

Heves-i meşreb-i etfāli Emīrī terk it
Şimdiden şöıra mühim-sāzi-i pīrānelik it

119. Ve lehû Emīrī
Mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Leb-teşnegān-ı cām-ı şafādur şabāh-ı 'īd
Bir neş'e-bağş-ı rūh-fezādur şabāh-ı 'īd

Zerrīn libāsla seyre çıkarsa o āftāb
Nezzāre-çīn-i hüşne şalādur şabāh-ı 'īd

Tebrîk-i 'îd vâsıta dur vaşl-ı dil-bere
'Uşşâka büse çehre-nümâdur şabâh-ı 'îd

Ey tıfl-ı dil o şâha yetîmâne var buluş
Nağdîne-pâş-ı dest-i 'a'âdur şabâh-ı 'îd

İmsâkiyâna hâne-i fülkden Emîriyâ
Şeb-mânde kûrş-ı mâh-ı gıdâdur şabâh-ı 'îd

120. Ve lehû Emîrî
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Neş'et[?]-i la'l-i yâr dil-i hurremümdedür
Âb-ı hayât bâde-i câm-ı Cemümdedür

Şemşîr-i tîr-i gamze baña kârger degül
Esmâ-yı hüsn nüshaları perçemümdedür

Bî-hecr-i yâr zevk-ı vişâlün ne lutfı var
Feyz-i neşât-ı bâde humâr-ı gamumdudur

Ey şem'-i şeb-fürüz senün rüşenâlıguñ
Te'sîr-i süz-ı âteş-i şubh[î]-demümdedür

Her nev-demîde gönçe-i nazmuñ Emîriyâ
Râz-ı güşâyışı dehen-i ebkemümdedür

36a

121. Ve lehû Emîrî
Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Ol serv-i sehî-ğadd ile tenhâda bulunduk
Pâyına düşüp rütbede a'lâda bulunduk

Büs-ı leb-i dil-dârda bu şeb var idi fırsat
Medhüş-ı siyeh-mesti-i şahbâda bulunduk

‘Uşşâkını katl eyler iken ol şeh-i hûbân
Ol ma‘rekede biz dağı amâde bulunduk

‘Âgûş-ı merâm-bahşına aldı anı ağıyar
Her şüh-ı sitemkâra ki dil-dâde bulunduk

Bu nev gazelün nakşını gördük ki Emîrî
Hayret-zede taşvîr gibi sâde bulunduk

122. Ve lehû Emîrî
Mef‘ûlü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ûlün

Ol şüh gibi âfet-i devrân kimi gördün
Yâ bencileyin derd ile nālân kimi gördün

Dünyâyı felek hayli zamândur tolaşursun
Devründe ‘aceb hurrem ü handân kimi gördün

Bu gülşenün ey serv-i sehî hâr u hasından
Âzâde olup ber-zede-dâmân kimi gördün

Hâtem bilür ebnâ-yı zamân her biri kendin
Sen merd-i ‘atâ şâhib-i ihsân kimi gördün

‘İşretkede-i bezm-i cihân içre Emîrî
Tâ şubha degin şem‘-i fîrûzân kimi gördün

123. Ve lehû Emîrî
Mef‘ûlü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ûlün

Bî-yâr gönül gülşene tenhâ niye geldün
Gül yok çemene bülbül-i şeydâ niye geldün

Bu mürde-dil-i zâra hayâlün gibi gel git
Kim dir saña ey rûh-ı muşaffâ niye geldün

Üftâdelere çün yog idi mîve-i vaşluñ
Bu gülşene ey serv-i dilârâ niye geldün

Revnaķ-şiken-i ‘ārız-ı yār olmaduñ āhır
Ey haţţ-ı siyeh bā‘iş-i sevdā niye gelduñ

Hoş vāsıţadur şor leb-i la‘linden Emīrī
Teşrīf idüp hānemi tenhā niye gelduñ

36b

124. Ve lehû Emīrī

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

İçüp şarāb-ı zīb [ü] ferī n’eyleseñ gerek
Soñra humār-ı derd-i seri n’eyleseñ gerek

Şarf eyle rüy-ı zerd ile eşk-i nedāmeti
Cem‘ eyleyüp bu sīm ü zeri n’eyleseñ gerek

Her dem firāk-ı la‘lün ile eşk-bār iken
Kān ağladup bu çeşm-i teri n’eyleseñ gerek

Zevķ-ı vişāle dilde ki h‘āhiş bulunmaya
Rām eyleyüp o ‘işvegeri n’eyleseñ gerek

Her bār Emīri sāha-i kūy-ı vaţanda ol
Geşt ü güzār-ı baħr u beri n’eyleseñ gerek

125. Ve lehû Emīrī

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Vir naķd-i cānı būs-ı ruħ-ı dil-fezāsın al
Vuşlat deminde sen daħı kanın bahāsın al

Bu bey‘ gāh-ı sāha-i Mısr-ı melāhatuñ
Bir şūħ-ı nev-resīde-i Yūsuf-liķāsın al

Keştī-nişeste lücce-i girdāb-ı ğamdayuz
Ey nā-ħudāy çāre ne başdan-ķarasın al

Ey tıfl-ı nev-resîde dilüñ dest-gîri ol
Pîrân-ı köhne-sâl-i ğamuñ hayr du'âsın al

Ebnâ-yı cinse olma mu'arız Emîriyâ
Dem-beste ol zamânede halkuñ rızâsın al

126. Ve lehû Emîrî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Hevâ-yı 'aşk ile âşüfte vü perîşân ol
Ne zülf-i yâre gönül vir ne dön peşimân ol

Fütâdegân-ı ğam-ı 'aşkuñ ey elif-kâmet
Terahhum eyle elin tut 'aşâ-yı pîrân ol

Girân ni'met-i dehre gürisne-çeşm olma
Kef-i kanâ'at ile seng-horde mîzân ol

Şeb-i vişâlde cām-ı şarâb-ı la'lüñden
Esîr-i çeşm-i siyeh-mestüñe kadeh-rân ol

Zamân-ı 'îd-i vişâle Emîri şabr itme
Bu şaydgâhda ol şehsüvâra kurbân ol

37a
127. Ve lehû Emîrî
Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Açılur gönçeveş izhâr-ı dâğ-ı âteşin itsem
O gül handân olur ben nâle-i âh [u] enîn itsem

Nigâh-ı merhamet-âmîz-i çeşm-i yârdan geçdüm
Dili ol fitnekârûñ kayd-ı zülfinden emîn itsem

O şüh-ı türş-rûdan ol kadar muhtel-mizâcem kim
Dilümde telh olur şehd-i lebüñ iskencebîn itsem

Olur berg-i gül-i hürşîd-i 'âlem-sûz şebnem-rîz
Hayâl-i rûy-ı yâre bir nigâh-ı âteşin itsem

Emîrî gönçe-i mazmûn-ı Âgâh-ı sühan-dânı
Sezâdur zîver-i taraf-ı külâh-ı âferin itsem

128. Ve lehû Emîrî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Nihâl-perver olan şahın-ı gülsitân degülem
O serv-i ser-keşe şâyeste bâğbân degülem

Ne nûş-ı sâğar-ı vuşlat ne bûse-çîn-i lebem
O neş'eden hele maḥmûr-ı ser-girân degülem

Nukûd-ı nâsere-i sikke-hâne-i hecrem
Metâ'-ı vaşla sezâ naḥd-i râygân degülem

O şâh-ı hüsne ne deñlü taḥarrüb itsem de
Murâdum üzre yine şâd [u] kâm-rân degülem

O çeşm-i meste Emîrî ne söyleyem bilmem
Nigâh-ı nâzı gibi şüh-ı nüktedân degülem

129. Ve lehû Emîrî

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Câm olsa idüm bûs-ı leb-i dil-ber iderdüm
Âyine olaydum ruhını manzar iderdüm

Ḳurbiyyete ol şem'e eger ḳudretüm olsa
Pervâne gibi kendime bâl ü per iderdüm

Bir kerre o meh dâ'ire-i vuşlata girse
Âğûşa uşûliyle çeküp çenber iderdüm

Sen vaḳt-i sürûrumda da ey ḡam dile gelseñ
Ol hâne senüñdür saña da bir yer iderdüm

Râm olduğunu bilsem Emîrî ben o tıfluñ
Ser-meşķ-i sevâd-ı ھاtını ezber iderdüm

37b

130. Ve lehû Emîrî
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Dem-besteyem şikeste-zebân-ı kalem miyem
Taşvîr-i hayret-âver-i nakş-ı şanem miyem

Ey şûh-ı dil-sitân cemîlün nedür bana
Nüş-ı şarâb-ı la'lün ile müttehem miyem

Biñ kerre taş a çaldı beni zer-ger-i felek
Bilmem 'ayâr-ı kâdrimi kim bîş u kem miyem

Ey çarh-ı dil-siyâh neden minnetün baña
İkbâl-i câh-ı devlet ile muhteşem miyem

Kâlâ-furûş-ı derd şadâsın bülend ider
Sûk-ı belâda bilmem Emîrî aşam miyam

131. Ve lehû Emîrî
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Dil-şâd olur maħalle-i cānânı bekleyen
Taḥşîl-i kām ider der-i sulṭânı bekleyen

Bir gün vişâl şûrbasın elbette nûş ider
Derd-i miḥenle tekye-i hicrânı bekleyen

Ülfet ider o çeşm-i siyeh-mest-i nâz ile
Mânend-i sürme ḥâk-i Şifâhânı bekleyen

130. Bu gazel (Altuner 1989: 71)'de "Emîrî" bahsinde yer aldığından söz konusu şahsın şairin 18. yüzyılda yaşayan Diyarbakırlı Emîrî olduğu anlaşılmıştır.

129. 4a, dil-siyâh: dil-sitân M.

Yūsuf-miṣāl ḥüsn ile yektā olur mı hîç
Her ka‘r-ı çāh-ı gūşe-i zindānı bekleyen

Bolur Emīri dāmen-i Leylāya dest-res
Mecnūnvār deşt-i beyābānı bekleyen

132. Ve lehû Emīrī
Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

Yārūñ şeref-i ḥüsn-i likāsın ne bilürsın
Mihrūñ eşer-i nūr-ı ziyāsın ne bilürsın

Var nüṣḥa-i ma‘cūnuñ şat ḥalka tabībā
Sen derdümūñ eczā’-ı devāsın ne bilürsın

Erbāb-ı dilūñ nīk ü bed fi‘line bakma
Göñlinde olan ḥavf [u] recāsın ne bilürsın

İrsen de göñül kişver-i bendergeh-i vaşla
Ğurbet-zedesin bey‘ ü şirāsın ne bilürsün

Mizān-ı tefekkürde dūr-i nazmuñ Emīrī
Nābī gibi sencīde-edāsın ne bilürsın
38a

133. Ve lehû Emīrī
Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Ḥam oldı kaddümüz ebrū-yı cān-sitān dimeden
Nişān-ı tīr-i ğamuz bir kaşı kemān dimeden

Ümīd-i vaşl ile āḥir dilümde tüy bitdi
Zuhūr ider mi ‘aceb ol ḥaṭ-ı nihān dimeden

Dile ḥavāle ider tīr-i cevri pey-der-pey
O şāh-ı ḥüsne uşandum amān amān dimeden

Hezār ḥār-ı cefā sedd-i rāh olur dilde
Henüz seyr-i çemen geşt-i gülsitān dimeden

Hevâ-yı 'aşk ile âhîr Emîri pîr oldum
Kıocar mıyım 'acabâ tâze bir cûvân dîmeden

134. Ve lehû Emîrî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Şafâmuz artdı zuhûr-ı haţ-ı nigâra göre
Bu deñlü âyinemüzde olan ğubâra göre

Hemîşe berg-i hazân-dîdeveş bu gülşende
Taħarrük eyle gönül sen de rûzgâra göre

Bu gülşenün gülî dâğ-ı cîger-nişînümdür
O lâle-ħadde ki hâl-i siyeh bahâra göre

Vişâli kıyesini mâlikâne eyler idüm
Buyursa ruķ'amı ol şâh der-kenâra göre

Emîri vaz'-ı kibâra taħammül eyler idüm
Keremleri de olaydı bu iftiħâra göre

135. Ve lehû Emîrî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

O şâh-ı hüsne gerek ilticâ da vaktinde
Huşûl-i kâma sebebdür recâ da vaktinde

İfâde eyle şabâ hâl-i 'âşık-ı zârı
O şûh-ı gönçe-feme bir güşâde vaktinde

Helâke va'deler eyler dönüp tegâfûl ider
Kerîm odur k'ide va'de vefâ da vaktinde

Zamâne halkı ile imtizâca bâ'îşdür
Kişiye lâzım olurmış riyâ da vaktinde

O gül- 'izāra Emīrī niyāza vāsı̄tadur
Bu nazm-ı tāze bu rengīn-edā da vaqtinde

38b

136. Ve lehû Emīrī
Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Mest-i 'aşkem ben eger sāğar-ı cām olmasa da
Yārsız nūş idemem bāde ھarām olmasa da

ھāl-i pür-fitne ile zülfine dil-dādelerüz
Murğ-ı pā-bend-i ğamuz dāne vü dām olmasa da

Vaşla iḳdām iderüz 'āşık-ı hicrān-zedeyüz
Dil-i pür-ھasretümüz nā' il-i kām olmasa da

Yine biz cān ataruz çīn-i kemend-i zülfe
Eger o āhu-yı vaḥşī bize rām olmasa da

Bāğ-ı nazmını Emīrī gül-i pür-ھande ider
Ne ḳadar bülbul-i ṭab'ında ğarām olmasa da

137. Ve lehû Emīrī
Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Būs-ı la' liyle göñül şādān ola yā olmaya
Ġonçe-i ümmīdümüz ھandān ola yā olmaya

İtme teşrīfin temennā ol meh-i her-cāyinüñ
Gelse de ğam-ھāneñe mihmān ola yā olmaya

Ḥaṭ ber-āver olmadan bey' it metā' -ı vaşlını
Kim bilür encāmını erzān ola yā olmaya

Nāhun-ı himmetle ھall it 'uḳde-i āmālūñi
Kār-ı düşvāruñ gerek āsān ola yā olmaya

Zāde-i ṭab'-ı süḥandānuñ Emīrī Āgehūñ
Naẓm-ı rūḥ-efzāsına akrān ola yā olmaya

138. Ve lehû Emīrī
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ser-geşteyem o zülfi[i] perîşān iderse de
Dönmem egerçi ḥāk ile yeksān iderse de

Bu gülsitān-ı fāni hezārını ağladur
Bir nev-resīde gonçe-i ḥandān iderse de

Naḥvet-fürüş-ı dehr olup aldanma rûzgār
Vefk-i murāduñ üzre şitābān iderse de

Peymāne-i neşâtını pür-ḥūn ider felek
Bir merdî bezm-i devlete şâyān iderse de

'Ārif ḥased ider mi Emīrī bu dehr-i dūn
Nā-dānı 'izz ü cāḥ ile zī-şān iderse de

39a
139. Ve lehû Emīrī
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Ḥuṭūr idince ḥaṭ [u] zülf-i yār ḥāṭıruma
Ne fitneler getürür rûzgār ḥāṭıruma

Zücāc-ı āyinemüz seng-i sürmeden meksūr
Nefes-bürīde gelür inkisār ḥāṭıruma

Ḥayāl-i ḥāl-i ruḥ-ı dāğ-ı dil-nişīn olalı
Çerāğ-ı āteş [olur] lālezār ḥāṭıruma

Nesīm-i nūkhet-i gīsūlar ile gelmekde
Hezār kāfile-i müşk-bār ḥāṭıruma

Emîri lehçe-i şûh-ı Faşîhden geldi
Bu nazm-ı nâdire-i pür-şi'âr hâtıruma

140. Ve lehû Emîrî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Göñül havâdiş-i zülf-i dü-tâyı depretme
O hufte ejder-i genc-i belâyı depretme

Cihânı garkâ-i seyl-i sirişk ider çeşmüm
Derûn-ı dilde olan mâ-cerâyı depretme

Felek hâzer o şeh-i gamzekâr devrinde
Rûsüm-ı fitneden el çek cefâyı depretme

Neşât-ı cām-ı leb-i yâr var iken zâhid
Şarâb-ı Kevşeri aınma riyâyı depretme

Emîri sihr-i kelâmuñ degül nazîre-pezîr
Zebân-ı hâme-i mu'ciz-nümâyı depretme

141. Ve lehû Emîrî
Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ey dil girih-i zülf-i siyeh-fâmde kalma
Minhâc-ı haţâdur yûri gird-âbda kalma

Ebrûları şevkıyla göñül şu'le-feşân ol
Kandîl gibi gûşe-i mihrâbda kalma

Âhumla o gül-gonçe gûşâde olur elbet
Ey bülbül-i bahtum gözüñ aç h'âbda kalma

Pervâne olup şem' ile per-sûhte çokdur
Başuñâ dönem meclis-i aḥbâbda kalma

Târîk şeb-i hecri hayâl eyle Emîrî
Fikr-i ruh-ı dil-dâr ile meh-tâbda kalma

39b

142. Ve lehû Emîrî

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

‘Ârız-ı mihr-i cihân-tābuña zînet virme

Her nazarda dil-i âyîneye hayret virme

Saña teslîm iderüz gülleri bülbülleri de

Bāğbān bir iki gün sen bize şıķlet virme

Bilürüz sāhtedür sözlerüñ ey bü'l-hevesüm

Fahr idüp kendiñe ārāyış-i nahvet virme

Dün raķīb hāne-i dil-dāra giderken gördüm

‘Avdetinde aña yā Rabb selāmet virme

O hümā-meşrebi şayd itmege sa'y itme Emîr

Yok yire kayda düşüp kendiñe zahmet virme

143. Ve lehû Emîrî

Mef'ûlû fā'îlâtü mefā'îlû fā'îlün

Bir gönçe yok mı bülbüle kārūñ nedür diye

Bu gülşen içre nāle vü zārūñ nedür diye

Kimdür o kanına şuşamış ki o hūniye

Bu kanlu gözlerinde humāruñ nedür diye

Hîç rahm ider mi dāğ-ı dilüm seyr idüp o şūh

Hāl-i derün-ı sîne-fiğāruñ nedür diye

Bu şaydgehde dāne-feşān oldum āhîrî

Bir şāhbāz yok ki şikāruñ nedür diye

Haķ gelse rüy-ı yāre yakîn itmenem Emîr

Mir'āt-ı hāţırunda ğubāruñ nedür diye

144. Ve lehû Emîrî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Sevdüm o zülf-i ham-be-hamı gördüğüm gibi

Oldum esîr-i dâm-ı gamı gördüğüm gibi

Dil-ḥ'āhum üzre 'ālem-i rü'yāda vākı'ā

Āgūşa çekdüm ol şanemi gördüğüm gibi

Gülzāra geldi gözlerün aydın didi şabā

Ol nev-resīde gonce-femi gördüğüm gibi

Her mû tenümde nîşter-i hûn-feşân olur

Müjgân-ı çeşm-i pür-sitemi gördüğüm gibi

Sevdim Emîri şāhid-i naḡş-ı zemīnini

Bu nazm-ı şūḡ-ı ser-ḡalemi gördüğüm gibi

40a

145. Ve lehû Emîrî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Ṭarīḡ-i fāḡda buldum nazar-ı rāḡatımı

Ġıdā-yı rūḡ ideli kendüme ḡanā'atümi

Zuhūra çıkmaz idi şubḡ-ı kāzibi felekün

Göreydi mihr-i cihān-tāb olan şadāḡatümi

Nesīm ile o gül-i ḡonçesin ḡuşāde ider

Zebān-zed itse eger şīve-i zārāfetümi

Senün fütādeñüm ey serv-i cūy-bār-ı ümīd

Çü sāye 'arz idemem herkese ḡarābetümi

Şarāb-ı la'lini yārün Emîri içdükçe

Dimāḡa neş'e virür artırur ḡarāretümi

146. Ve lehû Emîrî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Dilde ğam-ı la'lûñle mey-i nâb tûrur mı

Şad pâre olan şîşede hîç âb tûrur mı

Bu kâmet-i dil-keşle eger gülşene gitseñ

Karşuñda senüñ serv-i çemen-tâb tûrur mı

Ağyâr ile sen şem'-i şeb-efrûzı görince

Bu sûz ile pervâne-i bî-tâb tûrur mı

Keştî-i ümîd-i dilümi kôr mı kenâra

Deryâ-yı taḥayyürdeki gird-âb tûrur mı

Ağyâr ile âğeste ola nergis-i mesti

Çeşmümde Emîrî eşer-i ḥ'âb tûrur mı

147. Ve lehû Emîrî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Çıkdı yüze ḥattı ruḥ-ı âluñ yiri geldi

Âyînemüze jeng-i melâlûñ yiri geldi

Def' eyledi hecr-i sitemi ḥatt ile ol şâh

Şimden girü teşrîf-i vişâlûñ yiri geldi

Ağzumda iken la'lûñi cânâ niçün alduñ

Bu müşkili ḥall eyle su'âlûñ yiri geldi

Söyle sözüñ ol gönçeye açılmadan evvel

Ey bülbül-i şürîde maḳâlûñ yiri geldi

Dirmişsin Emîrî mey içüp tâze severmiş

Al boynuña zâhid ki vebâlûñ yiri geldi

40b

148. Ve lehû Emîrî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Erişdi hattı būs-ı 'arız-ı gül-fāma az kaldı
Haber vir rûze-dārân-ı ğama aḥşama az kaldı

O çeşm-i sürme-dârı naḡş iderken levḥ-i ḥâtırda
Sükûta çekmege kendin zebân-ı ḥāme az kaldı

Hümâ-yı evc-i devlet gibi pervâz itme çok sürmez
Şalar bir gün seni elbet kazâ bir dāma az kaldı

Îrād u maşrafuñ ey ḥ'āce ancak sen ḥesābın gör
Yekūnuñ hep çekerler defter-i ḡassāma az kaldı

Emîrî meşrebümce luṭf idüp dest-i temennâyı
Teşebbüs itdirenler dāmen-i in'āma az kaldı

149. Ve lehû Emîrî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Mergüb-ı 'ām olurdu ḥavāşın revişleri
Meyl itmeseydi semt-i nifāka menişleri

Biñ zaḥm açar derûn-ı dile ehl-i devletüñ
Seng-i girân-ı minnet olan serzenişleri

Kem itdi ḡadr-i 'ālemi ḥāliş- 'ayār iken
Şimdi zamāne ḡalkınuñ ağızı gümüşleri

Ḥavf üzreyüz taḡarrük-i güncişk [ü] gürbeden
Terk itmenüz cesāret idüp kiş süpüşleri

Pā-māl-i 'ār ider beni dāyim Emîriyā
Nā-keslerin taşaddur idüp gösterişleri

150. Ve lehû Emîrî
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Bilmem nedür meserret ile ğam didükleri
Birdür yanumda sūr ile mātem didükleri

Âyîne gibi herkese keşf itme râzuñı
Bîgānedür zamānede maḥrem didükleri

Bâ'îş tavāf-ı cennet-i kūy-ı nigārdur
Zāhid riya idüp saña ādem didükleri

Şimdi nukûd-ı nāsere-i buḥledür revāc
Kem-ḥarcdur 'aṭā ile Ḥātem didükleri

Şordum Emîri la'l-i leb-i yār imiş meger
Zahm-ı derûn-ı 'āşıka merhem didükleri

41a

151. Ğazeliyat-ı Şābit Efendi
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

O şemen-pîrehene uymış o fetvâ-yı kabā
Şāh-ı ḥübân-ı cihāndur ve 'aleyhi'l-fetvā

Tende igne başacak yir komadı zahm urdı
Sūzen-i ğamze bulup 'āşıq-ı zārı tenhā

Gösterüp zahmını yāre bu gice ḳal diyerek
Ağlamış sızlamış ālüfte şarılmış ammā

Ṭuymasun la'lüñ ile mest idügin öykelenüp
Bādenüñ 'aqlın alur sāki-i bezm-i şahbā

151. Turgut Karacan (1991), *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay. G. 14. s. 357.

151. 4a, Bādenüñ 'aqlın alur: Meyi ḳabdan ḳaba ḳor D.

Şābitā hāme-i nazmuñla biraz dilleşdüm
Aña maḥşûş gibi tâze-zebân-ı ma' nā

152. Ve lehû Şābit
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

O şūḥ mest yaturken getürdi ḥ'āb baña
Ḥarāmi eylemez itdüklerin şarāb baña

Ḥuzūrına komuyor tāziyāne-i āhum
O āteş ile gice atılır şihāb baña

Bir iki misk ile mektüb nüshalar düşmiş
Şifā ḥaṭuñda imiş açdılar kitāb baña

Gül-āb-ı eşküm ile ısladup ter itdükçe
Ezildi nerm olup ol zülf-i müşk-i nāb baña

Görürse Şābiti yārān hep selām itsün
Bu şî'r-i tâzeye ḥāzırlasun cevāb baña

153. Ve lehû Şābit
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Kīse-i āla koyup nāme-i şevkı mey-i nāb
Mihrüññ üstine billür kabağ başdı ḥabāb

Tevbe itdüñ meye menfūruñ olup cām-ı şarāb
Oldı bādeyle miyān-ı leb-i la'lüñ şeker-āb

Cebel-i Nūra kurup kākül-i müşkīn ḥayme
Vādi-i tāra çeküp bağladı gīsüsü tınāb

152. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 12. s. 346.

153. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 28. s. 364.

153. 3b, tara: nāra D.

İtmeden başuñı misvāk gibi biñ päre
Giremezsin leb-i yäre saña şāfice cevāb

Aẖz u i' ṯā iledür revnākı bu bāğçenüñ
Alduğun vir yine al şoñra mişāl-i dūlāb

Şābitā sūbhā seni dām-ı riyāya düşürür
Silk-i naqlūñle hemān meykedeye eyle şitāb

41b

154. Ve lehû Şābit Efendi
Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

'Arağ cāmında gerden itseler aḥbāb leb-ber-leb
Bu şeb tābende tās-ı şır ider meh-tāb leb-ber-leb

İki gül-nār leb-i dil-ber öpüşdi şandum olduğda
Sebū-yı bāde vü peymāne-i vişn-āb leb-ber-leb

Kenār-ı havzda meh-tāba karşı sīne-çāk olmuş
İdüp 'aksiyle havzı ma'den-i sīm-āb leb-ber-leb

Şu sızmaz zaḥm-ı cān u ḥancer-i cānān miyānında
Oturmuş sīneye ol tīg-i āteş-tāb leb-ber-leb

Dehāna geldi cānum Şābitā billāhi reşkūmden
Olinca ol iki gül-gonçe-i şād-āb leb-ber-leb

153. 4a, itmeden: itmeyen M.

153. 5, Bu beyitten sonra *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*'da olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Şimdi ağyārı ne iḥsān ile maḥcūb eyle
Bī-ḥayādan ne ḥatun geldüğü dem eyle hicāb

153. 6b, naqlūñle: naẓmuñla D.

154. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 21. s. 360.

155. Ve lehû Şābit

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Gül-nahl-i nā-tüvāna süvār oldı 'andelīb
Cism-i laṭīfī gonçeye bār oldı 'andelīb

Kuş gibi geldi gitdi çerāgāh-ı gülşene
Kuşluk zamānı cān-sipār oldı 'andelīb

Hikmet nedür ki nāmiye-i nev-bahār ile
Güller semirdüğince nizār oldı 'andelīb

Naqd-i revānını güle teslim idüp bugün
Eşheb-süvār-ı bād-ı bahār oldı 'andelīb

Gül taşt-ı la'l-i hūnini tutmakla hūnına
Memnūn-ı zaḥm-ı nışter-i hār oldı 'andelīb

Şābit maḥabbet-i gül-i şad-berge mübtelā
Bir idi şimdi[lerde] hezār oldı 'andelīb

156. Ve lehû Şābit

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Raḳīb-i dūna ḥaṭ-ı la'lin öpdürüp maḥbūb
Başıldı alçağa mānend-i ḥātem-i mektüb

Bu yolda şāhi-i ḡam ḥil'at-ı şehādet için
Fetīl-i aşkuña bir top kumāşdur merḡūb

O zālīm el kosa naqd-i derūn-ı 'uşşāka
Olurdu penbe-i keffi şifā'-i dāğ-ı kulūb

Görince gönlümi zülfünde kendim unuttum
Virürmiş ādeme nisyān nezāre-i maşlūb

155. Bu gazel *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*'ında yoktur.

156. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 22. s. 361.

Nem-i sirişki ile Şābitūn olur nābit
‘Aceb mi dāne-i hālūñden alsa ‘öşr-i hūbūb

42a

157. Ve lehū Şābit

Mef‘ūlü fā‘ilātū mefā‘ilū fā‘ilūn

Açılmaz idi hātır-ı nā-şād-ı ‘andelīb
‘İde muşādif olmasa feryād-ı ‘andelīb

Gül-gonçe-i sefid degül kışr-ı beyzadur
Çıkmış henüz beççe-i nev-zād-ı ‘andelīb

Şebnem degül ‘arūs-ı güli kuş südüyle hep
Besler hārīm-i bāğda dāmād-ı ‘andelīb

Nergis çemende perde-i çeşmin ki gösterür
Kırlangıç oğludur şanur evlād-ı ‘andelīb

Nev-rüzda çıkarsa n’ola tāze besteler
Şābit ‘Acemde h’ācedür üstād-ı ‘andelīb

158. Ve lehū Şābit

Mefā‘ilūn fe‘ilātūn mefā‘ilūn fe‘ilūn

Dem-i vişālde dün ıztırāb idüp gāyet
Şoyınca gömlegini bulmadum tūmāniyyet

Recā-yı vuşlat ile cāme-h’ābda ‘āşık
O nāz-pervere bār olma eyleyüp sıklet

157. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G.17. s. 359.

157. 4. Bu beyitten sonra *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*’ında olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Açdı nesīm-i āh ile pejmürde gülleri
Hayli tokındı güllere imdād-ı ‘andelīb
Hūnīn kefende gördi şehīdān-ı goncayı
Bilmem nice döyer dil-i pülād-ı ‘andelīb

158. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 36. s. 368.

Raķibi dögmegi dil-dār kār idinmişdür
Kollarına kuvvet ü kār-ı helāline bereket

Cünün-ı ‘aşk ile bīmār-hānede ağıyār
Hiç uşlanur mıdı ammā kötekdedür hikmet

O şūh Sābiti künc-i firāķa kışdırmış
Anuñla şimdi o nā-kāma kaçddur minnet

159. Ve lehû Sābit
Mef’ülü mefā’lū mefā’lū fe’ülün

Peymāne şunup sāķi-i hurşīd-i maħabbet
Bir cām ile itdi dili Cemşīd-i maħabbet

Tārīki-i haţtuñda görürse leb-i la’lūñ
Hızr-ı dil olur zinde-i cāvīd-i maħabbet

Şūfī yine imānını tecdīde giderken
Bir tāze sevüp eyledi tecdīd-i maħabbet

Her çend ki müstahkem idi dahme-i vuşlat
Feth itdi bir engüş ile iķlīd-i maħabbet

Sābit yine sultān-ı kazā mansīb-ı ‘aşkı
İtdi dile ber-kā’ide te’yīd-i maħabbet

42b

160. Ve lehû Sābit Efendi
Fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün fe’ilün

Olmuş ol pādīşeh-i hūsne muķarreb sā’at
N’ola ger ‘akreb ile olsa mulaķķab sā’at

159. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 32. s. 366.

159. 5b, te’yīd: te’bīd D.

160. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 31. s. 366.

Dem-i vuşlatda münebbih olup îkâz eyler
H'âb-ı ğafletde olan 'âşıkı her şeb sâ'at

Pây-ı himmetle sefer-der-vağan eylerse n'ola
İtmiş esbâb-ı kerāmât[1] müretteb sâ'at

Dâr-ı İslâmda sâ'at başına itmededür
Çağ çalup niçe müselmânı mu'azzeb sâ'at

Şokulur koynına kejdüm gibi yârûñ Şābit
Görinürse ne 'aceb çeşmüme 'akreb sâ'at

161. Ve lehû Şābit

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Tenhāca gider görmege cānāna müselleş
Sermāye imiş 'âşık-ı 'üryāna müselleş

İtmiş şülûs-i mālını mey-h'āra vaşıyyet
Üç ay yeter meclis-i rindāna müselleş

Üç bābet idüp meclisi şākī bize mey şun
Zāhid geçene ħardalı yārāna müselleş

Keştisine fānūs kadar şevk virürdi
Konsaydı şu zevrakçe-i fincāna müselleş

Şābitle murabba' oturup bāğda görseñ
Aşkar gözi bādeyle mülūkāne müselleş

160. 3a, sefer-der-vağan: sefer ber-vağan D.

160. 3, Bu beyitten sonra *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan'* ında olup mecmuuda yer almayan beyit şudur:

Sālik-i nākışa benzer ki tek ü pūda iken
Ĥār-ı t̤āhūn gibi bir yirde turur heb sâ'at

161. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 34. s. 367.

161. 1a, Tehnāca gider: Tenhāda varur D.

161. 4a, Keştisine fānūs: Keştī-i si fānūs D.

162. Ve lehû Şābit

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Güşāyış-i dile zerrîn piyāledür bā'is

Şafā-yı bülbüle gonçeyle jāledür bā'is

'Aceb mi dā'ire açsa o verd-i ḥandānı

Leṭāfet-i meh-i tābāna hāledür bā'is

Çemende bir yüzi yunmışça şūhdur gül-i ter

O āb [u] tāba bu şābūn-ı jāledür bā'is

Zevāli taşradan olmuş fütādenūñ ammā

Raḳīb-i dīv gibi bir ḥavāledür bā'is

Görüp kumāş-ı cemālūñ sevindi Şābit-i zār

Bu şevka öyle tefārīk-i kāledür bā'is

43a

163. Ve lehû Şābit Efendi

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Şeyḥi āşüfte idüp ney-zen-i ālüfte-mizāc

Döndi mızrāb-ı kudūma yine misvāk ile tāc

Çıkmağa bir derece kaldı sipihr-i nāza

Nedür ol şūḥ-ı cefā-pīşede bu istidrāc

Maraz-ı ākile oldu bere-i büryāna

Zāhidi def'e bulunmaz mı ḥakīmāne 'ilāc

Kafes-i sīnede endīşe-i ḥālūñle gönül

Ḥas-i bülbül gibi bir ḥabbeye olmuş muḥtāc

162. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 41. s. 371.

163. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 47. s. 373.

163. 1b, mızrāb-ı kudūma yine: mızrāb-ı kudūm u neye D.

163. 3a, ākile: eklile D.

163. 4b, Ḥabs: Ḥüsn M.

Şıkdırup ma'şara-i miḥbereye kil-k-i teri
Eyle Şābit bize bir āb-ı ḥayāt istiḥrāc

164. Ve lehû Şābit
Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Bezm-i meyde iki cām içse o gül-gönçe-mizāc
Rengden renge girer gülleri mānend-i mizāc

O sehī-ḳad geliyor bir gül iki nergisle
İlda birdür bu geliş meclise sākī gözün aç

Her zamān ey dil-i dīvāne göñülden geçiyor
Seni bir kez ideyüm tīrine yārūñ āmāc

Ḥastenün derdine dermān bulunurdu ammā
Maraż-ı nāz-ı eṭibbāya bulunsaydı 'ilāc

Derd[i] sevdā-yı mürekkebe imiş miḥberenün
Vāfir ağzın aradum Şābit idüp istimzāc

165. Ve lehû Şābit
Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Alup āğuş-ı merāma yāri rām itmek de güç
Yārsiz 'azm-ı temāşā-yı merām itmek de güç

Pāye-i ḥüsrān ile nā-kāmlık emr-i 'asīr
Māye-i 'irfān ile taḥşīl-i kām itmek de güç

Şübhesiz nān-pāre-i ḥuşḳa ḳanā'at mümteni'
Ārzū-yı nefis ile meyl-i ḥarām itmek de güç

164. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 48. s. 374.

164. 1b, mizāc: zücāc D.

164. 2b, geliş: gülüş D.

165. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 46. s. 373.

Gerçi kim evzâ'ına şabr eylemek düşvârdur
Kâm için gerdûna ammâ iltiyâm itmek de güç

Şābitā dil-dādeler çok olduğuyçün n'eylesün
Cümleñi itmām-ı kārın iltizām itmek de güç

43b

166. Ve lehû Şābit

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Besdür o nāz-perver-i hüsnüñ dem-i şabūh
Nüşîne-ḥ'āb-ı nāzı faḳīre ḡidā-yı rūḥ

İtdüm belā-yı cevri ile ey Yūsuf-ı zamān
Dil virmege senüñ gibiye tevbe-i Naşūḥ

Ġam tekyesinde bāb-ı tevekkülde beklerüz
Şāyed der-i vişāl açılup fetḥ ola futūḥ

Düşdi ḡarīḳ-i dīde o tūfān-ı ḥūna kim
Çıkmaḳ muḥāldür yüzerek olsa 'ömr-i Nūḥ

Şābit o şūḥ-ı nev-ḥaṭı şarmaḳtadır 'ilāc
İster bahār yakısı dilde olan cürūḥ

167. Ve lehû Şābit

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Devri idüp meclisde pür-feyz itdi rindānı ḳadeḥ
Terki olsaydı olurdu tāc-ı devrānı ḳadeḥ

Bir seḥer nabz-āşnāyān-ı ḥumār-ı fūrḳate
Gösterür ḳārūre-i maḥmūr-ı hicrānı ḳadeḥ

166. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 54. s. 376.

166. 3b, açılup: açıla D.

167. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 53. s. 376.

167. 1b, Terki olsaydı: Ehl-i terk olsa D.

167. 2a, Bir: Her D.

167. 2b, maḥmūr-ı: maḥmūra D.

Pîr-i ħum-ĥāneyle mey-ĥ'āruñ varup ayağına
Koymaya her dem günāha bir müselmānı ħadeĥ

Meclis-i aĥbāba boş varmaĥ degüldür meşrebi
Cām-ı Cemden görmedür āyîn-i devrānı ħadeĥ

Sāĥiyā ĥayrî ħadeĥ teklîfîn itme Şābite
Aña kāfîdür devāt-ı sürĥ-ı 'irfānı ħadeĥ

168. Ve lehû Şābit
Mef'ülû mefā'ilû mefā'ilû fe'ülün

Virdi ĥaṭ-ı la'lüñ dile bir ṭîb-i müferriĥ
Ma'cûn-ı cevāhir gibi terkîb-i müferriĥ

Bir kıṭ'ası var kim Kıızılelmada da bitmez
Sîb-i zekān-ı yāre uyar sîb-i müferriĥ

Bir reşĥa ile eyledi bin mürdeyi iĥyā
O māye-i cān kâse-i pür-zîb-i müferriĥ

Ruĥsārîñ eşkümler itsem yaraşurdu
O Muşĥaf-ı zîbāya bu tezhîb-i müferriĥ

Şābit yine yārāna feraĥ virdi sözüñde
Bu tarz-ı ĥoş-āyende bu tertîb-i müferriĥ

44a

169. Ve lehû Şābit
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Ne deñlü olsa eyā rüşenā-yı dîde lezîz
Lebüñ kirāsı ħadar olmaya 'aĥîde lezîz

167. 3a, varup: düşüp D.

167. 4b, görmedür: görmedi D.

168. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 50. s. 375.

169. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 68. s. 383.

Şarāb-ı telhî tecerrü‘ idince la‘lünden
Olur şeker gibi her kıatre-i çekîde lezîz

Nem-i şabûh ile bûs-ı lebûnde ‘âlem var
Olur şabâh ile gül-nâr-ı jâle-çîde lezîz

Mizâcî hasteye bir tatlı acıdur ne ‘aceb
Gelürse nâvek-i müjgân-ı cân-ğalîde lezîz

Bu şî‘rden n’ola zevk alsa Şâbitâ cānum
Olur mezâka ‘ibārât-ı nâ-şenîde lezîz

170. Ve lehû Şâbit
Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Zahm idüp pâyına çıkmadı ayak seyrine yâr
‘Âşıkun ayağına balta uruldu tekrâr

Kat‘ idüp dest-i temennâyı der-i dil-berden
Bu bahâneyle kesildi hele pây-ı ağıyar

‘Âşıkun maqşad-ı aqşası kadem-renceñdür
‘Özr-i leng eyleme ey serv-i kıyâmet-refîâr

Başma gül-mîh-i der-i yâre dilîrâne kadem
Bir şakâtlık getirürsin şakın ey ‘âşık-ı zâr

169. 3a, ‘âlem: bir meze D.

169. 4, Bu beyitten sonra *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*’ında olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

O zehr-i hând ile ağıyar-ı şûmı şerbetle
‘Itâb-ı telhî-i lebûñ gelmesün pelide lezîz
Mu‘ammeyât u metâli‘ rûbâ‘iyyât ü gazel
Muqatta‘ât ü lügaz müfred ü kaşîde lezîz

170. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 109. s. 405.

170. 1a, idüp: urup D.

Şābitā ƙaṭ' -ı ümīd eyleyelüm vuşlatdan
Kesdi ayağını meclisden o şūh-ı mekkār

171. Ve lehû Şābit
Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Efendi faşl-ı bahār oldı lālezāra buyur
Nigāh-ı luṭf ile nergislere nezāre buyur

Saṇa recā-yı der-āgūşa 'arz-ı hāl itdük
Maḥall-i merḥametüz gel şu der-kenāra buyur

Ciger kebāb[1] müheyyā vü çāšnisi ḥelāl
Begüm ziyāfet-i 'uşşāk-ı dil-figāra buyur

Vebā dimez mi girüp şeyḥ efendi ƙoltuğına
Du'ā buyurmağičün şunda bir mezāra buyur

Efendi Şābit-i pür-cürm kendi bendeñdür
Ne ḥizmetüñ var ise o günāhkāra buyur

44b

172. Ve lehû Şābit
Mef'ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Meydāna geldi na's-ı raķīb-i nemīme-sāz
Kıldum ḥuzūr-ı ƙalb ile 'ömrümde bir namāz

Çok māl-dārı çekdi alup mā-sivāsını
Faķr u fenāya şeyḥdeki cezbe-i niyāz

Bir perde aşdı ḥalvete vā'iz de başladı
Dellāk ile mülā'abeye çün ḥayāl-bāz

170. 5a, eyleyelüm: it heves-i D.

171. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 77. s. 388.

171. 4a, şeyḥ efendi: şeyḥ-i belde D.

172. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 130. s. 415.

Miřvār-ı şıve virdügi řaĥn-ı kirişmede
Kaldı o şeh-süvārumuñ altında esb-i nāz

Enfās-ı ‘āřıkāne-i řābitden urdı dem
Ey lāf üfürdi ney-zen-i bezm-i terāne-sāz

173. Ve lehû řābit

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Bu sīm-i eşk ü zer-i dāğı āřkār iderüz
Bu şehr-bend-i maĥabbetde biz de kār iderüz

Tarīķ-ı ‘ařķda ‘ākıl re‘īs lāzımdur
Hep ittifāk ile Mecnūnı ihtiyār iderüz

Taĥammül eyleyemez çok nigāha nāzükdür
O serve rişte-i inzār-ı çeşmi bār iderüz

Bahār geçdi de biz hücreden kıdıldamaduk
Ne seyr-i bāğ ne gül-geşt-i lālezār iderüz

Bize taķılmasun ol zülf-i pür-fiten řābit
Varur vilāyet-i dil gibi tārmar iderüz

174. Ve lehû řābit

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

ķullāb-ı emel küngüre-i bāma yetişmez
El-ķıřřa bu ķüteh resen ol bāma yetişmez

Her řām mümessek gicelik pīrehen ister
Çarĥuñ nesine gün gibi bir cāme yetişmez

172. 4a, Miřvār-ı şıve virdügi: Miřvārı şıve virdi ki D.

173. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 151. s. 426.

173. 1a, āřkār: bir řikār M.

174. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 147. s. 424.

174. 1a, bāma: kāma D.

İhmālcidür biçmedi hayyât-ı nigāhuñ
Dībā-yı hayātum saña bayrama yetişmez

Zāhid ölüyor hasret-i iftār-ı lebūñle
Helvāsını vir cānı içün şāma yetişmez

Dil-dār-ı perī-çehreye Şābit ne virürsin
Bir haste-dilūñ var o da ālāma yetişmez

45a

175. Ve lehû Şābit

Mef'ulü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Helvā idi vesīle-i bezm-i şebānemüz
Nevrüz girdi araya bozdı miyānemüz

Kalb-i şikestenūñ hafākānın cünün ile
Sā'atdür ıztırāb[ını] setre bahānemüz

Çok geldi kār [u] bār-ı maḥabbet sığışmadı
Kālā-yı nāz-ı 'işveye tar oldu hānemüz

İçdük şarāb-ı minnet ü seng-i cefā yedük
Küy-ı nigārda var imiş āb u dānemüz

Tahrīk-i esb-i ṭab'a bu vādīde Şābitā
Zencīre-i devāt olu[yo]r tāziyānemüz

174. 3a, İhmālcidür biçmedi: İhmālcedür biçdi mi M.

175. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 139. s. 420.

175. 2a, hafākānın: hafākān-ı D.

175. 3a, kār [u] bār-ı: kārban-ı D. / sığışmadı: sığışmıyor D.

176. Ve lehû Şābit

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Sipih-r-i nāza da çıksañ ider dili ser-bāz
Girih girih resen-i āhı nerdübān-ı niyāz

Şu imtinān nedür üstine toprak atmağla
Şehīd-i 'aşk anuñ altında kalmaz ey büt-i nāz

Efendi 'āşık-ı çālākūñe yokuš gelmez
Şu kūhsār-ı maḥabbetdeki nişīb ü firāz

'Aceb mi içdügümüz āb ayrı gitmezse
Müdām duḡter-i rezdūr faķīre maḥrem-i rāz

'Arūs-ı fikreti dāmād-ı ṭab'a vir Şābit
İdüp kumāş-ı zer-ender-zar-i ḡayālī cihāz

177. Ve lehû Şābit

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Dil-beste kalmadı idecek rişte-bend-i nāz
Zülf-i nigār yıldıza atar kemend-i nāz

Mihr [ü] Vefā kitābın unuttırdı 'āşıkā
Açdı Levend-nāmeyi ol şeh-levend-i nāz

Bu irtifā'-ı nāza bir endāze yok mıdur
Eflāke dek gider misin ey ser-bülend-i nāz

Ehl-i niyāz içinde arınsa faķīr kim
Bir müstmend-i şīve vü bir derdmend-i nāz

Şābit kenār-ı şabra çekildi geçince dek
Ey çifteler tağıtdı o şāhib-kemend-i nāz

176. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 135. s. 418.

176. 4b, Müdām: Merām M.

177. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 141. s. 421.

177. 5b, şāhib-kemend-i: sāhib-semend-i D.

45b

178. Ve lehû Şābit

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Zāhidā eyleme cem' iyyet-i rindāna heves

Şıķlet-i rīş-i dırāzı çekemez[ler] uzkes

Hū dimezdi dem-i cān-baķşına erbāb-ı semā'

Pīr-i 'aşķ eylemese dōne dōne nāya nefes

Gerden-i nāķa-i Leylāya şarılsa Mecnūn

Şalınurdu yūregi 'aşķ ile mānend-i ceres

Yine şemşīr-i nigāh altına al sultānum

Ķoma bu bī-ser ü sāmān-ı ģarībi bī-kes

Şābitā zerger-i 'aşķem ne 'aceb eyler isem

Sīnede cevher-i dāĝ-ı cigeri zīb-i ķafes

179. Ve lehû Şābit

Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Görüp ĝüşādeligin şanma şaĝdur nergis

Firāķ-ı çeşmūñ ile dil-be-dāĝdur nergis

N'ola muķāsebesin görse verd-i cābīnūñ

Ķemende nāzır-ı evķāf-ı bāĝdur nergis

Fezāda 'aynı [olup] çeşm ü ĝüş-ı 'uşşāķuñ

Ķudūm-ı dil-bere hep ĝöz ķulaĝdur nergis

178. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 154. s. 428.

179. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 156. s. 428.

179. 2, Bu beyitten sonra *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*'ında olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Ĥarīm-i cāmī-i ĝilde bahār sultānuñ

Maķām-ı pākine bir zer-ķerāĝdur nergis

179. 3a, Fezāda: Ķazāda D.

Gül-i kadehde habābuñ nümāyişin baķamaz
Sefer göründi gider bir ayāğdur nergis

N'ola dehānına tutsa o gonçe-fem Şābit
Tamām cāma münāsib kapağdur nergis

180. Ve lehû Şābit
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Senünle bilmez idüm ülfet eylemek güç imiş
Ġazāl-ı vaḥşisin ünsiyyet eylemek güç imiş

O gül- 'izār-ı 'araķ-rīz-i 'ıtr-ı fitne iken
Nigāh-ı āb-ı ruḥ-ı 'ıffet eylemek güç imiş

Şürāḫi pür dimişüz yāre boş bulınmağla
Meded tehī yire germiyyet eylemek güç imiş

Bilindi bā'ış-i ḫırmānı ehl-i ḫırmānuñ
Sipihre rif'at için minnet eylemek güç imiş

Cevān-ı ṭab'uma Şābit sūḫan begendiremem
Efendi genc beğe ḫizmet eylemek güç imiş

46a
181. Ve lehû Şābit
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Sūḫan-ı ehl-i dili zāhide itdürmek gūş
Mā-ḫaşal ṭaķmaķ olur gūş-ı ḫımāra mengūş

179. 4, Bu beyitten sonra *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan'* ında olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

'Aşā vü kāse-i deryūze-kār-ı kūr be-kef

Gedā-yı derbeder-i bāğ ü rāğdur nergis

180. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 164. s. 432.

180. 4a, ḫırmānuñ: 'irfānuñ D.

181. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 166. s. 433.

Bir kerāmet şatamaz paştav ile almazlar
Şatmayup bār-ı riyā n'ışlesün ol delķ-be-düş

Nice inkār olunur halka-i tevhīd-i 'azīz
'Āşık ol yirde olur dil-ber ile hem-āğuş

Sāķi fincānda küleh-pāre-i aḥbāb çeker
Nazar-ı pīr-i ḥarābāta varur mı qurı boş

Bāğda 'işrete kimden şıkılırsın Şābit
Gül bir ālüfte cüvān bülbul ise bir ser-ḥoş

182. Ve lehū Şābit
Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Geh bāde içür zāhide sāķī geh 'araķ baş
Mestem duramam dirse 'aşasıyla tayak baş

Başmak şadedinde bu gice muḥtesib ammā
Ey duḥter-i rez meclise başdırma ayak baş

Bir tāze kabak-başdı ile meclis-i meyde
Ey muğbeçe-i mest ḥarīfāne kabak baş

Mey-ḥānede bir başına sulṭāndur abdāl
Ey pīr-i muğān bir iki şāhāne kabak baş

Şābit gibi pīrāne düşüp vādi-i nazma
Pāy-ı taleb-i ḥāme 'aşāsın kaķarak baş

181. 2a, ile: ise D.

181. 4a, fincānda küleh-pāre-i: ḥum-ḥānede gül-pāre-i D.

181. 5b, ālüfte cevān: āşüfte cevān D.

182. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 169. s. 435.

183. Ve lehû Şābit

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Āvīze kılup burқа' uñ ey reşk-i melek aş
Der-çenber idüp hālesini māha elek aş

Dīdār yeter 'āşıkā sen perde-i ebri
Hürşīde karaltı idüp ey çarh-ı felek aş

Ey şahne senüñdür götüri şalb u siyāset
Ağyāra emān virme götür bir yire çek aş

Ol şūh ile da'vāmuzı ey kāzi-i dān[ā]
Tedrīc ile bir semt-i şalāha çekerek aş

Bu şi'r-i zer-efşān ile ehl-i dile Şābit
Öğdül diyü bir hil'at-ı zerrīne benek aş

46b

184. Ve lehû Şābit Efendi

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Göricek sebze-i hattūñ didi pīr-i mirtāz
Ey himār otlayacak yir şu çerāgāh-ı riyāz

Bindiler üstine hep dik gelüp igzāb eyler
Kalmadı gayrı taḥammülleri pek tıldı hıyāz

Rūy-ı dil-dāra tırāşı viricek tāze cilā
Didüm evvel de beyāz ey gülüm āḫir de beyāz

Mūm şokmış başına maşhara-i bezm olmuş
Burnına fiske urursa n'ola şem'ūñ mıkırāz

183. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 172. s. 436.

183. 5a, Bu şi'r-i zer-efşān ile: Bu şi'ri zer-efşān idüp D.

184. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 175. s. 437.

184. 2a, Bindiler: Bīdler D.

Bezm-i 'işretde ḥabābuñ gözi çıksun Şābit
Çeşm-i mestāne-i nergisden iderse iğmāz

185. Ve lehû Şābit Efendi
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Rencûr-ı aşka kayd-ı müdāvā da bir maraz
Cân-ı alile nāz-ı eṭibbā da bir maraz

Hem dilde hem cigerde çıkarmış ilāc[1] güç
Hicrânı dirler aşık-ı üftāde bir maraz

Bu dürd ile ḥabāb-ı meyi görmesün gözüm
Maḥmûrlık āfet imiş bāde bir maraz

Helvāsı koḳdı haste-i renc-i maḥabbetüñ
La'lüñ degül mi aşika ma'nāda bir maraz

Zāhid seḫerden inleyerek geldi meclise
Eksik midür ya Şābit-i nā-şāda bir maraz

186. Ve lehû Şābit
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

İbrāz idince azlini müş'ir-mişāl ḫaṭ
Virdi o şāh-ı ḫüsne azīm infi'āl ḫaṭ

Ḥaṭṭıyla aldı dest-i ḫüsünden melāḫati
Cüzdān-ı arızında imiş oldı dāl ḫaṭ

Bāc-ı sipāhdan iki yüz aḳçe almağa
Dīvān-ı ḫüsne çıkdı virüp arz-ı ḫāl ḫaṭ

185. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 174. s. 337.

186. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 181. s. 440.

186. 3b, çıkdı virüp: çıkup virdi M.

Ne tadı kaldı ne tuzı h'ân-ı melâhatûñ
Nân u nemek yidük bize itsün helâl hat

Dil-dâr hattı başumuzuñ yazısı imiş
Şâbit getüremez bu kadar kıl u kâl hat

47a

187. Ve lehû Şâbit

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Yakdı her bir lāle-ruḥ cānumda bī-endāze dāğ
Āsmān-ı sīnede yıldız kadardur tāze dāğ

'Özr-i leng eyler diyü meydān-ı nāz u şīvede
Şeh-süvārum fitne-sāzum yakmış esb-i nāza dāğ

Cānumı yakmakdasın āḥir devā mıdur diyüp
Ey ṭabībüm tā-be-key bu 'āşık-ı ser-bāza dāğ

Mā-ḥazardan yāre bir cızbız kebābıdur yine
Dāğlar iken ḳalbümi virse n'ola āvāze dāğ

Bir muraşşa' ḥüb bāzū-bende dönmiş Şābitā
Zīb ü fer virüp ḳolında dil-ber-i ṭannāza dāğ

188. Ve lehû Şâbit

Mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Güller şavuldı geçdi zamān-ı bahār ḥayf
Bülbül de düşdi ḥancer-i ḥāra hezār ḥayf

Bir seyl suyu gibi geçüp faşl-ı cüybār
Ḳaldı yirinde tūde-i ḥāşāk [u] ḥār ḥayf

187. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 193. s. 447.

187. 2b, Şeh-süvārum fitne-sāzum: Şeh-süvār-ı fitne-sāzum D.

187. 3a, devā mıdur: devā keydür D.

188. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 194. s. 447.

188. 2b, ḥār: bār D.

Bülbüllerüñ hayālî gözinde uçar gülüñ
Oldı mekân-ı zâğ u zağân lâlezâr hayf

Cārüb-ı 'arşagâh-ı hazân olduğın görüp
Vâfir yolındı sünbüle zülf-i nigâr hayf

Şābit çemende her biri bir gül şalındurur
Hāk-i murādı üzre eser rûzgār hayf

189. Ve lehû Şābit

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

'Āşık n'ola çemende yetişdirse tâze keyf
Dil-dâra bir vesîle olur keşf-i rāza keyf

Germiyyet-i şarâb ile çok nâliš eyledüm
Haylî medâr oldı o şūha niyāza keyf

Peymāne şunduğında çağır-keyf ile baña
Virmişdi neş'e-i kadeh ol şāh-bāza keyf

Keyfiyyet añlanur göricek bezm-i bādede
Koca günāhkār ile bu şūh-ı tâze keyf

Söz yatımı ile bu gice bunda yat dirüz
Gālib olursa Şābit o [nev-]nahl-i tâze keyf

47b

190. Ve lehû Şābit

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Dil itdi cān-ı mest ile ğavğā-yı kūy-ı 'aşk
Bu hastenüñ başında kırıldı kedū-yı 'aşk

189. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 196. s. 448.

189. 3a, şunduğında: صوندوکنده M.

189. 4a, añlanur: eylenür D.

189. 5b, [nev-]nahl-i tâze: nev-nahl-i nāza D.

190. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 200. s. 450.

Virse[m] mi virmese[m] mi seni bu fikirdeyem
Ey dil deründan geçiyor ârzü-yı 'aşk

Kılsak gerek 'afife-i 'işmet namâzını
Hep âb-ı rüyumuz döküp aldık vuzû-yı 'aşk

Bir yağlı karadur lekesi rûy-ı dilde kim
Çıkamaz ne deñlü ider iseñ şüst u şüy-ı 'aşk

Şâbit hem 'ayb u hem hünerin söyledüm saña
Bak gör yararsa böylecedür işte hûy-ı 'aşk

191. Ve lehû Şâbit
Fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Dil-ber olunca mübtelâ müşfik
Arkasında huzûr ider 'âşık

Didüm eyvân-ı vaşluña çıkayum
Hande-fermâ-yı nâz olup didi çık

La 'lûñi dişlerüm dimiş ağyâr
Kâfirûñ dişlerin boğazına dık

Câme-i nev giyüp o serv-i revân
Baña bir bûse virdi helvâlık

Şâbitâ bahtunuñ güşâdeligi
O gülün çāk-i sînesinden açık

192. Ve lehû Şâbit
Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Humâr-ı zâlim ile sâķi imtizâcum yok
Senün vücûduña şihhat benüm mizâcum yok

191. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 202. s. 451.

192. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 203. s. 451.

Qabûl-ı merhem ider zaḥm şāḥibi degülem
Hezār ḥamd eṭibbāya ihtiyācum yok

Varur niyāz-ı şehādetle ğamze-i mestüñ
Bıçağına düşerüm ğayr[1] bir 'ilācum yok

Devātum içre nihāl-i yerā'adan ğayr[1]
Şu ḥārzārda maġrūs bir ağacum yok

Hezār bār emel gelse behre-yāb olmaz
Bu bār-ḥānede Şābit o yükde bācum yok

48a

193. Ve lehû Şābit

Mef'ûlû fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Vaşf-ı hezār ile uçurup 'andelîbi gül
Döndürdi Kuşcı vā'izine ol ğarîbi gül

Gülşende açdı muşḥaf-ı ḥüsnin varak varak
Nezzāreden şıkılmadı hîç ğonçe gibi gül

Ey ğonçe gel açıl diyerek şahın-ı bāġda
Gül gibi açdı ğonçe-i bülbül-fırîbi gül

Her cum'a cān kulağı ile istimā' ider
Gül Cāmi'inde şavt-ı hezār-ı ḥatîbi gül

Şābit didürdi saña bu şi'ri o ğonçe-leb
Söyletdi 'andelîb-i dil-i nā-şekîbi gül

192. 4b, ḥārzārda: ḥār-ı zārda D.

192. 5a, Hezār-bār: Hezār-bār-ı D.

193. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 237. s. 470.

194. Ve lehû Şābit

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

N’işlesem ben de dil-i zāruma bilmem n’itsem
Zehr ise işledemez zaḥmuma merhem itsem

Beni ḥummā’-i ḡamuñ miḥneti çok incitdi
Dutsam ol şūḥı biraz örselesem incitsem

Tā leb-i ḥavẓda durmuş varup ol serv-i revān
Varsam ardından uşul ile toḡunsam itsem

Oñma bitme dir iken şā’iḡa-i āteş-i āh
Dāne-i eşk ‘aceb dir mi ki oñsam bitsem

Bu ḥarābātda Şābit olamam sulṡānum
Dil-i virānemi yapsan da yıkılsam gitsem

195. Ve lehû Şābit

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Düşsün aḡyār o ḡazāl ardına bir dem görelüm
Şaydı ne gūne ḡovar kelb-i mu‘allem görelüm

Ḥayr gelmez bize ol mūḡ-beçe-i vaḡşiden
Bir müselmāna yakın āhu-yı hem-dem görelüm

Çehre göstermeyelüm perde-i nā-maḡremdem
Duḡter-i rez de olur mı bize maḡrem görelüm

Tüḡmesin açmaḡa ḡalsun hele Fettāḡ kerīm
Ḳuşaḡı ḡaydı ehemmi ānı muḡaddem görelüm

Ḥancer-i çeşm-i bütān vaşfına Şābit düşmiş
Yāre-i sīne-i bī-kīneye merhem görelüm

194. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 242. s. 472.

194. 1a, zāruma: ḡasteye D.

194. 4b, eşk: ‘aşk M.

195. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 250. s. 476.

48b

196. Ve lehû Şābit

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Gözüm görüp seni gönlüm begendi sultānum
Kumāş-ı hüsne özendüm efendi sultānum

Kemāl-i hırş ile mess-i nigāh-ı 'āşıkdan
Metā'-ı hüsni bahā örselendi sultānum

Vefā mişāli çıkarma derün-ı hātırdan
Cefā-keşide dil-i derdmendi sultānum

Günāhı boynuña kaldırma bir dahı göreyüm
Şu gerden üzre düşen müşk-bendi sultānum

Şikenc-i zülfüne boğdurma Şābit-i zārı
Uşul ile çekerek tut kemendi sultānum

197. Ve lehû Şābit

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Üftādenem ey serv-i revānum diye düşdüm
Düşmezdi bu söz gaflet ile söyleyedüşdüm

Ġam-hāne-i 'aşkunda koyup pāy-ı şebātum
Ser-mesti-i şahbā-yı lebünle meye düşdüm

Bir ney-zene üftāde olup dā'ire ber-kef
Ālufte makāmında hevā-yı neye düşdüm

196. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 252. s. 477.

197. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 249.

197. 2a, Ġam-hāne-i: Ġum-hāne-i D./ koyup: kayup D.

197. 2b, Ser-mesti-i: Endişe-i D.

197. 3a, ber-kef: der-kef D.

197. 3b. neye: meye D.

Göğsinde bir ĩmānı bütün yāri düşürdüm
Bir gül gibi berrāk güzel sīneye düşdüm

Mir'ātde ĥüsnüñ görüp o māh dimez mi
'Aqlum gideyor kıaldırũ āyīneye düşdüm

Şābit kıalem ile ĥünerũñ kānını buldum
Bir cevheri çok māyeli gencīneye düşdüm

198. Ve lehũ Şābit
Mef'ũlü mefā'ĩlü mefā'ĩlü fe'ũlũn

Çekdüm yaķasın gerden-i āgyāra yapışdum
Ėavgā büyüdi dāmen-i inkāra yapışdum

Mestāne ĥırāmın göricek serv mişāli
Reftāra mecāl olmadı đivāra yapışdum

Ümmĩd-i nigāh ile ki nergiscilik itdüm
Açıldı gözüm bir iki đināra yapışdum

Şirretle rakīb üstüme vāfir yılan atdı
Cürmüm güneħüm perçem-i dil-dāra yapışdum

Şābit gibi evvel alup eşķümle vuzũyı
Sonra öperek Muşķaf-ı ruķsāra yapışdum

198. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 251. s. 477.

198. 1, Bu beyitten sonra *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan'* ında olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Süzenle idüp kāvīş-i gencīne-i ümmĩd
Bir şervet-i cāvĩde sebeb kāra yapışdum
Muhtāc-ı ĥacāmet olacak mertebedeýüz
Germiyyet ile şīşe gibi yāra yapışdum

49a

199. Ve lehû Şābit

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ağlayup dil-ḥaste sızlar yāre Allāh 'aşkına
Merhem ister zaḥmına bī-çāre Allāh 'aşkına

Ey nişāb-ı şiveye mālīk zekāt-ı şiveñi
Virme benden ğayrı bir cerrāra Allāh 'aşkına

Hāṭırum ister dilersin ğayrı āzār eyleme
Bende ḥ'āhiş var iken āzāra Allāh 'aşkına

Cū' -ı kelbe mübtelādur cān otarsın ḥayruña
Bir zehirlik vir bugün aġyāra Allāh 'aşkına

'Āşık-ı zāra ṭayan cāna giyerken müzeñi
İ'timāduñ yok mı ḥizmetkāra Allāh 'aşkına

İtmesün peymāne-i nāmūs-ı rindānı şikest
Kāse ber-kef gezmesün mey-ḥ'āre Allāh 'aşkına

Sālim-i siḥr-āferiñ-i naẓma pey-revlik muḥāl
Virme zaḥmet Şābitā ben zāra Allāh 'aşkına

200. Ve lehû Şābit

Mef'ülü mefā'ilün fe'ülün

Ne eşk-i seḥer ne āh-ı şebgāh
Yıldız kadar aķçe ister ol māh

Mānend-i şehāb ip sürenler
O Zühre-cebāne oldu hem-rāh

199. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 292. s. 498.

199. 2a, şiveye: fitneye D.

200. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 286. s. 495.

Gögsin geçirür görince ‘aşık
O hancer-i kîne-ḥ’āhdan āh

Bülbül ne zarîf imiş gamından
Eyler güli kuş diliyle āgāh

Baş ḥabl-i ḥayāle Sābitā pāy
Mîzân-ı kalemle Allah Allāh

201. Ve lehû Sābit
Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Gelince ḥaṭ ruḥ-ı maḥbûb-ı dil-sitānumuza
Karıncalar yüridi cism-i nā-tüvānumuza

Birer ‘aḳīde-i āzār ile cefā-cûlar
Kapaḳlı mühr-i sükût urdılar dehānumuza

Kedû-yı meyle gelürken ṭarîḳ-i meykedededen
Taḳıldı yan kabağı gibi şahne yanumuza

Benān-ı keyfümüzüñ ḥātemüñ ne barmaklar
Mürāyi dahli ḳosun ḥalka-i duḥānumuza

Alup derûna ḥayāl-i ḥoy-ı ruḥın Sābit
Laṭîf gül şuyı ḳoydu gül-ābdānumuza

201. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 288. s. 496.

201. 1, Bu beyitten sonra *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*’ında olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Görince maḳṭa‘-i zaḥm gizlüğünü
Ṭayandı cārīḥa-i reşk üstüḥānumuza
Dönerdi pençeli ütrüne tobına alsak
O şûḥ-ı teb-zedenü ḡabḡabın benānumuza

49b

202. Ve lehû Şābit

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Huşk u ter nuql-i nücümü taldurup yir gök bize
Sofra-i bezmi kurutdı pîr-i çārḫ-ı bî-meze

Şahn-ı gülşende şeker-ḫ'āb itse ol gül-pîrehen
Bād-ı hoş-dem verd-i ra' nāyı iderdi yelpeze

Ebruvān-ı ğamzesi çekmiş kemān-ı ittihad
Tîr tîre kavs kavse şaşt şaşt gez geze

Cāmdan dirdüm görünme dîde-i nā-maḥreme
Maḥrem olsam duḫter-i āyîne-ruḫsār-ı reze

La'lüni ḫelvāya teşbîh itmesün her bî-mezāk
Çāşni-i gül-be-şeker beñzer mi tu'm-ı bekmeze

Hamdülillāh şāhid-i iḳbāl-i devlet el virüp
Bî'at itdüm Şābitā ḫuṭb-ı ḫilāfet-merkeze

203. Ve lehû Şābit

Mütefā'ilün fe'ülün mütefā'ilün fe'ülün/
Fe'ilātü fā'ilātün fe'ilātü fā'ilātün

O nühüfte ğamzelerden bunı kim recā iderdi
Bu nigāh-ı āşnāyi neden iḳtizā iderdi

Göñül ebruvān-ı yārūñ çekemezdi çünki yayın
Niye i'tinā kılurdu niye iddi'ā iderdi

Şu metā'-ı nāz cānā şatılık olaydı farzā
Bu maḥalde bî-muḫābā ḫatı çok baḫā iderdi

202. Bu gazel *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan* 'ında yoktur.

202. 4a, āyine-ruḫsār: āyine-i ruḫsār M.

203. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 328. s. 518.

Gice gördüm encümünde bün-i naḥl-i nārvende
Ki raḳīb ile çemende çelebim şafā iderdi

Dil-i Şābit[i] nigāhı yine şermsār kıldı
O nühüfte ğamzelerden bunu kim recā iderdi

204. Ve lehû Şābit

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Setr içün zāhid-i ālüfte-meniş bādesini
Perde eyler der-i mey-ḥāneye seccādesini

Cāme-ḥ‘abında ecel terleri dökdi ‘āşık
Soyup ol şūḥ çıkardınca gice sādesini

Zülfi çengāl şalup çāh-ı zenahdānda arar
‘Āşık-ı şifte-ḥālūñ dil-i üftādesini

‘Āşıkā bakmaduğı farṭ-ı maḥabbetdendür
Şakınur kendi gözinden daḥı dil-dādesini

Kākülūñ açma düşürme o güzel başuñ içün
Şābit-i kayd-ı gama ḥāṭır-ı āzādesini

50a

205. Ve lehû Şābit

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

Ber-vech-i iltizām alup bī-vefālğı
Kaldırdı mālīkānem iken āşnālğı

Aḳ sāde ile kendüsi Baḥr-i Sefiddür
Hancer miyān-ı baḥrde usḳumri balğı

204. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 327. s. 518.

204. 3b, ḥālūñ: ḥālin M.

205. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 355. s. 533.

205. 2b, usḳumri: mercān D.

Ebnâsı ile 'aḳd-i uḥuvvet ider midî
Şeyṭānuñ olmasa zen-i dūnyā analığı

Gösterdi her mu'āmelede dilsitānlığı
Görsün o da muḳābelede mübtelālığı

Sünböldür iki cānib-i dīvānı Şābitūñ
Bir taḥta düğme berg-i semendür aralığı

206. Ve lehû Şābit
Mef'ûlü mefā'îlü mefā'îlü fe'ûlün

Cevzā gibi 'ālemde kimūñ var iki başı
Sen māhuñ ola müşteri-i teng ḳumāşı

Cūy-ı çemen-i bāğ degül rind-i bahāruñ
İşretgehini başmak için gitdi sübaşı

Güyā ki tırāş eyledi āh eyledüğünden
Yoldurdu gülistānda ol sīne-hırāşı

Bir seng atup 'āşık-ı ser-bāza didi yār
Ey şifte al ḳalbümüzüñ 'aşkına taşı

Kilkūñ iki ayağı çukurda ola Şābit
Çāh-ı zeḳanı fitnede itmezdi teḥāşî

205. 3, Bu beyitten sonra *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan* 'ında olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Ey nev-zuhūr vādī-i 'indī-i 'izz ü nāz

Biz görmedük şu ḳā'idede dil-rübālığı D.

205. 5a, cānib-i dīvānı: :cānibi divān-ı D.

205. 5b, düğme: dikme D.

206. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 325. s. 517.

206. 4b, şifte: dil-şude D.

206. 5b, fitnede itmezdi: fitneden itmez mi D.

207. Ve lehû Şābit

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Başarsa hāküme na'leyn-i nāz ile o perī
Ne çār-pāre olur rūḥa rakş için eşeri

Fütādenüñ göbegi düşdi ıztırābından
Düşince nāfina reftār-ı nāzdan kemeri

Vaṭandan eyleyüp āvāre nā-mekān idesin
Ġarībi şormayasın hem efendi var mı yeri

Ne ṭa'ne taşını yir hırka-i melāmet-i pīr
Belī ḥimāra güci yetmeyen döger semeri

Ḥasūd def'-i benān-ı şehādet itdi hele
Görüp enāmil-i Şābitde ḥāme-i hüneri

208. Şābit Efendi

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

O sehī-kaddi düşürdüm gice ġāyet maḥfī
Üstine düşdüm irüp ḥāhiş-i vuşlat maḥfī

Güftügü-yı nigehe vākıf olunca aġyār
Geçdi ġamzeyle arada niçe ḥālet maḥfī

Zahm-i şemşīr ile tenhāda rakībi öldür
Eskiden çarb-ı meşeldür ki 'ibādet maḥfī

Yāri ḥalvet bulıcaḳ derd-i dilüñ 'arz eyle
'Āşıka mes'ele ma'lüm qabāḥat maḥfī

207. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 340. s. 525.

207. 3a, nā-mekān: lā-mekān D.

208. *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, G. 322. s. 515.

Nuql idüp meclis-i 'irfâna bu şîrîn gazeli
Eyle Şâbit yine yârâna ziyâfet mahfî

50b

209. Ėazeliyyât-ı Bâkî

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Bilini kuçmadadur ol şanemüñ derd ü belâ
Yoksa 'âşıklara şîrîn lebi hâzır helvâ

Ser-i zülfiyle haţın örter imiş dirler o şüh
Açmadı kimseye ammâ burayı bād-ı şabâ

Âteş urmuş yüzi gül hırmenine ol mâhuñ
Devr-i sâğarda ruĥı 'aksini kılmış peydâ

Kızarp ruĥları gül-güne-i tâb-ı mülden
Şu'le-i sâğar-ı mey destine yakmış hınnâ

Meclis-i meyde leb-i yâre tolaşur dirler
Elüme girmeye mi bir daĥı cām-ı sahbâ

Öykünürmiş lebine cām-ı mey ammâ dün imiş
Bugün almışlar ele bir yire gelmiş zürefâ

Lüle-i hâme ile çeşme-i dilden Bâkî
Eyledi kâ'ide-i âb-ı hayâtı icrâ

210. Ve lehû Bâkî

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

209. Sabahattin Küçük (1994), *Bâkî Dîvânı*, G. 9. s. 76.

209. 3b, ruĥı: daĥı M.

209. 6a, dün imiş: dönmiş D.

209. 7a, Lüle: Lu'lu' M.

210. *Bâkî Dîvânı*, G. 11. s. 77.

Nev-bahār irişdi vü gitdi řitā
Keyfe yuhyi 'l-arza ba 'de mevtiḥā⁸

Lebleründe ḥaṭṭuñ ey řirīn-dehen
Mūrlar cüllāba düşmiş gūyiyā

Yār aġyārı şorar düşnām ile
Def^c olur şan kim du 'āyile belā

Dest-i mihnetden alınmaya yaķam
Ger olursa iki 'ālem bir yaña

Eşk-i çeşmüm yāre 'arz itdüm didi
Bāķiyā ma 'lüm oldu mā-cerā

211. Ve lehū Bāķī
Mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün mefā 'lün

Nedür bu ḥandeler bu 'işveler bu nāz u istiġna
Nedür bu cilveler bu şi'veler bu kāmēt-i bālā

Nedür bu 'āriz u ḥadd ü nedür bu çeřm-i cādūlar
Nedür bu ḥāl-i Hindūlar nedür bu ḥabbetü's-sevdā

Nedür bu pīç ü pīç ü çīn çīn ü ḥam-be-ḥam kākūl
Nedür bu ṭurrarlar bu ḥalka ḥalka zūlf-i müřkāsā

Miyānuñ riřte-i cān mı gūmiş āyīne mi sīneñ
Bünāgūřuñla mengūřuñ gül ile jāledür gūyā

Vefā ummaz cefādan yüz çevirmez Bāķi 'āřıķdur
Niyāz itmek aña cānā yaraşur saña istiġnā

⁸ Keyfe yuhyi 'l-arza ba 'de mevtiḥā : “Allah'ın rahmetinin eserlerine bak! Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor. Şüphesiz ki O, ölümleri de elbette diriltecektir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.” (Rum 30/50)

210. 3a, sorar: şavar D.

211. Bāķī Dīvānı, G. 6. s. 75.

211. 3a, 'āriz u ḥadd: 'āriz-ı ḥaṭda D. / çeřm-i cādūlar: çeřm ü ebrular D.

51a

212. Ve lehû Bâkî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Şöyle olmuş cām-ı 'aşk-ı yārdan mest ü hārāb
Kendüyi dīvārdan dīvāra urur āftāb

Nāfe kıldı zūlf-i müşkīnūñ görüp ser-ber-zemīn
Ayağūñ toprağına miskīnlik itdi müşk-i nāb

Toķınupdur bāde-i gül-gūna çeşm-i rüzgār
Sāgar üzre şanmañuz peydā olur yir yir hābāb

Şaħne-i devrān n'ola çekse çevürse dem-be-dem
İki kamludur añılmış bāde-i nāb u kebāb

Bâkiye senden ferāğat virdi ey gerdün-ı dūn
Südde-i devlet-me'āb-ı pādşāh-ı kām-yāb

213. Ve lehû Bâkî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Lāle-ħadler kıldılar gül-geşt-i saħrā semt semt
Bāğ u rāğı gezdiler idüp temāşā semt semt

Leşker-i ğam geldi dil şehrine ķondı fevc fevc
Ķopdı yir yir fitne [vü] āşüb u ğavğā semt semt

'Āşık-ı dīdār-ı pākūñdür meger kim cūylar
Cüst ü cū eyler seni ey serv-i bālā semt semt

212. *Bâkî Dīvânı*, G. 20. s. 81.

212. 1b, urur: urmuş D.

212. 4, Bu beyitten sonra *Bâkî Dīvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Derd-i 'aşkun 'aşık-ı miskīni āhır öldürür

Mestlik pāyāne yitse irişür elbette h'āb

213. *Bâkî Dīvânı*, G. 23. s. 82.

213. 2a, fevc fevc: cavk cavk D.

Giryeden dürr-i şirişküm sū-be-sū oldı revan
Yine Kūlzūm gibi cūş itdi bu deryā semt semt

Şi' r-i Bākī seb' a-i iklīme olmışdur revan
Oķınursa yiridür bu nazm-ı ğarrā semt semt

214. Ve lehû Bākī
Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Ġubār-ı haṭṭuñ olmaz çünki ḥayrān olmaġa bā'ış
Nedür la' l-i lebūñ çaķ böyle ḥandān olmaġa bā'ış

Hevā-yı zūlfı kılılmışdur seni ey ebr āvāre
Gözūñ yaşı budur seyl-i firāvān olmaġa bā'ış

Olurken rüz u şeb hem-sāye ol ruḥsār-ı zībāya
Nedür zūlf-i dil-āvīzūñ perīşān olmaġa bā'ış

Yakarlar hep fetīl-i dāġ olur destār ile cāme
Budur abdāllar 'aşķuñda uryān olmaġa bā'ış

Meger başuñ ser-i kūyında top olmaķ hevāsıdur
Dem-ā-dem Bākīyā koluñda çevġān olmaġa bā'ış

51b
215. Ve lehû Bākī
Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Gel ey dil ḥalka-i müşķīn-i zūlf-i pūr-şikenden geç
Düşersin dām-ı tezvīre reh-i mekr ü fitenden geç

213. 4, Bu beyitten sonra *Bākī Dīvānı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Bir kadem baş lutf ile gel gül-şene ey serv-ķad
Bileler eksükligin her serv-i bālā semt semt

214. *Bākī Dīvānı*, G. 27. s. 84.

215. *Bākī Dīvānı*, G. 30. s. 86.

Saňa cāy-ı hırām ey naḥl-i bālā 'ālem-i cāndur
Nesīm-i nev-bahārī gibi gel şaḥn-ı çemenden geç

Neden bu menzil-i ḥakīde āḥir ihtiyār itmek
Senüñ cāndur yirüñ ey tūr-i dil-ber gel bedenden geç

Bu bāzār içre düşmez dāne-i eşküm gibi gevher
Sen ey cān riştesi şimden girü dürr-i Adenden geç

Kemend-i zülf ey Bākī saňa çok bend geçmişdür
Velī sen ğamze-i ḥūn-rīz cevrin gör geçenden geç

216. Ve lehû Bākī
Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Pür olup devr idicek meclis-i mestānı kadeḥ
Çarḥ olur ḥalka-i rindān meh-i tābānı kadeḥ

Felek-i işrete bir aḥter-i ferḥunde iken
Yine Mirrīḥ-şıfat durma döker kanı kadeḥ

Meclis-i mey ki bedenlerle ḥişār olmuştur
Şehr-i işretdür anuñ āfet-i devrānı kadeḥ

Devr-i meclis ki şafā cāmi inüñ çenberidür
Āb-ı rengin ile kandil-i fūrüzānı kadeḥ

Yaraşur ḥalka-i rindāna disem ey Bākī
Ḥātem-i Cemdür anuñ la'l-i Bedaḥşānı kadeḥ

215. 3a, āḥir: ārām D.

216. *Bākī Dîvânı*, G. 32. s. 86.

216. 1a, idicek: idecek M.

216. 2b, durma: dura M.

217. Ve lehû Bâkî

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

Baňa 'arz ' itmesün mihr-i seher ruḥ
Degül ḥaddüñ gibi ferḥunde ferruḥ

Ḳatı açılmasun devründe gonçe
İñen 'arz itmesün gül-berg-i ter ruḥ

Alınmazdı göñül yâr olmasaydı
Ser-i zülfüñ gibi kec-bâz ger ruḥ

Ṭarâvet kesb idüp olsañ 'araḳnâk
Olur berg-i semenden tâze-ter ruḥ

Dil-i Bâkî nice âbâd olur kim
Yıkar ol ğamze-i fettânı bir ruḥ

52a

218. Ve lehû Bâkî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Eylesün vaşlını dermân dil-i bîmâra meded
Düstlar işte ben öldüm baňa bir çâre meded

Zaḥm-ı sînemden okuñ pârelerin hep alma
Ṭursun Allâhı severseñ hele bir pâre meded

Güher-i câmı itürdük bizi ğam öldürüyor
Sâḳiyâ gel bulıvir ḳande ise ara meded

217. *Bâkî Dîvânı*, G. 33. s. 87.

217. ğamze-i fettânı bir ruḥ: ğamze-i fettân yaḳar ruh D.

218. 5b, *Bâkî Dîvânı*, G. 40. s. 90.

218. 1a, vaşlını: la'lini D.

İhtirâz eylemedük aldılar elden cāmı
Vākıf itmeñ şaķınıñ kimseyi esrāra meded

Mededüñ qalmadı feryād u fiğān eylemeğe
Saña kimden ire ey Bāķi-i bī-çāre meded

219. Ve lehû Bāķī
Mef'ûlû fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

İtdi şikār göñlümi bir şūh-ı şeh-levend
Müjgānı tır ü qaşı kemān tırrası kemend

Telh-i şarāb-ı ğussa-i devrānı def' ider
Şīrīn lebin dehānuma alsam niteki qand

Bu cism-i zerd ü zār u nizārumla niçe bir
Yanam firāķuñ āteşine nitekim sipend

Her dūna şāh-ı gül gibi meyl itme düstüm
Düşmez giyāha hem-ser ola serv-i ser-bülend

Bāzārlarda başladı naħlı donatmağa
Dil bağlayalı kāmēt-i bālāña naħl-bend

A' dā yanuñda ħurrem u ħandān u şādmān
Bāķī ğamuñda zār u dil-efgār u derdmend

220. Ve lehû Bāķī
Mefā' ilün mefā' ilün fe'ülün

Cemālün āftābından alup nūr
Meh-i tābāna döndi cām-ı billūr

218. 4a, eylemedük: itmedüñüz D.

218. 4, Bu beyitten sonra *Bāķi Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Gice tenhā işigi hākine yüzler süreyin

Saķınuñ kimse haber virmesün aġyāre meded

219. *Bāķi Dîvânı*, G. 34. s. 87.

219. 5b, bālāña: zībāña D.

220. *Bāķi Dîvânı*, G. 132. s. 133.

Şürāhī hem-nişīnūñ hem-demūñ cām
Niçün ben cūr'a gibi atılam dūr

Cemālūñ nūrına döymez gönüller
Tecellī tābına şabr eylemez Tūr

Gehī vuşlatda 'āşık gāhi mehcūr
Bu dünyādur gehi mātem gehī şūr

Şaçuñ zencīr[i] sevdāsında Bākī
Begüm dīvānedūr dīvāne ma zūr

52b

221. Ve lehū Bākī
Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Piyāle husrev-i mülk-i ğama tāt-ı Keyānīdūr
Hum-ı mey pādşāh-ı 'aşka genc-i Husrevānīdūr

Dağı Cemşīdi yād eyler gözinden yaş döker meclis
Mey-i gül-gün sirişki cām çeşm-i hūn-feşānıdur

İşigünde beni ey meh görür bir gün 'adū nā-geh
Kazā-yı āsmānīdūr belā-yı nā-gehānīdūr

Bahūr-ı micmer-i bezm-i belādur hāl-i ruhsāruñ
Anuñ ol halka halka turra-i müşkīn duḡānıdur

Çerāğı māt-ı enverden yaķar ol 'āc-gün gerden
Girībānuñ senūñ bezm-i leṭāfet şem'dānıdur

Şafā-yı şī'r-i Bākī bā'ış-i mihr ü maḥabbetdūr
Bu āb-ı zindegānī ol ḡayāt-ı cāvidānīdūr

220. 3a, nūrına: şevkine D.

221. *Bākī Dīvān*, G. 54. s. 97.

221. 2, Bu beyitten sonra *Bākī Dīvān*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Leb-ā-leb cām-ı dil hūn olsa tañ mı bezm-i fūrkatde

Güzeller 'aşkına nūş itmek içün düstgānīdūr

221. 4a, bezm-i belādur: hüsn ü bahādur D.

222. Ve lehû Bâkî

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Berg-i gülden ruḥı ol lâle-izāruñ terdür
Nükte fehmi eyle begüm ḥaylice nāzûk yerdür

'Aynına şanma ğubārı ala erbāb-ı nazar
Bizi ḥayrān iden esrār-ı leb-i dil-berdür

Murğ-ı dil nağmeleri şevkına gül-ruḥlarınıñ
Ne şafā-baḥş edālar ne güzel yirlerdür

Mîve-i vaşlına bir kâmeti Tûbâ güzelün
Zâhidâ her kim irişdiyse yetişmiş erdür

Cûy-ı ḥüsn âbı taşup çıkmış o servün biline
Bâkiyâ şanma miyânında tûran ḥancerdür

223. Ve lehû Bâkî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Açıl bâġuñ gül ü nesrîni ol ruḥsârı görsünler
Şalın serv ü şanavber şîve-i refârı görsünler

Ķapuñda ḥâşıl itdi çün devāsuz derdi hep göñlüm
Ne derde mübtelâ oldı dil-i bîmârı görsünler

Açıldı dâġlar sînemde çāk itdüm girîbānum
Maḥabbet gülşeninde açılan gül-nârı görsünler

Ten-i zârumda pehlüm üstüḥ'ânı sayılır bir bir
Beni seyr itmeyen aḥbāb mûsîḳârı görsünler

Güzeller mihr-bân olmaz demek yañlışdur ey Bâkî
Olur vallâhi billâhi hemân yalvarı görsünler

222. Bâkî Dîvânı, G. 107. s. 122.

223. Bâkî Dîvânı, G. 55. s. 97.

53a

224. Ve lehû Bâkî

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Süz-ı 'aşkuñla kaçan kim dilden âh u zâr olur
Âh dūd u dūd ebr ü ebr âteş-bâr olur

Aksa eşküm dîdeden ol gevher-i nâ-yâb içün
Eşk seyl ü seyl yemm ü yem dūr-i şehvâr olur

Yansa dâğ-ı sînem üzre hasret-i kıddüñle nâr
Nâr nūr u nūr hūr hūr pertevî envâr olur

Kūhdan geçse ğam-ı zūlfüñle âhum şarşarı
Kūh deşt ü deşt bâğ u bâğ sebzazâr olur

Ġonçeye baksa lebüñsüz çeşm-i Bâkî bir nazar
Ġonçe berg ü berg hâr u hâr hancerdâr olur

225. Ve lehû Bâkî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Ne sâkîdür lebüñ ğam bezmine yaşum şarâb eyler
Ne âteşdür maḥabbet odı kim bağrum kebâb eyler

Na'îm-i vuşlatından düzaḥ-ı hecre şalur cānum
Baña bî-mücib ol kıyâmet çok 'azâb eyler

Hisâb itmez benüm yolında cânlar virdüğüm ammâ
Baña bir bûse virse günde biñ kerre ḥisâb eyler

224. *Bâkî Dîvânı*, G. 114. s. 125.

224. 3a, kıddüñle: haddüñle D.

224. 3b, Nâr nūr u nūr hūr hūr pertevî envâr: Nâr nūr u nūr hūr u hūr pūr-envâr D.

224. 4b, sebzazâr: sünbülzâr D.

225. *Bâkî Dîvânı*, G. 167. s. 150.

225. 1b, odı: dâdı M.

225. 2a, vuşlatından: vuşlat aîsam D.

225. 3b, günde biñ kerre: kendi yüz kerre D.

Ne ser-keş nahldür kaddûñ benüm ey serv-i büstānum
Cemālûñ nûrına zülf-i şebāsâyı hicāb eyler

Yetişgil ölmedin ey cān tabībi dest-gīr ol kim
Bedenden cān-ı Bākī çıkmak için ıztırāb eyler

226. Ve lehû Bākī
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Cām-ı şarāb la'l-i lebûñ mübtelāsıdır
Şol būseler ki senden alur kan bahāsıdır

Rişteyle bağlayup lebin ol şüh didi kim
Mihmān-ı h'ān-ı vaşluma bu diş kirāsıdır

Haṭṭ-ı ruḥuñ ki daḥı hicāb-ı hafādadır
'Aşk ehlinüñ efendi görünmez belāsıdır

Bālā-yı ser-nişīmen-i şeh-bāz-ı 'aşkdur
Farḡumda na'l şüreti şāhīn yuvasıdır

Bākī sühanda saña bugün hem-cenāḥ yok
Tab'-ı bülendüñ evc-i belāḡat hümāsıdır

53b
227. Ve lehû Bākī
Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Ruḥuñ 'aksiyle şahn-ı dīde bāḡ [u] gülsitānumdur
Nihāl-i ser-bülendüñ ḥayliden ḥātır-nişānumdur

Göñül inler ḡamuñda dem-be-dem rūḥ-ı revān ağlar
Bu bāḡuñ çeşmesārı hep benüm eşk-i revānumdur

225. 4a, serv-i: nahl-i D.

225. 5b, çıkmak için: turmayuben D.

226. *Bākī Dīvânı*, G. 80. s. 110.

227. *Bākī Dīvânı*, G. 128. s. 131.

Temāşā-yı gül ü gülşende ārām eylemez cānum
Ser-i kūyında cānānuñ ğaraž ārām-ı cānumdur

Şirār-ı nār-ı āhumla sipihrüñ tās-ı pülādı
Döner her şeb belā bezminde cām-ı zer-nişānumdur

Yaşum deryādur ey Bākī içinde şāl-ı mercānı
Hayāl-i naḥl-i bālāsı nihāl-i ergavānumdur

228. Ve lehû Bākī
Mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

Ruḥuñ berg-i gül-i sîr-āba beñzer
Leb-i la 'lün ḥayālî ḥ'āba beñzer

Fürûğ-ı dāğ-ı 'aşkuñ sînem üzre
Şu 'ā -ı mihr-i 'ālem-tāba beñzer

İşigüñ Mescid-i Akşāya mānend
Yüzüñ kıble kaşuñ mihrāba beñzer

Ser-i zülf-i siyehkāruñ şeb-i tār
Yañağüñ pertevi meh-tāba benzer

Cihān efsānedür aldanma Bākī
Ġam u şādî ḥayāl ü ḥ'āba beñzer

229. Ve lehû Bākī
Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Kūyuñ yolında niçe kez ey mihr-i bî-naẓîr
Şeb-rev diyü tutıldı giceyle meh-i münîr

228. *Bākî Dîvânı*, G. 91. s. 114.

228. 1b, ḥayālî ḥ'āba: şarāb-ı nāba D.

228. 4b, Yañağüñ : 'İzāruñ D.

229. *Bākî Dîvânı*, G. 91. s. 114.

Hüsnüñ zekâtınuñ eger ey ẖ'āce-i cemāl
Bir müsteḥakḳın ister iseñ işte ben faḳīr

Fî'l-cümle öykünürdi senüñ ğamzeñ okına
İller ḳanadı ile uçar olmayaydı tīr

Ḥaṭdan zarar ne ḥüsnine yāruñ ki mürdan
Olmaz nizām-ı mülk-i Süleymān ḥalel-pezir

Bir pādşāh-ı ḥüsne ḳul olduḳ ki Bāḳiyā
Anuñ esīr-i 'aşḳı olupdur cüvān u pīr

54a

230. Ve lehû Bākī

Mef'ûlû fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Biñ mübtelāyı miḥnet ile bir dem öldürür
Dil-ber mülāyim olmayıcak ādem öldürür

Genc-i vişāl ṭālibini ejdehā-şıfat
Ol ḥalka ḥalka zülf-i ḥam-ender-ḥam öldürür

Çeşmüñ şu resme 'āşıkı ğamzeyle ḳatlı ider
Bir nā-tüvānı tīg ile şan Rüstem öldürür

Ṭursun yirinde ğamze-i ḥün-rīz-i cānsitān
Başdan belālu 'āşıkı ol perçem öldürür

Bākī peleng-i kūh-ı ğamuñ pençesindedür
Luṭfuñ meded irişmez ise bir dem öldürür

230. *Bākī Dīvānı*, G. 133. s. 134.

230. 4a, ḥün-rīz-i cān-sitān: ḳattāl-i ḥün-feşān D.

231. Ve lehû Bâkî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Yârdan cevır ü cefâ lutf u kerem gibi gelür
Ğayrdan mihr ü vefâ derd ü elem gibi gelür

Fürkat-i yâr katı zâr u zebûn itdi beni
Döyemem miñnet-i hicrâna ölem gibi gelür

Uydurup leşker-i ‘uşşâkıñ ol şâh-ı cihân
Nâz ile şalını şalını ‘alem gibi gelür

Dil-i pür-hûn elem-i ‘hecrüñ ile cüş ideli
Çeşme-i çeşmüm ağan şulara dem gibi gelür

Bâkiyâ kanķı gönül şehrine gelse şeh-i ‘aşķ
Bile endüh u belâ hayl u haşem gibi gelür

232. Ve lehû Bâkî

Mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘lû fâ‘ilün

Qaddûñ katında kâmet-i şimşâd pest olur
Zülfüñ yanında revnaķ-ı ‘anber şikest olur

Âb-ı ruñuñla la‘lün añan ‘aķlın aldurur
Şevķ ile içse kişi mey[i] katı mest olur

Reftâra gelse kâmet-i ‘ar‘ar-hırâm ile
Bâlâ-yı yâre serv-i çemen zîr-dest olur

Zinhâr eline âyine virmeñ o kâfirüñ
Zîrâ görince şüretini büt-perest olur

Bâķi çeker mi bâde-i engür minnetin
Her kim ki mest-i cür‘a-i cām-ı elest olur

231. *Bâkî Dîvânı*, G. 146. s. 140.

232. *Bâkî Dîvânı*, G. 97. s. 117.

232. 2a, Âb-ı ruñuñla: Tâb-ı ruñuñla D.

54b

233. Ve lehû Bâkî

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Kızarur bâdeden ol nergis-i mestâne biraz

Mey-i nâb içse gözi mâ'il olur kana biraz

Çekemez kimse ayağum diyü lâf urma iñen

Sâkiyâ atışalum gel berü meydâne biraz

Câna kâr eylesesün dâru-yı kıttâl-i gâmı

Mey-i gül-gün içelüm bâri hakîmâne biraz

Behre-mend eyler idi bûs-ı lebûñden cânı

Dönmeşe dursa eger 'ahdine peymâne biraz

Niçe bir dağdağa-i bahş u cidâl ey Bâkî

Varalum 'ayş idelüm meclis-i rindâna biraz

234. Ve lehû Bâkî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Dilâ bezm-i cihânda kimse âhîr ber-çarâr olmaz

Müdâm elden koma ayağı fırsat pâydar olmaz

Şakın Mecnûnı şanmañ ehl-i 'aşkuñ ihtiyâridur

Güzel sevmekde zîrâ kimseye hîç ihtiyâr olmaz

Kenâr itsem diyen ol gevher-i pâki yem-i gâmdan

Kenâra çıkmasun hergiz ki gevher der-kenâr olmaz

233. *Bâkî Dîvânı*, G. 205. s. 166.

233. 2b, atışalum: elleşelüm D.

234. *Bâkî Dîvânı*, G. 195. s. 162.

234. 1a, ber-çarâr: pâydar D.

234. 1b, pâydar: ber-çarâr D.

234. 3a, gevher-i pâki: gevheri ka'r-ı D.

Ne kanlar ağlarum hecrinde yāruñ bezm-i fūrkatden
‘Aceb bir dem mi vardur çeşm-i pūr-hūn eşk-bār olmaz

Ol āhūyī saña şayd ola şanma iltiyāmından
Öñüñce kaçar ammā Bākīyā āhir şikār olmaz

235. Ve lehû Bākī
Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Gel ey sākī bulunmaz böyle ‘ālī dil-güşā meclis
Getür cām-ı muşāffāyī kim olsun pūr-şafā meclis

Piyāle ‘aksi mir’āt-ı felekde āftāb olsun
Fürüg-ı sākī vü şahbādan olsun pūr-ziyā meclis

Şarāb āb-ı hayāt u cām-ı zerrīn āftāb olsa
Cinān içre gerekmez baña cānān olmasa meclis

Qadeh kan ağlayup def sīne döger ney figān eyler
Meger derd ü ğam-ı ‘aşka olupdur mübtelā meclis

Qadeh fışkıyye mey şu halka-i rindān anuñ havzı
Serāy-ı ‘aşka şādırvān olupdur Bākīyā meclis

55a
236. Ve lehû Bākī
Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Haṭṭ-ı la‘liyle kaşı cānānuñ
Bir rubā‘idürür Gülistānuñ

Bāde-i nābdur leb-i la‘lūñ
Sāğar-ı sīmdür zenaḥdānuñ

234. 4a, bezm-i: derd-i D.

235. *Bākī Dīvānı*, G. 208. s. 168.

235. 2b, sākī vü sahbādan: sāğar-ı sahbādan D.

236. *Bākī Dīvānı*, G. 249. s. 186.

Göriccek sebzezârı beñzetdüm
Şâne-i zülf-i 'anber-efşānuñ

Bir belâdur şalındı 'uşşāka
Düstum kâmet-i hıramānuñ

Sünbülün revnâkın şikest itdi
Şiken-i tırta-i perîşānuñ

Degenek lâzım oldı ağıyāra
Olmağ ister kapuñda derbānuñ

Bâkı senden cefâ vü cevır ummaz
Eger olursa lutfuñ ihsānuñ

237. Ve lehû Bâkî
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Gönder efendi sîneme tîr-i belâlaruñ
Olsun siper belâlaruña mübtelâlaruñ

Mihr ü vefâlar itmez iseñ düstüm n'ola
Mînnet degül mi cānuma cevır ü cefâlaruñ

Rez duhterini sîneye çeksem 'aceb midür
Cevrinden özge nesnesi yok dil-rübâlaruñ

Şehr içre halk bir birine gösterür beni
Mihri hilâle beñzedeli meh-liqâlaruñ

Bâkî-i haste-hâtırî inletme düstüm
Maqbûl olur du'âsı şağın mübtelâlaruñ

236. 3a, sebzezârı: sîn-i miske D.

237. *Bâkî Dîvânı*, G. 262. s. 191.

238. Ve lehû Bâkî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Dilâ cihânı şirişkümle pür-şarâb itdün

Behey harâb olası 'âlemi harâb itdün

Şarâb şöhetin illerle eyledün varduñ

Firâkuñ âteşine bağrumı kebâb itdün

Ne sende mihr ü vefâ var ne ben de şabr u qarâr

O yok bu yok ne 'aceb bizden ictinâb itdün

Şemîm-i nâfe-i hâlinden ey nesîm-i seher

Dimâğ-ı 'âlemi pür-büy-ı müşk-i nâb itdün

Şacı kelâmın o deñlü uzatduñ ey Bâkî

İki şahîfe yirin başka bir kitâb itdün

239. [Maṭla']

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Neden âyâ bu tehevvr kuluña pādşehüm

Var ise bendeligümdür saña ancak günehüm

55b

240. Ve lehû Bâkî

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Gülşende itdi nâz ile 'arż-ı cemâl gül

Qıldı belâlu bülbülü aşüfte-hâl gül

Geldi zuhûra çâh-ı 'ademden çıkup yine

Nîrâna girdi Yûsuf-ı Ken'an-mişâl gül

238. *Bâkî Dîvânı*, G. 259. s. 190.

239. Mecmuada "Ferd" başlığıyla verilmiştir.

240. *Bâkî Dîvânı*, G. 308. s. 211.

240. 2b, Nîrâna: Mîzâne D.

Döndi çemende encümen-i Muştafâya bâğ
Hayl-i şükûfe zümre-i aşhâb u âl gül

Câm-ı şarâb[1] içmez elinde tutar turur
Aşkuñ meyinden oldu meger bî-mecâl gül

Maqbûl-i tab'-ı halk-ı cihân oldu nitekim
Dîvân-ı nazm-ı husrev-i şâhib-kemâl gül

Bezm-i gam içre olmuş iken bâde gözyaşı
Bâğ-ı belâda dâğ-ı dil-i pür-melâl gül

Bâğ-ı cihânda gül gibi handân u hurrem ol
Bezm-i şafâda ey şeh-i ferhunde-fâl gül

Luţfuñdan irdi Bâkiye rengîn filoriler
Güyâ saçıldı meclise bir dest-mâl gül

241. Ve lehû Bâkî
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Esb-i nâz ile beni yâr idüpdür pâ-mâl
Na'iller şekli aña sînede olmuşdur dâl

Nice olurdu şafâ âyine-i hüsnünde
Yirlere geçdi hayâdan utanup âb-ı zülâl

Hasret-i kıddüñ ile bâğda eşk-i çeşmüm
Tağdı serv-i çemenüñ pâyine sîmîn halhâl

240. 3a, çemende: safâda D.

240. 7, Bu beyitten sonra *Bâkî Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Açdukça gonca beççe-i bülbül gibi dehan
Aldukça jâle beyzâların zir-i bâl gül

241. *Bâkî Dîvânı*, G. 294. s. 205.

241. 2a, Nice olurdu: Nic'olur gördi D.

241. 2a, eşk-i çeşmüm: seyl-i eşküm D.

Ārzū eylemezin salṭanat-ı dünyayı
Hizmet-i ḥāk-i der-i yār yeter cāh u celāl

Bākīyā baña gedā-yı der-i yār olmaḳdur
Pāye-i izz u şeref sāye-i baḥt u iḳbāl

242. Ve lehû Bākī
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Devr-i gül irdi gonçe-sıfat olma teng-dil
'Azm eyle taraf-ı gülşene gül gibi gel açıl

İtdi nişār 'āleme keff-i nesīm sīm
Gülşende şāḥ-ı gül gibi sen de dökil saçıl

Deryā-yı aḥḍar oldı çemen mevc urup yatur
Rûy-ı zemîni faşl-ı bahār itdi yemyeşil

Baḥş eyleme 'izār-ı 'araḳ-rîz-i yār ile
Yüzüñ suyuyla ey gül-i ter yûri var açıl

Şaḥn-ı çemende nefḥa-i bād-ı bahār ile
Bākī gül-âb gâliye-i müşk-i âb u gil

56a

243. Ve lehû Bākī
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Gülşen añılsa ruḥuñ ḥātıra eyler 'ālem
Ka'be añılsa ser-i kūyuña varur âdem

Eyledi müjde-i gül dilleri şād u ḥurrem
Gonçenüñ göñli açıldı güle düşdi şeb-nem

242. 5b, Pāye: Māye D. / saye: pāye D.

242. *Bākī Dīvânı*, G. 287. s. 202.

242. 5b, gül-âb gâliye-i müşk-i âb u gil: gül-âb u gâliye misk oldı âb u gil D.

243. *Bākī Dīvânı* G. 331. s. 221.

243. 1, Bu beyit *Bākī Dīvânı*'nında yoktur.

243. 1b, dilleri: bülbüli D.

‘Âlemüñ n’eyleyeyin bâğ u bahāruñ sensiz
Baña sen ruhları gülzār ile hoşdur ‘âlem

Dāne-i hāline bağ cennet-i ruhsārında
Nice şabr eylesün Allāhı severseñ ādem

Dil-i şūrīdeyi kıl pend ü naşīhat geh gāh
Nefesüñ gelsün eyā şūfī-i nāşih dem dem

Āb-dār olsa n’ola şīve-i şī’r-i Bākī
Urmadı kimse bu bâğ içre dağı böyle kalem

244. Ve lehû Bākī
Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

Rūşen ola tā işigüñe varmağa āhum
Yıl mumlarını yakdı gice şu le-i āhum

Hem-reng-i peleng itdi beni kūh-ı belada
Cismümde ser-ā-pā görinen dāğ-ı siyāhum

Luţf eyle iñen kullaruña cevri çok itme
Āh eylesesün kimseye zulm eyleme şāhum

Dildür saña ‘arz itmege aḥvālümü güya
Kabrümdeki hāk üzre biten tāze giyāhum

Bākī dilemez dehr-i denī saltanatın dil
Yār işiginüñ hizmetidür ‘izzet ü cāhum

243. 3, Bu beyitten sonra *Bākī Dîvânı* ’nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Var ise tâzeledi bâğ-ı nihāl-i emelin
Reşehât-ı kalem-i hazret-i sultân-ı kerem

243. 6a, şīve-i: mīve-i D.

244. *Bākī Dîvânı*, G. 321.

244. 1a, āhum: rāhum D.

244. 5b, ‘izzet: devlet D.

245. Ve lehû Bākī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Nev-bahār oldı gelüñ ‘azm-i gülistān idelüm
Açalum gönçe-i kalbi güli handān idelüm

Komayup lāle gibi bir dem ayağı elden
Mest olup gönçe gibi çāk-ı girībān idelüm

İçelüm la‘l-i müzābı saçalum cür‘aları
Hāk-i gülzārı bugün la‘l-i Bedaḥşān idelüm

Meclis-i ‘ayş u tarab ḥurrem ü ābād olsun
Yıkalum zerḳ u riḳā deyrini vīrān idelüm

Oḳusa vaşf-ı ruḥ-ı yār ile Bākī şî‘rin
Bülbül-i gülşen[i] meclisde ḡazel-ḥān idelüm

56b

246. Ve lehû Bākī

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

Çāk oldı yaḳam cev-r-i firāvānuñ elinden
Şad-pāre iken dāmen-i dil ānuñ elinden

Ḳaddüm бүkilüp derdüñ ile döndi kemana
Ḳullāb-ı ser-i zülf-i perīşānuñ elinden

Ey niçe ser-efrāzlaruñ kellesi topı
Ḡaltān ola bu ‘arşada çevgānuñ elinden

İl bezm-i vefā içre şafālarda velī ben
Ḳanlar yudarum sāḳi-i hicrānuñ elinden

245. *Bākī Dīvānı*, G. 323. s. 217.

245. 2b, gönçe gibi: gönçe-sıfat D.

245. 3b, la‘l: kân D.

245. 4a, Meclis-i: Menzil-i D.

246. *Bākī Dīvānı*, G. 359. s. 233.

La'î-i leb-i dil-dâra özin nisbet idelden
Âzürde-dilem pençe-i mercānuñ elinden

Fâş itmez idi rāz-ı dili Yūsuf-ı Ken'ân
Çāk olmasa dāmānı Züleyhānuñ elinden

Bākî nice bir fâhteveş bāğ-ı belada
Nālân olam ol serv-i hırāmānuñ elinden

247. Ve lehû Bākî
Mef'ûlü mefā'îlü mefā'îlü fe'ûlün

Başlar kesilür zülf-i perîşānuñ ucından
Kānlar dökilür nāvek-i müjgānuñ ucından

Peykân-ı belā cānuma işler geçer oldı
Ey kaşları yā gamze-i bürrānuñ ucından

Dil dārbın urur kâlbe firākuñla dem-â-dem
Kān ağlasa zaḥmum n'ola peykānuñ ucından

Yüz sürmek umar pâyüñe üftādelər amma
Nevbet mi deger kimseye dāmānuñ ucından

Murg-ı dil-i Bākîyi görün fâhteāsā
Efğan ider ol serv-i hırāmānuñ ucından

248. Ve lehû Bākî
Mef'ûlü fā'ilātü mefā'îlü fā'ilün

Cānān odur ki meyl ide ānı görünce cān
Esbāb-ı ḥüsni ḥüb ola ammā be-şart-ı ān

247. *Bākî Dîvânı*, G. 356. s. 232.

247. 1b, nāvek-i müjgānuñ: gamze-i bürrānuñ D.

247. 2b, gamze-i bürrānuñ: nāvek-i müjgānuñ D.

248. *Bākî Dîvânı*, G. 362. s. 234.

Cānā metā ‘-ı vaşluña dil müşterī iken
Olmamış idi ‘aşk iline kārīvān revān

Mihmān olunca derd ü ğamuñ dilde mā-ħazar
İki enār dāneledi çeşm-i ħūn-feşān

Ceng itmege sitāre-i bahtumla eyledüm
Bu āh-ı pūr-şirārumı bir tīg-i zer-nişān

A ‘dāya baş egdüremez kimse Bākiyā
Şemşir gibi olmayıcağ ser-be-ser zebān

57a

249. Ve lehû Bākī

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Bir lebi ğonçe yüzi ğülzār dirseñ işte sen
Ĥār-ı ğamda ‘andelīb-i zār dirseñ işte ben

Lebleri mül saçları sünbül yañağı berg-i gül
Bir semen-ber serv-i hoş-reftār dirseñ işte sen

Pāyine yüzler sürer her serv-i dil-cūyuñ revān
Şu gibi bir ‘āşık-ı dīdār dirseñ işte ben

Zülfi sāhir tırrası tarrār şūh-ı şīve-kār
Çeşmi cādū ğamzesi mekkār dirseñ işte sen

Fürkatüñden teşne-leb ĥatır-perişān ĥaste-dil
Künc-i ğamda bī-kes ü bīmār dirseñ işte ben

Gözleri şabr u selāmet mülkini tārāc ider
Bir amansız ğamzesi tātār dirseñ işte sen

248. 2a, vaşluña: mihtrüñe D.

249. *Bākī Dīvānı*, G. 380. s. 241.

249. 3a, dil-cūyuñ: dil-cünün D.

Bâkiyâ Ferhâd ile Mecnûn-ı şeydâdan bedel
'Âşık-ı bî-sabr u dil kim var dirseñ işte ben

250. Ve lehû Bâkî
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Dil giriftâr-ı belâ dil-ber hevâyî n'eylesün
Dâma düşmez yirlere konmaz hümâyî n'eylesün

Kâ'inātuñ seyr iden naqşın şafâ-yı câmdan
Şafha-i âyîne-i 'âlem-nümâyî n'eylesün

Göñlin egler nâle-i zencîr ile mecnûn-ı 'aşk
Nağme-i 'ûd u şadâ-yı çeng ü nâyî n'eylesün

Mübtelâ-yı 'aşkuñuñ dermândan istiğnâsı var
Derdüñe mu'tâd olan diller devâyî n'eylesün

Halk-ı 'âlem Bâkiyâ 'aşkında yârûñ haste-hâl
Bir tabîb andan bu deñlü mübtelâyî n'eylesün

251. Ve lehû [Mesîhî]
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Rûy-ı dil-dâra nâzar eyle ki devletdür bu
Kime yüz tutar ise ulu sa'âdetdür bu

Cân bağışlar söze geldükçe marîz-i 'aşka
Şoralum gel dudağından ki ne hikmetdür bu

Dökilür kaddini gördükçe nücûm-ı eşküm
Serv-şadler çok olur katı kıyâmetdür bu

Şafha-ı hüsnüñe haş geldüğine incinme
Yine ey dost güzelligüñe hüccetdür bu

250. *Bâkî Dîvânı*, G. 370. s. 238.

251. Mecmuada Bâkî'ye ait gösterilen bu gazel, Mesîhî'ye aittir: Mine Mengi (2014), *Mesîhî Dîvânı*, AKM Yay. G. 198. s. 240.

Micmer-i sînede kim yandı sipend-i dil ü cān
Bir perī da 'vetine 'ıtr-ı maḥabbetdür bu

57b

252. Ve lehû Bākī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Jālelerden taḫınup tācına gevher lāle
Şāh olupdur çemen iklîmine beñzer lāle

Salṭanat bārgehin kurdı yine faşl-ı bahar
Taht-ı Cemşîd çemen tāc-ı Sikender lāle

Āl fānūs ile geldi gicede gülzāra
Virdi şahn-ı çemenüñ yollarına fer lāle

Ergavānlar tolaşur hırmen-i gül yakmağ için
Gülsitān mülkine āteş qodı yer yer lāle

Jāle naḫdin kādehe koydı çemen bezminde
Cem' idüp şaḫlar idi gonçe gibi zer lāle

Şol kadar toğradı şemşîr-i firākuñı gören
Dil-i hūnîni hayāl eyledi ḫatmer lāle

251. 5, Bu beyitten sonra *Mesîhî Dîvânı* 'nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Olma her ḫāra muşāhib ruḫ-ı rengin ile kim

Reng ü bile bezenmiş gül-i cennetdür bu

Zaḫm urmağ Mesîhîye gelürken tîrûñ

Cānı karşı çıkuban didi ne raḫmetdür bu

252. *Bākî Dîvânı*, G. 466. s. 279.

252. 2, Bu beyitten sonra *Bākî Dîvânı* 'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Büy-ı müşkîn-i bahār irdi dimāğ-ı dehre

Yaḫalî dāmen-i küh-sārda micmer lāle

252. 4a, tolaşur: tutuşup D. / yakmağ: yanmağ D.

252. 4, Bu beyitten sonra *Bākî Dîvânı* 'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Dāğ-ı hicrān elemin kılmağa dilden bîrûn

Sahn-ı gül-şende tutar gül gibi sāğar lāle

252. 5b, şaḫlar idi: şaḫlamadı D.

Zînet-i gülşen-i ikbâl[e] yiter ey Bâkî
Çehre-i baht-ı şehenşâh-ı muzaffer lâle

253. Ve lehû Bâkî
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Yazmış debîr-i hikmet ezel şafha-i güle
Bülbül dem-â-dem ağlasa her bâr gül güle

Şol deñlü itdi güllere bülbül şetâreti
Düşdi çemende katre-i şeb-nem güle güle

Müşkîn saçuñda ey yüzi gül cân-ı nâ-tüvân
Ol riştedür ki bağlana bir deste sünbüle

Sînemde zaḥm[uñ] içre olan penbe-i fetîl
Ol yâsemîne döndi ki qorlar qaranfüle

Bâkî çemende şîşe-i mey kulkul eylese
Bülbül terâne eyleyicek uysa bülbüle

254. Ve lehû Bâkî
Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Âyîne-şîfat şâf gerek şafha-i sîne
Gün gibi ziyâ-güster ola rûy-ı zemîne

'Uşşâk idemez ol kad-i mevzûnı der-âgüş
Açılmayıcak daḥme gibi niçe ḥazîne

Înşâf budur kim çıkarup müşk-i gazâlî
Îzüñ tozını talduralar nâfe-i Çîne

253. *Bâkî Dîvânı*, G. 446. s. 271.k

253. 5b, eyleyicek: başlayıcak D.

254. *Bâkî Dîvânı*, G. 427. s. 263.

254. 2b, daḥme: hayme D.

Āyīne-şıfat herkese yüz virmesün ol mäh
Bir bağı yanıķ ‘āşıkun uğrar nefesine

Pürdür güher-i nazm ile mecmū‘a-i Bākī
Deryā dil-i dānādur aña sīne sefīne

58a

255. Ve lehû Bākī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Düşse gönülüm n’ola ol hancer-i hūn-efşāna
Müjeñ oklarının eylükleri batdı cāna

Zülfî zencīrine āşüfte gönül bende geçer
Kendüsin lâyıķ-ı hizmet şanur ol divāne

Bir kul oğlunuñ esir oldu kapusunda gönül
İntisāb itdi gedā bārgēh-i sultāna

Zer devātın takınup çıksa evinden şehērī
Āftāb aña ber-ā-ber gelemes meydāna

Cān nişār eyledi Bākī bilini kucmaķ içün
Der-miyān itdi bugün varını dervīşāne

256. Ve lehû Bākī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Sīneye çekmege bir serv-i dil-ārām olsa
Ser-keş olmasa iñen ‘āşıkına rām olsa

Biz dađı kāyilüz inşāfa dilā būs u kenar
Her gün olmasa hele bāri her aḥşam olsa

254. 5a, nazm: pāk D.

255. *Bākī Dīvānı*, G. 439. s. 268.

256. *Bākī Dīvānı*, G. 435. s. 266.

Mevsim-i gülde n'olur medrese vü mescidden
Leb-i cüy u leb-i cām u leb-i cānān olsa

Künc-i mey-ḥāne ile gūşe-i külḥan birdür
Sāḳi-i lāle-‘izār u mey-i gül-fām olsa

Terk iderdi mey ü maḥbūb hevāsın Bākī
Cānda şabr u dil-i āvārede ārām olsa

257. Ve lehû Bākī
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Cāme-ḥāb ol āfeti alduḳça tenhā koynına
Şanurum ebrūñ girer māh-ı şeb-ārā koynına

Şubḥ-dem ey fāḥte bīhūde efgān eyleme
Çün girersin her gice bir serv-i bālā koynına

Bilsem ey şeb-nem felekden niçün ağlarsın seni
Girmesen bārī hele bir verd-i ra‘nā koynına

Dür dişüñ vaşfında şī‘rüm defterin gördi meḡer
Kim şadef mecmū‘asın koymışdı deryā koynına

Ruḥlaruñ şevkıyla pür-dāḡ itdi Bākī sinesin
Bir avuç berg-i gül-i ter koydı gūyā koynına

256. 3b, leb-i cām u leb-i cānān: leb-i cānān u leb-i cām D.

256. 4a, külḥan: gülşen D.

257. *Bākī Divānı*, G. 430. s. 264.

257. 3a, Bilsem ey şeb-nem felekden niçün ağlarsın seni: Niçün ağlarsın felekden bilsem ey şeb-nem seni D.

257. 3b, Girmesen bārī hele: Çün girürsün her zamān D.

257. 4a, mecmū‘asın koymışdı: mecmū‘asını şaldı D.

58b

258. Ve lehû Bâkî

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Lebüñi âl ile öpmiş ola mı peymâne

İçeyin ölmez isem kanını kana kana

Nüş-ı cân eyler iken meclis-i mestân içre

Lebüñ ol hâlet ile girmemek olmaz kana

Bezm-i meydür güzelüm kan ola şâyed arada

Çekmesün gamzelerün hancerini mestâne

Râzımı nâle ile 'âleme fâş eyledi dil

Beni rüsvâ-yı cihân eyledi bir dîvâne

'Ays u 'işret demidür çekme gam-ı devrânı

Bâkiyâ gel berü sāgar çekelüm rindâne

259. Ve lehû Bâkî

Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Esirgemek gerek ol 'âşık-ı dil-efgârı

'Ale'l-huşûş ki bir bî-vefâ ola yâri

Gönüllerini cihân halkınuñ senüñ 'aşkuñ

Akıtdı kendüye deryâ nitekim enhârı

Ne derd-i 'aşkı bilürsin ne miñnet-i hecri

Ey âfet-i dil ü cân kadr-i hüsn[i]bil bārī

Çemende jāledurur şanma bülbul-i şeydâ

Şuladı eşk ile şahn-ı sarây-ı gülzârı

258. *Bâkî Dîvânı*, G. 437. s. 267.

258. 2a, Nüş-ı cân: Nüş-ı câm D.

259. *Bâkî Dîvânı*, G. 497. s. 293.

Hemîşe kâmet-i bālâñı vâsf ider Bâkî
Bülend-mertebe olsa 'aceb mi eş'ârı

260. Ve lehû Bâkî
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Berfüñ eritdi bād-ı şabā bağırı yağını
Yağdı çemende nergisüñ altun çerāğını

Odlar yakardı başına murğun çemende gül
Şeb-nem şuvarmasaydı seherden kulağını

Bâğ-ı ruhuñda hattuñ irişse benefşenüñ
'Älemde kimse manķura almazdı bağını

Gülşende lāle şanma 'araķnāk olup çemen
Bir āl dest-māl ile sildi yañağını

Rez duķterinüñ adı çekilse 'aceb degül
Hınnālar oldu illere karşı ayağını

Yıllardurur ki şem'-i ruhuñ reşkine göñül
Hakkāk-i dehr çarķa tutar şeb-çerāğını

Mestāne şoydı o mehi Bâkî geçen gice
Nāzüklük ile çözdü muķaddem kuşacağını

260. *Bâkî Dīvânı*, G. 487. s. 288.

260. 3b, manķura almazdı: almazdı manķıra D.

260. 4, Bu beyitten sonra *Bâkî Dīvânı* 'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Hālün haberleriyle mu'attar kılır nesīm

Deşt-i Hutende nāfe-i miskün dimāğını

260. 6a, göñül: mehün D.

59a

261. Ve lehû Bākī

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Sîne dāğın görüp ol ğonçe-dehen lāle gibi

Bir avuç kanuma girmek diledi jāle gibi

Za'fdan şöyle ğam-ı 'aşk ile nā-peydāyem

Ki hemān sıyt u şadām işidilür nāle gibi

Seg raķībe nic' olur göstereyüm ölmez isem

Dehen-i yāre uyuzlanmağı tebhāle gibi

Umarum kevkeb-i bahtum ire burc-i şeref

Sîneye ol meh-i tābānı çeke hāle gibi

Dil-i Bākīyi ser-i zülfüñ elinden cānā

Çeküben hışm ile çeşm-i siyehüñ ala gibi

262. Ve lehû Bākī

Mef'ülü mefā' ilü mefā' ilü fe'ülün

Hoş geldi baña meykedenüñ āb u hevāsı

Vallāhi güzel yirde yapılmış yıkılası

Gitmez o mehüñ rā gibi hancer kemerinden

Üftādelerin öldürür āh işte burası

Zībā yaraşur hil'at-i nāz o boyı serve

İki kolumı kılsam aña bil tolaması

Men' eyler imiş mes'ele-i 'aşkı müderris

Ey h'āce anuñ var ise yaklaşdı kaçāsı

261. *Bākī Dīvānı*, G. 518. s. 301.

262. *Bākī Dīvānı*, G. 508. s. 297.

Dünyâ deger ol mâh-liķā dil-ber-i ra'nā
Yūsufda daḥi yokdur anuñ ḥüsn ü bahāsı

Dikḳatler ile seyr iderüz yāri ser-ā-pā
Görmez mi idük biz de eger olsa vefāsı

Meddāḥ olalı çeşm-i ḡazālāneñe Bākī
Öğrendi ḡazel tarzını Rūmuñ şu'arāsı

263. Ve lehû Bākī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Dutsa cām-ı bāde-i gül-gūnı verd-i ter gibi
Sā'id-i sākī olur şāḥ-ı gül-i aḥmer gibi

Sāḳiyā 'aks-i 'izāruñdan fūrūḡ-ı cām-ı mey
Rüşen eyler bezmi ḥurşīd-i ziyā-güster gibi

Murḡ-i cānı şöyle beñzer itmek isterler şikār
Ol ḳara gözler süzildi iki cādūlar gibi

Cūy-bār-ı eşküm içre çehre-i zerdüm benüm
Görinür āb-ı revān içinde nīlūfer gibi

Şad-hezārān nev-bahār olsa bu fānī bāḡda
Bir gül-i bī-ḥār açılmaz Bākīyā sāḡar gibi

262. 5b, ra'nā: garā D.

262. 7a, çeşm-i: medḥ-i M.

263. Bākī Dîvânı, G. 499. s. 293.

263. 3b, cādūlar: şahinler D.

59b

264. İbtidā' -i Ġazeliyyāt-ı Şehrī Çelebi
Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

İtdi hücum 'aşk-ı melāmet-eşer baña
Hem-demlik eyle ey dil-i āşüfte-ser baña

Żabt-ı nezāre eyle tenük-zarf-ı vuşlatam
Besdür ħurüş-ı kaṭre-i cām-ı nazar baña

H'ān-ı ğam üzre itmeyelüm ey gönül nizā'
Dāğ-ı derün hep saña laḥt-ı ciger baña

Ġayra olan nezāre-i bī-bāk 'aşkına
Ey şüh eyle nazra-i düzdīdeter baña

Şehrī ğam ile şoḥbet-i ħün-ı dil eylemiş
Gör ħissetin ki eylemedi bir ħaber baña

265. Ve lehû Şehrī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Tā ki feyz oldu ezel nuṭḡ-ı ṭarabnāk baña
Dāğ ber-dildür o günden beri eflāk baña

Ben o ser-bāz-ı şehādetkede-i 'aşkem kim
Ser-i Maṣār olamaz beste-i fitrāk baña

Ben o ser-māye-i faḥrem ki ciger-ħün olalar
Dem ola bād ile āb āteş ile ḥāk baña

Ey ğam ey ğam beri gel def'i neşāt eyleyelüm
Dil-i pür-ħün saña vü sīne-i şad-çāk baña

264. Şener Demirel (1999), *Şehrī, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili*, Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi, G. 4.

265. *Şehrī, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili*, G. 2

265. 1a, ṭarabnāk: şerernāk D.

265. 2a, ser-bāz-ı: şehbāz-ı D.

Şehrî Şehrî sebeb-i mağfiretümdür zinhār
Zevk-ı cürm eyleme de eyleme imsāk baña

266. Ve lehû Şehrî
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ey meşreb-i hayālî gibi 'âlem-âşnâ
V'ey dil-rübâ-yı mahrem ü nâ-mahrem-âşnâ

Ey gül-bün-i hayâ dili pür-hûn eyledüñ
Gül-gönçe-i tebessümüñ it şeb-nem-âşnâ

Olma esîr-i gamzeñ olam bü'l-heves-firîb
Bilmez zebân-ı 'aşkı dil-i hurrem-âşnâ

Gül-berg-i âftâb ile hem-şâh olursa da
Olmaz şikûfte dâğ-ı derûn-ı gam-âşnâ

Şehrî şehîd-i gamze-i hûn-rîzüñ olayum
K'olmuş hayâl-i şûhî gibi 'âlem-âşnâ

60a

267. Ve lehû Şehrî
Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Ne mu'ciz-güy olur gamzeñ sülhan zâhir zebân gâ'ib
Dem-â-dem keşf-i râz itmekde diller râzdân gâ'ib

Göñül künc-i nihānuñda güm itdi kām-ı nā-yābın
O cism-i mürdeves k'eyler 'ademden naqd-i cān gā'ib

Hezār ümmîd-i pür-ihām-ı kalbi nīm cünbişle
İder çeşm[i] edā ta'bîr nā-peydā zebân gā'ib

266. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 6.

266. 2a, dili: dilümi M.

266. 5a, gamze-i: dil-ber-i D.

267. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 9

267. 2a, nihānuñda: dehānuñda D.

Şemīm-i gönçe şan k'eyler nesīm-i şubḥ-dem der-ceyb
İder dilden ḥadeng-i ğamzenüñ zevķüñi cān ğā'ib

Kalur esrār-ı ğamda nā-şiküfte çeşm-i ḥübāndan
Olursa dīdelerden Şehrī-i mu'ciz-beyān ğā'ib

268. Ve lehû Şehrī
Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Bir dil ki ider 'aşk -ı ciger-tāb ile ülfet
Beñzer o ketāna k'ide meh-tāb ile ülfet

Bīdār olamaz vāķı 'asından bile baḥtum
İtdi şu kadar rāḥati-i ḥ'āb ile ülfet

Her gönçe-i eşk itmede ḥande gül-i dāġa
Çeşmüm ideli rīziş-i ḥün-āb ile ülfet

Oldum yine sīm-āb-şıfat düşmen-i rāḥat
Ey vāy ne güç ğamze-i bī-tāb ile ülfet

Şehrī ne kadar mest-i meye ruḥşat olursa
Eyler nigh-ile yine ādāb ile ülfet

269. Ve lehû Şehrī
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Muḥāl iken ḥired-i çarḥ-ı nüh kitāb ile baḥş
Zamīr-i şūḥum ider kemterīn cevāb ile baḥş

267. 4a, şan k'eyler: şank'eyler 'ademden M.

267. 5a, ğamda: gamze D.

268. Şehrī, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 14.

268. 3a, eşk: 'aşk D.

268. 5a, meye ruḥşat olursa: mey-i ruḥşat olursañ D.

268. 5b, Eyler: Eyle D.

269. Şehrī, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 15.

Ġalaṭ-edā diyü redd itdi nüşa-i baḥtum
İder mi 'ākıl olan çarḥ-ı nā-şavāb ile baḥs

Şadā-yı çāk gelür daḥı ceyb-i Yūsufdan
Muḥāl olduğıçün 'aşk -ı bī-ḥicāb ile baḥs

Göñül bir āteş-i ḥüsne perestiş eyler kim
İder kemīne-şerārī şad-āftāb ile baḥs

Ķo baḥs-i dānişi ey ḥaşm-ı ḥār u ḥas-ṭinet
Olur mı Şehrī gibi āteşin-cevāb ile baḥs

60b

270. Ve lehū Şehrī

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Dil olmuş iken ġamze-i pūr-niştere muḥtāc
İtme yine āsāyiş-i niştertere muḥtāc

Hem bismil ider 'āşıkı hem mātemin eyler
İtmez hele maḥtūlını şivengere muḥtāc

Şād itme dilüm minnet-i ġayretle şikest it
Tek āyinemi eyleme ḥākistere muḥtāc

Mā'il dile olmaz nitekim vaḥt-i tecellā
İtmez naẓar-ı dīde-i ḥayrettere muḥtāc

Şehrī gibi müstağniyem iḥsān-ı felekden
Olmaḥ ne belā ṭālī'-i bed-aḥtere muḥtāc

270. Şehrī, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 16.

270. 2, Bu beyitten sonra Şehrī, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili'nde olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

İtme dile teklīf rakīb ile nezāre

Olmaz mey-i sākī naẓar-ı sāğara muḥtāc

270. 4a, Mā'il dile olmaz nitekim: Mā'il-i dile ol mertebe kim D.

271. Ve lehû Şehrî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Füzün iderse n'ola derdümi devâ-yı Mesîh

Zemîn-i cân[ı] maraž-ı hîz ider hevâ-yı Mesîh

Hased o hûn-ı dil-âşâma kim nigâh itmez

Açarsa her nefesi çeşme-i du'â-yı Mesîh

Figân şerî'at-ı aşk-ı hayât-ı düşmenden

Ki nağş-ı mu'cizedür rûh-ı bî-fidâ-yı Mesîh

Ṭavâf ider dili kurbâniyân mişâlinde

Ḥarîm-i dîde-i bîmâruñı şifâ-yı Mesîh

Ḥamûş Şehrî bu mu'ciz-demâne zemzmeden

Semâ'-ı cânımı ta'zîb ider şadâ-yı Mesîh

272. Ve lehû Şehrî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Eziyyet-i dile ol mertebe cefâ güstâh

Ki hüsnüñe o kadar olmaz ibtilâ güstâh

Ne sūd hüsn-i talebden k'olur dem-i dîdâr

Dile gülüvv-i edeb hüsnüñe hayâ güstâh

Yine ne hîle-i va'de hilâfî tarh itdün

Ki bî-dilâne nigâh-ı taleb-nümâ güstâh

Nice nihân ideyüm harf-i va'de-i vaşluñ

Zebân-ı ârzu bî- zabt müdde'â güstâh

271. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 17.

271. 4a, mişâlinde: libâsından D.

272. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 18.

Muhibb-i 'âdet-i Şehrî-i bî-niyâzem ki
Esîr-i meşreb-i güstâhiyân u nâ-güstâh

61a

273. Ve lehû Şehrî
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ey nûş-dâru-yî ğamı dermân-ı ehl-i derd
V'ey derd-i çâre-düşmen[i] mihmân-ı ehl-i derd

Olur refûgerî-i Mesîhâya hânde-zen
Her çâk-ı sîne-i dil-i vîrân-ı ehl-i derd

Şad dūzah-ı taḥammüle sūziş-resân olur
Kemter şerâr-ı sîne-i sūzân-ı ehl-i derd

Olmaz nemek-pezîri-i elmâs-rîzeveş
Muhtâcterîn olmada şiryân-ı ehl-i derd

Rağmına Şehri ḥasîd-i bî-derdün eylerüm
Aḥvâl-i derdümü niçe dîvân-ı ehl-i derd

274. Ve lehû Şehrî
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Gelmez simâh-ı şevka nevâ-yı heves lezîz
Mestâneye olur mı şadâ-yı 'ases lezîz

Ey âh-ı germ olma felek-ârzû k'olur
Feryâd-ı sîne-kâvi-i murğ-ı kafes lezîz

Ey şem'-i quds olma dil-efrûz-ı bü'l-heves
Olsun mı şu'le-bâzi-i şevk-ı meges lezîz

272. 5b, meşreb-i: meşrebi D.

273. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 21.

274. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 22.

274. 1a, simâh-ı: semâ'-ı D.

Ey nâle yok eşer diyü olma hamûş-leb
K'olur simâh-ı güm-rehe şavt-ı ceres lezîz

Mümkin mi Şehri nâleñe dil-beste olmamak
Muṭrib lezîz ü nağme lezîz ü nefes lezîz

275. Ve lehû Şehrî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Figân ki çeşmüme sensiz şarâb âteşdür
Şarâb-ı nâb degül âftâb âteşdür

O şu'le-hû n'ola şordukça derdüm itsem âh
Su'âl-i âteşe lâ-büd cevâb âteşdür

Buña ne şem' taḥammül ider ne pervâne
Dem-i vişâlde şabr u şitâb âteşdür

Nihân da olsa yakar dilleri fûrûğ-ı ruḥuñ
Ki süz-ı âteşe zîrâ niḳâb âteşdür

Hâzer hâzer nefes-i şu'lenâk-i Şehrîden
Ki şî'ri gibi o hâne-ḥarâb âteşdür

61b
276. Ve lehû Şehrî
Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Esdi yine nesîm-i seḥer nev-bahârdur
İtdi cihâñı tâze vü ter nev-bahârdur

Eyle nesîm-i nâleñi taḥrîk ey göñül
Ol ḡonçe-i ḥicâbı açar nev-bahârdur

274. 4b, simâh-ı: semâ'-ı D.

275. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 24.

276. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 32.

Çeşm-i terümden eyle hâzer ey hayâl-i dost
Hûn-âb-ı girye cûşîş ider nev-bahârdur

Gül-berg-i şevkî eyle dilâ pâ-nişâr-ı yâr
Şâyed k'ide 'aṭâ-yı nazar nev-bahârdur

Luṭf eyle Şehrî bir müte' eşşir nevâ ile
Kıl 'andelîb-i zâra ḥaber nev-bahârdur

277. Ve lehû Şehrî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Ne kevkebümde şeref var ne bir eşer bulunur
İdince fâ'ide ümmîdini zarar bulunur

Bulunmaz ise n'ola bâğ-ı dilde gül-bün-i 'ayş
Nihâl-i âh gibi naḥl-i şu'le-ber bulunur

Ne deñlü müflis ise mîhmân-ı derd ü ğamı
Teselli eyleyecek pâre-i ciger bulunur

Murâdı ehl-i dilüñ nâ-murâd olmaḳdur
Felekde yoḥsa ne Ḥâtem-cenâblar bulunur

Şikâyet eyleme ey Şehri tîre baḥtuñdan
Senüñ de şem'-i murâduñı bir yaḳar bulunur

277. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 34.

277. 3a, ise: isek D.

277. 5, Bu beyitten sonra Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili'nde olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Cenâb-ı hazret-i Paşa-yı muḥterem k'anda

Ri'âyet-i şu'arâ rağbet-i hüner bulunur

O 'âlem-i keremüñ bâğ-ı luṭf-ı ṭab'ından

Hemîşe ehl-i dile naḥl-ı bârver bulunur

Îlâhî devlet ü 'ömri ola murâdınca

Zamânede nitekim şâm ile seher bulunur

278. Ve lehû Şehrî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Nesîm-i âh ki dâğ-ı dilüm güşâde ider

'Azâb-ı dūzaḥiyân-ı ḡamum ziyâde ider

Bahâ-yı şad-meh-i Ken'ânı bey'gâhında

O şūḥ nîm nîgeh ile fûrû-nihâde ider

'Aceb mi çeşmüñe müjgānuñ eylesem tercîḥ

Hezâr şîve-i dil-ḥ'âh[1] bir edâda ider

Ümîd-i vaşl ile inkâr-ı zevk-ı ḡasret iden

Mişâl-i âyine ancak ḡayâl-i sâde ider

Müdâm ḡün-ı dilin ḡamla nûş ider Şehrî

Ne ârzû-yı muşâḡib ne fikr-i bâde ider

62a

279. Ve lehû Şehrî

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Çeşmüñ var iken şıḡḡat-i dünyâyı kim ister

ḡamzeñ var iken 'ömr-i Mesîḡâyı kim ister

Olmuş ṡutalum rûyına dîdâr müyesser

Bu ḡasret ile zevk-ı temâşâyı kim ister

Rû-mâli-i nakş-ı ḡademüñ var iken ey dost

Gül-çîni-i bûs-ı yed-i beyzâyı kim ister

Zehr-âb-ı ḡam ile ḡo bugün eyleyelüm 'ayş

Senden ni'am-ı va'de-i ferdâyı kim ister

278. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 39.

278. 4a, vaşl: vuşlat M.

279. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 29.

279. 2a, rûyına: ru'yeti D.

279. 2b, ḡasret: ḡayret D.

Ben muṭrib-i hoş-zemzeme sen sāḳi lebūñ mey
Besdür bu kadar Şehri-i rüsvâyı kim ister

280. Ve lehû Şehrî
Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Biz neşv ü nemā-yāfte-i ḳalb-i ḥazînüz
Zülf-i eleme 'uḳde cebîn-i gama çînüz

Âsāyiş-i dil lerziş olur meşrebümüzden
Biz âb u hevâ-perver sîm-âb-ı zemînüz

Şıdk olsa n'ola meş'ale-i zan dilümüzde
Âyîne-i teşvîşe cilâ-baḥş-ı yakînüz

Mehcûr olıcak 'aşḳdan ol dem virürüz cân
Bir tâ'ife gûyâ şerer-i şu'le-nişînüz

'Aşḳ itse ḳasem tarzumuza Şehri 'aceb mi
Dil-dâde-i her dil-ber-i şûḥ u nemekînüz

281. Ve lehû Şehrî
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Âh kim açılmadı dil-ğonçe-i maḥzûnumuz
Degmedi bir ḥande-i bîhûdeye mecnûnumuz

Biz şafâdan ḡam çeker ḡamdan şafâlar eylerüz
İ'tibâr-ı ḥalka uymaz şîve-i ḳânûnumuz

Şu'le pâ-mālî-i dūd olmaḡla gitmez sūzişi
Olmazuz muḡber taşaddur eylese mādûnumuz

Görmedüm ḡamzeñ gibi cellâd-ı kâfir-ni'meti
Eyledük sîr-âb-ı ḥûn olmaz daḡı memnûnumuz

280. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 53.

280. 3a, meş'ale-i: mes'ele-i D.

280. 4a, 'aşḳdan: şu'leden D.

281. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 58.

Hem tegâfûl hem enîs-i ğayr hem teklîf-i şabr
N'itsün ey kâfir-terahhüm Şehrî-i mağbūnumuz

62b

282. Ve lehû Şehrî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Derûn-ı dâğ-dâğum kadr-i gül-berg-i sühan bilmez
Ne çäre bağbân-ı dâğ olan seyr-i çemen bilmez

Hamûş ey âh-ı bî-derd eyleme nāmūs-ı derdüm fâş
O ahvâl-i belâdur olmayan Eyyüb-fen bilmez

Ben ol Ya 'kûb-ı mahrûm-ı naşîb-i rûzgâram kim
Maķâm-ı iştîyâkum cezîb-i bûy-ı pîrehen bilmez

Dilüm pervâne isti' dâd idelden sūz-ı tām-ı 'aşk
Olur sūziş-gerân-ı 'aksi şem'-i encūmen bilmez

Dil-i Şehrî vü Şehrî bu cihân-ı bî-ķarârîde
Müsâfirdür mişâl-i rûz u şeb zevķ-ı vâtan bilmez

283. Ve lehû Şehrî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ġam-hîz-i nâ-murâd olaldan zemîn-i ye's
Halk olmadı benüm gibi bir hûşe-çîn-i ye's

Ol bî-niyâz-ı bûd [u] ne-bûd-ı ta'alluķam
Kim reşk ider mezâķuma zevķ-âferîn-i ye's

282. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 48.

282. 1a, sühan: semen D.

282. 3b, Maķâm-ı: Meşâm-ı D.

282. 4a, nām-ı 'aşk: tām-ı 'aşk D.

283. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 62.

283. 1a, nâ-murâd: nâ-murâdî D.

Hırmân-ı kâmilem ki olursam bizâ'a-rîz
Olur ümîd-i her dü cihân dâne-çîn-i ye's

Şad genc-i nâ-murâdi-i dil eyledüm telef
Mağşûdum üzre olamadum dil-nişîn-i ye's

Şehrî-i nâ-murâd-şıfat kâm-ı düşmen ol
Ey dil pesend-i vâdi-i hayret-nişîn-i ye's

284. Ve lehû Şehrî
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Tâ hüsne oldu cılve-i bî-ihtiyâr farz
'Uşşâka oldu ârzü-yı bî-şümâr farz

İtdüm şu resme mes'ele-i ğamda ictimâd
K'oldı dile şenâgerî-i rûzgâr farz

Ķurbân-ı şer'-i hasretiyânem ki gâh ĳurb
Hüsn-i nezâre vâcib ü germ-intizâr farz?

Ol ki edâ-yı hayret-i Tûr-ı Kelîmdür
Seyr-i cemâl-i düstda var şad-hezâr farz

Şehrî mürîd-i mezheb-i maħrûmi-i dilem
K'âvâre-gerdi müsteħab herzekâr farz?

283. 3b, dâne-çîn: vâye-çîn D.

283. 5b, Ey dil pesend-i vâdi-i hayret-nişîn-i ye's: İsterseñ olasın ebediyyü'l-ķarîn-i ye's D.

284. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 67.

284. 2, Bu beyitten sonra Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili'nde olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Ben sâye-perver-i gamam ey hûş-dil hazer

Cugda olur himâyet-i vîrânezâr farz

284. 3b, Hüsn-i: Hıfz-ı D.

63a

285. Ve lehû Şehrî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Bilmez zebân-ı 'aşkı Mesîhâ-dem-ihtilât

Bilsün mi zevk-ı der[d]-i dili merhem-ihtilât

Maḥrûm-ı nâ-şiküftegi olsun çün âftâb

Bir dil ki olmaya sitemüñle ğam-ihtilât

Kurbân olam o ğamze-i bîgâne-hüya kim

Olmaz mizâc-ı zaḥmı daḥı merhem-ihtilât

Vaqt-i niyâz dil n'ola olsa firâk-cüy

Zîkr-i sürûr ider mi leb-i mâtem-ihtilât

Şehrî helâk-i yâr-i vefâdâruñ olayum

K'eyler esîr-i 'aşkuñ ile her dem ihtilât

286. Ve lehû Şehrî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Dil oldı germi-i 'aşkuñla tâbdan maḥzûz

O şu'leveş ki olur ıztırâbdan maḥzûz

Ġarîb kaldı gönül beynümüzde şulḥ-mişâl

Ben ilticâdan o şulḥ ictinâbdan maḥzûz

'Aceb mi baḥtum ile olsa ye's germ-ülfet

Olur mizâc-ı 'aşaş çün serâbdan maḥzûz

N'ola olursa ciger teşne-i cür'et-i 'aşk

Olur gönül sitem-i intihâbdan maḥzûz

285. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 69.

285. 4a, niyâz dil: niyâzdan M.

285. 4b, sürûr: sürûd D.

286. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 70.

286. 2a, beynümüzde: mâbeyende D.

286. 4a, cür'et-i 'aşk: cerâḥat-reşk D.

Olur mı sâye-nişîn-i hümâ-yı devlet olan
Mezâk-ı Şehri-i hâne-ğarâbdan mahzûz

287. Ve lehû Şehrî
Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

La'l-i nâbuñdan olur telhi-i güftâr laţîf
Görinür sâye-i gül-gonçede çün hâr laţîf

Cünbiş-i sâye-i zülfüñden olur pejmürde
Olmış ol mertebe gül-deste-i ruhsâr laţîf

'Aks-i dürr-i sühanı zâhir olur âbileveş
Hîç olur mı bu kadar la'l-i güher-bâr laţîf

Şûret-i büse olur berg-i semenveş peydâ
Olmış ol şûhda bir vech ile dîdâr laţîf

Şehri teşhîş idemem ma'ni-i elfâzından
Ol kadar oldu dil-i mu'cize-güftâr laţîf

63b

288. Ve lehû Şehrî
Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Bîhüde figânem gül-i berg-i semenüm yok
Nev-bûlbûl-i 'aşkem müte'ayyin çemenüm yok

Ya'kûba nazar ben ne kadar hâne-ğarâbem
Kim şöhet-i ğam itmege Beytü'l-hazenüm yok

Ol Yûsuf-ı üftâde be-çâh-ı 'ademem kim
Medd-i nefes-i âhdan özge resenüm yok

287. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 74.

287. 1a, güftâr: âzâr D.

288. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 76.

‘Aşk itdi baña neşve-i pervâneñi ihsân
Gör bahtı ki sūzân olıcağ encümenüm yok

Sūdāger-i nevmîd-i metâ‘-ı dü cihānem
Bî-bāk-i reh-i kâfileyem rāh-zenüm yok

Şehrî gibi küfr ile leb-â-leb gönül ammâ
İzhâr-ı kemâl eyleyecek bir hünerüm yok

289. Ve lehû Şehrî
Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

‘Ademden ârzû itdüm vücûda ğam diyerek
Cihân-ı derd ü ğam oldum elem elem diyerek

Dil oldu rişte-şifat pîç ü tâb ile sūzân
Ta‘alluk âteşine zülf-i ħam-be-ħam diyerek

Ṭavâf-ı Ka‘be-i taḥkîk ider dil-i bî-kayd
Cenâb-ı şeyḥ-i ḥaremde şanem şanem diyerek

Ziyâret-i şanem eyler şu‘ûr-ı pür-ğayret
Ḥuzûr-ı berhemenîde ḥarem ḥarem diyerek

Cihân cihân ğam u ye’s ile Şehri-i nâ-kām
Vedâ‘ eyledi dehri ‘adem ‘adem diyerek

290. Ve lehû Şehrî
Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Câmı itdüm bismil-i nezzâresi bir kimsenüñ
Dil dağı ol şevk ile âvâresi bir kimsenüñ

288. 5b, bî-bāk-i reh-i: bî-bāk-rev- D.

288. 6b, bir hünerüm: berhemenüm D.

289. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 79.

290. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 80.

İşte ben gitdüm eyâ kurbāniyân-ı 'îd-i 'aşk
Çekdi tîğ-ı ğamze-i hûn-h'âresi bir kimsenüñ

Müjdeler 'uşşākına derd-i ebedle kaldılar
Oldı zîrâ çārede bî-çāresi bir kimsenüñ

Devr-i çeşmānında yok āşüb-ı zülfinde ğamum
Dīdebānumdur iki şehhāresi bir kimsenüñ

Birbirine girdiler pervānegān-ı cān u dil
Şu'lelendi ğālibā ruhsāresi bir kimsenüñ

Âh kim Şehrî gibi derdi helāk itdi beni
Yerde gökde mişli yok meh-pāresi bir kimsenüñ

64a

291. Ve lehû Şehrî
Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Oldı tâbende ser-i şāh-ı nihāl üstine gül
Geldi hırşîd-şîfat burc-ı kemāl üstine gül

Ġonçe āġûş-ı murādında iken pinhānî
Geldi hengām-ı şehir bād-ı şimāl üstine gül

Şu'le-i lāle-i pür-dāğ degül gülşende
Şaldı tâb-ı ruhını ferş-i hilāl üstine gül

290. 3a, ebedle: edeble D.

290. 5, Bu beyitten sonra *Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili*'nde olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Ehl-i inkāra kıyām-ı haşrı işbāt eyledi

Kāmet-i da'im kıyāmetkāresi bir kimsenüñ

291. *Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili*, G. 88.

291. 2a, tâbende: tâbende-i M.

291. 2a, pinhānî: nihānî M.

291. 3, Bu beyitten sonra *Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili*'nde olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Dest-i sāġar be-kefi 'aksî ile sākînüñ

Oldı esbāb-ı bezm hep gil-i āl üstine gül

Şöyle germ eyledi gülzâr[1] ki pervâne-şîfat
Kaşd-ı pervâz ider ol şu'le-nihâl üstine gül

Şi'r-i üstâd-şîfat gül gül açıldı şi'rüm
Şehri nâ-lâyık iken şâh-ı melâl üstine gül

292. Ve lehû Şehrî
Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün

İçdüm şarâb-ı la'lüñi mestāneyem mestāneyem
Oldum esîr-i kâkülün dîvāneyem dîvāneyem

Ben 'aşk ile cûş eyledüm idrâk[i] hāmûş eyledüm
Dünyâyı bî-hûş eyledüm mey-hāneyem mey-hāneyem

Durmaz bu bezm içre gider kalmaz vücūdumdan eşer
Dest-i fenâda devr ider peymāneyem peymāneyem

Ey dil-ber-i âlî-cenâb âhumdan eyle ictinâb
Devrân beni kıldı harâb vîrāneyem vîrāneyem

Yok ülfetüm nâ-dân ile 'ârifden itmeme hîç gile
Ben Şehrî-i zâra bile bîgāneyem bîgāneyem

291. 5a, şi'rüm: tab'um D.

292. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 103.

292. idrâk[i]: idrâke D.

292. 3a, Durmaz: دورم M.; gider: keder D.

292. 4, Bu beyitten sonra Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili'nde olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Ammâ bir ehl-i râğbete tâze-nihâl-i himmete

Nev-sûz-ı şem'-i devlete pervāneyem pervāneyem

Mîr-i şabâhu'l-hayr-ı kām hûrşîd-i burc-ı ihtîşâm

Oldum kapusunda gulâm şāhāneyem şāhāneyem

293. Ve lehû Şehrî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Şûh-meşreb bir zarîf-i nüktedândur dil-berüm

Müdde'â-fehm-i dil-i nâzûk-beyândur dil-berüm

Çeşmüne takrîr ider râz-ı dilüm bî-harf-i şavt

Tâze-dâniş tâze-gû tâze-zebândur dil-berüm

Harf-i vaşlı gâhi rûşen kıl miyân-ı nâlede

Ey gönül havf itme gâyet mihrbândur dil-berüm

İtse şevk-ı Yûsufî gâret Züleyhâdan n'ola

Bâc-h'âh-ı çeşm-i hûn-rîz-i bütândur dil-berüm

Şehri ancak fehm ider kaşd-ı zebân-ı şîvesin

Tab'-ı şûhum gibi pek rind-i cihândur dil-berüm

64b

294. Ve lehû Şehrî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

'Aşk ile imtizâc idemez râhat-ârzû

Lezzet-şinâs-ı gam olamaz 'işret-ârzû

Şemşîr-i gamzeden bile dil eylemez kabûl

Ol zaḥm-ı bî-vefâyı k'ola şîhhat-ârzû

Maḥrûm-ı zevk-ı 'işret-i dîdâruñ olayum

Rûz-ı cezâ olursam eger cennet-ârzû

293. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 93

293. 1a, dil-i: dil ü D.

293. 5b, pek: biñ D.

294. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 110.

294. 3a. 'işret-i: hayret-i D.

Zevk-ı taḥammül-i ğam-ı ḥasret ḥarām ola
Ol bī-mizāc-ı ‘aşka k’ola vuşlat-ārzū

Āsīb-i ḥoş-dilīden emīn olasın müdām
Ey Şehri-i elem-ṭaleb ü miḥnet-ārzū

295. Ve lehû Şehrî
Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Gayret-i ğam kalb-i maḥzūnum kıomaz şād olmaĝa
Büm olur mı hîç rāzî mülki ābād olmaĝa

Baḥtum olsa mużṭarib ḥarf-i güşāyişden n’ola
Ḥavf ider murğ-ı kafes-perverde āzād olmaĝa

Şer‘-i ehl-i ‘aşkıda itdüm şu resme ictihād
Benden istiĝnā iderler Kıays [u] Ferhād olmaĝa

Ḥāk-i pāy-ı nā-murādānem ki mişl-i gird-bād
Raķş iderler vādi-i ḥirmānda ber-bād olmaĝa

Yüz sürerler feyz-ĝāh-ı ṭab‘uma Şehrî gibi
Tāze-güyān-ı Sitanbul cümle irşād olmaĝa

296. Ve lehû Şehrî
Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Çekdüm el luṭf-ı felekden zevk-ı dünyādan bile
Fāriĝ oldum anlara ‘arz-ı temennādan bile

Ḥükm-i istiĝnā ḥamūş itdi zebān-ı ḥ‘āhişüm
Kām-ı dünyādan degül maķşūd-ı ‘uķbādan bile

294. 4b, bī-mizāc-ı: bī-meżāk-ı D.

294. 5b, elem-ṭaleb: olayum ṭaleb M.

295. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı’nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 121.

296. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı’nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 113.

Çeşm-i giryân-ı niyâza mîl-i nevmîdî çeküp
Eyledüm kaç'-ı nazar hüsni dil-ârâdan bile

Küşte-i derd ü gam olsam günde biñ kerre tabîb
Çâre-cû olmam müdâvâ-yı Mesîhâdan bile

Şöyle dil-gîrüm felekden ki baña hem-derd iken
'Uzlet itdüm 'âkıbet Şehrî-i şeydâdan bile

65a

297. Ve lehû Şehrî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Dem o demdür kim şabâh-ı 'îd-i hoş-eyyâm ola
'Ayşâ ruḥşat câma rağbet sâkiye ikrâm ola

Dem o demdür kim bu ruḥşatgâhda şâm u seher
Bir elünde zülf-i sâkî bir elünde câm ola

Dem o demdür kim bütân ser-mesti-i inşâf olup
'Âşıkân gül-büse-çîn-i 'arız-ı gül-fâm ola

Dem o demdür kim kamer-rüyân-ı 'âşık-ârzû
Hâle-i âğuş-ı maḥkûmîde bî-ârâm ola

Dem o demdür kim bu 'ayş-âbâd-ı dünyâda hemân
Mey ola Şehrî ola dil-ber ola bayram ola

296. 3a, giryân-ı niyâz: giryânı niyâz M. ; nevmîdî: ümmîdî M.

296. 3a, ümmîdî: nevmîdî D.

297. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, G. 117.

297. 1b, rağbet: 'izzet D.

297. 2a, ruḥşatgâhda: nüzhetgâhda D.

297. 5b, Şehrî ola dil-ber ola: dil-ber ola Şehrî ola D.

298. Ğazeliyyât-ı Fehîm

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Bir hayât için kazâ bilmem ne nâz eyler baña
Ben şehîd-i ğamzeyem ‘İsâ niyâz eyler baña

Bî-tekellûf mahrem-i halvet-serây-ı ğamzeyem
Çeşm-i şüh-ı dil-berân ifşâ-yı râz eyler baña

İstemez kâlâ-yı hüsni ola târâc-ı nigâh
Perde-i zülfin anuñçün nîm-bâz eyler baña

Seng-i mi‘yâr-ı cününem ben ki şarrâf-ı hîred
Feyz-ı temyîz ile ‘arz-ı imtiyâz eyler baña

Şâh-ı istîgnâ-sipâhem ben Fehîmâ çarh-ı dîn
Havf ile biñ dürlü vaz‘-ı dil-nevâz eyler baña

299. Ve lehû Fehîm

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Ehl-i ‘aşka ğamze-i cânâne olmaz âşnâ
Ğâfil olma mest ile dîvâne olmaz âşnâ

İ‘timâd itme nigâh-ı çeşmine ey bü’l-heves
Merdüm-i hüşyâr ile mestâne olmaz âşnâ

‘Aşka yâr ol Hakk ile germ-i ihtilâf ola gönül
Âşnâ bîgâne vü bîgâne olmaz âşnâ

Ğarğa-i deryâ-yı istîgnâ gerek erbâb-ı ‘aşk
Bunda ey dil şu‘leye pervâne olmaz âşnâ

298. Tahir Üzgör (1991), *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, Ankara: TTK Yay. G. 6. s. 312.

298. 4b, temyiz ile: temyîzümlle D.

299. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 11. s. 318.

299. 3a, hakk: ‘aql D.

Maḥrem-i rāz eyleme Cibrīl olursa ger Fehīm
Rind-i 'aşka 'ākıl u ferzâne olmaz āşnā

65b

300. Ve lehû Fehīm

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

La'lûñ olalı mûcib-i i'câz-ı Mesîhâ

Tâ 'arşa irişdi gile-i nâz-ı Mesîhâ

Güftâr-ı lebûñ eyledügi feyzi cihâna

İtmez nefes-i mu'cize-perdâz-ı Mesîhâ

Olmış dem-i cân-baḥşuñ ile Meryem-i luṭfuñ

Âbisten-i şad-nûkte-i i'câz-ı Mesîhâ

Oldukça lebûñ nâtıka-pîrâ-yı tekellüm

Fâş olmamağa çâre mî var râz-ı Meşîhâ

Var cân-ı Fehîmâ gibi şad ḥâne-ḥarâbuñ

Ey şûḥ lebi ḥâne-ber-endâz-ı Meşîhâ

301. Ve lehû Fehīm

Fe'ilâtûn fe'ilâtûn fe'ilâtûn fe'ilûn

Yine nev-rûz irişüp geldi gülistâna şabâ

Virdi peygâm-ı gülî bülbül-i nālâna şabâ

Naḳd-i âşâr-ı dem-i 'İsi-i rûḥ-efzâyı

Yine vaz' eyledi ceyb-i gül-i ḥandâna şabâ

300. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 3. s. 308.

300. 1a, i'câz: i'zâz D.

300. 1b, gele-i: küleh-i D.

300. 2a, feyzi cihâna: feyz-i ḥayâtı D.

300. 3a, luṭfuñ: nuṭṭuñ D.

300. 5b, şûḥ lebi: şûr-ı lebi D.

301. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 1. s. 306.

Âdemün 'aqluñ alur neşve-i bûy-ı ezhâr
N'ola geşt eyler ise gülşeni mestâne şabâ

Bülbülân âteş-i reşk ile hem-âgûş olsun
Tügme-i gönçeyi çözdü yine rindâne şabâ

Nûr-ı hürşîd-i zamîründen alup nûr Fehîm
Gülleri kıldı müşâbih meh-i tâbâna şabâ

302. Ve lehû Fehîm
Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Ben ol mey-h'âreyem rindâne-meşreb
Ki itdüm meşrebi mestâne-meşreb

Cünûn-âşüfte mağz-ı hayretünden
Ġarîb-âlûfteyem dîvâne-meşreb

'Aceb mâhî-i baħr-ı şu'ledür dil
Semender-fıtrat [u] pervâne-meşreb

Degülseñ âşnâ çeşmine olma
Teğâfûl-mezheb ü bîgâne-meşreb

Gözünden gitmesün bir dem mey-i nâb
Fehîm ol dâ'imâ peymâne-meşreb

301. 3b, geşt eyler ise: eylerse şikest D.

301. 4a, hem-âgûş: der-âgûş D.

301. 5a, alur: alup M. /zamîründen: zamîrinden M; zamîründen D.

302. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 18. s. 328.

302. 1b, mestâne-meşreb: rindâne-meşreb M.

302. 4a, olma: olsa M.

66a

303. Ve lehû Fehîm

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Ey turraları sünbül-i şahrâ-yı kıyâmet

Haṭṭuṇda 'ayân seyr-i temâşâ-yı kıyâmet

Cevr eylesin tā o kadar kâfir-i zülfüñ

'İsî tuta dāmānuñı ferdâ-yı kıyâmet

Haṭṭuñ ki ola zülfüñe maḥşergeh-i âşüb

Dünyâyı dutar şûriş-i ğavġâ-yı kıyâmet

Nergislerüñ it zîb-dih-i gülşen-i fitne

Ey cilve-i serv-i çemen-ârâ-yı kıyâmet

Öldürdi anı ḥasret-i ümmîd-i hırâmuñ

'Ayb itme Fehîm itse temennâ-yı kıyâmet

304. Ve lehû Fehîm

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Tā ki oldı çeşm-i dil-ber şulḥ-düşmen ceng-dost

Oldılar nâçâr diller şulḥ-düşmen ceng-dost

El-ḥazer ey şulḥ-cüyân geldi ol hūnî-nigāh

Pür-ġaḏab der-dest ḥancer şulḥ-düşmen ceng-dost

Müjde teşrîf-i şehâdet on sekiz bin 'âleme

Geldi yektâ ol sitemger şulḥ-düşmen ceng-dost

Âşnâ-maṭlab 'adem mülkin penāh itsün k'o şuḥ

Şaf-şikendür rûz-ı maḥşer şulḥ-düşmen ceng-dost

303. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 21. s. 332.

303. 1b, seyr-i: sır-ı D.

303. 2a, tā o kadar kâfir-i zülfüñ: kâfir-i zülfüñ o kadar kim D.

304. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 24. s. 336.

304. 4a, Âşnâ-maṭlab: Âştî-maṭlab D.

El-amān-ḥ'āh olma İslāmuñ şikest itse Fehīm
Mest iken olur o kāfir şulḥ-düşmen ceng-dost

305. Ve lehû Fehīm

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Gönül k'ider leb-i cānān-ı pür-'itāb ile baḥş
O teng-ḥavşaladur k'eyleye şarāb ile baḥş

Sirişk-i tıfl-ı yetīmem ki olmazam maḳbūl
Fünūn-ı giryede itsem eger seḥāb ile baḥş

Ḥarāb-ı kişver-i faḳrem ki i cuḡdı-lāne
Revādur eylese mülk-i Ferāsiyāb ile baḥş

Kitāb-ı mülzem[i?]-i müdde'īye şāhiddür
Ki müsta'idd-i ezel eylemez kitāb ile baḥş

Yeter Fehīm yeter derd-i ser ḥamūş ḥamūş
İder mi 'ārifi billāh şeyḥ ü şāb ile baḥş

66b

306. Ve lehû Fehīm

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Egerçi nāzına yārūñ niyāz olur bā'is
Niyāz-ı 'āşıkā da luṭf-ı yār olur bā'is

Dil eylese n'ola Maṣṣūrvār sırrumı fāş
Vişāl-i dūsta çün keşf-i rāz olur bā'is

Nedīm-i bezm-i belā olmağa dil-i nālān
O muṭrib-i nigeḥ-i 'işve-sāz olur bā'is

304. 5a, ḥ'āh: -ḥāh M. / İslāmuñ: imānuñ D.

305. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 26. s. 338.

306. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 27. s. 340.

Cihânı eylemege böyle 'âşık-ı mahzûn
O çeşm-i dil-şiken [ü] dil-nevâz olur bâ'is

Hemîşe olmağa rüsvâ-yı kûy-ı 'aşk Fehîm
O yâr-ı 'işveger ü işve-bâz olur bâ'is

307. Ve lehû Fehîm
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Şem'-i bahtum pertev-i nûr ile itmez imtizâc
Belki nûr-ı şu'le-i Tûr ile itmez imtizâc

Ben o nâzûk-meşrebem kim sâgar-ı mir'ât-ı dil
Bâde-i 'aks-i leb-i hûr ile itmez imtizâc

Sâde-dil olsa baña dil-berle tab'-ı rûşenüm
Tîregî-i hatt-ı pür-şûr ile itmez imtizâc

Ol kadar nâzûk-mizâc oldu dil-i mestâne kim
Çeşm-i dil-ber olsa maḥmûr ile itmez imtizâc

Hîç Fehîm-i 'âkile hâl-i dilinden şormañuz
Öyle bir bed-mest-i meşhûr ile itmez imtizâc

308. Ve lehû Fehîm
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Luṭf idüp virmeñüz ol ğamze-i ğammâza kadeḥ
Belki vâkıf ola la'linde olan râza kadeḥ

Eşer-i neşve-i güftâr-ı lebinden sâķī
Şunamaz mest olup ol dil-ber-i mümtâza kadeḥ

307. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 30. s. 344.

307. 3a, Sâde-dil: Sâde-rû D.

308. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 33. s. 346.

308. 1a, ğamze-i: ğamzesi M.

Niçe bir asret-i la'liyle miřāl-i maħmūr
Ola leb-rīz-i řarāb u çeke ĥamyāze ĳadeħ

Demidūr būse-i cām-ı leb-i mey-gūnı ile
Eyleye neşve-i zevķ-ı dilini tāze ĳadeħ

Meclis-i 'işveyi ĳursa nigeħ-i çeşmi Fehīm
Dil-i řūħum řunar ol mest-i mey-endāza ĳadeħ

67a

309. Ve lehū Fehīm

Mef'ūlū mefā'īlū mefā'īlū fe'ūlūn

Yā Rab dil-i pūr-sūzum idüp māye-i dūzaħ
İt berg-i gül-i dāğumı pīrāye-i dūzaħ

Her dāğum idüp hem-ser-i ĥurřīd-i ĳıyāmet
ĳıl sīne-i pūr-tābumı hem-sāye-i dūzaħ

Dāğ-ı dilüm āteřle ki leb-rīz ola gāhī
Her mūyum olur [r]ütbede hem-pāye-i dūzaħ

Bāzār-ı bihişt içre ben ol şu'le-metā'am
ĳim rūy-ı dūkāndur baňa ser-māye-i dūzaħ

Sīneñde nihān itme Fehīm āteř-i 'ařķı
Ĥurřīdi gör ey māye-dih-i vāye-i dūzaħ

310. Ve lehū Fehīm

Mef'ūlū mefā'īlūn mef'ūlū mefā'īlūn

Germiyyet-i mey itse ruĥsāruñı tāb-ālūd
Olur leb-i ĥoy-kerdūñ bir aħker-i āb-ālud

308. 5b, mey-endāza: mey-i naza D.

309. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvān'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 35. s. 350.

310. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvān'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 43. s. 360.

'Aks-i gül olur zâhir mir'ât-ı tenüm içre
Ol lâle-i şeb-nem-rîz oldukça hicâb-âlûd

Cellâd-ı Mesîhâkâr âşâr-ı nigâhuñdur
Ey gamzesi lûtf [-âmîz] ey çeşmi 'itâb-âlûd

Bilsem kimüñ eylersin kûyın yine mahşergâh
Tâ böyle nedür ey mâh ref'târ-ı şitâb-âlûd

Çeşmüñ bu gurûr ile Cibrîle nigâh itmez
Müşkil ki olur la'lüñ 'İsîye cevâb-âlûd

Gül-bister-i nâz üzre olmuş yine hem-âğûş
Ol gamze-i mestâne ol nergis-i h'âb-âlûd

Âlâyiş-i rindîden ne kaldı Fehîmâda
Bir cân-ı hevâ-âmiz bir çeşm-i şarâb-âlûd

311. Ve lehû Fehîm
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Bezm-i 'ayşî eyleyüp pîrâste Cemşîd-i 'îd
Şunmada bir câm-ı mey her birine hurşîd-i 'îd

Birbirinden olmada hûbân yine gül-çîn-i bûs
'Âşîka olsun mübârek hayret-i cāvîd-i 'îd

Bârekalâh ey nüh-âbâd idicek çâr-ümme'hât
İtdiñiz tıfl-ı yetîmâsâ beni nevmîd-i 'îd

Ârzû-yı 'îd-i vaşl eylerse itsün bü'l-heves
Rûze-dâr-ı hayretem ben eylemem ümmîd-i 'îd

310. 2a, tenüm: çemen D.

311. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 41. s. 358.

311. 1b, câm-ı mey her: câm her dem D.

311. 2b, hayret-i: hasret-i D.

311. 3a, nüh-âbâd idicek: nüh-âbâ veyhek D.

311. 3b, yetîmâsâ beni: yetîm üstadını M.

311. 4b, hayretem: hasretem D.

‘İdgehde ey perī-rū eylese ref‘-i niķāb
Yalıñız ‘İd-i Fehīm olmaz olurdı ‘İd-i ‘İd

67b

312. Ve lehû Fehīm

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Çeşm-i hūn-rīzūñ ki gāhī mā‘il-i bī-dād olur
Diller ol dem hem kaçā hem küşte hem cellād olur

Virse çeşmüñ gamzeñe destūr-ı katl-i bī-dilān
‘Āşık-ı dem-bestegāna ruḥşat-ı feryād olur

Leşker-i cān u dil-i ‘uşşākı hep kırduñ meger
Şāh-ı iķlīm-i kaçādan gamzeñe imdād olur

Dām-ı tenden murğ-ı cānı muṭṭaşıl eyler ḫalāş
Ġamze-i merdüm-şikāruñ bü‘l-‘aceb şayyād olur

Ġam degül aġyāra itsün bir nigāhuñ biñ vefā
Korķarum ammā vefādār olamaġa mu‘tād olur

Devr-i zülfüñde dile āh itdürürse rūzgār
Ḥānmān-ı dil gibi bir gün o da ber-bād olur

Siḫr-i i‘cāzı Fehīme eylesün ta‘līm o şūḫ
Sāḫir-i mu‘ciz-nümā bir şā‘ir-i üstād olur

313. Ve lehû Fehīm

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Böyle gūyā lebüñi ey yüzi gül mül mi ider
Feyz-i keyfiyyet-i mey gonçeyi bülbül mi ider

312. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 80. s. 412.

313. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 51. s. 370.

313. 1b, mey: mül D.

Niçe yüz biñ dili bir ğamzeñ iderken küşte
Nigeh-i 'arbede-cû kaşd-ı tegāfûl mi ider

Nazar-ı luţfuña tākāt yoğ iken 'āşıkda
Şıklet-i ta'ne-i aġyārı taḥammül mi ider

Dîn ü mezheb hep o sevdā ile elden gitdi
Bir daḥı dil heves-i ṭurra-i kākül mi ider

'Āşıkā ḥüsn-i ḥaḳīkat mi olur hīç Fehīm
Mezheb-i 'aşk-ı mecāzide tekāsül mi ider

314. Ve lehû Fehīm

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Tābiş-i mey kim 'izāruñ sürḥ-reng-āmiz ider
'Aks-i rūyuñ sāġar-ı deryā-yı āteş-ḥiz ider

Çeşmüñi ḥ'āb-ı tegāfûl ṭurfe bīmār eylemiş
Kim nigāh-ı 'işve vü nāz itmeden perhiz ider

Her ne dem gelse kazā-yı nā-gehānī çarḥdan
Zaḥm-ı şemşir-i nigāhuñ cāna dest-āviz ider

Yād-ı müjgānuñla āh eylerse diller rüzgār
Ḥırmen-i cān üzre ānı ebr-i ḥancer-riz ider

Eylese bir dem ḥayāl-i kāmētüñ fikrin Fehīm
Nālesi dünyā-yı pür-ġavgā-yı rüstā-ḥiz ider

314. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 53. s. 374.

314. 3b, ider: olur M.

68a

315. Ve lehû Fehîm

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Her kâküle şad-pâre göñül şânelik eyler

Her silsile-i turraya dîvânelik eyler

Sevdâ-yı ğam-ı zülf cünûn itdi ser-â-pâ

Bî-çâre dili gör yine ferzânelik eyler

Mir'ât-ı tecellî olalı sîne-zamîrüm

'Aks-i mey-i dîdâr ile peymânelik eyler

Te'şîr-i hayâl-i nigeş-i çeşm-i bütândur

Tab'um dil-i ser-mestüme mey-hânelik eyler

Dil gûşe-i çeşminde mekân ideli yârûñ

Maḥmûr da olsa yine mestânelik eyler

Hüsni ki odur şem'-i şebistân-ı haṭında

Ancak yine ḥâlî aña pervânelik eyler

Âğuş-ı hayâlinde iken meskeni her şeb

Gördükçe Fehîmi yine bîgânelik eyler

316. Ve lehû Fehîm

Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün/

Müstef'ilün fe'ûlün müstef'ilün fe'ûlün

Oldukça sāye-efken perr-i külâh-ı dil-ber

Vuşlat dilerseñ ey dil ol ḥâk-râh-ı dil-ber

Kim fitnesiyle eyler mihr ü mehi siyeh-püş

Baḥt-ı siyâh-ı 'aşık ḥaṭṭ-ı siyâh-ı dil-ber

315. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 54. s. 174.

316. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 50. s. 370.

Ma'şûkın itdi dil-germ ol şem'-i âh-ı düşmen
Hârâ-güdâz olurmuş te'sîr-i âh-ı dil-ber

Tîr-i kazâya ey çarh itme nişâne sen de
Yitmez mi zaḥm-ı çeşm-i tîr-i nigâh-ı dil-ber

İ'câz-ı aşkı gör kim itdi dilüñ Fehîmâ
Hem şu'lezâr-ı düzaḥ hem cilvegâh-ı dil-ber

317. Ve lehû Fehîm
Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Ey bād-ı şabâ ol şeh-i ḥûn-rîze ḥaber vir
Ḥûn-rîzligin gel dil-i nâçîze ḥaber vir

Ey bād-ı şabâ dūr olalı ḡamzelerinden
Düşdüklerümi ḥancer-i ser-tîze ḥaber vir

Ey bād-ı şabâ silsile-cünbâni-i aşkem
Zencîr-i ser-i zülf-i dil-âvîze ḥaber vir

Ey bād-ı şabâ yâsemen-efşâni-i eşküm
Ḥoy-kerde o gül-berg-i semen-bîze ḥaber vir

Ey bād-ı şabâ bülbül-i güm-lâne Fehîmüñ
Âvârelinin ol gül-i nev-ḥîze ḥaber vir

68b
318. Ve lehû Fehîm
Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Tâ ḡamkede-i bezm-i fenâ meskenümüzdür
Peymâne-i şādî sebeb-i şîvenümüzdür

316. 3a, dil-germ: dil-nerm D.

317. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 67. s. 394.

317. 1b, nâçîze: nālâna M.

318. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 110. s. 452.

Ol hūşe-i ber-mezra‘a-i ‘ālem-i cānuz
Kim berķ-i belā āb-dih-i hırmenümüzdür

Pūyende-i şahrā-yı dilüz āteş-i ‘aşķı
Pūr-şu‘le iden bād-ı ser-i dāmenümüzdür

Ol Ka‘be-i ‘aşķuz ki hayāl-i leb-i hūbān
Ervāh-ı tavāf-āver-i pīrāmenümüzdür

Ol bülbül-i bī-şavt-ı ğamuz ya‘nī Fehīmī
Peyġüle-i ğam-hāne-i dil meskenümüzdür

319. Ve lehū Fehīm
Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Nergise çeşm-i nigāhıyla tekellüm öğredür
Ġonçeye bülbül gibi la‘li terennüm öğredür

Açılır pejmürde-dil geldükçe nuṭka ḥandenāk
Mürdeye ġüyā dem-i ‘İsī tekellüm öğredür

Dil ider çeşmine ta‘līm-i nigāh-ı iltifāt
Özge maḥbūbdur ki cellāda teraḥḥum öğredür

Gör ne zālimdür o şeh kim ḥışm ile itse nigāh
Ehl-i ‘aşķa çeşm-i bī-raḥmı tazallum öğredür

Ol kadar maġrūr-ı fakrem kim Fehīmā himmetüm
Mesned-i devletde şāhāne ta‘azzum öğredür

318. 4b, pīrāmenümüzdür: pīrāhenümüzdür D.

318. 5a, Fehīmī: Fehīmüz D.

318. 5b, meskenümüzdür: gülşenümüzdür D.

319. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 92. s. 428.

319. 1a, Nergise: Nergis-i D.

319. 2b, tekellüm: tebessüm D.

319. 3b, maḥbūbdur: mecnündür D.

320. Ve lehû Fehîm

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Şanmañ ki muğân zâhîde peymâne şunarlar
Bir güldür o kim zümre-i rindâne şunarlar

Bir gönçe-lebe rûhumı teslîm iderüm ben
'Uşşâk[a] belî tuhfe-i cānâne şunarlar

'Arz itsem o şâha dil-i pür-şekvemi lâyıķ
Bîdād-keşân ruķ'ayî sultāna şunarlar

Müjgānı iki şaf sipeh-i tîğ-be-kefdür
Kim birbirine cengde merdâne şunarlar

Cem'-i dil-i ağıyarı dağıtsa n'ola çeşmi
Yüz biñ 'asese bir iki mestâne şunarlar

Âyîne-i kalbüm ele al itme şikeste
Ey sâde-ruķ añ ol demi kim şâne şunarlar

Ĥübān kimine şunmada mey kimine zehr-āb
Bilmem saña bî-çāre Fehîmā ne şunarlar

69a

321. Ve lehû Fehîm

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Bilürüm 'îd-i vişālũñ baña cāvîd olmaz
Eyle kurbān beni kim böyle güzel 'îd olmaz

Kābil-i būs degül n'eyleyeyüm çehre-i mihr
Gül-i rüyuñ gibi 'āşıqlara ĥurşîd olmaz

320. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 49. s. 368.

321. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 113. s. 456.

Nev-be-nev luflar it taze iken pādşehüm
‘Āşıkuñ köhne berāt-ı ğamı tecdīd olmaz

Şu‘le de olsa çeker sīneye dil ma‘şūkın
Göre pervāne olur sūhte nevmīd olmaz

Hele tahkīk budur sen de kıl inşāf Fehīm
Böyle güftār-ı hākīmāneye taklīd olmaz

322. Ve lehû Fehīm

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

‘Aks-i hüsn-i yār ile pürdür derün-ı sīnemüz
Nūr-baḡş-i dīde-i ḡurşīddür āyīnemüz

Nev-be-nev leb-rīz-i şevkuz līk şad efsūs kim
Yine her şām dīde-i ğamdur ğam-ı dīrīnemüz

Lālezār itmekdedür rüy-ı zemīni hūn-ı dil
Cilvegāh-ı dāğ olaldan sīne-i bī-kīnemüz

Derd-i ser virdi ḡumār-ı bāde-i bezm-i elest
Luṭf idüp şākī yetīşdür bāde-i dūşīnemüz

Olalı gencūr-ı kân-ı gevher-ı ṭab‘-ı Fehīm
Cevher-i iksīr ile pürdür bizüm gencīnemüz

321. 4, Bu beyitten sonra *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*’nde olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

İmtizāc eyleye şādī ğam-ı cām u ğam-ı mülk
Hürrem-ābād-ı ḡarābatda Camşīd olmaz
Kevkebi cümle Zuḡāl nağmesi şīvendür hep
Çarḡ-ı nā-sāzda kânünçe-i Nāhīd olmaz

322. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 125. s. 470.

322. 2b, şām dīde-i ğamdur: şādīde müdğamdur D.

323. Ve lehû Fehîm

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Fârîgüz kayd-ı cihândan 'âşık-ı dîvāneyüz

Âşnāya âşnā bîgāneye bîgāneyüz

'Aşk-ı sâkî gamze-i mest-i harâb itsek n'ola

Câmî âteş bâdesi âteş 'aceb mey-hāneyüz

Havfumuzdan çeşm-i dil-ber gamzeyi eyler penâh

Kûçe-i 'aşk içre bî-pervā yürür dîvāneyüz

Şem'i pür-süz [u] güdâz itse 'aceb mi şevkümüz

Tâb-ı dilden şu'leyi âb eyleyen pervāneyüz

Sâhîr-i mu'ciz-kelāmuz şâ'ir-i şühuz Fehîm

Ne füsûna râgîbuz ne mâ'il-i efsāneyüz

69b

324. Ve lehû Fehîm

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Biz gerçi ki dîvāne-reviş rind-i levendüz

Bilmekde rumûz-ı dili Cibrîl-pesendüz

Dîvāneyüz ammā feleke hānde-zenānuz

Müstehzi-i şāhib-hüred-i bîhüde-pendüz

Pā-best iderüz zāde-i Meryem de olursa

Şayyād-ı şanem-hāne-i zünnār-kemendüz

Ser-tā-be-ka-dem dîde olur görmege yāri

Âyîne-i güstâh-naẓardan gilemendüz

323. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 134. s. 482.

323. 3b, dîvāneyüz: mestāneyüz D.

324. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 123. s. 468.

‘Aşk âteşine şabrda şākird-i Fehîmüz
Âteşde semâ‘ itmede üstād-pesendüz

325. Ve lehû Fehîm

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Mihri gördüm ‘arız-ı dil-dāra beñzer beñzemez
Pertev-i hırşiddür kim nāra beñzer beñzemez

Eyledük Mūsā ile şem‘-i tecellîye nazar
Şu‘le-i dīdār ol ruhsāra beñzer beñzemez

Eylemiş tebdîl-i şüret zāhir oldu bir perî
Pür-fırîb ol dil-ber-i ‘ayyāra beñzer beñzemez

Çeşm-i mesti ger duçar olsam görür görmez beni
Ğamzede çeşm-i tegāfûlkāra beñzer beñzemez

Zahm-hurd-ı tîr-i hûn-rîz-i kazā oldum velî
Tîzlikde ğamze-i hûn-h‘āra beñzer beñzemez

Hey‘et-i kūy-ı meh ü mihre nigāh itdüm Fehîm
Girde-i bālîn sürîn-i yāre beñzer beñzemez

326. Ve lehû Fehîm

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

İtse ger bisterüm ol dil-ber-i ser-keş âteş
Süz-ı dāğumdan olur ferş-i münakkaş âteş

Sürh-püş itse tecellî o gül-i gülşen-i Tûr
‘Āleme lerze şalar na‘re-i âteş âteş

324. 5a, şabrda: şabra da D.

325. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 116. s. 460.

326. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 139. s. 488.

326. 2b, lerze: şu‘le D.

Bü'l-heves lebleri şevk ile içre bâde-i şâf
Şu'le-nûşuz bize besdür mey-i bî-ğaş âteş

Sûzişinden ola ğaltîde zebân-ı şu'le
Laht-ı pür-dâğ-ı dilüm itse nemek-çeş âteş

Haş-ı ruhsâr gelüp eyledi has-puş Fehîm
Bir iki hâr ile hayf oldu müşevveş âteş

70a

327. Ve lehû Fehîm

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Helâk-i 'aşkuña olmaz çü bîm-i cân mâni'
Ferâgat itmezem olsa eger cihân mâni'

Şu'â'-ı rüyuñ olur perde-i hayâdan fâş
Olur mı pertev-i meh-tâba hîç ketân mâni'

Îlâhi itme naşîb-i hüma-yı şu'le-i 'aşk
Olursa nâvek-i dil-dâra üstüñ'ân mâni'

Dil-i raķîb-i bed-aķter nedür ki hâ'il ola
Ĥadeng-i âhuma olmaz nüĥ-âsmân mâni'

Ĥayâl-i yâr ile ĥalvet-nişîn-i tecrîdüz
Fehîm sen de gelüp olma her zamân mâni'

328. Ve lehû Fehîm

Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

Ġam-ı cāvîd-i dildür yâr-ı 'âşık
Yine ġamdur olan ġâm-ĥ'âr-ı 'âşık

326. 4a, ğaltân: ğaltîde D.

327. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 151. s. 508

327. 2b, hîç ketân: keĥkeşân D.

327. 4b, nüĥ-: yine M.

328. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 163. s. 524.

Şatar cins-i neşâtın nağd-i derde
Budur bâzâr-ı ğamda kâr-ı ‘âşık

Olurdu tûtiyâ-yı çeşm-i şihhat
Ġubâr olsa ten-i bîmâr-ı ‘âşık

Serinde penbe-i dâğ-ı cünündür
Hemîşe tûrra-i dîdâr-ı ‘âşık

Olupdur pâsbân-ı baht-ı pür-h’âb
Ezelden dîde-i bîdâr-ı ‘âşık

Cihânı ‘âşık-ı âzâruñ itdûñ
Yeter ey şeh yeter âzâr-ı ‘âşık

Ne hâcetdür Fehîmâ nefh-i şûra
Yağar dünyâyı âh [u] zâr-ı ‘âşık

329. Ve lehû Fehîm
Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Nigeh-i şûhî ile ğamze-i ğammâzına bak
Nice fâş olmadadır cân u dilüñ râzına bak

Var kıyâs it [nic’olur] mülk-i dil-i ehl-i niyâz
O şeh-i kişver-i hüsnuñ sipeh-i nâzına bak

Bâ’iş olmuş niçe biñ fitnenüñ âsâyişine
Sâye-i tûrrasına nağl-i ser-efrâzına bak

Ma‘ni-i mu‘ciz-i Mûsâyı temâşâ eyle
Zülf-i ham-der-hamına çeşm-i füsûn-sâz[ına] bak

328. 4b, dîdâr-ı: destâr-ı D.

329. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 160. s. 520.

329. 4a, mu‘ciz-i: mu‘cize M.

Ne imiş şu 'bede-bāzī-i kaza seyr eyle
Gamzeye teşne geçen 'aşıq-ı ser-bāzına bak

Olsa hāmūş Fehīmā-yı sūhan-sāz n'ola
Kalem-i nüktever-i nātıka-perdāzına bak

70b

330. Ve lehû Fehīm

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Biñ vechile yâr itse tecellî haberüm yok
Güyâ ki kelâm-ı erinîyem eşerüm yok

Pervâz idemem bāğ-ı ruḥa bīm-i ḥayādan
Murğ-ı naẓar-ı 'aşıqam ammâ ki perüm yok

Mest-i nigeḥ-i yârem ü şunma siper ey meh
Şemşîr-i kaza yağsa felekden ḥazerüm yok

Kıldı beni terkîb kaza cevri ü cefâdan
Gör kevkeb-i çarḥuñ yine göñlümde yerüm yok

Ger seng-i melâmet yirine cümle zemîni
Atsañ baña ben kûlzüm-i 'aşkem kederüm yok

Biñ devlet ile eyledi memnûn beni devrân
El-minnetülillâh ki elümde hüneryüm yok

Ser-tâ-be-kaḍem 'aşk u dilem lîk Fehīm âh
Bir dil-ber-i 'aşıq-küş-i âşubgerüm yok

330. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 166. s. 528.

330. 1b, erini: Musâ, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabbi de ona konuşunca, "Rabbim! *Bana (kendini) göster, sana bakayım*" dedi. Allah da, "Beni (dünyada) katiyen göremezsin. Fakat (şu) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilirsin." dedi. Rabbi, dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi. Mûsâ da baygın düştü. Ayılınca, "Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah'ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim" dedi. (Araf: 7/143)

330. 3a, yârem ü: yârüme D.

330. 7b, âşubgerüm: كشتم آشوب M.

331. Ve lehû Fehîm

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Olmuş o kadar fitnede üstâd nigāhuñ
Her şulhda şad ceng ider icād nigāhuñ

Hancerle müjeñ levh-i dile resm ider evvel
Tarh-ı sitemi eylese bünyād nigāhuñ

Diller hep esirân-ı zebûnidur o çeşmüñ
Bîmârdur ammâ ider imdâd nigāhuñ

Bîdâdı hele eyledi âmâde-i feryâd
Feryâd yine eyledi bîdâd nigāhuñ

Sen nâz [u] kırışmeyle helâk eyle Fehîmi
Besdür baña ey gamzesi cellâd nigāhuñ

332. Ve lehû Fehîm

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilû fâ'ilûn

'Aks-i ruh-ile çeşmümüzi pür-nem eyledük
Gülzâr-ı 'aşkı âteş ile hürrem eyledük

Zülfünde dūd-ı âh olup pîç u tâb-bağş
Sünbüllerini bâğ-ı gamuñ der-hem eyledük

Câm-ı cihân-nümâ ki bize hüsni-yârdur
Keyfîyyet-i nezâresiyle 'aceb 'âlem eyledük

Evvel bakışda itdi gam u 'ağldan hâlâş
Bîhüş-i nigāh ile def'-i gam eyledük

331. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 176. s. 540.

331. 2b, sitemi: siteme M.

331. 3a, zebûnidur: zebânıdur D.

331. 4a, hele eyledi: ile eyledüñ D.

331. 4b, yine: yeter D.

332. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 173. s. 536. / Şehrî'nin gazeline naziredir.

Şehrî ile Fehîm idüp i'câz-ı 'aşkı fâş
Sîhr-i bedîhede nîgehüñ mülzem eyledük

71a

333. Ve lehû Fehîm
Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Rind-i 'aşkem baña bir rind-i cihân olsa güzel
Ėamze-i mesti gibi nâdire-dân olsa güzel

Ėamzeler eyler iken itse tebessüm gâhî
Bâ' iş-i fitne vü hem fitne-nîşân olsa güzel

Hün-ı 'uşşâka dahı tıfl ile eyler mu'tâd
Perve[r]iş-yâfte-i şîre-i cân olsa güzel

Şâfem 'âyine-sıfat nakş [u] nigârı sevmem
Sâde-levhem baña başdan başa ân olsa güzel

Ehl-i dil olmayıcak dil-bere mâ'il olamam
Ben Fehîmem baña gönlümce cüvân olsa güzel

334. Ve lehû Fehîm
Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Ey Ėamzeleri cevher-i şemşîr-i tegâfûl
Dünyâyı helâk eyledi te'sîr-i tegâfûl

Lâyık mıdur imsâk-i nâzar tâ o kadar kim
Çeşmüñ bile gâhî ola dil-gîr-i tegâfûl

Cem ' oldı gelüp bir yire müjgân-ı kirişme
Beñzerler iderler yine tedbîr-i tegâfûl

333. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 184. s. 550.

334. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 193. s. 560.

Güyā ki hemān nāvek-i ser-tīz-i ẓazādur
Bī-zaḥm ider küşte dili tīr-i tegāfūl

Ger böyle ise luṭf-ı nigeḥ baña Fehīmā
Ḳābil mi lisāna gele ta‘mīr-i tegāfūl

335. Ve lehū Fehīm
Mef‘ūlū fā‘ilātū mefā‘ilū fā‘ilūn

Rüyundan eyleyüp yine def‘-i niḳāb gül
Ḥurşīde virdi māye-i reng-i ḥicāb gül

Her jāle gevher-i şādef-i baḥr-ı şubḥdur
Olsa ‘aceb mi maḥzen-i dürr-i ḥoş-āb gül

Şeb-nem degüldür oldı ruḥ-ı āli ḥoy-çekān
Vaşl-ı baḥāra irmege itdi şitāb gül

Tā tābiş-i ḥarāret-i mihr-i bahārdan
Eczā-yı [bād-ı] şubḥgehi itdi āb gül

Gülşende germ olup ‘arāḳ-ı jāleden yine
Bezm-i baḥāra virdi ‘aceb āb [u] tāb gül

Feyyāz o deñlü bād-ı bahārī ki cūlaruñ
Her mevci oldı sünbül-i dehr-i ḥabāb gül

Feyz alsa tāb-ı mihr zāmīr-i Fehīmden
Her bergini iderdi birer āftāb gül

335. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 195. s. 562.

335. 4a, bahārdan: hezārdan D.

335. 4b, [bād-ı] D.

335. 6b, sünbül-i dehr-i: sünbül-i her bir D.

72b

336. Ve lehû Fehîm

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Qıl u qâl-i aşkı hāmūş olmayınca bilmedüm
Sırr-ı aklı mest-i medhūş olmayınca bilmedüm

Ālemün zevkın gedā eylermiş ancak dünyede
Ol şafâyı hāne-ber-düş olmayınca bilmedüm

Lezzet-i zevk-ı maḥabbet n'idügin pervānede
Şu'le-i āha hem-āgūş olmayınca bilmedüm

Ālemi tutmuş şadā-yı na're-i gāvḡā-yı aşk
Dāḡlardan ser-be-ser gūş olmayınca bilmedüm

Mezheb-i rindānı bilsün mi Fehîmā zāhidān
Ben hezārān sāl mey-nūş olmayınca bilmedüm

337. Ve lehû Fehîm

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Āşıkam āşık ki fikr-i zūlf-i ḥavrā eylemem
Pây-ı aklı beste-i zencîr-i sevdā eylemem

Ārifem ārif ki sırr-ı Rūḥı iz'ân itmege
Secde-i teslîm-i i'câz-ı Mesîḥā eylemem

Āşıkam āşık ki istîlâ-yı ḥüsn-i yârdan
Şu'le-i Tûr olsa ḥurşîdî temâşā eylemem

Ārifem ārif ki vaşl-ı şāhid-i tevḥîd için
Her zamān ezkār-ı āhum bî-müsem mā eylemem

336. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 219. s. 594.

336. 2b, Ol şafâyı: Ben o zevkı D.

337. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 203. s. 572.

337. 4b, āhum: ism-i D.

Āşıkam 'āşık ki tîğ-i ğamze-i hūn-rîz-i yār
Cân-ı 'aşkı zaḥmnāk itse müdāvā eylemem

'Ārifem 'ārif ki bilmem zevk-ı 'irfān n'idügin
Hem yine erbābını ta'yīb ü rüsvā eylemem

Āşıkam 'āşık ki işbāt-ı vücūd için Fehīm
'Ārif-i dānā gibi herkesle ğavgā eylemem

338. Ve lehû Fehīm
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Vālih-i 'aşkem cünün yār-ı kādīmümdür benüm
Şāh-ı sevdā-leşkerem Mecnūn nedīmümdür benüm

Gülsitān-ı 'ālem-i rūḥem gülümdür la'l-i yār
Bülbülem cān u dem-i 'İsī nesīmümdür benüm

Nuṭka āğāz eylese tūtī-yi nefis-i nātıka
Şāf-dil mir'āt aña ṭab'-ı selīmümdür benüm

Sīnem içre rûz u şeb hūn-ı cigerle beslerüm
Tıfl-ı ğam perverde-i nāz-ı na'imümdür benüm

Diye ḥākümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o māh
Nev-şiküfte sünbül-i kabır-i Fehīmümdür benüm

72a

339. Ve lehû Fehīm
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Cevr it ey şūḥ-ı cefā-pīşe vefādan geçdüm
Derdümi bāri füzün eyle devādan geçdüm

337. 5b, müdāvā: müdara D.

338. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 224. s. 600.

339. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 218. s. 592.

Tek hemân eyleme pejmürde nihâl-i emelüm
Yoksa ey ebr-i 'atâ neşv ü nemâdan geçdüm

Bülbül-i beste-leb-i gülşen-i tecrîd oldum
Murg-ı bismil-şüdeyem berg ü nevâdan geçdüm

Seng-i 'acz eyledi âyîne-i bîdâdî şikest
Cilve-i bî-meze-i rüy-ı riyyâdan geçdüm

Olalı şu 'bede-perdâz-ı neşât-ı melekût
Niçe kez çenber-i gerdân-ı semâdan geçdüm

Hele ben uğramadum 'aşk gibi gird-âba
Mevcveş gerçi ki şad baîr-ı belâdan geçdüm

Bir zamân germ idi çün 'âteş-i 'aşk ile Fehîm
Şimdi vâsûhte oldum o hevâdan geçdüm

340. Ve lehû Fehîm
Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

İder tîr-i nigâhın her zamân ol bî-emân keskin
Belî şemşîri cellâduñ gerekdür her zamân keskin

Teğâfüldür o şemşîr-i belâ-âb u kazâ-cevher
Ki olmuş tîğ-ı müjgânveş 'ayân kendü nihân keskin

Cihânı hep kesüp şemşîr-i gamzeñle helâk eyle
Gerekdür pādşāhum pādşāhân-ı cihân keskin

339. 4a, bîdâdî: bîdârî D.

339. 4, Bu beyitten sonra *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi* 'nde olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Eylemez cām-ı fena mest-i ser-endâz beni

Benem ol rind ki şahbâ-yı bekadan geçdüm

Zer-i bârîk-i tenüm çarha olur peyveste

Ol kadar hadde-i üstâd-ı kazâdan geçdüm

339. 5a, neşât-ı: bisât-ı D.

340. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 242. s. 622.

Ğazabla gūş idüp düşnām-ı la 'lūñ pāyuña düşdüm
Yaķar mey-ḥ'ārı ger olsa şarāb-ı ergāvān keskin

Görüp ḥaşmum Fehīmā sözlerüm kaṭ' -ı nizā' itdi
Olinca böyle olsa dünyede tiğ-ı zebān keskin

341. Ve lehû Fehīm

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Mest oldı gönül neşve-i zevk-ı nıgehüñden
Ḥavf itmez olursa n'ola çeşm-i siyehüñden

Sen cilveger olduğça każā şüret-i ḥaşrı
Göstermege āyine düzer ḥāk-i rehüñden

Murgān-ı belā eylemege 'āleme pervāz
Destür diler cünbiş-i perr-i külehüñden

Eflāk alup zıb-ı ruḥ-ı mihr ü meh eyler
Peyveste gubār-ı reh-i nezzāregehüñden

Kūyuñ ideli ol şanemüñ Ka'beye teşbīh
Āzürdeyüz āzürde Fehīmā güneñden

72b

342. Ve lehû Fehīm

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Rūyumı ḥāk eyledüm ol ḥāk-i pāyı görmege
Ya'nī rūy-ı ḥāk-i pāy-ı dil-rübāyı görmege

Hırş ile itdüm vücūdum pāy-tā-ser āyine
Sır-çeşm olmak için ol pür-cefāyı görmege

341. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 237. s. 616.

342. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 263. s. 648.

Ol kadar cevri-i felek itdi mükedder qalbümü
Pür-kederdür hâtırüm rûy-ı şafâyı görmege

Âftâba hem-nişîn ü mâha oldum hem-civâr
Kevkeb-i bahtum gibi ol bî-beqâyı görmege

Bister-i gam üzre ol bîmârdur cânüm Fehîm
Havf idüp gelmez ecel ben mübtelâyı görmege

343. Ve lehû Fehîm
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Bir dil ki şem'-i hüsnüñ ura şu'le dâğına
Pervâne eylemez meh ü mihri çerâğına

Sâkî lebüñ hayâline bir cām şundı kim
Gelmez o bâdenüñ mey-i Kevşer ayağına

Zîr ü bem ile eyledi tebşîr maqdemüñ
'Uduñ yapışdı kâşid-i muṭrib kulağına

Bir zaḥm-ı gamze itdi o hûn-rîzden recâ
Geh ḥancerine şundı elin geh bıçağına

Olduḡ Fehîm hem-nefes-i zâğ-ı bed-nevâ
Dehrüñ ne tîre bahtına geldük ne bâğına?

342. 4b, bî-beqâyı: bî-vefâyı D.

342. 5a, bîmârdur cânüm: bîmâr-ı bed-hâlem D.

343. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 252. s. 634.

343. 1b, meh ü mihri: mihir ü mehîde M.

343. 5b, bâğına: çağına M.

344. Ve lehû Fehîm

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Yıkılmam zûr-ı keyf-i meyle kim hayrânunam sâķī
Harâb-ender-harâb-ı nergis-i mestânunam sâķī

Müferrih bâde-i yâķût-reng itmez beni hayrân
Senûn mest-i mey-i la'l-i leb-i handânunam sâķī

O deñlü neşveye âmâdeyem kim mey degül lâzım
Hemân mevķûf-ı luţf-ı ğamze-i pinhânunam sâķī

Görüp 'arz-ı niyâzum çeşmüñe bildüñ ki maħmûrem
Bir iki cām şunduñ bende-i 'irfânunam sâķī

Mey-i gül-gün ile mânend-i lâle sürh-rüy itdüñ
Zehî luţf u kerem şermende-i ihsânunam sâķī

Ayâğ-ı mäh-ı gerdüna baş egmem tâ sebû-âsâ
Perestişkâr-ı mihr-i sāġar-ı gerdânunam sâķī

Cünün-ı aşķdur mest-i mey zencîr der-gerden
Harâbât içre men ser-halka-i mestânunam sâķī

Şurâhî gibi derdüñle pür it peymâne-i 'ömrüm
Helâk-i çeşm-i ser-mestüñ olan hayrânunam sâķī

Fehîmem ben mey-i dil-berden olmam tâ ebed fâriġ
Menem kim rûz-ı maħşer dest der-dāmânunam sâķī

344. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, G. 283. s. 670.

344. 1b, mestânunam: fettânunam D.

344. 5b, luţf u: hüsni D.

344. 6a, eġmem: eġsem M.

344. 8b, hayrânunam: kurbânunam D.

73a

345. Ğazel-i Nâ' ilî

Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Cihân[1] itmege bir lahzada harâb saña

Yeter o nergis-i maḥmûr-ı nîm-ḥâb saña

Düşerdi manzara-i çâr-ṭâḳ-ı naḥvetden

Bu ḥüsn ile nazar etseydi âftâb saña

Ḥazer ğurûrdan ey âftâb-ı behçet kim

Zamân ola gele her zerreden ḥicâb saña

Nedür bu feyz-i meserret ki sâkiyâ virmiş

Lebüñ şarâba leṭâfet şarâb-ı nâb saña

Selâm-ı Nâili-i zârdan mı incindüñ

Nedendür ey ḥam-ı ebrû bu pîç ü tâb saña

346. Ve lehû Nâ' ilî

Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Cülûs edince ḥamel taḥtgâhına ḥurşîd

Berât-ı 'işreti rindânuñ oldu hep tecdîd

Mezâḳ-ı rûḥa 'aceb neş'e-i dü-bâlâdur

Neşât-ı mevsim-i nev-rûz u şâdi-i meh-i 'îd

Mişâl-i şîşe-i billûr-ı âftâb olamaz

Bu faşl içinde ḥicâb-ı keder hevâda bedîd

345. Haluk İpekten (1990), *Nâ' ilî Dîvânı*, Ankara: Akçağ Yay. G. 9. s.160.

345. 3, Bu beyitten sonra *Nâ' ilî Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Yeter harâbî-i rindâna bir nigh sâkî

Girân gelirse eger cām-ı pür-şarâb sana

345. 4a, meserret: sirâyet D.

346. *Nâ' ilî Dîvânı*, G. 30. s. 168.

346. 3b, ḥicâb-ı: sehâb-ı D. / Bu beyitten sonra *Nâ' ilî Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Meger ki sîne-i uşşâkî tâze nev-hatlar

‘Aceb mi kesb-i dimāğ etse bādeden rindān
Ki irdi neşr-i şemīm-i bahār[a] faşl-ı cedīd

Harābıyuz o meyūñ Nā’ilī ki cūr‘asıdur
Şabāh-ı haşre dek ārām-ı hātır-ı Cemşīd

347. Ve lehû Nā’ilī
Mef‘ülü fā’ilātü mefā’ilü fā’ilün

Ehl-i dile tokunma kim āzārı saht olur
Bezm olsa hāk her ne kadar hārı saht olur

İtmez rakīb-i dīve eşer āh-ı tīşe kār
Kāfir bināsıdur der ü dīvārı saht olur

Olmaz güşāde girye ile kārı ‘āşıkūñ
Kan ağladukça ‘ukde-i efgārı saht olur

Aldanma reng-i rüyına ey hām-ı dest-i āz
Naḥl-i ḥadīka-i emelūñ bārı saht olur

Dil-ber ne deñlü nāzük ü nerm olsa ol kadar
Sūdāgerān-ı ‘aşkına bāzārı saht olur

Hikmet bu kim daḳīka-şināsān-ı encüme
İtmez felek müsā‘ade her kārı saht olur

Olma firīb-hurde-i iḳbāl-i rūzgār
Ey Nā’ilī şakın hele idbārı saht olur

Duhān-ı āh ile eyler benefşeżār-ı ümīd

346. 4. Bu beyitten sonra *Nā’ilī Dīvānı*’nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

O bāğ-ı huld-ı ma‘ānīde kim ola şeb ü rüz

Nevā-yı bülbül ü āheng-i nağme-i Nāhīd

347. *Nā’ilī Dīvānı*, G. 49. s. 176.

73b

348. Ve lehû Nâ'îlî

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Söyledür nâz ile ruhsârını gül gül mi ider
Bilmezüz gül mi ider mey seni bülbül mi ider

Süzilüp nîm kadeh bāde ile meclisde
Yoksa mestāne gözüñ kaçd-ı tegāfûl mi ider

Dağıdur kendüyi bir āh ile zülfüñde gönül
Rind-i āvāre-reviş fikr-i taḥammül mi ider

Büy-ı zülfüñ ki ala ḥavşala-i bād-ı bihişt
Şiken-i ṭurra-i ḥavrāya tenezzül mi ider

Nâ'îlî ḥātıra-i bîm-i każā yok bizde
Rind-i āgāh bu ma'nāda te'emmül mi ider

349. Ve lehû Nâ'îlî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Bu mâtemgāhda feryād-ı ḥayret reh-zen olmuşdur
Hücüm-ı ğam tehî-sāz-ı dimāğ-ı şîven olmuşdur

Zemîn-i dilde kim vaqt-i ḥaşād-ı kışt-i mihnetdür
Cerāḥat tûde tûde dāğ ḥırmen ḥırmen olmuşdur

348. *Nâ'îlî Dîvânı*, G. 120. s. 207.

348. 3b, taḥammül: tecemmül D. / Bu beyitten sonra *Nâ'îlî Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Cana âşık nice dağ ursun o sūdāger-i nâz
Gevher-i cāngeh-i hicrāna taḥammül mi ider

348. 4a, zülfüñ alalı: zülfün ki ala D.

349. *Nâ'îlî Dîvânı*, G. 124. s. 208.

349. 1a, feryād-ı: feryāda D.

349. 2a, vaqt: fırsat M.

Tehî-dest-i taleb kām-āver olmaz Māh-ı Ken'āna
Züleyhānın da dest-āvizi çāk-i dāmen olmuşdur

Ne çāpük-dest sayyād-ı perīşān-dānedür zülfün
Ki biñ yirde ruḥ-ı pür-ḥālūne dām-efken olmuşdur

Ne efsunkār olur ey Nā'ilī şî'rūñ ki nazmuñda
Zebān-ı reşk-i mu'cizkār-ı ma'nī elken olmuşdur

350. Ve lehû Nā'ilī
Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

İncinme cevrine daḥı ol māh tazedür
Bilmez nevāziş-i dili billāh tazedür

Gözler görüp o māhı kulaḳlar işitmesün
Güft [u] şenīdi 'āleme her gāh tazedür

Ol māh-ı nev raḳīb ile yābāna gitmesün
Bilmez ne olduḡın ḥaṭar-ı rāh tazedür

Bīgānelerle cünbişi ol māh-ı nev-resūñ
Āha ḥavāle eyler idüm āh tazedür

Ḳayd-ı ḥayāt-ı ḥüsndür ey Nā'ilī o ḥaṭ
Ḥaṭ taze ḥüsn taze o [nev-]cāh tazedür

349. 5a, nazmuñda: lafzından D.

350. *Nā'ilī Dīvānı*, G. 76. s. 188.

350. 2a. işitmesün: işitmemiş D.

350. 5, *Nā'ilī Dīvānı*'nda bu beyitin yerinde şu beyitler bulunmaktadır:

Olmuş berāt-ı hüsnüne kayd-ı hayat o hatt

Hatt taze hüsn taze o nevcāh tazedür

Ey Nā'ilī sakın dem-i serd-i hezārdan

İncinme cevrine dahi o mān tazedür

351. [Maṭla']

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Nedür bu kec hareket râst söyle sultânüm
Felek misün a benüm pâdşâh-ı devrânüm

74a

352. Ve lehû Nâ'ili

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

'Ukde-i hâtıruñ ol tırta-i pür-tâba mıdur
Yoksa ey bād perîşâni-i aḥbâba mıdur

Nazaruñ yârda sen secdede zâhid bilsek
Bu teveccüh ḥam-ı ebrûya mı miḥrâba mıdur

Telḥ-kâm-ı ğamum ol deñlü ki bilmem sâķī
İçdüğüm bâde mi zehr-âbe mi ḥün-âbe midür

Bu tegâfûl nedür ey baḥt gel inşâf eyle
Yoksa taklîdüñ o ser-mest-i şeker-ḥ'âba mıdur

Bu fenâ lüccede ey Nâ'ili-i ser-geşte
Gûşe-i hâtıruñ envâca mı gird-âba mıdur

353. Ve lehû Nâ'ili

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Dîde-i cân ile ḥüsnüñ ki temâşâ iderüz
Cismümüz mazhar-ı envâr-ı tecellâ iderüz

Feyz-i tevḥîk-i maḥabbetle murâd itsek eger
Ḳays[ı] dâmen be-kef-i maḥmil-i Leylâ iderüz

351. Mecmuada "Müfred" başlığıyla verilmiştir.

352. *Nâ'ili Divânı*, G. 84. s. 192.

353. *Nâ'ili Divânı*, G. 153. s. 221.

Bizüz ol 'aşık-ı kullāb-naẓar kim dilesek
Yūsufı dest-be-dāmen-i Züleyhā iderüz

Bizüz ol maştaba-i feyẓ ki şahbāmuz ile
'Aşkı sāğar-be-kef-i küçe-i sevda iderüz

Nā'ilī neş'e-i pür[-zür-ı sühanla] dehrün
Haşre dek bezmini müstāğni-i şahbā iderüz

354. Ve lehû Nā'ilī
Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Dil-i zāruñ ki derdüñ sâkin-i Beytü'l-hazen bilmez
Ne ẓanlar dökdügin ol Yūsuf-ı gül-pîrechen bilmez

O gül-ruhsâr nahl-i tâzedür gülzâr-ı âlemde
Henüz âzâr-ı dest-i bâğbân u hârken bilmez

Ciger-kāvân-ı 'aşka âteş-i dilden haber ver kim
Bu kûha tîşe kâr itmez bu kârı Kûhken bilmez

Göñül kim rişte-ber-pā murğ-ı ders-âmûz-ı hayretdür
Ser-i zülfünden ayrılmaz temâşâ-yı çemen bilmez

Bakup ol hâle şorma Nā'iliden nâfesin hâlin
Bu derd-i hayret-efzâyı ciger-hûn olmayan bilmez

353. 4, Bu beyitten sonra *Nā'ilī Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

O hekim-senc-i hayâtız bu şifâhâned kim
Derd-i aşkı revîş-âmûz-ı Mesîhâ ederiz
Elimizden ne gelir eyleme gamzen bîdâd
Şâh-ı iklim-i kazâdan kime şekvâ ederiz

353. 5a, pür[-zür-ı sühanla]: پیروز M.

354. *Nā'ilī Dîvânı*, G. 162. s. 225.

354. 4, Bu beyitten sonra *Nā'ilī Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Dil-i âteş-nefes kim meclis-efrûz-ı mahabbetdür
Zebân-ı nâlesin hunyâgerân-ı encümen bilmez

74b

355. Ve lehû Nâ'ilî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Döyer mi nâzına diller kırışme-sâz olıcağ

Kim istemez o cefākārı dil-nevâz olıcağ

Ne hırmen-i dil ü ne hānmān-ı şabr kalur

Nigāh-ı germi gibi berķ-i cān-güdāz olıcağ

Alur mı dil nigh-i iltifātından vāye

Teğāfüle bu kadar ruḥṣat-ı cevāz olıcağ

O şāh-ı ḥüsn ile āsān olurdu söyleşmek

Teğāfüle nighi tercemān-ı nāz olıcağ

Ne söylesün görüp ol şūḥı Nâ'ilî 'uṣṣāk

Deger mi āhdan el ruḥṣat-ı niyāz olıcağ

355. *Nâ'ilî Dîvânı*, G. 193.

355. 4b, Teğāfüle nighi: Teğāfülāne nigh D.

356. Ve lehû Nâ'ilî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Çāk itdi cāmesin atılup cūybāra gül
Beñzer ki yandı āteş-i āh-ı hezāra gül

Birbirine muķārin olup ittiḥād-i ḥüsn
Virdi güle bahār leṭāfet bahāra gül

Ḥün oldı bağır reşk-i 'izāruñla 'ākıbet
Düşdi çemende ḥancer-i ser-tiz-i ḥāra gül

Bir āl perde çekdi 'araķ-riz-i şerm olup
Gül-berg-i āftāb-ı ruḥuñdan 'izāra gül

Düşdükçe ḥāk-i pāyüñe bī-tāb-ı reşk olur
Rüy-ı niyāz-ı Nā'ili-i ḥāksāra gül

356. Sadece beş beyiti mecmuaya alınan bu şiir *Nâ'ilî Dîvânı*, G. 230. s. 255'te "Müzeyyel der medh-i Şeyhü'l-İslām İbn-i Şeyhü'l-İslām Yahya Efendi" başlığı altında on beş beyitlik müzeyyel gazel olarak yer almaktadır. Gazelin mecmuaya alınmamış olan beyitleri şunlardır:

Gülzârı feyz-i nâmiye encümen-nazîr edip
Döndü nihâl ile şecer-i şu'le-bāra gül
Attār gibi aldı nefes andelîrden
Verdi çemende tablaların rûzgāra gül
Artırdı nāz u nahveti gülşende güyiyā
Yüz sürdü ḥāk-i pāy-ı hudāvendigāra gül
Yahyā Efendi hazreti kim mihr-i şefkati
Hārāya feyz-i gevher eder hārzāra gül
Bezminde dāverā ki edeb gülsitāmidur
Çok gonçe zîr-i perdeden eyler nezāre gül
Mihre tasaddur eyledi vaz'-ı cebîn ile
Bezminde cāy-ı hādîm-i hidmet-güzāra gül
Düşdükçe ḥāk-i pāyine bītab-ı reşğ olur
Rüy-ı niyāz-ı Nā'ili-i şermsāra gül
Hemderd olup o bîdile geldikçe ser-be-pîş
Bîdād-ı hārdan kapına i'tizāra gül
Āzār-ı zahm-ı hār ile pür-hün iken dili
Bulmaz recā-yı merhem için nutķa çāre gül
Nakkāş-ı kârgāh-ı kader kısr-ı bağda
Yazdıkça nev-be-nev safahāt-ı bahara gül
Her dem bāhar-ı ömrün ola reşğ-i Çārbāğ
Ol vakte dek ki mihri ola bu bağ-ı çāra gül

356. 5a, olur: olup M.

356. 5b, ḥāksāra: şermsāra D.

357. Ve lehû Nâ'îlî

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Femine gonçe dedükçe olur ebkem ne disün

Yokdur ol gonçe-i nev-ḥastede fem ne disün

Cünbiş-i kâmetine cilve-i reftârına dil

Dimesün âfet-i âsâyiş-i 'âlem ne disün

Sîne-rîşân-ı tegâfûl senüñ ey tîğ-i nigh

Dimesün zaḥmına dâğ-ı dile merhem ne disün

Girye-kârân-ı cihân sūhte gördükçe seni

Mā-cerā-düşmen olur saña dem-ā-dem ne disün

Nâ'îlînin işidüp zemzeme-i güftârın

Bülbülümdür dimesün ol gül-i ḥurrem ne disün

75a

358. Ve lehû Nâ'îlî

Mef'ûlû fâ'îlâtü mefâ'ilü fâ'îlün

Bir vecche nâzır ol ki nazîri bulunmaya

Bir zülfe beste ol ki esîri bulunmaya

Aḥsente ol gedā-yı taḥammül be-düşa kim

Yansa cihân içinde haşîri bulunmaya

La'net o ḥ'ân-ı luṭfa ki erzāle vakf ola

Ehl-i dilüñ ḥamîr ü faṭîri bulunmaya

357. *Nâ'îlî Divânı*, G. 275. s. 274.

357. 1b, fem: ḥam D.

357. 4a, cihân: ciğēr D.

357. 4b, saña: eşk-i D.

358. *Nâ'îlî Divânı*, G. 317. s. 293.

Bî-behredür fenâdan o kim deyr-i 'âlemün
'İsî-i âftâb-mesîri bulunmaya

Ġırbâl iderse cismi müjeñ sūziş-i ciger
Peykân-ı sahtın âb ide tîri bulunmaya

Vermem bihişte Nâ'iliyâ ben o bezmi kim
Sâkîleri cüvân ola pîri bulunmaya

359. Ġazeliyyât-ı Vecdî
Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Ġam-ı zülfüñle âhumdan k'ola dūd-ı derün peydâ
İder destâr-ı 'aşka sünbül-i bâğ-ı cünün peydâ

Şu deñlü dâğ dâğ oldu derünüm eylesem girye
Olur vâdî-i hasretten hezârân cüy-ı hün peydâ

Düşerse katre-i hün-âbe-i dâğum gülistâna
Olur şâh-ı gül üzre gönçe-i ter lâle-gün peydâ

Hezârân dil ham-ı zülfüñde giryândur n'ola olsa
Çemenzâr-ı ruhuñda berg-i şeb-büy-ı füsün peydâ

Düşer geh seng-lâh-ı nâza geh küh-ı cefâya dil
Olur Ferhâd-ı 'aşka her zamân bir Bîsütün peydâ

Bu tâze şî'r-i Vecdîye nazîre söyleyen evvel
Dil-i pür-feyz ü tab'-ı pür-me'ânî eylesün peydâ

359. Eşref Yanmaz (1995), *Vecdî, (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni)*, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, G. 1. s. 54.

359. 2a, derünüm: derün ki D.

359. 3, Bu beyitten sonra *Vecdî, (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni)*nde olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Gehi cevân-gâh-ı şü'le-i 'ışk-ı cünün iken

Ne mümkün şahn-ı dilde ola hâşâk-ı sükün peydâ

359. 5a, Düşer geh seng-lâh-ı nâza geh küh-ı cefâya dil: Düşerse seng-lâh-ı nâza ger güy-ı niyâz-ı dil D.

360. Ve lehû Vecdî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

N'ola zülfüñden itseñ bend-i bî-tedbîrden feryâd

Dil-i Cibrîl ider ol bî-emân zencîrden feryâd

Beni sūzān ider berķ-i figānum çarķa kār itmez

Şeb ü rûz itdügüm feryâd-ı bî-te'şîrden feryâd

Bize her rûz lâ-büd bir cefâ-yı nev olur rûzî

Dil-i erbâb-ı 'âşķa bâziş-i takdîrden feryâd

Hezārān va'd ider incāza geldükde zühûr itmez

Baņa ıflāne vaz' eyler bu çarķ-ı pîrden feryâd

Dutardı nālemüz eyvān-ı çarķı ser-be-ser Vecdî

Halāşa çāre bulsa zülf-i 'ālem-gîrden feryâd

75b

361. Ve lehû Vecdî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

İtdi dil rûyuña rûyuñ dil-i sūzāna ḥased

İtdiler birbirine şu'le vü pervāne ḥased

Cān fedā-yı nigeḥi oldı [vü] ten ḥāk-i reḥi

Eyledi cān bedene reşk ü beden cāna ḥased

Raḥne-i erre kanı şerḥa-i müjgān kanı

Dil-i şad-pāreme eylerse n'ola şāne ḥased

360. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 7. s. 62.

360. 2, 3, Bu beyitten sonra *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*)'nde olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Tayanma zoruña ey 'aql kim vādî-i 'ışķ içre

İder şîr-i jiyān ser-pençe-i naḥcîrden feryâd

360. 3a, olur rûzî: eder peyda D.

360. 3b, 'âşķa bâziş-i: 'ışķla nāziş-i D.

361. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*). G. 6. s. 61.

Rûyuña germ nigāh itdügi te'şîr itmiş
Kuvvet-i tâli'-i hürşîd-i dıraḥşāna ḥased

Eyle maḥsūd beni ruḥşat-ı pā-bûsuñla
Niçe bir eyleyeyin gūşe-i dāmāna ḥased

Tā cünün itdi seni lāyık-ı bend-i kākül
Saña çok 'ākıl ider ey dil-i dīvāne ḥased

Bu gazel zīver-i mecmū'a-i yārān olalı
Düşdi ey Vecdi niçe defter-i dīvāna ḥased

362. Ve lehû Vecdî
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Eşküm firāk-ı la'l ile Ceyḥūna nāz ider
Âhum hevā-yı zülf ile gerdūna nāz ider

Sīnemde ârzū-yı temāşā-yı ḥāl ile
Dāgum hemīşe lāle-i pür-ḥūna nāz ider

İtdükçe baḥş derd [ü] belā-dīdegān-ı 'aşk
Şerḥ-i ḡamum ḥikāyet-i Mecnūna nāz ider

Yā Rab ne ṭurfe fitne-i 'ālī-cenābdur
Ol ḡamzeler ki siḥr ile efsūna nāz ider

Vecdî ṭabī'atüm eşer-i feyz-i 'aşk ile
Bir şūḥdur ki neşr ile maẓmūna nāz ider

363. Ve lehû Vecdî
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Luṭf-ı felek kim illere ābı şarāb ider
Dil-teşne-i maḥabbete baḥrı serāb ider

362. *Vecdî, (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni)*, G. 10. s. 65.

362. 5b, neşr ile: şî're vü D.

363. *Vecdî, (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni)*, G. 11. s. 66.

Ėamdan egerçi herkes alur hışse lîk çarh
Hep baña cān-güdāz olanı intiḥāb ider

Ger āh idersem āhumı gerdūn-ı şīvekār
Ser-maṭla'-ı sitāreme ebri ḥicāb ider

Şad āferīn sehā-yı ġalaṭ-baḥş-ı dehre kim
Nā-dāna luṭfı cevri baña bī-hisāb ider

Vecdī taḥammül eyle sipihrüñ cefāsına
Bir gün olur kim eyledüğinden ḥicāb ider

76a

364. Ve lehû Vecdī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Ėamze bī-raḥm olduğu müjgānlarından bellidür
Tîġ-ı ḥūn-āşām naḳş-ı cevherinden bellidür

Mest olup 'uşşāk ile nāz u niyāz itdükleri
Ḥūn-çekān dāmān-ı ḥūnīn ḥancerinden bellidür

Ḳa'be-cūyān-ı maḥabbet Hızrı reh-ber eylemez
Secdegāh-ı ehl-i dil ḥāk-i derinden bellidür

Kelle-i pür-dāġa zülfi sāye-baḥş olsa n'ola
Lāyık-ı tēc-ı şehenşāhī serinden bellidür

Ėh-ı gerdūn-sā yeter sūz-ı derūnumdan nişān
Ėteş-i pūşīde dūd-ı micmerinden bellidür

Ḥāl-i ruḥsārından añla ḥālūmi itme su'al
'Ėşıkuñ baḥt-ı siyāhı aḥterinden bellidür

363. 3b, ebr-i: ebri D.

363. 4a, dehre: çerhe D.

364. *Vecdī*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 16. s. 71.

364. 1a, bī-raḥm: pür-ḥışm D.

Āferīnler ṭab‘-ı Vecdī-i sūḥan-perdāza kim
Āb-ı rūy-ı ehl-i dil nazm-ı terinden bellidür

365. Ve lehû Vecdî

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Şebistân-ı ğamem bezmümde şem‘-i enverüm yokdur
Fenâ dünyâda ya‘nî bir müsellemler dil-berüm yokdur

Serinde herkesün bir gönçe-i sîr-âbı [var] şimdi
Benüm bâğ-ı cihân içinde bir berg-i terüm yokdur

Ne bir zaḥm-ı nigâhem ne esîr-i zülf-i müşkinem
Anuñçün şaff-ı ser-bâzâr-ı ‘aşk içre yirüm yokdur

Zer-i ḥālîş-‘ayâr itdi dili iksîr-i ‘aşk ammâ
Ele alur anı bir dil-ber-i sîm[î]n-berüm yokdur

Yanup hicrân ile şem‘-i ğam oldum vaşl yâd itmeyem
Metâ‘-ı şeb-pesendem şubḥa lâyıḳ gevherüm yokdur

Nice feryâd idüp çâk-i girîbân itmeyem ben kim
Yanumda sâki-i gül-ruḥ elümde sāğarum yokdur

Sitanbûla o deñlü ârzû var dilde ey Vecdî
Uçardum bulsam ammâ n’eyleyem bâl u perüm yokdur

366. Ve lehû Vecdî

Müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün

Rûyuña eylesem nazar reng-i ḥayâ nikâb olur
Gör ne siyâh-sitâreyem nûr-ı nigeḥ ḥicâb olur

Āyine içre baksa ger ‘aksini ḥoy-feşân ider
Tâb getürmez âftâb bir nigeḥine âb olur

365. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 19. s. 75.

366. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 21. s. 77.

Şanma derinde itdügün nâleler eylemez eşer
Her ne du'â ki eyleseñ Ka'bede müstecâb olur

Maḥv-ı vücūd iden ider cānını maḥz-ı nūr-ı 'aşk
Arada ḥā'il olmasa sāyede āftāb olur

'Aşk ile virdi Vecdiye zevk-ı sürūr giryesi
Dilde bu neşve var iken āb daḥı şarāb olur

76b

367. Ve lehû Vecdî

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Ṭūfân-ı sirişküm dime cüş-ı yeme beñzer
Bağ çeşmüme dāmānuma deryâ neme beñzer

Bu ḥüsn ile insāna yakın olmasını gör
Pek az bulunur böyle perî ādeme beñzer

Mey-ḥānede bî-kayd sifāl ile mey içmek
Ne meclis-i Dārāya ne bezm-i Ceme beñzer

Zencîr-i maḥabbet çekerek geldi cihāna
Mecnûn ile dīvāne gönül tev'eme beñzer

Ḥûn saçduğunu şaymadılar geçmedi giryen
Ey dîde-i ter naqd-i sirişkün keme beñzer

Hep 'aşk ile hem-meclis olan ehl-i cünündür
'Aql ol ḥarem-i ünsde nâ-maḥreme beñzer

Takṣîm idicek Zühre bu şi'ri didi 'İsî
Bu nazm eşer-i Vecdî-i mu'ciz-deme beñzer

368. Ve lehû Vecdî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Ey dil ham-ı gîsû-yı ruḥ-ı yârda kalduñ
Kayd-ı şanem [û] 'ukde-i zünnârda kalduñ

Ey cân yolına çıkmâğa kâdir mi degülsin
Kim ḥasret ile sîne-i efgârda kalduñ

Ey dîde bakup rûyına ḥatṭuñda ilişdüñ
Gül ister iken keşmekeş-i ḥârda kalduñ

Ey bülbül o gül zîb-i ser-i bü'l-heves oldı
Sen bî-ḥaber efgân ile gülzârda kalduñ

Ey 'aql baña rehber idüñ semt-i ḥalâşa
Sen de tutulup zülf-i siyehkârda kalduñ

Ey kadd-i dü-tâ geçmedüñ ebrû hevesinden
Geç tîr gibi dest-i kem[â]ndârda kalduñ

Ey ḥüsn-i edâ ehl-i süḥan hep saña müştâk
Sen Vecdî-i hoş-ṭab' [u] hoş-âşârda kalduñ

369. Ve lehû Vecdî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Sînede bir şûḥ-ı mest ü kec-külâh ister gönül
Bâ'îş-i âh-ı nedâmet bir günâh ister gönül

368. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 35. s. 93.

368. 1a, ham-ı: gam-ı D.

368. 4b, Sen bî-ḥaber efgân ile: Sen gül diyerek gûşe-i D.

369. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*). G. 36. s. 95.

Sāyeveş pā-māl [ü] Mecnūn gibi meftūn olmağa
Serv-kaḍ bir dil-ber-i āhū-nigāh ister gönül

Gülşen-i dehrūñ güline sūnbūline kim baķar
Rūy-i āl [u] ṭurra-i zūlf-i siyāh ister gönül

Olmış iken nā'il-i kemter nigāh-ı iltifāt
Ruḥṣat-ı būs [u] kenārı gāh gāh ister gönül

Eski rüsvālīķlar ey Vecdī gelüp yāda yine
Nām [u] neng-i 'işmeti itmek tebāh ister gönül

77a

370. Ve lehū Vecdī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Nigāh-ı mest mi tīg-i kaḗa mıdur bilmem
Bürehe ḥanceri kaşdı baña mıdur bilmem

Esir-i kākūlinūñ ıztırābına bā'is
Nesim-i āh mı bād-ı şabā mıdur bilmem

Beni getürmez o her-cāyi yādına hergiz
Lisān-ı 'aşķda nāmum vefā mıdur bilmem

Ruḥında ḥālī mi yoksa nezāreden kalmış
Sevād-ı çeşm-i dil-i mübtelā mıdur bilmem

Dem-i Mesīḥ o lebūñ ḥandesi midür Vecdī
Senūñ sözūñdeki ḥüsn-i edā mıdur bilmem

369. 2, Bu beyitten sonra *Vecdī*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*)'nde olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Şem'-i bezm-i derd ü mihr-i rüz-ı ğam bir dil-beri

Ārzū eyler ne ḥurşid ü ne māh ister gönül

Ol büt-i 'ālī-cenāb-ı serkeşūñ bilmez miyim

El irişmez vaşlına ammā ki āh ister gönül

370. *Vecdī*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 39. s. 98.

371. Ve lehû Vecdî

Mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn

Mestâne dili meclis-i rindâna getürdüm
Bir bülbül-i şûrîde gülistâna getürdüm

Efsûn ile şemşîrin alup ğamze-i mestûñ
Hıfz itmek için sîne-i 'uryâna getürdüm

Bî-minnet-i Hızr-ı güzêr-i vâdî-i zulmet
Ser-çeşme-i hayvânı leb-i câna getürdüm

Erbâb-ı şafâ ile idüp 'işrete âğâz
Dest-i emeli çâk-ı girîbâna getürdüm

Bir dürr-i girân-mâye ğazel baħr-ı beyândan
Hâk-i kâdem-i kâdr-şinâsâna getürdüm

İtlâf-ı güher eylemedüm nazm ile Vecdî
Bir kândan alup gevheri bir kâna getürdüm

372. Ve lehû Vecdî

Mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn

Dil virdüm anuñ zülfine tûl-i emel aldum
Âzâde iken zevkî deġiřdüm kesel aldum

Ser-bâzlıġum şâhididür zülfî başumda
Ben ma'reke-i 'aşk-ı cüvânânda tel aldum

Sâķînüñ elin öpdüm olup şeyh-i ħarâbât
İller ayaġın öpdüġi âdemden el aldum

Ey tîrini sînemde görüp reşk iden aħbâb
Çok görmeñ anı baña ki câna bedel aldum

371. *Vecdî, (Hayatı, Edebi Kişiliġi ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni)*, G. 41. s. 100.

372. *Vecdî, (Hayatı, Edebi Kişiliġi ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni)*, G. 43. s. 102.

İl düğmelerin çözdü ben emdüm leb-i la'lin
Kân açdı 'adû gerçi ki ben mâ-hasal aldum

Virdüm yolına nağd-i dil ü cân-ı 'azîzi
Yüsuf gibi bir mişli bulunmaz güzel aldum

Teslîmdür erbâb-ı sühan şî' rûme Vecdî
Meydân-ı ma'ânîyi bugün bî-cedel aldum

77b

373. Ve lehû Vecdî

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Nice vaşf itsün o şühî dil-i hoş-dem ne disün
Mişli yok beñzedecek hüsni müselleme ne disün

Ne niyâza mütehammil ne recâdan maḥzûz
O perîye nice söz söylesün âdem ne disün

Her kişi dil-berinüñ lutfını vaşf itdükde
Ey cefâ-cû dil-i bî-çâre-i pür-gam ne disün

Nâmına mürde iken virdi ḥayât-ı ebedî
Âb-ı ḥayvân dimesün bâdesine Cem ne disün

Ḳomasun söz yiri 'icâz-ı süḥanda Vecdî
Böyle mu'ciz-nefese 'İsi-i Meryem ne disün

374. Ve lehû Vecdî

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Benümdür nevbet-i feryâd bülbüller ḥamûş olsun
Fiğānum ehl-i 'aşka mâye-i cûş [u] ḥurûş olsun

373. *Vecdî, (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni)*. G. 50. s. 110.

373. 5a, Ḳomasun: Ḳomadun D.

374. *Vecdî, (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni)*. G. 53. s. 113.

Dirîğ itme dil-i mehcûrdan cām-ı mey-i vaşluñ
Yeter çekdi humâr-ı ğam biraz da bâde-nüş olsun

Gelüp menşûr-ı haţ men‘ eyledi ‘uşşâkı la‘linden
Yasâğ oldı şarâba hâţır-ı zühhâd hoş olsun

Dil-i ‘uşşâk şaf şaf muntazırdur nağd-i cân der-kef
Nihâl-i kıdd-i mevzûnuñ yine cılve-fürüş olsun

Baña ta‘n itdügi bir bir gelür hep yâdına Vecdî
Benüm gibi hele Râmî de derd-i ‘aşka düş olsun

375. Ve lehû Vecdî

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

Şafâsın görmemişsin zâhid inkâr itme meydür bu
Nümüdâr-ı havâşş-ı cümle eşyâ turfe şeydür bu

Revâcı germdür şayf u şitâda kâsid olmaz hîç
Metâ‘-ı nev-bahâr-ı revnağ-ı bâzâr-ı deydür bu

Tarâvet-bağş u zîb-efzâ-yı bezm-i bâğ-ı şâhândur
Muhaşşal âb-rû-yı meclis-i Dârâ-yı Keydür bu

Değişmem la‘l-i nâba katresin şahbâ-yı hoş-rengüñ
Bu âb [u] tâb ile yâkût-ı rummânîden eydür bu

Revâdur itse yârân tab‘uma pey-revlik ey Vecdî
Ki vâdî-i sühanda maḥrem-i ferhunde-peydür bu

375. Vecdî, (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni). G. 54. s. 114.

375. 3a, bezm-i bâğ-ı: bâğ-ı bezm-i D.

78a

376. Ve lehû Vecdî

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

'Uşşâk-ı zârı kırmada hatt-ı siyâh-ı nev
İmdâd hüsne geldi yine bir sipâh-ı nev

Ey kîne-cû bu eski bakışlar degül bize
Çeşm-i siyâha ola mübârek nigâh-ı nev

Ğamzeñ ki tâze şerhamı câna ulaştırur
Âmed şud-ı nigâha açar şâhrâh-ı nev

Nev lâlezâr-ı dilde şalınsañ ne hûb olur
Kadd-i nev ü hırâm-ı nev ü cilvegâh-ı nev

Tecdîd-i 'özü-ğâhi ile dest-bûs için
Her dem gelür derûnuma fikr-i günâh-ı nev

Tâb-ı ruhuñla âteş-i ğam tâzelenmede
Tutsa 'aceb mi 'âlemi ger dūd-ı âh-ı nev

Vecdî o mäh-rüyuñ ele alsa zülfini
Her nâhun-ı benânı olur reşk-i mäh-ı nev

377. Ve lehû Vecdî

Mef'ûlü mefâ'ilün fe'ülün

Çekme yüzüñe niķâb-ı 'işve
Ey maţla'-ı âftâb-ı 'işve

Kimden okuduñ bu ders-i nâzı
Ey hatt-ı ruğun kitâb-ı 'işve

376. *Vecdî*, (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni). G. 55. s. 115.

376. 4a, hûb: havf D.

377. *Vecdî*, (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni), G. 57. s. 117.

377. 1a, yüzüne: ruhuña D.

Kim karşı turur nigāh-ı meste
Gelmiş gözine şarāb-ı 'işve

Şemşir-i tegāfūl ile ğamzeñ
Dünyâyı ider harāb-ı 'işve

Çeşmine getirdi h'āb-ı nahvet
Te'şir-i şarāb-ı nāb-ı 'işve

Müjde dil-i zāra dest-i ğamze
İtdi yine feth-i bāb-ı 'işve

Var mı dahı bir muhātab-ı nāz
Vecdīye midür hıtab-ı 'işve

378. Ve lehû Vecdī
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Şarāb köhne vü sākī-i hānde-rū tāze
Olursa eski deme n'ola ārzū tāze

O nev-resīde düşüp dillere yine oldı
Miyān-ı ehl-i maḥabbetde güftügü tāze

O kadd ü had ü haṭ-ı 'anberīn ne hoş düşmiş
Nihāl tāze vü gül tāze reng [ü] bû tāze

Nice taḥammül ider Türk-tāz-ı ğamzeye dil
Niyāz köhne zemīndür o kīne-cû tāze

Bu şî'r-i pāk ber-ā-ber degülse Bākīye
Budur tefāvüti Vecdī o köhne bu tāze

377. 4a, h'āb: hūb D.

378. *Vecdī*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 59. s. 119.

78b

379. Ve lehû Vecdî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Varursañ ey şabâ ol zülf-i şeb-gûna selâm eyle
Düşerse hem dil-i maḥbûs [u] maḥzûna selâm eyle

Şakınsun âteşümden nüh revâķın eylerüm sūzân
Beni incitmesün ey âh gerdûna selâm eyle

Yine deşt-i cünûn ḥâlî degüldür söyle şād olsun
Var ey feryād benden rûḥ-ı Mecnûna selâm eyle

Di biz çekdük ümîd-i mîve-i vaşlından ey eşk el
Yoluñ uğrarsa ger ol naḥl-i mevzûna selâm eyle

Haṭ-ı nev-ḥîze medḥin itdi fermân la'li ey Vecdî
Meded imdâda gelsün tâze maẓmûna selâm eyle

380. Ve lehû Vecdî

Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Dest urdı şabâ ṭurra-i tarrâr tağıldı
Fâş oldı ruḥı 'âleme esrâr tağıldı

Açılmadı pejmürde gül-i bâğ-ı ümîdüm
Eyyâm-ı ḥazân irdi vü ezhâr tağıldı

Qaldum şeb-i fûrkatde ğam-âlûd u bî-kes
Cem'iyet-i yârân-ı vefâdâr tağıldı

Dil naķd-i recâ ile olup kām-ḥarîdâr
Dellâl-i felek virmedi bâzâr tağıldı

379. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 63. s. 123.

379. 5a, nev-ḥîze: nev-ḥîzi D.

380. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 64. s. 124.

Olsa n'ola bülbül dil-i Vecdî ile hem-dem
Tab'um gibi berg-i gül ü gülzâr tağıldı

381. Ve lehû Vecdî
Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Feryâd-ı dil-i zâruma dem-sâz mı kaldı
Yâ keşf idecek derdümü hem-râz mı kaldı

İtdi nige hüñ 'âlemi esrâruma vâkıf
Sînemde nihân eyleyecek râz mı kaldı

Meydân-ı hevesde olacağ baña muķâbil
Şûrîde-dil-i 'âşık-ı ser-bâz mı kaldı

Cân nakdine hırş itmez isem n'ola ki dilde
Ėayra heves-i vaşluñ ile âz mı kaldı

Hem-râz olalı Ėamze-i mestâne-revişle
Çeşm-i siyehüñ bilmedüği nâz mı kaldı

Dil düşmek içün cûy gibi pâyına her dem
Kaddüñ gibi bir nağl-i ser-efrâz mı kaldı

'Âlemde leb-i la'lini vaşf itmede mâhir
Vecdî gibi bir nâdire-perdâz mı kaldı

79a

382. Ve lehû Vecdî
Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Dil-i çeşm-âşnâ sāmân ile bîğâne olmaz mı
Hemîşe mest ile ülfet iden mestâne olmaz mı

381. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 66. s. 126.

381. 6b, nağl-i: serv-i D.

382. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 69. s. 129.

Hevâ hoş her taraf gülzâr bülbül zâr gül hândân
Bu esbâb-ı cününü seyr iden dîvâne olmaz mı

Kenâr-ı âb u sâkî tâze [vü] mey köhne dil pür-şevk
Bu bezme tevbeler nuql [u] vera ' peymâne olmaz mı

Mey anda dil-ber anda cümle yârân-ı şafâ anda
Geçüp cennetden âdem sâkin-i mey-hâne olmaz mı

Sebû zânûda sâğar elde yâr âğûş-ı vuşlatda
Bu tarz-ı hâşla meclis 'aceb rindâne olmaz mı

Açılmış gül gibi pehlû ruh âteş-bâr olup meyden
Göñül hem bülbül-i şûrîde hem pervâne olmaz mı

Bu maşsûd-ı tabâyi' sözleri kandan bulursın sen
Küdûret virmeseñ Vecdî dil-i yârâna olmaz mı

383. Ve lehû Vecdî
Müfte' ilün mefâ' ilün müfte' ilün mefâ' ilün

Saňa dil oldu mübtelâ al haberüñ şahîhîni
Cürmümü ben didüm saňa al haberüñ şahîhîni

Hîç dile bend-i zülfden var mı halâşa ihtimâl
Kâküline toqun şabâ al haberüñ şahîhîni

Yok haberüñ ki hecr ile baňa ne eyledi felek
Gitdi bu cân-ı bî-nevâ al haberüñ şahîhîni

Çeşmi dimiş ki gamzenüñ merhamet oldu pîşesi
Eyleme i'timâd aňa al haberüñ şahîhîni

Böyle gâzel dinür diyen Vecdi saňa durûğ dir
Hep şu'arâya kıl şalâ al haberüñ şahîhîni

383. *Vecdî, (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni)*, G. 71. s. 131.

383. 5a, durûğ dir: durûğdur M.: durûğ eder D.

384. Ve lehû Vecdî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Tâ kim haţuñ ey mâh-cebînüm yüze çıkdı
Esrâr-ı dil-i zâr-ı hazînüm yüze çıkdı

Ruhsârûña haţ geldüğine ağlamam ammâ
Baht-ı siyeh-i ser-be-kemînüm yüze çıkdı

Ey gamze şakın fitne-i haţtında bulunma
Tîğ-ı ğazab [u] hancer-i kînüm yüze çıkdı

Eşk eyledi rûsvâ gam-ı haţtuñla beni hayf
Ebkâr-ı nihân hâne-nişînüm yüze çıkdı

Cûş itdi hevâ-yı haţ ile baħr-i tabî'at
Vecdî yine bir dürr-i şemînüm yüze çıkdı

79b

385. Ğazeliyyât-ı Tıybî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ey ruħuñ tâb-dih-i şem'-i fûrûzân-ı każâ
Devr-i hüsnuñde 'ayân âteş-i pinhân-ı każâ

Bî-haber küşte ider 'âşıkı tîğ-ı gamzeñ
Böyledür böyle ezel kâr-ı kader şân-ı każâ

Devr-i zülfüñde gam-ı çeşm-i siyeh-mestüñden
Pâ-be-zencîr gezer cümle ğazâlân-ı każâ

Şaydgâhuñda melâyik bile pervâz itmez
Çıkşa bî-cân çıkar qarşuña şîrân-ı każâ

384. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 70. s. 130.

385. *Divân-ı Tıybî Efendi (D1)*, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Y 0574, vr. 2b.; Halil İbrahim Bulan (1995), *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği (D2)*, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, G. 6. s. 18.

385. 1b, pinhân: nihan-ı D2.

Cem' idüp hâl ü haṭ u ğamze vü müjġānı ğamın
İtdi Ṭıybî dil-i şad pâresini kân-ı kâzâ

386. Ve lehû Ṭıybî
Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Dil 'aşkuña 'aşkun dil-i nālāna münāsib
Sāġar meye mey sāġar-ı mestāna münāsib

Hep hūn ile āmīhte-dür-dāne-i eşküm
Mercān düre dür sübḥa-i mercāna münāsib

Oldukça 'araḳ-rīz ruḥ-ı yāra nigāh it
Gül şeb-neme şeb-nem gül-i ḥandāna münāsib

Ḳurbānıyuz ol deşne-i zer mūy-miyānuñ
Ḥancer bile bil ḥancer-i bürrāna münāsib

Erbāb-ı maḥabbetde bu bir başḳa şafādur
Ġam āşıka āşık ğam-ı hicrāna münāsib

Ṭıybî gibi peymān-şiken-i zühd ü şalāḥuz
Peymāneye el hem ele peymāne münāsib

387. Ve lehû Ṭıybî
Müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün

Dil mey-i cām-ı sitemüñden ḥarāb
Ḥam-ḳad-i bergeşte vü ten hem ḥarāb

Ġamze-i bed-mest-i füsün-sāzdan
Ḥāne-i şad şeyḥ u berehmen ḥarāb

386. *Dīvān-ı Ṭıybî Efendi*, vr. 3b. ; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 9. s. 21.

387. *Dīvān-ı Ṭıybî Efendi*, vr. 4a. *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği* G. 12, s. 24

Nevha yeter hūn-ı şehīdān içün
Eyledi dünyāyı bu şīven harāb

Dem gele mebzūl ola şāyed şarāb
Mest ola maḥmūrlaruñdan harāb

Meclis-i hicrāna gerekdür raķīb
Būma gerekdür ola mesken harāb

Eyledi çok tīşe-i āhum şikest
Olmadı hāl-i dil-i düşmen harāb

Hāzır ol ey Tıybi-i bī-pā vü ser
Ġamze-i ser-mest ü ser-efken harāb

80a

388. Ve lehū Tıybī

Mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün mefā‘ılün

Gözi bīmār iken ġāretger-i cāndur nedür bā‘iş
Ne cān-āşūb baḥş-ı rūḥ-ı īmāndur [nedür] bā‘iş

Ḥayāl-i yār ile dil ittiḥād-ı tām bulmışken
Hilāl-i hecr ile dest [ü] girībāndur nedür [bā‘iş]

Giçerken ḥ‘āce-i esrār-ı ‘ālem zāhidi bilmem
Ġubār-ı ḥaṭṭ-ı la‘l-i yāre ḥayrāndur nedür bā‘iş

Perīşānlık dile derḥordur ammā ṭurra-i dil-ber
Daḥı dilden beter böyle perīşāndur nedür bā‘iş

387. 3b, Eyledi dünyāyı bu şīven harāb: Mest ola maḥmūrlaruñdan harāb D1.

387. 4, Bu beyit D1 ve D2’de yoktur.

387. 5a, hicrāna: hicrānda D1; D2.

387. 6a, tīşe-i: şīşe-i D2.

388. *Dīvān-ı Tıybī Efendi*, vr. 5b.; *Taybī Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği* G. 16. s. 28.

Dil-i Tıybîyi tatıyb itmemiş mi pîr-i mey-hâne
Bugün zühhâd ile mescidde giryândur nedür bâ'is

389. Ve lehû Tıybî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Visâl-i rüyuñ ile ibtihâc bulmak güç
Göñül ki hâne-i gamdur sirâc bulmak güç

Dem-i Mesîh ya âb-ı hayât-ı la'li gerek
Füsürde rûh-ı firâka 'ilâc bulmak güç

Olursa efser olur aña lâne-i murgân
Serinde Kays-ı ser-efkende tâc bulmak güç

Mesîh iseñ de göñül şâh-râh-ı tecrîde
Bu kayd-ı sūzen ile intihâc bulmak güç

Meger şarâb ile memzûc ola göñül Tıybî
Bu bezm-i siflede bir hem-mizâc bulmak güç

390. Ve lehû Tıybî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Feşânde-hûn derûn sîne sū-be-sū mecrûh
Şarâb-rîz olur olsa eger sebû mecrûh

Ciger harâret-i la'lûñle ser-be-ser sūzân
Beden cerâhat-i gamzeñle mû-be-mû mecrûh

Nigâh u gamzeñ ile şorma dil ü cân hâlin
Düşüp belâlara hâlâ o haste bu mecrûh

388. 5a, itmemiş mi: itmiş mi D1.

389. *Dīvân-ı Tıybî Efendi*, vr. 6a. ; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 17. s. 29.

390. *Dīvân-ı Tıybî Efendi*, vr. 6a.; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 18. s. 30.

390. 1a, derûn: ciger D2.

390. 3a, gamzeñle şorma dil ü cân hâlin: gamzeñle or cân ile dil aḥvâlin D2.

‘İlâc-ı zaḥmum ider çeşmi ġālibā olmuş
Ḥadeng-i āhum ile baḥt-ı kīne-cū mecrūḥ

İder ḥayālūñi āzürde pā-şikesti-i dil
Ḥazer olursa o mir’āt-ı şāf-rū mecrūḥ

Bitürdi yārelerüm hep yed-i ṭabīb-i ecel
Henüz cān-ı belā-dīde şekve-gū mecrūḥ

Zebān-ı ḥancer-i āhı sipihre tīz eyle
Olursa söyleşürüz Ṭıybiyā ‘adū mecrūḥ

80b

391. Ve lehû Ṭıybī
Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Rūz-ı ‘īd irdi oldı ‘ālem şād
Künc-i ġamda dil itmede feryād

Dil esīr-i firāk u cān maḥbūs
‘īd ile mümkün olmadı āzād

‘İdden vaşl-ı yārdur maḥşūd
Degül erbāb-ı ‘aşқа ‘īd murād

Bī-ruḥ-ı yār pāre degmez çarḥ
Kāle-i māh-ı ‘īdin itse mezād

‘İdde de yāri görmemiş Ṭıybī
Dimedüm ‘īdine mübārek bād

391. *Dīvān-ı Ṭıybī Efendi*, vr. 7a.; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 21. s. 34.

392. Ve lehû Tıybî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Açıldı gül irişüp faşl-ı dil-güşâ-yı bahâr
Nevâ-yı bülbülü germ eyledi hevâ-yı bahâr

Tena'um eyledi dîvân-ı gülşen aşhâbı
Simât-ı şâh-ı gül üzre olup şalâ-yı bahâr

Nesîm-i âh [u] gülistân-ı dâğ [u] cüy-yı sirişk
Mübârek ola cünûn ehline şafâ-yı bahâr

O gönçe-leble mey iç rûzgârdan kâm al
Nevâ-yı bülbül ile böyledür nidâ-yı bahâr

Raķīb dâmen-i cānānı aldı hâr gülî
Benümle bülbül[e] Tıybî budur 'atâ-yı bahâr

393. Ve lehû Tıybî

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Âhum ki bâğ-ı 'âlem-i 'aşka nesîm olur
Gülzâr-ı dâğ-ı sîneye feyz-i 'amîm olur

Gelse hürûşa kûlzüm-i hûn-âbe-i ciger
Her dîde bir şadefçe-i dürr-i yetîm olur

Cem'iyet-i derûnı dağıtmazdı rûzgâr
Bâ'îş hevâ-yı tûrra-i 'anber-şemîm olur

Sevdâ-yı kâmetüñle kıyâmet serümeddür
Hecr-i ruḥuñla cāna 'azâb-ı caḥîm olur

392. *Dîvân-ı Tıybî Efendi*, vr. 8b. ; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 25. s. 39.

392. 3b, şalâ-yı: nida-yı D1; D2.

392. 5a, gülî: gülüñ M.

393. *Dîvân-ı Tıybî Efendi*, vr. 9a. ; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 28. s. 43.

Elfâz-ı rûh-perver-i 'İsî niyâz ider
Tıybî ki la'l-i yâr ile gâhî nedîm olur

81a

394. Ve lehû Tıybî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Rakîb der-'akâb ol şûh-ı dil-sitân geçiyor
Ecel kazâda meded 'ömr ise hemân geçiyor

O bî-vefâya recâ-yı vişâl geçmedi âh
Cefâda ol dahı bahtumla tev'emân geçiyor

Garîb meclis-i gamda esîr olup kalduk
Ne şavt-ı nâle ne hûd nağme-i emân geçiyor

Bu rûzgârda kâm-ı dîl almadık bir dem
Gehî bahâr u hazân geh şitâ zamân geçiyor

Eyâ 'izâm-ı rimem-perverân-ı hâk-i niyâz
Garaż kıyâmet ise işte ol cüvân geçiyor?

Şadâkat ehline şaffu'n-ni'âl degmez iken
Hasûd şadr-ı mecâlisde kâm-rân geçiyor

Tedârük eyleyegör zâd-ı râhuñ ey Tıybî
Güzârgâh-ı fenâdan cihâniyân geçiyor

395. Ve lehû Tıybî
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

393. 5a, 'İsî niyaz: 'İsî'ye nâz M.

394. *Dīvân-ı Tıybî Efendi*, vr. 12a.; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 38. s. 55.

394. 2a, bî-vefâya: bî-vefâda D1; D2.

394. 2b, ol dahı bahtumla: oldı bahtum ile M.

394. 5. Bu beyit D1 ve D2'de yoktur.

395. *Dīvân-ı Tıybî Efendi*, vr. 13a. ; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*. S.

Yanumda ol şanem-i şüh-meşrebüm yokdur
Enīs ü hem-dem ü cām-ı leb-ā-lebüm yokdur

Figān figān ki bu çarh-ı le'im-perverde
Huşul-i kāma sebeb şa'd kevkebüm yokdur

Firāk-ı yār ile 'ālemden eyleyüp nefret
Sürür-ı maḳdem-i rüz u ğam-ı şebüm yokdur

Felek de ḥāşılı ḥayrān baḥş-ı kāmumda
Ki rüzgārda bir bellü maṭlabum yokdur

Su'al eyleme Tıybī ğamum ki bī-rūḥem
Yanumda ol şanem-i şüh-meşrebüm yokdur

396. Ve lehû Tıybī
Müfte'ilün müfte'ilün fā'ilün

Sırr-ı Cemi cāmdan aldık haber
Cāmını encāmdan aldık haber

Çāre imiş zehr-i ğam-ı dehr[e] mey
Rind-i mey-āşāmdan aldık haber

Dāmenini ḥārlar almış biz ol
Şüh-ı gül-endāmdan aldık haber

Vesvese-i ḥām imiş endişesi
Fākihe-i kāmıdan aldık haber

Dānesi hep merdümek-i çeşm imiş
Zülfdeki dāmdan aldık haber

395. 5a, bī-rūḥem: bī-tābem D2.

396. *Dīvān-ı Tıybī Efendi*, vr. 15a. ; *Tıybī Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 48. s. 66.

396. 3, Bu beyitten sonra *Tıybī Dīvānı* 'nda olup mecmuuda yer almayan beyit şudur:

Çok ser ü sāmānı tebāh itmiş
Gerdiş-i eyyamdan aldık haber

Künc-i ħarābāt[1] maḳām eylemiş
Ṭıybī-i bī-nāmdan alduḳ ħaber

81b

397. Ve lehû Ṭıybī
Mef'ülü mefā'ılü mefā'ılü fe'ülün

Eṭvār-ı perīřānumı mestāneler itmez
Dil cûş ideli 'aşḳ ile cānā neler itmez

Endīře-i vařluñda uçar murġ-ı dil-i zār
Her şüre-zemīn-i emele lāneler itmez

Bir böyle hü mā-şayd olan 'ankā-yı maḥabbet
Bāl ü perini zīnet-i vīrāneler itmez

İdrāk idemez zevḳ-ı leb-i la'lüñ o dil kim
Müjġānını ferş-i reh-i mey-ḥāneler itmez

Bī-bāde yaḳar 'āřıḳı sākī-i maḥabbet
Muḥtāc-ı mey ü gerdiş-i peymāneler itmez

Dārū-yı sitemle dili çeřmüñ ider iḥyā
Bīmārını minnet-keş-i bīġāneler itmez

Mu'tād-ı vefā eylemek ister seni Ṭıybī
Efkār-ı muḥālātını dīvāneler itmez

398. Ve lehû Ṭıybī
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Derd-i dil fürḳat-i la'lüñle füzündür sensüz
Mey içersem dil-i bī-tābuma ħündür sensüz

397. *Dīvān-ı Ṭıybī Efendi*, vr. 17a. ; *Ṭıybī Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kiřiliġi*, G. 62, s. 85.

398. *Dīvān-ı Ṭıybī Efendi*, vr. 17b. ; *Ṭıybī Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kiřiliġi*, G. 64, s. 88.

Eylesem geşt-i çemen fikr-i müjeñle cāna
Her çemen nîşter-i zaḥm-nümündür sensüz

Anı bir yirde mi ḳor şūriş-i zūlfūñ ey māh
Gerçi kim çāre-i dil şabr u sūkündür sensüz

Şad Felātūn ile hem-şoḥbet olursam bir gün
Sözleri māye-i sevdā-yı cünündür sensüz

Menzilüm tārem-i a'lāda iderse devrān
Dil-i mehcūruma bir pāye-i dündür sensüz

Yetiş ey çāre-i cān cānuma yetdi hecrūñ
Ṭıybı-i zār u belā-dīde zebündür sensüz

399. Ve lehû Ṭıybī
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Füsürde dāğ-ı temennā dehān-ı cān ḥāmūş
O āfetūñ ser-i kūyında bī-dilān ḥāmūş

Bahār-ı gülşen-i ma'nī ğarīb 'ālemdür
Çemende gülleri neşküfte bülbulān ḥāmūş

Ne 'arz-ı ḥāle meded var ne ḳurtuluş ğamdan
Dehān-ı ārzu ebkem fem-i emān ḥāmūş

Senūñle söyleşürüz bir dem ey cihān-āşüb
Bu 'arşagehde k'olurlar cihāniyān ḥāmūş

Bu tāb u tefle şaḳın zabt-ı āḥ kııl Ṭıybī
Humūm-ı ğam seni sūzān ider hemān ḥāmūş

398. 3a, ey māh: ammā D1; D2.

398. 5b, pāye-i: pare-i M.

399. *Dīvān-ı Ṭıybī Efendi*, vr. 19b. ; *Taybī Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 79. s. 102.

399. 2a, ma'nī: miḥnet D1; D2.

399. 5b, humūm-ı: semūm-ı D2.

82a

400. Ve lehû Tıybî

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Keşf-i rāz eyleyelüm ğamzeñe giryān olduk

Dil-i bî-tābda biñ zaḥm-nümāyān olduk

Özge cem' iyyete ser-ḥalka-i aşḥāb oldı

Dil düşüp zülfüñe Mecnūn-ı perîşān oldu[k]

Pençe-i miḥnete teslīm-i girībān yeter

Tıġ-i āhı çekelüm ber-zede-dāmān olduk

Bize bir cām bulunmaz bu fenā meykedede

Hūn-ı dil nūş idelüm ğamla ciger-kan olduk

Nazmumuz maḥzen-i esrār olur ey Tıybî

Biz ğubār-ı ḥaṭ-ı cānān ile ḥayrān olduk

401. Ve lehû Tıybî

Mefā' ilün fe' ilâtün mefā' ilün fe' ilün

Nevāziş-i dil ider yār-ı dil-firībüm yok

Marîz-i derd ü ğam u miḥnetem ṭabībüm yok

Göñül o zülfde ḥālī bu sīne-i pür-dāġ

Şiküfte gülşen-i derdem ki 'andelībüm yok

O şūḥ üstüme meclisde cür'a-rîz olmaz

Pelās-pāre-i rindīde naḳş-ı zībüm yok

400. *Dīvān-ı Tıybî Efendi*, vr. 21b.; Bu gazel *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*'nde yoktur.

401. *Dīvān-ı Tıybî Efendi*, vr. 22a.; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 83. s. 109.

401. 1b, derd ü: derde M.

Mey-i vişâl degül bezm-i yârda efsûs
Şarâb-ı telh-i cefâdan bile naşîbüm yok

Şeh-i serîr-i belâyem ne fâyide Tıybî
Ğama muķâbil olur leşker-i şekîbüm yok

402. Ve lehû Tıybî
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Câm-ı emel ümîdine nûş-ı sem eyledük
Ya'nî bu bezmgâhda def'-i ğam eyledük

Gâhî hayâl idüp lebüñi gâh 'ârîzuñ
Şad güne zevķ u şevķle 'ayş u dem eyledük

Dîvânegân-ı zülfüñ ile gice âh idüp
Zencîr-i kehkeşânı bile der-hem eyledük

Takrîr içün saña sitem-i tîğ-ı ğamzeñi
Her bir dehân-ı zaħm-ı dili ber-hem eyledük

Tıybî Fehîm ü Şehriyi yâd eyleyüp yine
Bu şi'r ile revânlarını ħurrem eyledük

82b
403. Ve lehû Tıybî
Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Ol şûha ki feryâd ile hem dâd ile geldüm
Dâd itmedi ancak yine feryâd ile geldüm

Me'yûs-ı kabûlem yine her çend o şûha
Geh tuħfe-i cân [geh] dil-i nâ-şâd ile geldüm

402. *Dîvân-ı Tıybî Efendi*, vr. 22a.; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 86. s. 113.

402. 4b, ber-hem: bir fem D1; D2.

403. *Dîvân-ı Tıybî Efendi*, vr. 24b. ; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 93. s. 123.

Dīvāneligüm şimdi zühūr eyledi yoḥsa
Ma‘nide cünün devrine Ferhād ile geldüm

Dehre beni rüsvā getüren ğamzelerüñdür
Zindān-ı ğama pençe-i cellād ile geldüm

Bu eşk ile āsāyiş-i ḥātır nice mümkün
Ṭūfān-ı ğama ḥāne-i ber-bād ile geldüm

Dünyāya ‘ademden olup āvāre-i zülfüñ
Hep āh-ı şabā sür‘at ile bād ile geldüm

Hall itmege esrār-ı lebüñ meclis-i ‘aşka
Ṭıybī gibi bir nādire-icād ile geldüm

404. Ve lehû Ṭıybī
Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Çemende lāle dil-i dāğ-dāğa reşk itsün
Ne lāle ğonçe-i mihr ol çerāğa reşk itsün

Güşāde gülleri ser-germ-i ‘ayş-ı maḥbübān
Bihişt şimdi sezā seyr-i bāğa reşk itsün

Pür oldu ḥün-ı cigerden bu demde lāyıkdur
Ki dīde eldeki ḥünin ayağa reşk itsün

Hased ki fikr-i dehānuñla oldu nā-peydā
‘Adem bile bu dil-i güm-sürāğa reşk itsün

Şu resme terk-i sivā kıl tecerrüd it Ṭıybī
Mesīḥi de feleküñ ol ferāğa reşk itsün

404. *Dīvān-ı Ṭıybī Efendi*, vr. 27b. ; *Ṭaybī Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 106. s. 139

404. 2b, sezā: bezm M.

404. 3b, ḥünin: gül-gün D1; D2.

404. 5a, sivā: hevā D1; D2.

405. Ve lehû Tıybî

Mefâ'ılün mefâ'ılün mefâ'ılün mefâ'ılün

İder bād-ı hāzān mehcūr āhır berg ü bāruñdan
Budur hāşıl senüñ de ey gül-i hod-rū bahāruñdan

Heme hūn-āb olurdı rīze-seng-i Bī-sütün ey dil
Bulaydı tīşe-i Ferhād ābın çeşmezāruñdan

Bugün kim cāna geçdi ol perīnūñ zahm-ı hicrānı
Tabībā sen de luṭf it geç 'ilāc-ı nā-güzāruñdan

O şūhuñ neş'e-i la'liyle mestüz haşre dek haḳḳā
Senüñ ey 'aşḳ memnūnuz şarāb-ı bī-humāruñdan

Bizi āvāre-i zūlf-i bütān itmektedir her dem
'Aceb āzürdeyüz Tıybî dil-i āşūftekāruñdan

83a

406. Ve lehû Tıybî

Mefâ'ılün fe'ilātün mefâ'ılün fe'ilün

O hūni sūz-ı dilüm āşkāre eylemesün
İderse küşte tenüm pāre pāre eylemesün

Vişāl-i dil-beri nā-mümkin olduḡın bildüm
Tabīb derd-i dile fīkr-i çāre eylemesün

Zamān haṭṭına 'āşık mı ḳor ḳarār çeşmi
Düşen bu lücceye ümmīd-i ḳara eylemesün?

405. *Dīvān-ı Tıybî Efendi*, vr. 27b. ; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 107. 140.

405. 1a, İder: Olur D2.

405. 1b, çeşmezār: çeşme-i zār M.

405. 2b, Tabībā: Taybiyā D2.

406. *Dīvān-ı Tıybî Efendi*, vr. 27b.; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 108. s. 141.

Hayāl-i ruḥlaruḥna cilvegāhdur dilümüz
Ḥudā bu āyinemüz vaḳf-ı ḥāre eylesesün

Nigāhı çekmesün aḡyāra ḥancer-i nāzın
O şūḥ pāremüz üstünde pāre eylesesün

Dimiş ki eylerüm imsāk-i luṭf-ı cevri ü cefā
Meded bu cevriḡni Ṭıybī-i zāra eylesesün

407. Ve lehū Ṭıybī
Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Şalındı ruḥlarına zülf-i fitne-cū tāze
Çekildi pāy-ı dile bend-i ārzū tāze

O ḥatt u ḥāl-i mu‘anber o zülf ol ebrū
Vücūd-ı bāḡ-ı dili itdi mū-be-mū tāze

O çeşm āfet olup ol dehān-ı nāzükden
Cihāna düşmede āşüb u güftügū tāze

O tıfl-ı nev-res ile ḥāl-i dil n’olur bilmem
Bu köhne mest-i şarāb-ı maḥabbet o tāze

Hezār gūne fiḡān itmesün mi Ṭıybī-i zār
Bahār u ‘aşḡ u mey u yār-ı ḥande-rū tāze

408. Ve lehū Ṭıybī
Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Āteş-i iştiyāk var dilde
Dāḡhā-yı fırāk var dilde

406. 5b, pāremüz üstünde pāre: yāremüz üstünde yāre D1; D2.

407. *Dīvān-ı Ṭıybī Efendi*, vr. 31b.; *Taybī Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 118. s. 152.

408. *Dīvān-ı Ṭıybī Efendi*, vr. 31b.; *Taybī Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 119. s. 153.

Düşse deryāya reşk-i dūzah ider
Şöyle bir ihtirāk var dilde

Fikri kurbān-ı ğamzeñ olmakdur
Cān ile ittifāk var dilde

Hāşilum ye's olup vişālūñden
Ülfet-i iftirāk var dilde

Eyle teskīn eşk ile Tıybī
Āteş-i iştiyāk var dilde

83b

409. Ve lehû Tıybī
Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Aldı o şūh dili nāz ile ra' nālīk ile
Beni rüsvā-yı cihān eyledi şeydālīk ile

Sende ey şūh ki vardur bu hilāl ebrūlar
Māh-ı nev bende geçer saña o ra' nālīk ile

Güli ser-pīç[?]-i hayā bülbüli hāmūş itdi
Geldi ol ğonçe-dehen gülşene gūyālīk ile

Gel harābāta el al pīr-i muġāndan şūfī
İt maķāmāt[1] güzer ķalma bu ħod-rālīk ile

'Ālem-i 'aşķda Mecnūn da olursa meşelā
Baña hem-tā olamaz bādiye-peymālīk ile

Gūşe-i çeşmine dil ğitdi ser-i zūlfine cān
Kaldı Tıybī-i felāket-zede tenhālīk ile

408. 4b, vişālūñden: firāķuñdan D2.

409. *Dīvān-ı Tıybī Efendi*, vr. 32a.; *Taybī Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 120. s. 154.

409. 2b, ra' nālīk ile: ğarrālīk ile D1; D2.

409. 5b, hem-tā: hem-pā D1; D2.

410. Ve lehû Tıybî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Çeşmi meşhûr-ı cihân nâz ile ra‘nâlık ile
Gamze mümtâz u müsellemin sitem-ârâlık ile

Zülfî bir tırfe hü mâ-yı felek-i şûr u firîb
Sâyesinden geçemez fitne de tenhâlık ile

Vâ‘iz-i şehri harâbâta düşürmüş la‘li
Tolaşur halka-i rindânı temâşâlık ile

Çeşm-i şûhî k’ola ser-germ-i tegâfûl gâhî
Hancerin cânâ tayar gamzesi îmalîk ile

Kadd-i Tübâveş ile bâğda gel refât it
Pâye-i servi şikest it yûri bâlâlık ile

Göster ebrûlaruñı bilsün o da miqdâruñ
Mâh-ı nev kalmasun eflâkde garrâlık ile

Hem kıomaz nâleye hem hâl-i dili şormaz o mâh
Ketm-i râz itmede olsam da şekîbâlık ile

Fenn-i eş‘ârda Tıybî hele mahşûsuñdur
Nev-zemîn hüsn-i edâ mu‘ciz[e]-güyâlık ile

411. Ve lehû Tıybî

Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Gösterme bend-i kâkülüñi pîç ü tâb ile
Pâ-beste itme murğ-ı dili ıztırâb ile

410. *Dîvân-ı Tıybî Efendi*, vr. 32a.; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kışılığı*, G. 121. s. 155.

410. 4b, tayar: talar D2.

410. 7a, o mâh: âh D1; D2.

410. 7b, olsam da: olmuş da M.

411. *Dîvân-ı Tıybî Efendi*, vr. 33b; Bu gazel *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kışılığı*’nde yoktur.

La 'lũñ hayāl[i] ile pür- âteş ciger müdām
Göñlüm şafāda şimdi şarāb u kebāb ile

Uğrarsa reh-güzāruma sür'at ider o meh
Çün 'ömre çāre yok güzēr eyler şitāb ile

İtsek niyāz ğamzesi yüz biñ 'itāb ider
Olmaz kelām ol meh-i kātıl-cevāb ile

Çeşm-i terümde mesken idinmez hayāl-i yār
Tıybī olur mı âteş-i sūzān āb ile

84a

412. Ve lehû Tıybī

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Hayāl-i çeşmi fikr-i la 'l-i pür-tābı unutturdu
Hurūş-ı hūn-ı dil keyf-i mey-i nābı unutturdu

Ham-ı ebrū-yı dil-ber secdegāh-ı dil degül ancak
İmām-ı şehre yād-ı künc-i mihrābı unutturdu

Dağı ednā tabībüm hastesin hātır-nişān itmez
Göñül bīmāri-i Eyyüb-ı bī-tābı unutturdu

Müje hūn-rız olup gitdükçe ğamzeñden bile āhır
Dil-i mecrūha zaḥm-ı tığ-i zehr-ābı unutturdu

Dil-i 'uzlet-nişinüñ şorma hālin benden ey Tıybī
Baña cevri-i felek aḥvāl-i aḥbābı unutturdu

411. 4b, meh-i kātıl-cevāb: şeh-i kātıl- 'itāb D1.D1

412. *Dīvān-ı Tıybī Efendi*, vr. 34b.; *Taybī Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 125. s. 162.

412. 3a, ednā: ol nev D1; D2.

413. Ve lehû Tıybî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Gör nedür dilde ser-â-pây-i gamuñ bāzārı

Nedür ey şūḥ metā‘-ı sitem ü āzārı

‘Aşqda nāle vü feryād eşer itmez aña

Nā-muvāfıḳ gelür elbette bu nerdün zārı

Dāğ-ı hūnīn ile sīr it dil-i pūr-tābumuzı

Bāğ-ı ‘aşkuñ ki temūz içre olur gülzārı

Hoş gelür bāğda ol gül-ruḥa efgān-ı hezār

Ser-i kūyında hemān eyle sen ey dil zārı

Bismil-i gamze idüp Tıybî-i āşüfte-seri

Luṭf idüp yār ḥalās itse bu cān-ı zārı

414. Ve lehû Tıybî

Mefā‘ilün fe‘ilâtün mefā‘ilün fe‘ilün

Bahār u mevsim-i gül-geşt-i bāğ u rāğ oldı

Zemīn hüzn-i ḥazān-ḥurde-i ferāğ oldı

Ṭağıldı ṭurra-i sūnbül açıldı burka‘-i gül

Nesīm-i mirvaḥa-cünbān-ı rüy-ı bāğ oldı

Sürüldi sāğar-ı şahbā görildi nüṣḥa-i cām

Dürüldi nāme-i gam guşşaya yasağ oldı

413. *Dīvān-ı Tıybî Efendi*, vr. 35a.; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 129. s. 166.

413. 1a, Gör nedür: Germdür D1; D2.

413. 1b, Nedür: Gönder D1; D2.

413. 2a, feryād eşer itmez aña: zār itmez eşer ol şūḥa D1; D2.

413. 3a, pūr-tābumuzı: biryānumuzı D.

414. *Dīvān-ı Tıybî Efendi*, vr. 36a; *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, G. 138. s. 176.

414. 3a, cām: Cem D1; D2.

Taḥammül eylemeyüp dest-bürd-i şāhbāya
Düşüp ayaklara çok tevbe güm-sürāğ oldu

Sen āftābuñı n'eylerseñ eyle ey gerdün
Fürüg-ı bāde benüm çeşmüme çerāğ oldu

Bu gülsitān da ammā ne çāre ey Tıybī
Mişāl-i lāle naşībüm hemān dāğ oldu

84b

415. Ve lehû [Neşâtî]

Mef'ülü mefā'îlü mefā'îlü fe'ülün

Çekdükçe mey-i nāz o çeşm-i siyeh-i mest
Bir āfet olur 'āleme her bir nigh-i mest

Her gūşe[de] şad şevk ile biñ hū da mı kıpmaz
Gāhī ki hıram eyleye ol kec-küle-i mest

Olmaz yine ser-germ-i şafā-yı ruḥ-ı sākī
Gül-zār-ı bihişt olsa eger cāygeh-i mest

Aḥsente zehī mezheb-i 'uşşāk ki anda
Def'-i ğam-ı dil-dārdur ancak güne-i mest

Bilmem nic'olur ḥāl-i Neşâtî bir olursa
Ol ğamze-i pür-fitne ile ol nigh-i mest

415. Mahmut Kaplan (1996), *Neşâtî Dîvânı*, İzmir: Akademi Kitabevi, G. 13, s. 98. Neşâtî'nin bu gazeli, mecmuada derkenara yazılmıştır. Bu sayfadan sonra 87b'ye kadar derkenarlarda Neşâtî'nin gazelleri yer almaktadır.

415. 2a, Her gūşe[de] şad şevk ile biñ hū da mı kıpmaz: Olmaz yine ser-germ şafā-yı ruḥ-ı sākī D.

415. 3a, Olmaz yine ser-germ şafā-yı ruḥ-ı sākī: Bulunmaz yine mey-ḥāne deki ḥaleti hergiz D.

415. ab, dil-dārdur ancak: dil-dārdur D.

416. Neşâî

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Zehî fûrûğ ki virmiş şarâb-ı nâb saña
Bakınca hîre olur çeşm-i âftâb saña

Hoşâ leâfet-i te'sîr-i feyz kim virmiş
Şarâba tâb-ı tarâvet ruhuñ şarâb saña

Gören olur seni lâ-büd olursa ger Cibrîl
Siyâh-mesti-i çeşmüñle dil-harâb saña

Şabâ midur toķunan zülfine yâhud şâne
Nedendür ey dil-i şeydâ bu ıztırâb saña

Virürse ğamzesi ruḥşat Neşâtiyâ yârûñ
Nezâre-i ruḥuna var mı dilde tâb saña

417. Ve lehû Neşâî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Bî-şafâ-yı aşķ olup bî-derd-i yâr olmak da güç
Bir sitemger âfetüñ cevriyle zâr olmak da güç

Evc-i istiğnâda pervâz itmez iken murğ-ı dil
Pây-bend-i aşķ ile âşüftekar olmak da güç

Bir nigâh-ı ğamzeye tākāt getürmezken gönül
Günde bin tîr-i cefâya sine-dâr olmak da güç

Va'de-i ferdâsına gâhî iderdüm i'timâd
Ḥayret-âlûd-ı belâ-yı intizâr olmak da güç

416. *Neşâtî Dîvânı*, G. 4, s. 93.

416. 1a, Zehî fûrûğ ki: Nedür bu tâb ki D.

417. *Neşâtî Dîvânı*, G. 16, s. 99.

417. 2a, itmez iken: itmedügin D.

417. 4b, pâ-y-bend-i: pâ-y-bende M.

Gerçi yok tākāt Neşāfī seyr-i dīdār itmege
Gūşe-gīr-i ḥasret-i dīdār-ı yār olmak da güc

418. Ve lehû Neşāfī
Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Cilvegāh-ı nāza kim ol āfet-i meh-rû çıkar
Her tarafından evc-i çarḥa şevk ile biñ hû çıkar

Cān atar bī-çāre dil gāhī niyām-ı nāzdan
Kaşd-ı zaḥm-ı cān ile ol ḥancer-i ebrû çıkar

Remzden ḥālī degül naḳş-ı cemāl-i dil-rübā
Ḥaṭṭ-ı la'li bir mu'ammādur ki şeftālū çıkar

Yāsemendür ser-zede sünbül şanur seyr eyleyen
Gūşe-i destārdan kim zülf-i 'anber-bû çıkar

Demdür ey kıl-k-i Neşāfī şevk ile ğavvāş olup
Zīb-baḥş ol baḥr-i ma'nādan yine lu'lū çıkar

85a

419. Hāsiri
Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Naḳd-i zer-i vaşl ister iseñ āh u enīn şat
Bī-māye metā' ister iseñ çīn-i cebīn şat

Mīzān-ı lebün ḥande-fürüş eyleme ğayra
Ebrū-yı kef-i fitne ile çīn-i cebīn şat

Ḥāl-i siyehün ḥālka-i zülfünde kıl āġuş
Engüşter-i baḥt-ı siyeh-i seng-i nigīn şat

418. Neşâtî Dîvânı, G. 22, s. 103.

418. 4a, Yāsemendür: Yāsemenden D.

Şûr eyle lebin âb-ı tebessümle feminden
Ol pisteyi cānā nemekîn şat nemekîn şat

Hāsir zer-i tab‘uñda añā vaż‘-ı ‘ayār it
Maẓmûn-ı kef-i mışra‘ ile tâze zemîn şat

420. Ve lehû Hāsirī
Mef‘ûlü mefā‘îlü mefā‘îlü fe‘ûlün

Çeşm-i siyehüñ nāz ile mestāne mi kılduñ
Pür-kîn niğehüñ hancer-i bürrāne mi kılduñ

Ey şûh idüp şu‘le-i ruhsāruña hayrān
Mihr ile mehi zerre mi pervāne mi kılduñ

Ey bād-ı şabā zülf-i girih-gīri güşāde
İtmeklige engüştüñi bir şāne mi kılduñ

Kūyuñda görüp nīm nigāh itmedüñ ey şûh
Şermendeligüñden bizi bīgāne mi kılduñ

Hāsir ğam-ı fūrkatle yine sūz-ı ciğerden
Hūn içmege cām-ı dili peymāne mi kılduñ

421. Ve lehû Hāsir
Mef‘ûlü fā‘ilātü mefā‘îlü fā‘ilün

İtdük güzār kūyını dil-dārı görmedük
Vuşlatda behre-yāb-ı dil-i zārı görmedük

Hayfā bahār-ı vaşl-ı dil-ārāya irmedük
Ol nev-şiküfte gonçe-i gülzārı görmedük

Kalduķ şeb-i firākda hicrān-ı vaşl ile
Şubh-ı ümīd-i baht-ı siyehkārı görmedük

Varduk huzûr-ı 'izzetine hâl-i dilleri
'Arz itmege o şûh-ı sitemkârı görmedük

Gâhî ğam-ı firâk ile geh cevri-i çarh ile
Bir lahza şad Hâsiri-i zârı görmedük

422. Neşâtî

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Haţtuñ ki zîr-i turrada gâhî nihân olur
Güyâ kemînde fitne sipâhı nihân olur

Oldukça tâb-dâde ruhuñ zîb-i turradan
Çarhuñ şehâb-ı şerm ile mâhı nihân olur

Rahşende necm-i bahtum olur münkesif kaçan
Gîsûlarında hâl-i siyâhı nihân olur

Çeşmümde 'akş-i hancer[i] mestür giryeden
Güyâ derûn-ı âbda mâhî nihân olur

İfşâ-yı râzdan hâzer eyler Neşâtiyâ
Derd ehlinüñ fiğân ile âhı nihân olur

85b

423. Neşâtî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Mest-i nâz oldukça çeşmüñ âfet-i bî-bâk olur
Dest-i ğamzeyle girîbân-ı vera' şad çâk olur

Kudsiyân reşk itmemek mümkün midür ol şayda kim
Rahş-ı nâzuñda senüñ zîb-i ser-i fitrâk olur

422. *Neşâtî Dîvânı*, G. 28, s. 106.

422. 1a, zîr-i: her M.

422. 2a, zîb-i: zîr-i D.

423. *Neşâtî Dîvânı*, G. 30, s. 107.

Çeşm-i mihre tütüyā eyler felek her zerresin
Ârzū-yı sāye-i kıddüñle ol kim hāk olur

Gelse kūyuñdan şabā gāhī olup ‘anber-şemīm
Hāk-i pāyūñ zīb-bahş-ı dīde-i nemnāk olur

Dāmen-i zülfe şunar bir gün Neşātī pençesin
Şāneveş bir dil ki tīg-i ‘aşk ile şad çāk olur

424. Ve lehû Hāsir

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

Şarāb-ı ‘aşka berķ-i āhı mevc-i āteşin itsem
Cünün deştinde berg-i lāleyi hākisterin itsem

Per-i pervāne-i mażmūnı tā kim itmeye sūzān
Dili fānūs-ı sedd-i şem‘-i ṭab‘-ı nāzenin itsem

Haṭuñ vaşfiyla murğ-ı ma‘niyi bāl-i dü-mışra‘la
Hümā-yı kākül-i devlet-mekāna hem-nişin itsem

Şeb-i fūrkatde fikr-i h‘ābda vuşlat naşīb olsa
Leb-i ümmidümi şāh-ı emelden mīve-çin itsem

Rumūz-ı diqqati gāhice temyīz itmeye Hāsir
Nigāh-ı ṭab‘uma çeşm-i hayālī dūr-bīn itsem

425. Ve lehû Hāsir

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘lū fā‘ilün

Mir‘āt-ı hātıruñda görünmem ‘adem miyem
Ey māh-pāre yoksa gubār-ı elem miyem

Baht-ı sevād kıldı füzün i‘tibārumı
Hāl-i bütān mı seng-i siyāh-ı Harem miyem

Geh çeşm gâh pāya düşürdi beni nesīm
Bilmem ğubār-ı sürme mi hāk-i kadem miyem

Mānend-i hāme çāk-i dil olmaz rüfū-pezīr
Her bār zahm-hurde-i tīg-i sitem miyem

Eş'āruma perestiş ider Hāsirā bütān
Rengīn nūkūş-ı ma'niye beytū's-şanem miyem

426. Ve lehû Hāsirī
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Niyāzmemdem o meh bī-mecāl iderse dahı
Dil-i fütāde-i āşüfte-hāl iderse dahı

Reh-i niyāza çü şāh-ı gül ol ser-efkende
Eger zamāne seni gül-mişāl iderse dahı

Felek bu vaz' ile kilik eyler üstüh'ānumdan
Nūkūş-ı şafha-i ruhsār-ı āl iderse dahı

Bu tīre rüz ile çokdur baña eger bahtum
Felekde ahterümi mişl-i hāk iderse dahı

Bu nev-zemīn-i faşih şöhre-yāb olur Hāsir
Nazīre Vāli-i şahib-kemāl iderse dahı

86a

427. Sa'dī
Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Sitem gördükçe 'uşşākuñ cefası artar eksilmez
O şüh-ı işve-perdāzuñ şafası artar eksilmez

Eger bir kez tokunsa neşter-i ğamzeñ dil-i zāra
Degül kābil şifā bulmak yarası artar eksilmez

O ħurşîd-i zîyâ-baĥşuñ kemâl-i ħüsni ‘uşşâka
Virür zâhirde zevk ammâ belâsı artar eksilmez

Ġinâ-yı tab‘ ile âlûde olmış merd-i dānānuñ
Gürûh-ı ehl-i ‘irfāna şehâsı artar eksilmez

Akarsa cûyveş gülzâra Sa‘dî eşk-i pür-ĥunum
Mişâl-i nehr-i Ceyĥûn mâ-cerâsı artar eksilmez

428. Zâtî

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

Yed-i beyzâñı seyrân eyleyenler nûrdur dirler
Baĥanlar sîne-i âyîneñe billûrdur dirler

Görenler sîne-i mecrûĥum üzre sîne-i yâri
Şarılmış yâreye şan merhem-i kâfûrdur dirler

Ĥarâbât-ı muġâna gerçi çokdan varmaduk ammâ
İşitdük hep varanlardan katı ma‘mûrdur dirler

Kayırmaz mest-i ‘aşk olanlar öpse la‘l-i dil-dârı
Kişi mestâne n’eylerse begüm ma‘zûrdur dirler

Gice vaşlında mıyduñ dil-berûñle ey dil-i şeydâ
Şeherden tuş olanlar saña hep mesrûrdur dirler

Ĥarâbâtılgıla şöhret o deñlü bulmuşuz Zâtî
Kazâ ile olursak ĥaste de maĥmûrdur dirler

428. Bu gazel *Zâtî Dîvânı Gazeller Kısmı* (Tarlan 1970) adlı eserde yoktur.

428. 1b, sîne-i: sîneñi M.

429. 'Ârif

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Elden koma piyâleyi zîbâ revîş budur

Âyîn-i rind-i bâde-keş-i Cem-meniş budur

Sâkî gedâ-yı meclisi kıl bir kadehle şâd

Kim muhteżâ-yı himmet-i dâd u dihiş budur

Mânend-i lâle dâğ be-dildür şükûfesi

Büstân-ı ğamda resm ü reh-i perveriş budur

Ol nev-resîde mâha didüm gördüğüm gibi

Âşüb-ı dehr olur giderek gösteriş budur

Ağyâra kaşd-ı luţf ile cevri itme 'Ârife

Ṭâkat-güdâz-ı 'âşık olan serzeniş budur

430. Neşâtî

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Seyr eyle haţ-ı zerdini ol 'ârız-ı âlûñ

Gör şa'şâsın mihr-i cihân-tâb-ı cemâlûñ

Dâmında giriftâr yatur niçe hümâlar

Zîr-i ham-ı zülfinde olan dâne-i hâlûñ

Behzâd-ı hured resmini çekmekde ciger-hûn

Hurşîd-i cebîninde olan iki hilâlûñ

429. *Süleymân Ârif Dîvânı*, s. 19 <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/2747> (Erişim tarihi 02.05.2019)'da kayıtlı olan bu gazelin 1 ve 4. beyitlerine yer veren (Abdülkadiroğlu 1985:317)'deki "'Ârif Efendi"' bahsinde 'Abdü'l-Bâkî 'Ârif' e ait görünmektedir.

429. 2a, bir kadehle şâd: pâdşâh-ı vakt D.

429. 3b, bostân: nîsân D.

429. 4a, mâha: mâhı D.

429. 5b, Ṭâkat-güdâz: Ṭâkat-güzâr M.

430. *Neşâtî Dîvânı*, G. 72. s. 129.

Çak böyle neden yâre durup gögsünü germek
Var ise yakındur senün ey mihr zevālün

Ol gün ‘aceb olur mı Neşâtî diye dil-ber
Bî-çâre nedür ‘aşkum ile söyleye hâlün

86b

431. Neşâtî

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Gider mi ‘aşıkun gam hâtır-ı endühgîninden
Huşûşâ cevre mu‘tâd ola yâr-ı nâzenîninden

Dil ol pervâne-i germ-ülfet-i sūz-ı maḥabbetdür
Olur biñ şem‘ peydâ aña âh-ı âteşininden

Nihân her gūşe-i çeşminde biñ aşüb ile fitne
Ḥazer ol gamze-i şūhuñ ḥazer ey dil kemîninden

Nice mestâne feryâd itmesün gülşende bûlbüller
Çıkarmış her gülî bir gonçe cām-ı âstîninden

Şafâ-yı dehri gördük seyr-i bâğ itdük Neşâtîveş
Dil-i pür-dâğ-ı lāleyle gülün çîn-i cebîninden

432. Dürrî

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

O şeb ki sâki-i ra‘nâ yürür tırur oturur
Ayağ-ı şem‘-i eḥibbâ yürür tırur oturur

Ne hâldür bu ki seyyâre vü şevâbit ü ḥāk
Hevâ-yı ‘aşk ile hâlâ yürür tırur oturur

431. *Neşâtî Dīvân*, G. 90. s. 138.

432. 2a, şevâbit: şābit M.

Bahāra şŭkr iderek cūy u serv-i sebze vü ter
Bu gülşen içre ne zībā yŭrŭr tŭrur oturur

Düşŭp telātum-ı emvāc-ı baħr-i 'aşka vücŭd
Mişāl-i keşti-i deryā yŭrŭr tŭrur oturur

Bilŭr mi şor ħarekāt u sŭkŭn u ħayretini
Egerçi Dŭrri-i şeydā yŭrŭr tŭrur oturur

433. Sŭkkerī

Fe' ilātŭn fe' ilātŭn fe' ilātŭn fe' ilŭn

Reng-i rŭyuñ eşer-i şerm midŭr ġāze midŭr
Yoksa 'uşşāka yine bir ġaḡab-ı tāze midŭr

Cām-ı la' l-i leb-i sākīye mi şevkuñ ey dil
Ġamze-i şŭĥ-ı siyeh-meste mi yā nāza mıdur

Ne idersin ħam-ı ġīsŭda ħalāş olmış iken
Niyyetŭñ yoksa yine pençe-i şeh-bāza mıdur

Rŭz u şeb kŭy-ı dil ũ dīdede ġeşt eylersin
Ey ġam-ı 'aşk bu vādī saña dervāze midŭr

Yine 'uşşākuña āheng-i nevā başlamadan
Perde-i sāz-ı sitem naġmeye āġāze midŭr

Sŭkkerī lezzet-i ma' nāya mı nāzuñ yoksa
Tŭti-i nātıka-i ṭab' -ı sŭĥan-sāza mıdur

433. Eda Tuncer (2016), *Sŭkkerī Dīvānı Sözlüğü*, [Baġlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlük], Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi, G. 39. s. 56.

433. 2b, siyeh-meste mi yā: siyeh-mest-i mey-i D.

433. 3a, idersin: ararsın D.

433. 3, Bu beyitten sonra *Sŭkkerī Dīvānı Sözlüğü* 'nde olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Cezbe-i ħŭsne midŭr şevk-ı naḡar yoḡsa hemān

Şŭret-i sāde ruḡ-ı āyīne-perdāza mıdur

433. 5a, aşlamadan: başlatduñ D.

433. 5b, Perde-i sāz-ı sitem-i naġmeye: Naġme-i perde-i sāz-ı ġama D.

433. 6b, sŭĥan-sāza: siħr-sāza M.

434. Dürrî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

İştîyāk-ı dil ü cān şîveye mi nāza mıdur
Yoksa zevk-ı nıgeh-i ğamze-i ğammāza mıdur

Düşdi dil ğamze vü çeşmünde yine bir derde
Çeng-i şāhîne midür pençe-i şehbāza mıdur

Ġayrılar dahı çekerler mi kemān-ı cevruñ
Yoksa hep ğamuñ ‘āşık-ı ser-bāza mıdur

Añdırur neş’e-i şahbā-yı elesti el-ħaķ
Meyuñ ey pîr-i muġān köhne midür tāze midür

Gāh düzdîde niġāh gāh tegāfûl eyler
Şîve-i sākî ‘aceb muṭṭibe mi sāza mıdur

Çekme zaḥmet yûri dîvāne misin ey dervîş
Ney meger nāle-i ‘uşşāķa hem-āġāze midür

Seni bir demde ider mālîk-i genc-i Kārûn
Himmet-i H̱āce-i ğam kıabil-i endāze midür

Dürriyā lehce-i pākûñde ‘aceb sūziş var
Niyetüñ derd-i nihānîleri ibrāza mıdur

87a

435. Kadrî

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Yâri gördüm şubh-dem mest-i harâb olmuş yatur

Feyz-i tâb-ı cām-ı meyden âftâb olmuş yatur

Perde-i pîrâhen-i nāmûsı şad çāk eyleyüp

Hırmen-i nesrîni ânuñ bî-nikâb olmuş yatur

Mû-be-mû açmış gül-i rāzın anuñ bād-ı şabâ

Gerdeninde kāküli pür-pîç ü tâb olmuş yatur

Seng-dildür nāzdan vaz'-ı kadem kılmaz yine

Gerçi çokdur reh-güzārında türâb olmuş yatur

Kadrinüñ hālın su'âl eylerse yārân-ı şafâ

Haste-i hübân-ı şehr-i 'Ayntâb olmuş yatur

436. Rāmî Paşa

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Biz ol 'aşıklaruz kim dāğumuz merhem kabûl itmez

O gülzāruñ ki âteşdür gülî şeb-nem kabûl itmez

N'ola ben çekdügüm cevri ü cefâyı yâr bilmezse

Dil-i zevk-âşna bār-ı girân-ı ğam kabûl itmez

Sifâl-i köhneden nûş-ı meye mu'tād olan rinde

Mücevher cāmını biñ kerre şunsa Cem kabûl itmez

435. Gazelin şairi olan Kadrî'nin kimliği hakkında tezkirelerde farklı bilgiler yer almaktadır. İsmail Belig'in *Nuhbetü'l-Âsâr Li-zeyli Zübdeti'l-Eş'âr* adlı eserinde "'Ayntâbî Abdü'l-Kâdir Çelebi"' bahsinde söz konusu gazeli örneklemiştir (Abdulkadiroğlu 1985: 436- 437). Aynı örnek *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*'nde M. Fatih Köksal'ın madde yazarlığını yaptığı "Kayserili Zeynizâde Kadri"ye ait gösterilmektedir (Köksal 2013). Köksal'ın kaynak gösterdiği Seyrekzâde Mehmed Âsım'ın, *Zeyli Zübdetü'l-eş'âr* adlı eserinin ilgili kısmında (Coşkun 1985: 133) Kadrî'nin kimliği hakkında herhangi bir bilgi verilmemektedir.

436. 3, Bu beyit (Pala 1989: 337)'de Nâ'ilî'ye ait gösterilmekteyse de *Nâ'ilî Divanı*'nda yoktur.

Sirişk-i çeşmi Nıl-i Mışra mümkün mi kıyās itmek
Bu bir deryā-yı pür-hündur ki bîş ü kem kabûl itmez

Gül-i rengîn-i ruhsârı o nahl-i gülşen-i hüsnuñ
O deñlü nâzûk [ü] terdür ki Rāmî şem kabûl itmez

437. Faşîh

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Pürdür o deñlü bezm-i şarabla serîrümüz
İtmekde mevc-ḥîz-i tebessüm haşîrümüz

Olmağda üstüḥ'ân-ı tenümden çü[?] keh zuḥûr
Güyâ ki 'ıkd-ı kâhrübâdur zamîrümüz

Bî-tâb rûzgâruñ o berg-i hazânıyuz
Pervâz-ı reng-i bâdi olur dest-gîrümüz?

Pür-iztîrâb-ı tende çü mevc üstüḥ'ânumuz
Sîmâbdan mı bilmezüz âyâ hamîrümüz

Çün sâye ḥâk-perver-i hecrüz Faşîh-i zâr
Baht-ı siyâhdur bizim ancak nazîrümüz

438. Neşâtî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Çâk çâk ol 'aşk ile ḥün-âb gelsün çeşmüñe
La'lini yâd it dür-i nâ-yâb gelsün çeşmüñe

Bâğ-ı hüsnuñ geh gülin seyr eyle gâhi sülbülin
Tâbiş-i ruḥ ṭurra-i pür-tâb gelsün çeşmüñe

Zîr-i zülfinde nigâh it 'arız-ı pür-tâbını
Nîm[-i] şebde pertev-i meh-tâb gelsün çeşmüñe

437. 1b, mevc-ḥîz: mevc-rîz M.

437. 2a, çü: çe M.

438. *Neşâtî Dîvânı*, G. 112. s. 150.

Leblerin seyr it temâşâ kıl ruh-ı hoy-kerdesin
Geh 'arâk gâhî şarâb-ı nâb gelsün çeşmüñe

Olma dil-ḥālî Neşâtî âb u tâb-ı 'aşḳdan
Mihr-i ruhsâr ile dâ'im âb gelsün çeşmüñe

87b

439. Neşâtî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Geçdi dil bezm-i şafâdan cām-ı şahbâdan bile
Zevk-i gül-geşt-i çemenden verd-i ra'nâdan bile

Düşdi tab'a ol kadar zevk-ı fenâ kim cân u dil
Geçdi dünyâdan degül ḥâlât-i 'uḳbâdan bile

Oldı dil bir mertebe müstâğni-i bezm-i cihân
Cām-ı Hızırî çekmeye dest-i Mesîhâdan bile

Şu'le-i âh ile rüşen-ḥânedür dil eylemez
Ârzü-yı rüşenî mehden Süreyyâdan bile

Geldi âhir tab'a istiğnâ Neşâtî 'aşḳdan
Geçdi vaşl-ı yârdan zevk-ı temâşâdan bile

440. Kemâlî

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Çün meh firâz-ı çarḥ-ı berîndür münîrümüz
Yokdur nişîb-i ḥâkde bir zerre yirümüz

Vâbeste eyleyen dili sevdâ-yı çeşmidür
Âhüya şayd olur bu çerâgâhda şîrümüz

439. *Neşâtî Dîvânı*, G. 104. s. 146.

439. 2b, dünyâdan degül ḥâlât-i 'uḳbâdan: dil-berden degül dünyâ vü 'uḳbâdan bile D.

440. Mecmuada "Kemâlî" mahlası ile kaydedilmiş bu gazel'in üçüncü beyti (Sözer 2018: 20)'de "Mûcîb Kemâlî-i Âmedî"ye ait görülmekle birlikte şairin kimliği hakkında herhangi bir bilgi bulamadık.

Memnūn-ı sīneñ olduğumuz muhtefî degül
Rūşen mişāl-i āyine mā-fi'z-zamīrümüz

Çün sāye hāk ile yeksān olursa dil
Bizden çevirdi rüyın o mihr-i münīrümüz

Sevdā-yı kākūliyle Kemālī sen eyle āh
Tutsun meşām-ı 'ālemi būy-ı 'abīrümüz

441. Rāmī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Düşüp ayağuña zülfün mi pest olup kalmış
Ya dil midür mey-i 'aşkuñla mest olup kalmış

Gelür mi meclis-i ehl-i riyāya bir dağı hīç
Göñül ki mahrem-i bezm-i elest olup kalmış

Nigār u naqşına dil meyl idüp firākuñla
Diyār-ı Çinde şüret-perest olup kalmış

Murādı 'āşığın öldürmek o şehün ammā
O deñlü mest ki hancer be-dest olup kalmış

Felekde zāhir olan māh-ı nev degül Rāmī
Cemün piyālesidür ki şikest olup kalmış

442. Mezākī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Göñül ki bezm-i maḥabbetde mest olup kalmış
Tamām mest-i şarāb-ı elest olup kalmış

Cemāl-i yāri görüp nūr-ı Hakkı añlamayan
Mişāl-i āyine şüret-perest olup kalmış

442. Ahmet Mermer (1991), *Mezākī Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*, Ankara: AKM Yay. G. 216. s. 416.

Zamân ile ne kadar zîb-i dest-i sâki idi
O câm-ı bâde ki şimdi şikest olup kalmış

Alınca sâgar ele ser-bülend-i 'âlem olur
Bu köhne meykede ki böyle pest olup kalmış

Mezâki hayret ile şâh-râh-ı hasretde
Düçar-ı dil-ber-i hancer-be-dest olup kalmış

88a

443. Şâhib

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Bî-çâre dili hatt-ı siyeh-fâma düşürdük
Biz şöhetümüz yâr ile aḥşama düşürdük

Rüyına bakarken ḥatunuñ olduḡ esîri
Ka'be hevesiyle yolumuz Şâma düşürdük

Yârüñ bir iki bûse alup dîdelerinden
Sevdâ-yı dili ḥırmen-i bādâma düşürdük

Çekduk o perî-rüy-ı dilârâyı kenâre
Keştî-i yem-i kāmumuz eyyâma düşürdük

'İd irdi elin öpdî o şâhenşeh-i ḥüsnüñ
Bir rûz-ı neşâtı iki bayrâma düşürdük

Bu nazm ile Şâhib olalı peyrev-i ma'nî
Endîšemüzi vâdi-i ilhâma düşürdük

444. Cezmî

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Var ise seyr-i hatt-ı 'izâr eyledüñ gönül
Tecdid-i şevk-ı köhne bahâr eyledüñ gönül

Mānend-i bāde şubḥ ne bu bī-ķarārlik
Beñzer ki geşt-i kūçe-i yār eyledūñ gönül

Kālā-yı ‘aşk şarf iderek her perīveşe
Bāzār-ı i‘tibārda ḥ‘ār eyledūñ gönül

Olduñ hemīşe tālib-i āsāyiş [ü] ḥuzūr
Dīvānevār terk-i diyār eyledūñ gönül

Bir şīvekār ‘aşkına dil-beste eyledūñ
Cezmī-i zārı şiftekār eyledūñ gönül

445. Fāmī

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

O meh ki nazır[a]da āyīneveş sitāde degül
Mişāl-i tūṭi-i dil ‘āşıkān güşāde degül?

Düşer mi mīve-i kāmı niyāz dāmenine
O naḥl-i nāza şu kim sāyeveş fütāde degül

Fütādesinden o serv itse sāyesin n’ola dūr
Ki şem‘ pāyına baksañ fūrūğ-dāde degül

Figān ki ğamzesi cān kaşdın itdi şimdi gönül
Unutdı kayd-ı ğam-ı zūlf-i dil-rübāda degül

Niçün döker bu kadar dürr-i şāhvār-ı sirişk
Ḥayāl-i ḥālūñ eger çeşm-i rūşenāda degül

Bulur mı evc-i şeref āftābveş ol kim
Der-i niyāzına çün meh cebīn-nihāde degül

Şoruldı cāna imiş Fāmiyā leb-i cānān
Metā‘-ı nādiredür gerçi kim bahāda degül?

88b

446. Şināsī

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Kesilmez oldı hergiz rûz u şeb eşk-i firāvānum
Şuyın buldurdı hecr ü fûrkatüñle çeşm-i giryānum

Terāzū-yı firākuñla tenüm bir mûya dönmişken
Virür bir deste mûya ğıbta ahvāl-i perîşānum

Teni hāke düşürdi şöyle baht-ı pür-mevāni' kim
Reh-i kûyuñda pîçide olur pâyuma dāmānum

O deñlü dāğ-dāğem fikr-i rûyuñla virür neş'e
Güşādī-i der-i gülzārdan çāk-i girîbānum

Şināsī gerçi ruhşat virdi yār ammā telāşumdan
Öpünce la'lini biñ kerre geldi ağzuma cānum

447. Riyāzī

Mef'ülü mefā'ılü mefā'ılü fe'ülün

Gördüm leb-i mey-gūnuñı mestāneye döndüm
Almış mey-i 'aşkuñ beni dīvāneye döndüm

Pür-şerha beden dīde-i bī-h'āb kapanmaz
Ben şol der ü dīvārı yıkık hāneye döndüm

446. M. Esat Harmancı, *Şināsī Dīvānı*, Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. G. 57. s. 82.

446. 1b, hecr ü fûrkatüñle: ahır ağlamakda D.

446. 2a, terāzū-yı: nizārī-i D. /dönmişken: dönmişdür D.

446. 2b, mûya: zülfe D.

446. 3a, Teni: Beni D. / pür-mevāni': nā-mūsā'id D.

446. 4-5. Mecmuada bulunan bu iki beyit yerine *Şināsī Dīvānı* 'nda şu beyitler bulunmaktadır:

Helāke bir ramağ var yār-ı cānun inîzārıyla

Şabā sende haber yok mı 'acep çıkmaz m'ola cānum

'Ubūdiyyet idenler nā'il-i vaşlum olur dirseñ

Şināsī kendi bendeñ mi degül devletli sulţānum

Yarı yolına varmış idüm şavma ‘anuñ dün
Gördüm ötesi çıkmadı mey-hāneye döndüm

Sūrāhlar açdı tenüme tır-i maḥabbet
Gör derd ü gamuñla beni cānā neye döndüm

Bu faẓl u kemāl ile Riyāzī vaṭanumda
Ġurbetde olan merdüm-i bīgāneye döndüm

448. Kavsī
Mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün

Hemīşe şem ‘ gibi şırf-ı pīç ü tāb oldum
Zamāne her kimi yandırdı ben kebāb oldum

Anuñ cemāline her kim ki baqdı ben eridüm
Çemende özgesi gül dirdi ben gül-āb oldum

Oda düşen od olur baḥt-ı vājgünümü gör
Ki ben bu odlar içinde eridüm āb oldum

Göñülden ötri güzel ‘ömrümi tebāh itdüm
Bu bir ḥarābe içün ḥānmān-ḥarāb oldum

Bu ıztırāb ile hicrān ḥikāyetin Kavsī
Dime dime ki senüñ ḥālūñe kebāb oldum

448. Farhad Rahimi (2011), *Kavsi Divanı'nın Dil İncelemesi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi. G. 306. s. 328.

448. 3, Bu beyitten sonra *Kavsi Divanı'nın Dil İncelemesi* 'nde olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Egerçi helk diyer gün çıhar görer ‘ālem
Baña göz açmadı hiç kim ger āftāb oldum
Feğān ki dehrde bir pul bahāma virmediler
Egerçi hūn-ı ciger birle le ‘l-i nāb oldum
Yaḥamdan el götür ey dil ne āšnālıgıdır
Ki ben senüñ oduña yandım u kebāb oldum
Nēce görüm senüñ ile berāber eġyārı
Gözüm sen āyine alduñ ele ben āb oldum

89a

449. Mucîb

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

Haţuñ da gelse fikr-i ebruvândan bir zamân geçmem
Ben iller geçdügi köprüden ey kaşî kemân geçmem

Getürmez yâdına 'uşşâķuñı bir seng-dilsin sen
N'îçün ben hâţıruñdan ey büt-i nâ-mihrbân geçmem

Yine senden kesilmem ķalbüm itseñ ğarb ile meksûr
Yanuñdan dirhem-i kâsidveş ey şâhib-ķırân geçmem

Beni hecr ile taşdan taşā ğalsañ pây-mâl itseñ
Yine mânend-i cû kūyuñdan ey serv-i revân geçmem

Ne deñlü telhķâm-ı ğerb [ü] şîrînüñ olursam da
Seni faşl eyleyüp âgyâra ey şîrîn-zebân geçmem

Alınmış naķd-i câna mâlikânemdür ğam-ı dil-ber
Bu sevdâdan Mucîbâsâ idersem de ziyân geçmem

450. Hâmî

Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

Ṭurup ey jâle âġüşında bir dem hem-dem olmazsın
Bu keyfiyyetle zâķm-ı ġonġeye sen merhem olmazsın

Seni öldürmese dest-i hınâ-rîz ile ol âfet
Ġöñül ħaddin bilüp mânend-i sîm-âb epsem olmazsın

Ķanâ 'at-pîşe ol hemvâre pâ-ber-câ olam dirseñ
Eġer meyl-i teraķķî itmeseñ ğün meh kem olmazsın

449. Kadri Hüsni Yılmaz (2017), *Dişarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı*, G. 52.
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/56082,dişarbakirli-hami--ahmed-divanipdf.pdf?0> Erişim
Tarihi: 28. 03. 2019.

450. 3b, itmeseñ: itmesen M.

Budur zannum bu imsāk ile ey şūh-ı cihān-ārā
Güneş olsañ ziyā-endāz-ı fark-ı ‘ālem olmazsın

Hirās itme gönül mevc-i sirişkünden bu āteşle
Mişāl-i ‘aks eger deryāya ğarķ olsañ nem olmazsın

Budur zannum ki zāhid bī-muḥābā nūş iderseñ sen
Virürdüm destüñe ben cāmı rāzī bilsem olmazsın

Cihān ser-tā-ķadem mātemle leb-rīz olmuş ey Ḥāmī
Vücūduñ yorma kim dīvāne olsañ bī-ġam olmazsın

451. Rāsiḥ
Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘lū fā‘ilün

Ey cān ṭabīb[i] derd-i nihānı bilür misin
‘Aşķuñ ne ḥālete ķodı cānı bilür misin

‘Aġyāra luṭf baña sitem öldürür beni
İtme efendim itme amānı bilür misin

Erbāb-ı ‘aşķa ṭa‘nı ķo zāhid şaķın şaķın
Ol āfet ü o şūh-ı cihānı bilür misin

Luṭfuñ dirġ itmez idüñ bir zamān idi
Ķurbānuñ olduġum o zamānı bilür misin

Rāsiḥ şikāyet itme kerem bil cefāsını
Kimdür o şāh-ı memleket ānı bilür misin

450. 5a, Hirās itme: Tesellī ol D.

450. 6a, iderseñ: idersen M.

451. Abdullah Bulut (1998), *Sofyalı Yusuf Rasih, Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Divanı'nın Tenkitli Metni*, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi. G. 74. s. 74.

452. Râsih

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Benden o şâha 'arz-ı hülûs it cihân cihân
Çekdüklerümi söyle şabâya yegân yegân

Añdurdı baña dağı sırâṭ u kıyâmeti
Ol mü-miyân kâmet-i bâlâ amân amân

Hün-âbe-rîz-i ḥasret olur iki gözlerüm
Yâd eyledükçe eski demi dil zamân zamân

Zülfün ne bî-emân olur ki şehâ dili
Ayırdı benden aldı getürdi keşân keşân

Râsih görürseñ öp elin Allâh emâneti
Benden o şûha 'arz-ı hülûs it cihân cihân

89b

453. Fâyık

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Refîk-i nâ-muvâfıkdan dağı ma'küldür reh-zen
Müsellemdür 'ağılsız dostdan şâhib-ḥired düşmen

Derün-ı sîneye şad dâğ-ı ḥasret oldu tâb-efken
Yine ey cism-i zâr-ı derd-perver dîdeler rûşen

İder âzürde bir zâlim de elbet merdüm-i zârı
Alurmuş intikâm-ı zaḥm-ı pâyı ḥârdan süzen

452. Sofyalı Yusuf Rasih, *Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Divanı'nın Tenkitli Metni*, G. 78. s. 78.

452. 2a, dağı: bîm-i D.

453. Fatma Koçak (2006), *Fâik Mahmud ve Dîvânı*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi. G. 98. s. 173.

453. 3a, âzürde bir zâlim de elbet merdüm-i zârı: bir zâlimi elbette bir zâlim de âzürde D.

İderdi h rlardan d men-i g l-gon esin  z d
Olaydı k rger  ah n-ı  emende  arbe-i s sen

 ar b olsa g   l ‘ayn-ı zarar dur d g-ı hicr nu 
Olur bir g ne ra ne   ne-i v r neye revzen

Hem n bende idersin  zm yi  t r-i m jg nu 
Hem  e ey kem n-ebr  ned r bu  ekd g m senden

G m    ne em ni oldu  andum kend mi F y k
 dince n ’il-i vu lat beni ol    -ı s m n-ten

454. Bah ’ 
Mef’ l  mef ’ l  mef ’ l  fe’ l n

Geh ba a geh ol  ancer-i b rr na ba ars n
Ma   du  eger c n ise c n -ne ba ars n

Her va’ di idersin nice peym n ile mu kem
Amm  yine ne ‘ahde ne peym na ba ars n

 ad  ayf u  ad efs s ki ol    m-i siyehle
D n y   oyup merd m-i n -d na ba ars n

453. 4a, iderdi: olurdu D. / g l-gon esin  z d: g l-gon e  z de D.

453. 4b,  arbe-i: cezbe-i D.

453. 6, Bu beyitten sonra *F ik Mahmud ve D v n *’nda olup mecmuada yer almayan beyitler  unlardır:

Olur germiyyet-i  ur  id r z-ı ma  ere perde

Eger dest-i rec ya va f olursa g  e-i d men

Dil-i seng n-i y ri nerm ider  h-ı cih n-s zum

Olur fers de-i  te  ne de l  sa t ise  hen

454. Erdo an Uluda , * eyh lisl m Bah y  Div n *, Y ksek Lisans Tezi, Erzurum: Atat rk.  niversitesi, G. 21. s. 81.

454. 1b, c n -ne: c n neye M.

454. 2a, v ’ di: v ’de M.

454. 2, Bu beyitten sonra * eyh lisl m Bah y  Div n *’nda olup mecmuada yer almayan beyitler  unlardır:

 avf etme mis n kim a  a va   ile    m n

Va   - ıfat ol de l  ki y b na ba arsu 

 b d ola ders n olur ol da i per   n

Ol    m ile kim bu dil-i virana ba arsu 

Ey ğamze-i cellād nedür tā bu kadar nāz
İş görmede ğod sen dağı fermāna bağıarsın

Söyleşmek olurdu ğam u mihnetle Bağā'ı
Ammā yine sen ğatır-ı yārāna bağıarsın

455. Nazmı

Mef'ülü mefā'ılı mefā'ılı fe'ülün

Mir'at-ı dile ğışm ile cānā ne bağıarsın
Mağsūd şikest itmek ise yā ne bağıarsın

Ma'zür tut ey ğamze-i ğod-bın [ü] ğod-ārā
Sen fitne-i ol zülf-i perīşāna bağıarsın

Gelseñ de eger meclise gitmek hevesiyle
Arada kebüter gibi yābāna bağıarsın

Geh āb gibi meşreb-i rindāna muvāfıq
Geh āteş olup bu dil-i sūzāna bağıarsın

Āmāde idüp ruğ'a-i eş'aruñı Nazmı
Ol pādşeh-i mülkveş 'irfāna bağıarsın

90a

456. Sırrı

Mef'ülü mefā'ılı mefā'ılı fe'ülün

Tersān kaçā ğamze-i āşüb-fitenümden
Lerzān kader nazra-i şūriş-fikenümden

Sālim olamaz ğüşe-i çeşmümdeki ğamze
Āşār-ı füsün-ı nigh-i pür-fitenümden

456. Şevkiye Kazan (2003), *Üsküdarlı Sırrı Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Divan'ı ve Şerhu Medhi'n-Nebî*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. G. 90. s. 328.

456. 1a, Tersān kaçā: Lerzān-ı kaçā D. / āşüb-fitenümden: āşüb-fenümden D.

456. 1b, Lerzān: Tersān-ı D.

Pervâne-i şem‘-i ruh-ı pür-nû[ru]m olup hüsni
Pervâz idemez pertev-i vech-i hasenümden

Gül-gonçe olup ser be-girîbân-ı hacâlet
Hengâm-ı sühan şîve-i nuṭk-ı dehenümden

Hürân-ı bihişt olsa sezâ büy-ı gedâyî
Gîsü-yı girih-gîr-i şiken-ber-şikenümden

Vâ-çeşm-i vişâlüm ola mânende-i Ya‘kûb
Bü-yâftegân laḥlaḥa-i pîrehenümden

Cânân lisânından idüp Sırri bu nazmı
Pür-şehd ideyüm kâmi mezâk-ı sühanumdan

457. Rüşdî
Mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

Mest olmadadur sâmi‘a nuṭk-ı dehenümden
Cüş eylese Kevşer n’ola zevk-ı sühanumdan

Bir şemmedür ancak görinen feyz-i bahârî
Cismümde olan râyiḥa-i yâsemenümden

Cân kırtaramaz fitne daḥı beste olursa
Dâm-ı ser-i zülf-i siyeh-i pür-şikenümden

456. 5, Bu beyitten sonra *Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği, Divanı*’nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Biñ Yüsuf-ı sır-âb-ı cemale ola mâlik
Cüyâ-yı teḥarrüc teh-i çâh-ı zeḳanumdan
Ma‘dâm ola bâzû-yı vera‘dan eşer-i zür
Bî-tâkât olup pençe-i ‘ışmet-şikenümden
Pür-süḥte-i şem‘-i cemâlüm olur elbet
Pervâne güzâriş bulamaz encümenümden

456. 6a, mânende-i Ya‘kûb: Ya‘kûb-şîfat hep D.

457. Hatice Ekici (2006), *Sahhâf Rüşdî ve Divanı’nın Tenkitli Metni*, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi. G. 128. s. 212.

457. 2b, cismümde: ḥüsnumde D. / râyiḥa-i: büy-ı gül-i D.

457. 3, Bu beyitten sonra *Sahhâf Rüşdî ve Divanı’nın Tenkitli Metni*’nde olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Âyîne-i ḥüsnum o kadar şâf-nümâdur

Kārum yine nāz eylemedür gelse de haṭṭum
Fārīg olamam hāşılı resm-i kühenümden

Hüsnum görelî perde çeküp mäh-ı şeb-ārā
Şerm itmededür şem'-i ruh-ı encümenümden

Deryüze-i nūr itmez idi mihir-i felekde
Meh kesb-i ziyā eylese vech-i ḥasenümden

Rüşdî baña emr ile o şūhuñ deheninden
Oldı bu ğazel bir gül-i zībā çemenümden

458. Şāhib

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Alurlar zülf[i] bir yüzden dil [ü] gīsūsı bir yüzden
Hücüm-ı hālî bir yüzden haṭ-ı dil-cūsı bir yüzden

Çıkup tīg-i kirişme ğāret eyler 'aql-ı 'uşşāķı
Nigāh-ı mest ile her nergis-i cādūsı bir yüzden

Hayāl itdükçe hüsünin çāk çāk eyler dil-i zārı
Hadeng-i ğamzesiyle hancer-i ebrūsı bir yüzden

Vücūdum pāy-tā-ser gül gül itdi dāğ-ı ḥasretten
Ruhı bir yüzden ānuñ hāl-i 'anber-būsı bir yüzden

Bakşañ görinür şûret-i ma'nî bedenümden
Bî-jen diñle 'aşkuma ger olsa fütāde
Rüstem çıkamaz bir daḥî çāh-ı zeķanumdan
Ol fitne vü âşub cihānum ki felekde
Ḥavf itmededür Zühre-i fettân zeķanumdan
Rengîn gül-i ruhşâr-ı meh nisbet gül-i hûrşîd
Bir berg-i ḥazân-dîdedür ancak çemenümden
Reşk-āver-i çîn eyler idi reh-güzerün heb
Bir şemme eger olsa şabā pîrehenümden
Cüyında vaşlum olan erbâb-ı maḥabbet
İtmez mi ḥazer ğamze-i nāvek-fiğenümden
Ey bād-ı şabā 'ālemi ta'tîr ise kaşduñ
Bir şemme yeter bûy-ı dil-āvîz-i tenümden

Kimi gül dir kimi lāle ruḥ-ı dil-dāra ey Şāhib
Güher-sencān-ı nazmuñ cümle güftügüsü bir yüzden

90b

459. Mezākī

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Gel ey muṭrib terennüm-sāz-ı şevḳ ol bezm-i meydür bu
Dem-ā-dem bādi-i şıyṭ u şadā-yı deff ü neydür bu

‘Aceb mi cür‘ası seng-i siyāhı la‘l-i nāb itse
Reg-i māhiyyet-i eşyāya sārī ṭurfe şeydür bu

Getür ol āteş-i seyyāleyi sākī revān eyle
Füsürde mevsim-i dem-serdi-i eyyām-ı deydür bu

Bu neş‘eyle n’ola āmāde-i naḳd-i niyāz olsam
Cebīn-i nāz-ı dil-berde güher-efrüz-ı ḥ‘eydur bu

Mezākī böyle vādide n’ola yārān-pesend olsa
Tekāpū-yı kümeýt-i ḥāme-i ferḥunde-peydür bu

460. Rüşdī

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Nāfe-i Çīn [ü] Ḥoten ṭurraña olmaz hem-bū
Sünbül-i cennet eger olsa ğidā-yı āhū

Görüp ebrūñ ile māh-ı nevi ehl-i diḳḳat
Didiler farkı eger var ise ancak bir mū

Heves-i zülfün ile ‘azm-ı reh-i Çīn itdüm
Saña şimdengerü ey gözleri āhū yāhū

459. *Mezākī Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkidli Metni*, G. 363. s. 507.

460. Melike Tunadurur, *Edirneli Ahmed Rüşdi Divanı*, Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, G. 129. s. 115.

460. 2a, diḳḳat: vaḳt D.

Hâk-i pâyuñ gibi bir kuhl-i cilâ-bağş olmaz
Yok yire bād-ı şabā 'ālemi eyler tek [ü] pū

Dil-i 'uşşāk gibi ğarkā-i hūn olmazdı
Olmasa çeşm-i ciger-h'āruñ eger kim cādū

Ser-nüviştüm ezeli böyle reh-i 'aşkuñda
Serümüzden ne 'aceb gitmeye fikr-i ebrū

Fikr-i zülfinde iken Rüşdi-i hayret-zedenūñ
Perde-i rāhat olur çeşmine gelse uyku

461. Rāşid

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Cilve-i nağş-ı meveddet hātır-ı aḥbābda
İntikāş-ı şüret-i eşyāya beñzer ābda

Hālet-i taḥt-ı Süleymānı temāşā isteyen
'İdde görsün o şūhı pelle-i dūlābda

Devlet-i dünyā ile 'ākil olur mı şād-kām
Ādeme virmez feraḥ gencine bulmak h'ābda

Halk pīşinde olur zānū-zen-i cāy-ı edeb
Tā'at-i Hākla imāmuñ arkası mihrābda

Dilden ümmīd eyleme āsāyiş-i şabr u sūkūn
Rāşidā temkīn bulunmaz kulzüm-i sīmābda

461. Halil Biltekin (1993), *Vak'a-nüvis Rāşid Efendi ve Divanı'nın Tenkitli Metni* (D1), Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, G. CCVI. s. 352; Fatih Günay (2001), *Rāşid (Vakanüvis), Hayatı, Edebi Kişiliği, Divanı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi* (D2), Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi, G. 219. s. 435.

461. 1b, İntikāş-ı: İn'ikās D1.

91a

462. Münîb

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Kûyında yârüñ âşık-ı zâr-ı ğarîb ise
Ümmîd-i vuşlat itmesün aşlâ lebîb ise

Ben derd-i 'aşk hastasıyam yok devâ baña
Gelmiş 'ilâc kaydına düşmüş tabîb ise

Germ-ülfet olmadın dahı dil-dâr ile henüz
Tedbîr-i fikret itmege düşmüş raķîb ise

Kaşdum nigâr kûyına 'azm idi ey gönül
Atdı diyâr-ı ğurbete hayfâ naşîb ise

Meylüm benüm o gül-ruhadur eylemem figân
Bilmem ne dir gelüp çemene 'andelîb ise

Cânın fedâ ider yoluña eylemez dirîĝ
Âvâre-i maħabbetüñ ancaķ Münîb ise

463. Nazîm

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Mey-âşâmân-ı bezm-i 'işrete ey hâne mey-hâne
Huşûsâ sâķi-i meclis şuna kestâne mestâne

Gelür bir kâh-ı kemterden sebük küh-ı girân olsa
Eger bâr-ı günâhum ķonsa nâķîzâne mîzâne

463. Nevin Gümüş (1992), *Yahya Nazîm Dîvânı I (İnceleme- Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, G. 141. s. 426.

463. 1, Bu beyitten sonra *Yahya Nazîm Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

'Adû 'âşık geçüp yâre benümle imtiḥân olmaz
Ne inşâfa gelür ḥaşm ey dil-i şeydâ ne meydâne
Mesîḥ-âsâ seyâḥat eyleyenler pây-ı himmetle
Başar evvel ķademde kürsî-i gerdâne merd

Sözün zehr-âbe-nüşân-ı gama tiryâk-i şevk olsa
Zebânun nîş-i âzâr eyleme yârâne mârâne

Şafâsından ider sa'y [u] tavâf-ı Ka'be-i maşşûd
Girüp ihrâm-ı şevka yüz sürer Hânâne Mennâne

Eger böyle kalursa feyz ile nuṭṭ-ı cihāngirün
Naẓīmā ḥükm ider Tūrān ile Īrāna mīrāna

464. Râsiḥ

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Bırakdı nâr-ı hicrāna kimün başına döndümse
Beni yakdı çü pervâne kimün başına döndümse

İdersem nāle vü zārī n'ola seng-i felāḥanvār
Ki āḥir atdı yābāna kimün başına döndümse

Kebüter gibi ḥünin-dide olsam itmeñ istiḡrāb
Dem-ā-dem kaşd ider cāna kimün başına döndümse

'Aceb mi girye vü āḥ eylesem mānende-i gerdün
Giriftār itdi bühtāna kimün başına döndümse

İdüp pür-piç [ü] tāb āḥir beni destārveş Râsiḥ
Ḳodı ḥāl-i perīşāna kimün başına döndümse

465. 'İzzet

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Cāme-i gül-penbe açmış ey gül-i ḥod-rū seni
Bir ḡmüşden serve döndürmiş ḳad-i dil-cū seni

463. 1a, Eger böyle kalursa feyz ile: Olursa maẓhar-ı feyz-i Ḥudā D.

464. *Sofyalı Yusuf Rasih, Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Divanı'nın Tenkitli Metni*, G. 88. s. 86.

465. Fatma Sabiha Kutlar (1988), *XVIII. Yüzyıldan Bir Şâir: İzzet Ali Paşa, Metin ve İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, G. 343. s. 642.

‘Aşk ile düşdün biyābān-zār-ı derd ü miḥnete
Bir gözi āhūya dil virdün gönül yāhū seni

Āteşin āyinedür gūyā bakılmaz ḥüsnüne
Şöyle rahşān gösterür ol sīne-i bī-mū seni

Bir nigāhuñ rub‘-ı meskūnı bütün teşhīr ider
Bir murabba‘ vefka döndürmiş o çār-ebrū seni

Kānde baksañ dest-i ḥayret ‘aql-ı dāmen-gīr olur
Mū-be-mū sihr eylemiş ol ğamze-i cādū seni

Şoḥbet-i düşīneyi aġyāra īmā itmede
Qorqarum rüsvā ide ol dīde-i āhū seni

‘Aşk ile ḥüsn imtizāc itmiş görince ‘İzzetā
Sen ol āhū gözleri ol gözleri āhū seni

91b

466. Rāsīḥ

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Süzme çeşmüñ gelmesün müjgān müjgān üstine
Atma tīrūñ sīneme peykān peykān üstine

Dilde ğam var şimdilik sen gelme luṭf it ey sürür
Olamaz bir ḥānede miḥmān miḥmān üstine

Rīze-i elmās eker her açduġı zaḥma o şūḥ
Luṭfı var olsun ider iḥsān iḥsān üstine

Yārdan mehcūr iken düşdük diyār-ı ğurbete
Dehr gösterdi bize hicrān hicrān üstine

465. 6b, āhū: pūr-gū D.

465. 7a, ‘Aşk ile ḥüsn: Ḥüsn ile ‘aşk D.

466. Sofyalı Yusuf Rasih, *Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Divanı'nın Tenkitli Metni*, G. 87. s. 85.

466. 1b, Atma tīrūñ: Urma zaḥm-ı D.

466. 4b, Dehr: Dehri M.

Hem mey içmez hem güzel sevmez dimişler haqqına
Eylemişler Râsihe bühtân bühtân üstine

467. Nazmî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Göñül âşüfte cân âşüfte cism-i zâr âşüfte
Nigâh âşüfte çeşm âşüfte zülf-i yâr âşüfte

Perîşân eyleye demdür şabâ gîsû-yı dil-dârı
Çemen âşüfte gül âşüfte vü gülzâr âşüfte

Nice ârâm ider dil vâdi-i mihr [ü] maḥabbetde
Nigâr âşüfte yâr âşüfte vü âğyâr âşüfte

Demidür nağme-i şehnâz iderse bülbül-i şeydâ
Nihâl âşüfte gül âşüfte vü ruḥsâr âşüfte

N'ola endîşe-i Nazmî ğazeller söylese dâ'im
Bahâr âşüfte dil âşüfte vü dil-dâr âşüfte

468. 'Âlî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Nigeh ser-mest-i nâz u ğamze-i ḥûn-ḥ'âr âşüfte
Kemend-i zülf der-hem ṭurra-i ṭarrâr âşüfte

Bugün şahñ-ı çemende gördüm ol serv-i hırāmânı
Girîbân çâk dâmen çîde vü destâr âşüfte

466. 5b, haqqına: ḥakkuña M.

468. İsmail Arıkoğlu (1999), Âlî (*Edirneli Hüseyin Efendi*) *Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi, G. 89. s. 199.

468. 2, Bu beyitten sonra Âlî (*Edirneli Hüseyin Efendi*) *Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*'nde olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Esîr-i dâm-ı 'aşk olmazdı gönlüm ol kadar ammâ

İğen refâtâr-ı mestâne iğen güftâr âşüfte

Olur dâ'im nesîm-i feyz medḥ-i rûy u zülfünden

Gül-i ma'nâ şükûfte gonçe-i tûmâr âşüfte

Rahîk-i nazm-ı pāk ü ḥüsn-i ta'bîr-i bülendimle

Qalem-i hem-vâr mestâne sülḥan her-bâr âşüfte

Perîşân olmasun mı sünbül-i gülzâr-ı endişem
Ki ben âşüfte dil âşüfte zülf-i yâr âşüfte

Ne hoş demdür ne ‘âlemdür ola ‘arz-ı niyâzumdan
Dil-i cânâna hurrem hâtır-ı ağıyâr âşüfte

Revâdur olsa reşk-i la‘l [ü] ruhsârından ey ‘Âlî
Cebîn-i gönçe pür-çîn ü dil-i gülzâr âşüfte

92a

469. Güzārî

Mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

Ebrûların ol kim meh-i tâbânına çekdi
Ser-maṭla‘-ı mevzûn idi dîvânına çekdi

Dîvânelerin def‘-i cünûn itmege ol şûḥ
Zencîr-i ser-i zülf-i perîşânına çekdi

Sen mül şunalı kâse-i la‘lin ile bezme
Sâkî ayağın gûşe-i dāmânına çekdi

Zâr eyledi Ya‘kûbları Beyt-i Hazende
Şad Yûsufî ol çâh-ı zenaḥdânına çekdi

Dün şafḥa-i sîmîn-berûnî düşde Güzārî
Âyîne gibi sîne-i ‘üryanına çekdi

470. ‘İşmetî

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Ġam-ı cihânı ne bilsün o şûḥ-ı her-câ‘î
Çeken bilür ġam-ı ṭâḳat-rübâ-yı dünyâyı

468. 3a, sünbül-i gülzâr-ı endişem: sünbül ü nev-bâğ-ı endişem D.

468. 5a, Revâdur: Yeridür D.

470. Hüsameddin Efendi (1291), *Dîvân-ı ‘İşmetî*. G. 41.

<https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/1049> Erişim Tarihi: 13. 05. 2019.

Mişâl-i gönçe olur mı nühuftē āteş-i dil
Nesīm-i āh olıcağ şu 'le-hīz-i rüsvā'ı

Şaķın şaķın ki muğaylān-ı rāh-ı kūy-ı emel
Hezār pāre ider dāmen-i temennāyı

Niyāz-ı hāncer-i āzār-bağş-ı ğamze vü nāz
Kirişme lāzime-i hāncer-i dil-ārāyī

Cihāna āteş urur sūz-ı 'aşk 'İşmetiyā
Eger ğüşāde idersem dehān-ı şekvāyı

471. Sāmī
Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Şahīfe-i raķam-ı hatt-ı nev olınca yüzi
Hesāb-ı nuķre-i eşķüm o demde buldı yüzi

Çemensitān-ı maħabbetde nev-çerīde henüz
Yeñiçeride bir āhū-nigēh ķuloğlı ķuzı

Ħayāl-i la'li ile bāde-nüş-ı şevķ olalum
Lebi yanında şarābuñ ne dadı var ne tuzı

Görince cām-ı lebūñ zāhid oldı pür-ğüftār
Cemādı nuķka getürdi anuñ laṭīfe sözi

Degüldür ābile la'l-i lebinde ey Sāmī
O şāf-gevher-i pākīzenüñ görindi yüzi

470. 3a, muğaylān-ı: mu'allā-yı M.

470. 4b, hāncer-i: şīve-i D.

471. Fatma Sabiha Kutlar Oğuz (2017), *Arpaemini-zāde Mustafā Sāmī Dīvānı*, G. 126. s. 370. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/56084,arpaeminizade-mustafa-sami-divanipdf.pdf?0> (Erişim tarihi 04.01.2019).

471. 1b, nuķre-i eşķüm: naķd-i sirişķüm D.

471. 2a, maħabbetde: melāhatda D.

471. 3, Bu beyit *Arpaemini-zāde Mustafā Sāmī Dīvānı*'nda şu şekildedir:
Firāk-i büse-i la'l-i nemek-feşānuñ ile

Mezāk-i dilde şarābuñ ne dadı var ne tuzı

471. 5b, gevher: güher M.

92b

472. Nedîm

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Haṭṭ-ı sebz olmuş bedîd ol gerden-i kâfûrdan
Ey ‘aceb çıkmış zümür-rüd ma‘den-i billûrdan

Mey terâviş eyler emdükçe turunc-ı ğabğabın
Şöyle sîr ol çeşm-i nâzum neş’ e-i pür-zûrdan

Mû-be-mû diĳĳatle[r] itdüm kıl kadar fark itmedi
Kaşlaruñ billâh begüm düşundaki semmûrdan

Dün çemende sevdüğim naḥvetle geçdün baĳmaduñ
Serv reftârın görüp başın şalardı dûrdan

Nâ-tüvânem şöyle kim mecrûḥ olur cismüm Nedîm
Geçse zîr-i sâye-i müjgân-ı çeşm-i mûrdan

473. Nedîm

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Sînede bir lahza ârâm eyle gel cānum gibi
Geçme ey rûḥ-ı revân ‘ömr-i şitâbānum gibi

Perde-dâr añlardum el-ḥaĳ ğonçeyi gördüm şehir
Ol daḥı leb-rîz-i çāk olmuş girîbānum gibi

472. Muhsin Macit (2017), *Nedîm Dîvânı*, G. 105.

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/56214,nedim-divanipdf.pdf?0> (Erişim tarihi: 13. 06. 2019).

472. 2b, çeşm-i nâzum: mest-i nâzım D. / Bu beyitten sonra *Nedîm Dîvânı*’nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Tâ kemergâhında gördüm mevc ururdu nutrîbın

Şöyle taşmış nağme-i ter kâse-i tanbûrdan

472. 4a, naḥvetle: mestâne D.

472. 4b, Bu beyitten sonra *Nedîm Dîvânı*’nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Sâ‘idin bûs eyledim gel gel âmân ey dil sana

Taze şeftâlû kopardım ol nihâl-i nûrdan

473. *Nedîm Dîvânı*, G. 157.

Pîç pîç oldu kalem gelmez dahı ta'bîre hayf
Vaşfı ol gîsûların h'âb-ı perîşānum gibi

Geçmem ol gülden gül-âb almazdan evvel müyunuñ
Her biri inbîk-i zehr-âb olsa müjgānum gibi

Cüst ü cū itdüm yine cānā Nedīmā bendeñe
Bir efendi bulmadum devletli sulţānum gibi

474. Nedīm

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Bir şeker hādeyle bezm-i şevka cām itdüñ beni
Nīm şun peymāneyi sākī tamām itdüñ beni

Şu'le servāsā çıkar hākümden ol yirlerde kim
Pāy-māl-i tevsen-i âteş-hırām itdüñ beni

Nükhet-i gîsū ile geldüñ bize āh ey nesīm
Turra-i sünbül-şıfat āşüfte-kām itdüñ beni

Cilve-i hüsnüñle her müyum perî-hîz olmada
'Aşk ile ser-tā-ka-dem āyîne-fām itdüñ beni

Böyle ser-mest [ü] harāb itme Nedīm-i zārveş
Nīm şun peymāneyi sākī tamām itdüñ beni

475. Nedīm

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Ey turra bāğ-ı hüsnde sünbül misin nesin
Zülf-i nigāra yoksa karanfül misin nesin

473. 3a, Pîç pîç oldu kalem gelmez dahı ta'bîre hayf: Reşk-i Çîn olmakda fikrim gelmedi ta'bîre lîk D.

473. 4a, müyunuñ: müyumuñ D.

474. *Nedīm Dîvânı*, G. 159.

475. *Nedīm Dîvânı*, G. 72.

475. 1a, Zülf-i nigāra: Ey hāl-ı fitne D.

Ey hâl pāsbānı mısın sen o gerdenüñ
Kāfūr içinde ḥabbe-i fülful misin nesin

Ey ḥaṭ senüñle ḥüsn-i ruḥ u leb güşādedir
Sen şāriḥ-i kitāb-ı Gül ü Mül misin nesin

Feryād ey kirişme amān ey nigāh amān
Zehr-i ḥired belā-yı taḥammül misin nesin

Luṭf eyle irsün ol kad-i bālāya destümüz
Gel gel amān [yetiş] ki tegāfül misin nesin

Ḥoşdur tekerrürüñ dile ey lehce-i Nedīm
Bilmem gelü-yı şişede kulkul mısın nesin

93a

476. Nāmī

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

Ey ḥaṭ riyāz-ı çehrede sünbül misin nesin
Reyhān mısın benefşe misin gül misin nesin

Koymaz gözüm sipāhı duta ḥüsn-i kişverin
Ey zülf sen arada karavul mısın nesin

Ser-germ-i ‘aşkı ḥalka iden başa gezdüren
Tül-ı emel neticesi kākül misin nesin

Medd-i başar dayağı ile karşıda duran
Ey ḥasretüm likāsı yasavul mısın nesin

475. 5a, Luṭf eyle irsün: Luṭf et yetişsin D.

475. 5, Bu beyitten sonra *Nedīm Dîvânı*’nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Ebrûlar üzre bir dahi sarkup görünmedin

Ey kākül aşınā-yı tekāsül müsün nesin

Ey reng-i çehre ben hele farkında âcizim

Gül-penbe yâ ki sürh ya gül müsün nesin

Nâmî ne şûrdur bu ğazel şaldı 'âleme
Gûlzâr-ı mülk-i Rûmda bûlbûl misin nesin

477. Nâmî

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Her çend ki Rûm içre ğam u renc bulunmaz
Ammâ ne ki bir mûnis-i pür-ġanc bulunmaz

Bir vech ile dîvâne göñül bulmadı hem-dem
Vîrâne olup n'oldı ki bir genc bulunmaz

Yüz nûkte ile ıaldı göñül tã'iri hãmûş
Feryâd ki bir murġ-ı nevâ-senc bulunmaz

Beş gün ki bu Rûm içre iseñ göñlüñ utulma
Yeddi felek altında şeş ü penc bulunmaz

Şafrâ-yı heves nâmumı telh eyledi Nâmî
Ey vây ki bir ġabġab-ı nârenc bulunmaz

478. Nedîm

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Çeşmüñ gibi bir sâhir ü pür-ġanc bulunmaz
Haţtuñ gibi bir nüşha-i nîrenc bulunmaz

Hüdhüd gibi bînâ gerek ânı arayanlar
Virâneye bûm olmaġıla genc bulunmaz

Eyyâm-ı heremde tütalım genc bulunmuş
Âdem o zamân n'eyleyeyüm genc bulunmaz

On bir yaşına girmiş o meh-pâreyi gördüm
Kim dedi ki 'âlemde şeş ü penc bulunmaz

Līmūni hıṭāyīde o mestāne nigāh it
Hiç böyle celī şa ‘şa ‘a nārenc bulunmaz

‘Arz it süḥanuñ āşaf-ı zī-şāna Nedīmā
Her demde bu mesnedde süḥan-senc bulunmaz

93b

479. Nedīm

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

Biri biriyle müjgān şafları ğavġāya girmiştir
Nigāh-ı ğamze gūyā şulḥ için araya girmiştir

İşitdüm dūr şadef pīrāhenin çāk eyleyüp çıkmış
Meger ol dil-ber-i sīmīn-beden deryāya girmiştir

Fürüg-ı kūhsār-ı āheni āb eylemek mümkün
Ol ateş kim ḥayālūnle dil-i şeydāya girmiştir

Bugün pek ser-firāz u şādmān gördüm Nedīmāyı
Meger kim meclis-i maḥdūm-ı bī-hemtāya girmiştir

480. Nedīm

Fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

Āfet-i cān didiler ğamze-i cellāduñ için
Naḥl-i gül söylediler kāmēt-i şimşāduñ için

478. 5a, mestāne: pistāna D.

478. 5, Bu beyitten sonra *Nedīm Dīvānı*’nda olup mecmuuda yer almayan beyitler şunlardır:
Asān deġil ol şuhu ‘azāyimle de teshir
Te’sirli nirenc de bī-renc bulunmaz

478. 6a, süḥanuñ: güherin D.

479. *Nedīm Dīvānı*, G. 30.

479. Bu beyitten sonra *Nedīm Dīvām*’nda olup mecmuuda yer almayan beyitler şunlardır:
Dediler şehr-i nāz-ābād içinde ‘işve sūkunda
O tâcir-beççe bir dükkân-ı istiġnāya girmiştir
Temāşâ eyleyüp âyine içre ‘aks-i ruhsârın
Kıyâs etdim perîdir sıhr ile mînāya girmiştir

480. *Nedīm Dīvām*, G. 90.

Yazdı çün kilik-i kaẓā fitne vü âşûb emrin
Ara yirini açık kodı senin aduñ için

Çeşm [ü] ebrûya kafâdârsın ey[â] zülf-i siyâh
Sen de kâfirsın o kâfirlere imdâduñ için

Sen ki bülbül gül için nâle idersin bî-derd
Seni gülden ayırur nâle vü feryâduñ için

Çokdan ey kilik-i Nedîmâ niçün olduñ hāmûş
Bizi hasretde koduñ nazm-ı nev-îcâduñ için

481. Nedîm

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Yazanlar peykerüm destümde bir kâşî sebû yazmış
'Aceb meşrebce tahrîr eylemiş el-haḡ nikû yazmış

Cüvānum bir lûgat gördüm lisān-ı 'aşḡ nāmında
Bilüñ tûl-i emel āḡûşum adın ârzû yazmış

İdüp hû hû diyü feryādına telmîḡ 'uşşākuñ
Celî ḡatla cüvān-ı nāzenînum çifte hû yazmış

Miyān-ı yāra dil-cûdur demek ḡaşd eylemiş ammā
Yañılmış ḡāme-i mu'ciz-raḡam dil-cüyü mû yazmış

Nedîmüñ ḡaḡ bu kim bu nazmı şevḡ-āmîz düşmiş pek
Şanursın kim durup bir dil-ber ile rû-be-rû yazmış

481. *Nedîm Dîvânı*, G. 51.

481. 2b, Bilüñ tûl-ı emel: Belin adın murâd D.

481. 4b, mu'ciz-raḡam: mutlak-'inan D.

482. Nedîm

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

Riyâsı zâhidüñ der-kârdur dil-ber huşuşında
Velîkin zâlimüñ ârâmı kıalmaz zer huşuşında

Kuşağı tüğmesin çözmekde yokdur bîm ammâ kim
Yürek ditrer kemer-bendindeki hancer huşuşında

Dirîgâ olmaduk bir dil-güşâ ma‘şûka dil-dâde
Hele âyînemiz bî-baht rûşenger huşuşında

Bugün cânân mevâ‘îdin hisâb ittikte ‘uşşâka
Yine vâfir nizâ‘ oldı bizüm defter huşuşında

Varursañ hâne-i hammâra lutf it sâki unutma
Dil-i zâruñ recâmend olduğı sâgar huşuşında

Nedîmâ sîne vü bâzûñu nerm it yâr geldükçe
Müsâfir râhat ister bâliş ü bister huşuşında

94a

483. Vahîd

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

Cihân pür-şûr bir hurşîd-i meh-peyker huşuşında
Nizâ‘ı eksik olmaz ‘âlemüñ dil-ber huşuşında

482. *Nedîm Dîvânı*, G. 117.

482. 2a, yokdur bîm: havfım yokdur D.

482. 5, Bu beyitten sonra *Nedîm Dîvânı*’nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Ne zîbâ ülfet etmiş duhter-i rez beççe-i muğla

Muvaffak pîr-i mey hakkâ püser duhter husûsunda

Ne denlü germ ise bâzârın âhır hâk-ber-sersin

Bunu ey hâce gör âteşle hâkister husûsunda

483. Bahattin Kahraman (1995), *Vahîd Mahtûmî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Eserlerinin Tenkitli Metni*, Cilt 1-2, Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, G. 166. s. 720.

Şafâ-yı meşreb-i rindi 'umûm üzre iden inkâr
Ne söyler cām-ı Cem mir'ât-ı İskender huşûşında

Güzeller leşker-i 'uşşâkın efzûn olduğın ister
Ta kayyüd eyler elbet şâhlar 'asker huşûşında

Mufaşşal şerh ider icmâl-i dâğ-ı sînemi âhum
Rağamsız şıfr-ı bî-ma'nî olur defter huşûşında

Vahîdâ nûkte-sencân-ı cihân şâyestedür cümle
Saña taḥsîn iderlerse bu şi'r-i ter huşûşında

484. Nedîm

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Sürme-i ḥaṭ nergis-i gūyâyı ḥāmûş eylemez
Sâki-i aşûb maḥmûrın ferâmûş eylemez

Zevk-baḥş-ı ḥ'âb-ı nûşîn fikr-i la'lûnden senüñ
Gül-şekersiz ḳahveyi erbâb-ı dil nûş eylemez

İdemez kesb-i şafâ âyîne-i endāmveş
Ol ki bir kez yâri ser-tâ-pâ der-âgûş eylemez

Zâhid-i rubeh-fırîb eyler riya şahbâya lîk
İtdügi bîdâdı nuḳl-ı bâdeye mûş eylemez

Şeh-levend-i feyz çıkmaz seyre tâ kim sâkiyân
Bâde-i gül-rengi raḥş-ı câme zîn-pûş eylemez

483. 2, Bu beyitten sonra), *Vahîd Mahtûmî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Eserlerinin Tenkitli Metni* 'nde olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Dilüñ defterden itmiş kızlık-i redd ile nâmin ḥaḳ
O şûḥa yanlış anlamağla iller huşûşında
Ḥayâ mühr-i dehan-ı kîse-i ḥ'âhiş olur yoḥsa
Ṭayanmaz tâzeler kâlâ-yı vaşla zer huşûşında
Hüner-mendüñ naşîbi micmer-i 'âlemde âteşdür
Bu ḥaşıyyet 'ıyândur 'üd ile 'anber huşûşında

484. *Nedîm Dîvânı*, G. 47.

484. 3a, şafâ: cefâ M.

484. 5a, sâkiyân: sâkiyâ D.

Çok zamāndur peyker-i tığ-i zebānuñdan Nedīm
Hün-ı nazm-ı tāze deryālar gibi cūş eylemez

485. Nedīm

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Her tırrasında biñ şiken-i dil-rübāsı var
Her bir şikenc-i tırrada biñ mübtelāsı var

Bir çeşmi var ki bir niçe yüz biñ lisān bilür
Biñ hem-zebān u hem-dem ü biñ āšnāsı var

Bir pür-nemek kirişmesi bir tatlu ḥandesi
Bir şekkerin tekellümi bir hoş edāsı var

Kim vaşfını ne ben diyeyüm ḥod ne sen işit
Ammā biraz vefācığı yokdur şurası var

Bilseñ begüm iderdi seni eşk bī-ḳarār
Şimdi Nedīmüñ öylece bir mā-cerāsı var

486. Nedīm

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Sen de bir vaqt ola nūş-ı mey-i nāb eyleyesin
Gülesin açılasın ref'-i ḥicāb eyleyesin

Dest-i cevruñden olan çāki alup sīnemden
Bir zamān zīver-i dāmān-ı niḳāb eyleyesin

Meded ey āh-ı seḥergeh saña kim didi varup
Böyle ol āfeti ser-germ-i 'itāb eyleyesin

484. 6a, zebānuñdan: zebānuñdur M.

485. *Nedīm Dīvānı*, G. 25.

485. 2a, lisān: fesān M.

485. 3, Bu beyitten sonra *Nedīm Dīvānı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Seyret beyaz fesde o zülf-i mu'anberi

Şeb-bûyu gör ki berk-i semenden ḳabāsı var

486. *Nedīm Dīvānı*, G. 97.

Dehenünden ki gönül eyledi bir buse recā
Saña lâyıķ mı ki yok diyü cevāb eylesesin

Ey şabā luṭf idüp eşnā-yı tekellümde aña
Ey Nedīm aḡladıcı diyü ḥiṭāb eylesesin

94b

487. Nedīm

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ḥayfâ güdāz sīne-i ḥasret-keşīdeden
Âb oldu aḡdı dildeki peykānı dīdeden

Der-kār olursa terbiyet-i 'aşķ-ı nev-bahār
Güller biter cigerdeki ḥār-ı ḥalīdeden

Peyveste ebruvānuñı yād eyleyüp senüñ
Gitmez ṭanīn gūş-ı kemān-ı keşīdeden

Temkīnün i'tibārını seyr it ki feyz alır
Peymāne-i şarāb ḥum-ı âremīdeden

Cām-ı şarāb gör bize sen şimdilik Nedīm
Fersüdedür dimāḡ ḡazelden kaşīdeden

488. Nedīm

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Dirīḡ âyīneāsā bulmadum yüz ser-tırāşumdan
Ḥurūş-ı mevce-i deryā-yı ḥasret aşdı başumdan

Girīban-çāk olup ḥayretle şundum destine nā-geh
Dil-i şad pâremi ben şāne zann itdüm telāşumdan

487. Nedīm Dīvânı, G. 94.

487. 1a, güdāz: güzār M.

488. Nedīm Dīvânı, G. 104.

488. 1b, mevce-i deryā-yı ḥasret: āb-ı şemşīr-i tegāfül D.

Süvār ol ey perī gerdişler it gül-gün eşkümle
Ki ben ebrü-yı zîn âmāde itdüm aña kaşumdan

Dağı gelmez kelāl ol nışter-i ser-tiz-i müjgāna
Felekler şışe-i haccāma döndi kanlu yaşumdan

Nedīmā dağı cünbiş gelmeden ol tāk-ı ebrüya
Nigünsār oldu biñ küh-ı taħammül irti'āşumdan

489. 'Āşım

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Görelde nışter-i ser-tiz-i ğamze ser-tırāşumdan
Hezārān ye's ile hūn-āb-ı haşret aşdı başumdan

Keremkārān-ı 'aşruñ vaż'-ı nā-hemvārını çekmem
Helāk olsam şikāyet eylemem vech-i ma'āşumdan

Amān ey hod-furūş-ı 'işve almazsañ da seyr eyle
Ne gevherler olur rīzende çeşm-i katre-pāşumdan

Şeb-i hicrān ile bir maḥzen-i yaḥ-pāredür cismüm
Olur gāv-ı zemīn lerzende farṭ-ı irti'āşumdan

Nümāyān olmasun rāz-ı maḥabbet diyü ḥavfumdan
Perestiş eylerüm her gördüğüm şahşa telāşumdan

488. 3a, gül-gün eşkümle: gül-gün-ı çeşmimle D.

488. 4b, şışe-i haccām: tışe-i haccām M.

489. Fatma Şennur Arslan (2010), *Āşım Ārif-zāde Divançesi (İnceleme- Metin- Dizin- Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, G. 36. s. 167.

489. 1, Bu beyitten sonra *Āşım Ārif-zāde Divançesi*'nde olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Ḥayāl-i yār ile her şeb bakılsa çeşm-i 'ibretle

Olur zāhir niçe ḥamyāzeler vaż'-ı firāşımdan

489. 3b, rīzende: rīzān D.

489. 4a, cismüm: çeşmüm D.

489. 4b, lerzende:lerzide D.

Leb-i huşkum o deñlü ye's ile peygüle-i gamda
Şarāb-ı lücce-i 'ummān kıyās itdüm 'utāşumdan

N'ola nazmum ser-ā-ser 'arz idersem nükte-sencāna
Utanmam 'Āşimā sūķ-ı me'ānide qumāşumdan

490. 'Āşım

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Biri biriyle nāz u şîveler ğavġāya girmiştir
Kirişmeyle tegāfûl men' için araya girmiştir

Amān ey keyd-i 'işve pek Hülāgü-meşreb olduñ sen
Sinān-ı nevk-i ğamzeñ çaķ dil-i şeydāya girmiştir

Sevād-ı haţ degüldür 'arız-ı cānānede peydā
Hüsün mātemler itmiş bir siyeh hārāya girmiştir

Degül bî-hûde nāişler fiġānlar dilde bezmünde
Taħammül cāmesin çaķ eyleyüp şekvāya girmiştir

Kebūdî cāmeler giymiş kıyās itdüm meger 'Āşım
O māh-ı evc-i 'işve ebr-i istiġnāya girmiştir

95a

491. Nedīm

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Yine ol meh meger 'uşşākdan rüyın nihān tutmuş
Ki kūyın ser-be-ser hengāme-i şāhum amān tutmuş

Degül çeşm-i kebūd ol ebruvānuñ zîr-i tākında
İki āvāre qumrîdür ki gelmiş āşyān tutmuş

490. *Āşım Ārif-zāde Divançesi*, G. 6. s. 144.

491. *Nedīm Dîvânı*, G. 52.

491. 1a, ol meh meger 'uşşākdan: Bu şeb uşşākdan ol meh yine D.

Yürüt peymāneyi cānlar bağışla sen de ey sākī
Ki muṭrib rāḥatū'l-ervāḥ ile devr-i revān tutmuş

'Aceb mi el ayak tutmazsa rindān-ı kadeḥ-keşde
Teb-i endūh u ğam ol nā-tüvānı çok zamān tutmuş

O ḥūn-āşāma itmiş mā-cerā-yı 'aşkumuz işrāb
Yine ey dil meger bu dīde-i giryān kan tutmuş

Gelür ol şūḥ-ı nāzende iki desti yine kanda
Bir elde sāġar u bir elde cām-ı erġuvān tutmuş

Bugün gördüm Nedīmā geçdi biñ naḥvetle dil-dāruñ
Kirişme dāmenin destin ḥınā-yı ḥüsn ü ān tutmuş

492. Nedīm

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Nigāḥ et 'āşık-āzārī-i çarḥ-ı bī-güneh-gīre
Ki çekmiş bīd-i mecnūn diyü tarf-ı cūda zencīre

Dili hem-çün ketān fersūde itdi bir siyeh-çerde
Ki ṭa'n eyler beyāz-ı gerdeni meh-tāb-ı Keşmīre

Gören ebrūlar üzre pīçişin ol kākül-i zerdūñ
Şanur zer-ḥall ile āyet yazılmış rüy-ı şemşīre

Hemān 'āşık tehī mīnā-yı çeşmin eyler āmāde
Perī-zād-ı ḥayāl-i dil-rübā kābil mi teşhīre

Olur pes-māndegī elbet muḳarrer ḥaşr-ı maṭlabda
Ki bā'ış mübtedāyı ma'ni-i ḥaşr oldu te'ḥīre

491. 3, Bu beyitten sonra *Nedīm Dīvānı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Dikiş tutsun mu çāk-i gonca seyr etdikde ruhsārın
Tutalım dikdiğin nev-nahl-ı gül ey bâġbân tutmuş

491. 4b, endūh u ğam: endūh-ı hecr D.

492. *Nedīm Dīvān*, G. 135.

Temâşâ eyleyelden gülşen-i hüsn-i dil-ârâsın
Nedîmâ çeşm-i ter hayretle döndi cüy-ı taşvîre

493. Nedîm

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Cüş-ı mey şeydâsıdur keyfîyyet-i güftârımuñ
Hande-i gül mestidür peymâne-i ser-şârımuñ

Neş'e-i mey dâmen-i destümde bir ser-çeşmedür
Câm-ı Cem bir lâle-i hod-rûsıdur kühsârımuñ

Vaşf-i kıddüñle kıyâmetler kopardum şöyle kim
Mihr-i maşşer şemse-i dîvânıdur eş'ârımuñ

Bü'l- 'âceb kâşâne-i nûram ki tâb-ı âftâb
Mevce-i deryâ fûrûğ-ı tâbıdur dîvârımuñ

Vaşf iden şubh-ı bahâruñ şafvet-i tab' ın Nedîm
Görmemişdür cüşiş-i feyz-i dil-i bîdârımuñ

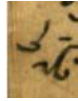
494. [Nedîm]

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Dili raqs-âver ider şabr idemem mâ-şaşalı
Yüregüm oynadı gördükde o çengî güzeli

Al eteklik olalı cüy-ı habâb üzre habâb

Ber-hevâ itdi dili nağme-i der ten

Şevk ile vâ' iz-i şehîr atdı ridâsın çarha
Böyle şâl oynuna çıkmadı dahı şeyh olalı

493. Nedîm Dîvânı, G. 67.

494. Nedîm Dîvânı, G. 160. / Bu gazel derkenardadır.

494. 2a, cüy-ı habâb: cüy-ı murâd D.

Āsmānda bıragup Zühre kōlından çengi
Def gibi kızdı ruḥı dā'ireden çekdi eli

Bir perī eylemedi çāre dil-i nā-çāra
Mutribūñ çaḳçaḳ-ı çār-pāresine çarpılalı

95b

495. Nedīm

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Cūy gösterdi yine āyīneveş rüy-ı güli
Pençe-i mihr açdı hem-çün şāne zūlf-i sūnbūli

Şöyle gülşen pür-ṭarab kim gūşlar fark eylemez
Ḳāḫḳāḫ-ı ḥande-i gülden nevā-yı būlbūli

Gülşen-i ḥüsnūñ gören sūnbül-hevā-yı dil-keşin
Ebr-i müşkīnveş ṭaḡıduḳca nesīm ol kākūli

Eylemiş gūyā ki Ḥaḳ īcād cism-i nāzūkūñ
Eyleyüp āmīḥte būy-ı güle reng-i mūli

Tāze ma'nī rū-nümā naẓm-ı selīsūñden Nedīm
Cūy gösterdi yine āyīneveş rüy-ı güli

496. Nedīm

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Sāḳiyā ḥūşum alan zemzeme-i çeng midür
Yoksa destindeki peymāne-i gül-reng midür

Lezzetinden nice āb olmaduñ ol la'l-i terūñ
Meded ey sāḡar-ı yāḳūt dilūñ seng midür

495. *Nedīm Dīvān*, G. 163.

496. *Nedīm Dīvān*, G. 28.

Bir nihānīce tebessüm de mi sığmaz cānā
Söyle billāh dehenün tā bu kadar teng midür

Perde-i şermi giderdün ruḥ-ı zībāsından
Kaşd o gül-çehreye ey duḥt-ı 'ineb reng midür

Verd-i ḥandān mı yaḥud kūçe-i verd-i terde
Dest-i tārāc-ı şabādan çözülen teng midür

Nağmeñe tır-i nigh pīş-rev olmaḳda meger
Muṭrib ebrū da kemānuñla hem-āheng midür

Ne bu nev-naḳş-ı tırāzende Nedīmā bilmem
Üstād-ı kalemün ḥāme-i Erjeng midür

497. Nedīm

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Olsa da ḥāmūş la' l-i 'işve-perdāzuñ senün
Lāl ider Hārūtı çeşmān-ı süḥan-sāzuñ senün

Mışra' -ı mevzūndur ammā nā-resādur serv-i bāğ
Eyleye taẓmīn meger ḳadd-i ser-efrāzuñ senün

'Āşīka ḳaşduñ nümāyān olmamaḳ mümkin midür
Ol nigāh-ı şad-zebāndur çünki ḡammāzuñ senün

Bir nigāh-ı āşnā besdür bize muğ-beççeden
Ba' d ezīn ey duḥter-i rez çekmezüz nāzuñ senün

Baḥtı bīdār eylemek āsān hemān olsun bülend
Ey ḥurūş-ı nāle-i şeb-gīr āvāzuñ senün

496. 4a, zībāsından: pür-tābından D.

496. 5a, Verd-i ḥandān mı: La' l-i handān mı D.

497. *Nedīm Dīvānı*, G. 69.

497. 5a, eylemek āsān: etmek āsāndır D.

Güşe-i ebrû-yı dil-berden yaman oldı Nedîm
Şîve-i dil-düz-ı nevk-i kilik-i tannâzuñ senüñ

96a

498. Nedîm

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Sîne-i tengde bend it hele evvel nefesüñ
Soñra gör himmet-i vâlâsını feryâd-resüñ

Murğ-ı âvâreyi âmâde-i pervâz idegör
Dest-i eyyâm şikest itmedin evvel kâfesüñ

Mekteb-i sînede bir tıfl-ı hüveydâdur dil
Kim henüz añlamamış farkını ‘aşk u hevesüñ

Bunca demdür ki gülin eyledi bülbül den dūr
Dâd elinden bu şikest olası künc-i kâfesüñ

Himmet ey kâfile-sâlâr-ı tarîkat tâ çend
Dürdan güşümü pür-şür ide bâng-i ceresüñ

Beni tâ şöyle harâb eyle ki sâkî dilde
Neş‘e-i mey şanam endühını bîm-i ‘asesüñ

Şıdka şarf idegör enfâsuñı çün şubh Nedîm
Mañla‘-ı mihr ola tâ kim nefes-i bâz-pesüñ

499. Nedîm

Mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Hañtuñ ki reşk-i faşl-ı bahârân olup gelür
Ser-mâye-bağş-ı sünbül ü reyhân olup gelür

498. *Nedîm Dîvânı*, G. 68.

498. 3a, hüveydâdur: hevâyîdir D.

498. 6b, şanam: sayam D.

499. *Nedîm Dîvânı*, G. 37.

Gördüm o serv-kāmetüñ ardınca rûz-ı vaşl
'Ömr-i fûrû-güzeşte şitābān olup gelür

Yād-ı haţuñla neş'e-i hayret derūnuma
Çün seyl-i nev-bahār hūrūşān olup gelür

Düşîne mülk-i hüsne giden kārban-ı hüş
Gördüm seher ceres gibi nālān olup gelür

Ma'nā-yı tāze kūçe-i dilden zebānuma
Yād-ı lebūñle mest-i hırāmān olup gelür

Dil hāciyān-ı kūyı miyānında şevk ile
Hem-çün çerāğ-ı kâfile sūzān olup gelür

Cānā gözine hasret-i la'lūñle 'āşıkūñ
Keyfiyyet-i şarāb kıvılcık olup gelür

Çıkılmış henüz hāne-i āyīneden o māh
Esrār-ı hüsn ü ānına hayrān olup gelür

Uyhuya vardı gözleri dahı o ğamzeler
Ġāretger-i metā'-ı dil ü cān olup gelür

Vaşfuñda müjdeler saña ki bir kārban sūhan
Kilk-i Nedīm-i şūhuñı cūyān olup gelür

499. 9, Bu beyitten sonra *Nedīm Divānı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Pâ-bûsuna tekaddüm için yine bād-ı subh

Berk-i gül ile dest ü girībān olup gelür

499. 10a, müjdeler saña ki kārban: müjde sana ki bir kārban D.

499. 10b, cūyān: hūbān D.

96b

500. Nedīm

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Ser-i zülfünde fiğān eylemek āyīn oldı

Nāle-i dil ceres-i kâfile-i Çīn oldı

Āb-ı hayvāndan iki cedvel olup efsürde

Şūh-ı sīmīn-tenüme sāk-ı bilürīn oldı

‘Ukde-i hātır ben ‘ukde şitāb itdükce

O büt-i ser-keşūn ebrūları pür-çīn oldı

Şafvet-i tab‘umuz artırdı gurūr-ı hūsni

Mest-i nāzım bakup āyīneye hod-bīn oldı

Süz-ı ‘aşk olmadı derdüme devā hayf Nedīm

Baht-ı h‘ābīdeye dāgum gül-i bālīn oldı

501. Nedīm

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Hasteliklerden emīn olmaya çeşm-i siyehūn

Mūmiyā bulmaya ‘ālemde şikest-i külehūn

Sen ki āgāz idesin gerdişe çün nūr-ı nigāh

Perde-i çeşm-i perī-zāda döner cilvegehūn

Hanceristān-ı müjeñden güzeyler bī-bāk

Bü‘l-‘aceb düzd-i ciger-dārdur el-hāk nigeñ

Āh ile def‘ider erbāb-ı derūn sūz-ı dilin

Serd olur germ hevālarda belī ka‘rı çehūn

500. *Nedīm Dīvān*, G. 150.

500. 3a, ‘ukde: halle D.

501. *Nedīm Dīvān*, G. 64.

501. 1a, emīn olmaya: amān görmeye D.

501. 4b, belī ka‘rı çehūn: suyu çehin D.

Sende ey kılîk-i Nedîmâ ne bu şevk-ı takrîr
Kûçe-i hâne-i âyîne midür şâh-rehûn

502. Nedîm
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Rûyuñ bezimde perde-keş-i haclet olmasun
Luţf eyle mihre zerre kadar minnet olmasun

Göstermez oldu la'lini ol hatt-ı nev şakın
Taht-ı hamra nâzil olan âyet olmasun

Ben kûh u kûh derd olayım iştiyâk ile
Bâr-ı nigâh o şûha hemân şiklet olmasun

Hûn-ı cigerle besleyeyim tâ o gamzeler
Tâ böyle ser-girân-ı mey-i nahtet olmasun

Zinhâr bülbülün dahı tağlî-i hüsn ile
Gül-bün tahtayyül itdügi ol kâmet olmasun

Gîrâ eden o pençe-i müjgânı hep yine
Dilden rübûde eyledügi tâkat olmasun

Aldı bu nazm-ı nev selefün nâmin ey Nedîm
Âsâyişünde ol saña hiç külfet olmasun

501. 5a, şevk-ı takrîr: süz-ı takrîr D.

502. Nedîm *Dîvânı*, G. 98.

502. 5, Bu beyitten sonra *Nedîm Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Zahm urma bü-yı gül dahı olursa âşıkın
Yelmân-ı tığ-i nâza meded zahmet olmasın

97a

503. Nedīm

Mef'ülü mefā'īlū mefā'īlū fe'ülün

Çün mihr ü kamer sīne vü ruhsār güşüde
Düş itmesün ol şūhı Hudā çeşm-i hasūda

Dil zerre-sıfat şevk ile girse n'ola rakşa
Olduğ yine bir pençe-i hurşide rübūde

Qahr eylediler bād-ı bürüt ile cihānı
Bağmaz mı bu cāh ehli 'aceb 'Ād ü Şemūda

Keç-perveri-i māder-i eyyāmı görüñ kim
Ben her gice bīdār-ı elem baht günūde

Şevk ile yine gevremiş īmānı rakībūñ
Çekmiş gibi kāfir o bütı şūrb-i Yahūda

Büs-ı lebin olmazsa çeker kāse-i hūn-āb
Bağmaz gamuñ āşūfteleri būd u nebūda

Qaşd ol büte dinletmedür efsāneyi yoğsa
Değmez gül ü bülbül bu kadar güft ü şünūda

Güyālīk iderdi gül-i taşvīre Nedīmā
Hāmendeki feyz olsa eger hāme-i mūda

504. 'Āşım

Mef'ülü fā'ilātü mefā'īlū fā'ilün

Pejmürde itdi hātır-ı 'uşşākı zülf ü haṭ
Kıldı güsiste rişte-i mīşākı zülf ü haṭ

503. *Nedīm Dīvānı*, G. 122.

503. 5a, gevremiş: كورله مش M.

504. *Āsım Ārif-zāde Divançesi*, G. 24. s. 157.

504. 1b, güsiste: şikeste D.

Çîn-i cebîn şanma gümüş levha üstine
Müyîn kalemle yazdı hüve 'l-bākī zülf ü haṭ

Hārūtı biri birisi Mārūtı aṇdurur
Tutdı o deñlü sihr ile āfākı zülf ü haṭ

Geh Hinde gāh kişver-i Sūdāna gönderür
Sevdāya uğrayup dil-i müştākı zülf ü haṭ

Aldatdı tāk-ı mel'abede eyledi bu şeb
İki karalı şūfı-i zerrākı zülf ü haṭ

Der-beste eyle maḥbereñi 'Āşımā yeter
İtdi siyāh çehre-i āfākı zülf ü haṭ

97b

505. Nedīm

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Ḥayretde kodı bu dil-i müştākı zülf ü haṭ
Gösterdi kār-ı ef 'i-i tiryākı zülf ü haṭ

Gel cüft [ü] tāk oynayalım bezm-i vaşlda
Olsun velīk cüfti ile tākı zülf ü haṭ

Bir bāğdur cemāli ki gül-berg-i rüy-i āl
Şeb-būyı ḥāl sünbül ü leylākı zülf ü haṭ

504. 5a, tāk-ı: tavk-ı D.

504. 6, Bu beyitten sonra *Âşım Ârif-zāde Divançesi*'nde olup mecmuuda yer almayan beyitler şunlardır:

Ey ḥāme Defterī 'Alī Paşa-yı ekremin
Evşāfın eyle soñra yine bākī zülf ü haṭ
Tūğ-ı şükūhı ile megesrān-ı bezminiñ
Aınca olur müşābih ü mışdākı zülf ü haṭ
İmzāsı ile şahhını gördükde mū-be-mū
Farq eyler oldu kara ile aķı zülf ü haṭ
'Ömrün mezid eylesin Allah şafāyile
Zeyn eyledikçe her ruḥ-ı berrākı zülf ü haṭ

505. *Nedīm Dīvānı*, G. 53.

505. 1a, bu dil-i müştākı: hātır-ı uşşākı D.

505. 3, Bu beyitten sonra *Nedīm Dīvānı*'nda olup mecmuuda yer almayan beyitler şunlardır:

Varmaz dil ehli zābiṭe kāzīye anlaruñ
Zencîr-i ḥabsi ḥüccet-i ıtlâkı zülf ü ḥat

Çîn-i cebîni belki Nedîmâ ḥarâb ider
Mülk-i Hıttâyı kişver-i Kıpçakı zülf ü ḥat

Mu'ciz ki mihr hem şeb-i yeldâ vü hem bahâr
Cem' oldu tutup ol ruh-ı berrâkı zülf ü hat
Cân riştesi biri birisi mâh hâlesi
Tutdu netice enfüs ü âfâkı zülf ü hat
Cedvel-keşide kıt'a-i yâkuta döndürür
Aks eyledikçe câmda ey sâkı zülf ü hat
Takup kemend boynuna döndürdü Ka'beden
Çekdi çevirdi zâhid-i zerrâkı zülf ü hat
Çokdan giderdi Çine yahud Zengibâra dek
Zabt etmeseydi hâtır-ı müştâkı zülf ü hat
Birisî şerh yazdı biri etdi tahşiye
Alup miyâna hikmetü'l-işrâkı zülf ü hat
Bir nisf dâireyle iki hatt ile tamâm
Gösterdi kâr-ı cümle-i evfâkı zülf ü hat
Hem-çün maḥas dehânımı hamyâzegâh edip
Çâk etdi şâne-veş dil-i hallâkı zülf ü hat
Vasfet hudâyegânı Nedîmâ yeter yeter
Kıldı siyâh çehre-i evrâkı zülf ü hat
Ebrû-yı yârı şimdilik onun rikâbına
Teşbîh kıl da sonra yine bâkı zülf ü hat
Güş eyledikde nâmının İbrâhim olduğun
Püşide kıldı Ka'be-i uşşâkı zülf ü hat
Âgüş-ı pençede hat-ı fermânın andırup
Leb-rîz-i hayret eyledi ahdâkı zülf ü hat
Esbindeki kutâs ile ḳalḳan gubârının
Ancak olur nümüne vü mîsdâkı zülf ü hat
Eyyâm-ı satvetinde gönül çalmasıñ deyü
Güm kıldı ben dedikleri allâkı zülf ü hat
Dün tûḡı perçemin alemi mushafın görüp
Berkitdi cân-feşanlıḡa mîsâkı zülf ü hat
Baksak ki şem'-i bezmine benzer mi rüy-ı yâr
Etse güşâde perde-i ıḡlâkı zülf ü hat
Tutsun cihâmı haşmeti tâ hüsn ile tuta
Mülk-i Hıttâyı kişver-i Kıpçakı zülf ü hat
505. 5, Bu beyit *Nedîm Divânı*'nda mahlas beyti olmayup şu şekildedir:
Tutsun cihâmı haşmeti tâ hüsn ile tuta
Mülk-i Hıttâyı kişver-i Kıpçakı zülf ü hat

506. Sāmī

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Şahīfe-i raḳam-ı ḥatt-ı [nev] olunca yüzi
Hisāb-ı nuḳre-i eşküm o demde buldı yüzi

Çemensitān-ı maḥabbetde nev-çerīde henüz
Yeñiçeride bir āhū-niḡeh ḳuloḒlı ḳuzı

Ḥayāl-i la'li ile bāde-nüş-ı şevḳ olalum
Lebi yanında şarābuñ ne tadı var ne tuзі

Görince cām-i lebūñ zāhid oldu bī-güftār
Cemādı nuṯḳa getürdi anuñ laṯife sözi

Degüldür ābile la'l-i lebinde ey Sāmī
O şāf-gevher-i pākīzenūñ görindi yüzi

507. Vehbī

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Mest olmaduḳ şarāb-ı vişāl-i niḒārdan
Ḳurtulmasun anuñ da niḒāhı ḥumārdan

Zülfūñ degül mi böyle perīşān iden beni
Āsūde olmasun o daḥı rüzḒārdan

Bed-nām-ı aşḳ eyledi ḥāl-i ruḥuñ beni
Olmaya ḥālī fitne ile iştihārdan

İki yaḳayı görmeye bir yerde gerdenūñ
Dür eyleyen odur beni dār u diyārdan

506. Bu gazel 91a'da (G. 464) mevcuttur. Gazeli burada da yazma sebebimiz iki şekil arasındaki farklılıkları ortaya koymaktır.

506. 1a, [nev]: G. 464 şekli esas alınarak eklenmiştir.

506. 4a, bī-güftār: pür-güftār G. 464.

507. Hamit Dikmen (1991), *Seyyid Vehbi ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi. G. 167. s. 617.

507. 5a, beni: bizi D.

İtdüñ esîr-i şiddet-i sermâ-yı ğam beni
Maħrûm ola riyâz-ı cemâlün bahârdan

Şihhat yüzini görmeye bîmâr gözlerün
Tâb u tüvânı oldur alan cism-i zârdan

Vehbî bu tâze tarh-ı nev-îcâda isterüm
Pey-revlik ehl-i tab'-ı belâgat-şi'ârdan

98a

508. Nedîm

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Bîgâne ğamzeñ aşık-ı nâ-dâna âşnâ
Tâ key tegâfûl ey büt-i bîgâne-âşnâ

Zülfün hayâli cây ideli çeşmüm olmadı
Gîsü-yı h'âb şâne-i müjgâna âşnâ

Ser-der-hevâ-yı aşkı idi diller olmadan
Bâd-ı şabâya kâkül-i cânâne âşnâ

Ey nüsha-i kemâl idi mecmû'a-i vücûd
Lafz-ı dil olsa ma'ni-i irfâna âşnâ

Kırdı geçürdi tîğ-i nigâhıyla âlemi
Çeşmi ne yâd bakdı Nedîmâ ne âşnâ

509. Nedîm

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Gören 'izârını hatt-ı siyâh-tâb içre
Nühüfte berg-i gül-i ter şanur kitâb içre

507. 6b, Tâb u tüvânı oldur alan cism-i zardân: Dâ'im budur recâ-yı dilüm Kirdgârdan D.

508. Nedîm *Dîvânı*, G. 1.

508. 4a, mecmu'a-i vücûd: manzûme-i vücûd D.

509. Nedîm *Dîvânı*, G. 133.

Uyutdı nâz ile müjgânın eyleyüp der-hem
Nigâh-ı mestini semmûr câme-h'âb içre

Şarâb-ı şâf kadar keyf virdi ey muṭrib
Hurûş-ı nağme-i ter kâse-i rebâb içre

Olur mı dil-şikenân hiç ḥaṭardan âsûde
Nühüftedür ta'abuñ lafzı da 'itâb içre

Bulur mı hîç dil-i serd ehli rûşenî-i güher
Ḳalur mı kıymeti buz olsa la'l-i nâb içre

Çü bûy-ı gönçe hezâr-âşnâlığı terk it
Mişâl-i reng nihân ol gül-i ḥızâb içre

Nedîm çâre ne âsâyiş-i dil oldu rehîn
Misâl-i küdek-i gehvâre ıztırâb içre

510. Nedîm

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Zülf ü külâhı virdi ḥalel Mağrib u Fese
Çeşm-i kebûdı şaldı akın mülk-i Çerkese

Çâk itmesün mi câme-i sebzın görince gül
Bağ ol yaşıl muḳaddeme şol kırmızî fese

Gelmiş ḥaṭ-ı siyeh ruḥına âh ey gönül
Semmûr hoş yakışmış o gül-penbe atlese

Ney-zen bezimde muṭribe hem-vâre keç bakar
Bilmem miyânlarında nedür bu münâfese

Ebrûlar üstine dökülüp kâküli Nedîm
Taşvîr-i Çinî yazmış o tāk-ı muḳarnese

98b

511. Nedîm

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Söz cihân içre ne gülşen ne gülistân almada
İş hemân âgûşa bir serv-i hırâmân almada

La'l-i yâr ağzında ammâ vâpesîn olmuş nefes
'Âşık-ı bîmârı gördüm cân verüp cân almada

Ğamze-i cellâduñ itdi 'âşıkun kârın tamâm
Ey şeh-i bîdâd haţtuñ dahı fermân almada

Vâye-bahş-ı bî-kesân olmağa el virmez hemân
Ey felek çâlâkdur destüñ girîbân almada

Şerbet-i la'lündeki hâşiyeti bilmem velîk
Nişter-i ğamzeñ 'aceb üstâd imiş kan almada

'Arşa-i ma'nâda el-hağ yekke-tâz olduñ Nedîm
Esb-i tab'-ı çâpükün gitdükçe meydân almada

512. Nedîm

Mef'ûlü fâ'îlâtü mefâ'ilü fâ'îlün

Düşdi müjeñ hadîşi zebân-ı sinâna dek
Gitdi kaşuñ havâdişi gûş-ı kemâna dek

Bir muţrib olsa baña ki her harf[i] sînemi
Çâk eyleyüp zebân kımasa el-amâna dek

Bir nağme olsa kâse-i tanbûra sığmayup
Mevc ursa kaşır önündeki şâd-ı revâna dek

511. *Nedîm Dîvânı*, G. 134.

512. *Nedîm Dîvânı*, G. 57.

Cām-ı lebiyle mest idüp evvel edâların
Mestâne şoñra gönderür āgüş-ı cāna dek

Mıstarlı kâğıd üzre yazup nazmı gūyiyā
Teşyî' ider edāyı qalem nerdübāna dek

Deste yine o nāy-ı 'Irākī[yi] al Nedīm
Gitsün nevā-yı nazm-ı nevūñ Işfahāna dek

513. Nedīm

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

'Aybdur qalır kiri destinde yüzde qaresi
Dirhem ü dīnār ile aldanma cānım pāresi

Öyle bir dürr-i yetīm-i nāzı eyler perveriş
N'ola ol tıfluñ şadef-kārī ise gehvāresi

Gerdış-i sāğar qadar hālet virürdi'āşığa
Tıfl iken ol mest-i nāzuñ cünbiş-i gehvāresi

Gösterür āyīne-i zānūda bir gird-āb-ı hūn
Hayret-āmūz idi 'aşkuñ gerdış-i nezzāresi

N'ola gitse kendüden hayretle cān-ı nā-şabūr
Yā seferdür yā taḥammül çünki 'aşkuñ çāresi

Dil yine ser-geştedür tīr-i hevāyīveş Nedīm
Bir kemān-ebrūnuñ olmışdur meger dīvānesi

513. *Nedīm Dīvānı*, G. 161.

513. 1a, qalır kiri: kiri kalır D.

513. 3b, cünbiş-i gehvāresi: nergis-i D.

513. 4b, Hayret-āmūz idi: Hayret-āmuzān-ı aşkın D. / Bu beyitten sonra *Nedīm Dīvām*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

İtmesin bīhūde diller merhem-i la'lin heves

Hañcer-i müşkīn-i ebrūnun onulmaz yāresi

513. 6b, dīvānesi: āvāresi D.

99a

514. Nedīm

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Zann itme duhter-i rezi rind ile gizlidür
Anuñla şeyh efendi de babalı kızlıdur

Zāhid Şakız şarābını pinhān çeküp dimiş
Bīgāne içmesün bu şudan kim şakızlıdur

Geçmez yoluñdan öpmeyicek naqş-i pāyüñi
Üftādeñ ey nihāl-i çemān yollı izlidür

İtdi sefid dīde-i 'uşşākı baħr-i eşk
Ol kıç levendi şūh meger Akdenizlidür

Duht-ı'ineb de muğ-beçenüñ tıpkıdur hemān
Bir meşrebi güşādece kızdur Şakızlıdur

Bülbül ağırlık itse n'ola naqd-i şeb-nemi
Ebkār-ı gönçe hayli çemenli çeyizlidür

Hākister olsa ten yine esrār-ı kākülün
Mānend-i cevher āyīne-i dilde gizlidür

Bu heşt beyt ile yine hākkā ki ey Nedīm
İmzālī-i belāgat-i kilkün sekizlidür

515. Nedīm

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Dem mi var kim zaħm-ı gül derdüñle hūnīn olmaya
Hāsret-i hālūñle dāğ-ı lāle müşkīn olmaya

514. *Nedīm Dīvām*, G. 14.

514. 3b, çemān: çemen D.

514. 5a, Duht-ı'ineb: Bintül-'ineb D.

515. *Nedīm Dīvām*, G. 140.

515. 1a, zaħm-ı gül: zebān-ı gül D.

Çeşm-i gül-günüñ senüñ mümkün midür nergis görüp
Hün-ı dilden çün gül-i bādām rengin olmaya

N'eyleyem ben ol niyāz-ı vaşlı kim ebrūlaruñ
Her ser-i müyında tarh-endāz-ı şad çin olmaya

Seyr idüp rahş üzre ol hırşīdi hīç olsun mı kim
Māh-ı nev-pertev gedā-yı hāne-i zīn olmaya

Şarşar-ı ğamdan rehā düşvārdur tā kim kadeh
Şem'-i bezm-i şevka fānūs-ı bilürin olmaya

Gayre sāgar şunduğın sākī görüp kâbil midür
Lāle-veş cāmum ciger kaniyla rengin olmaya

Faşl-ı güldür gül açıl lāyık mıdur dest-i nigāh
Gül-zemīn-i sīneñ üzre yāsemen-çin olmaya

Laḫza giçmez kim beyān-ı nazm-ı şūhuñdan Nedīm
Mülk-i isti' dād reşk-i Deylem ü Çin olmaya

99b

516. Nedīm

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Biñ zebān söylersin ol çeşm-i sühan-perdāz ile
Dāstānlar şerh idersin bir nigāh-ı nāz ile

Dün gice cūş-ı şafādan oldı bir deryā-yı nūr
Kūçe-i ney māh-tāb-ı şu'le-i āvāz ile

Kār-ı 'aşka şol gönül bil bağlasun kim geçmeye
Lezzet-i encām-ı meyden telhi-i āğāz ile

515. 6a, kâbil midür: kâ'il midir D.

515. 9b, Deylem ü: Deylemī M.

516. Nedīm Dîvânı, G. 139.

516. 3b, Āğāz: Āzār M.

Sen 'itāb-ı nāz kaşd itseñ dağı ol çeşm-i şüh
'Āşıkı memnūn ider bir şīve-i mümtāz ile

Dil-keş eyler çeşm-i gūyāsın kemān-ı ebruvān
Şüh-terdir nağme-i muṭrib muvāfık sāz ile

Ben ğam-ı imrūzı fıkır itmekde ferdālar giçer
Sen şalınca va'düñi ferdāya yüz biñ nāz ile

Çeşmini ḥ'ābīde zann eyler gören ammā Nedīm
Keşf-i rāz itmekdedür her laḥza biñ ğammāz ile

517. Nedīm

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Revāk-ı mihri şikest itdi sīne-i şāfuñ
'Amūd-ı şubḥa ḥalel virdi sāk-ı şeffāfuñ

Tutar göbek burısı gonçeyi göründükçe
Şikāf-ı pīreheninden o gül gibi nāfuñ

Meger lebūñ süḥan-ı tāze meşķ ider [ki] yine
Güher tırāşelerinden pür olmuş eṭrāfuñ

İçinde bir gümüş āyīne cilve itmeyicek
Nedür şafāsı Nedīmā kabā-yı zer-bāfuñ

516. 4a. dağı: de M.

517. *Nedīm Dīvān*, G. 63.

517. 1a, Revāk-ı mihri: Revāc-ı mihri D.

517. 2a, göründükçe: açıldıkça D.

517. 2b, Bu beyitten sonra *Nedīm Dīvān*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:
Topukların göricek mest olup şafāsından
Pabuç gibi açılıp kaldı ağzı haffāfın

517. 3b, Güher: Şeker D.

517. 4b, pertev-i: kabā-yı D.

518. Nedîm ü Re' yî
Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Ğamze pür-zehr çıkar çeşm-i tenük-hüsından
Kişver-i hüsninüñ ejder toğar âhüsından

Zevklendük gice tanbûrî biraz söyletdük
Mutribün inmedi zâlim ser-i zânüsundan

Şanmañuz lükneti var harf-i girân cünbiş olur
Mest olup bûy-ı şarâb-ı leb-i dil-cüsından

Aña 'âşık mı dinür olmasa her gün yâre
Naş-ı pîşâni-nümâ şafha-i pâ-büsünden

Her kaçan ref'-i 'arağ-çîn ide tâb-ı meyden
Bezm 'anberle tolar kâkül-i hoş-büsünden

Nazmın âmiht idüp nazm-ı Nedîme Re' yî
Kıldı se beytini şeş güfte-i nîküsünden

100a
519. Nedîm
Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Ğad-i bülend mi ['ömr-i] hezâr-sâl midür
O la' l-i nâb mı ser-çeşme-i zülâl midür

Şafağ mı şebde yâ haţtında rûy-ı âl midür
Şubuh sitâresi mi gerdeninde hâl midür

518. *Nedîm Dîvânı*, Nz. 4. Gazelin ilk üç beyti Nedîm'e ait nazmdır.

518. 4, *Nedîm Dîvânı*'nda bulunmayan bu ve bundan sonraki beyitlerin Re'yî'ye ait olduğu anlaşılmaktadır.

519. *Nedîm Dîvânı*, G. 34.

519. 1b, zülâl: zevâl M.

Dehen mi nüşa-i haṭṭuñdaki me'āl midür
Miyān mı mışra'-ı kaddüñdeki hayāl midür

‘İzār u çeşmine şorsañ da söz bilmezler
Ki reng-i vesmesidür reng-i gāze āl midür

Hemān murādı teğāfüldür ol bütüñ yoksa
Zebānı beste-i nāz ise çeşmi lāl midür

Tamām hüsnine söz yok o āfetüñ ammā
‘Aceb serīre-şinās-ı lisān-ı hāl midür
Kemāl-i hüsniñi derk eyledük[de] cānānuñ
Öñinde maḥv-ı vücūd itmemek kemāl midür

Fürüg-ı gāze mi billāh söyle rüyuñda
Bu reng ü tāb Hudā virdügi cemāl midür

Leb ü miyāndan idi baḥşüñüz Nedīm ile hep
Daḥı miyānda ey dil o kıl ü kāl midür

520. Nedīm
Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

I

Ser-ā-pā hüsñ ü ānsın dil-sitānsın nāz-perversin
Cüvānsın mihrbānsın şūhsın nāzende dil-bersin
Naẓīrūñ yok cihānda hüsñ ile mihr-i münevversin
Bahā olmaz saña cānā ‘aceb pākīze gevhersin

519. 3a, haṭṭuñdaki: hüsñündeki N.

519. 4a, şorsañ da söz bilmezler: sorsan henüz bilmezler D.

519. 4b, vesmesidür reng-i: vesme siyeh-rüy D.

519. 6b, serīre-şinās-ı: ser-i rāh-şinās M. / Bu beyitten sonra *Nedīm Dīvānı*’nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Ya bir nigāha daḥı tāb yok mu çeşminde

O nāz hastası tā böyle bī-mecāl midir

519. 7a, cānānuñ: dil-dārın D.

520. *Nedīm Dīvānı*, Msm. 30.

520. 1b, Cüvānsın: Cüvān-ı D.

II

Eyâ gülzâr-ı hüsn ü behcetüñ naḥl-i ser-eḫrâzı
Kim üstâd itdi fenn-i 'işvede ol çeşm-i ṭannâzı
Kim öğretti saña söyle bu deñlü şîve vü nâzı
Ki dâ'im böyle nâz ile güler nâz ile söylersin

III

Yeter ḳalduñ yeter ey ṭıfl-ı nâzum ḥâneḫe tenḥâ
Yeter ḳarışmasınlar saña ḡayri dâye vü lâlâ
Biraz gel bâḡa bülbül gibi gül seyr it açıl cânâ
Ki sen daḡı henüz açılmamış bir ḡonçe-i tersin

IV

Ḥırâmuñ dil-pesend ü cünbişüñ dil-ḥ'âhdur cânâ
Ḥayâlünle Nedîmüñ kârı âh u vâhdur cânâ
Anañ aṭan senüñ var ise mihr ü mâhdur cânâ
Ki bir baḳışda mihre bir baḳışda mâha benzersin

100b

521. Nedîm

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ḥande-i ḡonçe temâşâ-yı nihâlünüñdendür
Tâbiş-i şu'le gül-i berḳ-i cemâlünüñdendür

Hâlenüñ reşk ile ḥün olduḡı ser-tâ-be-ḳadem
O miyâna şarılan ḳırmızı şâluñdandır

Deyr-i dil böyle şanem-ḥâne-i Ferḥâr olmak
Ḥep senüñ ey büt-i nâzende ḡayâlünüñdendür

520. 2c, söyle: cânâ D.

520. 3c, gibi gül: dinle D.

521. *Nedîm Dîvânı*, G. 21.

521. 2a, ser-tâ-be-ḳadem: ser-tâ-pâ M.

Döndügi kâleb-i fersüdeye cism-i zâruñ
Yine ey rûh-ı revân fikr-i vişâlûñdendür

Var ise yine Nedîmâ saña bu feyz-i sühan
Tûti-i nâṭıka-i şûh-maḳâlûñdendür

522. Sāmî

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ḥaṭṭ-ı lebûñ ki mısra'-ı şîrîn-me'âldür
İhâm-ı büse anda ne rengîn hayâldür

Dil kavs-i ebruvânı elinden neler çeker
Seyr eyle ḳadd-i ḥam-şüdemo aña dâldür

Eyler şikeste murğ-ı dilûñ perr ü bâlini
Ol tıfl-ı nev-resîde dimez kim vebâldür

Ol naḥl-i 'işve her ne ḳadar ser-keş olsa da
Bâr-ı niyâz ile egilür ihtimâldür

Zann itme jāledür görinen rûy-ı yârdan
Güller çemende ḡarḳ-ı hoy-ı infi'âldür

Sāmî ümîd-i cām-ı Cem itmez gedâ-yı 'aşḳ
Memnûn-ı bâde-ḥ'âri-i köhne-sifâldür

522. *Arpaemîni-zâde Mustafâ Sâmi Dîvânı*, G. 25, s. 308.

522. 1a, şîrîn-me'âldür: zîb-i me'âldür D.

522. 4a, yârdan: yârde D.

522. 5, Bu beyitten sonra *Arpaemîni-zâde Mustafâ Sâmi Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Nezzâre dūr-bîn-i bilürin olursa da
Görmek ten-i nizârumı emr-i muhâldür

523. Mişālī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Cāme-i surh [u] kebūd içre nihāndur hancerün
Bir güzel bilden çıkar āb-ı revāndur hancerün

Āsmānda mäh-ı nev deryāda mähī havf ider
Māhdan mähīye dek hükmi revāndur hancerün

Şöyle giçgindür ki kande yatduğun bilmez şehā
Ġamze-i mest-i müdāmuñdan nişāndur hancerün

Teşne-diller gördüğü demde niçün cān virmesün
Bir güzel bilden çıkar āb-ı revāndur hancerün

Tatlu dillerle Mişālīnün girüpdür gönline
Güyyā bir dil-ber-i şīrīn-zebāndur hancerün

101a

524. Sāmī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Cūş-i eşke dil-i pür-hün bir mecrā iki
Hayf kim fülk-i güher-meşhün bir deryā iki

Şaklarum āyīneyi ol hod-perest-i nāzdan
İstemez 'aşk olmağa Mecnūn bir Leylā iki

Haṭṭ-ı püşt-i leb ider ihām şemm-i buseyi
Mışra'-ı ber-ceste-i mevzūn bir ma'nā iki

Vaḥdeti seyr idemez aḥvel-nigāh-i iştibāh
Hesti-i eşyā'-i gūn-ā-gūn bir güyā iki

523. Bu gazel *Kınalızāde Tezkiresi*'nde (Sungurhan vd. 2009: 246) yer aldığından şairin 16. yüzyıl sanatçılarından Edirneli Misālī olduğunu tespit ettik.

524. *Arpaemīni-zāde Mustafā Sāmī Dīvānı*, G. 141, s. 378.

524. 5a, aḥvel-nihāh: ahel-nigāh D.

Mümtezic dārū-yi ikbāl[i] ḥumār ü neş'eden
Rūzgāruñ virdügi ma'cün bir eczā iki

Zevk-yāb-ı lutf-ı şîrîn ü 'itāb-ı telhidür
Sāğar-i la'l-i leb-i mey-gün bir şahbā iki ⁹

Müttehid ma'nāda şüretde digerdür ḥüsn ü 'aşk
Nūr-ı ḥurşîd ü mehe gerdün bir ammā iki

Bir gerekdür ārzū ḥâtırda ger Ḥaḳ-cūy iseñ
Sāmiyā olmaz dil-i maḥzūn bir sevdā iki

525. Sāmī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Āh-ı dil izhār-i dāğ u çeşm-i pür-ḥün istemez
'Aşk-ı ol naḥvet-nikābum perde-bîrün istemez

Pençe-i mihri perîşān eyler evrāk-ı gülî
Kimsede şîrāze-i sāmānı gerdün istemez

Türş-rū gösterme cānā şafvet-i vechüm görüp
'İllet-i sevdā-yı 'āşık āb-ı lîmün istemez

Cānı teslîm eyleme fikr-i zer-i medfün ile
Ḥāne-i zîr-i zemîn ey ḥ'āce altun istemez

Ḥavf ider şarf itmege endîşesin dahı kibār
Sādece eş'ār arar dîkḳatli mazmūn istemez

Ser-nigün olur hemān fevvāreden çıkdıḳda āb
Rif'at-i rūşen-dilānı baḥt-i vārūn istemez

524. 7b, 523. 7a, 'itāb-ı telhidür: 'itāb-ı telhiyüz D.

524. 7b, mehe gerdün: meh-i gerdün D.

525. *Arpaemîni-zâde Mustafâ Sâmi Dîvânı*, G. 48, s.

525. 1b, naḥvet-nikābum: nahvet-perestüm D.

525. 3a, şafvet-i vechüm: zerdî-i rüyum D.

Tîre-dil feyz-i şabâh-i 'aşkdan bî-behredür
Lekke-i nâ-şüstenî imdâd-i şâbûn istemez

Sâmiyâ teşhîr-i meh-rûyân-i mazmûn u nikât
Nüşa-i nazmuñdadur bir ğayrı efsûn istemez

101b

526. Vehbî

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Şarf-ı nakdîne-i eşk itme berây-ı h'âhiş
Gelür ey dil saña yâ seyl-i ğınâ-yı h'âhiş

N'ola hırmân ise rû-dâde-i mir'ât-ı emel
Oldı rüşenger-i ğam jeng-zedâ-yı h'âhiş

'Âlem-i çarh boyunca kerem itse virmez
Bu bürehne ten-i âmâle besâ-yı h'âhiş

H'âb-ı bahtum beni pes-mânde-i maħmil eyler
İtse ıķâz-ı cihân bāng-i derâ-yı h'âhiş

Vehbiyâ itmem anı yine hayâl-i naħcîr
Evc-i çeşmümde uçar gerçi hümâ-yı h'âhiş

525. 7, Bu beyitten sonra *Arpaemîni-zâde Mustafâ Sâmi Dîvânı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Gâlibiyyet nefse dîgerdür degül tâ'ât-i şeb

Düşmen-i âgâha tedbîr-i şebîhün istemez

526. *Seyyid Vehbi ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, G. 112. s. 582.

526. 1b, Gelür eydil saña yâ seyl-i: Gelsün ey dil saña ye's ile D.

526. 3b, besâ-yı: kabâ-yı D.

526. 4a, maħmil: mücmel M./ maħfil D.

526. 4b, derâ-yı: verâ-yı D.

527. Vehbî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Çeşm-i merdüm-küş-i mey-h‘âre degüldür de nedür
Mest-i hûn-ı dil-i bî-çâre degüldür de nedür

Dâne-i hâlini ‘arz eylemeden maşşûdı
Şayd-ı murğ-ı dil-i âvâre degüldür de nedür

Çeşm-i terde idicek cilve hayâl-i zeķanuñ
Dir gören beyza-i fevvâre degüldür de nedür

Rûz u şeb çeşmine h‘âb-âver iken cünbiş-i çarh
Kûdek-i bahtuma gehvâre degüldür de nedür

Tîğ der-dest ü nigeş mest ü küleh-güşe şikest
Vehbiyâ kasdı dil-i zâra degüldür de nedür

528. Vehbî

Mefâ‘lün mefâ‘lün mefâ‘lün mefâ‘lün

Saňa meyl añlanur ey mihr şubhuñ âh-ı serdinden
Ėamuñ şûret-nümâdur âftâbuñ rûy-ı zerdinden

Mişâl-i dîde-i inbîķ çeşmüm katre-bâr eyler
O naħlûñ tâb-ı mey cerr-i gül-âb itdükçe verdinden

Döner pervâneye ‘uşşâķı kendi mâh-ı tâbâna
Bu şehrûñ dâğ-dâğuz dil-berân-ı kîne-gerdinden

527. *Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, G. 76. s. 560.

527. 1a, merdüm-küş-i: merdüm-keşi D.

527. 5a, küleh-güşe şikest: küleh şikeste D.

528. *Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, G. 166. s. 617.

528. 1a, şûret-nümâdur âftâbuñ: yüz gösterür mihr-i sipihrûñ D.

528. 2a, inbîķ: ‘uşşâķ D.

528. 2b, verdinden: derdinden D.

528. 3a, mâh-ı: şem‘-i D.

528. 3b, dâğ dâğuz dil-berân-ı kîne-gerdinden: dâğ-dâruz dil-berân-ı tekye-gerdinden D.

Ne bilsün eşk-i germ ü âh-ı serdin 'aşık-ı zâruñ
Haber-dâr olmayanlar rûzgâruñ âh-ı serdinden

Dil-i pür-derde kimden çâre-cüy oldumsa ey Vehbî
Tutınca nabzını bildüm ki 'âciz kendi derdinden

102a

529. Vehbî

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Düşmiş yire mestem diyü mey-ḥâne derinde
Bu bâbda 'aql [u] dil[i] üftâde yerinde?

Çözmez girih-i bend-i miyânuñ hâzer eyler
Kesb itdügi naḡd-i dili şaḡlar kemerinde

Der-kâr olıcaḡ girye-i tûfân-ı sirişke
Bir ḡatre degül ḡulzüm-i 'ummân nâzarında

Âzâde-ser abdâl-ı maḡabbet aña dirler
Destâra bedel penbe-i dâḡ ola serinde

Mey neş'esini virdi mezâḡ-ı dile Vehbî
Rengîn sūḡanum vaşf-ı leb-i la'l-i terinde

530. Vehbî

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Câm-ı şarâb-ı la'lini ḡandân olur gören
Esrâr-ı ḡaṭṭ-ı rûyını ḡayrân olur gören

528. 4b, âh-ı serdinden: germ ü serdinden D.

529. *Seyyid Vehbi ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, G. 200. s. 640.

529. 1b, 'aql [u] dil[i]: 'âkıll u dil D.

529. 2a, Çözmez girih-i: Virmez küre-i D.

529. 3a, tûfân-ı sirişke: tûfan ḡurûşa D.

530. *Seyyid Vehbi ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, G. 175. s. 622.

530. 1b, rûyını: sebzûñi D.

Giryeyle tev'em olduğın eţfāl-i 'ālemüñ
Dünyāya geldüğine peşīmān olur gören

Ey māh-ı hüsn māh-ı nev-i ebruvānuñı
Tercih-sāz-ı Ėurre-i raşşān olur gören

İtmiş sırayla rahleler eţfāl-i der-kenār
Hayret-güzin-i zevk-ı debistān olur gören

PeyĖamber-i cemālinüñ i'cāz-ı hüsnini
Gök başı kâfir olsa müselmān olur gören

Teşmür-i sâ'id eylese 'id-i zebihada
Şemşir-i hün-feşānına kırbān olur gören

Haţtına şāne buse-zen olduğça göz göre
Mānend-i tār-ı zülf-i perişān olur gören

Gül-bister-i vişāline çokluk açılma kim
Serdī-i hecri pāy-be-dāmān olur gören

Vehbī yetim-i nazmını merhūm Vāşıkuñ
Tercih-sāz-ı gevher-i Ėaltān olur gören

531. Vehbī
Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Teb-hāle-i siyāhı gör ol la'l-i nābda
Güyā habābdur k'ola cām-ı şarābda

530. 3a, māh-ı hüsn: mihr-i hüsn D.

530. 3b, Ėurre-i raşşān: mihr-i dirāşşān D.

530. 4b, Hayret-güzin-i: Hayret-şi'ār-ı D.

530. 7a, göz göre: dil-berüñ D.

530. 8a, Gül-bister-i vişāline: Gel pister-i vişālde D.

531. *Seyyid Vehbī ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, G. 218. s. 651.

531. 1a, Tebhāle-i siyāhı: Tebhālehā-yı yāri D.

Ümmîd-i bûse câ'iz imiş hatt-ı yârdan
Gördüm yirin o mes'elenüñ ben kitâbda

Ğırbâl-i hâleyi n'ola meh dutsa yüzine
Kalmış o mâh-tâbı görünce hicâbda

Olmaz resîde menzil-i te'sîre tîr-i âh
Kaddüñ kemânveş olmayacak pîç ü tâbda
102b

Gülşende nâle itme der-i yâre 'âzim ol
Gel 'andelîb diñle beni sen bu bâbda

Ol şem'-i hüsne karşı revân eyle âhuñı
Zîrâ sefer lezîz olur mâh-tâbda

Vehbî bu şî'r-i vaşf-ı leb ü rûy-ı yâr ile
Reşk-i mül ü gül olsa n'ola âb u tâbda

532. Tâlib

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Görmege bir kez yüzüñ hasret hezâr âvâre var
Şimdi râhat-sûz-ı 'âlem bir perî-ruhsâre var

Hâb-ı nâz ile gel ey tıfl-ı hayâl-i dil-rübâ
Kaşr-ı dil gibi saña sînemde bir gehvâre var

Her müjem bir lûle-i germ-âbe-i derd eyledi
'Aşk dirlir külhan-ı dilde bir âteş-pâre var

Tâze zaḥm urmaḳ mıdur yoksa derûna niyyetüñ
Ey diyen zaḥm-ı ḥadeng-i cevri-yâre çâre var

Çarḫ ser-gerdân ider Tâlib felâḥanveş beni
Cân degüldür gūyiyâ cismümde seng-i ḥâre var

531. 3a, yüzine: rûyına D.

531. 5a, âhuñı: rûhuñı D.

532. Melike Erdem (1994), *Bursalı Talib ve Divanı: Tenkidli Metin ve İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi. G. 20. s. 194.

533. Şâyib

Mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

Ne ihtiyâc ki sâķī vire şarâb saña

Ki öz piyâlesini virmiş âftâb saña

Şarâb-ı la‘li içün dökme âb-rû zinhâr

Ki dem-be-dem leb-i la‘lûñ virür şarâb saña

Şarâbdan ne ‘aceb olmaduñ eger ser- hoş

Bu tuzlu lebler ile n’eylesün şarâb saña

Kurutmadur o ‘izâruñ içinde bâde-i nâb

Ki gül gibi yaraşur çehre-i pür-âb saña

Didüm çıkara seni haţ hicâbdan ğâfıl

Ki haţ ğubârı olur perde-i hicâb saña

Senüñ şaķīfe-i hüsnüñ kelâm-ı Şâyibdür

Ki dâĝ-ı ‘ayb olur hâl-i intiĥâb saña

103a

534. Râşid

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Ġınâ-yı kalb 'aceb kîmyâ degül de nedür

Gedâ-yı şabr-güzîn pādşâ degül de nedür

Nizâm-ı dâ'ire-i kâr-hâne-i imkân

Delîl-i vahdet-i zât-ı Hudâ degül de nedür

Eger te'emmül olına me'al-i devlet ü câh

Taḥammül-i ğam-ı bār-ı cefâ degül de nedür

'Ayân iken zarar-ı iktirân-ı şîşe vü seng

Ḥilâf-ı cins ile ülfet belâ degül de nedür

Nigâh-ı dikkat olınsa gözinde a'dānuñ

Ġubâr-ı ḥâtırumuz tütüyâ degül de nedür

Muşîb[e] ğâlib iken i'tibârı sâhînuñ

Şavâb böyle maḥalde ḥaṭâ degül de nedür

534. Muşîb başlığı altında ve aynı mahlasla mecmuaya alınmış bu gazel, *Vak'a-nüvis Râşid Efendi ve Divanı'nın Tenkitli Metni* (D1), G. LXXVI. s. 278 ve *Râşid (Vakanüvis), Hayatı, Edebi Kişiliği, Divanı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi* (D2), G. 67. s. 344'te yer almaktadır. Derleyeninin gazeli "Muşîb" başlığı altında vermesinin sebebi 6. beyitte geçen bu kelimeyi şairin mahlası sanması olmalıdır. Divanlarda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

'Abeşdür eyleme şekva-yı şîve-i taqdîr

Ḳazāya çare sükûn-ı rızâ degül de nedür

Beḳâ-yı müddet-i âlâyiş-i 'alâyık-ı dehr

Hemân maḳûle-i reng-i hınâ degül de nedür

Vefâ-yı şâhid-i bâzâra dil-firiftelik

Şübût bulmayacak müdde'â degül de nedür

İden şemâtet-i bigâneye beni râzî

'Azâb-ı tesliyet-i âşinâ degül de nedür

Yem-i şafâda iden sevḳ-ı zevrak-ı şahbâ

Ḥurûş-ı şarşar-ı tünd-i hevâ degül de nedür

Sûḥan miḥekk-i meḳâdir-i zât iken Râşid

Tefâḥür ehl-i dile nâ-sezâ degül de nedür

534. 6, sâhînuñ: sâmînuñ M.: şâhînuñ D1.

535. Dürri

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ol şeh semend-i nâzına urdı eger meger
Kim ehl-i 'aşka geldi görindi sefer mefer

Giçmek muhâldür saña müy-ı miyândan
Olmaz bu şaydgehde gönül her kemer memmer

Elbette tab'-ı şâf elümden ğubâr alur
Âb-ı zülâl virmemek olmaz keder meder

Gözden akıtma hüsnüñe karşı sirişkümi
Virmez mi hırmen-i güle cânâ haţar maţar

Ey bād kaldı Dürri-i zâr intizârda
Kim didi saña dergeh-i şâha haber meber

Hân Aĥmed-i yegâne ki devrinde ser-keşân
Ėam nîzesiyle bağrını dâ'im deler meler

Ecdâd-ı pâki gülşen-i 'adni maķâm idüp
A'dâ-yı bed-nihâdına olsun saķar maķar

536. Tâcî

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Surĥ-ı lebiyle lâle daĥı Ergüvânludur
Biri Kızılcalı biri Gülpâygânludur

Çalmış gibi nuķûd-ı Şüreyyâyı mâh-tâb
Aydınlıdur aşılta o şeb-rev Gümânludur

Düm-dâr-ı leşker-i mehi rüyân olup gider
Ol şeh-süvâr-ı mülk-i hüsn Ardalânludur

Barmaķ başup nigîn ile pîr-i muğân aña
Rez duğterini virmek olur mı nişânludur

Tācī sirişk-i dīde ile hāşıl eyledüñ
Bāğ-ı 'izārı ol nur-ı hüsniñ zamānludur

103b

537. Müstezād-ı Nedīm
Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
Mef'ülü fe'ülün

Ey şüh-ı kerem-pīşe dil-i zār senüñdür
Yok minnetüñ aşlā
Dil kân-ı güher anda ne kim var senüñdür
Pinhân u hüveydā

Sen kim gelesin meclise bir yer mi bulunmaz
Baş üzre yerin var
Gül gönçesisin gūşe-i destār senüñdür
Gel ey gül-i ra'nā

N'eylerseñ idüp bir iki gün bār-ı cefāya
Şabr eyle de şöñra
Peymāne senüñ hāne senüñ yār senüñdür
Ey dil tek ü tenhā

Bir buse-i cān-bahşına vir naqd-i hayātı
Ger kâ'il olursa
Senden yañadur söz yine bāzār senüñdür
Ey 'āşık-ı şeydā

Çeşmānı siyeh-mest-i sitem kāküli pür-ham
Ebrūları pür-çin
Benzer ki bu dil-dār-ı cefākār senüñdür
Bī-şübhe Nedīmā

537. *Nedīm Dîvânı*, Mûs. 2.

537. 1c, Dil: V'ey D.

538. Müstezâd-ı Nâ'îlî
Mef'ûlû mefâ'îlû mefâ'îlû fe'ûlûn
Mef'ûlû fe'ûlûn

Gönlüm gibi ey nâme gidüp yârda ƣalduñ
Luţf itmedi dil-dâr
Baş üzre yerüñ var ƣam-ı destârda ƣalduñ
Çün ƣonçe-i gülzâr

Sâķî seni mest eyledi mey ƣaldı ƣadehde
Dil ƣaldı ƣamuñda
Bî-çâre göñül sen de ƣadehkârda ƣalduñ
'Aşķ olmada der-kâr

Bend oldu ridâ pâyüñe şûfî ƣaberüñ yok
Şimdengirü sen de
Dâma tütölup ƣalka-i efkârda ƣalduñ
Çün murğ-ı giriftâr

Artırdı cününüñ heves-i zülf-i siyehkâr
Sevdâ-zede olduñ
Bir ƣastesin ey dil ki şeb-i târda ƣalduñ
Çün âh-ı dil-i zâr

Bir itdügüñe ƣalmayalım gerçi işitdük
Kim râh-ı ƣalaţla
Mestâne varup hâne-i aġyârda ƣalduñ
Ey şûh-ı sitemkâr

Ġitdün ƣarem-i küyını deryüzeye yârüñ
Bî-hüde gezersin
Sen de ƣaber-i Nâ'îli-i zârda ƣalduñ
Çün ƣurremi nâ-çâr

538. Mecmuayı derleyen her ne kadar bu şiiri Müstezâd-ı Nâi'î olarak tanıtmışsa da gazel Nâ'îli'ye (bk. Nâ'îli Divanı, G. 217. s. 249) , ziyaderse Cezmî'ye aittir (Aġyıldız 2019: 378).

104a

539. Şehrî

Mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün

I

Ey gûşe-i çeşmi fitne-âbâd
Mülk-i dile şâh-ı ğamze cellâd
Dest-i sitem-i nesîm-i nâzuñ
Gül-berg-i niyâzı itdi ber-bâd
Devründe vişâl ser-be-zânû
Rif'atde firâk girye-mu'tâd
'Ahdünde vefâ şikeste-ĥâtır
Dil şâdter-i cefâ-yı bîdâd
Ķânûn-ı tazallümüñde memnû'
Âheng-i emân u nağme-i dâd
Buldı ğam-ı 'aşkuñ öyle revnağ
Ta'yîb ider oldı şâdı nâ-şâd
Şemşîr-i tegâfûlünden ey şûĥ
Olursa da dil cerâhat-âbâd
Sıĥhat bulayum eger umarsam
Derd-i dilüme devâdan imdâd
Ben 'âşık-ı derd-i bî-devâyem
Ben münkir-i lezzet-i şifâyem

II.

Dil ideli derdün ile ülfet
Merdûd-ı nezârem oldı sıĥhat
Hicrânuña olmayam sezâvâr
Eylersem eger ümîd-i vuşlat
Zehr-âbe-i ıztırâb-ı 'aşkuñ
Olsun dile sâye-baĥş-ı râĥat
Nûş eyler iken idersem i'tâ
Pîşâni-i şevk-çîn-i Raĥmet
Şol deñlûdür ârzü gönûlde
Virseñ de nezâreye icâzet
Pâsûde-i çeşm-i vaşl olunca

539. Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili, Tk. 1.

539. II. 3b, sâye-baĥş-ı: mâye-baĥş-ı D.

Ol dahı olur nigāh-ı ḥasret
 Vakf- ı ğam-ı derd-i ḥasretüñdür
 Hep dökdüğü raht-ı şabr u tākāt
 Çekmekde o derd[i] mürşid-i ‘aşk
 Eylerse baña ‘atā-yı himmet
 Bī-derd olayum devā dilersem
 Bī-ġam olayum şafā dilersem

III

Ey āfet-i cān-ı ‘āşık-ı zār
 V’ey ġamze-i şūhı gibi hūn-h’ār
 Zīnhār zīnhār olma böyle
 Ağyār-nevāz u ‘āşık-āzār
 ‘Āşıkda olan hūlūş-ı ‘aşkı
 Hūbāna düşer mi itmek inkār
 ‘Uşşāk degül mi şāhidānuñ
 Māhiyyet-i hūsnin iden izhār
 ‘Uşşāk degül mi cins-i hūсне
 Cān u dil ile olan ḥarīdār
 ‘Uşşāk degül mi nāzı iden
 Maẓmūn-ı niyāzdan haberdār
 ‘Uşşāk degül mi zevk-ı katli
 Cellād-ı nigāha iden iş‘ār
 Efgān efgān ey sitemger
 İnşāf inşāf ey cefākār
 Biñ ‘āşıka bir nigāh idersin
 Ānı dahı ġāh ġāh idersin

104b

IV

Ey nāsıh-ı tarz-ı dil-nevāzī
 V’ey münkir-i resm-i çāre-sāzī
 Müştāk-ı devā-yı pürsişüñdür
 Derd-i dil-i ‘āfiyet-ġudāzī
 Şevk-ı ruḥuñ ile dilde eyler
 Her dāġ-ı şekīb şu‘le-bāzī

Gül-deste-i nâziş ile yâd it
Dil-ḥaste-i pister-i niyâzı
Ḥasret-zede-i tegâfûl itdûñ
‘Uşşâk-ı kâdr-şinâs-ı nâzı
Ser-maḥrem-i sırr-ı ğamze itdûñ
Ağyâr-ı zebân-ne-dân-ı râzı
Küfr ise tarîk-i dil-berîde
Temyîz-i haḳîkî vü mecâzî
Min-ba‘din ‘aşk ile hevesden
Ref‘ eyle nizâ‘-ı imtiyâzı
Ḥübânda olmayınca inşâf
N’itsün aña ‘âşıkân-ı dil-şâf

V

Cân ber-kef ü kâtil ise mühmil
Öldürdi hücum-ı şevk-ı bismil
Dil bezm-i rızâda el-‘ataş-gû
Sâkî-i şehâdet ise münhil
Ey ḥancer-i ârzû-yı vaşlı
Nevmîdi-nigâr-ı levḥa-i dil
Bismilgeh-i ‘aşkda zulümdür
Ḳurbânî-i ‘aşka rahm-ı kâtil
Ey şîve-i imtinân-ı katli
Ser-mâye-i hûn-bahâ-yı şad dil
Cellâd-ı kazâ-tüvân-ı ğamzeñ
Ol dem k’ola katli-i ‘âma mâ’il
Şehrî-i emân terennüm-i ‘aşk
Zînhâr zînhâr olma ğâfîl
Feryâdına bakma bî-eşerdür
Taḥrîk-i hevesle der-be-derdür

539. V. 4b, ‘aşka: şevka D.

539. V. 6, Bu beyitin ilk ve ikinci mısraları *Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı’nın Tenkitli Metni ve Tahlili*’nde birbirini takip eden beyitlerin ilk ve ikinci mısralarıdır:

Şehrî-i emân terennüm-i ‘aşk

Ol nâ-muhal-i mezâk-ı bismil

Câ’iz ki şehîd-i gamzeñ ola

Zinhâr zinhâr olma ğâfîl

540. Fahriye-i Fehîm ender-Şikâyet
Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Figân ki 'âşık-ı nâ-dîde-kâm-ı mehcûrem
Figân ki lezzet-i didâr-ı yârdan dürem

Figân ki neşve-i keyfiyyetüm bilinmedi hîç
Figân ki sâki-i nâ-ğorde-câm-ı maḥmûrem

Figân ki beççe-i 'anḳâ-yı âftâbem lîk
Henûz beyza-i şubḥ-ı ḥafâda mestûrem

Egerçi ma'den-i elmâs-ı şeb-çerâğem kim
Bilür âyineveş lîk mihr-i bî-nûrem

Mişâl-i âyîne-i âftâb iken ḳalbüm
Sifâl-i mâh gibi şubḥ u şâm meksûrem

Ḥazefveş olmadayam pâ-y-mâl-i bed-güherân
Dirîğ bilmediler ki ne gence gencûrem

Siyâh kâseligin mîzbân-ı çarḥuñ gör
Ki kâse-lîs-i segânem egerçi fağfûrem

Ğurende şîr-i ḳavî-pençeyem ne fâ'ide lîk
Hemîşe zaḥm-ı ḥor-ı nevk-i nâḥun-ı mürem

Egerçi ben leb-i dil-berde ḥâl-i müyîn-veş
Girifte-pâ mekes-i bend-i nûş [u] bî-zûrem

540. *Fehîm-i Kadîm, Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, K. 14. s. 178.

540. 1a, nâ-dîde-kâm-ı: nâ-dîde-kârem D.

540. 2b, Figân ki sâki-i nâ-ğorde câm-ı maḥmûrem: Figân ki lezzet-i didâr-ı yârdan dürem D.

540. 3a, beççe-i: pençe-i M.

540. 4a, kim: hem D.

105a

Tenümde mûy degül ta'n-ı bî-mezākāndan
Şükûfeveş hedef-i tîr-i nîş-i zenbürem

Beni bu kûr-dilân tırma itmede pâ-mâl
Hâzîz-i hâk-i mezelletde dürr-i menşürem

Benem o cevher[i] k'elmâsdur benüm kânım
Velik dîde-i hussâda kân-ı billürem

Hasûd bakmaz olursam da 'aynek-i hırşîd
Teğâfûl itdi şanur kendüyi dimez kürem

Ümîddür ki halâş ide dâver-i Kāhhār
Ki Rûh-ı Kudsiyem İblîs elinde maḫhûrem

Cihânı eylese ber-bād bâri seyr itsem
Müdâm gûş-be-âvâz-ı nefḥa-i şürem

Olur[sa] baḥtum eger nâḥudâ-yı zevraḳ-ı mihr
Yine ğarîk-i siyeh-baḥr u şâm-ı deycürem

Ben aḥterüm bilürüm kimdür eyleyen menḥûs
Felekden itmez isem âh-ı şekve ma'zûrem

Hilâl şanma ki şekvâ idüp dimekde felek
Zebân-ı hâl ile ben de esîr [ü] mecbûrem

Ġam itdi kân u nemek giryeden mesāmâtum
Ṭabîb-i müşfikem ü cümle zaḥm-ı nâsûrem

Tenümde za'f ile mıstarveş üstüḥ'ân görünür
Yed-i ṭabîb-i ecelde kitâb-ı meşûrem

540. 11a, kûr-dilân: kûre-dilân M.

540. 11b, dürr-i: دور M.

540. 19a, kân-ı nemek: kân u nemek M. / mesāmâtum: مساهاتم M.

540. 19b, zaḥm-ı nâsûrem: zaḥma nâsûrem M.

Ne pîç ü tâbuma nâzır cihân ne emrûme râm
Hemân nümüne-i tuğrâ-yı köhne-mensûrem

Yıkılmadur baña vech-i ma‘âş bî-minnet
Bir iki gün ki harâbât-ı gâmda müzdürem

Ža‘îf oldu tenüm meşķ-i nâleden o kadar
Ki muṭrib-i ecele şimdi târ-ı ṭanbürem

Hazân-ı zerdi-i ğam bâĝ-ı çehremüñ gülidür
Bahâr-ı gülşen-i şādīye faşl-ı bâhûrem

Tamâm girye-i şevķam tamâm ḥande-i ğam
Benem ki ‘âciz-i temyîz-i mâtem ü sûrem

Cünûn-ı ‘aşķ baña bir müferriḥ itdi ‘atâ
Odur ki ḥâlet-i giryânlığımda mesrûrem

105b
Müdâm itmedeyüm laḥt laḥt kendi tenüm
Ġarîbdür ki ne kaşşâbem ü ne şâtûrem

Pür itdi şerḥa-i dâĝ ile levḥa-i sînem
Belî defâtir-i a‘mâl-i ‘aşķa destûrem

Ne dil-beri ki görem ‘âşık olurum fi‘l-hâl
Ki emr-i şâh-ı hevesle bu kâra me‘mûrem

Müdâm dünyede fikrüm şarâb u dil-berdür
Ne teşne-i mey-i Kevşer ne mâ‘il-i ḥûrem

Ķo zâhid ehl-i dile ṭa‘nı ṭa‘atun eyle
Ki sen ḥariyyet ile ben günehle meşhûrem

Penâhum oldı benüm *inne Rabbenâ le-Ğafûr*
Ne deñlü 'âşi isem ol kadar da mağfûrem

Sen öl hasedle ki ben rağmuña senüñ zâhid
Fezâ-yı haşrde de dil-berümle maşşûrem

Ben eyledüm çü süveydâmi sa'y ile Ka'be
Benem ki vâşıl-ı ma'nâ-yı sa'y-i meşkürem

Harîmüm ehl-i harâbât tavâf iderdi müdâm
Zemîn-i şehri maḥabbetde Beyt-i Ma'mûrem

Kelîmem ü yed-i beyzâdur âh-ı serd bana
Harîm-i nûr-ı tecellîde şem'-i kâfûrem

Şerâr-ı nûr-ı tecellîde erzenüm zîrâ
Ğıdâ-yı bâz-ı maḥabbet za'îf 'uşfûrem

Şu'a'-ı dîde-i Mûsîden eyledüm ḥas u ḥâr
Ki lâne-sâz-ı tecellîde gülşen-i Tûrem

Yegâne mâlik-i Dârü's-selâm-ı tevḥîdem
Dilîr-i mîr-i *ene'l-Haḳ* sipâh-ı Manşûrem

Ṭabîb-i 'aşḳ didi eyle şıḥḥate perhîz
Marîz-i derd-i cünûnem ğarîb-i rencûrem

Serâb itdi beni baḥr-i 'aşḳa itmedi ğarḳ
Bu şûrezârda memnûn-ı cism-i maḥrûrem

Dilüm ki şaldı vücûd içre nokṭa-i 'aşḳum
Ġarîḳ-i kaṭre olan ṭurfe baḥr-i pür-şûrem

540. 32a, *inne rabbenâ le-Ğafûr*: “Şöyle derler: “Hamd, bizden hüznü gideren Allah’a mahsustur. *Şüphesiz. Rabbimiz çok bağışlayandır*, şükürün karşılığını verendir.” Fâtır: 35/34

540. 33b, Fezâ: 'ا' M/ Qazâ D.

540. 36b,nûr-ı: Tûr-ı D.

540. 38b, tecellîde: ser-i naḥl-i D.

540. 39b, ene'l-Haḳ: “Ben Hakk’ım. Hallac-ı Mansur’a isnat edilen söz.

540. 41b, memnûn-ı: Mecnûn-ı D.

Sebū-be-düş-i mey-i feyz-ı ‘aşk olam tā kim
Mişāl-i pīr-i muğān hūşe-çīn-i engürem

Geh iltifāt-ı hāzānem geh ‘İsi-i ‘aşrem
Bu vahşetüm gören ādem şanur ki mağrūrem

Cihān beni göze göstermezem şanur ammā
Nazīr-i merdüm-i çeşmem hemīşe manzūrem

Fehīm-i pāk-hayālem tamām kuvvet-i tab ‘
Sözün neticesi kār-ı sūhanda pūr-zūrem

106a

541. Fehīm ender Mu‘āmelāt-ı Dil-ber-i Hōd
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Mest-i ‘aşkem baña hem-dem dil-i nā-kāmumdur
Özge dildür yine hem sāki [vü] hem cāmumdur

İtdüm efşürde-i la‘l-i leb-i cānāndan mey
Rūḥ-ı Cem teşne-leb-i bāde-i gül-fāmumdur

Pārsā-yı harem-i deyr-i mecāz-ı ‘aşkem
Nükte-i çeşm-i bütān menhi-i ilhāmumdur

Murg-ı hūrşīd n’ola olsa ser-ā-pā şu‘le
Kūy-ı cānāna gider kāsīd-i peygāmumdur

Tār-ı zūlfem ki meṭāfūm olalı Ka‘be-i hūsn
Būy-ı pīrāhen-i Yūsuf benüm iḥrāmumdur

540. 43a, olam: olan M.

540. 44a, Geh: Kim M.

541. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, K. 12. s. 170.

541. 2a, efşürde: efsürde M.

541. 3b, menhi-i.: menba‘-ı D.

Dil-i Mecnûn-ı perîşân-rev ü vahşî-ţab 'em
Âhu-yı çeşm-i ğazâl[î]-nigehân rāmumdur

Bir nighle iderüm tã'ir-i ħurşîdi şikâr
Rişte-i ħaţţ-ı şu 'â'-ı başarum dāmumdur

Dāmenin çāk iderüm Yūsuf olursa ğüstāĥ
Dil-beri vahşî iden hep benüm ibrāmumdur

Māhir-i 'ilm-i ğam u ħüzn benem Bütīmār
Ser-fürü-dāşte-i ħaclet-i ilzāmumdur

Heft düzah dil-i pür-tābuma nisbet ferdā
Yedi ħalvetlü yedi ħubbelü ħammāmumdur

Gerçi rif'atdeyem ammā ki ħarāb-ābādem
Cuġd-ı menĥūs Zuĥal-i murġ-ı sarāy bāmumdur

Olmada aĥter-i baĥtum gibi nāmum ma'kūs
Beni kem-nām iden ol kevkebe-i nāmumdur

Baĥr-i 'aşk içre benem şimdi re'isü'l-'uşşāk
'Ademe gitmege tūfān-ı ğam eyyāmumdur

'Ālem-i 'aşka düşürdi beni bir şūĥ ki anuñ
Ruĥ u zūlf-i siyehi şubĥum ile şāmumdur

Niçe şūĥ āfet-i şad ħırmen-i 'aql u idrāk
Beni mecnûn iden ol şūĥ-ı gül-endāmumdur

Bir seĥer kūyna vardum didi bir maĥremine
Baĥ şu dīvāneye kim 'āşık-ı nā-kāmumdur

Baňa mecnûn geĥinen bende Fehīmümdür bu
Beste-i silsile-i zūlf-i dil-ārāmumdur

541. 6a, perîşân-rev: perîşân-revi M.

541. 7b, şu 'â'-ı: şu 'â'ı M.

541. 11b, sarāy: ser-i D.

541. 12b, kem-nām: güm-nām D.

Çeşm ü zülfüm gibi olsa n'ola bīmār [u] za 'īf
Mübtelā-yı ğam u miḥnet-keş-i ālāmumdur

Fıkr-i zülf ile ḥumār-ı leb-i mey-gūnum ile
Niçe demdür ki dil-āşüfte-i sersāmumdur

Ben de idince aña şevk ile güstāḥ du 'ā
Didi gör kim yine ḥ'āhende-i düşünāmumdur

106b
Āşnā ol ya nigāhuñla helāk eyle didüm
Didi itmeme ki nigāhum saña ikrāmumdur

Didüm ey düst seni böyle iden bīgāne
Ṭaleb-i nā-maḥal [u] bīhüde iḳdāmumdur

Didi kim kāfir-i bī-dīne olur mı kişi dost
Didüm ey dost nigeḥüñ düşmen-i İslāmumdur

Didi kim tā bu kadar muṣṭaribü'l-ḳalb olma
İṣṭırābı ki anuñ bā 'iş-i ārāmumdur

Beni dīvāne idüp şīr gibi bende çeken
Çeşm-i āḥū-nigeḥ-i ḥūn-ı dil-āşāmumdur

Ḥışm ile gitdi idüp mīve-i vaşlını dirīğ
Beni maḥrūm iden ancak ṭama 'ı ḥāmumdur

Didüm āḥir kefen-i cismüm iden ḥayme-i cān
Çeşm-i 'uşşāk-küş-i dil-ber-i ḥayyāmumdur

Kışsa kūtāh o fettān-ı cihān 'aşkuñdan
Naḳl-i maḥşer benüm ednā-yı ser-encāmumdur

541, 23b, dost: büt D.

541, 24a, muṣṭaribü'l-ḳalb: muṣṭaribü'l-ḥāl D.

541, 25b, Beni: Seni D.

541, 26a, ḥayme-i: çeşme-i D.

541, 28a, 'aşkında: 'aşkından D.

542. [Terkīb-i Bend-i Fehīm]
Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Ey nigāh-ı ğāzabı mest-i mey-i naḥvet-i nāz
Ġamzesi sāķi-i cām-ı ecel-i ehl-i niyāz
Ey fūrūĝ-ı ruḥ-ı hoy-kerdesi ḥurşīd-ġüdāz
Ey leb-i nādire gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz
Korkarum rāzumı fāş ide o çeşm-i ġammāz
Āşnā ola dile merhem-i bīġāne-nevāz
Şeb-i hecr ü ġam-ı zülf [ü] dil-i sevdā-perdāz
İhtiyārī degül āh eyler isem dūr [u] dırāz
Āh idersem n'ola sevdāñ ile tölmiş ġöñlüm
Haberüm yok ki senün 'āşıķuñ olmış ġöñlüm

II

Hüşnüñ evvelki baķışda beni itdi meftün
Eyledi sāķir-i çeşmün baña şad ġüne füsün
Zülfün itdi dilümi silsile-cünbān-ı cünün
Āķirü'l-emr bu sevdāñ ile oldum mecnün
ġördün oldum elem-i hecrün ile zār [u] zebün
Şerbet-i luţfuñ ile derdümi itdün efzün
107a
Toldı tā derd-i maḥabbetle derün [u] bīrün
Başladuñ cevır ü sitemle cigerüm itmeġe ḥün
Rüy-ı dil ġösterüp itdün çü beni dīvāne
Olduñ ey āhu-yı vaḥşī giderek bīġāne

III

Bī-mürüvvet ne idi 'arz-ı maḥabbet evvel
Ne idi eyledüġüñ luţf u mürüvvet evvel
Niye virdün dile nezzāre-i ruḥşat evvel

542. *Fehīm-i Kadīm, Hayatı, Sanatı, Dīvān'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, Ms. 4. s. 264.

542. I. 3b, bīġāne-nevāz: peykāne-nevāz D.

542. I. 4a, ġam-ı zülf: ġam u zülf M.

542. II. 1a, evvelki baķışda: evvel baķışumda D.

542. II. 1b, sāķir-i: sāķire M.

542. II. 2b, şad-ġüne füsün: biñ mekr ü füsün D.

542. II. 4b, Olduñ: Oldum D.

Niçün itdün dil-i bî-çāreye şefkat evvel
 İtmek idi ğaražuñ çünki ferāgat evvel
 Ne idi tā bu kadar germi-i ülfet evvel
 Üns idi elde iken şānuña ‘ādet evvel
 Şāhbāzum yoğ idi sende bu vahşet evvel
 ‘Afv kıl hüsnuñe güstāh nigāh itdüm ise
 İhtiyār elde degül girye vü āh itdüm ise

IV

Gerçi ben ser-hoş-ı ‘aşkuñla şarāb içmez idüñ
 Āteş-i ‘aşk ile bağrum da kebāb itmez idüñ
 Evvel ālüfteñe tā böyle ‘itāb itmez idüñ
 Biñ su’āl eylese bir tünd cevāb itmez idüñ
 Luṭf iderdüñ ğazab-ālūd hiṭāb itmez idüñ
 Beni gördükçe ser-i rehde şitāb itmez idüñ
 Çeşümüi āteş-i ḥasretle pür-āb itmez idüñ
 Dil-i vīrānemi tekrār ḥarāb itmez idüñ
 Şimdi kurbānun olam söyle nedür n’oldı sebab
 Āşnā-yı ezelīye bu tecāhül bu ğazab

V

Mest-i şīrīn-sūhanem telhi-i güftār nedür
 Luṭfuñ evvel ne idi şimdi bu āzār nedür
 Pür-teġāfül nigh-i nergis-i bīmār nedür
 Ğonçe-i gül leb-i la’līn-i şeker-bār nedür
 Sitem-i ğamze yeter çeşm-i cefākār nedür
 Mübtelāña nedür ey şūh bu etvār nedür
 Renciş-i bî-sebeb-i ğamze-i mekkār nedür
 Beni gördükde şitāb ile o reftār nedür
 Sitem itmekde neye kādir isen eyle baña
 ‘Āşıkam ‘āşıkam ey şūh-ı cihān ben de saña

542. IV.1a, ser-hoş-ı ‘aşkuñla şarāb içmez: serhoşı ‘aşkuñla şarāb itmez D.

542. IV. 1b, ‘aşk: cevır D.

542. V. 2b, gül-i leb-i: gül gibi D.

542. V. 4a, mekkār: pergār D.

107b

VI

Hod-perestüm revîş-i dînüñe kurbân olayum
 'Âşık âyînisin âyîñüñe kurbân olayum
 Pîçîş-i tırta-i müşkîñüñe kurbân olayum
 Reşkden bister [ü] bālîñüñe kurbân olayum
 Çeşm-i 'ayyâr-ı sülhan-çîñüñe kurbân olayum
 O kemân ebru-yı pür-çîñüñe kurbân olayum
 Nâvek-i ğamze-i pür-kîñüñe kurbân olayum
 Zehr-ḥand-i leb-i şîrînine kurbân olayum
 Kîneden sîneñi ey âyine-ruḥ şâf eyle
 Öleyüm mi ele mir'ât alup inşâf eyle

VII

Hüsñüñi görse eger Yûsuf olur bende saña
 Ḥayl-i 'uşşâk niçe olmasun efkende saña
 'Âşık olurduñ eger baksa idüñ sen de saña
 Ba'd ez-în bendeyem ey şüh-ı cihân ben de saña
 Ḥande it aġlasa ḥālîñ dil-i nâlende saña
 Böyledür kısmet-i Ḥaḳ girye baña ḥande saña
 Bir naşîḥatdûr ider 'âşık-ı şermende saña
 Korkarum yâr ola aġyâr-ı firîbende saña
 Girde-bālîñ-i gül-âgende idüp pûte-i ḥâr
 Derd ü ğayretle helâk oldu Fehîm-i bîmâr

543. [Gazel-i Vecdî] Müseddes-i Âġâh
 Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

I

Dilâ şimdengerü dāmân-ı kûh-ı ğam yataġuñdur
 Seni böyle perîşân eyleyen âşüfte ḥâlûñdür
 Saña kim didi meyden tevbe kıl kendi yasâġuñdur
 Temâşâ-yı çemenden men' iden dîvâr-ı bâġuñdur

542. VI. 1a, 'Âşık âyînisin: 'Âşık-âyînesin D.

542. VI. 3b, pür-çîñüñe: pür-kîñüñe M.

542. VII. 2b, şüh-ı: şâh-ı D.

543. *Âġâh Dîvânı ve İncelemesi*, Mus/2. s. 182.

543. Ib, eyleyen âşüfte ḥâlûñdür: iden âşüfte dimâġuñdur D.

Göñül sūzān iden çeşm-i nizāruñ tāze dāğuñdur
Seni pervāne-i ‘aşk eyleyen kendi çerāğuñdur

II

Vücūduñ āteş-i ğam yaksa da incinme cānāna
Temennā-yı vişāl-i yār iden ‘āşık kıyar cāna
Hadīs-i ehl-i dildür ‘ārif isen atma yābāna
Budur meclisde dā’im güftügü-yı şem’ ü pervāne
Göñül sūzān iden çeşm-i nizāruñ tāze dāğuñdur
Seni pervāne-i ‘aşk eyleyen kendi çerāğuñdur

III

Bu beyt-i dil-güşā besdür kamu ‘uşşāk[1] irşāda
Bunu tekrār iderdi dem-be-dem Mecnūn-ı āzāde
108a
Bu diñlendi şadā-yı tışeden Ferhād-ı nā-şāda
Bu añlandı zebān-ı lāleden dāmān-ı şahrāda
Göñül sūzān iden çeşm-i nizāruñ tāze dāğuñdur
Seni pervāne-i ‘aşk eyleyen kendi çerāğuñdur

IV

Beni ayırdı çarḥ-ı sifle ol serv-i revānumdan
Hamūş oldu çemende bülbulān āh u figānumdan
O bī-pervā hāzer kılmaz ‘aceb sūz-ı nihānumdan
Şikāyet kılmazam ol dil-ber-i nā-mihrbānumdan
Göñül sūzān iden çeşm-i nizāruñ tāze dāğuñdur
Seni pervāne-i ‘aşk eyleyen kendi çerāğuñdur

V

Ġarāz bir gün şikāyet-nāme-i ‘aşk-ı mecāz itdüm
Yem-i fikre düşüp endişe-i dūr u dirāz itdüm
Tefe’’ül eyleyüp Dīvān-ı Vecdīden niyāz itdüm
Açup bu maṭla’-ı rengīni Āġāh imtiyāz itdüm
Göñül sūzān iden çeşm-i nizāruñ tāze dāğuñdur
Seni pervāne-i ‘aşk eyleyen kendi çerāğuñdur

544. Müseddes[-i Şadık]

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

I

Niçe bir hırmen-i maşşūdumı ber-bād ideyin
Niçe bir ğamla yıkık göñlümü ābād ideyin
Niçe bir hâtırumı derd ile nā-şād ideyin
Dil-i zārı niçe bir āh ile mu'tād ideyin
Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

II

Saňa cān ile şehā bende-i fermān oldum
Yüz sürüp ayağuña hāk ile yeksān oldum
Dergehün hizmetine yel gibi pūyān oldum
Meclisünde niçe dem ney gibi nālān oldum
Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

III

'Āleme virdi şadā āh-ı dil-i nālānum
Şaldı āvāze cihāna eşer-i efġānum

108b

Dağı lutf ile nazar eylemedün sultānum
Yok mı inşāfuñ eyā pādşeh-i devrānum
Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

IV

Var mı bir dem ki gözüm yaşını kan eylemeyem
Cüyveş vādi-i fūrkatde revān eylemeyem
Gizlü rāzum niçe bir halka 'ayān eylemeyem
Āh idüp hasret ile nice fiġān eylemeyem
Bunca feryādum işitdün dimedün dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

544. Celālî'nin bir gazelinin matla beyti (Gölpınarlı 1965: 97) tesdis edilmiştir.

V

Şadıkā rūz u şebüm hecr ile oldı gerdān
 Olmadı şefkat ile hālūme kimse nigerān
 Yollar üzre tırayın derd ile zār u giryān
 Diyeyin ol şeh-i hūbāna kılpup āh u fiğān
 Bunca feryādum işitdūñ dimedūñ dād ideyin
 Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

545. Müseddes-i 'Ālī
 Mef'ülü mefā'ılü mefā'ılü fe'ülün

I

Ne yoluña harc eylemege sīm ü zerüm var
 Ne bār-ı ğamun çekmege dermān [u] ferüm var
 Bīmār ğarībem şeb-i ğamda şehirüm var
 Āhır nefesümdür saña gel bir haberüm var
 Gel gel öpeyin gerdenüñi derd-i serüm var
 Bir boynı uzak yola giderüm seferüm var

II

Ey dost lebūñ zemzem imiş Ka'be cemālūñ
 Beñzer Hacerü'l-esvede boynundaki hālūñ
 Men' eyleme aşhāb-ı şafādan ruḥ-ı ālūñ
 Şāyed ki naşīb olmaya bir daḥı vişālūñ
 Gel gel öpeyin gerdenüñi derd-i serüm var
 Bir boynı uzak yola giderüm seferüm var

III

Ditrer dil ü cān ol şanem-i sīm-ber üzre
 Şol müflis-i muhtāc gibi sīm [ü] zer üzre
 109a
 Yā ben nice cān virmez ol la'l-i ter üzre

545. İ. Hakkı Aksoyak (2018), *Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı*, Ts. 1. s. 412.

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0> Erişim Tarihi 02. 05. 2018. Hayâlî'nin bir gazelinin matla beyti tesdis edilmiştir (Aksoyak 2018: 412).

545. Ia, Ne yoluña: Yoluñda ne D.

545. Ib, dermān: fermān M.; D.

545. IIa, Ey dost lebūñ zemzem imiş: Çün kıbledir ey dost yüzüñ D.

545. IIIc, Yā ben nice: Ben nicesi D.

Sāyim mi olur ḥaste ḥuşūṣā sefer üzre
Gel gel öpeyin gerdenüñi derd-i serüm var
Bir boynı uzak yola giderüm seferüm var

IV

Dil vireli sen ḳaddi elif ḳaşı kemāna
Tīr-i ḡama ben ḥāki nişān itdi zamāne
Çün geçdi müjen nāveki dilden öte yana
Rıḥlet demidür sevdicegüm itme bahāne
Gel gel öpeyin gerdenüñi derd-i serüm var
Bir boynı uzak yola giderüm seferüm var

V

Bir dem ser-i bālīnūme luṭf eyle güzër ḳıl
‘Ālī ḳuluña tehniye-i zād-ı sefer ḳıl
Senbüse-i la‘l-i lebüñi nuḳl-i şeker ḳıl
Aḥvāl-i digër-gūnuma şefḳatle nazar ḳıl
Gel gel öpeyin gerdenüñi derd-i serüm var
Bir boynı uzak yola giderüm seferüm var

546. Ġazel-i Fuzûlī Muḥammes-i Beyānī
Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

Şubḥ olup irdi yine çünki şeb-i tār tamām
Cāme-ḥ‘ābından o meh şīve ile ḳıldı kıyām
Reviş-i rāha ḳadem başmaḡa itdi iḳdām
Ḳıldı ol serv seḡer nāz ile ḡammāma ḡırām
Şem‘-i ruḡsārı ile oldı münevver ḡammām

II

Yüzi rüşen idi dehrüñ meh-i tābānından
Nūr-baḡş idi ruḡ[1] mihr-i dıraḡşānından
Yeg idi ‘ārız[1] bāḡ-ı gül-i ḡandānından
Görinürdi bedeni çāk-i girībānından

545. IVc, müjen nāveki: cefā nīzesi D. / yana: cāna D.

545. Vb, tehniye-i: tehyi’e D. / zād: zūd M.

546. Fuzûlī’nin bir gazeli tahmis edilmiştir (Tarlan 1998: 494).

Câmeden çıktı yeñi ayını gösterdi tamâm

III

Câmeden ayru gören dir o perînüñ şânın
Meger indirdi felek yire meh-i tâbânın
Çıkarup pîrehen-i müşk-i gülâb-efşânın
Nîl-gün fûṭaya şardı beden-i 'uryânın
Şan benefşe içine düşdi mukaşşer bādām

109b

IV

Hecr ile geçmiş iken hâşılı rûz u şeb-i havz
Câm-ı la'liyle ziyâlandı yine meşreb-i havz
Havz idüp pertev-i rûyundan anuñ kevkeb-i havz
Oldı pâ-bûs-ı şerîfiyle müşerref leb-i havz
Buldı dîdâr-i laṭîfiyle ziyâ dîde-i câm

V

Câmlar hüsne hayrân oluben göz dikdi
Tâklar hıfzı içün hizmetine bil bükdi
Lûle-i âb sükût itdi zebânın çekdi
Merdüm-i çeşmim ayağına revân şu dökdi
Ki gerek şu dökile servin ayağına müdām

VI

Şâne el urmağıla oldı perîşân gîsü
Yine cem' oldı ne sihr idi o çeşm-i cādū
Yâre şâbûn ezilüp sürdi revân pâyına rû
Tâs elin öpdî ḥased kıldı kara bağırını cû
Yetdi şu cismine reşk aldı teninden ârām

VII

Kıldı sevdâ-zede âfâk[ı] o zûlf-i pür-çîn
Dâmen-âlûde cihân olalı pâyına qarîn
Pertev-i mihr-i ruh-ı birle ziyâlandı zemîn
Kâkülüñ şâne açıp kıldı hevâyı müşkîn
Tîğ müyün dağıdıp itdi yeri 'anber-fâm

VIII

Yüz cilā buldı yine hüsñ ile yunup arınup
Oldı pākīze melāḥatde meh-i bedre dönüp
Gün gibi yine ṭulū' itdi şafaḳdan görünüp
Çıkdı ḥammāmdan ol perde-i çeşmüm şarınup
Tutdı āsāyiş ile gūşe-i çeşmümde maḳām

VIII

Şubḥ-ı kâzibde görüp şubḥ şanurlar şafaḳı
Fark ider mi ḳara cāhil o ḳara ile aḳı
110a
Sūḥanuñ budur eṣaḥḥı sözümüñ mā-şadaḳı
Şandılar kim şatılur dāne-i dürr-i 'araḳı
Urup el kīseye çoklar idüp endişe-i ḥām

VIII

Çekeyin yāre Beyānī niçe hemyān naḳdın
Dökeyin ayaḡına eşk-i firāvān naḳdın
Hep nişār eyleyeyin dīde-i giryān naḳdın
Müzd-i ḥammāma Fuzūlī vireyin cān naḳdın
Ḳılmasun şarf-i zer ol serv-ḳad ü sīm-endām

547. Ğazel-i Şehrī Muhammes-i Ṭıybī
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

I

Olmadı maḥrem o gül-rūya dil-i meftūnumuz
'Andelībi ebkem itdi āḥ-ı şīven-gūnumuz
Gülşen-i dehri pür itdi aḳdı cūy-ı ḥūnumuz
Āḥ kim açılmadı dil-i ḡonçe-i maḥzūnumuz
Degmedi bir ḥande-i bī-hūdeye mecnūnumuz

II

Çīn-i zülf-i yāre meyl idüp ḥaṭālar eylerüz
Ehl-i derdüz dā'imā kesb-i belālar eylerüz
Yārdan cevri isteyüp her dem recālar eylerüz

Biz şafâdan ğam çeküp ğamdan şafâlar eylerüz
İ'tibâr-ı halka uymaz şîve-i kânûnumuz

III

Eylemez dünyâ için ehl-i maḥabbet kûşîşi
Yanmadur her bâr sūz-ı derd ü miḥnetle işi
Artar âh itdükçe dilde nâr-ı 'aşkuñ tâbişi
Şu 'le pâ-mâli-i dūd olmağla gitmez sūzişi
Olmazuz muğber taşaddur eylese mādûnumuz

IV

Gâh çeşmüñ itdi gâret naḳd-i şabr u tākati
Geh nigāhuñ kıldı yağmā māye-i emniyyeti
Bezli-cân u dil kılp itdük egerçi diḳḳati
Görmedüm ğamzeñ gibi cellād-ı kâfir-ni' meti
Eyledük sır-âb-ı hûn olmaz dahı memnûnumuz

110b

V

Hışmına tākāt getürmez çeşmüñüñ sır-i hizebr
Ḳatl ider yüz biñ müselmân olsa ol bî-raḥm gebr
Ṭıybî-i zâr u perîşânı helāk itdi bu cebr
Hem tegāfûl hem enîs-i ğayr hem teklîf-i şabr
N'itsün ey kâfir-terahḥum Şehrî-i mağbûnumuz

548. Ğazel-i Şehrî Muhammes-i Ṭıybî
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

I

Şerḥ idersem rāz-ı 'aşkı niçe faşl u bâb olur
Māni'-i mākşūd ammā arasan kem-yâb olur
İşbu ḥālet ḥāne-ber-endāz-ı şeyḥ ü şāb olur
Gāhi çeşm-i fitne-engîzûñ ki mest-i ḥ'âb olur
Üstine ditrer ṭurur kāküllerüñ bî-tāb olur

II

İdeli sūzān dili ruḥsārı tāb-ı reşkden
Germdür ol Yūsuf-ı ḥüsnüm ḥicāb-ı reşkden
Rūḥ-ı şad Ya'ḳūb der-hem pīç ü tāb-ı reşkden
Cān virürsem girye-i pür-ıztırāb-ı reşkden
Tā kıyāmet türbetüm gird-āb-ı zıbaḳ āb olur

III

Görmeyelden āftāb-ı 'arız-ı tābānuñı
Ḳara dāğ itdi firākuñ 'aşıḳ-ı nālānuñı
Dil ki çekdi iştıyāḳ-ı bī-ḥad u pāyānuñı
Bāde def' itmek ne mümkindür ḡam-ı hicrānuñı
Ol da cūş-ı giryeden çeşme gelince āb olur

IV

Her ki bir 'Azrā-'izāruñ ola dilveş Vāmıḳı
Cān nişār itmekle olsun ehl-i 'aşḳuñ fāyıkı
Böyledür lā-būd şehīd-i çeşm-i mestūñ lāyıkı
Ārzū-yı tūr-i gamzeñ öldürür[se] 'aşıḳı
Tā-be-maḥşer meşhedi fevvāre-i ḥün-āb olur

V

Ṭıybi-i şeydā gibi 'aşḳ ile olup dāstān
Sīne-i pür-dāḡına reşk ide gülzār-ı cinān
Çāk çāk cismi olup ḡıbṭa-baḥş-i gülsitān
Tā ebed dāḡ-ı derūnı görmesün rüy-ı ḥazān
Her ki Şehrīveş bahār-ı 'aşḳ ile şād-āb olur

111a

549. Nābī Efendi

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

I

Bu gülsitānda benimçün ne gül ne şebnem var
Bu çārsūda ne dād u sited ne dirhem var

548. IIa, İdeli sūzān dili: Ey dili sūzān iden D.

548. IIe, zıbaḳ: zanbaḳ D.

549. Nābī'nin *Türkçe Dîvânı*, Th. 1. s. 142.

Ne kudret ü ne taşarruf ne bîş ü ne kem var
Ne kuvvet ü ne ta‘ayyun ne zaḥm ü merhem var
Bu kâr-hānede bilsem neyem benüm nem var

II

Vücūd cūd-i İlâhî hayât baḥş-ı Kerīm
Nefes ‘atıyye-i Raḥmet kelām fażl-ı Qadīm
Beden binā-yı Huda rūḥ nefḥa-i Tekrīm
Kuvā vedī‘a-i Kudret havās vaż‘-i Hakīm
Bu kâr-hānede bilsem neyem benüm nem var

III

Bu kâr-hānede bir başka kâr ü bārum yok
Ne varsa cümle anuñdur bir özge varum yok
Cihāna gelmede gitmekde ihtiyārum yok
Benüm benüm diyecek elde bir medārum yok
Bu kâr-hānede bilsem neyem benüm nem var

IV

Zemīn bisāt-ı kader çarḥ hayme-i ‘azamet
Nücüm-i şābit ü seyyār meş‘al-i Kudret
Cihān netīce-i cūd-i ḥazāyin-Raḥmet
Şahāyif-i şuver-i kevn nüṣṣa-i Hikmet
Bu kâr-hānede bilsem neyem benüm nem var

V

Vücūd ‘āriyetidür hayāt emānetdür
‘İbāda da‘vi-i mülk iddi‘ā-yi şirketdür
Kuluñ vazīfesi teslīmdür itā‘atdür
Baña kulum didügi luḥḍdur ‘ināyetdür
Bu kâr-hānede bilsem neyem benüm nem var

VI

Benem fakīr-i tehī-dest cūd Haḳḳuñdur
‘Adem benüm şıfatumdur vücūd Haḳḳuñdur
Zuhūr u hesti vü būd u ne-būd Haḳḳuñdur
Temevvüc-i yem-i ğayb u şühūd Haḳḳuñdur
Bu kâr-hānede bilsem neyem benüm nem var

111b

VII

Ta'ayyüşüm kerem-i sofra-i 'aṭādandur
Teneffüsüm nefes-i rahmet-i Hudādandur
Vežâyifüm der-i in'âm-ı Kibriyādandur
Revâtibüm ni'am-ı maṭbaḥ-ı każādandur
Bu kâr-hānede bilsem neyem benüm nem var

VIII

Naşıbsız alamam rızkı huşk ile terden
Ne āsmān u zemīnden ne baḥr ile berden
Gelür muḳadder olan o deñlü nuḳre vü zerden
Ziyāde ḳabẓ idemem rızkumı muḳadderden
Bu kâr-hānede bilsem neyem benüm nem var

IX

Sütür-ı mevc-i havādiş rüsüm-ı ḥāme-i şun'
Cerīde-i dü cihān naḳş-ı kâr-hāne-i şun'
Libās-ı arz ü semā tār ü pūd-ı cāme-i şun'
Şuhūş-ı nās temāşīl-i şāh-nāme-i şun'
Bu kâr-hānede bilsem neyem benüm nem var

X

Şabāḥı şām ü şeb-i tīreyi nehār idemem
Hevāyı āteş ü āb ābı ḥāksār idemem
Sipihri sākin ü kūhsārı bī-ḳarār idemem
Ḥazānı kendü murādumca nev-bahār idemem
Bu kâr-hānede bilsem neyem benüm nem var

XI

'Ademden itdi beni ḳudreti ber-āverde
Gıdāmı eyledi āmāde rahm-ı māderde
Nevāl-i zāhir ü bāṭınla itdi perverde
Benümle çekdi zuhūr-i cemāline perde
Bu kâr-hānede bilsem neyem benüm nem var

XII

Tecelliyât-ı Hudâdur açılsa çeşm-i şu'ûr
Te'tavvurât-ı 'avâlim teceddüdât-ı umûr
Bürûz-ı genc-i hafîdûr bu lücce-i pür-şûr
Bu kâr u bâr-ı îlâhî bu tûmtûrâk-ı zuhûr
Bu kâr-hânede bilsem neyem benüm nem var

112a

XII

Gehî tehî vü gehî pür-ğazâyin-i imkân
Suver-nümâ-yı nevîn şîşe-ğâne-i devrân
Ğarîb mîve-feşânlıkda Nâbiyâ her ân
Bu köhne bâğ-ı perîşân hevâ-yı rû-be-ğazân
Bu kâr-hânede bilsem neyem benüm nem var

550. Ğazel-i Rûhî Muħammes-i Nâbî
Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

I

Dil mâye-i sūdâger-i âb u gilümûzdür
Kâlâ-yı sebûk-bâr-ı nefes hâşılumuzdur
Hayfâ vü dirîğâ ceres-i maħmilümûzdür
Endûh [u] ğamuñ hem-reh-i cân u dilümûzdür
Ser-ğadd-i beğâ ara yata menzilümûzdür

II

Taķvîm-i ğamuz cedvel-i eşk ile müretteb
Ser-nâme-i derdüz ruķ-ı zerd ile müzehheb
Ma'cûn-ı dilüz cüz'-i haķîkatle mürekkeb
Deryâ-yı muħîṭüz dūr-i vaħdetle leb-â-leb
Kevneyn iki cānibde iki sāhilümûzdür

III

Āşüfteleriz perde-ber-endâz-ı merâsim
Yek-ṭavr-ı cününuz ne baħâr u ne mevâsim
Kayd-ı ħired olmaz bize yek zerre mezâhim

550. Nâbî'nin Türkçe Dîvânı, Th. 2. S. 145

550. Ib, sebûk-bâr: sebûk-tâz M.

Meydân-ı maḥabbetde şu dīvānelerüz kim
Mecnûn-ı melâmet-zede eñ 'âkilümüzdür

IV

Ne şekveger-i dey ve ne heveskâr-ı bahâruz
Ne dağdağa-engîz-i temîz-i gül ü ḥâruz
Ne dest-zen-i berg ne ḥ'âhişger-i bâruz
Biz tâlib-i esrâr-ı nikât-ı ḥaṭ-ı yâruz
Ḥall eyleyenüñ bendesiyüz müşkilümüzdür

V

İcrâ ise Nâbî ğaražuñ keştî-i Nûhı
Eyle nefes-i şubḥdan ümmîd-i fütûhı
İtsün seni da'vâya cerî cām-ı şabûhı
Ağyâr elemin çekme yapış zülfine Rûhî
Men' eylemege cân mı var kâtilümüzdür

112b

551. Ğazel-i Bahâyî Muḥammes-i Nâbî
Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

I

Figân itmek midür âyîn-i mader-zâduñ ey bülbül
Ki gitmez gülşene varsañ bile feryâduñ ey bülbül
Müdârâdur gibi ağyâr ile mu'tâduñ ey bülbül
Hirâsân olmasa gülden dil-i nâ-şâduñ ey bülbül
Neler eylerdi ḥâra âh-ı âteş-zâduñ ey bülbül

II

Nevâ perdâzısın faşl-ı bahâr-ı şaḥn-ı gülzâruñ
'Aceb şürîdedür inkâr olınmaz ḥüsn-i eṭvâruñ
Degül ḥâlî eşerden âh-ı serdüñ çeşm-i bîdâruñ
Dil-i dil-dârı nerm itmiş işitdüm nâle vü zâruñ
'Aceb kim ṭaşa te'şîr eylemiş feryâduñ ey bülbül

III

Fîgân-ı ehl-i hâlet nerm iderken hâtır-ı yârı
Niyâz erbâbının te'sîr iderken nâle vü zârı
'Aceb bilsem neden sûz-ı derûnuñ eylemez kârı
Ne teşhîr itdi gûlzârı ne urdı âteşe hârı
Yine tûrmaz okursın rûz u şeb evrâduñ ey bülbül

IV

Şirîşk-i hasretüñle itme ferş-i 'âlemi gül-gün
Edâ eyler murâduñ çarhı ider bir gün seni memnûn
Cefâ-yı hârdan tutma dil-i pür-şevküñi maḥzûn
Güle olur n'olursa yoḥsa âḥîr gerdiş-i gerdûn
Gelür bir dem ki alur hâr elinden dâduñ ey bülbül

V

'Aceb bir kerre maḥmûr olmaduñ cām-ı nedâmetden
Güzer nâ-mümkin oldu saña kūy-ı istiḳâmetden
Alınmaz dâmenüñ Nâbî gibi dest-i melâmetden
Çekil sen daḥı kūy-ı derde gûlzâr-ı selâmetden
Bahâyîveş çekildi 'aşk ile çün aduñ ey bülbül

552. Ğazel-i Fuzûlî Muḥammes-i Nâbî
Mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün mefâ 'îlün

I

İdüp meyl-i sitem eşk ile âh alma gedâlardan
Şakın ey nev-nihâlüm nâ-sezâ âb u hevâlardan
Yazuḳdur dūr tutma cām-ı luṭfuñ mübtelâlardan
Kerem kıl kesme sâķî iltifâtuñ bî-nevâlardan
Elüñden geldügi ḥayrı dirîğ itme gedâlardan

113a

II

Hele kām-ı sipîhr üzre biz olduḳ guşşa pā-mâli
Çekildük ḡurbete olduḳ vişâl-i yârdan ḥâlî
'Aceb ḥaşıl mıdur hem-şoḥbeṭân-ı 'aşkuñ âmâlî

Şabā kuyında dil-dāruñ nedür üftâdeler hâli
Bizüm yirden gelürseñ bir haber ver âşnâlardan

III

Felek sedd olsa virmez dīde-i hūn-pāşa temkīni
Ne deñlü tütüyā virseñ kurutmaz çeşm-i nemgīni
Gel ağlatma 'ilâc-ı nâ-pesendüñle bu ğamgīni
Tabībâ hāk-i kūy-i yārdandur eşk teskīni
Baña arturma zaḥmet göz yaşardur tütüyâlardan

IV

Tehī-destân-ı künc-i ğurbetüz berg-i nevāmuz yok
Nevāl-i vaşldan ğayri nevāle iştiḥāmuz yok
Ḥayāl-i hāl-i müşk-āgīnden ğayrı ğidāmuz yok
Esīr-i ğurbetüz biz senden özge âşnāmuz yok
Ayağūñ kesme başuñçün bizüm miḥnet-serâlardan

V

Derūnuñ Nābiyā āyīne-i ruḥsār-ı rāz eyle
Dilūñ tenvīr-i âteş-hāne-i sūz u güdāz eyle
Lebūñ tekrār ḥarf-i vaşlda ḥ'āhiş-tırāz eyle
Fuzūlī nāzenīnler görseñ izhār-ı niyāz eyle
Terahḥum umsa 'ayb olmaz gedālar pādşâlardan

553. Gazel-i Qadrī Muḥammes-i Zāmīrī
Mefā'ılūñ mefā'ılūñ mefā'ılūñ mefā'ılūñ

I

İdüp ıķāz-ı fitne dīde-i mekkāra yüz virdūñ
Göñülden şabırı alduñ ğamze-i hūn-ḥ'āra yüz virdūñ
Nāzardan düşdi bülbul sen gül-i ter ḥ'āra yüz virdūñ
Çıkardūñ başa cānā bāliş-i zer-kāra yüz virdūñ
Kopardūñ fitneler yir yir ḥaṭ-ı jengāra yüz virdūñ

II

Leṭāfet var ser-ā-pā kāmēt-i mevzūñ nihālinde
Görinür ehl-i 'aşka dām u dāne ḥaṭṭ u ḥālinde

Yine iklīm-i hüsn olmak diler ruhsār-ı ālinde
Hemān bir dāneyem dir cennet-i bāğ-ı cemālinde
O hindū-yı siyeh-rū hāl-i ‘anber-bāra yüz virdüñ

113b

III

Dirġā ‘āşık-ı zārı bırağduñ bister-i hāke
Nigāh it cism-i şad çākümle hūn-ı çeşm-i nemnāke
‘Aceb mi sūz-ı dilden çıkşa āhum evc-i eflāke
Gelür būs itmege şarkar o ruhsār-ı ‘arağnāke
Haṭā itdūñ şehā ol ṭurrā-i ṭarrāra yüz virdüñ

IV

Niçe demdür senüñ hayrān-ı ser-gerdānunam cānā
Feżāy[a] çihre şalduñ eyledüñ Mecnūn gibi şeydā
Cihānda hüsn ile mümtāz [u] bī-mānend iken ammā
Çıkardı nağşuñı ey pādşāh-ı mülk-i istiğnā
O şüret uğrısı āyīne-i ġaddāra yüz virdüñ

V

Zamīriyem reh-i vuşlatda oldum zār [u] āvāre
Terağhūm kılmaduñ bir kez dil-i mecrūḥ-ı bīmāra
Figān u nāle te’şīr eylemez mi sen cefākāra
Elüñ қо sīne-i inşāfa gel kim Qadri-i zāra
Aña bir dest-būsuñ virmedüñ ağıyāra yüz virdüñ

554. Ğazel-i Bahāyī Muḥammes-i Nā’ilī
Mefā’ılün mefā’ılün mefā’ılün mefā’ılün

I

Hirās-ı fitne şalduñ dehre ey bī-dād n’eylersin
Koparduñ yir yir āşüb-ı kıyāmet-zād n’eylersin
Perişānlıklar itdūñ nev-be-nev icād n’eylersin
Dağıtduñ h’āb-ı nāz-ı yārı ey feryād n’eylersin
İdüp fitneyle dünyāyı ḥarāb-ābād n’eylersin

II

Vücûduñ eylemiş hikmet-şinās-ı 'ālem-i bālā
Aristālīs-i 'aşr u naqd-i vaqt-i Bū 'Alī Sīnā
Benānuñ hall-i rāz-ı müşkilātın nabz idüp haqqā
İdersin gerçi her derde tabībüm bir devā ammā
Cünün-ı ehl-i 'aşk olunca māder-zād n'eylersin

III

Nihāndur bûy-ı fitne tār-ı 'anber-fām-ı zülfüñde
Niçe şubh-ı kıyāmet muhtefidür şām-ı zülfüñde
114a
Dimāğ-āşüftedür cān ārzû-yı kām-ı zülfüñde
Dil-i mecrūhuma rahm eyle kılsın dām-ı zülfüñde
Şikeste-bāl olan murgı idüp āzād n'eylersin

IV

Bulup pervāza ruḥşat rûzgāra 'işveler şatduñ
Periştān etmege cem'ıyyet-i 'uşşākı cān atduñ
Ne āl itdüñse itdüñ murg-ı cānı dāma uğratduñ
Varup gīsû-yı zülf-i yārı biri birine kıatduñ
Yine bir fitne tahrīk eyledüñ ey bād n'eylersin

V

Ne şüret kim çekersin cān bağışlarsın Mesīḥ-āsā
Olur ḥayrān-ı kārūñ mû-şikāfān-ı yed-i beyzā
Bu şan'atde ne Erjeng ne Mānīdür saña hem-tā
Güzel taşvīr edersün ḥāl u ḥaṭṭ-ı dil-beri ammā
Füsün [u] fitneye geldükçe ey Bihzād n'eylersin

VI

Zemīn naṭ'-ı siyāsetgāh-ı dil seyf-i kazā mübrem
Zebān dem-beste dil medhūş-ı ḥayret dīdeler pür-nem
Hevā-yı 'aşk şūr-efken maḥabbet gālībā muḥkem
Şehīd-i tīg-ı 'aşk-ı yārdur ser-cümle-i 'ālem
Urup şemşīre dest ey ğamze-i cellād n'eylersin

554. VIb, dem-beste dil medhūş ḥayret-i: hāmūş-ı hayret sīne sūzān D.

554. VIc, gālībā: gālīb ü D.

VII

Olursın Nā' ilīveş gördüğün maḥbūba efkende
Metā'-ı şabruñı tārāc ider her tıfl-ı nāzende
Maḥabbet pūr-elem esbāb-ı cem' iyyet perākende
Bahāyīveş degülsin kābil-i feyz-i şafā sen de
Tekellūf ber-ṭaraf ey ḥātır-ı nā-şād n'eylersin

555. Ğazel-i Necātī Muḥammes-i Bākī
Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Rā' yet-i fitne çeküp ol ḳad-i dil-cū begler
Üşdiler yanına her şūḥ-ı cefā-ḥū begler
Bir yire geldi yine ğamzesi cādū begler
Bir alāy oldu perī şīvelü āhū begler
Gözi āhūlaruñ ālāyına yāhū begler

114b

556. Ğazel-i Murādī
Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Efendim luṭf-ı cevruñ baḥşını baḥş it fuḳarāya
Keremler şānına şāyestedür sen gibi reyyāna

Çerāğ-ı şād hezāruñdur bu ben bir de gedā olsun
Efendim ḥāk-i pāyuñ lā-cerem kimyā-yı insāna

554. VIIb, tārāc: tālān D.

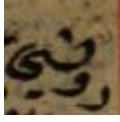
554. VIIc, pūr-elem: gam-fezā D.

555. *Bākī Dīvānı*, Msm. 8. s. 70.

555. Ic, yine: nice D.

555. I, Bākī Dīvānı'nda altı bent olarak yer alan tahmisin ilk bentten sonraki kısmı mecmuaya alınmamıştır.

556. İmlası ve üslubu bakımından diğer şiirlerden zayıf olan bu şiirde anlayamadığımız noktalar hakkında herhangi bir tahmin yürütemediğimizden tashih ve tamir yoluna gitmedik.

pertevüñ ancağ olur ise Hâtem-i Tayyidur
Bulınmaz mısl [ü] mănendüñ emānet ola Sübhāna

Cihān içre 'ömürler sür efendiñ cāvidān olsun
'Adūlar rūy-māl itsün hemān bu seng-i eyvāna

Murādīnūñ 'aceb bundan murādı ne ki dirlerse
Efendim rindān añlar kemāl ile zarīfāne

Şükr be-terāzū-yı vezāret ber-keş
Şev hem-reh-i bülbül be-leb-i her mehveş

557. Murādī

Mef'ülü mefā'ılü mefā'ılü fe'ülün

'Ahdinde zemīn mezra'a-i toḥm-ı 'adālet
Rūzında felek dā'ire-i emn ü emāndur

Bir fitne bulınmaz arasan olduğı yiri
Var ise yine ğamze-i fettān-ı bütāndur

Göstermeye bir ferd-i Huḍā 'ālemi sensiz
Zīrā ki vücūduñ sebeb-i emn ü emāndur

Hem daḥı emīn-şurre olup eyledi içcāc
Kim aña bahā mā-ḥaşalı kevn [ü] mekāndur

Ne kân ider ol itdügi içcāc[ı] ne deryā
Gerçi ki kef-i dest ne deryā vü ne kāndur

Ol mīr-i mükerrem ki kef-i dest-i keremde
Ḥurşīd-i zer-efşān gibi meşhūr-ı cihāndur

Çok vālī gelüp itmedi hiç böyle bir içcāc
Her birleri zu'mınca fülān ibni fülāndır

Şıdk ile du 'ā eyle Murādī ola maḳbūl
Ta 'rīfe anı çāre hemān tayy-ı lişāndur

115a

558. Ġazel-i Nedīm Muḥammes-i Vehbī
Mef'ūlū fā'ilātū mefā'ilū fā'ilūn

I

Bintü'l-'ineb ki gül gibi rengin beñizlidür
Bir zevk esiri cāriyedür İngilizlidür
Her meşrebüñ muvāfıķı yārān ağızlıdur
Zann itme duḡter-i rezi rind ile gizlidür
Anuñla şeyḡ efendi de babalı kızlıdur

II

Rez duḡteri olunca pes-i cāmdan 'ayān
Sākiye kanı kaynaşup oldı bedenle cān
Olsa 'aceb mi vāķıf-ı şen remzi der-miyān
Duḡt-ı 'ineb ki muğ-beçenün tıbķıdur hemān
Bir meşrebi güşādece kızdur Saķızlıdur

III

Gördükçe cilve-i feres-i bād-pāyuñı
Seyr eyledükçe cünbiş-i tākāt-rübāyuñı
Kuhl eyleyüp ġubār-ı reh-i cilve cāyuñı
Giçmez yolından öpmeyicek naķş-ı pāyuñı
Üftādeñ ey niḡāl-i çemen yollı izlidür

IV

Maḡmūrlıķ ile şeyḡüñ olup desti mūrte'iş
Taḡşış-i nuķlüñ adını perhīz eylemiş
Şüretde bīm-i Hāķķı idüp māye-i tapış
Zāhid Saķız şarābını pinhān çeküp dimiş
Bīgāne içmesün bu şudan kim saķızlıdur

558. *Seyyid Vehbi ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, Th. 5. s. 486.

558. IIc, vāķıf-ı: vāfıķ-ı D.

558. IId, Duḡt-ı 'ineb: Bintü'l-'ineb D. / tıbķıdur: tab'ıdur D.

558. IIIf, tākāt-rübāyuñı: tākāt rebābuñı D.

V

‘Aşk itdi çeşm-i ‘āşıkı müştāk-ı baħr-i eşk
Kıldı ħabāb günbed-i nüh tākı baħr-i eşk
Ġark eyledi sefāyin-i āfākı baħr-i eşk
İtdi sefid dīde-i ‘uşşākı baħr-i eşk
Ol kıç levendi şüh meger Akdeñizlidür

VI

Meşşāta-ı bahār idüp feyz-i ħurremi
Dārü’s-sürür eyledi gülzār-ı ‘ālemi
115b
Koyup nişān jāleden elmās ħātemi
Bülbül ağırlık itse n’ola naqd-i şeb-nemi
Ebkār-ı gönçe ħayli çemenli çeyizlidür

VII

Ĥün oldı ser-nüvişti dil-i bī-taħammülün
Çıkmaz derūnumuzdaki sevdā-yı süñbülün
Āteş-zen olsa ħāne-i cān-ı tegāfülün
Ĥākister olsa ten yine sevdā-yı kākülün
Mānend-i cevher āyine-i dilde gizlidür

VIII

Vehbī sipāhi söyle sözüñ kim dil-i selīm
Kādir midür ki nazm ide böyle dūr-i nazīm
Nāmı tokuza çıkısa da mānende-i Kelīm
Bu heşt beyt-i [pāk] ile ħayfā ki Nedīm
İmzā-yı belāgate kılkün sekizlidür

558. Va, ‘āşıkı müştāk-ı: ‘āşıkā müştāk D.

558. V, Bu bentten sonra *Seyyid Vehbi ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*’nde olup mecmuada yer almayan bent şudur:

Çün oldı ser-nüvişti-i dil-i bī-taħammülün
Çıkmaz derunumuzdaki sevdā-yı kākülün
Āteş-zen olsa ħāne-i cāna tegāfülün
Ĥākister olsa en yine esrār-ı kākülün
Mānend-i cevher āyine-i dilde gizlödür

558. VIe, çeyizlidür: çegizlidür M.

558. VII, Bu bent *Seyyid Vehbi ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*’nde yoktur.

558. VIIa, selīm: şekīm M.

558. VIIId, ħayfā: ħaqqā D.

558. VIIle, İmzā-yı: İmzāger-i D.

559. [Gazel-i] Nedîm Muḥammes-i [‘Âşım]
Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

I

Ey kaşı yâ yüzün beri dönmez misin daḥı
Hüsnün zevâle irdi düşünmez misin daḥı
Seng-i te‘essüf ile döğünmez misin daḥı
Ebr-i siyâh-ı şermi bürünmez misin daḥı
Ey gurre-i ümîd görünmez misin daḥı

II

Kanı o giceler o tarablar terâneler
Yir yir şadâ virür idi çeng ü çegâneler
Muṭrib şaçardı meclise güyâ zebâneler
Bilmem nic’oldı âh o ‘ayş u şebâneler
Ey def añup o vakti döğünmez misin daḥı

III

Kâfir kızı tükenmedi mi mâtem-i peder
Tâ key geyin kuşan niçe bir renciş ü keder
116a
Çıkar siyâh câmeñi gey câme-i diger
Virüp düzen kaşuña urun seng-i vesmeler
Sâgar çeküp kızılca sürünmez misin daḥı

IV

Dil-berle mâ-cerânı yeter şakladuñ Nedîm
‘Âşım mişâli söyle şakın çekme zerre bîm
Olsun hezâr gıbta ile ḥâsid-i le‘îm
Gendüm gibi қо sînesini eylesün dü-nîm
Naḳl eyleyüp biraz da öğünmez misin daḥı

559. Âşım Ârif-zâde Divançesi, Th. 4. s. 116.

559. İlle, Bu bentten sonra Âşım Ârif-zâde Divançesi’nde olup mecmuada yer almayan bent şudur:

Yâ sen ne saḥt-âteş imişsiñ gönül meger
İtfâ vü nerm eylemedi seni eşk-i ter
Hâlâ ta‘accüb etmedeyim ser-te-ser yer yer
Gitdikçe sende artmada yer yer şerâreler
Garḳ olduñ eşk-i ḥûna söğünmez misin daḥı

560. [Ġazel-i Nedīm] Muḥammes-i [‘Āşım]
Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

I

Bizi āzürde itdün ğayrı var hem-bezm-i aġyār ol
Şabāḥ-ı ḥaşr olunca rüy-ı rāḥat görme bızār ol
Nedür bu ḥāb-ı mestī tā-be-key bir laḥza hüşyār ol
Hücüm-ı nāle-i şeb-gîrden zālīm ḥaberdār ol
Beni bīmār-ı hicrān eyledün sen daḡı bīmār ol

II

‘Araḡlar cebhesinden tā gelū-yı şāfa dek inmiş
Dökilmiş nāz u şīve dāmen-i zer-bāfa dek inmiş
Perişān tırralar çaḡ sīne-i şeffāfa dek inmiş
Açılmış tügmeler çāk-i giribān nāfa dek inmiş
Buña şabr olunur mı zāhidā sen ‘āşık-ı zār ol

III

Bizi leb-rîz-i [ḥasret] eyleme ey çeşm-i hışm-ālūd
Bisāṭ-ı ‘işret āmāde aḥibbā cümleten mevcūd
Saña teklîf ü ibrām itmezüz ey merḥamet-nā-būd
Hemān ser-meclis-i rindāna gelmeñdür senün maḡşūd
Gel ey bîġāne-meşreb bāde içmezseñ ḡadeḡkār ol

IV

Helāk itdi bizi elmās-pāre deşneler yir yir
‘Aceb ‘āşık-küş olduñ bī-emān olduñ yeter āḡır
116b
Ne cevrlerseñ eyle rāzıyam ey dīdesi şāḡır
Varup bir derdmendi aldayup mekr itme ey kāfir
Dilerseñ ādem öldür yara kes ḡan iç ciger-ḡār ol

V

Felek iḡbālūñe idbāruña şimdengirü la‘net
Baña ḡan yutdurursın çekdürürsın cür‘a-i ḡasret

560. Āşım Ārif-zāde Divançesi, Th. 2. s. 113.

560. Ic, mestī: hestī D.

560. Ile, bīmār: bīdār D.

560. IVd, ey: tek D.

Müzeyyen taze sākiler müheyyā meclis-i ‘işret
Ola cānāne vü peymāne de el virmeye vuşlat
Nedür bu cevruñ adı ey sipihr-i dūn nigünsār ol

VI

Zamānlardur firāş-ı ğamdadur bu ğaste-i hicrān
Dirīg itme meded bihūde luţfuñ ey ṭabīb-i cān
Olup leb-beste bālīn-i elemde ‘Āşım-ı giryān
Nedīmānuñ budur ancak sözi ey āfet-i devrān
Gözūñ gibi beni bīmār kılduñ sen de bīmār ol

561. Nedīm

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

Kimlerūñ çeşmine ol sīne bugün nūr oldu
Nereye gitdi o her-cāyi o meh-pāre ‘aceb
Kimlerūñ yāresine merhem-i kāfūr oldu
Kandedür kande o zālīm o sitemkāre ‘aceb

II

Tār olup mähveşüm çeşmüme sensiz ‘ālem
Gice tā şubḥa dek ağlatdı beni derd ü elem
Fikr ü ğam cānıma kār eyledi bilmem bilmem
Āh her-cāyi koculduñ mı ki aġyāra ‘aceb

III

Nağme-i çenge bedel diñler iken nāle vü āh
Hecr-i sākī yetişürken baña derd-i cāngāh
Bir taraftan daḥı ey seng-dil ey baḥt-ı siyāh
Sen mi urduñ bu gice şışemi dīvāra ‘aceb

IV

Meclis-i Cem qurılaldan olagelmiş elbet
Cāmdan şoñra birer buse virilmek ‘ādet

561. *Nedīm Dīvānı*, Ms. 13. s. 226.

561. Ia, bugün: bu şeb D.

561. IIa, olup mähveşüm: olur görmez isem D.

117a

Bâri sen ey nîgeh-i asret idüp bir cür'et
Şunu bir söyleseñ olmaz mı adehkâra 'aceb

V

Varup ol derd-şinâs-ı dil ü cânı görsem
Hâk-i pâyine Nedîmâ yine yüzler sürsem
Gizlice arasam ağzın lebin emsem şorsam
Hîç bir çâre bilür mi dil-i bîmâra 'aceb

562. 'Âşım

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

I

Niye küsdi niye incindi dil-i zâra 'aceb
Âh bilmem ki ne oldu o sitemkâra 'aceb
Niçe aylar niçe yıllar güzêrân itmekde
Bâri bir gün bize gelmez mi o meh-pâre 'aceb

II

Batdı gün gitdi gelüp hatt-ı siyâhı hayfâ
Niçe bir bûsesin imsâk eder ol meh âyâ
İreyor neyyir-i ruhsârı gurûba zîrâ
Da'vet itmez mi bizi bir gece iftâra 'aceb

III

Ağzımuñ dadını bozdı felek-i kec-aşlet
Telh-kâm itdi beni kıldı esîr-i fûrkât
Cüst ü cû itmedeyim ağlayarak her sâ'at
Nereye gitti görünmez o şeker-pâre 'aceb

IV

Nereye gitse gerekdür o sebîke-gerden
Nedür aşlı vireyor kendüye gayetde düzen

562. *Âşım Ârif-zâde Divançesi*, Msm. 2. s. 106.

562. Ic, yıllar: günler D.

562. IVa-b, Bu iki dize *Âşım Ârif-zâde Divançesi* 'nde boş bırakılmıştır. Dipnota "Her iki nüshada da bu bendin ilk iki mısraı eksiktir." kaydı düşülmüştür.

Kaṅgı ḡam-ḡaneyi rūšen idecekdür rūšen
Yoksa da 'vetli midür ḡāne-i aḡyāra 'aceb

V

Öldürür ādemi pür-çīn o ḡāzablarla geçiş
Ne bu bīḡāne edālar nedür ol tünd reviş
Reh-güzārında eger görse ider ḡayli çıkış
Ne olur virse selām 'Āşım-ı nā-çāra 'aceb

563. Maḡtūmī

Mef'ūlü fā 'ilātü mefā'īlü fā 'ilün

I

Hüsn ü bahāya mālīk idüm bir zamān ile
Çok āşnāya mālīk idüm bir zamān ile
Uḡrayamazdı Ehremen-i ḡuşşa yanuma
Birkaç du'āya mālīk idüm bir zamān ile

117b

II

Çāk itme kendini ey şādef-i mu'teber-güher
Ḥāk-i der içün aḡlayayum koy beni yeter
Sen bir güherden ayrılup olduḡsa der-be-der
Ben kīmyāya mālīk idüm bir zamān ile

III

Ben zerre-i ḡaḡīr idüm ol āftāb idi
Her bir su'āle ḡamzesi ḡāzır-cevāb idi
Ḥūb idi nūkte-dān idi 'ālī-cenāb idi
Bir dil-rübāya mālīk idüm bir zamān ile

IV

Sehv ile itse yār baḡa bir nigāh-ı nāz
Derḡāl olurdu ḡānde-künān 'öḡr-ḡāh-ı nāz
Fermānuma muḡī' idi cümle sipāḡ-ı nāz

562. IVc, rūšen idecekdür: bilmem edecekdür D.

563. *Vahīd Maḡtūmī Hayatı; Eserleri, Edebī Kışılığı ve Eserlerinin Tenkidli Metni*, Mr. 83. s. 535.

Mülk-i vefāya mālîk idüm bir zamān ile

V

Mahtūmi şimdi fülk-i yem-i ibtilā benem
Deryā-yı gāmda ğavṭa uran āšnā benem
Çehre-figār-ı sille-i mevc-i cefā benem
Baḥr-ı şafāya mālîk idüm bir zamān ile

564. Vehbî

Mef'ûlū mefā'îlū mefā'îlū fe'ûlün

I

Var mı ḥaberūñ söyle meded ey dil-i şeydā
Kimdür şu levendāne-reviş tāze kimüñdür
Şaqlarsıñ anı bāri ne var eyleseñ inhā
Ardınca giçen duḥter-i ṭannāz kimüñdür

II

Bir serv hevāsı ile dün gülşene gıtdüm
Bir gül hevesiyle bugün 'azm-ı çemen itdüm
Mest itdi beni bāğda bir nağme işıtdüm
Bülbül mi öter āh şu āvāze kimüñdür

II

Cān naḫdi ile olmuş iken aña ḥarīdār
Engel girüp aramıza el virmedi bāzār
Bir bād-ı hevā görmedüm aşlā dimiş o yār
Destindeki āyīneli yelpāze kimüñdür

III

Gerdüne-i naḥvetle yine giçdüñ a kāfir
Ardınca gözüm döndi tekerlek gibi fır fır
Mecnūna dönüp didi nice 'aql-ı müsāfir
Leylî mi giçer yoksa bu cemmāze kimüñdür

563, Vc, sille-i: silsile D.

564. Bu şarkının ilk ve son beyitleri *Seyyid Vehbi ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, s. 684'de kıt'a olarak yer almıştır. Diğer beyit/bendler eserde yoktur.

564. II2d, āvāze: āğāza M.

IV

Bu kākül-i bŷyā ile ol ‘ārız-ı zībā
Müstağni-i meşşāta imiş añladuñ ammā
Hayretde kodı Vehbi-i āşŷfteyi ammā
Bu gāliyetü’l-misk kimüñ gāze kimüñdür

118a

565. ‘Āşım

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

I

Bilmem şu giçen şŷh-ı cefākār kimüñdür
Bilmez misin ey dil o sitemkār kimüñdür
Teşrifi ile kimleri şādān idecekdür
Kimdür ‘acabā ol gözi mekkār kimüñdür

II

Kāfir kızı oynāşlaruñ oldu hüveydā
Yokdur diyü dostum kāsēm itdūñ bize cānā
Süllemdeki bīgāne pabuç söyle nedür yā
Al nīm-ten ile büzme şu destār kimüñdür

III

Gördüm güzerān eyleyüp üç çifte kayıkla
Yatmış kıça biñ şīve ile giçme çubukla
Deryā-yı kerākeyle levendāne şarıkla
Aldı beni gāyetde o dil-dār kimüñdür

IV

Bak gāliye vü gāze ile rŷy-ı nigāra
Geymiş yine bal rengi gümüş tügmeli hāre
Biñ tatlu reviş gösteriyor bu dil-i zāra
‘Āşım ‘aceb ol la‘l-i şeker-bār kimüñdür

565. *Āşım Ārif-zāde Dīvançesi*. Ms. 4. s. 108.

565. Id, ‘acebā ol gözi: ‘aceb ol gözleri D.

565. Ilc, bīgāne pābūç söyle nedür yā: bī-gāne pā-pūşlar nedir ammā D.

565. Ild, al: ol D.

566. 'Âşım

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

I

Dil-teşne olan la'lüñe kınsun mı efendim
Âdem saña toysun mı uşansun mı efendim
Hakkımda ne söylerse inanma şakın a'dâ
Düşmen kişiye hiç eyü şansun mı efendim

II

Gel 'ahdüñe tır ol bu gice kavlüñe şadık
Kız b eylemek ey şüh degül şānuña lāyık
Aldatma tedārükli bulunsun dil-i 'āşık
Teşrîfüñe gerçekden inansun mı efendim

III

İnşāf nedür bilmeyici şüh-ı cefākār
Ey rağm idici 'āşık-ı şeydāsına her bār
Lāyık mı toyunca ala şeftālunı ağıār
'Âşım kuluñun ağzı şulansun mı efendim

118b

567. Feresiyye-i Hāmī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Dehen-i nā'ire-i hāme-i hūn-āba nişār
Bu tarīk ile olur şekve tırāzuñ ile bār

Derdine çāre ümīdiyle bu 'abd-ı güstāh
'Arz-ı hāl eyledi ey āşaf-ı 'ālī-mikdār

Bir atum var ki mecmū'a-i eşkām u 'ilel
Müy-ı endāmı kadar 'ayb teninde der-kār

566. Âşım Ârif-zāde Divançesi. Ms. 7. s. 111.

567. Diyarbakırlı Hāmî Ahmed Divanı, K. 4. Bu kaside mecmuada 118b'den itibaren derkenara yazılmıştır.

Sinn ü sâlin dir iseñ taze cüvândur ancak
Tay imiş bu dağı Tīmūr idicek Rūma güzār

Bir niçe ‘ömr-i tabī’iyi tecāvüz itmiş
Hükemā kavlini ibtāle olur turfe medār

Kapacak nesne eger bulmasa kendin ıştırır
Devletin dağı deper itse kafasında karar

Pīrlıktan o kadar cismi rakīk olmuş kim
Sāyis itmez üzilür çaldı diyü gice tīmār

Ža‘f-ı pīrī anı bir kālība ifrāğ itmiş
Ki uçar ḥas gibi şahrāda doḳınsa i‘şār

Naḳş-ı sümmünden eşer mi görinür sāye gibi
Berḳ-ı nūr[1] yek Hicāz üzre iderse reftār?

Līk dendān mı var aḡzında eger dişlese de
Elüñi şıkdı zarāfetle şanursın dil-dār

O kadar ‘uzv-ı ḥabīşinde tenāsüb nā-būd
Çār ḥas-pāreye giçmiş gibi bir taze hıyār

Egerüñ bār-ı girānına taḥammül mi ider
Düşına zengi degül belki olur sāyisi bār

Çıkarur ‘aynı ile arpayı yok hāzimesi

Yudar elbette yine virseñ tekrār

567. 5a. itmiş: kılmış D.

567. 7a, Pīrlıktan: Pīrliginden D.

567. 7, Bu beyitten sonrası 119a’nın derkenarındadır.

567. 8b, uçar ḥas: uçarmış M.

567. 12b, sāyisi: sāyesi M.

Bu cihetle kuluña var hele vâfir nef'i
Bir yem arpa irişür aña şühür-ı bisyâr

Pîrlükden tutamaz kendüyi bî-çâre fakîr
Tarafeyninden ider itse teneffüs her bâr

Niçe kez cây-ı nemed-zînini tebyîz itmiş
Niçe kez arpalığın silmiş o köhne murdâr

Topuz ursañ bir adım yir hareket eyleyemez
Aña ğaddâre uran ya niçe olmaz ğaddâr

Süst-pâdur ne kadar depmesi te'sîr idecek
Depse de bir gül ile urdı şanursın seni yâr

Hizmetinde ser-i mû deñlü kuşur itsem eger
İnkisârından idüp havf iderüm istigfâr

Yimez içmez uyumaz şüret-i bî-rûh gibi
Şol feres şekline beñzer k'ola naķş-ı dîvâr

Müsteşârumdur o bir müşkil işim düşse eger
Ġâlibâ meşveret erbâbı olur şeyh [ü] kibâr

Bu kadar 'ayb ile hep atlarımıñ aşlahıdır
Anlaruñ hâlini taşrıhe ne hâcet dağı var

Karlı tağlardan aşırılmaz beni bu pîr-i kühen
Karlı tağlar kadar ihsânuña ümmîdüm var

Hâşılı hem kuluñı hem o za'îfî kırtar
Haķ Burâķ ile mükâfatuñ ide rûz-ı şümâr

Kuluña bir güzel at eyle kerem sultânım
Devletünde olam âdem gibi bir esbe süvâr

567. 12, Bu beyitten sonrası 119b'nin derkenarındadır.

567. 16b, silmiş; şalmış D.

567. 22, Bu beyitten sonrası 120a'nın derkenarındadır.

Tab‘-ı şūhum gibi maṭbū‘ ola çüst ü çālāk
Nazm-ı pākūm gibi mevzūn ola ḥink-i rehvār

Cerr-i nūr itse n’ola zerre-i hūrşīd-ḳarīn
Kütüb-i naḥvda ḥod ḳā‘ide-i cerr-i civār

Cer dinilmez buña zīrā ki merām-ı dilini
Bende Mevlāsına ‘arz eylese olmaz cerrār

Şekeristān-ı belāğatde bugūn sultānum
Var mıdur tūṭi-i ṭab‘um gibi şīrīn-güftār

‘Ālemi pūşt be-dīvār iderūm ḥayret ile
Olsa ḥüsn-i nazaruñ ṭab‘uma ger āyine-dār

Geldi hengām-ı du‘ā eyleme taṭvīl-i kelām
Dā‘imā ḥizmet-i Mevlāda gerek ḥizmetkār

Zīr-i rānında revān ola semend-i devlet
Edhem ü eşhebini tā ki süre leyl ü nehār

568. Hāmī

Mef‘ūlü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ūlün

Erḥāma inüp nuṭfeler aṣlāb yolından
Hep çıkdı birer ferce bulup āb yolından

Baḳ maṭla‘-ı ebrūsına öp sīne-i şāfuñ
İn ma‘den-i sīm üstüne miḥrāb yolından

Bārın çekemez zāhid-i ḥar rıtl-ı girānuñ
Rez duḥterinuñ çıksın o şebbāb yolından

Ey bādiye-peymā-yı heves ḡafleti terk it
Ebnā-yı sebīlī çıkarur ḥ‘āb yolından

567. 28b, olmaz: dinilmez M.

567. 30, Bu beyitten sonrası 121b’nin derkenarındadır.

567. 32a, rānında: zātında D.

568. Diyarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı, K. 7.

Ƙo dā'īye-i 'işmeti bir nīm nıgehle
Çok şeyhleri azdurur ol şāb yolından

Firdevs-i berīn mīvesidür ğabğabı yārūñ
Ol sīb-i zeķan ğıçmedi Sīnāb yolından

Hergiz heves-i 'aşķ-ı bütān eylesünler
Ben çıkđum ise çıkmasun aħbāb yolından

Erbāb-ı kemāle felekūñ cevriñi bilse
Ġıçmezdi şabīler dahı küttāb yolından

Bir bāba duħūl eyledi Hāmī ki o bābuñ
Ƙor mı feleki ğıçmege ĥaccāb yolından

Pāşā-yı kerem-pīşe semiyy-i Şeh-i kevneyn
Çıkılmaz ser-i mū Aħmed ü aşķāb yolından

Baħr-ı keremi ĥavşala-i cūda sığışmaz
Mümkin midür icrā yemi mīzāb yolından

Taħdīş-i 'adū-şavletine sedd-i reh olmaz
Dönmez ĥas u ĥāşāk ile seyl-āb yolından

Te'dībine āmāde iken pençe-i ĥahrı
Ƙādir mı çıķa bī-edeb ādāb yolından

119a
Luţf eylese ezdād ola hem-pister-i ūlfet
Ƙahr itse müsebbib çıkar esbāb yolından

Her emri olup muntazam-ı rişte-i tevfiķ
Ayrılmaya yā Rab o dūr-i nāb yolından

Ĥızır rehberidür şa'şā'a-i fıtrat-ı pāķi
Ƙābil mı çıķa mihr-i cihān-tāb yolından

568. 7a, Hergiz: Herkes D.

568. 8a, bilse: görse D.

568. 12a, Taħdīş-i: Taħrīş-i D.

569. Hāmī

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Olur dirler işitdük mürdeler ihyā zamānında
Kalem lāyık mıdur dil-mürde ben 'İsā zamānında

Mecāl olsun mı şabra himmetüñ yağmā zamānında
Olur güre egerçi şabr ile helvā zamānında

Kerem 'ankā-şıfat nā-būd u nā-peydā idi çokdan
Biraz buldı nümāyān Muştafā Āgā zamānında

Emānetdür meded ey mahrem-i bezm-i edeb luṭf it
O şūḥa ḥālūmi 'arz eyle bir tenhā zamānında

Bizim ma'hūd gelmez Hāmiyā 'İsā daḥı geldi
Defāyin gerçi kim dirler çıkar 'İsā zamānında

119b

570. Hāmī Efendi

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

İki meh-pārenüñ bir dilde 'aşkı dil-nişin olmaz
Müsellemdür ki bir gözde iki merdüm mekīn olmaz

Muḳīm-i şavma'a Allāh için 'uzlet-güzin olmaz
Dil-i nā-dānı şayda bundan a'lā bir kemīn olmaz

Baḥā hīç nefsi-i emmārem gibi sū'-i qarīn olmaz
Bu düzd-i ḥānegīnün kimse mekrinden emīn olmaz

Gelür ḥaṭ rüy-ı yāre dīdesin bī-'tibār eyler
Zamān-ı nekbetinde zālīme kimse mu'īn olmaz

568. Bu şiir *Diyarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*'nda yoktur.

570. *Diyarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*, K. 21.

570. 4a, didesin: ḥüsnini D.

Başiret-i dūr-bîn olmağ gerek fikr-i 'avākıbda
Başar i 'māl-i ālāt ile yoksa dūr-bîn olmaz

Şadef-āsā kabūl-i feyze isti 'dād lāzımdur
Ki her mevzī 'de nīsān kaṭresi dürr-i şemīn olmaz

Nişān-ı intihāb olmaz ser-ā-pā nüṣḥa pāk olsa
Anuñçün ba 'zı gül-ruhlarda hāl-i 'anberīn olmaz

Hırāş-ı sīneden olsa 'aceb mi bed-güher sālīm
Ki her bir rīze-seng-i nā-tirāşide nīgin olmaz

Zer ü gevher dibinde cem ' olur dūrīne 'ādetdür
Ki engüşt-i pesīnün ğayrıda engüsterīn olmaz

Görüp ezhār-ı hüsnuñ nüṣ-ı la 'l-i yārdan şordum
Didi ol āfet arı her çiçekde engübīn olmaz

N'ola olsa raķīb-i kec-nihāduñ bünyesi muḥkem
Binā-yı tāk-ı 'ālī kec bulunmazsa metīn olmaz

Nebātatuñ daḥı a 'lāsı miḥnetden degül hālī
Ki pīç ü tābsız bağ-ı cihānda dār-ı çīn olmaz

Ṭayanmaz miḥnete me 'lūf olanlar lezzet-i 'ayşa
Neyistān-ı cihānda ney-şeker nāy-ı enīn olmaz

Kelām-ı ğayrıdan Hāmī sūhanda intihāl itmez
Bu münbit arzda erbāb-ı hırmen hūşe-çīn olmaz

570. 6, Bu beyitten sonra *Diyyarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*'nda olup mecmuuda yer almayan beyit şudur:

Tehāşī itmek ister hoş-ḥiṣālūñ inḥirāfindan
Cihānda var mıdır bir nīk-ḥū ḳalbinde kīn olmaz

570. 8a, bed-güher: bir güher D.

570. 8, Bu beyitten sonra *Diyyarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*'nda olup mecmuuda yer almayan beyit şudur:

Pelīd-i saḥt-rūya kendüden bir saḥt-rū lāzım
Ki hīç bir seng-i şa 'b elmās zaḥmından emīn olmaz

570. 10b, çiçekde: çiçekden D.

570. 12b, pīç ü tābsız bağ-ı cihānda: pīç ü tābdan vāreste hergiz D.

120a

571. Hâmî Efendi

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Leb-i dil-dâre revnaķ cūşış-i teb-hâleden gelmiş
O gül-berg-i tere tāb u ʔarāvet jāleden gelmiş

Gören püskürme beñler rûy-ı âlinde o şūhuñ dir
Benekli bir ʔumāş-ı tazedür Bengâleden gelmiş

İder irās-ı şöhret fer‘-i zībā aşl-ı nāʔize
Piyāzuñ irtifā‘-ı ʔadri ʔat ʔat lāleden gelmiş

Ruḥ-ı sākī gül-i şād-āba dönmiş neş‘e-i meyden
Bu taze āb u tāb ol āteş-i seyyâleden gelmiş

Şaḫın bu kār-ı nā-hemvār ile şöhret-pezīr olma
Hemişe sū‘-i zıkr-i Sāmīrī gūsâleden gelmiş

Görüp ol gül-ruḥuñ destārın ilde bī-ʔarār oldum
Dile ser-geştelik ol şu‘le-i cevvăleden gelmiş

‘Aceb kim ḫalka-i āgūşdan yār ictināb eyler
Kemāl-i kevkebe görmez mi māha hâleden gelmiş

İder āh u fiğān erbāb-ı ‘aşkı mu‘teber Hâmî
Hezāra gülşen-i ‘âlemde rağbet nâleden gelmiş

120b

572. Tārīḥ-i Hıtān

Müfte‘ilün mefâ‘ilün müfte‘ilün mefâ‘ilün

Ḳāḍi-i ‘iffet-āşnā necm-i ʔarīḳ-i ihtidā
‘Adlini eylemiş ʔazā zīver-i şer‘-i Muştafā

571. *Dişarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı*, G. 24.

571. 2a, beñler: ḫālin D.

572. *Dişarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı*, Muk. 9.

572. 1a, ihtidā: ahterān D.

Fazl ile şöhre-yâbdur her sözi bir kitâbdur
Maşrıḳ-ı âftâbdur şan o zamîr-i rûşenâ

Faşl-ı hitâbını celî görse Şüreyh dir belî
Nüktesi muhtaşar velî sidre-i fikri müntehâ

Hâḳ aña virdi bir püser kendü şadefdür ol güher
Tıfl-ı reşîd-i mu'teber necîb-i dil-güşâ

Âmide şaldı çün şeref taldı şafâ taraf taraf
İrdi kemâle ol halef itdi hitâna iktizâ

Vâlidî rağbet eyledi şehre ziyâfet eyledi
Oğlını sünnet eyledi ḥaḳḳını eyleyüp edâ

Söyledi ḥâme Hâmiyâ târiḥ-i ḥüb u cân-fezâ
Oldı refâh ile edâ sünnet-i pâk-i Muştafâ (1151)

573. [Hâmî]

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Şafâdayuz ḥum-ı bâdeyle hem-civâr olalı
Daḥîl-i meykede pîr-i muğâna câr olalı

Değiştirdi gülşeni 'aşḳa görince ruḥsârûñ
Hezâr görmedi bir böyle gül hezâr olalı

Nümâyiş-i gül-i rûyuñdan oldı efzûnter
Ḥarîm-i gülşen-i ḥüsnüñ benefşezâr olalı

573. Diyarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı, G. 59.

573. 3a, Nümâyiş-i gül-i rûyuñdan: Nümâyiş-i meh gül-i rûyuñdan D.

573. 3b, Ḥarîm-i: Kenâr-ı D.

Kuvāya geldi hālel çün göründi mūy-ı sefid
Güm oldu rāhatumuz leylümüz nehār olalı

Kişi karīnini elbette kendü gibi ider
Felek qarārı kime virdi bī-qarār olalı

‘Adem vücūda muḳārin fesād kevne redīf
Cihān yok olmada mānend-i şem‘ var olalı

Nizām-ı kişver-i hūsni o şāh-ı devrānuñ
Bozuldı pā-zede-i ceyş-i jeng-bār olalı

Ne gördi şerḥa-i dil dāğ-ı sīneden gayrı
Hünerle Hāmi nigīn gibi nām-dār olalı

121a

574. Hāmī Efendi Nazīre-i Nābī
Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Niyāz cāmını şun yāri kandırıncaya dek
Nişān-ı vuşlata tır at doḳandırıncaya dek

İder zamāne murād-engübīnini [şīrīn]
Gürūh-ı naḥl-ı belāya dadandırıncaya dek

Öpüp ayāğını çok dökdi āb-ı rüy-ı niyāz
O servi cūy-ı sirişküm uzandırıncaya dek

Bu āsiyāb-ı felek gūne gūne gerdiş ider
Dürüş-t-i dāne-i ‘ömri ufandırıncaya dek

573. 6a, ‘Adem-i vücūda muḳārin fesād-ı kevne redīf: Fesād-ı kevne redīf ‘adem-i vücūda muḳārin D.

574. *Dişarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*, G. 33.

574. 2, Bu beyitten sonra *Dişarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*’nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Hezār ḥūn-ı cigerler doker bu gülşende
Zamāne bir gülü ala boyandırıncaya dek

Ṭolandırur bizi eṭrāf-ı ḥ'ān-ı vuşlatda
O şūḥ kelb-i raḳībe dalandırıncaya dek

Ne āb u tāb doker ḥāke çeşme-i ḥurşid
Serāb-ı deşt-i Hicāzı şuşandırıncaya dek

Düketdi Nābī sözi Ḥāmī çend mısra' ile
Ne çekdi ḳāfiye bābın ḳapandırıncaya dek

575. Ḥāmī Efendi

Mef'ūlü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Olma sebeb-i tefriḳa tīg-i dü-demāsā
Cem'iyet-i aḥbāba ḳıyām it 'alemāsā

Ḥıfz eyle daḥlilūñ ḥarem-i muḥteremāsā
Olma şaḳın aḥbāb ile gürg ü ḡanemāsā

Eyler eşeri ehl-i dili rence giriftār
Dām olmaya āhūlara naḳş-ı ḳademāsā

Her ḳatre-i nāçizi ider bir dür-i yektā
Terbiyye gerek ola ekābirde yemāsā

Efsūs ki Ḳāf-ı 'ademe eyledi pervāz
Anḳāları bu 'ālem-i cūduñ keremāsā

Ḥūn-āb-ı sirişküñ boyaduñ reng-i riyāya
Zāhid kızılıñ ḳıḳdı senüñ de beḳamāsā

Sildim ḳalemi aḡzuma vaşf-ı dehenüñde
Ḥāmī dudaḡum çatladı şaḳḳ-ı ḳalemāsā

575. *Diyarbakırlı Ḥāmī Ahmed Divanı*, G. 2.

575. 3b, Dām olmaya āhūlara: Āhūlara dām olmaya D.

575. 4b, gerek ola ekābirde: ekābirde gerek ola D.

575. 7, Bu beyit mahlas beyti olmak itibariyle makta olmaya daha uygundur. Nitekim *Diyarbakırlı Ḥāmī Ahmed Divanı*'nda makta beyti budur.

Gitmez dahı yok fâ'idesi çıkdı beyāza
Mestûre-i mûy-ı siyehüm şubh-demāsā

121b

576. Hāmī Efendi

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Tutardı şem'-sıfat gülşeni ziyāsı gülün
Olaydı şu'le-i rûyuñdan ıktibāsı gülün

Üfürmeşe başına gonçenün nesīm-i seher
Neden ruhuñla müsāvāt iddi'āsı gülün

Serir-i gül-büne çıkmış başında efser-i zer
Serinde var meger saltanat hevāsı gülün

Meger ki bir şanem-i gül-'izāra urğundur
Müdām hün ile ālūdedür libāsı gülün

Ne deñlü hāzık ise n'eylesün tabīb-i bahār
Hevā kıpar şu alur dem-be-dem yarası gülün

Gehī gül-āb gehī gül-be-şekker olmağ ile
Bilindi būs-i leb-i yār imiş recāsı gülün

O serv-ı kadd u bu gül-ruhlaruñ idüp tercih
Çemende cū ile çok geçdi mā-cerāsı gülün

Koyup ruhuñ gidicek seyr-i gülşene Hāmī
Hezāra gālib olur hānde-i şadāsı gülün

575. 8a, Gitmez: Gitmek M.

576. Diyarbakırlı Hāmī Ahmed Dīvanı, G. 32.

576. 3a, gül-bün: gülşen D.

576. 5a, bahār: nehār D.

576. 8b, hānde-i: kākħaha D.

577. Hâmî Efendi

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Zâhidâ ben de senûñ gibi rezâlet idemem
Meyyit ü hayye vekâletle veşâyet idemem

Cânib-i yârdan olsam da eger ruḥşat-yâb
Bî-edeb bûsesin itlâf u izâ'at idemem

Bûseye vâsıtaḍur gûşına esrâr ammâ
Bir sözüñ var dimeye yâre cesâret idemem

Cilve-i ḥüsn olıcaḵ zelzele-endâz-ı cihân
Kûh-ı Elbürz olursam da metânet idemem

Himmeti ḥâzır olan pîr ise yok dünyâda
Ben de bî-himmet olan şeyḥe inâbet idemem

Serv-ḳad ḥûblaruñ 'aşḳı hevâdârlıḡın
Ger ḳıyâmet başuma ḳopsa ferâḡat idemem

Hâmiyâ itdi felek bâl ü perüm işkeste
Hedef-i maṭlaba ben şimdi işâbet idemem

Ḥâr-ı pîrâhen-i dildür baña sensiz nefesüm
Bir nefes görmesem ey gül seni râḥat idemem

577. *Diyyarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı*, G. 38.

577. 1b, vekâletle veşâyet: veşâyetle vekâlet D.

577. 4, Bu beyit yerine *Diyyarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı*'nda şu beyit yer almaktadır:

Kûh-ı temkînüñi refṭaruñ ider zelzele-nâk

Cilve-i ḳaddüñi gördükde metânet idemem

577. 5a, pîr ise yok dünyâda: mürşid-i kâmil nâ-yâb D.

577. 6, Bu beyit *Diyyarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı*'nda yoktur.

577. 7, Bu beyit mahlas beyti olmak itibariyle makta olmaya daha uygundur. Nitekim *Diyyarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı*'nda makta beyti budur.

122a

578. Hāmī Efendi

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Rüşenā-tıynet olan h̄‘ārī-i gurbet çekmez
Mihir tebdil-i burūc itmede zaḥmet çekmez

Añlayan ‘ālemi taḥşīline raġbet mi ider
‘Āqıl olan kişi āb üstine şüret çekmez

Ne kadar dāfi‘-i endūh ise hoş-meşreb ise
Yārsız bāde-i gül-fāmı ṭabī‘at çekmez

Mekteb-i ‘aşkda dil tıflı ḥaṭā itmeyicek
Bün-i gūşuñ sebaḳ-āmūz-ı hidāyet çekmez

Çāk çāk itmez ise tūşe-i luṭf-ı Bārī
Günehüm kūhını mīzān-ı ‘adālet çekmez

Kişi ṭavruñ gözedüp olmasa ḥadden ḥāric
İntifā‘ itmez ise bāri mażarrat çekmez

Hāmiyā ḥātem-i bī-faş gibidür hāle mişāl
Kim ki āġūşına bir māh-ḳıyāfet çekmez

579. Hāmī

Mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün mefā‘lün

Ġamuñla birbirinden nefret itmiş şaff-ı müjġānum
İki āyīne-i dīvārdur şan çeşm-i ḥayrānum

578. *Diyyarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*, G. 23.

578. 2a, raġbet mi ider: zaḥmet çekmez D.

578. 5a. luṭf-ı Bārī: ‘afvuñ yā Rāb D.

578. 5, Bu beyitten sonra *Diyyarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*’nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Mey-i ‘aşkuñ ne ḥumārı ne şadāsı çekilür

Böyle bir cāmı çeken soñra nedāmet çekmez

579. *Diyyarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*, G. 37.

O şem'e olmadı pervâneveş dil yanmadın vâşıl
Giçen ümmet gibi sūzişle maqbûl oldu kurbānum

Mişâl-i şubh te'sîr-i nefes var gönçe-i dilde
Teneffüs eyledükçe çāk olur bend-i girîbānum

'Îlâc ol pençe-i hūrşîde bir âyîne şunmağdur
Çıkup meydân-ı hüsne var mı gelsün dirse akrānum

Rakîb ilkâ idince katlüm ol şūha didi gör kim
Helāk it 'âşık-ı âvâreñi dir baña şeytānum

Kümeýt-i hāme rakş itdükçe zîr-i rân-ı tab'umda
Yerinde kerr ü ferrüm pâkdür ey Hāmi meydānum

580. Hāmî Efendi
Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Kim dir saña haķîkat-i hüsnuñ mecāza çek
Ne ebruvāna vesme ne ruhsāra gāze çek

Baṭhā-yı vaşla üştür-i şevk ırgürür bizi
Muṭrib kaṭâr-ı nağmeyi semt-i Hicāza çek

579. 4b, var mı: varsa D.

579. 5a, ilkâ: D.

579. 5b, âvâreni: bî-çāreyi D.

580. *Diyarbakırlı Hāmî Ahmed Divanı*, G. 31.

580. 1, Bu beyitten sonra *Diyarbakırlı Hāmî Ahmed Divanı*'nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Nā-dāna yār-ı beyhüdedür çeşm-i bî-şu'ür
Dünyāya gūyiyā didiler var cenāze çek
'Arz-ı niyāz ile o perî belki şayd ola
Çekdikçe nāza sen anı dām-ı niyāza çek
Ser-keşlik itmesün dir iseñ hāmeden çıkar
Esb-i Harûn-ı nefsi nişib ü firāza çek
Zāhid kibāre şüret-i Haq'dan zuhûr idüp
Bî-çāre sāde dilleri dā'im namāza çek
Kuhsār-ı ittifākda olmaz cidāl u ceng
Kebkûñ nuķûş-ı şadrını pehlû-yı bâza çek
Her bir hûlûş-ı 'arz idene itme iltifāt
Kadr-i 'ayārını mihek-i imtiyāza çek

580. 2, Bu beyitten itibaren gazel 122a'nın derkenarına ters olarak yazılmıştır.

Bakma metā‘-ı ‘āleme meyl [it] kanā‘ate
Germ eyle ‘iffet ile [hemān] çeşm-i āza çek

Sen nev-‘arūs-ı bāğsañ ey lāle dāğuñı
Gösterme başı çāder-i berg-i piyāza çek

Ancağ şarāb-ı köhne gerek bezm-i ‘işretüñ
Sākī simāt-ı nuḳl-ı meyi tāze tāze çek

Erbāb-ı ‘izz ü cāh ile itme mu‘āraza
Fülādı mūş dirse keser sen cevāza çek

Ḳullanmaz ānı her kişi ey rāyız-i hüner
Gül-gün-ı kilḳ-i Ḥāmi gibi yekke-tāza çek

122b

581. Sa‘dī

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Olup yağmāya fermān ḥatt ile Beñli-girāyından
Ḳopardum bir gül-i tāze hele Bāğçe-sarāyından

Ḥudā ḥıfz eylesün erbāb-ı ṭab‘ı yoksa müşkildür
Ġubār-ālūd olur ḥātır nedīmüñ jājhāyından

Mişāl-i mūş-ı mūzī ḥud‘adan zāhid degül ḥālī
Şaḳın cānā ümīd itme şadāḳat düzd ü ḥāyinden

Nedür imsāküñ ey meh bi’t-ṭabi‘ ‘uşşāk-ı şeydāya
İdenler ‘ayşa rağbet zevḳ alur mı rüze ayından

‘Aceb Sa‘dī bu devr içre kimi gördüñ k’ola memnün
Murād üzre zamāne ḥalkınuñ mün‘imle bāyından

582. Ve lehû

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Sıhr-i efsûn yağar vesme-i ebrûsından

Bulmaz üftâde rehâ şan'at-ı cādûsından

Terk-i âyîn-i çemen eyleyemez bülbül-i zâr

Mevlevî erleri fâriğ mi olur hûsından

Görse reftâra mecâli olamaz 'uşşâkuñ

Serv-i nâzuñ revişüñ kâmet-i dil-cûsından

Câme-h'âb içre alup yâri gice âgûşa

Oldı ta'tır-i meşâm kâkül-i hoş-bûsından

Sa'di irâş-ı kelâl olmaya tatvîl-i kelâm

Hazır olunmaz şu'arânuñ katı pür-gûsından

123a

583. Hâmî Efendi

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Neş'e-i mey gâze-i ruhsâr-ı âl olmuş saña

Revğan-ı gül dühn-i kandîl-i cemâl olmuş saña

Şîr-i meh-tâba çalınmış mâye nahl-i Tûrdan

Gerden-i şâf [u] bünâgûş-ı zülâl olmuş saña

Dürdi çıkmış tâb-ı hür pervîzen-i mehden giçüp

Sâ'id-i sîmîn u sâķ-ı bî-mişâl olmuş saña

Oldı zîr-i lebde fikr-i bûse ğarķ-âb-ı dehen

Leb şeker ğabğab turunc [u] portakal olmuş saña

583. *Diyarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı*, G.1. Nedîm'in gazeline nazire olarak yazılmıştır

583. 2b, Gerden-i şâf [u] binâgûş-ı zülâl: Sâ'id-i sîmîn u sâķ-ı bî-mişâl D.

583. 3a, tâb-ı hür pervîzen-i mehden giçüp: süzgi-i mehden elenmiş âftâb D.

583. 3b, Sâ'id-i sîmîn u sâķ-ı bî-mişâl: Gerden-i şâf u binâgûş-ı zülâl D.

Ėayra helvā gibi hāzır şulha mūm ol şehd-i leb
Yan yakıl ey dil ne mūm olmuş ne bal olmuş saña

Hüsnüñi taşvîr iden hāme dest-efşān olup
Reşha-pāş olmuş kalem püskürme hāl olmuş saña

Şöyle nevmîdem ki fikr-i büse gelmez yāduma
Bahtı gör farz-ı muhāl-ender-muhāl olmuş saña

Hāmiyā aldı beni bu tāze nazmuñ neş'esi
Bu 'aşîr-i nev mey-i dîrîne-sāl olmuş saña

584. Neylî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Merdüm-i çeşm-i gazāl-ı Çîn hāl olmuş saña
'Aks-i gül mir'āta düşmüş rüy-ı āl olmuş saña

Āb u tāb-ı nāz ile taḥmîr olunmuş āftāb
Nāzenînüm māye-i zîb-i cemāl olmuş saña

Vechi var ger rüyüña dirsem sipihr-i hüsn ü ān
Cebhe meh ruḥsār mihr ebrû hilāl olmuş saña

Nakşı çıkmış ser-nüvişti eylemiş şimdi zühûr
Hüsnî Leylānuñ siyeh bir dest-māl olmuş saña

Neyliyā çıkmaz ḥayālünden miyān-ı dil-rübā
Ma'ni-i nāzûk ḥayāl-ender-ḥayāl olmuş saña

583. 6a, hāme: nakḳāş D.

583. 7b, muhāl-ender-muhāl: muhāl ey dil muhāl M.

584. Atabey Kılıç (1994), *Ahmed Neyli Divânı*, Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi. G. 1. s.

288. Nedîm'in gazeline nazire olarak yazılmıştır.

584. 2b, Nāzenînüm māye-i zîb-i : Āb u tāb-ı gevher-i hüsn ü D.

584. 3a, ger rüyüña dirsem sipihr-i hüsn ü ān: cānā sipihr-i hüsn dirsem rüyüña D.

585. 'Âşım

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Gül den uçmuş reng gelmiş rûy-ı âl olmuş saña
Müşk-i âhû nâfeden çıkmış da hâl olmuş saña

Mâye-i hüsn 'âşık-ı âşüfte-hâl olmuş saña
Hâbı gîsû-yı perîşân dâğı hâl olmuş saña

Bir yire gelmiş şabâh-ı 'ıyd ile bād-ı bahâr
Biri sîne biri nuṭṭ-ı bî-mecâl olmuş saña

123b

Her gören i'câz-ı haṭṭuñ eyledi taḥḳîk kim
Gökden inmiş âyet-i hüsn [ü] cemâl olmuş saña

Ey kalem gûyâ yine bir mû-miyân fikrindesin
Rište-i endîşe-i bârîk nâl olmuş saña

Haste mi 'âşık mısın bir yirde yok âsâyişüñ
Ey dil-i şûrîde hîç bilmem ne hâl olmuş saña

Nev-zemînde olamaz kimse Nedîmüñ pey-revi
'Âşımâ bilmem neden kaşd-ı muḥâl olmuş saña

586. Vâlî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Meh şıkılmış nûrî hüsn-i bî-misâl olmuş saña
Âbı akmış la'l-i nâbuñ reng-i âl olmuş saña

'Ârîz-ı gül-gûnuña bir başka zînet-baḥş olup
Kaṭre-i nûr-ı siyeh nâdîde-hâl olmuş saña

585. Nedîm'in bir gazeline nazire olarak yazılan bu gazel *Âşım Ârif-zâde Divançesi*'nde yoktur.

586. *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî*, G. 12. s. 53. Nedîm'in gazeline nazire olarak yazılmıştır

586. 1a, nûrî rûy-ı: nûr-ı hüsn D.

586. 1b, reng-i: rû-yı D.

586. 2a, başka: sakka D.

Haylice efşürdelenmiş tâ ki bulmuş haddini
Dürdi mihrüñ ayrılup şâfi cemâl olmuş saña

Pertev-i meh işlenüp târ-ı şu 'â-ı mihr ile
Sırmalı bir hoş müferrih dest-mâl olmuş saña

Hüsn ü behcet kaddüñe uygun biçilmiş câmedür
Nâz u şive leb[?] olinmış yâl u bâl olmuş saña

Bir alay mağbûnı tağrîr eyleyip dil almada
Va' de-i merdüm-firîbüñ re's-i mâl olmuş saña

Şarf-ı zihn itmezsın ammâ gayra ey cellâd-ı çeşm
Fenn-i hûn-rîzî hemân fikr ü hayâl olmuş saña

Râh-yâb olmaz harîm-i vaşluña her bü'l-heves
Tünd-hûluk hod-nümâlık hoş hîşâl olmuş saña

Kilk-i âşârı ya kâkül yâ haţ-ı müşkîn ya zülf
Maħbere Valî meger nâf-ı gazâl olmuş saña

124a

587. Hâmî

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Göñül reşk-âver-i firdevs iken tûfân-ı gam başdı
Harâb itdi Şabâ iklîmini seyl-i 'Arem başdı

Döküldi düş-ı yâre kâkül-i pür-pîç ü ham başdı
Sa'âdet burcını zıll-ı hüma-yı muhterem başdı

Bu şeb rindâna zindân oldu meclis sâkiyâ sensiz
Gözi nem bezmi mâtem bâdeyi sem kalbi hem başdı

586. 4a, meh: mihr M.

586. 5a, Hüsn ü behcet: Hüsn-behcet D.

586. 8b, hûlk: hûlk M.

587. Diyarbakırlı Hâmî Ahmed Divanı, G. 66.

Çıkup gül-i beyābān gibi geldi meclise zāhid
Bizi hengām-ı bīdārīde kākūs-ı elem başdı

Dem-i pīrīde bir nev-res civāna mübtelā olduk
Bizi ğāret-gerān-ı ceyş-i hūsni şubh-dem başdı

Meded gel ey Ebābīl-i şafā dil Ka'besin kırtar
Kūdūrāt-ı hevā Aşhāb-ı Fīlāsā harem başdı

Hilāl-i hāne-i zeyni ten-i sīmīni bedr eyler
Henüz çeşm-i rikāba ol hilāl-ebrū kadem başdı

Yatağda avlayup ol gözleri āhūyı mestāne
Raķīb-i seg-meniş söyletmedi lā vü ne'am başdı

Metā'ı başmadukça tuz şatılmaz rāyegān dirler
Olur rāyic kumāş-ı hūsni haţţ-ı pür-dijem başdı

O tıfluñ tahta-i ta'līme dönmiş levh-i pehlūsı
Devāt-ı hoķķa-i sīmīnine herkes kalem başdı

Meded iskencübīn-i bāde ile sākīyā başdı
Humār-ı meyle çeşmüm hūredür şafrā-yı ğam başdı

Döküp eşk-i riyā-ālūdesin bezm eyledi zāhid
Nūķūd-ı nāsere ol mehveşe birkaç direm başdı

Kenār ümmīdin itdük ğarķagāh-ı ğuşşadan ammā
Telāţum-rīz olup dil zevraķın emvāc-ı yem başdı

587. 8a, Yatağda avlayup ol gözleri āhūyı mestane: Ol āhū beççe-i mesti yatağda avlayup ğāfil D.

587. 12a, bezm: nerm D.

587. 13b, Bu beyitten sonra *Diyarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*'nda olup mecmuada yer almayan beyitler şunlardır:

Cināyetden emīn olmak gerekdür hāme-i 'ārif

Lebībā kıl-k-i ma'sūmuñ niçün bilmem harem başdı

Gice teşrīfini bezm-i raķībe eyleyüp inkār

Elin ol meh kitāb-ı hūsni itdi kaseş başdı

Öperken çeşm-i dil-dârı raķīb-i kîne-cū geldi
Bizi dārūğa nūş-ı meyle itdi müttehem başdı

Nevā-sencān-ı şehr-i Āmidūñ āvāzesi Hāmī
Şarīr-i nāy-ı kilik-i nāfız-i ferhunde-dem başdı

124b

588. Hāmī

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Pür-gülüğ itme nāle vü zāruñ kes istemez
Ey 'andelīb o gül uyumuşmış ses istemez

Erbāb-ı cāha cūd gerek nākes istemez
Cūd eyle cūd nākesi hıçbir kes istemez

Virmez 'aşır-i nev mey-i dīrīne neşvesin
Maħbūb daħı mey gibi pek nev-res istemez

'İsī gibi mücerred olur rif'at isteyen
Gılmān-ı Türk ü cāriye-i Çerkes istemez

Çirk-i derūnı bāde-i 'irfān ile arıt
Gusl-ı cenābet-i dil içün mığtas istemez

Jūlide mūy-ı ser yeter 'abdāl-ı 'aşka tāc
Çakmaklı bend-i şarığı n'eyler fes istemez

Deh rūze bāğ-ı dehrde 'ārif çü müşk-bīd
Peşmīne ile kānī' olur atlas istemez

587. 14b, dārūğa nūş-ı meyle itdi: dār-ı veğa itdi nūş-ı meyle D.

588. *Dişarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*, G. 22.

588. 1, Bu beyitten sonra *Dişarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Güft u şenīdūñ ebkem olur tercemānları

A'mā ile mūcāleseti aħras istemez

588. 2b, Cūd eyle cūd: Cevr ile cūd D.

588. 5a, ile arıt: nazīf ider D.

588. 7a, Deh: Dū D.

Ƙovsañ gider mi rişte-i ihsāna bend olan
Murğ-ı dile kerem gibi bir maḥbes istemez

Uğratma bezme zāhid-i ƙuzğun-ṭabī'atı
Bu şāh-bāz lānesidür kerkes istemez

Sūhān-ı rūḥdur dile bī-güftügü şenīd
Bī-nuṭḫ 'arz olınsa sema' aḥres istemez

'Ārif-mişāl şekl-i kürī yek-cihet gerek
Bālā vü zīr pāye-i pīş ü pes istemez

Bir Āmidiyye dil-beri ister mi dil dedim
Gösterdi lehcesin didi ister bes istemez

İtfā-yı nār-ı cū'ider ey nefis nān-ı ḥuşk
Tennūr-ı mi'de eṭ'ime-i enfes istemez

Ḥāmī bu nazm-ı tāzenüñ ister nazīresin
Yüz kes bahāne eyleseler yüz kes istemez

125a

589. [Ḥāmī]

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Dil yine pūr-şerḥa-i ālām mānend-i nigīn
Muttaşıl ṭutsam elümde cām mānend-i nigīn

Emrūñe ḥalk ola dirseñ rām mānend-i nigīn
Merkezinde göster istiḥkām mānend-i nigīn

Ol büt-i sengīn dili āğūşa çekmek isteyen
Sīm ü zerden ƙurmak ister dām mānend-i nigīn

588. 9a, ƙuzğun: süflī D.

588. 10, Bu beyit *Diyarbakırlı Ḥāmī Ahmed Divanı* 'nda yoktur.

588. 11b, pāye-i pīş ü pes: pāye pīş ü dil-pes D.

588. 13a, nefis-i: faḫr-ı D.

589. *Diyarbakırlı Ḥāmī Ahmed Divanı*, G. 50.

589. 2a, Emrūñe ḥalk ola dirseñ rām: Virmek istersen cihānda nām D.

Hem çıkar naķşuñ beyāza hem olur rūyuñ siyāh
İtme rāzuñ herkese i‘lām mānend-i nigīn

Ālet-i zulm eyleyüp rūyuñ siyāh iden kese
Altuna batırsa olmaz rām mānend-i nigīn

Kec-nümādur zāhidā ammā çıkar āsarı rāst
Levh-i dilde naķş olan erkām mānend-i nigīn

Mālik-i zer mu‘teber şāhib-güher hem nām-ver
Var mıdır dünyāda almış kām mānend-i nigīn

Hātem-i bī-faşsa beñzer ol ki çekmez sīneye
Bir lebi la‘l u gözi bādām mānend-i nigīn

Gevherüñ pāk ise āşaruñ çıkar nāmuñ yürür
Sen hemān hānende kıl ārām mānend-i nigīn

Faşs-ı hātem-veş virüp zīnet yakışmışdur tamām
Hāne-i zīne o sīm-endām mānend-i nigīn

Mağzen-i sīmüñ raşad gibi oturmış üstine
Bağl u imsāk ile virme nām mānend-i nigīn

Kāviř-i hakkāke şabr itmek gerekdür eyleyen
Sīm ü zer tařşīline iķdām mānend-i nigīn

Tā ezelden ser-nüviştümdür bozulmaz zāhidā
‘Āřk ile olmak keřīde-nām mānend-i nigīn

Hātem-i bī-faş faş-ı bī-ğat gibi olma ‘aķīm
Halka kıl āsar-ı luţfuñ ‘ām mānend-i nigīn

Bī-hırāř-ı sīne şāh-ı nāmdār itmiş degül
Tağt-ı zerrīn üzre vaş‘-ı kām mānend-i nigīn

589. 5a, iden kese: itmekdedür D.

589. 15a, ģatı-ı bī-faşş: bī-faşş-ı ģatı D.

Ber-ķarār itsün Hüdā ey merdüm-i dīdem seni
Hātem-i çeşmümde şubḥ u şām mānend-i nigīn

El kiri yüz ķarasıdur Hāmiyā taḥşilümüz
Olmışuz farzā ki şāḥib-nām mānend-i nigīn

125b
590. Kaşīde-i Hāmī Efendi
Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Lā ḥayle 'indeke tuhdīha ve lā māl
Felyus 'idi'l-nuṭḡu in lem tus 'idi'l-ḥāl

Erzenü'r-Rūmdan itdükde giçen sāl-i ķuṫl
Cebel-i Keşmire geldükde kazā itdi nüzül

Hep inüp atlarımızdan yoķuşuñ başında
Teng ü pür-seng idi zīrā ki o derbend-i meḥl

Bī-muḥābā yüriyüp ğaflet ile bir miķdār
Eyledük çün vasat-ı mażīķ-i derbende duḡl

Kūhdan tıtdı tüfenge bizi ķuttā'-ı tarīķ
İki nev-reste cüvān oldu şehīden maķtūl

Ben ü etbā'um olup cümle zaḡm-dār u cerīḥ
Ķıldılar seng ü tüfeng ile bizi ḥ'ār u ḥazūl

İtdiler mā-meleküm tālid ü tārif tārāc
Ķalmadı dirhem ü dīnār u 'urūz u menķl

589. Diyarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı, K. 5

590. 1, Diyarbakırlı Hāmī Ahmed Divanı'nda bulunmayan bu beyit 10. yüzyıl Arap şairi Mütenebbi'nin divanından alınmıştır. Hakkında daha fazla bilgi için bk. İsmail Durmuş (2006), "Mütenebbi", *İslam Ansiklopedisi*, C. 32. TDV Yay. s.195. 200. ; <http://www.almotanabbi.com/poemPage.do?pageId=387> Erişim 04. 06. 2019.

590. 2b, Keşmire: Kiğiya D.

Ālet ü eslihamuz cümle alup qoymadılar
Bizde ne esb-i müserrec ne sûtür-ı maḥmûl

Şoymaduḡ qoymadı bizde derimüzden ġayı
Böyle târâc idemez leşker-i Çengîz ü Moġul

Kârbân ile benüm gitmek idi maḡşûdum
Yoldan azdırdı beni bir nice nâ-dân çun ġûl

Sâḡa-i ḡaşr-şifat râcil ü ‘ârî Ḥāmî
Eyledük Āmide bu zûll ü hevân ile duḡûl

Yok bir icrâsın ider kimse şıġınduḡ Ḥaḡa
Āḡ u ḡasretle olup mü ‘tekif-i künc-i ḡamûl

Olmadı her ne ḡadar ardına düşdüm aradum
Minḡal-i re’ y ile bu fikr-i daḡlḡûm menḡûl

Rûz u şeb âḡ iderek zâviye-i ‘uzletde
Ġurre-i heft hilâl oldu semîn ü mehzûl

Ġam u hem derd ü elem renc ü sitemle bir ġûn
Oturup ġûşe-i beytü’l-ḡazen ü ġamda melûl

126a
Eglenürdüm gehi baḡt-ı bedde geh gerdûna
Eyleyüp ḡâmet-i tîġ-i gile-efşânumı tûl

Pîrlikde dir idüm müşkil olur zank-i ma‘âş
Tâzelikte olur âdem sitem ü rence ḡamûl

Niçûn ey çarḡ-i siyeh-dil beni pâ-mâl itdûñ
Revnaḡ-ı ‘ahd-i şebâb âḡir olup geldi küḡûl

590. 13b, Minḡal-i: Münḡal-i D.

590. 17a, zank: ḡunk D.

Çarh ile biz bu keşâkeşde iderdük îrâd
Mevzi' -i bahşde her dem niçe bürhân u cüdûl

Geldi bir müjde-resân hem çü-beşîr-i Ya 'kûb
Kebkveş hânde-zenân eyledi qarşumda muşûl

Didi ey sâkin-i beytû'l-hâzen [ü] derd ü mihen
Müjde olsun saña Hakk itdi du 'ânı maqbûl

Şaf-der-i şadr-ı veğâ Hâzret-i Aḥmed Pâşâ
Vâlî-i Raḳqa ki fermânını çarh itdi qabûl

Cânib-i şarka olup mihr-şifat ser- 'asker
Şavb-ı me' mûra qarîben ider elbette kufûl

Âh u feryâdı qo eyyâm-ı feraḥ oldı qarîb
Geldi hengâm-ı sürûr olma ḥazîn ü metbûl

'Ömrüñ olduqça bu fursat daḥı girmez elüñe
Gör işüñ pâyına rû-mâle hemân müntazır ol

Bu senüñ yâreñe em zaḥmuña merhem eyler
Ḳoma elden etegin ḳullıḡa eylerse qabûl

Güş idüp müjdesin ol müşfik-i hoş güftârüñ
Oldum esbâb-ı sefer ḳaydına ol dem meşḡûl

İdicek Âmide teşrîf o menî' ü'l-cârüñ
Ben de itdüm kenef-i me' men-i cârına duḡûl

Budur ol dür ki şadef nāmını zıkr itse eger
Âb-ı gevherle gerek ide dehânın maḡsûl

Dür nedür bil ki Sikender-fer ü Dārâ-ḥaşmet
Ser-keşân tavḳ-ı 'ubûdiyyetini ḳıldı qabûl

590. 22b, fermânını: aḥkāmını D.

590. 24b, metbûl: mebtûl D.

126b

Berķ-i tîġi olalı şa‘şa‘a-pāş-ı āfāk
Dest-i devletde odur şimdi ħüsām-ı meslül

Türkemān Kürd ü ‘Arab hep Raķa iskānında
Baġi ‘işyānı ferāmūş idüp oldı aña ķul

Ĥal‘ u tefrīķine emr itse bu nüh ābāduñ
Ĉār māder ider i‘rāż çü ‘Azrā-yı Betül

Ĥācib-i ķahrı eger men‘-i duĥl eyler ise
İdemez şüret-i nev‘iyye heyülāya ĥulül

Cevher-i ferde eger tîġini gösterse ider
Ėısmet-i nā-mütenāhī ile taķsīmi ķabül

Dergehinden yedine ĥatt-ı emān almayıcak
Cāmı var mı ide ordusına mirrīķ duĥl

Olamaz ceyš-i ‘adū şavletine tāb-āver
Ĥār u ĥas tūdesi mümkin mi ide sedd-i süyül

Başını kesdi köpekler gibi ġāb-ı dehrüñ
Gelmemişken Şarı Beg-oġlı gibi şır-i sübül

Bu ķadar ser bu ķadar ĥūd u zırh çāk itmiş
Tîġ-i ġarmında daĥı görmedi bir kimse fülül

Sāĥa-i Erzen-i Rūm üzre idüp ķarb-ı ĥıyām
Ĥyet-i Seyf gibi eyledi çün anda nüzül

Zorbalar her ne ķadar ķaşd-ı firār eylediler
Dāmene çün der ü dām oldılar āķir mecbül

590. 32b, ‘işyānı: vü ‘işyānı M.

590. 33b, ‘Azrā-yı: ġaddārı D.

590. 38a, dehrüñ: dehre M.

590. 39a, ĥūd u zırh: ĥūd-ı vüzerā D.

590. 39b, ġarmında: ‘arzında D.

Jeng-bār olmış idi âyine-i Erzen-i Rûm
Eyledi mişkal-i rûşenger-i tîği maşkül

Yutdı eşrârı bütün hem-çü hîbâl-i şehere
Görmedüm ef' i-i tîği gibi bir mâr-ı ekûl

Kılıcı tayr-ı Ebâbîl aña cevher Siccîl
Zorba çün şâhib-i Fîl oldu *ke 'aşfin me 'kûl*

Cânları dâne-i üsrüb gibi pek eşkal imiş
Şadme-i top ile mülk-i 'ademe buldı vüşûl

'Âlemi şâ'ika-i tîği idüp zelzelenāk
Toldı âvâze-i ru'b ile cibâl ile sühûl

127a

Bîm-i tîğ-i ğazabı 'âlemi mez'ûr itmiş
Feyz-i ebr-i keremi 'âleme olmuş mebzûl

Cûdına nisbet ile Hâtem-i Tayy Pinti Hamîd
Ca'fer ü Bû Dülef ü Ma'n li'âm u mefsûl

Kalbine sîn-i su'âl olmadan evvel sânih
Bulunur kîse-i sâ'ilde müheyyâ mes'ûl

Düşse ger katre-i ebr-i keremi deryâya
Püşti-i mâhîde bütün dirhem ü dînâr ola pûl

Bir yire hâş olur elbette şehābuñ feyzi
Feyz ü ihsânı bunuñ eyledi dünyâyı şümûl

Rezm-i a 'dâda cerî faşl-ı hükûmetde hâlim
Va'de-i lutfâ vefî vaqt-i va'îdinde ğufûl

590. 44b, "Böylece onları *yenmiş ekin yaprağı gibi* yaptı." Fil: 105/5.

590. 47a, mez'ûr: mer'ûb D.

590. 48, Bu beyit *Diyanbakırlı Hâmî Ahmed Divanı*'nda yoktur.

590. 52. vefî: vefâ D.

Dem-i 'aṭāda sebük vaḳt-i mekārihde şabūr
Ḳahr u şatvetde girān bezl-i mekārimde 'acūl

Dem-i heycāda ḳavī vaḳt-i 'uḳūbetde baṭī
'İrz u nāmūsda mümsik zer ü gevherde bezūl

Hükmi nāfız sözünüñ her biri bir faşl-ı ḥiṭāb
Cedel-i ḥaşmı kesüp atmada mānend-i nüṣūl

Adı var Mīr 'Alī Şīr ü Nizāmü'l-mülküñ
Re'yine nisbet ile bilge Aristō bir gül

Rüşd ü tedbīr ile olmuş vüzerādan fā'ik
Olamaz fāzıla elbette berāber mefzūl

Şimdi maḥdūm-ı veliyyü'n-ni'amından ğayrı
Var ise buncılayın āşaf-ı zī-şān baña bul

Āşafā rezmine 'azm eyledüğüñ şāh-ı cedīd
Ne ḳadar mekr ü ḥiyel itse olur ḥ'ār u ḥazūl

Düşmenüñ nādir-i 'aşr ise daḥı sultānum
Gele dergāhuñā zilletle muḳayyed maḡlūl

Gitdi evvelki tarāvet-i çemen baḥtında
Dem-be-dem şimdi nümāyān oluyor nüks ü zübūl

127b

Cā'e fī fālihi en-nādiru k'el-ma'dūmi
İz tefe''elte 'ale'n-nādiri ḳad kāde yezūl¹⁰

Şu'le-i devleti beñzer leheb-i ḥaşāke
Tīz geçer gerçi olur bir niçe müddet meşḡūl

590. 55a, faşl: fazl D.

590. 55b, nuşul: fużul D.

590. 62, "Onun falında nadir çıktı. 'Nadir, hemen hemen yok demektir.' düsturunca nadir kavramına fal kitaplarında bakarsak onun karşılığında nadirin yok olacağını buluruz."

Görinür kevkeb-i bahtında nuhûset eşeri
Muẓmaḥill olmağa az ƣaldı o şāh-ı mec'ul

Hîç fikr itme ƣarîben olur inşâ' allâh
Seng-i idbâr ile âyîne-i bahtı mağlul

Âşafâ ebr-kefâ neyyir-i burc-ı şerefâ
Görmeye mihr-i dıraḥşānuñı iḳbālün üfûl

Ben senün dāmen-i iḥsānuñı tıtdum geldüm
Var mı bu zeyle mu'âdil daḥı 'ālemd e züyul

Şöyle bir 'urve-i vuşḳāya yapışdum k'olmuş
Halka-i mınṭıḳa-i ƣarḥ-i berînveş mecdul

Hāncı-oğlıyla Beşîr-oğlı daḥı Aḥmed Beg
Yazıcı-oğlı Kığı ḥākimi mîr-i ma'zul

Cümle me'vā-yı luşûş idi alup sārîkden
İtdiler mālumu ḥelvā gibi bunlar me'kul

Disimî[?] tağı degül belki efendim getürür
Sedd-i Ye'cüc u verāsındaki düzdi mağlul

Kārbān-keş dinilen necmi semādan getürür
İtse iḥzārına fermān-ı muḳayyed mekbul

Bu numüne irişür geldi Disim[?] tağından
Ḳamu oğlı gibi bir sārîk-i ḳattāl ü ḳatul

İktidār işte bu merkezde nedür bā'is-i 'avḳ
Diyerek maṭl-ı meṭālib beni eylerdi melul

590. 64b, mec'ul: maḥbûl D.

590. 71a, Disimî: Kığı D.

590. 73a, Disim: Kığı D.

İşi bitdi mi şanur şuglı mı māni' dir idüm
Maṭlabum oldu biraz şimdi pezīrā-yı huşul

Hāncı-oğlıyla Beşir-oğlı dahı bir miqdār
Māl-i menhübemüzi virseler olur ma'kül

128a

Sāriḳ oldur ki yedinde çıka māl-i mesrūk
Mest odur kim deheninden alına bûy-yı şümül

Yazıcı-oğlına Gümrükci Ağa semtinden
Varsalar itmez o da mālun edāsında nükul

Hāk-i pāye gelen eşyāyı beyān eyleyelüm
Bu kadar maldan ancak bize bu oldu vüşul

Peşm idi şanki depilmiş nemed olmuş gör kim
Kesme şarmayla müfettıl iken olmuş meftul

Rahtımuñ başlığı geldi sine-bendi nā-būd
Hele ğaddāre o ğaddardan oldu mevşul

Sāde sım idi qalem-kāri topuz pür-zer idi
Bir kırık köhne bakır şeş-per olınmış mersul

Bir odun pāresini şap diyü taqmışlar aña
İp taqılsa yed-i bennāda olurdu şākul

Düşmenün hālını hiç şorma ki gelmez kāle
Püte-i haymede qāl eyledi bir ehl-i uşul

Āferin şan'atına hıffet-i yed böyle gerek
Kemterin muhlisini sürme-i çeşm-i mekhul

590. 75b, Maṭlabum oldu biraz şimdi pezīrā-yı huşul: Ola hāşā ki efendüme tegāful ya zühul D. / Bu beyitten sonra *Diyyarbakırlı Hāmî Ahmed Divanı*'nda olup mecmuada yer almayan beyit şudur:

Kamunun oğlu kefaletle yapılmış tıydum
Maṭlabum oldu biraz şimdi pezīrā-yı huşul

590. 82b, mersul: mevşul D.

Ey 'ināyetlü mürüvvetlü veliyyü'n-ni'amum
Sözi kütāh ideyüm saña ne kâl u ne maķûl

On iki kîselük eşyâ vü nuķûdum gitdi
Bu ķadar elbise vü esliķa âlât u ħuyûl

Ķuluña kendi ħazînenden iderseñ i'tâ
Keremünden budur ey âşaf-ı zî-şân mes'ûl

Şulķa mûmum[?] ķuluña nişfini ihsân eyle
Beni ķurtar varayum ħâneme lillâh u Resûl

Muttaşıl aķmada gözden ķatarât-ı eşķüm
Şıla-i vaşlıda muĥtâc bu mâ'-i mevşûl

Var derûnumda bir âteş ki degûl seyl-i sirişķ
Heft yem gûşe-i dāmānumı itmez meblûl

128b
Tavķ-ı ihsānuñı taķ gerdenüme fâĥteveş
Serv-i âzād iken in'āmuñ ile kıl beni ķul

İtme ircâ' tehî-dest Diyâr-ı Bekre
Zeyd ile 'Amr arasında beni çün ħ'âr u ħazûl

Lîk in'âm-ı kaşîde 'ivaż-ı nazm-ı medîĥ
O da bir başķa şadeddür buña olmaz medĥûl

Erzurûma geleli heft ü çihil rûz oldı
Telĥdür şabr idemem geldi ten ü cāna buĥûl

Çadıruñ tozlıķı yok esmede rîĥ-i şarşar
Ĥāk u ĥâşāk ile külĥan gibi ĥaymem mezbûl

Rûzda bād-ı 'āvāşıf gicede sermādan
Ne gice ĥ'âb girer çeşme ne gündüz kaylûl

Bizdek'āfāt-ı şitādan biri yok sultānum
Erzurūmuñ kış ı yaklařdı iriřdi eylöl?

Bu da bir iř degöl ammā ki büyük maħzūrum
Kalmadı kīsede ĥarc eyleyecek pāre vü pöl

Ĥāšelillāh ki efendim kulın eyler me'yūs
Ki cibilliyyeti olmış kerem üzre mecböl

Bir benüm gibi hüner-perver-i bī-hemtānuñ
Bāb-ı cūduñda gerekdür bula her kāmı ĥuřöl

Hep gider ni'met-i dünyā kalur ammā bu medīh
Ĥařre dek zīver-i mecmū'a-i erbāb-ı 'uķöl

Benem ol fażl-ı yektā ki cihāndan gitsem
Gedigüm maħřere dek ĥala mu'aţtal maħöl

Tek ü tāz eyler isem şayd-geh-i ma'nāya
Bend-i fitrāküm olur řayd-ı fūrū'-ile uřöl

Hünerüm ři'r ile inřāya degöldür maķřūr
Sa'd-ı ma'ķöl-ı fününem Begāvī-i menķöl

Tab'umuñ şi'r benüm bāzi-i tıflānesidür
Zū-fününem degülem řā'ir-i nā-dān u cehöl

129a

Cümle tertīb-i umūr ile olur ma'lūmum
Yok benüm ĥāne-i fikrümde binā-yı mechöl

Ĥamdülillāh hünerüm şöhretüme ġālibdür
řavt[1] 'ālī içi ĥālī degülem hem-ķü tūböl

590. 99a, kulın: beni D.

590. 103a, tek ü tāz: terk-i tāz D.

Revnağ-ı nağş olur ehliyyet-i nağkâşa delîl
Eşerüm dâll benüm diğkat-i tab'um medlûl

Var ise şübheñ eger ur mehek-i tecrübeye
İşte levh işte kalem işte kütüb işte fuḥûl

Süḥanum beyza-i fûlâd u demir leblebidür
Lillahi'l-ḥamd degül ḥâyide yâḥud medḥûl

Hâmiyâ lâf u güzâf itmeyelüm jāj me-ḥây
Yeter ey ḥāme-i bī-mağz idelüm terk-i fuḫûl

Âşafâ böyle mi medḥûñde hırām eyler idüm
Kayd-ı âlām ile ger olmasa tab'um mekyûl

Hâtır-ı fâtıruma ḥayli zamāndur gelmez
Ne fa'îl ü fe'îlâtün ne mefā'îl ü fe'ûl

Ğuşşa vü renc ü keder itdi mükedder tab'um
'Afv u şafḥ eyle eger var ise nazmumda melûl

Besdür ey dil ideyüm dirsens eger istikşâ
Medḥin ol âşaf-ı dehrüñ olur ebvâb u fuṣûl

Geldi hengām-ı du'ā eyleme taṭvîl-i kelām
Bir du'ā it k'ola mengüş-ı bünāğüş-ı qabûl

Ḥayme-i çarḥ kuruldukça basîṭ-i ḥāke
Dehrde tā ki te'ākub ide bu çār fuṣûl

Ḳā'id-i leşker-i iḳbāl ola yanında kamer
Görmeye dā'ire-i mecdi maḥāk ile zuyûl

Yedile bir kıl ile Baḥti-i[?] baḥt-ı ser-mest
Zîr-i rânında ola tevsen-i iḳbāl zelûl

590. 114a, melûl: belûl M.

590. 118a, leşker-i: leşkeri M. /yanında: mānend-i D.

590. 119a, Yedile bir kıl ile Baḥti-i: Yediyle bir kıl ile baḥtım D.

Seyfî çevgân ola düşmen başı dâ'im aña top
Tîgi 'âmil ola her dem ser-i a'dâ ma'mûl

Rumhu tã'in ola yâ Rab ten-i düşmen ma'ûn
Tîri fâ'il ola naşb-ı ser-i a'dâ mef'ûl

Hâk-i dergâhuña ben hâlûmi i'lâm itdüm
Luţf u ihsânuña vâ-beste senûñ redd ü kabûl

129b

591. Tārîḥ-i Çeşme-i İmām Hüseyn Der-Bağdād
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Güyyâ bu çeşme bir sakḳâdurur
Râh-ı Hâḳda teşne eyler cüstucû

Lûlesi anuñ dehendür şu dili
Dil döker her gördüğine rû-be-rû

Şu gibi ezberlemiş okur revân
Mâ-cerâyı dehre söyler sū-be-sū

Öñüne kim gelse dir tārîḥ için
Yâ Hüseyn ile Ḥasan 'aşḳına şu
(924)

592. Tārîḥ-i Sultân Muştafâ
Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Çıkınca seb'a-i seyyāreveş tārîḥ-i ḡonçe-fem
Zebân-ı ḥāme şevḳından olupdur bülbül-i şeydâ

Gelüp bir mısrâ'-ı ḡarrâ emîn tārîḥ-i şevḳ-âşār
Okundu nām-ı pāk-i Muştafāya ḥuṭbe-i vālâ

592. Derkenarda yazılı olan bu tarihin kime ait olduğu hakkında bilgi bulamadık.

592. Derkenarda yazılı olan bu tarihin kime ait olduğu hakkında bilgi bulamadık.

593. Tārīḥ-i Şeyḥü'l-İslām Muḥammed Şālīḥ Efendi
Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Be-cā nev-mıṣra' -ı ğarrā emīn tārīḥ-i gül-günter
Muḥammed Şālīḥ oldu mecd ile bu şadr-ı fetvāya
(1165)

130a

594. Ġazel-i Rif'at

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün ¹¹

Ey göñül tiz tutagör dāmen-i yār ele girmez
Ey bülbül-i dil eyle fiğān faşl-ı bahār ele girmez

Hurde-bīnī naẓarumla bu cihān ḥālīni gördüm
Cümle kes bey' [ü] şirāda şöyle bāzār ele girmez

Çeşm-i inşāf ile görse dūr-bīn-i ḥayāl
Telḥ olur hüsn-i likā şīve-i reftār ele girmez

Düşme bu zemzeme-i dağdağa-i iğvāya
Gördüğüñ demdeme-i ḥaşmet ele girmez

Olma ser-mest bu fenā 'āleminüñ mey-i iḵbāl[i] ile
Gün olur devlet-i sūrūr bisyār ele girmez

Taşra-perver güzelüñ ṭab'[ı] nāzūk olur ammā
Bulamaz nükte-şinās nazm ile güftār ele girmez

Ne bilür ḳadrini ehl-i hūnerüñ bende-i dīnār
Her vāḳit Rif'at-meşreb mi' yār ele girmez

593. Derkenarda yazılı olan bu tarihin kime ait olduğu hakkında bilgi bulamadık.

¹¹ Vezin gazel genelinde bozuktur.

130b

595. H̱āce [Neş'et] Merhūm Raḥimeh[ullāh] Te'ālā
Mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn mefā'īlūn

I

Bizim cevr-i felekden şekve vü bī-dādumuz yokdur
'Adūdan hīç melāl-i h[ā]tır-ı nā-şādumuz yokdur
Şu kāfir baht-ı bedden iştikā-mu'tādumuz yokdur
Muḥaşşal dost u düşmendür tazallum yādumuz yokdur
Göñüldendür şikāyet kimseden feryādumuz yokdur

II

Ṭutar ehl-i mezāk-ı 'aşk olan rüsvālīgum ma'zūr
İder mi böyle nā-ber-cā şikāyet olmayan mecbūr
Ne söylersin gelür mi kâle hīç hāl-i dil-i rencūr
Degül şekvem o zālîmden egerçi olmuşam mehcūr
Göñüldendür şikāyet kimseden feryādumuz yokdur

III

Felek kimdür ki ide tā dil-i vīrānemi maḥzūn
Dimāğ itmeme degül kaydum ğam u şādī-i çarḥ-ı dūn
Ṭutalum olmuşuz bir āfet-i devrānına meftūn
Ve lâkin añlarız ḥaşmı hemān biz olmaduḡ mecnūn
Göñüldendür şikāyet kimseden feryādumuz yokdur

IV

Dirīgā yār u yārān-ı zamāne cümlesi ğaddār
Fiğān kim merḥamet bilmez ne kāfir-kīş imiş dil-dār
Tesellī-i eḥibbāya taḥammül cümleden düşvār
Hele cānumdan itdi bu dil-i zārūm beni bīzār
Göñüldendür şikāyet kimseden feryādumuz yokdur

595. Rıza Oğraş (1991), *Hoca Neş'et Divânı (İnceleme ve Tenkidli Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Ms. 9. s. 157.

595. IIb, olmayan: olmağın D.

595. IIIc, devrānına: devrāna biz D.

595. IVb, Fiğān kim: Fiğānım D.

595. IVc, eḥibbāya: muḥibbāne D.

V

‘Aceb var mı ğam-ı ‘aşk ile hîç bir eylemiş ülfet
Be vallâhi getürmez ne felek bâr-ı ğama tâkat
Taḥammül eyleyüp bâr-ı belâyı göñlümüz Neş’et
Giriftâr-ı ğam itmişdür bizi hîç itmeyüp şefkât
Göñöldendür şikâyet kimseden feryâdumuz yokdur

131a¹²

131b

596. [Hanîf]

Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

I

İşitdüm serv çekmiş bâğda bir kâmet-i dil-cû
‘İtır-sây-ı dimâğ-ı cân imiş hem nûkhet-i şeb-bû
N’olur sen de açılsañ seyre çıkısañ ey şeh-i gül-rû
Bahâr eyyâmı cünbiş demleri vâkt-i şafâdur bu

II

Berây-ı terk-i külfet şunduğum bu câmdan soñra
Gerekmez serd ‘illet? bu kadar ibrâmdan soñra
Çekilmiş bir kenâra sevdüğüm aḥşamdan soñra
Bahâr eyyâmı cünbiş demleri vâkt-i şafâdur bu

III

Bir iki hem-zebân olmuşsa da mâni‘ degül ammâ
‘Aceb lâzım mıdur bilmem ber-â-ber muṭrib-i gūyâ
Fedâ olmaz bu günler ‘illet itme sevdüğüm zîrâ
Bahâr eyyâmı cünbiş demleri vâkt-i şafâdur bu

IV

Yeter bu nâz [u] naḥvet ‘ırz [u] ‘iffet ey sitem-perver
Sen işrâb itmeseñ de meşrebüñ ol ğamzeler söyler
Hanîfâya meded seyr-i hırâm-ı ‘işveyi göster
Bahâr eyyâmı cünbiş demleri vâkt-i şafâdur bu

¹²Mecmuanın bu sayfası boştur.

132a¹³

132b-133a

133b

134a

MÜFREDÂT

597. [Müfred-i Nâbî]

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

O şâh 'uşşâk-ı zârın küşte-i nâz itmek isterken
Yetişmiş hatt-ı çâr-ebrû o sevdâdan geçürmüşler

598. [Maṭla' -ı Nâbî]

Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Haṭuñ devrinde dest-i ğamdan âzâd olmaduğ gitdük
Bahâr eyyâmı geldi biz dahı şâd olmaduğ gitdük

599. [Müfred-i Ḥaylî]

Mef'ûlû fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Haṭ gelmeyince la'lini emdürmez ol perî
Şeb olmayınca bâde içilmez kıyâs ider

600. [Müfred-i Bâkî]

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Revnağ-ı hüsne hâlel virmez o hatt-ı müşkîn
Arturur belki şeb-i târ şu 'â'ın kâmerüñ

¹³ Mecmuanın 132a-134a sayfaları boştur.

597. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, s. 1249.

598. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, Mat. 23. s. 1120.

599. Müfredin kime ait olduğu derleyen tarafından belirtilmemekle beraber (Abdülkadiroğlu 1985: 97)'de "Ḥaylî Beg" bahsinde yer aldığından bu beyitin söz konusu şahsa ait olduğunu düşündük.

600. *Bâkî Dîvânı*, G. 277/2. s. 198.

601. [Müfred-i Dürrî]

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Haṭ-ı şeb-rengi gelince o mehûñ gül ruhına
Didi 'uşşâka güzellik giceñüz hayr olsun

602. [Maṭla' -ı Fuzûlî]

Mef'ûlü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Haṭ geldi tarmâr ide zülfüñde dilleri
Şındırdı biñ gönüllü şafın bir yeñiçeri

603. [Maṭla' -ı Vâlî]

Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Zuhûr-ı haṭṭ-ı lebüñle görindi encâmuñ
Senüñ de hayr ola ey mäh-pâre aḥşamuñ

604. [Müfred-i Bâkî]

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Haṭ degüldür görinen 'arız-ı ruḥsârında
Bî-vefâlık o mehûñ kir getirüpdür yüzine

605. [Maṭla' -ı Nahîfî]

Mef'ûlü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Terk eylemem haṭ-âver olursa o mähumi
Haṭṭ-ı şerîf ile severüm pādşāhumı

601. Müfredin kime ait olduğu derleyen tarafından belirtilmemekle beraber Abdülkadiroğlu (1985: 104)'te "Dürr-i Yek-Çeşm" bahsinde şu şekilde yer aldığından bu beyitin söz konusu şahsa ait olduğunu düşündük:

İrişince haṭ-ı şeb-reng rūḥ-ı cānāne

Didi 'uşşâka güzellik gicenüz hayr olsun

602. Kenan Akyüz vd. (2000), *Fuzûlî Divanı*, Ankara: Akçağ Yay. G. 297/1.

603. *Dîvân-ı Vâlî-i Amedî*, Müf. 3. s. 293

604. *Bâkî Dîvânı*, G. 463/2. s. 278'de bu beyit şu şekilde yer almaktadır:

Hat degüldür görinen âb-ı 'izârında velî

Bî-vefâlık o mehûñ kir getirüpdür yüzine

605. A. İrfan Aypay (1992) *Nahîfî Süleyman Efendi, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, C. I. Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi. Mat. 271. s. 729.

606. [Müfred-i Nedīm]

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Göstermez oldı la'lini ol haṭṭ-ı nev şaḳın

Tahrīm-i ḥamra nāzil olan āyet olmasun

607. [Müfred-i Sāmī]

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Hüsnuñ evrākını eylerdi perīşān āhum

Rište-i haṭṭuñ eger bağlamasa şirāze

608. [Maṭla'-ı Ulvī]

Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Hoş yaraşur cemālūñe bu haṭṭ-ı müşk-bār

Āmentü bi'llezī ḥalaḳa'l-leyle ve'n-nehār

609. [Maṭla'-ı Ref'etī]

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Ḥatuñ ey tāze-rū geldükde bu ḥüsne bahā ḳalmaz

Yüzüñ ḳalmaz baña cevri itmege dünyā saña ḳalmaz

610. [Maṭla'-ı Kāmī]

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Gelicek haṭṭ-ı siyeh sen de gidersin araya

Hāl-i 'anber hele balmūmı yapışdur buraya

606. Nedīm Dīvānı, G 100/2. s. 303.

607. Arpaemini-zāde Mustafā Sāmī Dīvānı, Nz. 9. s. 389.

608. İsmail Çetin (1993), *Derzi-zāde Ulvī (Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)*, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi, G. 153/1. s. 281.

608b, *Āmentü bi'llezī ḥalaḳa'l-leyle ve'n-nehār*: Geceyi ve gündüzü yaratan (Allah)'a inandım.

609. Maṭla'ın kime ait olduğu derleyen tarafından belirtilmemekle beraber Abdülkadiroğlu (1985: 131)'de "Ref'et-i Diger" bahsinde yer aldığından şairin söz konusu kişi olduğunu düşündük.

610. Ali Yıldırım (2009), *Kāmī Dīvānı (Edirneli Efendi Çelebi) Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Dīvānının Tenkitli Metni*, Ankara: MEB Yay. Müf. 125 s. 299.

611. [Müfred-i Vecdî]

Mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Ruhsârûna hâṭ geldüğine ağlamam ammâ

Baḥt-ı siyeh-i ser-be-kemînüm yüze çıkdı

612. [Maṭla' -ı Vehbî]

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Hâṭ geldi rûy-ı dil-bere ben kaşdayam daḥı

Aḥşam irişdi seyr-i kemân-keşdeyem daḥı

613. [Maṭla']

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Hâṭı geldükde bize râm oldı

Ne yaman yirde gün aḥşam oldı

614. [Müfred]

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hâṭuñ da gelse fîkr-i ebruvândan bir zamân geçmem

Ben eller geçdügi köpriden ey kaşı kemân geçmem

615. [Maṭla' -ı Sāmî]

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Şahîfe-i raḳam-ı ḥaṭt-ı nev olunca yüzi

Ḥisâb-ı nuḳre-i eşküm o demde buldı yüzi

616. [Müfred-i Nâbî]

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

611. *Vecdî*, (*Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divânı'nın Karşılaştırmalı Metni*), G. 70/2. s. 130.

612. *Seyyid Vehbî ve Divânının Karşılaştırmalı Metni*, G. 265/1. s. 680.

612. 1a, Hâṭ geldi rûy-ı dil-bere: Hâṭ zâ'il itdi ḥüsnini D.

612. 1b, Aḥşam irişdi: Gün batdı gitdi D.

615. *Arpaemîni-zâde Mustafâ Sâmi Divânı*, G. 126. s. 370.

616. *Nâbî'nin Türkçe Divânı*, G. 211. s. 550.

İki per gibi zuhūr eyledi haṭ rûyında
Murg-ı hüsnuñ ‘acabâ niyyeti pervāza mıdur

617. [Müfred-i Nâbî]

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

‘Anberîn haṭṭuñ ile rûyuñı añdukça velî
Bezm-i endîşede bir micmer-i sūzân buluruz

134b

618. [Müfred-i Lebîb]

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Mâh-rûyum hâleveş haṭ kaplamış gördüm Lebîb
Dūd-ı âhumdan mıdur baḥt-ı siyâhumdan mıdur

619. [Müfred-i Şehrî]

Mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

İtdi firâr leşker-i nâz u tegâfûlî
Bilmem ne söyledi irişüp haṭ kulağına

620. [Maṭla‘]

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Haṭ görindi dirse iller ‘arız-ı dil-dârda
İ‘timâd itmeme çemen bitmez miyân-ı nârda

617. *Nâbî’nin Türkçe Dîvânı*, G. 323. s. 622.

618. Bu müfred *Lebîb Dîvânı*’nda yoktur.

619. *Şehrî, Hayatı, Sanatı, Divanı’nın Tenkitli Metni ve Tahlili*, G. 110/2.

621. [Maṭla' -ı Nahîfî]

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Tırâş olduḡda ḡaṭṭ-ı yâr rûyında ḡayâ artar
Feṭil-i şem'e beñzer kim kesildükçe ziyâ artar

622. [Müfred-i Nâbî]

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Az ḡaldı leb ü büse miyânında mesâfe
Nâgeh çıkageldi ḡaṭṭ-ı ḡod-rû o maḡalde

623. [Maṭla' -ı Nâbî]

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

ḡaṭṭ-ı zenaḡ kenâre-i ḡaṭṭ-ı 'izârda
ḡüyâ ki bir selâm yazılmış kenârda

624. [Müfred-i Nef'î]

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Degül gird-i lebinde ḡaṭṭ ol 'İsî-demün ḡüyâ
Du'â-[y] Hızrî bir mercândan fîncâna yazmışlar

135a

625. Li-râḡimihî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Niçe bir gerdiş-i gerdün ile ḡam-ḡor olalum
Girelüm meykedeye biz daḡı mey-ḡor olalum

621. *Nahîfî Süleyman Efendi, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliḡi ve Divanının Tenkitli Metni* 'nde olmayan bu matla' (Onay 1993: 299) 'da şu şekilde yer aldığından beytin bu şaire ait olduğunu düşündük:

Tırâş olduḡca ḡaṭṭ-ı yâr rûyında cilâ artar
Fetil-i şem'e benzer kim kesdikçe ziyâ artar

622. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 699. s. 886.

623. *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı*, G. 700. s. 887.

624. Metin Akkuş (1991), *Nef'i Sanatı ve Türkçe Dîvânı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)*, Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, G. 30. s.467.

Çalınur sînede her dem nağamât-ı âlâm
Kâbza-i dest-i felekde niçe tanbûr olalum

Ten-i âsâyişini görmege şâhid emelüñ
Niçe germ-âbe-i ahzânda nâtûr olalum

Cevriâsâ hüneri çarh bize taşşış itdi
Şekveden vaz geledüm biz niçe nân-kûr olalum

Düşelüm pâyına bir biz de mürüvvetkârüñ
Tâ-be-key gam-keş-i üftâde-i deycûr olalum

Kâm-yâb [oldı] bütün bendelerüñ luţfuñdan
Ne var ey kân-ı kerem biz dağı mesrûr olalum

Bahş idüp ehl-i kemâl rûyuña gül mül didiler
Biz de bu mes'elede tâbi'-i cumhûr olalum

Bir vaķit 'âşıķuñı vaşfuña me'mûr itdüñ
Bâri bir de kerem-i vaşluña me'mûr olalum

İtdi erbâb-ı kemâl şî'rüñi taḥsîn Mes'ûd
Defter-i ehl-i dile biz dağı meştûr olalum

2.2. MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN MESTAP'A GÖRE MUHTEVA
TABLOSU

TABLO 7: Meşmû'a-i Eş'âr'ın MESTAP'a Göre Muhteva Tablosu

Yer Nu.:	Ankara Milli Kütüphane El Yaznaası ve Nadir Eserler Bölümü 06 Hk 899 /Mecmû'a-i Eş'âr					
Yp. nu.	Makla' beyti / bendi	Makla' beyti / bendi	Nazm şekli / birim	Nazm türü	Vezin	Açıklamalar
1b	Ya Rab niçe bir gâfil-i lâ'âl ideyüm Sâfa ne yücümle 'arz-ı bâcâ-i deydüm Nâkdâş-ı dükân-ı cürmüm ensebûr o kim Ser-levha-i dîvânı münâcât ideyüm		Rubâ'î	Münâcât	.. / .. / .. / .. / ..	Bağlık yazılmamıştır
1b	İlâhî mesâ-i nûş-ı gâfil-i lâ'âl ideyüm İhtimâr-âlud-ı cürmen neş' emend-ı câm-ı gufrân it	Muhâşşal immetüñ umurât icalat adâ-i va' diñde Diler mağfur-ı Rahmân it diler merik-ı nifrân it	Kaâde/25	Münâcât	... / ... / ... / ... / ...	Bağlık yazılmamıştır
2a	Ya Rab budur i 'tikâd-ı kalbüm her gâh Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh Çün na'î-i Resulüh enr-i gâ-bâi oldu Bed' eyledüm işte na' tîne bi' smillâh		Rubâ'î	Na' t	.. / .. / .. / .. / ..	Bağlık yazılmamıştır
2a	Sücutü ki mu' ciz-i şahr-âverân-ı ' âlendür Subûti-batî'ı tahaddügerân-ı ' âlendür	Sâfa ol deñlü ola her nefes salât u selâm Ki' âgr u ' şğıri vird-i zebân ' âlendür	Kaâde/104	Na' t	.. / .. / .. / .. / ..	Bağlık yazılmamıştır
5a	'Urûc-ı ' arş-ı kermâle peyemberetân-ı Hüdâ Reâde her burt lâ reyfe fîñ ânemâ	Hemîşe gâhuna hem âline salât u selâm İlâhı salı vesellem ' âleyñ testimâ	Kaâde/165	Mî'râciyye	.. / .. / .. / .. / ..	Bağlık yazılmamıştır
9a	Defter-i lutf-ı Hüdâ'yı yazmağa kalk-ı kazâ Nurdan çarğa zer-eñşân oldu zeyvane 's-senâ	Sâkyı derdüm âb-ı rüyümle anuñ meza' laruñ Şenüñün hıfz-ı için eylerdüm vülâta ilicâ	Kaâde/72	Medhiyye	.. / .. / .. / .. / ..	Bağlık yazılmamıştır Râm Paga-Zâde'nin defterdar olmaas üzzerine yazılmıştır.
11b	Dun ki idüm lara'ı gankede-i kalbe nazar Gormedün zarre katar gerd-ı kudretiden eñer	Guş-ı dünyâ toluş âvaze-i lîşân ile Eyfeye gûş-ı-i medhinde nevâ bulbüller	Kaâde/78	Medhiyye	... / ... / ... / ... / ...	"Kaâde-i Nâhî Berây-ı Ganî" şeklinde bağlık atılmıştır. Muşâhib Musâfâğ Paşa'ya medhiyyesidir.
14b	Siper dîşında hâle gu' tesin şenâñr ider meh-âb O alâ ile şâm iklimini teşğir ider meh-âb	E ş' 'a zer-kalem Nâhî devâ-ı şmîr hâle Anulâ Enverî dîvânını tahfır ider meh-âb	Gazel/5		.. / .. / ... / ... / ...	

14b	Nâbî	Zülf-i sıyânı salıca 'ığır üzre bi-nikâb Eylendi 'âlemi dil-i 'âşak gibi harâb	Subh-ı vîsâl oldı vü men mest-i bi- harâb Nâbî olur mî dide-i 'âşakda bunca hâb	Gazel/5	--./--./--./--	
14b	Nâbî	Nev-bâharın makdeminden geç-i gulşendir murâd İ'tidâl-i fâşdan ârayış-i tendür murâd	Anda istignâ var armâ bunda zûl-i bendegî Nâbiyâ terk-i murâd itmekden absendür murâd	Gazel/5	--./--./--./--	
15a	Nâbî	Ruhunda bâdeden yârın ki âb u tâb olur peydâ Derününde benüm bir mî 'den-i şim-âb olur peydâ	İrade itse bir enrûn ta 'alıh fethine Nâbî Afia etraf-ı nâ-m'e'mülden esbâb olur peydâ	Gazel/5	--./--./--./--	
15a	Nâbî	Senüçün hâ-âb-ı râhat çeşm-i gıryanınla dıgşendür Bisâl-i istirâbat cism-i şizâmınla dıgşendür	Benüm Nâbî kanı hâ-kerde-i vaş oluğum demler O vuslat şimdi fûrkatıdır dî u cânınla dıgşendür	Gazel/5	--./--./--./--	
15a	Nâbî	Yârın bilürüz bezmürize râhbeti vardır Armâ ki zanâmın gövedür sâ'atı vardır	Çok mî sulhân-ı Nâbiye bu neş'e-i te'şir Rindân-ı harâbâi ile çok şöbetei vardır	Gazel/5	--./--./--./--	
15b	Nâbî	Ruh-ı zibâsını vasf eyler isem şem' utanur Kadd-ı ballâsını yâd eyler isem söz uzanur	Beyler yapmadı turma kalem ey Nâbî Bu fenâ sıfhasını cây-ı ikâmet mî sanur	Gazel/16	--./--./--./--	
16a	Nâbî	Dil itmedi hayâlıñı mahrem enünine İzhâr-ı haşret itdi gör nâzenünine	Nâbî senüñle sulha kâsem itdi çarh'lık Bir âteşin 'adûd tur inama yemünine	Gazel/5	--./--./--./--	
16a	Nâbî	Nihâl-i gül dınırsa kad-ı hûbânâ leâfelle Saña nağl-ı tecellî dinse lâykıdır bu kâmetle	Zarfâne gazeller söyleyüp yâre olarmakdan Levâtî büs eylemekdir kasel[ı] Nâbîniñ zarâfelle	Gazel/5	--./--./--./--	
16a	Nâbî	Devâ-ı şirînî görüñkçe o şühûñı nuşâyunda Yer eyler 'âşakın tığ-ı mahabbet üstüñ 'ânında	Dil-i serdâ-zede peşk-ı vîşî ile derâñ oldu İderdüm aña Nâbî 'arz makbûl olısa yanında	Gazel/5	--./--./--./--	
16b	Nâbî	Bize sâdî ne lûşâd ü ne mah-ı 'id gösterson E sîrân-ı hûmârâ sâğar-ı Cemîşâd gösterson	O vâhşî âfet sayıl itmek isterse dil-i Nâbî Niyâz idükçe tekerâr eylesün te 'krâd gösterson	Gazel/5	--./--./--./--	
16b	Nâbî	Zeşk-ı şam dil de mîdür dâğda mî tende mîdür Neşre bulbul de mîdür gülde mî gulşende mîdür	H'âh nâ-h'âh olur âvaze-i gûş-ı ahbâb Nâbiyâ her gazelüñ böyle hoş-âyende mîdür	Gazel/7	--./--./--./--	Bu gazel Nâbî'nin Türkçe Divânı' nında yoktur
16b	Nâbî	Bir dil-bere dil vir ki belâdur dimesunler Bir bâdeyi nûş it ki îlatâdur dimesunler	'Abdî gibi âşâñle-i hûbân-ı cihân ol Nâbî sadâ tâ ehl-i ri'yâdur dimesunler	Gazel/5	--./--./--./--	
17a	Nâbî	Pey-rev ol cümle peymberlere Cîvîñ gibi İhtisâs itme fakat birine İncîñ gibi	Gayrınıñ itmek içün çeşmini rüşen Nâbî Rû- sıyân oluğumuz kaldı bize mîl gibi	Gazel/6	--./--./--./--	

17a	Nâbî	Ey nâne sen ol mâh-likâdan mî gelürsîn Ey hûdhud-i ümmüd Sâbâdan mî gelürsîn	Nâbî gâzelî gûbi hoş-âyendeliğüñ var Ey bâd-ı revân-balâş Rubâdan mî gelürsîn	Gazel/10	--./--./--./--
17b	Nâbî	Gül-çîn olamaz dest-i terâşâ çemenünden Leb-beste-i nâzum söz alırmaz dehenünden	Dil-ber dehenünden bu nev-âyn gâzel ol sen Nâbî yine yârâna hodâyâ şubhanundan	Gazel/7	--./--./--./--
17b	Nâbî	Hâyâ-i zulf-i dermiş 'âşk-ı mehoür görüñ mî Mâhabbede bu deflû filk-i âtir-â-dür görüñ mî	Hezârsâ hemân feryâdî elden koyma ey Nâbî Bu gülşende aqlırmaz bir gül-i mestür görüñ mî	Gazel/5	.../.../.../.../...
17b	Nâbî	Gıyân-i señ ey dîl n'ola cânâne bizimdür Bahr-i gârmuz ol gerher-i yek-dâne bizimdür	'Âkı olsa saf-âf-ıy huşmet birze Nâbî Çam çekmezür andan dîl-i dîvâne bizimdür	Gazel/5	--./--./--./--
18a	Nâbî	O gonce bâğda mânenî-dî gül guşâde degul Hezârdan niçin efgânumuz ziyâde degul	Niyâznend-i vîşâl ol ko şermin ey Nâbî Ne var temennâ-i vuslat jûlâf-i 'âde degul	Gazel/7	.../.../.../.../...
18a	Nâbî	Kâlmadı râh-i talâde bâtar inş' allâh İderüz köy-i murâda sefer inş' allâh	Olsa bir kere vezân bâd-ı kerem ey Nâbî Kırmaz âyine-i dilde keder inş' allâh	Gazel/7	.../.../.../.../...
18b	Nâbî	Bir kerre iltifâtuñla jürrem olmaduk Bigâne deflû şobbetüñle mahrem olmaduk	Nâbî-i hâste-dilde gırbân mî var meger Cevrûñle çâk-jurde-i dest-i gam olmaduk	Gazel/5	--./--./--./--
18b	Nâbî	İtîdî hem-reng sâbâ gülşeni mey-jâne ile Germ-iñün olıñ bugün gül yine peymâne ile	Nâbiyâ terk-i jüred vâsta-i râhat imiş Kâtî çok meşveret idühm dîl-i dîvâne ile	Gazel/5	.../.../.../.../...
18b	Nâbî	Dökeltim biz gözümüz yaşmı şeb-nemcesine Hândeñer itisun ol âfer gül-i jürremcesine	Nâbiyâ Hazret-i Hak pâdîşâh-ı devrânüñ İde 'ömrünüñ fîzûñ 'îsa-i Meryemcesine	Gazel/5	.../.../.../.../...
19a	Nâbî	İtîdî dîlî ser-geşe felekden de ziyâde Döndürdî biz kendîñye âlîr Dede-zâde	Sad husn-i bâkâ ile o gül arturup aldî Nâbî vinicek göñlüm şebâda mezâda	Gazel/5	--./--./--./--
19a	Nâbî	Hün olmaz idî dîller endîşe-i şâhbâda Bir katre şarâb olsa nuh-kâse-i mînâda	Nâbî feres-i tab'ın sursın bu yola yârân Bir taze zenûñ buldum mî nûre-i dünyâda	Gazel/5	--./--./--./--
19a	Nâbî	Benî dîl-i hâste görüp çeşmüñle nem gelmez mî Yâ peştrân-i evzâ' -i stem gelmez mî	Raygân olmaya mî yine melâ'-ı makâld Nâbiyâ kâfile-i lûf'u kerem gelmez mî	Gazel/5	.../.../.../.../...
19b	Nâbî	İtîdî feflî dey-i muğânüñ çerâğna Mînâ o penbeñi ki kornuşî kulâğna	Nâbî bakâr mî tuş-çebânâ-i 'âleme Şîrîñ-i ferâğ, çalınmış dîmâğna	Gazel/8	--./--./--./--

19b	Nâbi	Yâ rahm-i dil-berân ile dîr yâ recâ ile Yoksa melâ'-ı vağ ile girmez bahâ ile	Bast eylemek makâl-i mubâhâl Nâbiyâ "Arz-i sıpâdur şur-e-i âniyâ ile	Gazel/7	.. / .. / .. / .. / ..
20a	Nâbi	Faâd-ı guldir idelim geşt çemenden çemene A çalım çem-i tenâşşî semenden semene	Rismân-bâzduk eyter gûb Nâbi muzrab Sıçrar âvâze-i siz ile resenden resene	Gazel/5	.. / .. / .. / .. / ..
20a	Nâbi	Devlet-i meyde gofûl gussa-i 'âlem çekmez Sâgar-i bâde-i leb-rîz çeker gam çekmez	Dem mi var sâki-i devrânî elinden Nâbi Gâh hîn-âbe geñi kâse-i pür-sem çekmez	Gazel/5	.. / .. / .. / .. / ..
20a	Nâbi	Bu siz ile dil nâle-i mestâne mi çeksun Bulbul çekecek bâri de pervâne mi çeksun	Nâbiye düşer gussa-i devrân dile düşmez Huşşâr tururken gamı dîvâne mi çeksun	Gazel/5	.. / .. / .. / .. / ..
20b	Nâbi	Bâğ-ı dehrûñ herñ hıazânñ herñ bahrân görmişüz Biz neşâtûñ da gamûñ da rûzgârñ görmişüz	Kâse-i deryûzeye tebdîl olur cân-ı murâd Biz bu bezmûñ Nâbiyâ çok bâde-ñ'ârñ görmüşüz	Gazel/7	.. / .. / .. / .. / ..
20b	Nâbi	Şikeselik dile gîsî-yn yârurumuzdandır Bize bu şive yine rûzgârurumuzdandır	Gören bu nazm-ı teri şühbe itmmez ey Nâbi Ki âb-i Hîzr bızım çeşmesânurumuzdandır	Gazel/5	.. / .. / .. / .. / ..
20b	Nâbi	Kalmaruş hûsn-i Haleb köñne dil-âralıktan Dem urur bâd-ı revân-bağş Mesthâlikden	Hak budur kim bu herâ ile binâ ey Nâbi Döndürir taht-ı Süleymân tenâşşâlikden	Gazel/5	.. / .. / .. / .. / ..
21a	Nâbi	Beni şîd eylemedüñ sen dañ nâ-şâd olasin Şu ile-i âh-ı garbân gûb ber-bâd olasin	Eyleññ Nâbi-i bî-çäreye çok cevr ü sitem Yok unûdum ki mukâfâden âzâd olasin	Gazel/6	.. / .. / .. / .. / ..
21a	Nâbi	Âzûrdedir tunmûd-ı vîşâl eyleñğûñden Âverde-i âğûş-ı hayâl eyleñğûñden	Nâbi beni rûsvâñğâ ânâde sanurlar Yârûñ ser-i küymü su'âl eyleñğûñden	Gazel/5	.. / .. / .. / .. / ..
21a	Nâbi	Merbâha gelmez idi ey meh-i rûze kâle Var du â eyle kafâdârûñ olan şevvâle	Vakf-ı bâzi çe-i nâz olmak ise dî-ñ'âññ Nâbiyâ vir dîl bir dil-ber-i endek-sâle	Gazel/5	.. / .. / .. / .. / ..
21b	Nâbi	Bahâr olursa dañ pây-beşe bâğunda Yine hıazân müterassûd solunda sağunda	Hezar nagne-i rengñ iştîdum ey Nâbi Şad-ı yn kulkol-ı meyñdür kalan kulâğunda	Gazel/6	.. / .. / .. / .. / ..
21b	Nâbi	Mubâññ nagnesin gûş eyleññ hengâm-ı çıñında O lezzet müstekindür mevc-i bahrûñ dañ gûşında	Ti câretgâh-ı dehrûñ yâr salın yoldadum Nâbi Melâ'-ı mañ tefelden zerre yokdur ÷od-furûşında	Gazel/5	.. / .. / .. / .. / ..
21b	Nâbi	Vir ÷andefie rûşat ruğ-ı gul-fâm görññññ Kâm-ı dil-i rindân-ı mey-âşâm görññññ	Nâbi bentüm ancak görñññ çeşñine çarñññ Bir kerre di se zühre-i nâ-kâm görññññ	Gazel/5	.. / .. / .. / .. / ..

27a	Nâbî	Her nâ-şuâs-ı hûsân ki dil-berlik istemez Bîdükçe kadr-i hûsân hatt-âverlik istemez	Nâbî buraz hattıf gerek pîle-i guvâh Mizân-ı i' tizâr ber-â-berlik istemez	Gazel/9		--./--./--./--
27a	?	Frâk ıstısmas tûdî temünden od çıkarur Tabîb eger bileğün tutsa barmâğı kâbarur	Matla'			--./--./--./--
27b	Nâbî	Mey ü mahbûb ile ber-bâd ki dîrler o büznûz Fânîğ-i lâ ne-i zuhhâd ki dîrler o büznûz	Nâhiyâ medîs-i ahbâbdâ şî'r-i ter ile Âteş-i lûrmen-i hussâd ki dîrler o büznûz	Gazel/5		--./--./--./--
27b	Nâbî	Açılınış göz olmış safla-i rûyî sermenlenmiş Cemâlinde tetâfüt kat kat olmış nesterlenmiş	'Aceb mi kâmet-i mâ nâya Nâbî olsa nâ-cûnbân Gûbâr-âlûde olmış câme-i hâîr kühenlenmiş	Gazel/5		--./--./--./--
27b	Nâbî	Nakş-ı safâ şâhfe-i 'âlemde kâlmamış Büy-i veîâ hâmir-i 'âdernde kâlmamış	Nâbî cihânda terk-i devâîr devâ-yî derd Hâsiyyet-i mu'âlece merthem de kâlmamış	Gazel/6	Hicviyye	--./--./--./--
28a	Nâbî	O gence medîs-i rindâne hoş fütâde imiş Şarâb-ı nâb ile mest ü cebîn gûşâde imiş	Bu şî'r-i dil-keş Nâbî görürse tab'-ı selîm Yazar sefîne-i dûde dimez ki sâde imiş	Gazel/5		--./--./--./--
28a	Nâbî	Gülâstân dehre geldük renk yok bû kâlmamış Sây-e endâz-ı kerem bir nağ-i dil-cû kâlmamış	Ceyş-i garndan kânde itün ilticâ ehl-i niyâz Kâl'a-i hîrmetde Nâbî burc u bârû kâlmamış	Gazel/5	Hicviyye	--./--./--./--
28a	Nâbî	'Âşak ki olur bûse-i ruşsârna kâni' Dil-ber dâbî ol vecherizâ virse ne mâni'	Ümmîdîdî pâ-beate-i ye's eylerme Nâbî Hûsân-i Hûdâ bir gün ider def'-i mevânî'	Gazel/5		--./--./--./--
28b	Nâbî	Bir devet-i çün çarğa temennâden usanduk Bir vuşâat-ı çün yâre müdââden usanduk	Nâbî ile ol âfetüi ahvâlini nakl it E fâsâne-i Mecrûn ile Leylâdan usanduk	Gazel/5	Hicviyye	--./--./--./--
28b	Nâbî	Hûn-ı dilürni gence-i câm eyledi bulbul Bezm-i gülî nâleyle tamâm eyledi bulbul	Dün geldi sabâ şâm-ı çemenen didi Nâbî Hâk-ı reh-i destura selâm eyledi bulbul	Gazel/5		--./--./--./--
28b	Nâbî	E sâ'r-ı hâvâîlâ dilî medhûş idelî sen Bir kez gam-ı dünyâyî ferâmûş idelî sen	Vîrmez sülân-ârlığa üç kîmseye nevbet Nâbî dehen-i hâmevî hârnûş idelî sen	Gazel/5		--./--./--./--
29a	Nâbî	Çerâğ sarf-ı nefes eyle yandurmaya dek Vi'sâle eyleme ikrâm utandurmaya dek	Çalğı bu gazel-i âb-dâre ey Nâbî Dehân-i hâme-i lûştî şulandurmaya dek	Gazel/16		--./--./--./--
29b	Nâbî	Ne azm-ı gûşe-i râhâet ne meyl-i fî'âb idelüm Girince dâmen-i maksûd ele şîâb idelüm	Elendle ânenürî perbâz idüp Nâbî Kitâb-ı mûlûneti surlı ile bâb idelüm	Gazel/5		--./--./--./--

32a	Vâî	Rûy-i dil-dârda olukça hüveydâ sahbâ Dil-i malûmuna virür keyf-i dî-bâlâ sahbâ	Terkine kâ'îl olurdum katı çokdan Vâî N'eyyüm vâstâdur vuslâtla annâ sahbâ	Gazel/5		...-./...-./...-./...
32b	Vâî	Bak çeyn ü deâ-i yârâ güzel söylerüm safa Mahtû"-ı her gürûh u ruhâl söylerüm safa	Vâî dehânün öpmedüñ öpürmedüñ baifa Şimdi ne dirse yâr mahâl söylerüm safa	Gazel/8		...-./...-./...-./...
32b	Vâî	Gördüm dehân-i yârî "adem söylerüm safa Ey nûr-i dîde sarma ki kem söylerüm safa	Eyler gedâ-yı hâk-i rehûñ Vâliyâ refî" Bir böylezât-ı âli-lumen söylerüm safa	Gazel/8		...-./...-./...-./...
33a	Vâî	"Aks olmasaydı gerdiş-i parç-ı dâgal baifa Dâ'im olurdı ruhîr ile meh der-bağai baifa	Vâî bu tab' ile nice âşûfte olmayam Albâbâ düşünen eyledi şî'rû gazâl baifa	Gazel/5		...-./...-./...-./...
33a	Vâî	Müşerref idi o meh-rû bizi bu şeb ne' acéb 'Acéb ki hâtura düşük 'acéb 'acéb ne' acéb	Olursa luif-i Hudâ-dâd bir-kese Vâî Tevecübü eylese iktâl-i bi-tâ'ab ne' acéb	Gazel/5		...-./...-./...-./...
33a	Vâî	Cem' oldı yine bezmüne cânâñeler bu şeb Yüz sürdi âşârene mey-hâneler bu şeb	Kurb-ı perâğa Vâî dîhân-ı sürûden Reh-yâb-ı vuslât olmadı pervâneler bu şeb	Gazel/5		...-./...-./...-./...
33b	Vâî	Gâhî gürûh-i hâse-dilânâ terâbbum it Bîñ hûşn-ı cân-gûdâza bedel bir tebessum it	Vâsî' lehinde olşâ getür feyz-i tab' ile Vâî hezâr hâme-i rengin tarannum it	Gazel/5		...-./...-./...-./...
33b	Vâî	Yine 'aks-ı ruh-ı dil-ber dil-i pür-âba dîğnişür Şaursan periev-i mehdür ki rûy-i âla dîğnişür	Bu şeb bezm-i hâfîfân zevk ile teb-rîz imiş Vâî Meğer kim şî'r-i Vâî hâfîr-ı albâbâ dîğnişür	Gazel/5		...-./...-./...-./...
33b	Vâî	Feyz-i safa ki reng-i ruh-ı dil-berümedür Te'ât-ı tâhîş nîğeh-i kemterümedür	Hen sâye-i humâ-yı sa'âdet olur ruymun Vâî hevâ-yı kâkül-i dil-ber serümedür	Gazel/5		...-./...-./...-./...
34a	Vâî	Gâhî 'idâb-ı ganze-i hûbânâ kân' ol Gâhî niğâh-i nergis-i mesâînâ kân' ol	Ümmü'd-i bezm-i vuslâtı terk eyte Vâliyâ Fîkr-i niğâr u gûşe-i hicrânâ kân' ol	Gazel/5		...-./...-./...-./...
34a	Vâî	Hâzer kılınaz o meh-rû "âşkânâh u erîñinden Fîğân çesm-i sıyâh u ganze-i sîr-âferîñinden	Görürse ömle yârân-ı safa bu şî'rüñ ey Vâî Mukarrerdür yine bir neş'e-yâb olmak zemîñinden	Gazel/5		...-./...-./...-./...
34a	Vâî	Vuslât-ı gul yok harîf-i zaîm-ı yâr olmak çetin Yâr ile ağıyar u ağıyar ile yâr olmak çetin	Vâliyâ meydan-ı nazmı hep sen idîñ böyle teng Sa'y-ı kal yârân-ı içinde şermâr olmak çetin	Gazel/5		...-./...-./...-./...
34b	Vâî	Mesned-i fâkra gûp şâh-ı mu'azzamcaara Terk-i iktîm-i fenâ eyledüm Edhemcesare	Zür-bân-ıy sîhân birle bugün ey Vâî Mülket-i nazma emürün yine Rustencesare	Gazel/5		...-./...-./...-./...

34b	Vâli	Bir dem dagıtra rüyne zulfı ni gârunu Döndürme ey şebâ varak-ı t'itârunu	Hayfâ ki âftâb-ı kadeh itmeden tulu' Vâli sıyâh eyledi gam rüzgârunu	Gazel/5	-- / - - / - - / - -
34b	Vâli	Olmazuz nâgme-serâ her bûte nâkols gibi Toludur göşümüz âvâze ile kûs gibi	Vâlîyâ kevkeb-i ikbâlî sipiruh görür Çeşn-i dâdâda Zuhâl 'al'at u merhûs gibi	Gazel/5	-- / - - / - - / - -
35a	Vâli	Açmış kebâ-yı süzeni ey sîm-ten seni Ebr-i sıyâhde mîhr saur her gören seni	Sulân-ı vâkı olur ne kâder olsa da lâzın Sardukça gâhî sîneye Vâlî Hasan seni	Gazel/8	-- / - - / - - / - -
35a	Emrî	Buklîse kâddî olur pîr-i nâ-tuvân tenhâ Çılınca tîr kâur lâne-i kenân tenhâ	Bu âşyândan Emrî humâ-yı devlât uçar Kâur çu sâye herân mâğz-ı tustûlân tenhâ	Gazel/5	-- / - - / - - / - -
35a	Emrî	Al nakd-i dîli bûs-ı leb-i pür-nernekîn sat Bâzâr-ı tegâfîlde bîter çîn ü cebîn sat	Bu deş-i nev-âyn-ı ma'ârîde Emrî Yârân-ı sulhân-pervere bir lâze zenîn sat	Gazel/5	-- / - - / - - / - -
35b	Emrî	Keşf-i râz itme göñül çeşnüne rindânelik it Âşnâ olma sâkın mest ile bîgânelik it	Herve-i meşreb-i eflâkî Emrî terk it Şîndiden sofra mîhrm-sân-ı pîrânelik it	Gazel/5	-- / - - / - - / - -
35b	Emrî	Leb-teşnegân-ı câm-ı sâfâdur şebâh-ı 'îd Bir neş'e-bâş-ı rûb-fezâdur şebâh-ı 'îd	İmsâkiyâra lâne-i fîlkiden Emrîyâ Şeb-nânde kûş-ı mâh-ı gûdâdur şebâh-ı 'îd	Gazel/5	-- / - - / - - / - -
35b	Emrî	Neş'et(?) i la l-ı yâr dî-i lûrrumundedir Âb-ı bayât bade-i câm-ı Cernumdedir	Her nev-demâde gonçe-i nazmuh Emrîyâ Râz-ı gûşyîşî dehen-i etkemumdedir	Gazel/5	-- / - - / - - / - -
36a	Emrî	Ol serv-i senî kâddî ile tenhâda bulunduk Pâyına düşüp rûbdece a'îlâda bulunduk	Bu nev gazetüh nakşın gördük ki Emrî Hayret-zede taşfîr gibi sâde bulunduk	Gazel/5	-- / - - / - - / - -
36a	Emrî	Ol şûh gibi âfet-i devrân kîmi gördüh Yâ bençleyn dard ile nâlân kîmi gördüh	'İşretkede-i bezm-i cihân ipe Emrî Tâ subhâ degû şem'-i fîrûzân kîmi gördüh	Gazel/5	-- / - - / - - / - -
36a	Emrî	Er-yâr göñül gülşene tenhâ niye geldiñ Gül yok çemene bulbul-ı şeydâ niye geldiñ	Höş vâşladur sor leb-ı la'lînden Emrî Teşfîr dîp lânemi tenhâ niye geldiñ	Gazel/5	-- / - - / - - / - -
36b	Emrî	İçip şarâb-ı zîb [û] feni n'eyleşti gerek Sofra lûmâr-ı dard-ı seni n'eyleşti gerek	Her bâr Emrî sâhâ-i koly-ı vâladâ ol Geş u gûzâr-ı bahr u ben n'eyleşti gerek	Gazel/5	-- / - - / - - / - -
36b	Emrî	Vîr nakd-i câm bûs-ı rûb-ı dîl-fezâân al Vuslât derinde sen dâğı kânnı bahâsân al	Ebrâ-yı cinse olma mu'âraz Emrîyâ Dem-beste ol zânnâde lûlkûñ nîzâsân al	Gazel/5	-- / - - / - - / - -

36b	Enûrî	Hewâ-yî ‘aşk ile âşafte vü perîşan ol Ne zulf-ı yare gönlü vir ne düm peşimân ol	Zamân-ı îd-i vişale Enûrî şabr ilme Bu saygâhda ol şehsavêre kurtân ol	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
37a	Enûrî	Aqlur gonçe-ye şizâr-ı dâğ-ı âleştin isem O gul îhanlân olur ben nâl-e-i th [v] enûn isem	Enûrî gonçe-i mazmûn-ı Âğah-ı sulhan-dân Sezâdur zîver-i tarf-i kulân-ı âferîn isem	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
37a	Enûrî	Nihâl-perver olan şüh-ı gûlistân degûlen O serv-i ser-keşe şeyste bâğân degûlen	O peşn-i meste Enûrî ne syleyem bilmem Nigâh-ı nazî gubî şüh-ı nûktedân degûlen	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
37a	Enûrî	Câm olsa idim bûs-ı leb-i dil-ber i derûm Âyine olaydum ruhûm marzar i derûm	Rân oldugnu bilsem Enûrî ben o t fluñ Ser-meşk-i sevâd-ı îhtim ezber i derûm	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
37b	Enûrî	Dem-besteyem şikeste-zebân kalen miyem Tasfir-i hayret-âver-i nakş-ı sanem miyem	Kalâ-furûş-ı derd sedâsan büled ider Suk-ı belâda bilmen Enûrî aşun miyem	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
37b	Enûrî	Dil şed olur mahall-e-i cânân bekleyen Tahtış-ı karm ider der-i sultân-ı bekleyen	B olur Enûrî dânen-i Leylâyâ dest-res Mecmûvâr deş-i beyâbân bekleyen	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
37b	Enûrî	Yânûl şeref-i husn-ı lilihsan ne bilirsin Mihruñ eger-i nur-ı ziyâsan ne bilirsin	Mizân-ı tefekkürde dūr-i nazmûl Enûrî Nâbi gubî sende-elâsan ne bilirsin	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
38a	Enûrî	Ham oldu faddidimiz ebrî-yî câr-sifân dimeden Nişân-ı fir-i garuz bir kaşı kemân dimeden	Hevâ-yî ‘aşk ile âhur Enûrî pîr oldum Kocar miyem ‘acakâ tâze bir cübân dimeden	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
38a	Enûrî	Safâmuz arttı zuhûr-ı îht-ı nigârâ göre Bu deflûl âynemizde olan gubârâ göre	Enûrî vaz’-ı kibârâ tahammül eyler idum Keremleri de olaydı bu riflûbârâ göre	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
38a	Enûrî	O şüh-ı hüsnere gerek ilicâ da vaqtünde Huşul-ı kârna sebebûr recâ da vaqtünde	O gül-ı izârâ Enûrî niyâza vâstahur Bu nazm-ı tâze bu rengin-edâ da vaqtünde	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
38b	Enûrî	Mest-i ‘aşkem ben eger sığar-ı cân olmasa da Yârsız nûş idimen hâde harâm olmasa da	Bâğ-ı nazmûn Enûrî gül-ı pîr-hâne ider Ne kader bulbul-ı teb’inde garâm olmasa da	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
38b	Enûrî	Bûs-ı la liyle gönlü şudân ola yâ olmaya Gonçe-i umrdumuz îhandân ola yâ olmaya	Zâide-i tab’-ı sulhandamûl Enûrî Âğahûl Nazm-ı ruh-etfâisna akrân ola yâ olmaya	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -
38b	Enûrî	Ser-guşeyem o zulf[ı] perîşan iderse de	‘Anî fased ider mi Enûrî bu detir-i dün	Gazel/5	- - - / - - - / - - - / - - -

		Donmem egerci hâk ile yeksan iderse de	Nâ-dâm 'ızz ü câh ile zi-şân iderse de			
39a	Emîrî	Hıvır idince hâk [u] zulf-i yâr hâturuma Ne fineler getirür rûzgâr hâturuma	Emîrî lehçe-i şûh-ı Faşîden geldi Bu nazm-ı nâdıde-i pür-şî'âr hâturuma	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
39a	Emîrî	Göñül havâdis-i zulf-i dî-tâyı depretme O hûfte ejder-i genc-i belâyı depretme	Emîrî şîr-i kelâmıñ degül nazîre-peğîr Zelâh-ı hâme-i mî' ciz-nümâyı depretme	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
39a	Emîrî	Ey dîl gîrîh-i zulf-i sıyeh-fârda kâlna Mînhâc-ı hâfâdur yunı gîrd-âbda kâlna	Târîk-i şeb-i heci hâyâle eyle Emîrî Fîr-i rûh-ı dîl-dâr ile meh-lâbda kâlna	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
39b	Emîrî	'Ânz-ı mîhr-i cihân-lâbula zînet vîrme Her nazarda dîl-i âyîneye hayret vîrme	O hûnâ-meşehî şıyd itmege sa'y itme Emîr Yok yire kayda dîşüp kendîñle zahmet vîrme	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
39b	Emîrî	Bir gonçe yok mu bulbûle kârûñı nedür diye Bu gülşen içre nâle vîr zârûñı nedür diye	Hâk gelse rûy-ı yâre yakın itmenem Emîr Mîr'ât-ı hâturunda gubârûñı nedür diye	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
39b	Emîrî	Sevdüm o zulf-i hâm-be-hâmı gördüğüm gîbi Ol dum est-ı dâm-ı garıı gördüğüm gîbi	Sevdüm Emîrî şâhid-i nakş-ı zenûñını Bu nazm-ı şûh-ı ser-kâleñi gördüğüm gîbi	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
40a	Emîrî	Târîk-i fâkda buldum nazar-ı râhâburıñı Çîdâ-yı rûh idetî kendüñe kanâ'âtını	Şarâb-ı la'îmî yârûñı Emîrî içtükçe Dîmâğa neş'e vîrür artıñur harâretünü	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
40a	Emîrî	Dilde gam-ı la'îfüle mey-i nâb turur mu Sad pâre olan âşede hiç âb turur mu	Ağyar ile âşeşte ola nergis-i mesti Çeşnümde Emîrî eser-i hî'âb turur mu	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
40a	Emîrî	Çıktı yüze hâttı rûh-ı âlûñı yiri geldi Âyñemüñe jeng-i melâñıñı yiri geldi	Dirnişin Emîrî mey içüp lâze severniş Al boymuñla zâhid ki vekâñıñı yiri geldi	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
40b	Emîrî	Enişdi hâttı bûs-ı 'ânz-ı gul-fârma az kâldı Hâber vîr rûze-dâran-ı gama ahuşama az kâldı	Emîrî meşrebunce lûtf idüp deat-ı temennâyı Teşebbûş ittûñler dâmen-i in'âma az kâldı	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
40b	Emîrî	Mergûb-ı 'âm olurdu havâsan revîğleri Meyl itmeseydi seni-i nîfâka meniğleri	Pâ-nâl-ı 'âr ider beni dâym Emîrîyâ Nâ-keslerin tasâduur idüp gösteriğleri	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
40b	Emîrî	Bîlmem nedür meserret ile gam dîdikleri Bîrdür yanumda sâr ile mâtern dîdikleri	Şordum Emîrî la'île b-ı yâr imiş meger Zâlm-ı derm-i âşaka merhem dîdikleri	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	
41a	Sâbit	O iemen-i pîrehene uymış o fetvâ-yı kabâ	Sâbitâ hâme-i nazmıñla biraz dilleşürüm	Gazel/5	..-./..-./..-./..-	

		Şâh-ı hüban-ı cihân ve 'aleyhî l-fetvâ	Afa mahşûs gûlî tâze-zebân-ı mî nâ			
41a	Sâbit	O şûh meş yaturken getirdi h'âb baña Harâmî eylenmez itdiklerin şarâb baña	Görürse Şâbiti yârân hep selâm itsin Bu şî'r-i tâzeye hâzır lasun cevâb baña	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	
41a	Sâbit	Kise-i âla koyup nâme-i şevkî mey-i nâb Mihri'nüñ üstine bülür kebâk başkî habâb	Şâbitâ sübha seni dâm-i niyâya düşür Sîlk-i naklûle hemân meykedeyle eyte şîâb	Gazel/6	..-./..-./..-./..-.	
41b	Sâbit	'Arak câmunda garden iteseler alhbâb leb-ber-leb Bu şeb lâbende lâs-ı şîr ider meh-lâb leb-ber-leb	Dehâna geldi cânum şâbitâ bi'lâhi reşkünden Olınca ol iki gul-gönçe-i şâd-âb leb-ber-leb	Gazel/5	...-./...-./...-./...-.	
41b	Sâbit	Cûl-nahl-i nâruvâna sıvâr oldı 'andelib C'ism-i laffî gönçeye bâr oldı 'andelib	Şâbit mahabbet-i gul-i şad-berge muhtelâ ş Bir idi şimâd[lerde] hezâr oldı 'andelib	Gazel/6	..-./..-./..-./..-.	Bu gazel <i>Bozvali Alvacâddin Sabit Divan'</i> ında yoktur.
41b	Sâbit	Rakb-i dîna hat-ı lâl'in öpürüp mahtûb Basıldı alcağa mâmend-i hâtem-i mektûb	Nem-i anışkî ile şâbitiñ olur nâbit 'Acéb mi dâne-i hâtiñden alsa 'öğ-i hubûb	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	
42a	Sâbit	Aplamaz idi hâtiñ nâ-şâd-ı 'andelib 'İde müşâf olmasa feryâd-ı 'andelib	Nev-rûzda çıkarsa n'ola tâze besteler Şâbit 'Acemde h'âcedür ustâd-ı 'andelib	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	Nevrûziyye
42a	Sâbit	Dem-i vîşâde dîm rızvâb idüp gâyet Şoyunca gündüğün bulmadum turânıyyet	O şûh Şâbiti künc-i fırâka kıştırmış Amûlâ şimdi o nâ-kâma kaşdûr minnet	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	
42a	Sâbit	Peymâne şunup sâkî-i lûr-şâd-ı mahabbet Bir câm ile itdi dîli Cemâşâd-ı mahabbet	Şâbit yine sultân-ı kâzâ manâb-ı 'aşk İddi dile bir kâ'ide te'yîd-i mahabbet	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	
42b	Sâbit	Olmuş ol pâdişeh-ı husne mukarreb sâ'at N'ola ger 'akreb ile olsa muakkab sâ'at	Sokulur kuyuna kejdum gûl yârûh Şâbit Görürse ne 'acéb çeşmüne 'akreb sâ'at	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	
42b	Sâbit	Tenâica gider görmege cânâna müşell'eş Sermâye imi 'aşk-ı 'ur'yâna müşell'eş	Şâbit'e murabba' oturup bağda görseñ Aşkâr gözi bâde ile mülkânâne müşell'eş	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	
42b	Sâbit	Güştâş-ı dile zerin pıyâledür bâ'îş Şafâ-yı bulbûle gönçeycî jâledür bâ'îş	Görüp kumâş-ı cemâlûñ sevindi Şâbit-i zâr Bu şevka öyle tefârik-i kâledür bâ'îş	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	
43a	Sâbit	Şeyhî âşûhe idüp ney-zen-ı âlûfe-muzâc Döndi muzrâb-ı kudûma yine muvâk ile lâc	Şükûrup mâ'sara-i muhbereye kâk-ı ten Eyle Şâbit buze bir âb-ı hayât istihâc	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	

		Giriş gırh resen-i âlu ner-dübân-ı niyâz	İdüp kumâş-ı zer-ender zer-i hayâlî cihâz		
45a	Sâbit	Dil-beste kalmadı, idecek nişte-bend-i nâz Zulf-i nigâr yıldıza alar kemend-i nâz	Şâbit kenâr-ı sâbra çekildi geçince dek Ey çiñfeler tağıda o şâhub-kemend-i nâz	Gazel/5	--/..../..../..
45b	Sâbit	Zâhid eyleme cem'iyyet-i rindâne heves Şikâyet-i rîş-i durâza çekemez[ler] sekzu	Şâbitâ zerger-i 'aşken ne 'acêb eyler isem Sinede cevher-i dâğ-ı cigert zib-i kafes	Gazel/5	/..../..../..
45b	Sâbit	Görüp güşâdediğin sanna sağdur nergis Fırâk-ı çeşmü ile dil-be-dâğdur nergis	N'ola dehlâmna tutsa 'gönçe-fem Şâbit Tariân-ı câma müâşib kapagdur nergis	Gazel/5	/..../..../..
45b	Sâbit	Senâüle hümez idüm ülfet eylemek güç imiş Gazâl-ı vahşân unsıyyet eylemek güç imiş	Cevân-ı tab'unna Şâbit şubân begendirenem E'fendi genc beğe hüznü eylemek güç imiş	Gazel/5	/..../..../..
46a	Sâbit	Şubân-ı ehl-i dili zâhîde idürmek güç Mâ-hasal takmak olur güş-i humâra mengüş	Bâğda 'işrete kimden şubûran Şâbit Gül bir alufte otvân bulbul ise bir ser- hoş	Gazel/5	/..../..../..
46a	Sâbit	Geh bade içür zâhîde sâki geh 'arak baş Mestem duramam dirse 'asâsyla tayak baş	Şâbit gıbi pîrâne düşüp vâdî-i nazma Pây-ı taleb-i hâme 'aşân kakarak baş	Gazel/5	/..../..../..
46a	Sâbit	Âvîze kılıp burka'ıñ ey reşk-i melek aş Der-çarber idüp hâlesini mâha elek aş	Bu şî'r-i zer-e'şân ile ehl-i dile Şâbit Öğdül diyü bir 'ül'at-ı zerfîne benek aş	Gazel/5	/..../..../..
46b	Sâbit	Gönçek sebbe-i hatıñ dîdî pîr-i murtâz Ey humâr otlayacak yır şü çerâğah-ı niyâz	Bezmi-i 'işreide kâkâñ gûzi çıksın Şâbit Çeşm-i mestâne-i nergisden iderse iğnâz	Gazel/5	/..../..../..
46b	Sâbit	Rençür-i 'aşka kayd-ı mûdâvâ da bir maraz Cân-ı 'alyle nâz-ı etibbâ da bir maraz	Zâhid seherden iflâyetrek geldi medise E'ksak müdür ya Şâbit-i nâ-şâda bir maraz	Gazel/5	/..../..../..
46b	Sâbit	İbrâz idince 'azlını müş'ır-mîsâl hat Virdi o şâh-ı hüsnâ 'azim infî 'âl hat	Dil-dâr hatı başumuzuñ yazısı imiş Şâbit getiremez bu kadar kıl u kal hat	Gazel/5	/..../..../..
47a	Sâbit	Yakdi her bir lâlâ-ruñ cânunda bi- endâze dâğ Âsmân-ı sinede yıldıız kadardur taze dâğ	Bir murassa 'lûb bâzı-bende dömnüñ Şâbitâ Zib ü fer virüp kolında dil-ber-i tamâza dâğ	Gazel/5	/..../..../..
47a	Sâbit	Güller şavulda geçdi zamân-ı bahâr hayf Bulbul de düşüñ çâncer-i hâra hezâr hayf	Şâbit çemende her biri gül şalındurur Hâk-i murâdî üzre eser rûzgâr hayf	Gazel/5	/..../..../..

47a	Sâbit	'Aşk n'ola cemide yetiştirse lâze keyf Dil-dâra bir vesile olur keşf-i râza keyf	Söz yattırı ile bu gice bunda yat dırız Gâlib olursa Şâbit o [nev]-hâbl-i taze keyf	Gazel/5	.../.../.../.../...
47b	Sâbit	Dil idi cân-ı mest ile gavgâ-yı büy-i 'aşk Bu hâstenü başında kıldı kedü-yi 'aşk	Şâbit hem 'ayb u hem hünerin söyledim saña Bak gör yararsa böylece dir işe büy-i 'aşk	Gazel/5	.../.../.../.../...
47b	Sâbit	Dil-ber olurca mühtelâ müşfik Arkasında huzûr ider 'aşk	Şâbitâ bahtunû gışâddığı O guluñ çak-i sineinden açık	Gazel/5	.../.../.../.../...
47b	Sâbit	Hünar-ı zâlim ile sâki imtızâm yok Senüñ vucûdûña şâbit benüm mizâm yok	Hezâr bâr emel gelse bedre-yâb olmaz Bu bâr-îhânde Şâbit o yükde bâcum yok	Gazel/5	.../.../.../.../...
48a	Sâbit	Vasf-i hezâr ile uçurup 'andefîhi gul Döndürdi Kuşa vâ'izne ol garibi gul	Şâbit didürdi saña bu ş'ri o gence-leb Söyleydi 'andefîb-i dil-i nâ-şekîhi gul	Gazel/5	.../.../.../.../...
48a	Sâbit	N'işlesen ben de dil-i zârına bilmen n'itsem Zehr ise iğdemez zaîmuna merhem itsem	Bu hâzâbâda Şâbit olanam sultânüm Dil-i virânem yapşan da yıklısam gitsen	Gazel/5	.../.../.../.../...
48a	Sâbit	Düşün agyâr o gazâl ardına bir dem görelüm Seydi ne güne kıyar kelb-i mu'allen görelüm	Hâncer-i çeşm-i bulân vasfına Şâbit düşmüñ Yâre-i sine-i bî-kıneye merhem görelüm	Gazel/5	.../.../.../.../...
48b	Sâbit	Gözüm görüp senü götülm begendi sultânüm Kunâş-ı hüsnâ üzendüm efendi sultânüm	Şikenc-i zulfiñde boğdurma Şâbit-i zân Uşlûyle çekerek tut kemendi sultânüm	Gazel/5	.../.../.../.../...
48b	Sâbit	Ühâdenem ey serv-i revânüm diye düşdüm Düşmezât bu söz gaflet ile söyleyedüşdüm	Şâbit kâlem ile hünerüñ kânnu buldum Bir cevheri çok mâyeñi gündineye düşdüm	Gazel/6	.../.../.../.../...
48b	Sâbit	Çekildüm yakaan gerdem-i agyâra yapışdum Gavgâ bünyüdi dâmen-i inkâra yapışdum	Şâbit giti evvel alup eşküñle vuzûyü Sonra öperek Muştâf-ı ruñşâra yapışdum	Gazel/5	.../.../.../.../...
49a	Sâbit	Ağlayup dil-îhâste azlar yâre Allâh 'aşkına Merhem ister zaîmuna bî-çâre Allâh 'aşkına	Sâlim-i şîr-âferîñi nazma pey-revîk muhâl Virne zahmet Şâbitâ ben zâra Allâh 'aşkına	Gazel/7	.../.../.../.../...
49a	Sâbit	Ne eşk-i seîter ne âh-ı şebgâh Yıldız kadar akçe ister ol mâh	Bas habî-i îhayale Şâbitâ pây Mizân-ı kalâmle Allâh Allâh	Gazel/5	.../.../.../.../...
49a	Sâbit	Gelmice îhtâr-ı mahbûb-ı dil-siânunuza	Alup derûña hâyl-i hüy-i ruñun Şâbit	Gazel/5	.../.../.../.../...

		Kânnecar yuridi cism-i nâ-tuvânurmuza	Latîf gül şuyı koydu gül-âhdânurmuza						
49b	Sâbit	Huş u ter nûk-i nûcûm tûdurup yır gûk buze Sofra-i bezmî kurutdı pîr-i câh-ı bî-meze	Hamd lillâh şâhid-i ikbâl-i devlet el vîrûp Bî'at idûm şâbitâ kûb-ı îulâfât-merîzeze	Gazel/5		..-./-..-./-..-./-..			Bu gazel <i>Bosnalî Alîeddîn Sabîtt</i> <i>Dîven</i> 'nda yoktur.
49b	Sâbit	O nûhuftê ganzel'lerden bunı kim recâ iderdî Bu nîgâh-ı âşâyî nêden iktizâ iderdî	Dîl-i Şâbit[î] nîgâhı yine şermsâr kıldı O nûhuftê ganzel'lerden bunı kim recâ iderdî	Gazel/5		...-./-./-..-./-..			
49b	Sâbit	Setr içün zâhid-i alûfte-menîş bâdesini Perde eyler der-i mey-îâneye secâdesini	Kâkûlûh açma dîşürme o güzel başlı içün Şâbit-i kayd-ı garna hâtur-ı âzâdesini	Gazel/5		...-./-..-./-..-./-..			
50a	Sâbit	Ber-vech-i iltizâm alup bî-vefâlığı Kaldurdi mâlikânem iken âşnâlığı	Sünbûldür iki cânub-ı dîvân şâbitûh Bir taqla dîşürme berg-i senendür aralığı	Gazel/5		..-./-..-./-..-./-..			
50a	Sâbit	Cervâ gibî 'âlemde kimûnî var iki başı Sen mâhûnî ola mûştî-i teng kurnâş	Kilkûnî iki ayâğı çukurda ola şâbit Çâh-ı zekâmî ftûvede itmezdi telâş	Gazel/5		..-./-..-./-..-./-..			
50a	Sâbit	Bâsarca hâkûme nâ'eyn-i nâz ile o perî Ne çâr-pâre olur rûba rakı içün eşeri	Hâsûd def'-i benân-ı şâhâdet idî hele Görüp enâmî-i Şâbitde hâme-i hüneri	Gazel/5		...-./-..-./-..-./-..			
50a	Sâbit	O sedû-kaddî dîşürdüm gice gâyet mahfî Üstüne dîşûm olup ü şûş-ı vuslat mahfî	Nûkl idüp medîs-i 'îrfâna bu şîrin gazeli Eyle Şâbit yine yârâna ziyâfet mahfî	Gazel/5		...-./-..-./-..-./-..			
50b	Bâkî	Bilimi kûçmadadır ol şanemû dîrd ü belâ Yoksa 'âşklara şîrin lebi hâzır helvâ	Lâle-i hâme ile çeşme-i dîlden Bâkî Eyledi kâ'ide-i âb-ı hayâtı içrâ	Gazel/5		...-./-..-./-..-./-..			
50b	Bâkî	Ner-bahâr inîşî vü gîdî şîâ <i>Keyfê yulıyî 'I-erza bîa 'de mevîhâ</i>	Eşk-i çeşmün yâre 'arz idûm didi Bâkîyâ ma'lûm oldu mâ-cerâ	Gazel/5		...-./-..-./-..-./-..			
50b	Bâkî	Nedür bu hânder bu 'îşveler bu nâz u istîgnâ Nedür bu cîvâler bu şîveler bu kâmet-i ballâ	Veftâ ummaz cefâdan yîz çevirmez Bâkî 'âşklur Nîyâz itmek âhâ cânâ yârâşır safîa istîgnâ	Gazel/5		...-./-..-./-..-./-..			
51a	Bâkî	Şöyle olmuş cân-ı aşk-ı yâr'dan mest ü hâşab Kendîyî dîvârdan dîvâra urur âfîâb	Bâkîye senden ferâğat virdi ey gerdîn-i dîvân Südde-i devlet-me'âb-ı pâşâş-ı kârn-yâb	Gazel/5		...-./-..-./-..-./-..			
51a	Bâkî	Lâle-hâdîr kûltîlar gül-geş-î şuhâ semt semt Bâğ u râğî gezdîler idüp tenâş semt semt	Şî'r-i Bâkî set'â-i ikfîne oluñdur revân Okunursa yîridür bu nazm-ı garâ semt semt	Gazel/5		...-./-..-./-..-./-..			

51a	Bâkî	Gülâr-ı lîlâtü olmaz çünki hayrân olmağa bâ'îş Nedir lâ'î-i lebüñ çâk böyle ândan olmağa bâ'îş	Meğer başü ser-i küyünda top olmağ hevâsür Dem-â-dem Bâkiyâ kuluñda çevgân olmağa bâ'îş	Gazel/5		.../.../.../.../...
51b	Bâkî	Gel ey dil halka-i muşân-i zulf-i pür-şikenden geç Düşesün dâm-i tezâfir reh-i mekr ü fitenden geç	Kemend-i zulf ey Bâkî safâ çok bend geçmişdür Velî sen garze-i lûn-riz cevriñ gör geçenden geç	Gazel/5		.../.../.../.../...
51b	Bâkî	Pür olup devri tûtek medîs-i mestân kadeh Çarğ olur halka-i rindân meh-i tâbân kadeh	Varasur halka-i rindâna disem ey Bâkî Hâtem-i Cemdür anuñ la'l-i Bedâşgûn kadeh	Gazel/5		.../.../.../.../...
51b	Bâkî	Ba'fa 'arz' itmesün mül-i seher ruğ Degül hadidüñ güñ ferhunde feruğ	Dil-i Bâkî nice âbâd olur kim Yıkâr ol garze-i fetâm bir ruğ	Gazel/5		.../.../.../.../...
52a	Bâkî	Eylesün vaşlûñ dermân dil-i birânâ meded Dustlar işte ben öldüm ba'fa bir çâre meded	Mesediñ kalmâk feryâd u fiğân eylenge Safâ kimden ire ey Bâkî-i bî-çâre meded	Gazel/5		.../.../.../.../...
52a	Bâkî	İhtî şîkâr goñlunuñ bir güñ-i şeh-levend Müjgân tîr ü kâş kemân tûrâsa kemend	A'dâ yamûñda hürrem ü ândan u şâdmân Bâkî gamûñda zâr ü dil-eğâr u derdîmend	Gazel/7		.../.../.../.../...
52a	Bâkî	Cemâliñ âñâñdân alup nûr Meh-i tâbânâ döñdi câm-i bulûr	Saqûñ zendîrîñ sevâsında Bâkî Begüm dîvânedür dîvâne nazûr	Gazel/5		.../.../.../.../...
52b	Bâkî	Piyâle husev-i mülk-i gamâ lâc-i Keşânîdür Hûm-i mey pâşâñ-ı aşka genc-i Husevânîdür	Safâ-yı şîr-i Bâkî bâ'îş-i mîr ü mahabbetür Bu âb-i zindegânî ol hayât-ı câñdânîdür	Gazel/6		.../.../.../.../...
52b	Bâkî	Berg-i gulden ruğ ol lâle-îzânüñ tendür Nûkte fehîm eyte begüm haylice nazûk yerdür	Çuy-i husn âbî tapıp çıkmış o servîñ buline Bâkiyâ sauma miyânında tûran hancetür	Gazel/5		.../.../.../.../...
52b	Bâkî	Açıl bağnûñ gül ü neşrîñ ol ruğsân görşünler Şalın serv ü şavâber şîve-i rehân görşünler	Güzeller mîr-bân olmağ dimek yañlışur ey Bâkî Olur vallâñî bulâñî hemân yalvân görşünler	Gazel/5		.../.../.../.../...
53a	Bâkî	Süz-i aşkûñla kâşan kim dil den âñ u zâr olur Âñ dîd ü dîd êr ü êr âleş-bâr olur	Gönçeye baksa lebüñsüz çeşm-i Bâkî bir nazar Gönçe berg ü berg tîr ü tîr hancetâr olur	Gazel/5		.../.../.../.../...
53a	Bâkî	Ne sâkîdür lebüñ gam bezmine yasum şarâb eyler Ne âleşür mahabbet oñ kim bagrum kebab eyler	Yedişgîl ölmedin ey cân tabîbî dest-gîr ol kim Bedenden cân-i Bâkî çıkmak içün üzürâb eyler	Gazel/5		.../.../.../.../...
53a	Bâkî	Câm-i şarâb la'l-i lebüñ mübbelâsür Şol bûseler ki senden alur kan bahâsür	Bâkî sâñında sâñ buğün hem-cenâñ yok Tab'-ı bülendüñ evc-i belâğat himâsür	Gazel/5		.../.../.../.../...

53b	Bâkî	Ruhnî 'aksıyla sâhn-ı dîde bâğ (u) gülistanındur Nihâl-i ser-bulendüñ hayfiden bâtur-nişanındur	Yaşun deryâdur ey Bâkî içinde şâh-ı mercân Hayâl-i naîl-i bâlâs nihâl-i ergavanındur	Gazel/5	.../.../.../.../...
53b	Bâkî	Ruhnî berg-i gül-i şîr-âba beñzer Leb-i lâ 'luñ hayâlî h'âba beñzer	Cihân efsânedir âdenna Bâkî Garn u şâdî hayâl ü h'âba beñzer	Gazel/5	.../.../.../...
53b	Bâkî	Küyün yolunda niçe kez ey mîr-i bî nazîr Şeb-rev dîyü tultîdî gıoyle meh-i mînûr	Bir pādşâh-ı hüsne kul olduk ki Bâkiyâ Amuñ eñîr-i 'aşk olupdur civân u pîr	Gazel/5	.../.../.../.../...
54a	Bâkî	Bîñ mübtelâyî muñnet ile bir dem öldürür Dil-ber mülayîm olmayıcak âdem öldürür	Bâkî peleng-i küh-i gamuñ pençesindedür Luftuñ medet inîñmez ise bir dem öldürür	Gazel/5	.../.../.../.../...
54a	Bâkî	Yârdan cev u cefâ lutf u kerem gîbi gelür Gayrden mîr ü vefâ derd ü elem gîbi gelür	Bâkiyâ karkı göñül şehrine gelse şeh-i 'aşk Bile endüñ u belâ hayl u hapem gîbi gelür	Gazel/5	.../.../.../.../...
54a	Bâkî	Kadduñ katunda kâmet-i şîmşâd peñt olur Zulfuñ yanunda revnak-i 'anber şîkest olur	Bâkî çekür mî bade-i engür minnetin Her kîm ki mesî-i cür a-i cân-ı elest olur	Gazel/5	.../.../.../.../...
54b	Bâkî	Kızarur bâdeden ol nergis-i meñâne biraz Mey-i nâb işe güzî mâ'îl olur kâna biraz	Nice bir dağdağa-i bahâ u cüdâ ey Bâkî Varalun 'ayşî delûm medîs-i rindâne biraz	Gazel/5	.../.../.../.../...
54b	Bâkî	Dilâ bezm-i cihânda kimse âjûr ber-karâr olmaz Mudâm el den koma ayagı fursat pâydar olmaz	Ol âhıñın sâfilâ sıyd ola sâmma iltiyâmından Öñüñce kaçar annâ Bâkiyâ âjûr şîkar olmaz	Gazel/5	.../.../.../.../...
54b	Bâkî	Gel ey sâkî bulunmaz böyle 'âli âli-guşâ medîs Getür cân-ı muşaffây kîm ol sun pur-şâfâ medîs	Kadêñ hâkıyye mey su balka-i rindân amuñ havza Serây-ı 'aşkâ şâdîrvân olupdur Bâkiyâ medîs	Gazel/5	.../.../.../.../...
55a	Bâkî	Hâttâ lâ 'liyle kaç cânânuñ Bir rubâ'îdürür Gülistânuñ	Bâkî senden cefâ vü cevz ummaz E ger olursa lutfuñ ihşânuñ	Gazel/7	.../.../.../...
55a	Bâkî	Gönder efendi şîneñ fir-i belâlaruñ Ol sun sipër belâlarunda mübtelâlaruñ	Bâkî-i haste-bâhur iñletme dostum Makûñ olur du 'âs sâkin mübtelâlaruñ	Gazel/5	.../.../.../.../...
55a	Bâkî	Dilâ cihân şîn şîkürle pur-şarâb idüñ Behrîy ârâb olas 'âlemi ârâb idüñ	Saçı kelârun o deflâ uzadıñ ey Bâkî İki şâh fe yırın başğa bir kütâb idüñ	Gazel/5	.../.../.../.../...
55a	?	Neden âyâ bu tehevür kuluñ pādşâhım Var ise bendeligüñdür sâfilâ ancak güñhüm		Matta'	.../.../.../.../...

55b	Bâkı	Gülşende idi nâz ile 'arz-ı cemâl gül Kıldi belâlu bulbulu âşuñe-hâl gül	Lutfüñden irdi Bâkıye rengün filonler Güyâ esplüdi medise bir dest-mâl gül	Gazel/7	--./-./-./-./-./-	
55b	Bâkı	E şb-i nâz ile benî yâr idüpür pâ-mâl Na'iller şekdi âfâ âñede olmuştur dâi	Bâkıyâ bañâ gedâ-yı der-i yâr olmağdur Pây-e-i 'îz u şerf sıye-i bañi u ikbâl	Gazel/5	..-./-./-./-./-./-	
55b	Bâkı	Devr-i gül irdi gönçe-şâfât olmañ teng-dil 'Azın eyile karf-i gül şene gül gıñi gel açıl	Şahn-i cemende nefâs-ı bâd-ı batâr ile Bâkı gül-âb gâliye-i mişk-i âb u gl	Gazel/5	--./-./-./-./-./-	
56a	Bâkı	Gülşen ahlısı ruñuñı âñura eyler 'âlem Ka'be ahlısı ser-i köyñüñ varur âñern	Âb-dâr olsañ ola şve-i şîr-i Bâkı Urmañdı kimsen bu bâğ içre dâñ böyle kâtern	Gazel/6	..-./-./-./-./-./-	
56a	Bâkı	Rüşen ola lâî âşuñe varmağâ âñurn Yıl mürñlernüñ yañdı gıñe şîr-i âñurn	Bâkı âñlenmez deñri-ı deni salıñatun dil Yâr işğirnüñ iñizmetidür 'îzzet ü câñurn	Gazel/5	--./-./-./-./-./-	
56a	Bâkı	Nev-bahâr oldı geñüñ 'azm-ı gülşân idelürn Açılun gönçe-i kalbî gülü ñarâñın idelürn	Okusa vâsf-ı ruñ-ı yâr ile Bâkı şîr'in Bulbul-i gülşen[i] mediste geñel-ñân idelürn	Gazel/5	..-./-./-./-./-./-	
56b	Bâkı	Çâk oldı yakam cevri-ñarâñıñ elinden Sad-pâre iken dâñen-i dil âñur elinden	Bâkı nice bir fâñteves bâğ-ı belâda Nâñân olam ol serv-i ñurâñıñ elinden	Gazel/7	--./-./-./-./-./-	
56b	Bâkı	Başlar kesilür zulf-i perîşânıñ ucundan Kanlar dökilür nâvek-i miñğânıñ ucundan	Murg-ı dil-i Bâkıyı görün fâñtevesâ E fğân ider ol serv-i ñurâñıñ ucundan	Gazel/5	--./-./-./-./-./-	
56b	Bâkı	Cânân odur ki miññ ide an görñnce cân E şâb-ı ñusnî ñub ola anmâ be-şart-ı âñ	A 'dâya baş egñuternez kimsen Bâkıyâ Şemşir gıñi olmañcak ser-be-ser zebân	Gazel/5	--./-./-./-./-./-	
57a	Bâkı	Bir lebi gönçe yuzıñ gülzâr dırsen işte sen Hâr-i garmâ 'andâñb-i zâr dırsen işte ben	Bâkıyâ Ferhâd ile Mecmûn-ı şeydâñden bedel 'Âşk-ı bî-sabr u dil kım var dırsen işte ben	Gazel/7	..-./-./-./-./-./-	
57a	Bâkı	Dil gıñiñâr-ı belâ dil ber herâñğ n'eylesün Dâma dıñğnez yırñere kımaz hırñây n'eylesün	Halk-ı 'âlem Bâkıyâ 'ağñda yârñıñ hâñe hâl Bir tabâb andân bu deñlî mubtelây n'eylesün	Gazel/5	..-./-./-./-./-./-	
57a	Mesñîi	Rüy-ı dil-dâñ nazır eyñetñ devñeldür bu Kime yuz tıñar ise ñu se 'âñeldür bu	Micmer-i âñede kım yañdı sipend-i dil ü cân Bir perî da 'vetine 'itr-ı mahabbetdür bu	Gazel/5	..-./-./-./-./-./-	Mecmû' da Bâkı başlığ alında verilmiştir.

59b	Şehîrî	İlâî hücrüm 'aşk-ı melâmet-eşer bâfîa Hem-demlik eyle ey dil-i âşûfe-ser bâfîa	Şehîrî gâmi ile şühbe-i lûh-ı dîl eyleniş Gür lûsetin ki eylenmedi bir bâber bâfîa	Gazel/5	--/.../.../.../...
59b	Şehîrî	Tâ ki feyz oldu ezâz nûtk-ı tarabnâk bâfîa Dâğ ber-dîldür o gündün beri eflâk bâfîa	Şehîrî Şehîrî sebêb-i magfîretumdur zuhâr Zevk-ı cürm eyleme de eylenme imsâk bâfîa	Gazel/5	.../.../.../.../...
59b	Şehîrî	Ey meşreb-i hayvâlî gubi 'âlem-âşrâ V'ey dil rûbâ-yn mahrem ü nâ-mahrem-âşrâ	Şehîrî şehîd-i gânze-i lûh-rizvî olayım K'olmuş hayvâl-i şûb gubi 'âlem-âşrâ	Gazel/5	--/.../.../.../...
60a	Şehîrî	Ne mu'ciz-güy olur gânze-i sîlâh zâhîr zehân gâ'ib Dem-a-dân keşf-i râz itmekte diller râzîdân gâ'ib	Kâdur esâr-i gânda nâ-şukufe çeşm-i lûbândan Olursa âdelerden Şehîrî-i mu'ciz-beyân gâ'ib	Gazel/5	.../.../.../.../...
60a	Şehîrî	Bir dil ki ider 'aşk-ı ciger-tâb ile ülfet Befîza o keâna k'ide meht-tâb ile ülfet	Şehîrî ne kâdur mest-i meyre ruhşat olursa Eyler nigeh ile yine âdâb ile ülfet	Gazel/5	--/.../.../.../...
60a	Şehîrî	Muhâl iken lûred-i çarç-ı nûh kitâb ile bahş Zanûr-i şûlûm ider kerâterin-cevâb ile bahş	K'o bahş-i dâniş ey lûsm-ı lûh u has-tînet Olur mu Şehîrî gubi âteşin-cevâb ile bahş	Gazel/5	.../.../.../.../...
60b	Şehîrî	Dil olmuştıken gânze-i pür-mîştere muhlâc İlme yine aşığış-i mîştertere muhlâc	Şehîrî gibi muştâgıyem ihşân-ı felekden Olmak ne belâ kâil'-i bed-aftîere muhlâc	Gazel/5	--/.../.../.../...
60b	Şehîrî	Fuzûn iderse n'ola derdûmî devâ-yn Mesh Zerûn-i cân[ı] maraz-ı lûz ider hevâ-yn Mesh	Hâmûş Şehîrî bu mu'ciz-demâne zanuzmeden Sennâ'-ı cânûmî tâ zûb ider sadâ-yn Mesh	Gazel/5	.../.../.../.../...
60b	Şehîrî	Eziyyet-i dile ol mertebe ceğ gûşâlû Ki hûsnûfe o kâdur olmaz ihlîlâ gûşâlû	Muhîbb-i 'âdet-i Şehîrî-i bî-niyâzem ki Eşîr-i meşreb-i gûşâlûyân u nâ-gûşâlû	Gazel/5	.../.../.../.../...
61a	Şehîrî	Ey mûş-dân-yn gânu dermân-i ehl-i derd V'ey derd-i çare-dûşmen[i] muhmân-i ehl-i derd	Râgnûna Şehîrî bâsâd-i bî-derdûn eyletüm Ahvâl-i derdûmî müce dîvân-i ehl-i derd	Gazel/5	--/.../.../.../...
61a	Şehîrî	Gelmiz âinâh-ı şevka nevâ-yn heves l'ezîz Mesâneje olur mu sadâ-yn 'ases l'ezîz	Mumkin mi Şehîrî nâlefe dil-beste olmamak Mutrib l'ezîz ü nâgne l'ezîz ü nefes l'ezîz	Gazel/5	--/.../.../.../...
61a	Şehîrî	Fiğân ki çeşmüne sensiz yarâb âteşdür Şarâb-ı nâb degûl ânâb âteşdür	Hâzer bâzer nefes-i şu'lenâk-ı Şehîriden K1 şî'ri gubi o lûâne-larâb âteşdür	Gazel/5	.../.../.../.../...
61b	Şehîrî	Eşîl yine nesîm-i seher nev-bahârdür İlâî cihâm lâze vü'ter nev-bahârdür	Lutf eyle Şehîrî bir müte'eşîr nevâ ile K1 'andefib-i zâra bâber nev-bahârdür	Gazel/5	--/.../.../.../...

61b	Şehrî	Ne kevkebünde şeref var ne bir eşer bulunur İdince fâ tîde umrûdîni zârar bulunur	Şikâyet eyleney Şehrî fire bahtûndan Senûlî de şem'î murâdûnî bir yakâr bulunur	Gazel/5	.../.../.../.../...
61b	Şehrî	Nesim-i âh ki dâğ-ı dîlüm gûşâde ider 'Ağzûb-ı dûzâhîyân-ı gârunu ziyâde ider	Mudâm lûn-ı dîlin gâmlâ mûş ider Şehrî Ne ârzû-yî mûşlûb ne fîkr-i bâde ider	Gazel/5	.../.../.../.../...
62a	Şehrî	Çeşmüñ var iken şîhât-ı dünyâyî kim ister Ganzetü var iken 'ömr-i Meshâyî kim ister	Ben murîb-ı lûş-zemzeney sen sâkî lebhî mey Besür bu kâdar Şehrî-i rûşâyî kim ister	Gazel/5	.../.../.../.../...
62a	Şehrî	Biz neşv ü nemâ-yâfte-i kalb-i hâzinüz Zulf-i etnâe 'ukde cebûn-i gârnâ çînz	'Aşk tise kâsem lârzuñuza Şehrî 'aceb mî Dîl-dâde-i her- dil-ber-i gûş u nemâfînz	Gazel/5	.../.../.../.../...
62a	Şehrî	Âh kim açılmadı dil-gönçe-i mahzunumuz Degmedî bir hânde-i bîhûdeye mecnûnumuz	Hem tegâfûl hem enîs-i gayr hem teldîf-i şâbr N'îsün ey kâfir-terâhûm Şehrî-i mağbûnumuz	Gazel/5	.../.../.../.../...
62b	Şehrî	Derûn-ı dâğ-dâğum kad-ı gul-berg-i sîlân bilmez Ne çâre bağlân-ı dâğ olan seyr-i çemen bilmez	Dîl-i Şehrî vü Şehrî bu cihân-ı bî-kerânde Musafrîdur ruşâl-ı rûz u şeb zevk-i vâtan bilmez	Gazel/5	.../.../.../.../...
62b	Şehrî	Gâm- bîz-î nâ-murâd olaldan zenîn-i ye's Hâlk olmadî benim gûbî bir lûşe-çîn-i ye's	Şehrî-i nâ-murâd-şâfâ-ı kâm-ı düşmen ol Ey dîl pesend-i vâdî-i bayret-ruşn-ı ye's	Gazel/5	.../.../.../.../...
62b	Şehrî	Tâ hûsne oldî cîve-i bî-îhtiyâr farz 'Uşşâka oldî ârzû-yî bî-şûmâr farz	Şehrî murîd-ı meğheb-ı mahrûm-ı dîlem K'âvâre-gerdî mûstetâb u herzekâr farz?	Gazel/5	.../.../.../.../...
63a	Şehrî	Bilmez zebân-ı 'aşkâ Meshâ-dem-îhtilâf Bîsün mî zevk-ı der[d] i dîlî merhem-îhtilâf	Şehrî helâk-ı yâr-ı vefâdânûñ olayum K'eyler esîr-î 'aşkânî ile her dem îhtilâf	Gazel/5	.../.../.../.../...
63a	Şehrî	Dîl oldî germî-i 'aşkûlâ tâbdan mahzûz O su'levş ki olur rıztrâbdan mahzûz	Olur mî sîye-nuşn-ı hûmâ-yî devlet olan Meğâk-ı Şehrî-i hâne-îarâbdan mahzûz	Gazel/5	.../.../.../.../...
63a	Şehrî	La'l-ı nâbûndan olur telh-ı gûhâr lâfîf Gönîmîr sîye-i gul-gönçede çün hâr-lâfîf	Şehrî teşvîş idemem mâ'nî-i elâzından Ol kâdar oldî dîl-i mî 'cîze-gûhâr-lâfîf	Gazel/5	.../.../.../.../...
63b	Şehrî	Bîhûde fî gânen gul-i berg-i semenun yok Nev-bulbûl-ı 'aşken mîte'ayyîn çemenun yok	Şehrî gûbî kûfr ile leb-â-leb gûñûl annâ İzhâr-ı kenâlî eyleyecek bir hûnerün yok	Gazel/6	.../.../.../.../...
63b	Şehrî	'Ademden ârzû-îdîlüm vücûda gâm diyerek Cihân-ı dîrd ü gâm oldum elem elem diyerek	Cihân cihân gâm u ye's ile Şehrî-i nâ-kâm Vedâ' eyledî dîhrî 'adem 'adem diyerek	Gazel/5	.../.../.../.../...

63b	Şehrî	Cânı itdüm bi-senî-i nezzâresi bir kimsenü Dil dahı ol şevk ile âvâresi bir kimsenü	Âh kim Şehrî gibi derdi belak itdi beni Yerde gökde mişî yok meh-pâresi bir kimsenü	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
64a	Şehrî	Oldı tâbene ser-i şüh-i nihâl ustine gul Geldi hırşîd-ı şâfâ burc-ı kemâl ustine gull	Şî'r-i ustâd-ı şâfâ gul gül açıldı şî'rüm Şehrî nâ-lâyık iken şüh-i melâl ustine gul	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
64a	Şehrî	İçdüm şarâb-ı lâ'itü meşâneymen meşâneym Oldum esîr-i kâkûlû divâneymen divâneym	Yok ulfêüm nâ-dân ile 'ârîfden itmem hiç gile Ben Şehrî-i zâra bile bigâneymen bigâneym	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
64a	Şehrî	Şüh-meşreb bir zarf-ı mîktelândur dil-berüm Müdde 'â fêüm-dil-i nâzûk-beyândur dil-berüm	Şehrî aneak fêüm ider kaşî-i zebân-ı şevsân Tab'-ı şûlûm gibi pek rind-i cihândur dil-berüm	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
64b	Şehrî	'Aşk ile imizâc idemez râbat-ârzû Lezzet-şîrâs-ı gam olamaz 'îşret-ârzû	Âşb-i hoş-diliden erin olaan müdâm Ey Şehrî-i elem-taleb ü mînet-ârzû	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
64b	Şehrî	Gayret-i gam kâlb-i mahzûnüm kınmaz şâd olmağa Bütün olur mı hiç râh mülki âbâd olmağa	Yüz süretler feyz-gâh-ı tab'unna Şehrî gibi Tâze-guyân-ı Silâbul cümle irşâd olmağa	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
64b	Şehrî	Çekdüm el lutf-ı fêlekden zevk-ı dünyâdan bile Fâriğ oldum anlara 'arz-ı tenemâden bile	Şöyle dil-girüm fêlekden ki bâîa hem-derd iken 'Uzlet itdüm 'âşbet Şehrî-i şeyâdan bile	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
65a	Şehrî	Dem o demdür kim şebâh-ı 'id-i hoş-eyvâm ola 'Aysa ruşşet câma ragbet sâkiye ikrâm ola	Dem o demdür kim bu 'âys-âbâd-ı dünyâda hernân Mey ola Şehrî ola dil-ber ola bayram ola	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
65a	Felüm	Bir hayât içün kazâ bilmen ne nâz eyler bâîa Ben pehtâ-i gamzeyem 'îsâ niyâz eyler bâîa	Şâh-ı istîgnâ-spâher ben Felümâ çarç-ı dîn Hâvf ile biñ durtu vaz'-ı dil-nerâz eyler bâîa	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
65a	Felüm	Ehli-i 'aşka gauze-i cânâne olmaz âşnâ Çâfil olma mest ile divâne olmaz âşnâ	Mahrem-i râz eyleme Çhrîl olursa ger Felüm Rind-i 'aşka 'âkil u ferzâne olmaz âşnâ	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
65b	Felüm	La'itü oladı mücib-i 'î cöz-i Meşhâ Ta 'arş inşî gile-i nâz-ı Meşhâ	Var cân-ı Felümâ gibi sad hâne-îharabûñ Ey şüh lehi hâne-ber-endâz-ı Meşhâ	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
65b	Felüm	Yine nev-rûz inşûp geldi gülîstâna şakâ Virdi peygâm-ı gull bulbul-ı nâlâna sabâ	Nür-i hırşîd-ı zanîrûden alup nûr Felüm Guller kaldı muşgibîh meh-i tâbâna sabâ	Gazel/5	...-...-...-...-...-...
65b	Felüm	Ben ol mey-î 'âreyem rindâne-meşreb Ki itdüm meşrebî meşâne-meşreb	Gözûden gîhtesin bir den mey-i nâb Felüm ol dâ'imâ peymâne-meşreb	Gazel/5	...-...-...-...-...-...

66a	Fâhim	Ey turalan sunbül-i şahrâ-yı kıyâmet Hâthûda 'ayân seyr-i ternâşâ-yı kıyâmet	Öldürdi am bâser-i ümmûd-i îşrâmûñ 'Ayb itme Fehim itse temennâ-yı kıyâmet	Gazel/5	.../.../.../.../...
66a	Fâhim	Tâ ki oldı çeşn-i dîl-ber şulh-dışınen ceng-dost Oldılar nâşâr diller şulh-dışınen ceng-dost	El-anân-ı âh olma İslâmûñ şîstet itse Fehim Mest iken olur o kâfir şulh-dışınen ceng-dost	Gazel/5	.../.../.../.../...
66a	Fâhim	Göñül k'ider leb-i cânân-ı pür-i iâb ile bahış O teng-havâşladr k'eyleye şarâb ile bahış	Yeter Fehim yeter derd-i ser çarûş çarûş İder mî 'ânîft tullañ şeyh ü şâb ile bahış	Gazel/5	.../.../.../.../...
66b	Fâhim	Eger çî nâzna yârûñ niyâz olur bâ'îş Niyâz-ı 'aşka da lutf-ı yâr olur bâ'îş	Henîşe olmağa rûvâ-yı küy-ı 'aşk Fehim O yâr-ı 'işveğr ü işve-bâz olur bâ'îş	Gazel/5	.../.../.../.../...
66b	Fâhim	Şer'-i bahtum pertev-i nûr ile itmez imtîzâc Belki nûr-ı şu'le-i Tûr ile itmez imtîzâc	Hiç Fehim-i 'âkie bâl-i dilinden sormañuz Öyle bir bed-mest-i meşhûr ile itmez imtîzâc	Gazel/5	.../.../.../.../...
66b	Fâhim	Lutf idip vurnerûz ol ganzze-i garumâza kadeh Belki vâkıf ola la lînde olan râza kadeh	Medis-i 'işveyi kursa nigh-i çeşm Fehim Dil-i şulhum şunar ol mest-i mey-andâza kadeh	Gazel/5	.../.../.../.../...
67a	Fâhim	Yâ Rab dil-i pür-sızum idip mâye-i dîzañ İl berg-i gül-i dâğum pîrâye-i dîzañ	Sinefide ruhân itme Fehim âleş-ı 'aşka Hırşîdi gör ey mâye-dih-i vâye-i dîzañ	Gazel/5	.../.../.../.../...
67a	Fâhim	Germıyyet-i mey itse ruh-sânûñ tâb-âlûd Olur leb-i hoy-kerdûñ bir aşk-ı ab-âlûd	Âlâys-ı rindiden ne kaldı Fehimâda Bir cân-ı hevâ-ânız bir çeşm-i şarâb-âlûd	Gazel/5	.../.../.../.../...
67a	Fâhim	Bezmi-i 'ayş eyleyüp pîrâste Cemşîd-i 'îd Şumada bir cân-ı mey her birine hırşîd-i 'îd	'İdgetide ey pîr-rû eylesen ref'-ı mîkâb Yalñuz 'îd-i Fehim olmaz olurdu 'îd-i 'îd	Gazel/5	lydyıye .../.../.../.../...
67b	Fâhim	Çeşm-i lûn-rızûñ ki gâhî mâ il-i bi-dâd olur Diller ol den hem kezâ hem kışte hem cellâd olur	Sitr-i i' caza Fehime eylesen ta lîm o şulh Sâhır-i mu'âz-nimâ bir şâ'ir-i ustâd olur	Gazel/7	.../.../.../.../...
67b	Fâhim	Böyle gıyâ lebdûñ ey yuzi gül mûl mî ider Feyz-i keyfıyyet-i mey gonçeş bulbul mî ider	'Âşka hûş-i bakîkat mî olur hiç Fehim Mezheb-i 'aşk-ı meşâide teksâul mî ider	Gazel/5	.../.../.../.../...
67b	Fâhim	Tabîş-i mey kîm 'îzârûñ sarf-reng-ânız ider 'Aks-i rûyûñ sâğır-ı deryâ-yı âleş-lûz ider	Eylesen bir den hâyâ-ı kâmetûñ fikrin Fehim Nâles oluyâ-yı pür-gavgâ-yı rûsâ-lûz ider	Gazel/5	.../.../.../.../...
68a	Fâhim	Her kâkıle şad-pâre gönül şânelik eyler Her salsile-i turaya dîvânelik eyler	Âğâş-ı hâyâline iken meşkeni her şeb Gordükçe Fehimî yine tûgândik eyler	Gazel/5	.../.../.../.../...

68a	Fefüm	Oldukça sâye-efken perr-i külah-ı dil-ber Vusâat dilerseñ ey dil ol hâk-râh-ı dil-ber	İ' câr-ı 'aşk gör kim itdi dîvânî Fefümâ Hen şü'lezâr-ı dîvânî hem ol'vegâh-ı dil-ber	Gazel/5	.../.../.../.../...
68a	Fefüm	Ey bād-ı sâbâ ol şeh-ı hûn-rîze hâber vir Hûn-rîzîlîğin geñ dil-ı nâcîze hâber vir	Ey bād-ı sâbâ bulbul-ı gum-lâne Fefümñ Âvârelîğın ol gul-ı nev-îze hâber vir	Gazel/5	.../.../.../.../...
68b	Fefüm	Tâ şemkede-i bezm-i ferâ meskenünüzdür Peymâne-i şâdi sebeb-i şîvenünüzdür	Ol bulbul-ı bî-savt-ı garmuz ya'nî Fefümî Peygüle-i gam-hâne-i dil meskenünüzdür	Gazel/5	.../.../.../.../...
68b	Fefüm	Nergise çeşm-i nigânyıla tekellum öğredür Gönçeye bulbul gîbî la'li terennüm öğredür	Ol kadar mağrûr-ı fakrın kim Fefümâ hummehum Mesned-i devletde şhâne la'azzum öğredür	Gazel/5	.../.../.../.../...
68b	Fefüm	Sarmâl ki muğân zâhîde peymâne şuarlar Bir güldür o kim zümre-i rindâne şuarlar	Hübân kîmine surmada mey kîmine zehr-âb Bilmem sâfâ bî-yäre Fefümâ ne şuarlar	Gazel/5	.../.../.../.../...
69a	Fefüm	Bilürüm 'id-ı vâsluñ hafâ câvîd olmaz Eyle kurbân beni kim böyle güzel 'id olmaz	Hele tahlûk budur sen de kîl inşâf Fefüm Boyle guhâr-ı hakîmâneye takdîd olmaz	Gazel/5	.../.../.../.../...
69a	Fefüm	'Aks-i hüsn-ı yâr ile pürdür derûn-ı şînemüz Nûr-bahş-i dîde-i şurşâddür âşînemüz	Olâh genotr-ı kân-ı gevhâr-ı tab'-ı Fefüm Cerhâr-ı ikâr ile pürdür bizüm genânemüz	Gazel/5	.../.../.../.../...
69a	Fefüm	Fânîgüz kâyîd-ı cihândan 'âşk-ı dîvanyuz Âşrâyâ âşnâ bî-gâneye bî-ganeyuz	Sâhîr-ı mu'cîz-kelemuz şî'r-ı şîhîz Fefüm Ne füşna râğbuz ne mâ'il-ı efsaneyuz	Gazel/5	.../.../.../.../...
69b	Fefüm	Biz gerçî ki dîvâne-revîşînd-ı levendüz Bilmekte runîz-ı dîli Cibrîl-pesendüz	'Âşk âteşine sabrds şâkirî Fefümîz Âteşde seriâ' itmede üşâd-pesendüz	Gazel/5	.../.../.../.../...
69b	Fefüm	Mîhîrî gürdüm 'ânîz-ı dil-dâra betîzer betîzemez Pertev-i şurşâddür kim nâra betîzer betîzemez	Hey et-i kûy-ı meh ü ruhre nigâh itdüm Fefüm Gurde-i bâlîn suñn-ı yäre betîzer betîzemez	Gazel/5	.../.../.../.../...
69b	Fefüm	İlse ger bîsterüm ol dil-ber-i ser-keş âleş Sûz-ı dâğundan olur ferîş mîrakkâş âleş	Hâî-ı ruşâr gelup eyledi hâs-pûş Fefüm Bir iki hâr ile hayf oldu müjverveş âleş	Gazel/5	.../.../.../.../...
70a	Fefüm	Helâk-ı aşkda olmaz çü bîm-i cân mâñî Ferâğat itmezem olsa eger cihân mâñî	Hâyûl-ı yâr ile hâlet-nuşîn-ı teccîdüz Fefüm sen de gelup olma her zaman mâñî	Gazel/5	.../.../.../.../...
70a	Fefüm	Gâm-ı câvîd-ı dîdür yâr-ı 'âşk Yîne gâmûr olan gâm-îyâr-ı 'âşk	Ne hâcetdür Fefümâ nefî-ı şûra Yakar dînyâyî âh [u] zâr-ı 'âşk	Gazel/7	.../.../.../.../...

70a	Fâhîm	Nîgeh-i şûh ile gamze-i gamnâzına bak Nîce fâş olmadadır cân u dilü râzına bak	Ol sa lâmuş Fehîmâ-yi sulhân-sâz n' ola Kâlem-i nûktiever-i nâtkâ-perdâzına bak	Gazel/5	.../.../.../.../...
70b	Fâhîm	Bîñ vecihle yâr-ıse tecellî îbâretün yok Güvâ ki kelâm-ı erinîyem eserün yok	Ser-â-be-kadem 'aşk u dîlem lîk Fehîm âh Bir dil-ber-i 'aşk-ı kâş-i âşâbgerün yok	Gazel/7	.../.../.../.../...
70b	Fâhîm	Olmuş o kâdar fîtnede üsâd nîgâhûñ Her sulhda şad ceng ider câd nîgâhûñ	Sen nâz [u] kırışmeyle helâk eyile Fehîmü Besdür baña ey gamzezi cellâd nîgâhûñ	Gazel/5	.../.../.../.../...
70b	Fâhîm	'Aksı nuñ ile çeşmünüzü pür-nem eyiletk Gülzâr-i 'aşk âleş ile îhrem eyiletk	Şetrî ile Fehîm idüp i cöz-i 'aşk fâş Sîhr-i befhede nîgehüñ mülzen eyledük	Gazel/5	.../.../.../.../...
71a	Fâhîm	Rûnd-i 'aşkem baña bir rind-i cihân olsa güzêl Gamze-i mest gîbî nâdire-dân olsa güzêl	Ehl-i dil olmayacak dil-bere mâ'î olamam Ben Fehîmem baña gönülümce cûvân olsa güzêl	Gazel/5	.../.../.../.../...
71a	Fâhîm	Ey gamzelari cevher-i şenâîr-i tegâfûl Dünyâyî helâk eyledi te şîr-i tegâfûl	Ger böyle ise lutf-i nîgeh baña Fehîmâ Kâbil mî lîsâna gele ta'nîr-i tegâfûl	Gazel/5	.../.../.../.../...
71a	Fâhîm	Rüyundan eylerüp yine def'-i nîgâb gül Hûşîde vîrâî nâye-i reng-i îh câb gül	Feyz alsa lâh-ı mîhr zanîr-i Fehîmden Her bergün iderdî birer âfâb gül	Gazel/7	.../.../.../.../...
71b	Fâhîm	Kıl u kâl-i 'aşk lâmuş olmayınca bilmedüm Sırr-ı 'aldı mest-i medhûş olmayınca bilmedüm	Mezheb-i rindân bîsün mî Fehîmâ zahûdân Ben hezâran sâl mey-nûş olmayınca bilmedüm	Gazel/5	.../.../.../.../...
71b	Fâhîm	'Aşkâm 'aşk ki fîkr-i zulf-i havvâ eylenem Pây-ı 'aldı beste-i zendîr-i sevdâ eylenem	Aşkâm 'aşk ki îbâd-ı vücûd için Fehîm 'Ârif-i dâniñ gîbî herkesde gâvâş eylenem	Gazel/7	.../.../.../.../...
71b	Fâhîm	Vâlih-i 'aşkem cûnûñ yâr-ı kâdmîndür benüm Şâh-ı sevdâ-leşkerm Mecnûn nedîmîndür benüm	Diye îlkunde görüp dîd-ı dîlüm bir gün o mâh Nev-şukufe sînbül-i kâbr-i Fehîmîndür benüm	Gazel/5	.../.../.../.../...
72a	Fâhîm	Cevr it ey şûb-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdüm Derdüm bârî füzûñ eyile derâdan geçdüm	Bir zamân germ idi çün 'âleş-i 'aşk ile Fehîm Şimdi vâcîbe oldum o hevâdan geçdüm	Gazel/7	.../.../.../.../...
72a	Fâhîm	İder tîr-i nîgâhñ her zamân ol bî-ermân keskin Belt şenâîr cellâhûñ gerekür her zamân keskin	Görüp başum Fehîmâ sozlerüm kat'ı nuzâ' itdi Olunca böyle olsa dînyede fîg-ı zebân keskin	Gazel/5	.../.../.../.../...
72a	Fâhîm	Mes oldı gofûl neşve-i zevk-i nîgehîñden Havf itmez olursa n' ola çeşm-i sıyehîñden	Küyüñ idedi ol sanemüñ Ka'be'ye teşbîh Âzîrdeyüz âzîrde Fehîmâ gînehîñden	Gazel/5	.../.../.../.../...

72b	Fehîm	Rûyum hâk eyledüm ol hâk-i pâyn görmege Ya'nî rûy-i hâk-i pâyn-î dil-rubâyın görmege	Bister-i gam üze ol binârdur cânım Fehîm Havf idüp gelmez ecd ben mübtelayı görmeğe	Gazel/5	.../.../.../.../...
72b	Fehîm	Bir dil ki şen'-i bûsunû ura şû'le dâğna Pervâne eytemez meh ü'mini perâğna	Olduk Fehîm hem-nefes-i zâğ-ı bed-nevâ Dehrüñ ne fire bahtuna geldük ne bâğna?	Gazel/5	.../.../.../.../...
72b	Fehîm	Yıkılmam zür-i keyf-i meyfe kim hayranuñam sâkı Harâb-ender-harâb-ı nergis-i mestânûñam sâkı	Fehîmen ben mey-i dil-berden olmam lâ ebed fariğ Menem kim rûz-ı mahşer dest-der dâmânûñam sâkı	Gazel/9	.../.../.../.../...
73a	Nâ'îlî	Cihân[i] itmege bir labzada harâb safa Yeter o nergis-i mahtûm-ı rûm-ı şû'ab safa	Selâm-ı Nâilî-i zârdan mı incindüñ Nedendür ey han-ı ebrî bu pîc ü lâb safa	Gazel/5	.../.../.../.../...
73a	Nâ'îlî	Cûlus edince hamel bahâğuna burşûd Berâ-i 'işreti rindânûñı oldı hep tecûd	Harâbüyz o meyûñ Nâ'îlî ki cür'asdur Şebâh-ı haşre dek ââm-ı hâñur-ı Cemâşûd	Gazel/5	.../.../.../.../...
73a	Nâ'îlî	Ehl-i dil e tokuma kim âzân sağı olur Bezm olsa hâk her ne kadar hân sağı olur	Olma firb-îburde-i ikhâl-i rûzgâr Ey Nâ'îlî sâkin hele idbâr sağı olur	Gazel/5	.../.../.../.../...
73b	Nâ'îlî	Söyledür nâz ile rûşsânın gül gül mi ider Bilmezüz gül mi ider mey seni bulbûl mi ider	Nâ'îlî hâñura-i bîm-i kazâ yok bizde Rind-i âğâh bu ma'nâda te'emûl mi ider	Gazel/5	.../.../.../.../...
73b	Nâ'îlî	Bu mâtemgâhda feryâd-ı hayret reh-zen olmuştur Huçûm-ı gam telîr-sâz-ı dîmâğ-ı şîven olmuştur	Ne efsankâr olur ey Nâ'îlî şî'ruñ ki nazmûñda Zehân-ı reşk-i mu'cizkâr-ı ma'nî elken olmuştur	Gazel/5	.../.../.../.../...
73b	Nâ'îlî	İncinme cevriñe dâlp ol mâh tazedür Bilmez nevâzîş-i dîlî bulîlâh tazedür	Kayd-ı hayât-ı hüsnûdur ey Nâ'îlî o hâñ Hât taze hûsn taze o [nev-]câh tazedür	Gazel/5	.../.../.../.../...
74a	?	Nedir bu koc hareket râst söyle sultânım Felek mîsîn a benüm pâçâşh-ı devrânım	Mâlîa'		.../.../.../.../...
74a	Nâ'îlî	'Ükde-i hâñurûñ ol turra-i pîr-âba mudur Yoksa ey bâd perîşân-ı ahbâba mudur	Bu ferâ lüccede ey Nâ'îlî-i ser-geşte Gûşe-i hâñurûñ envâca mı gird-âba mudur	Gazel/5	.../.../.../.../...
74a	Nâ'îlî	Dîde-i cân ile bûsunûñ ki temâşâş iderüz Cismünüz mazhar-ı envâr-ı tecellâ iderüz	Nâ'îlî neş'e-i purf-zür-ı şubhanla] dehrüñ Haşre dek beznîni mustâğnî-i şubhâ iderüz	Gazel/5	.../.../.../.../...
74b	Nâ'îlî	Dîl-i zârûñ ki derdûñ sâkin-ı Beyrû'l-âzzen bilmez Ne kanlar dökûğün ol Yûsuf-ı gül-pîreñten bilmez	Bakup ol hâle sorma Nâ'îlîden nâfesin hâlin Bu derd-i hayret-efzâyı ciger-şûn olmayan bilmez	Gazel/5	.../.../.../.../...

76b	Vecdi	Ey dil ham-ı gısl-ı ruş-ı yârda kâldıñ Kayd-ı şunem [u] 'ükde-i zühârda kâldıñ	Ey hüm-i edâ ehl-i şûban hep sâfa müşâk Sen Vecdi-i hoş-tab' [u] hoş-âşârda kâldıñ	Gazel/7	--./.../.../.../...
76b	Vecdi	Sinede bir şûh-ı mest ü keç-kulâh ister göñül Bâ'is-i âh-ı nedânet bir günâh ister göñül	Eski rûsvâliklar ey Vecdi gelup yâda yine Nem [u] neig-i 'ismet itmek tebâh ister göñül	Gazel/5	.../.../.../.../...
77a	Vecdi	Nigâh-ı mest mi tîg-i kazâ mîdur bilmem Bürhne hânceri kasîd bafâ mîdur bilmem	Dem-i Mesh o lebûlî hâncesi mîdur Vecdi Senüñ sözîfâdeki hüm-i edâ mîdur bilmem	Gazel/5	.../.../.../.../...
77a	Vecdi	Mesâne dîli medîs-i rindâne getürdüm Bir bulbul-ı şârîde gulîstâne getürdüm	İlâf-ı güher eylemedüm nazm ile Vecdi Bir kândan alup gevheri bir kâna getürdüm	Gazel/6	--./.../.../.../...
77a	Vecdi	Dil viridüm anuñ zulfine tîl-i emel aldum Âzâde iken zevkâ degışdüm kesel aldum	Tesfindür ertâb-ı şûban ş' rûne Vecdi Meydân-ı ma'ârîyî bugün bî-cedel aldum	Gazel/7	--./.../.../.../...
77b	Vecdi	Nice vaşf itsin o şûh dil-i hoş-dem ne dîsin Mîalî yok beñzedecek hüsni müselleme ne dîsin	Komasun söz yiri 'icâr-ı şûbanda Vecdi Boyle mui cîz-nefese 'İs-ı Meryem ne dîsin	Gazel/5	.../.../.../.../...
77b	Vecdi	Benimdür nevhel-i feryâd bulbüller hânuş olsun Fîgânüm ehl-i 'aşka mâye-i cûş [u] hürûş olsun	Baîa ta'n itdûğı bir tür gelur hep yâdına Vecdi Benüm gîbi hele Rârnî de derd-i 'aşka dîş olsun	Gazel/5	.../.../.../.../...
77b	Vecdi	Sâfâan görmemîşsin zâhid inkâr itme meydür bu Nûmûdâr-ı havâss-ı cümle eşyâ turfe şeydür bu	Revâdur itse yârân tab'una pey-revîk ey Vecdi Kı vâdî-i şûbanda mâurem-i ferhunde-peydür bu	Gazel/5	.../.../.../.../...
78a	Vecdi	"Uşâk-ı zân karmada hâtt-ı sıyâh-ı nev İmdâd hüsne geldi yine bir sipâh-ı nev	Vecdi o mâh-rûyû ile alsa zulfını Her nâhün-ı berân olur reşk-i mâh-ı nev	Gazel/5	--./.../.../.../...
78a	Vecdi	Çekme yîznîle nîkâb-ı 'işve Ey malîa 'î-âştâb-ı 'işve	Var mı dâğı bir muhâleb-ı nâz Vecdiye mîdur hîlâb-ı 'işve	Gazel/7	--./.../.../.../...
78a	Vecdi	Şarâb köhne vü sâkî-i hânde-rû lâze Olursa eski deme'n' ola ârzî lâze	Bu ş' r-ı pak ber-â-ber degulse Bâldıye Budur telâvütü Vecdi o köhne bu lâze	Gazel/5	.../.../.../.../...
78b	Vecdi	Varusñ ey sabâ ol zulf-i şeb-gîna selâm eyle Düşerse hem dil-i mahbûs [u] malûzına selâm eyle	Hâh-ı nev-hîze medhün itdi fermân la'li ey Vecdi Meded imdâda gelsun lâze mazmûna selâm eyle	Gazel/5	.../.../.../.../...
78b	Vecdi	Dest urdı sabâ turra-i tarâr tağıldı Fâş oldı rûp 'âleme esâr tağıldı	Olsa n' ola bulbul dil-i Vecdi ile hem-dem Tab'um gîbi berg-i gul ü gultâr tağıldı	Gazel/5	--./.../.../.../...

78b	Vecdi	Feryâd-ı dil-i zârına den-sâz nu kaldı Yâ keşf i decek derdünü hem-râz nu kaldı	'Âlemde leb-i lâ'im vasf itmede mâhür Vecdi gıbi bir nâdire-perdâz nu kaldı	Gazel/7	.../.../.../.../...	
79a	Vecdi	Dil-i çeşn-âşnâ sâimân ile bigâne olmaz nu Henîşe mest ile ül fet iden mestâne olmaz nu	Bu mahsûd-ı tabâ'iyi sözleri kandan bulursın sen Kudûret virmeseñ Vecdi dil-i yârâna olmaz nu	Gazel/7	.../.../.../.../...	
79a	Vecdi	Şafâ dil oldı mübâleâ al hâberutü şühûnı Cürmünü ben dıdım safâ al hâberutü şühûnı	Boyle gazel dıdır diyen Vecdi safâ dıruğ dır Heç şü arâya kul salâ al hâberutü şühûnı	Gazel/5	.../.../.../.../...	
79a	Vecdi	Tâ kim hâvâ ey mîh-ı cebânın yüze çıkdı E sâr-ı dil-i zâr-ı hâzînün yüze çıkdı	Cüş itidi hevâ-yı hâc ile bahr-i tabî'at Vecdi yine bir dır-ı şerîfünün yüze çıkdı	Gazel/5	.../.../.../.../...	
79b	Tiyôî	Ey nûbütü tâb-dih-i şem'-i fîrûzân-ı kazzâ Devr-i hüsnüfide ayân âleş-i pînhân-ı kazzâ	Cenn' idüp hâl ü hâc u gamze vü müjgânı garun İtidi Tiyôî dil-i şad pâresını kân-ı kazzâ	Gazel/5	.../.../.../.../...	
79b	Tiyôî	Dil 'aşkuna 'aşkun dil-i nâläna münâsib Sâğar meye meye sâğar-ı mestâne münâsib	Tiyôî gıbi peymân-şken-i zühûd ü salâhuz Peymânıye el hem de peymâne münâsib	Gazel/6	.../.../.../.../...	
79b	Tiyôî	Dil meye-i câm-ı stemûliden hârab Hâm-kad-i bergeşe vü ten hem hârab	Hâzır ol ey Tiyôî-i bî-pâ vü ser Gamze-i ser-mest ü ser-efken hârab	Gazel/5	.../.../.../.../...	
80a	Tiyôî	Gozi binâr iken gâretge-i cândur nedir bâ'îş Ne cân-âğub bağş-ı rûb-ı imândur [nedir] bâ'îş	Dil-i Tiyôîyi tayf b itmemiş mi pîr-i mey-hâne Bugün zühûd ile mesicidde gıryândur nedir bâ'îş	Gazel/5	.../.../.../.../...	
80a	Tiyôî	Vişâi-ı rüyûñ ile ibtihâc bulmak güç Göñül ki hâne-i gamdur sırâc bulmak güç	Meger şarâb ile menzic ola göñül Tiyôî Bu bezm-i sıfede bir hem-mizâc bulmak güç	Gazel/5	.../.../.../.../...	
80a	Tiyôî	F eşânde-şün derdün sine sî-be-sî mecrûh Şarâb-rîz olur olsa eger sebü mecrûh	Zebân-ı hâncer-i ânu sipire tiz eyle Olursa söyleşürüz Tiyûbiyâ 'adü mecrûh	Gazel/6	.../.../.../.../...	
80b	Tiyôî	Rûz-ı 'îdirdi oldı 'âlem şâd Küne-i gamda dil itmede feryâd	'İdde de yârı görmeniş Tiyôî Dimeğüm 'idine mübârek bâd	Gazel/5	.../.../.../.../...	lydiyye
80b	Tiyôî	Ağıdı gül inşûp fâs-ı dil-ı gûş-ı bahâr Nevâ-yı bulbuli germ eyledi hevâ-yı bahâr	Rakib dâmen-i cânâmı aldı hâr gülü Benimle bulbul-i Tiyôî budur 'alâ-yı bahâr	Gazel/5	.../.../.../.../...	
80b	Tiyôî	Âhum ki bâğ-ı 'âlem-i 'aşka neşim olur Gulzâr-ı dâğ-ı sineye feyz-i 'ânım olur	Elîfz-ı rûb-perver-i 'îşye râz ider Tiyôî ki lâ'î yâr ile gâhı nedim olur	Gazel/5	.../.../.../.../...	

81a	Tıybi	Rakib der ' akab ol şüh-i dil-siân geçiyor E cel 'azâda meded 'ömr ise hemân geçiyor	Telâkük eyleyegör zâd-ı râhûn ey Tıybi Guzârgâh-ı ferâdan cihânıyân geçiyor	Gazel/5	Hicriyye	.../.../.../...
81a	Tıybi	Yanunda ol sanem-i şüh-meşrebüm yokdur Enis ü hem-dem ü cân-ı leb-â-i lebüm yokdur	Su 'âl eylene Tıybi gamum ki bi-rûhem Yanunda ol sanem-i şüh-meşrebüm yokdur	Gazel/5		.../.../.../...
81a	Tıybi	Sırr-ı Cennî cânından aldık haber Cârunu enoşından aldık haber	Künce-i çarâbâ[] makâm eylemiş Tıybi-i bi-nândan aldık haber	Gazel/7		.../.../.../...
81b	Tıybi	E'tvâr-ı perîşânıru mestâneler itmez Dil cûş ideli 'aşk ile cânâ neler itmez	Mu 'îad-ı veâf eylemek ister seni Tıybi Efkâr-ı muhâläüm divâneler itmez	Gazel/7		.../.../.../...
81b	Tıybi	Derd-i dil fırkat-ı la 'lûâle füzûndur sensiz Mey içersen dil-i bi-tâbuna lûndur sensiz	Yetiş ey çâre-i cân cânına yeldi hecrüñ Tıybi-i zâr ü belâ-ı dîde zebûndur sensiz	Gazel/6		.../.../.../...
81b	Tıybi	Füsûde dâğ-ı tenemâ defân-ı cân lûmûş O âfettüñ ser-i kûyünde bi-dilân lûmûş	Bu tâb u tefle sâkin zab-ı âh kol Tıybi Hurnûn-ı gam seni süzân ider hemân lûmûş	Gazel/5		.../.../.../...
82a	Tıybi	Kesf-i râz eyleyelim gamzeñe gıyân oldukça Dil-i bi-tâbda tûñ zalım-nurâyân oldukça	Nâzrumuz mahzen-i esâr olur ey Tıybi Biz gubâr-ı hat-ı cânân ile hayrân oldukça	Gazel/5		.../.../.../...
82a	Tıybi	Nevâzîş-i dil ider yâr-ı dil-firibüm yok Marîz-i derd ü gam u mihtetm tabîbüm yok	Şeh-i serir-i belâyet ne âyide Tıybi Çama mukâbil olur lekter-i şekîbüm yok	Gazel/5		.../.../.../...
82a	Tıybi	Câm-ı emel ümûdine nûş-ı sem eyledük Ya'nî bu bezmgânda def'-ı gam eyledük	Tıybi Fâhüm ü Şehriyî yâd eyleyüp yine Bu ş-ı ile revânlanm şürem eyledük	Gazel/5		.../.../.../...
82b	Tıybi	Ol şûha ki feryâd ile hem dâd ile geldüm Dâd itmedi anasak yine feryâd ile geldüm	Hâl itmege esâr-ı lebûñ medis-i 'aşka Tıybi gûñ bir nâdire-icâd ile geldüm	Gazel/5		.../.../.../...
82b	Tıybi	Çemende lâlê dil-i dâğ-dâğâ reşk istün Ne lâle gonpe-i miñir ol çerâğâ reşk istün	Şu resme terk-i sıvâ kol tecerrüd it Tıybi Mestü de fâleküñ ol ferâğâ reşk istün	Gazel/5		.../.../.../...
82b	Tıybi	İder bâd-ı hüzn mehoür âlür berg ü bârûndan Budur başal semûñ de ey gul-i hüd-rû bahârûndan	Bizi âvâre-i zulf-i bulâñ itmektedir her dem 'Aceb âzârdeyüz Tıybi dil-i âşîfekanûndan	Gazel/5		.../.../.../...
83a	Tıybi	O hûni siz-ı dilüm aşkâre eylemesün İderse kûñte tenüm pâre pâre eylemesün	Dimiş ki eyletüm imsâk-ı lutf-ı cevî ü cefâ Meded bu cevniñ Tıybi-i zâra eylesün	Gazel/6		.../.../.../...

83a	Tiyûî	Şalındı ruþlanma zulf-i fîne-ol lâze Çekildi pây-ı dîle bend-i arzû lâze	Hezâr gûne fîgân itmesün mî Tiyûî-i zâr Bahâr u 'aşk u mey u yâr-ı þande-rû lâze	Gazel/5	.../.../.../.../...
83a	Tiyûî	Âteþ-i iþtiyâk var dîde Dâghâ-yn firâk var dîde	Eyle teslân eşk ile Tiyûî Âteþ-i iþtiyâk var dîde	Gazel/5	.../.../.../.../...
83b	Tiyûî	Aldı o şûh dîli nâz ile ra'nâlık ile Beni rûsvâ-yn cihân eyledi þeydâlık ile	Güşe-i çeşmine dîl gîthî ser-i zulfine cân Kaldı Tiyûî-i felaket-zede tenbâlık ile	Gazel/5	.../.../.../.../...
83b	Tiyûî	Çeşmî meşûr-ı cihân nâz ile ra'nâlık ile Ganze mirâz u müsellemler âsten-âralık ile	Fenn-i eş'ârda Tiyûî hele mahşûsûdur Nev-zerîn hûsn-ı edâ mu'ciz[e]-güyâlık ile	Gazel/8	.../.../.../.../...
83b	Tiyûî	Gösterme bend-i kâkûlûnı pîç u lâb ile Pâ-beste itme murg-ı dîli ırtırâb ile	Çeşm-i tertemde mesken idimmez þayâl-ı yâr Tiyûî olur mî âteþ-i sîzân âb ile	Gazel/5	.../.../.../.../...
84a	Tiyûî	Hayâl-i çeşmî fikr-i la'l-i pür-tâb unutturdı Hürûş-ı hûn-ı dîl keşf-i mey-i nâb unutturdı	Dîl-i 'uzlet-nâşînî sorma hâlin benden ey Tiyûî Baña cev-i felek ahvâl-i ahbâb unutturdı	Gazel/5	.../.../.../.../...
84a	Tiyûî	Gör nedür dîde ser-â-nây gamuñ bîzân Nedür ey şâh meîâ'-ı sîem u âzârî	Bismîl-i ganze idüp Tiyûî-i âşûhe-seri Lutf idüp yâr þalâs ise bu cân-ı zân	Gazel/5	.../.../.../.../...
84a	Tiyûî	Bahâr u mevsim-i gül-geþ-i bâğ u râğ oldu Zerîn hûn-ı þazân-þurde-i ferâğ oldu	Bu gülîstân da annâ ne çâre ey Tiyûî Miğâl-ı lâle raşûbun hemân dâğ oldu	Gazel/6	.../.../.../.../...
84b	Neşâî	Çekûkçe mey-i nâz o çeşm-i siyeh-i mest Bir âfet olur 'âleme her bir nûgeh-i mest	Bitmem nic olur hâl-i Neşâî bir olursa Ol ganze-i pür-fîne ile ol nûgeh-i mest	Gazel/5	.../.../.../.../...
84b	Neşâî	Zelîl fîrûğ ki virmiş şarâb-ı nâb saña Bakınca þûre olur çeşm-i âñâb saña	Virtirse ganzes ruþsat Neşâîyâ yarûñ Nezâre-i ruþuna var mî dîle lâb saña	Gazel/5	.../.../.../.../...
84b	Neşâî	Bî-sâfa-yn 'aşk olup bî-derd-i yâr olmak da güç Bir sitemger âfetüñ cevriyle zâr olmak da güç	Gerçi yok lâlat Neşâî seyr-i dîdâr itmege Güşe-gîr-i basret-i dîdâr-ı yâr olmak da güç	Gazel/5	.../.../.../.../...
84b	Neşâî	Çüvegh-ı nâza kim ol âfet-i meh-rû çkar Her taraftan evc-i çarþa gevîk ile bîñ hû çkar	Derndür ey kâk-i Neşâî gevîk ile gavvâs olup Zîb-baþlı ol bahr-i ma'nâdan yine lu'lû çkar	Gazel/5	.../.../.../.../...
85a	Hâsârî	Nâkûd-i zerr-i vaþî ister işeñ âh u erîn sat Bî-mâyeye meîâ' ister işeñ çîn-i cebûñ sat	Hâsâr zerr-i lab' uñda âñfa rez'-ı 'ayâr it Mazmûn-ı kef-i mûşra' ile lâze zerîn sat	Gazel/5	.../.../.../.../...

85a	Hâsîrî	Çeçm-i sıyehüñ nâz ile meşâne mî kılduñ Pür-kân nighüñüñ lâncer-i burâne mî kılduñ	Hâsîr gam-ı fırkatle yine söz-i cigerden Hün içmege cân-ı dili peymâne mî kılduñ	Gazel/5	.../.../.../.../...
85a	Hâsîrî	İhtuk guzâr küyüm dîl-dân görmedük Vuslatda behre-yâb-ı dîl-i zân görmedük	Gâhî gam-ı fırâk ile ghe cevr-i çarh ile Bir lafza şâd Hâsîr-i zân görmedük	Gazel/5	.../.../.../.../...
85a	Neşâî	Hattuñ ki zîr-i iurrada gâhî nihân olur Güvâ kemünde fîne sıfâñ nihân olur	İfşâ-yı râzân hâzer eyler Neşîyâ Derd ehlîñüñ fîğân ile âlu nihân olur	Gazel/5	.../.../.../.../...
85b	Neşâî	Mesî-i nâz oldukça çeşmüñ âfet-i bî-bâk olur Dest-i gâmezyle gırtbân-ı vera' sad-çâk olur	Dâmen-i zülfe şunar bir gun Neşâî pençesin Şânevîş bir dîl ki tîg-i 'aşk ile sad çâk olur	Gazel/5	.../.../.../.../...
85b	Hâsîrî	Şarâb-ı 'aşkâ berk-i 'âlu mevc-i âteşin itsem Cünün destinde berg-i lâleyi hâkîsterin itsem	Rurnîz-ı dikkatî gâhîce tenîfîz itmeve Hâsîr Nigâh-ı teb'una çeçm-i hayâlî dür-bân itsem	Gazel/5	.../.../.../.../...
85b	Hâsîrî	Mîr'ât-ı hâtruhda görümîñ 'âden miyem E'y mâh-pâre yoksa 'gubâr-ı elem miyem	Eş'aruna perestîş ider Hâsîrâ bulân Rengin nûkûş-ı mâ'niye beytû' ş-sanen miyem	Gazel/5	.../.../.../.../...
85b	Hâsîrî	Niyâzmenden o meh bî-mecâl iderse dâñ Dîl-i fîvâde-i âşâfte-hâl iderse dâñ	Bu nev-zenîn-i fâşñ şöhre-yâb olur Hâsîr Nazîre Vâlî-i şâhib-kemâl iderse dâñ	Gazel/5	.../.../.../.../...
86a	Sâ'îdî	Sitem görüñke 'uşşâñuñ cefâs arar eksalmez O gâñ-ı 'işve-perdâñuñ satâs arar eksalmez	Akarsa cüyves gulzâra Sa'îdî eşk-i pür-hünüm Mîsâl-i nehr-i Ceyğün mâ-cerâs arar eksalmez	Gazel/5	.../.../.../.../...
86a	Zâfî	Yed-i beyzâñ seyrân eyleyenter nürdür dîrler Bakanzâr âne-i âyîñeñe bîlîürdür dîrler	Hârâbâtîgla şöhret o deñlî bulmuşuz Zâfî Kazâ ile olursak hâste de mîahmûrdur dîrler	Gazel/6	.../.../.../.../...
86a	Ânîf	El den koma pıvâleyi zîvâ revîş budur Âyîn-i rînd-i bâde-keş-i Cem-menîş budur	Ağvâra kasd-ı huf ile cevr itme 'Ânîfe Tâkât-guldâz-ı 'âşâk olan serzenîş budur	Gazel/5	.../.../.../.../...
86a	Neşâî	Seyr eyle hat-ı zerdîñ ol 'ânz-ı âlûñ Gör şa'asân mîñr-i cihân-tâb-ı cernâlûñ	Ol gün 'aceb olur mî Negâfî diye dîl-ber Bî-çâre neñür 'aşkurn ile söyleye hâlûñ	Gazel/5	.../.../.../.../...
86b	Neşâî	Gider mî 'âşâñuñ gam hâtr-ı endîğîñğünden Huşâsâ cevre mu'tâd ola yâr-ı nâzenîñğünden	Şafâ-yı dehri görüñk seyr-i bâğ itdik Neşîvîş Dîl-i pür-dâğ-ı lâleyle gütûñ çîn-i cebîñğünden	Gazel/5	.../.../.../.../...
86b	Dürî	O şeb ki sâk-ı ra'nâ yûrûr tunur oturur Ayâğ-ı şem'-i elubâsâ yûrûr tunur oturur	Bîlur mî sor hârekât u sîkûñ u hâyetîñi Egerçi Dürî-i şeydâ yûrûr tunur oturur	Gazel/5	.../.../.../.../...

86b	Sukkerî	Reng-i rüyâ eîr-i şerî mîdür gâze mîdür Yoksa 'uşşaka yine bir gazab-ı taze mîdür	Sukkerî lezzet-i ma'nâya mî nâznî yoksa Tût-i natîka-ı tab'-ı sîlhan-sîza mîdür	Gazel/6	.../.../.../.../...
86b	Dürri	İştîyâk-ı dîl ü cân şiveye mî nâza mîdür Yoksa zevk-i nîgeh-i gârnîze-i gârnîza mîdür	Dürriyâ lehce-i pâkîkûde 'acêb sîziş var Niyetü derd-i nihânlî eri îbrâza mîdür	Gazel/8	.../.../.../.../...
87a	Kadırlı	Yârî gürdüm şubh-derm mest-i îrâb olmuş yatur Fe'yz-i tab-ı câm-ı meyden âfâb olmuş yatur	Kâdrinü bâlın su'âl eylerse yârân-ı şafâ Hâste-i hûbân-ı şehr-i 'Aynâb olmuş yatur	Gazel/5	.../.../.../.../...
87a	Rârnî	Biz ol 'aşklaruz kim dâğumuz methem kabûl itmez O gûlîzarûfî ki âleştür gûlî şeb-nem kabûl itmez	Gûl-i rengîn-i ruşân o naht-ı gülşen-i hüsnü O deflû nâznîk [û] terdûr ki Rârnî şem kabûl itmez	Gazel/5	.../.../.../.../...
87a	Faşh	Purdur o deflû bezm-i şafâdan tarabla serîrümüz İlmekde mevc-üz-i tebossüm başrümüz	Çün sîye lâk-pârvet-i hecrüz Faşh-ı zâr Baht-ı sıyâhdur bizim anek nazrümüz	Gazel/5	.../.../.../.../...
87a	Neşâtî	Çak çak ol 'aşk ile lûn-âb gelsün çeşmüde La'îmî yâdî dîr-i nâ-yâb gelsün çeşmüde	Olma dîl-îhâtî Neşâtî âb u tâb-ı 'aşkdan Mîhr-i ruşşer ile dâ'im âb gelsün çeşmüde	Gazel/5	.../.../.../.../...
87b	Neşâtî	Geçdi dîl bezm-i şafâdan câm-ı şahbâdan bile Zevk-i gul-geşt-i çemünden verd-i ra'nâdan bile	Geldi âhur tab'a istîgnâ Neşâtî 'aşkdan Geçdi vaht-ı yârdan zevk-ı temâşâdan bile	Gazel/5	.../.../.../.../...
87b	Kemâlî	Çün meh frâz-ı çarh-ı berfîndür mîdürümüz Yokdur nîşb-ı îlakde bir zerre yîrümüz	Sevdâ-yî kâkûliyle Kemâlî sen eyle âh Tutsun meşâm-ı 'âlemi büy-ı 'âdîrümüz	Gazel/5	.../.../.../.../...
87b	Rârnî	Düşüp ayvâğıla zûl fîrî mî pest olup kalmuş Ya dîl mîdür mey-i 'aşkûlla mest olup kalmuş	Felâkde zâhur olan mâh-ı nev degül Rârnî Cemûlî pîyâlesi dîr ki âkest olup kalmuş	Gazel/5	.../.../.../.../...
87b	Mezâkî	Göñül ki bezm-i mahabbetde mest olup kalmuş Tânâñ mest-i şarâb-ı elîst olup kalmuş	Mezâkî hayret ile şîh-râh-ı hasrede Düşâr-ı dîl-ber-i hâncer be-dest olup kalmuş	Gazel/5	.../.../.../.../...
88a	Sâhûb	Bî-çâre dîlî hât-ı sıyeh-fâna dışırdûk Biz sohbettümüz yâr ile ahtşama dışırdûk	Bu nazm ile Sâhûb olalı peyrev-ı ma'nî Endişemüz vâdî-i ilbâma dışırdûk	Gazel/6	.../.../.../.../...
88a	Ceznî	Var ise seyr-i hât-ı 'îzâr eyletûñ göñül Tecdîd-i şevk-i köhne bahâr eyletûñ göñül	Bir şevkâr 'aşkına dîl-beste eyletûñ Ceznî-i zân şîfekar eyletûñ göñül	Gazel/5	.../.../.../.../...
88a	Fârnî	O meh ki nazr[â] da âyîneves sıfâde degül Mîşâl-i tîpî dîl-i 'aşkân gûşâde degül?	Şoruldı câna tîmîş Fârnîyâ leh-i cânân Metâ'-ı nâdiretur gerçî kim bahâda degül?	Gazel/7	.../.../.../.../...

88b	Şinâî	Kesilmez oldı hergiz rûz u şeb eşk-i firâvânun Şuyun buldurdı her ü fıkratü ile çeşm-i gıyânun	Şinâî gerçü ruşet virdi yâr amrân telâşından Opunce lâ'lim büî kerre geldi ağzuma cânun	Gazel/5	.../.../.../.../...
88b	Rüyâzî	Gördüm leb-i mey-günüñ mestâneye döndüm Alınış mey-i 'aşkûñ beni dîvâneye döndüm	Bu fâzî u kemâl ile Riyâzî vatanunda Gurbetde olan merdüm-i bigâneye döndüm	Gazel/5	.../.../.../.../...
88b	Kavî	Herişe şerri' gûñ arf-i pîç ü tâb oldum Zamâne her kimî yandırdı ben kebâb oldum	Bu ıztırâb ile hicrân hüseytin Kavî Dime dime ki senüñ hâfîde kebâb oldum	Gazel/5	.../.../.../.../...
89a	Muâb	Hâtuñ da gelse fikr-i ebruvândan bir zamân geçmem Ben iller geçdügü köprüden ey kaş kemân geçmem	Alınış nağd-i cânâ malikânemdir gam-i dil-ber Bu sevâdâdan Muchâsâ idersen de ziyân geçmem	Gazel/6	.../.../.../.../...
89a	Hârî	Turup ey jale âğlânda bir den hem-den olmazın Bu keyfiyyete zañm-ı gönçeye sen merhem olmazsın	Cihân ser-tâ-kâden mâltenle leb-riz olmuş ey Hârî Vucudluñ yorma kim dîvâne olsañ bî-gem olmazsın	Gazel/7	.../.../.../.../...
89a	Râşî	Ey cân tabîb[î] derd-i nihâm bulur misin 'Aşkûñ ne hâletle kodı cân bulur misin	Râşî şâyret itme kerem bul cefâsını Kimdür o şâh-ı memleket ânu bulur misin	Gazel/5	.../.../.../.../...
89a	Râşî	Benden o şâha 'arz-ı hülûs it cihân cihân Çekdiklerümü söyle şâyha yegân yegân	Râşî güürseñ üp elin Allâh enâneti Benden o şûha 'arz-ı hülûs it cihân cihân	Gazel/5	.../.../.../.../...
89b	Fâyîk	Refik-i nâ-muvâfıkdan dañı ma'kuldür reh-zen Müsellendür 'aktı saz dostdan şâhib-î şered dîşmen	Gümüşhâne erdini oldı şandım kendimi Fâyîk İdince nâ'î-i vuslat beni ol şûh-ı sinîn ten	Gazel/5	.../.../.../.../...
89b	Bahâ'î	Geh bahâ gesh ol jâncer-i bürrâna bakarsın Mâksûduñ eger cân ise cânâna bakarsın	Söylemek olurdı şem u nihmetle Bahâ'î Amnâ yine sen hâtır-ı yârâna bakarsın	Gazel/5	.../.../.../.../...
89b	Nazmî	Mir 'âh-ı dile lûsn ile cânâ ne bakarsın Mâksûd âkest itmek ise yâ ne bakarsın	Ârnâde idüp nuk'a-i eş'ârûñ Nazmî Ol pâçgeç-i mülkveş 'urfâna bakarsın	Gazel/5	.../.../.../.../...
90a	Surrî	Ter sîn kazâ şenze-i âşîb-fîtenünden Lerzân kader nazra-i şüriş-fîtenünden	Cânân lîsânından idüp Surrî bu nazmı Pür-şehid ideyüm kârı mezk-ı sâñanundan	Gazel/7	.../.../.../.../...
90a	Ruşî	Mest olmadadır sâñı 'a nûk-ı dehenünden Cuş eylese Keşer n' ola zevk-ı sâñanundan	Ruşî bahâ enur ile o şûhuñ dehenünden Oldı bu gazel bir gül-i zîbâ çemenünden	Gazel/7	.../.../.../.../...
90a	Sâhib	Alurlar zulf[î] bir yuzden dî [u] gûsâs bir yuzden Hücum-ı tîlî bir yuzden tîl-ı dil-cûsâ bir yuzden	Kimi gül dir kimi lile ruh-ı dil-dâra ey Sâhib Güher-senân-ı nazmıñ cümle gûşûgûla bir yuzden	Gazel/5	.../.../.../.../...

90b	Mezâkî	Gel ey mutrib terennüm: sız-ı şevk ol bezm-i meydür bu Dem-â-dem bâdî-i isyî u sadâ-yn deff u neydür bu	Mezâkî böyle vâfide n' ola yârân-peşend olsa Telâpû-yî kûmeyr-i hâne-i ferfunde-peydür bu	Gazel/5	.../.../.../.../...	
90b	Rûfî (E'dmeli)	Nâfe-i Çîn [ü] Hôten turaña olmaz hem-bû Sübûl-i cennet eger olsa gûdâ-yn âhû	Fikr-i zulfinde iken Rûfî-i hayret-zedenûñ Perde-i râhat olur çeşmine gelse uyku	Gazel/7	.../.../.../.../...	
90b	Râşid	Cüve-i nakş-i merveddet âhatr-i abbâda İntikâş-ı âret-i esyâya berfzer abda	Dülden ünnûd eyleme âşây-ı şabr u sükûn Râşidâ temkîn bulumaz kulzum-i sinâbda	Gazel/5	.../.../.../.../...	Hicviyye
91a	Munîb	Küynda yârûñ âşk-ı zâr-ı garîb ise Ünnûd-i vuslat imnesün asâf telîb ise	Cânn fedâ ıder yolufia eylemez dîñğ Âvâre-i mahlabetûñ anasî Münîb ise	Gazel/6	.../.../.../.../...	
91a	Nazîm	Mey-âşmân-ı bezm-i 'îzre ey hâne mey-hâne Huşâ sâki-i medis şuna kesâne mestâne	Eger boyte kalursa feyz ile nuğ-ı cihâñrûñ Nazîmâ hükûm ıder Turân ile İrâna mîrâna	Gazel/5	.../.../.../.../...	
91a	Râşh	Bırakdû nâr-ı hicrâna kirmûñ başna döldümse Benî yaqdû çû pervâne kirmûñ başna döldümse	İdûp pur-pûc [ü] tâb âhır beni desârvêş Râşh Kodî hâl-i perîşana kirmûñ başna döldümse	Gazel/5	.../.../.../.../...	
91a	İzzet	Câme-i gul-pembe açmış ey gul-ı hûd-rî seni Bir günüşden serve döndürmîş kad-ı dil-cû seni	'Âşk ile husn imtizâc itmîş görince 'İzzetâ Sen ol âhû gözleri ol güzleri âhû seni	Gazel/7	.../.../.../.../...	
91b	Râşh	Sızme çeşmûñ gelmesün müğân üstine Alma tırûñ âneme peykân peykân üstine	Hem mey içmez hem güzlel sermez dîmîşler bâkdona Eylemîşler Râşhe bûhtân bûhtân üstine	Gazel/5	.../.../.../.../...	
91b	Nazmî	Gönül âşuñ cân âşuñ cism-i zâr âşuñ Nigâñ âşuñ çeşm âşuñ zulf-i yâr âşuñ	N'ola endîşe-i Nazmî gazeller söylese dâ'im Bahâr âşuñ dil âşuñ vü dî-dâr âşuñ	Gazel/5	.../.../.../.../...	
91b	Âlî	Nigeh ser-mesâ-i nâz u gamze-i lûn-îyâr âşuñ Kenend-i zulf der-hem tura-ı tarâr âşuñ	Revâdûr olsa reşk-i la'l [ü] ruşşârından ey 'Âlî Cebûn-i gonce pur-çîn u dil-i gulzâr âşuñ	Gazel/5	.../.../.../.../...	
92a	Güzâfî	Ebrulların ol kim meh-i tâbânna çekdi Ser-maîdâ'-ı mervân idî divânna çekdi	Dün sâfîa-i sîmîn-berütî düpte Güzâfî Âyîne gbi âne-i 'urâyâna çekdi	Gazel/5	.../.../.../.../...	
92a	'İsmefî	Gam-i cihân ne bulsun o şûb-ı her-câ'î Çöken bulur gam-ı tâkal-rubâ-yn dünyâyı	Cihâna âleş urur siz-'î âşk 'İsmethiyâ Eger guşâde idersen dehân-ı şekvâyı	Gazel/5	.../.../.../.../...	
92a	Sâmî	Şahîfe-i râkam-ı hâtt-ı nev olınca yuzı Heşâb-ı nukre-i eşkûm o demde buldı yuzı	Degüldür âhile la'l-i lehinde ey Sâmi O şâf-gevhâr-ı pâkîzenûñ göründi yuzı	Gazel/5	.../.../.../.../...	

92b	Nefim	Hatt-ı sebz olmuş bedîd ol gerdan-ı kâfirâdan Ey 'aceb çıkmış zümürü'd ma'den-i bulûrdan	Nâ-tuvânen şöyle kim mecrûh olur cismüm Nefim Geçse Zîr-i şäye-i mülgân-ı çeşm-i mürdân	Gazel/5	.../.../.../.../...
92b	Nefim	Sinede bir lahzâ ârâm eyle gel cânım gibi Geçme ey rûh-ı revân 'ömr-i şîbânüm gibi	Custuç itidüm yine cânâ Nedimâ bendite Bir efendî bulmadım devletli sultânüm gibi	Gazel/5	.../.../.../.../...
92b	Nefim	Bir şeker-îhandeyle bezn-i şevka cânı itidü benî Nim şun peymâneyi sâkı tanıâm itidü benî	Böyle ser-meal [ü] îşarâb itme Nedim-i zârveş Nim şun peymâneyi sâkı tanıâm etdün benî	Gazel/5	.../.../.../.../...
92b	Nefim	Ey jura bâğ-ı hüsnide şubûl mîsîn nesin Zulf-ı nûgâra yoksa karanfîl mîsîn nesin	Huşhur tekerrürü dile ey lecce-i Nedim Bilmern gelü-yi şîgede kâkûl mîsîn nesin	Gazel/6	.../.../.../.../...
93a	Nâmî	Ey îşat nîyâz-ı çetrede şubûl mîsîn nesin Reyhân mîsîn beneffe mîsîn gül mîsîn nesin	Nâmî ne şûrdur bu gazel şaldî 'âleme Gülzâr-ı mülk-i Rûmda bulbûl mîsîn nesin	Gazel/5	.../.../.../.../...
93a	Nâmî	Her çend ki Rûm içre gam u renc bulunmaz Annâ ne ki bir mîhûs-ı pür-gânc bulunmaz	Şafrâ-yî heves nânumu telh eyledi Nâmî Ey vâý ki bir gâvğâb-ı nârenc bulunmaz	Gazel/5	.../.../.../.../...
93a	Nefim	Çeşmü gibi bir şûhr ü pür-gânc bulunmaz Hattü gibi bir mûşâ-ı nârenc bulunmaz	'Arz it sultânü âsaf-ı zî-şîna Nedimâ Her demde bu mesnedde sultân-senc bulunmaz	Gazel/6	.../.../.../.../...
93b	Nefim	Biri bunıyle mülgân şafân gavğâya girmişür Ngâh-ı gamze güvâ sulh içün araya girmişür	Bugün pek ser-fîrâz u şîdmân gördüm Nedimâ'yı Meger kim medis-i mañdüm-ı bi-hemlâya girmişür	Gazel/4	.../.../.../.../...
93b	Nefim	Âfel-i cân didiler gamze-i cellâdûn içün Nağl-ı gül söylediler kâmet-i şîmşâdûn içün	Çokdan ey kâik-ı Nedimâ niçün oldüñ hârnüş Bizi hasrede koduñ nazm-ı nev-içâdûñ içün	Gazel/5	.../.../.../.../...
93b	Nefim	Yazanlar peykerüm destünde bir kâş sebû yazmış 'Aceb meşrebe tahîr eylenmiş el-hak nûkû yazmış	Nedimüñ hâk bu kim bu nazm şevk-ânâz dîşmiş pek Şanursın kim durup bir dil-ber ile rû-be-rû yazmış	Gazel/5	.../.../.../.../...
93b	Nefim	Rıyâs zâhdûñ der-lârdur dil-ber lûştânda Velâfîn zâlmîñ ârâmı kalmaz zer lûştânda	Nedimâ âne vü bâzâfû nerm it yâr gelûkçe Müsâfir rahat ister bâlîş ü bister lûştânda	Gazel/6	.../.../.../.../...
94a	Valîd (Mântîmî)	Cihân pür-şûr bir lûşd-ı meh-peyker lûştânda Nizâ-ı ekask olmaz 'âlemüñ dil-ber lûştânda	Valîdâ nûkte-sencân-ı cihân şâyestebûr cümle Sâfa tahân iderlese bu şîr-i ter lûştânda	Gazel/5	.../.../.../.../...
94a	Nefim	Surme-î îşat nergis-ı güvâyî hârnüş eylenmez Sâkı-î âşûb mañdûrüm ferârnüş eylenmez	Çok zamândur peyker-ı tîğ-ı zebânûñdan Nedim Hün-ı nazm-ı lâze deryâlar gibi oñ eylenmez	Gazel/6	.../.../.../.../...

94a	Nedim	Her turaanda bîñ şiken-i dil-rubâs var Her tîr şikenc-i turada bîñ mübâlaa var	Bîñseñ begüm ideri seni eşk bî-îarâr Şimdi Nedimüñ öylece bir mâ-çerâs var	Gazel/5	.../.../.../.../...
94a	Nedim	Sen de bir vakt ola nûş-ı mey-i râb eylesin Gülün aqlaşan ref'-i hücb eylesin	Ey sabâ lutf idip eşâ-yı tekellümde aña Ey Nedim ağla dı duñ lûlâb eylesin	Gazel/5	.../.../.../.../...
94b	Nedim	Hayfâ güdâr sine-i basret-keşdeden Âb oldı akıtı dildeki peykânı dıdeden	Câm-i şarâb gör bûze sen şindilik Nedim Fersüdedir dımâğ gazâlden kaşdeden	Gazel/5	.../.../.../.../...
94b	Nedim	Dirig âyineâsı bulmadum yûz ser-turâşundan Hürûş-i merve-i deryâ-yı basret aşd başundan	Nedimâ dalû cübâş gelmeden ol tâk-ı ebûnya Nigûnêr oldı bîñ köh-i tabânnümü irtî âşundan	Gazel/5	.../.../.../.../...
94b	'Âsım	Göredim nûşer-i ser-tîz-i ganze ser-turâşundan Hezârân ye's ile lûbn-âb-ı basret aşd başundan	N'ola nazmum ser-â-ser 'arz idersen nükte-sencâna Utannam 'Âsnâ sîk-ı me'ânide kumâşundan	Gazel/7	.../.../.../.../...
94b	'Âsım	Bir bîrîyle nâz u şîveler gavgâya girmişür Kinîşneyle teğâfûl men' için araya girmişür	Kebûdi câmeler gıymış kıyas tîdum meger 'Âsım O mâh-ı erv-i 'îşve ebr-i istîgnâya girmişür	Gazel/5	.../.../.../.../...
95a	Nedim	Yine ol meh meger 'uşşâkdan rüyın nihân tutmuş Ki köyn ser-be-ser hengâmne-i şâhum amân tutmuş	Bugün gördüm Nedimâ geçdi bîñ nâhvetle dil-dârnuñ Kinîşne dâmenun destün hunâ-yı hûsan ü ân tutmuş	Gazel/7	.../.../.../.../...
95a	Nedim	Nigâh et 'âşâk-âzâr-ı çarç-ı bîr-güneh-gîre Ki çekmiş bîd-i mecnûn diyûlarf-ı cûda zencîre	Tennâş eyleyelden gülşen-i hûsan-ı dil-ârasın Nedimâ çen-i ter hayrette döndi cûy-ı taşvîre	Gazel/6	.../.../.../.../...
95a	Nedim	Cûş-ı mey şeydâdur keyfiyyet-i gultânmuñ Hânde-i gül mestîdur peymâne-i ser-şânmuñ	Vasf iden şubh-ı bahârnuñ şâfvet-i teb'in Nedim Görmenüşür cûş-ı feyz-i dil-i bîddânmuñ	Gazel/5	.../.../.../.../...
95a	Nedim	Dili raks-âver ider şûr idemem mâ-basalı Yuregüm oynadı gördükde o çengî güzeli	Bir perî eylemedi çâre dil-i nâ-çâra Mutribüñ çakçak-ı çâr-pâresine çarpıladı	Gazel/5	.../.../.../.../...
95b	Nedim	Cûy gösterdi yine âşnereş rûy-ı gülî Peñçe-i mîhr apdî hem-çün şâne zulf-ı sunbûlî	Tâze mâ nû rû-nümâ nazm-ı selâsînden Nedim Cûy gösterdi yine âşnereş rûy-ı gülî	Gazel/5	.../.../.../.../...
95b	Nedim	Sakiyâ hûşum alan zemzeme-i çeng mîdur Yoksa destîndeki peymâne-i gül-reng mîdur	Ne bu nev-nakş-ı tîrâzende Nedimâ bilmen Üstâd-ı kalernüñ hârne-i Erjeng mîdur	Gazel/7	.../.../.../.../...
95b	Nedim	Olsa da hârnîş la'l-ı 'îşve-perdânuñ senüñ Lâli ider Hârûñ çeşmân-ı şûhan-sözün senüñ	Güşe-i ebriy-ı dil-berden yanan oldu Nedim Şîve-i dil-dîz-i nev-ı kîlk-i tamâznüñ senüñ	Gazel/6	.../.../.../.../...

Başlık
yazılmamış.

96a	Nedim	Sine-i tengde bend it hele ervel nefesün Şofra gör hümmet-i valâsını feryâd-ı resûn	Şıdka sarf idegör enfasûn çün şubh Nedim Mafla'-ı mühr ola tâ kim nefes-i bâz-pesûn	Gazel/7	.../.../.../.../...
96a	Nedim	Hattun ki reşk-i âşâ-ı bahârân olup gelür Ser-mâye-bağ-ı şubûl ü reyhân olup gelür	Vasfûda müjdelâr safa ki bür kârân şubân Kilk-i Nedim-i şüfuû cüyân olup gelür	Gazel/10	.../.../.../.../...
96b	Nedim	Ser-i zulfûde fiğân eylermek âyın oldı Nâle-i dil ceras-i kâfile-i Çın oldı	Söz-i 'aşk olmadı derdime devâ hayf Nedim Bahı-ı pâbüdeye dâğım gül-i bâlın oldı	Gazel/5	.../.../.../.../...
96b	Nedim	Hâsâldir den enün olmaya çeşm-i sıyehüñ Mühriyâ bulmaya 'âlemde şîkes-i küllehüñ	Sende ey kilk-i Nedimâ ne bu şevk-i takdır Küçe-i pâne-i âyine müdür şâh-rehüñ	Gazel/5	.../.../.../.../...
96b	Nedim	Rüyüñ bezimde perde-keş-i hacdet olmasun Luif eyle mühr zerre kadar minnet olmasun	Aldı bu nazm-ı nev selefın râfırın ey Nedim Âşşışşide ol safa hiç külfet olmasun	Gazel/7	.../.../.../.../...
97a	Nedim	Çün mühr ü kamer şine vü rûşâr güşide Doğ itmesin ol şübu Hüdâ çeşm-i hasûda	Güyalık iderdü gül-i tasvire Nedimâ Hâmendeki feyz olsa eger pâne-i müda	Gazel/8	.../.../.../.../...
97a	'Âsm	Pejmurde itüñ lâhür-i 'uşşâk zulf ü ğat Kıldı gûşâte niğte-i müşâk zulf ü ğat	Derbeste eyle mahboretü 'Âsmâ yeter İldi sıyâh çeşre-i âşâk zulf ü ğat	Gazel/6	.../.../.../.../...
97b	Nedim	Hayrede koldı bu dil-i müşâk zulf ü ğat Gosterdi kâr-i ef'-i tıryâk zulf ü ğat	Çın-i cebîni belki Nedimâ ğarâb ider Mülk-i Hittâyı kışver-i Kıpçâk zulf ü ğat	Gazel/5	.../.../.../.../...
97b	Sâmî	Salûfe-i rakam-ı ğatt-ı [nev] olınca yuzı Hişâb-ı nukre-i eşcüm o deride buldı yuzı	Degüldür âbile la'-i lebinde ey Sâmî O sâf-gevher-i pâkızanüñ göründü yuzı	Gazel/5	.../.../.../.../...
97b	Vehhî	Mesit olmaduk şarâb-ı vîşâ-ı nigârdan Kurnulmasun amûñ da nigâñ ğumârdan	Vehhî bu lâze tarh-ı nev-i câide iştirüm Pey-revlik ehl-i tab'-ı belâgat-ş'ârdan	Gazel/7	.../.../.../.../...
98a	Nedim	Bigâne gâmrün âşk-ı nâdâna âğnâ Tâ key tegâfûñ ey but-ı bigâne âğnâ	Kırdı geçürdü tig'-i nigâñıyla 'âlemi Çeşmi ne yâd bakdı Nedimâ ne âğnâ	Gazel/5	.../.../.../.../...
98a	Nedim	Gören 'ıızârın ğatt-ı sıyâh-tâb içre Nihûtte berg-i gul-i ter şnur kitâb içre	Nedim çâre ne âşşış-ı dil oldu rehûn Mîsâl-i kûdek-i gâvâre ızırâb içre	Gazel/7	.../.../.../.../...
98a	Nedim	Zulf ü kulân virdi ğalel Mâğrib ü Fâsa Çeşm-i kobûdî saldı akın mülk-i Çerkese	Ebrûlar üstine dökölüp kaklıñ Nedim Tasvîr-i Çın yazmıñ o lâk-ı mülkarnasa	Gazel/5	.../.../.../.../...

103a	Tâd	Suñ-ı leyle ile dağ Ergüvânludur Bir Kızılcaı bin Gülpâyğânludur	Tâc sınığ-ı dîde ile bîâl eyledüñ Bâğ-ı 'îzân ol nur-ı hüsnü zannânludur	Gazel/5		--./.../.../.../.../...
103b	Nefîm	Ey şüh-ı kerem-pîşe dî-i zâr senüñdür Yok minnetüñ aşâ Dîl kân-ı guher anda ne kim var senüñdür Pînâñ u hüveydâ	Çeñrân sıyet-mest-i sîem kâkûlî pür-îşem Ebrûlân pür-şîn Benzet ki bu dîl-dâr-ı cefâkâr senüñdür Bî-şühbe Nefîmâ	Müstezâd/5		--./.../.../.../.../... --./.../.../.../.../...
103b	Nâ'îlî Cezmî	/	Göñlüm gıbi ey nâime gıdıp yârda kaldıñ Luft itmedi dîl-dâr Baş üzre yerüñ var îşem-ı desârdâ kaldıñ Çün gonçe-i gülsâr	Müstezâd/6	Müşterek gazel	--./.../.../.../.../... --./.../.../.../.../...
104a	Şehrî	Ey güşe-i çeşmî fitne-âbâd Mülk-i dîle şüh-ı ganze cellâd Dest-i sîem-i neşim-i nâznûñ Gül-berg-i niyâz itdi ber-bâd Devründe vîşâl ser-be-zânûñ Rîf aide kırak gırye-mu 'îad 'Ahdünde vefâ şikeste-îâñ Dîl şâñter-i cefâ-yı bîdâd Kânûñ-ı tazallümünde memnûñ Âheng-i enân u nâgne-i dâd Buldî gam-ı 'aşkûñ oyleremâk Ta'yib ider oldı şâd nâ-şâd Şemşîr-i tegâñlütiden ey şüh Olursa da dîl cerâhat-âbâd Sibhat bulayum eger umarsam Derd-i dîlume devâdan imdâd Ben 'aşk-ı derd-i bî-devâyem Ben münâkır-i lezzet-i şîşâyem	Cân ber-kef u kâñlî ise müñmül Öldürdi hüñm-ı şevk-ı bîsmül Dîl bezm-i nuzâda el-'âlaş-gü Sâkî-i şehâdet ise müñhul Ey şancer-i ârzû-yı vâşl Nevmîdî-nigâr-ı levha-i dîl Bîsmilget-i 'aşkda zulümñdür Kürbânî-i 'aşka rahm-ı kâñlî Ey şve-i imtîzân-ı kâñlî Ser-nâye-i hün-bahâ-yı şâd dîl Cellâd-ı kazzâ-tuvân-ı ganzeñ Ol dem k'ola kâñlî-i 'âma mâ'îl Şehrî-i enân teremñm-ı 'aşk Zinhâr zinhâr olma gâñlî Feryâdına bakma bî-eşerdür Tabrik-i hevâse der-be-derdür	Terkîb-i Bend/5		--./.../.../.../.../...
104b	Fâñim	Fiğân ki 'aşk-ı nâ-dîde-kâm-ı mehoñrem	Fâñim-i pâk-îşâyem tamâm kuvvet-i 'ab'	Kasîde/46	Fâñiye	--./.../.../.../.../...

106a	Fefim	Fığan ki lezzet-i dâdâr-ı yârdan dâren	Sözüñ neticesi kâr-ı sâhânde pür-zürem	Kaâde/28	.../.../.../.../.../...	
106b	Fefim	Mest-i 'aşkern baña hem-den dil-i nâ-kârûndur Özge didür yine hem sâki [vü] hem cânûndur	Kıssa küllâh o fefân-ı cihân 'aşkûndan Nâkl-i mahşer benüm ednâ-yı ser-enâmûndur	Terkib-i Bend/7	.../.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
107b	Âgâh	Ey nûgâh-ı gazâbu mest-i mey-i mahşer-i nâz Gânzese sâki-i cân-ı ecel-i ehl-i niyâz Ey fûnûg-ı ruh-ı huy-kardes lûşûd-gulâz Ey leb-i nâdire gül-berg-i gül-i gülşen-i râz Korkarun râzûrûn fâş-ı de o çeşm-i gârmâz Âşâ ola dile merhem-i bigâne-nerâz Şeb-i hecr ü gam-ı zulf [ü] dil-i sevda-perdâz İhtiyârî degül âh eyler isem dîr [ü] drâz Âh idersen n'ola sevda ile tolmuş gölüm Hâberüm yok ki senüñ 'aşkûñ olmış gölüm	Hüsûnûñ gorse eger Yûsuf olur bende saña Hây!-i 'uşşâk niçe olmasun efkende saña 'Âşâk olurdûñ eger baksa idûñ sen de saña Ba 'û ez-in bendeyen ey şîl-ı cihân ben de saña Hânde it ağlâsa hâlin dil-i nâlede saña Böylebîr kismet-i Hâk gıyre baña hânde saña Bir nâşâbdûr ider 'âşâk-ı şermende saña Korkarun yâr ola agyâr-ı fîrîbende saña Gırde-bâlin-i gül-âgende idüp pûte-i îşâr Derd ü gayretle helâk oldı Fefim-i bîmâr	Testif/5	.../.../.../.../.../...	Vecdi'nin bir gazelinin malla beyti tesdis edilmiştir.
108a	Sâdik	Niçe bir lûrmen-i makûdum ber-bâd ideyin Niçe bir gâmla yûlak gölümü âbâd ideyin Niçe bir lûrmen derd ile nâ-şâd ideyin Dil-i zân niçe bir âh ile mu'âd ideyin Bunca feryâdum iştîdûñ dîmedûñ dâd ideyin Sen ki dâd itmevesan ben kime feryâd ideyin	Sâdikâ rûz ü şebüm her ile oldı gerdân Olmañ şefkat ile hâlûme kimse nîgerân Yollar üzre turayın derd ile zâr u gıryân Diyeysin ol şeb-i hûbâna kulup âh u fîgân Bunca feryâdum iştîdûñ dîmedûñ dâd ideyin Sen ki dâd itmevesan ben kime feryâd ideyin	Testif/5	.../.../.../.../.../...	Celâli'nin bir gazelinin malla beyti tesdis edilmiştir.
108b	Âlî (Geiboluh)	Ne yolûfa lûrc eylemege sîm ü zerum var Ne bâr-ı şamun çekmege dermân [u] ferum var Bîmâr garîben şeb-i gâmda seherüm var Âhîr nefesumdur saña gel bir lûberum var	Bir den ser-i bâlînûme lûf eyle gızer kul 'Âlî kuluña tehiye-i zâd-ı sefer kul Sembûse-i la'l-i lebütüñ mûkl-i şeker kul Ahvâl-i dîger-gûnûma şefkatle nazar kul	Testif/5	.../.../.../.../.../...	Hayâlî'nin bir gazelinin malla beyti tesdis edilmiştir.

		Mudâradâr gibi ayyâr ile mu'âdun ey bulbul Hırâsân olmasa gülden dil-i nâ-şadun ey bulbul Neler eylerdi lâra âh-ı âreş-zâdun ey bulbul	Alınmaz dâmenüñ Nâbi gibi dest-i melâmetden Çekdi sen dâh küy-i derde gülzâr-ı selâmetden Bahâşivres çekildi 'aşk ile çün adun ey bulbul			
112b	Nâbî	İdüp meyl-i sitem eşk ile âh alma gedâlardan Şâkin ey nev-nihâlüm nâ-sezâ âb u hevâlardan Yâzuğdur dîr tutma cân-ı lûfîñ mübâlelârdan Keren kıl kesme sâkî iltifânun bî-nevâlerden Evlânden geldiği hayrî dirîğ itme gedâlardan	Dertünü Nâbiyâ âyine-i ruşsâr-ı râz eyle Dilüñ tenvîr-i âreş-lâne-i sîz u güdâz eyle Levüñ tekrâr harf-i vâsâda tû-âliş-lurâz eyle Fuzlûlî nâzenîñler görseñ izhâr-ı niyâz eyle Terâhhum umsa 'ayb olmas gedâlar pâdşâlardan	Tahnûs/5	.../.../.../.../...	Fuzlûlî'nin gazeli tahmûs edilmîştir.
113a	Zamrîf	İdüp ikâz-ı fîne dîde-i mekkâra yüz virdüñ Göñlünden sabn aldun gâzize-i lûn-tû-âra yüz virdüñ Nazardan dîşüñ bulbul sen gül-i ter tû-âra yüz virdüñ Çıkardun bîgâ cânâ bâlîş-i zer-kâra yüz virdüñ Kopardun fîñeler yir yir lûat-ı jengâra yüz virdüñ	Zamrîfem reh-i vîşatda oldum zâr [u] âvâre Terâhhum kılmañdun bir kez dil-i mecrûb-ı bîmâra Fîğân u nâle te'âr eylenmez mî sen cefâkâra Evlû ko sîne-i inâfâ gel kîm Kadri-i zâra Âfâ bir dest-bûsânî vîrmedün ayyâra yüz virdüñ	Tahnûs/5	.../.../.../.../...	Kadri'nin gazeli tahmûs edilmîştir.
113b	Nâ'îlî	Hırâs-ı fîne sâldun dehre ey bî-dâd n'eylersin Kopardun yir yir âğab-ı kayâmet-zâd n'eylersin Perişânlıklar idtûñ nev-be-nev icâd n'eylersin Dağıdun h'âb-ı nâz-ı yân ey feryâd n'eylersin İdüp fîneyle dünyâyı lûarâb-âkâd n'eylersin	Olursun Nâ ilîves gördüğün mahbûbta etkende Metâ'-ı sabrduñ lâcâc ider her tûl-i nâzende Mahabbet pür-âlem esbâb-ı cem-iyyet perâkende Bahâşivres degülün kâbil-i feyz-ı sâfî sen de Tekelûf ber-lâraf ey lûatr-ı nâ-şâd n'eylersin	Tahnûs/7	.../.../.../.../...	Bahâşî'nin gazeli tahmûs edilmîştir.
114a	Bâkî	Râ yet-i fîne çeküp ol kad-i dil-cû begler Üşâñler yanma her şûb-ı cefâ-lû begler Bir yire geldi yine gâzizes câdî begler Bir âlây oldu perî şevetü-âñ begler Göz âñlârduñ âlâyına yâ Hû begler	Tahnûs/1	.../.../.../.../...	Necâfî'nin gazeli tahmûs edilmîştir. Bâkî Dîvânı'nda altı bent olarak yer alan tahmûsün ilk bentten sonraki kısmı mecmuaya alınmamıştır.	
114b	Murâfî	Efendim lûf-ı cevruñ bağıñ fî fukârâyâ Keremler şânına şâyestedir sen gibi reyfârâyâ	Şûkr be-terâzû-yı vezâret ber-keş Şev her hem-reh-i bulbul be-leb-i her melîveş	Kit'a/5	.../.../.../.../...	
114b	Murâfî	'Ahînde zemîñ mezra'a-i tolmûn-ı 'adâlet Rûzunda felek dâ-ire-i erem u emâñdur	Sâk ile du'â eyle Murâfî ola mağbûl Tâ rife an çâre hemân tayy-ı lîşâñdur	Kit'a/8	.../.../.../.../...	
115a	Vehbî	Bintü'l-ineb ki gül gibi rengin beñizdir	Vehbî spâñî söyle sözüñ kîm dil-i selim	Tahnûs/8	.../.../.../.../...	Nedîm'in gazeli tahmûs edilmîştir.

	Bir zevk eştî câriyedir İngilizidir Her meşrebüñi muvâfıkla yâ'ânı ağzıdır Zamân itme düñter-i reza nîm ile güzlidir Amüñla şeyh efendî de babalı kızlıdır	Kâdir müdür ki nazm ide boyte dîr-i nazîm Nâmü tokuza çıksa da mânenide-i Kelîm Bu heşî beyî-i [pâk] ile hayfâ ki Nedîm İnzâ-yî belâgate kılkütî sekişlidir	Tahrîm/4	--./--./--./--	"Nedîm Muhammes" bağığ yazılmış, Nedîm'in gazeli tahmîs edilmiş şîr.
115b	'Âsm Ey kaş yâ yüzüñ berî dönmey misân dâğı Hüsnuñ zevâle irîdî düşüñmez misân dâğı Seng-i te'essüf ile döğünmez misân dâğı Ebr-i syâh-i şerîm bürhünmez misân dâğı Ey gur-re-i tîmîd görhünmez misân dâğı	Dîl-berle mâ-crâm yeter sakladuñ Nedîm 'Âsm mişâî söyle sekin çekme zerre bîm Olun hezâr gîbta ile bâsâd-i le'im Gendîm gîbî kî şînesini eyleşin dü-rûm Nâkî eyleyüp biraz da öğünmez misân dâğı	Tahrîm/6	--./--./--./--	Nedîm'in bir gazeli tahmîs edilmiş şîr.
116a	'Âsm Bîzî âzürde itidüñ gayrı var hem-bezm-i ağvâr ol Şebâh-ı bağ olınca rûy-ı râhat görme bîzâr ol Nedür bu tî'âb-i mestî lâ-be-key bir lahzâ hüyyâr ol Hüçüm-i râle-i peh-gîrden zâlim lâberdâr ol Benî bîmâr-i hücrân eyledüñ sen dâğı bîmâr ol	Zamânlar dîr fırâş-ı gâmidâr bu âste-i hücrân Dirîg itme medet bîhâde lûtfuñ ey tabîb-i cân Olup leb-beste tâlîm-i elerinde 'Âsm-ı gîryân Nedîmânüñ budur ancak sözi ey âfet-i devrân Gözüñ gîbî benî bîmâr kılduñ sen de bîmâr ol	Şarkî/5	--./--./--./--	
116b	Nedîm Kimlerüñ çeşmîne ol sine bugün nîr oldî □ Nereye gîdî o her-câyî o meh-pâre 'aceb Kimlerüñ yâresine merhem-i kâfir oldî Kâmedür kânde o zâlim o sîtenkâre 'aceb	Varup ol derd-şîrâs-ı dîl ü cân görsem Hâk-ı pâyne Nedîmâ yine yüzler sürsem Gizlice arasam ağzın lebin emsem sorsam Hiç bir çâre bilür mî dî-i bîmâra 'aceb	Şarkî/5	--./--./--./--	
117a	'Âsm Niye kasdî niye incindî dî-i zâra 'aceb Âh bilmen ki ne oldî o sîtenkâra 'aceb Niçe aylar niçe yıllar güzârân itmekde Bânî bir gün bize gelmez mî o meh-pâre 'aceb	Öldürür âdemi pür-jîn o gazâblarla geçiş Ne bu bigâne edâlar nedür ol tîmd reviş Reh-gûzârında eger gorse ider hâyli çâş Ne olur virse selâm 'Âsm-ı nâ-çâra 'aceb	Murabba/5	--./--./--./--	
117b	(Vahîd) Mahîrân Hüsn ü bahâyâ mâlik idüm bir zamân ile Çok âşâyâ mâlik idüm bir zamân ile Ugrayanazdî Ehremen-i gûşsa yanuma Birkaç dî'âyâ mâlik idüm bir zamân ile Var mî lâberüñ söyle meded ey dî-i şeydâ Kimdür pî levendâne-revîş taze kimüñdür Şakîlarâñ amî bârî ne var eyleştiñ inbâ	Bu kâkül-i büyâ ile ol 'ânîz-i zîbâ Müstâgî-i meşâfa imiş âlladüñ ammâ Hayretde kold Vebhî-i âşîñeyî ammâ	Şarkî/5	--./--./--./--	

		Ardınca gıçen düğter-i lamâz kınılıdır	Bu gâliyetü'l-misk kınılı gâze kınılıdır				
118a	'Âsm	Bilmen su gıçen şüh-i cefakâr kınılıdır Bilmez nişân ey dil o ştenkâr kınılıdır Teşfîfî ile kınleri şâdan idecekdir Kınılır 'acab ol göz mekân kınılıdır	Bak gâliye vü gâze ile rüy-i niğâra Geymiş yine bal rengi gümüş tıgıneli hâre Bir taltu revîş gösteriyor bu dil-i zâra 'Âsm 'aceb ol lâ l-i şeker-bâr kınılıdır	Şarkı/4		.. / .. / .. / ..	
118a	'Âsm	Dil-teşne olan lâ l'ute kansun mî efendim Âdem sâfa toysun mî usunsun mî efendim Hâkûnda ne söylerse inarına sâkin a' dâ Düşen kişiye hıç eyü sansun mî efendim	İnsâf nedir bilmevci şüh-i cefakâr Ey râğn idici 'âşk-ı şeydâsına her bâr Lâyık mî toyunca ala şefâfûdu ağırâr 'Âsm kılılılı ağz şansun mî efendim	Şarkı/3		.. / .. / .. / ..	
118b	Hâmî	Dehen-i nâ ire-i hâme-i hün-âta nişâr Bu tarîk ile olur şekve tırâzûn ile bâr	Zır-ı rânunda revân ola semend-i devlet Edhem ü eşebim tâ ki süre leyl ü nehar	Kaşde/32	Feresiye	.. / .. / .. / ..	
118b	Hâmî	Erhâma inup nutfeler aslâb yolundan Hep çıktı birer ferce bulup âb yolundan	Hız rehberidir şa' şa' a-i hırat-ı pâkî Kâbil mî çıka mîhr-i cihân-tâb yolundan	Kaşde/16	Mediyye	.. / .. / .. / ..	
119a	Hâmî	Olur dırler iştîk mürdeler ihvâ zanânunda Kâleni lâyk mudur dil-mürde ben 'İsâ zanânunda	Bizim ma' hûd gelmez Hâmîyâ 'İsâ delû geldi Değün gerçi kim dırler çıkar 'İsâ zanânunda	Gazel/5		.. / .. / .. / ..	
119b	Hâmî	İkâ meh-pârenûf bir dil-de 'âşk dil-nuşn olmaz Müşellendür ki bir gözde ikâ merdun mekîn olmaz	Kelâm-ı gayrıdan Hâmî şuhanda intihâl itmez Bu munbit arzda erbâb-ı hürmen hüşe-çîn olmaz	Kaşde/14		.. / .. / .. / ..	
120a	Hâmî	Leb-i dil-dâre revnak çıpış-ı teb-hâleden gelmiş O gül-berg-i tere lâb u larâvet jâleden gelmiş	İder âh u fiğân erbâb-ı 'âşk mî teber Hâmî Hezâra gülşen-i 'âlenide râğbet nâleden gelmiş	Gazel/8		.. / .. / .. / ..	
120b	Hâmî	Kâdi-i 'iffet-âzâ necm-i tarîk-i ihlûdâ 'Adlim gylenîş kâzâ ziver-i şer'-i Mûstafâ	Soyledî hâme Hâmîyâ tarîk-i hûb u cân-fezâ Oldı refâh ile edâ şunet-i pâk-i Mûstafâ (1151)	Kıt'a/7	Târîh	.. / .. / .. / ..	"Târîk-i Hıvâr" başlığıyla verilmiştir.
120b	Hâmî	Şafâdayuz hüm-ı bâdeyle hem-civâr olalı Dajlî-i meykede pîr-i muğâna câr olalı	Ne gördü şerha-i dil dâğ-ı sineden gayrı Hünertle Hâmî nûgn gûb nâm-dâr olalı	Gazel/8		.. / .. / .. / ..	Başlık yazılmamıştır.
121a	Hâmî	Niyâz cârunı şun yârı kandırmıyca dek Nişân-ı vusâta tîr at dokandırmıyca dek	Dokadî Nâvî sözi Hâmî çend mûsra' ile Ne çekdi kâfiye bâbın kapandırıncaya dek	Gazel/7		.. / .. / .. / ..	Nâvî'nin gazeline nazire olarak yazılmıştır.
121a	Hâmî	Olma sebeb-i tefrika tîg-i dil-demâsî	Gitmez delû yok fî'idesi çıktı beyâza	Gazel/8		.. / .. / .. / ..	

		Cem'iyyet-i abhâba kıyam it 'almâsâ	Mestûre-i miyân sıyehum şubb-deriâsâ			
121b	Hâmî	Tutardı şem' şâfâ gulşen ziyâsı gülün Olaydı ş'le-i rüyünden iktibâsı gülün	Koyup ruğut gücekk seyr-i gulşene Hâmî Hezâra gâlib olur şande-i sadâsı gülün	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	
121b	Hâmî	Zâhid ben de senü gibi rezalet iderem Meyrit ü hayre vekâletle vesâyâ iderem	Hâr-ı pirâhen-i olıdır bafâ sensiz nefesim Bir nefes görmesem ey gül sen râhat iderem	Gazel/8	..-./..-./..-./..-.	
122a	Hâmî	Ruşenâ-lynet olan h'ân-i gurbet çekmez Mîhr tebdîl-i burûc imde zahmet çekmez	Hâmîyâ bâtem-i bî-râş gubûdur hâle mişâl Kim ki âgûşına bir mâh-ıyâfâf çekmez	Gazel/7	..-./..-./..-./..-.	
122a	Hâmî	Garnûlla birbirinden nefret itmüş saff-i mi'ğânum İkâ âyine-i dîvâdur şen çeşn-i hayrânûm	Kıneyt-i bâme râkş idükce zir-rân-ı lab'umda Yerinde kerr ü ferrûm pâkdür ey Hâmî meydanûm	Gazel/6	..-./..-./..-./..-.	
122a	Hâmî	Kim dir safa hâkîkât-i hûsunû meczâ çek Ne ebruvâna vesme ne ruşenâ gözâ çek	Kullanamaz anı her kış ey râyîz-i hüner Gül-gün-i kîlk-i Hâmî ghibi yeke-lâza çek	Gazel/7	..-./..-./..-./..-.	
122b	Sa' dî	Olup yagnâyâ fermân îttâ ile Behlî-grâyından Kopardım bir gül-i lâze hele Bağçe-sarâyından	'Aceb Sa' dî bu devr içre kimî gordûk k'ola memnûn Murâd üzere zamâne halknûn mûn'imle bâyından	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	
122b	Sa' dî	Sîhr-i efsûn yağar vesme-i ebrûsından Bulmaz üfâde rehâ san'at-ı câdîsından	Sa' dî İrâş-ı kelâl olmaya katvî-i kelâm Hazz olınmaz şu'arânûn kâtî pür-gûsından	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	
123a	Hâmî	Neş'e-i mey gâze-i ruşâr-ı âl olmuş safa Revğan-i gül dîlûn-i kandîl-i cernâl olmuş safa	Hâmîyâ aldı benî bu lâze nazmûnî neş'esi Bu' aşîr-i nev mey-i dîrine-sâl olmuş safa	Gazel/8	..-./..-./..-./..-.	Nedîm'in gazeline nazire olarak yazılmıştır.
123a	Neyfî	Merdum-i çeşn-i gazzâl-ı Çin lâl olmuş safa 'Aks-i gül mîr'âla düşmüş rûy-ı âl olmuş safa	Neylîyâ çıkmaz hayâlûdiden miyân-ı dîl-rubâ Mâ mî-i nâznuk hayâl-ender-hayâl olmuş safa	Gazel/5	..-./..-./..-./..-.	Nedîm'in gazeline nazire olarak yazılmıştır.
123a	'Âsım	Gülden uçmuş reng gelmiş rûy-ı âl olmuş safa Müşk-i anû nâfeden çıkmış da lâl olmuş safa	Ney-zenûnde olamaz kımsa Nedîmûnî pey-revî 'Âsımâ bulmem neden kasd-ı muhâl olmuş safa	Gazel/7	..-./..-./..-./..-.	Nedîm'in gazeline nazire olarak yazılmıştır.
123b	Vâlî	Meh akımsı nûn hûsn-i bî-misâl olmuş safa Âbı akımsı lâl-ı nâbûnî reng-i âl olmuş safa	Kîlk âşân ya kâkûnî yâ lât-ı mûşân ya zulf Mahbere Vâlî meger nâf-ı gazzâl olmuş safa	Gazel/9	..-./..-./..-./..-.	Nedîm'in gazeline nazire olarak yazılmıştır.
124a	Hâmî	Gönlü reşk-âver-i firdavsîken tûfân-ı gam başdı Harâb itti Sabâ iklimin seyl-i 'âreni başdı	Nevâ-sencân-ı şehr-i Âmîdûn âvâzesi Hâmî Şafr-ı nây-ı kîlk-i nâfîz-i ferhûnde-dem başdı	Gazel/15	..-./..-./..-./..-.	

124b	Hâmî	Pür-gülüğ itme nâle vü zânû kes i stemez Ey 'aundelib o gül yuymuşş ses i stemez	Hâmî bu nazm-ı lâzenû ister nazîresin Yüz kes bahâne eyleşeler yüz kes i stemez	Gazel/14	Hicriyye	.../.../.../.../...	
125a	Hâmî	Dil yine pür-şerha-i âlâm mânenid-i niğın Muttaasıl tutsan elimde cân mânenid-i niğın	El kiri yüz karasür Hâmîyâ tahsîlümüz Olmuş şüz farzâ ki şüb-nâm mânenid-i niğın	Gazel/17		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
125b	Hâmî	<i>Lâ hâye 'indeke tuhâdîha ve lâ mâl</i> <i>Peyyus 'idî 'l-nuhtu m lem tus 'idî 'l-hâl</i>	Hâk-ı dergâhûña ben hâlümi i'âm idim Luft u üşânûña vâ-beste senûü redd ü kabûl	Kasîde/122	Medhiyye	.../.../.../.../...	
129b	?	Güyyâ bu çeşme bir sakkâdurur Râh-ı Hakda teğre eyler cüstüü	Örüne kim gelse âr târîh için Yâ Hüseyin ile Hasen 'aşkına şü	Kit'a/4	Târîh	.../.../.../...	"Târîh-i Çeşme-i İsmâîl Hüseyin Der- Bâğdâd" başlığıyla verilmiştir.
129b	?	Çıkınca seb'a-i seyyâreş târîh-i gonçe-fem Zebân-ı hâime şevkından olupdur bulbul-i şeydâ	Gelüp bir mısra 'ı garrâ erün târîh-i şevk-âşâr Okandı nâm-ı pak-ı Mustafâya lûbe-i vâlâ	Kit'a/2	Târîh	.../.../.../.../...	"Târîh-i Süllân Mustafâ" başlığıyla verilmiştir.
129b	?	Be-câ nev-mısrâ 'ı garrâ erün târîh-i gül-günter Muhammed Sâlih öldi mecd ile bu sadr-ı fetvâya			Târîh	.../.../.../.../...	"Târîh-i Seyfû'l- İslâm Muhammed Sâlih F.fendî" başlığıyla verilmiştir.
130a	Rif'at	Ey gönlüüz tüz tuzagör dânen-i yâr ele girmez Ey bulbul-i dil eyte fiğân fâş-ı bahâr ele girmez	Ne bilir kâdını ehl-i hünerün bende-i dinâr Her vakt Rif'at-meşreb m' yâr ele girmez	Gazel/7	Târîh	.../.../.../.../...	
130b	Neş'et	Bizim cevri fâlekden şekve vü bî-dâdımız yokdur 'Ahdân hiç melâ-i hîlâ'ür-ı nâ-şâdımız yokdur Şu kâfir bağı-ı bedden içtikâ-mu 'lâdımız yokdur Mubâşşal dost u düşmendir tazallun yâdımız yokdur Gönlüdenür şikâyet kimseden feryâdımız yokdur	'Acêb var mı gam-ı 'aşk ile lûç bir eyteniş ülfet Be vallâhı getürmez ne felek bâr-ı gama lâkâat Tahammül eyleyip bâr-ı belâyn gödlümüz Neş'et Günflâr-ı gam itmışdür bizî lûç itmeyüp şefâat Gönlüdenür şikâyet kimseden feryâdımız yokdur	Tahrîr/5		.../.../.../.../...	Nev'î'nin bir gezâlinin malâ beytünün ikinci mısra tahmîs edilmiştir.
131b	Harîf	İşidim serv çekmiş bağda bir kâmet-i dil-cü 'İlur-sây-ı dinâğ-ı cân imiş hem nûkhet-i peb-bü N' olur sen de açılâdî seyre çıkışû ey şeh-i gül-rü Bahâr eyyâmı cübûş demleni vakt-i şafâdur bu	Yeter bu nâz [u] nahvet 'irz [ü] 'iffet ey sitem-perver Sen işreb itmeseñ de meşrebûñ ol gamzeler söyler Hâmîfâya meded seyr-i lûrâm-ı 'işveş göster Bahâr eyyâmı cübûş demleni vakt-i şafâdur bu	Şarkı/4		.../.../.../.../...	
134a	Nâîl	O şân 'uşşâk-ı zârın kuşê-i nâz itmek isterken Yetmiş şîatt-ı yâr-ebûd o sevîâdan geçürmişler		Muhted		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.

134a	Nâî	Hatûn devrinde dest-i garîdan âzâd olmaduk gütük Bahâr eyyârı geldi biz daî şâd olmaduk gütük		Matla'		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Hayfî	Hat gelmeyince lâ'îni endürmez ol perî Şeb olmayınca bâde-i çîlmez kıyâs ider		Müfred		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Bâkî	Revnak-ı hüsnâ âlel virmez o hatt-ı müşkîn Arturur belâ şeb-i lâ'î şâ'ân kamerûnî		Müfred		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Dürî	Hat-ı şeb-rengi gelince o mehtûn gül-rûhna Dîdî 'uşşâka güzâlik giçüz hayr olsun		Müfred		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Fuzûlî	Hat geldi lârmâr ide zûlûfide dilleri Şındırdı bûn göhullu şafın bir yetiçenî		Matla'		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Vâlî	Zahûr-ı hatt-ı tebûlle görindi enâmûnî Senûnî de hayr ola ey mîâh-pâre alşamûnî		Matla'		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Bâkî	Hat degüldür görinen 'ânz-ı ruşsârında Bî-veflûk o mehtûn kir getürüpdir yüzine		Müfred		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Natîfî	Terk eylemen hat-âver olursa o mâhurnu Hatt-ı şerif ile severün pâdşahurnu		Matla'		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Nedîm	Gösternez öldü lâ'îni ol hatt-ı nev sâkın Tahrîm-i îhanura nâzî olan âyet olmasın		Müfred		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Sâmî	Hüsûnî evrâkınnı eylerdi perîşîn âhurn Rûşte-i hattûnî eger bağlanası ârzâze		Müfred		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Ulûfî	Huş yarapır cennâtiñde bu hatt-ı müşk-bâr Âmentü bu 'ileğî âlakâ 'î-leyle ve'n-nehâr		Matla'		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Ref'etî	Hatûnî ey lâze-rû gel dükde bu hüsnâ bahâ kalmaz Yüzüñ kalmaz bâña cevî itnege dünyâ saña kalmaz		Matla'		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.
134a	Kârnî	Geirek hatt-ı sıyeh sen de gidersin araya Hâî-ı 'anber hele balmûnı yapışur buraya		Matla'		.../.../.../.../...	Başlık yazılmamıştır.

134a	Vecfî	Ruhşerûfa hât geldiğine ağılamam anmâ Bağt-ı siyeh-i ser-be-kendimün yuze çıktı		Müfred		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134a	Vehbî	Hât geldi rüy-i dil-bere ben kaşıdayam dâh Ağşam inirdi seyr-i kenân-keşdeyen dâh		Maila'		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134a	?	Hât geldiğinde bize râm oldu Ne yaman yirde gün alışam oldu		Maila'		--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134a	?	Hatûn da gelse filer-i ebruvândan bir zamân geçmem Ben eller geçdugi kopriden ey kaş kenân geçmem		Maila'		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134a	Sâmî	Sâhife-i rakam-ı hât-ı nev olınca yüzi Hisâb-ı mukre-i eşkıam o demde buldı yüzi		Maila'		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134a	Nâbî	İki per gibi zühür eyledi hât rüyunda Murg-ı hüsnû 'acabâ niyyeti pervâza mudur		Müfred		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134a	Nâbî	'Anberin hatûnî ile rüyûnû ağduka vefi B ezmi-i endişede bir mucmer-i süzân bulunuz		Müfred		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134b	Lehûb	Mâh-rüyum hâl evş hât kaplamuş görürüm Lehib Dud-ı âhurdan mudur bağt-ı sıyâhurdan mudur		Müfred		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134b	Şedîf	İtîdî firâr leşkri-i nâz u tegâfili Bilmem ne soyırdı inşûp hât kuleğna		Müfred		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134b	?	Hât göründi dirse iller 'ânız-ı dil-dârda İ 'umâd itmern çemen bitmez miyân-ı nârdâ		Maila'		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134b	Natîf	Tırâş olukda hât-ı yâr rüyunda hayâ artar F etti-i şem 'e befizir kim kesi dükpe ziyâ artar		Maila'		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134b	Nâbî	Az kaldı leb u büse miyânında mesâfe Nâğeh çıkageldi hât-ı bod-rû o mahalde		Müfred		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.
134b	Nâbî	Hât-ı zenañ kenâre-i hât-ı 'izârda Güyâ ki bir selâm yazılmış kenârda		Maila'		--./--./--./--	Başlık yazılmamıştır.

KAYNAKÇA

- ABDÜLKERİMOĞLU, Abdülkadir (1985), *Nuhbetü'l-Asar Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'ar*, Gazi Üniversitesi Yay.
- AÇIKGÖZ, Namık (2017), *Riyâzü 'ş-Şu 'arâ Riyâzî Muhammed Efendi*, KTB Yay. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0> (Erişim tarihi: 12. 08. 2019).
- AĞYILDIZ Hüsna Nur (2019), “İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi T445 Numarada Mecmuatül-Eş'ar Adıyla Kayıtlı Bir Şiir Mecmuası”, *TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, S. 16. s. 361-396.
- AKKUŞ, Metin (1991), *Nef'i Sanatı ve Türkçe Divânı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)*, Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- AKPINAR Şerife (2006), *Âgâh Dîvânı ve İncelemesi*, Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- AKSOYAK, İ. Hakkı (2018), *Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı*, KTB Yay. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0> (Erişim tarihi: 12. 08. 2019).
- AKYÜZ, Kenan, S. BEKEN, S. YÜKSEL (2000), *Fuzûlî Divanı*, Ankara: Akçağ Yay.
- ALICI, Lütfi (2004), “Tezkirelere Göre Kahraman Maraşlı Divan Şairleri”, *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 1, S. 2, s. 56-63.
- ALTOK, Zeynep (2012), “Nazire Mecmûalarına Tarihselci Bir Yaklaşım”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz Yay., s. 135-156.
- ALTUNER, Nuran Üzer (1989), *Safâî ve Tezkiresi*, Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- ARIKOĞLU, İsmail (1999), *Âlî (Edirneli Hüseyin Efendi) Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- ARSLAN, Tülin (2018), *İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi'ndeki Şr 60 ve 89 Numaralı Şiir Mecmuaları (İnceleme, Metin ve Mestap'a Göre Tasnifi)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- ATEŞ, Süleyman (1980), *Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meâlî*, Ankara: Kılıç Kitabevi.

- AYDEMİR, Yaşar; N. SAĞLAM (2012), “Mecmualar Aynasında Nâbî”, *Şair Nabi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay., s. 221- 244.
- AYPAY, İhsan (1992), *Nahîfî Süleyman Efendi: Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*, Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- BİLKAN, Ali Fuat (2014), “Nâbî, Yûsuf Nâbî Efendi”, *TEİS*, <http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6939> (Erişim tarihi: 13. 08. 2019)
- BİLTEKİN, Halil (1993), *Vak'a-nüvis Râşid Efendi ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- BOZASLAN, Seda Uysal (2012), “Enderunlu Mehmet Âkîf'in Mir'ât-ı Şi'r Adlı Tezkiresinin Muhtasar Bir Nüshası” *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 7/3, s. 2531-2568.
- BULAN, Halil İbrahim (1995), *Taybî Mehmed Çelebi Hayatı - Eserleri - Edebi Kişiliği*, Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.
- BULUT, Abdullah (1998), *Sofyalı Yusuf Rasih, Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Divanı'nın Tenkitli Metni*, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- COŞKUN, Ali Osman (1985), *Seyrekzâde Mehmed Âsım, Zeyl-i Zübdetü'l-Eş'âr*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- COŞKUN, Ali Osman (2009), “Seyrekzâde Mehmed Âsım” *DİA*, C. 37, s. 38.
- ÇETİN, İsmail (1993), *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)*, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- DİKMEN, Hamit (1991), *Seyyid Vehbi ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- DURMUŞ, İsmail (2006), “Mütenebbî”, *DİA*, C. 32, s.195- 200.
- EKİCİ, Hatice (2006), *Sahhâf Rüşdî ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- ERDEM, Melike (1994), *Bursalı Talib ve Divanı: Tenkidli Metin ve İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- ERDEM, Sadık (2013), “Yümnî”, *DİA*, C. 44, s. 52.
- EMÎRÎ, *Divânçe*, AEmnz40, İstanbul Millet Kütüphanesi Nüshası, vr. 7a-7b.

- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1965), “Hurûfilik ve Mîr-i Âlem Celâk Bîk’in Bir Mektubu”, *Türkiyat Mecmuası*, C. 14. İstanbul: İstanbul Edebiyat Fakültesi Basımevi, s. 92-110.
- GÜNAY Fatih (2001), *Raşid (Vakanüvis), Hayatı, Edebi Kişiliği, Divan’ının Tenkitli Metni ve İncelemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.
- GÜMÜŞ, Nevin (1992), *Yahya Nazîm Dîvânı I (İnceleme- Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- GÜRBÜZ, Mehmet (2012a), *Kâbilî, Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş’âr (Poems to Sing for the Leading Beautiful Beloved) (Millet Library, Ali Emiri Manzum No. 744-745) Part I: Transcription of the Text*, The Department of Near Eastern Languages and Civilizations, Harvard University.
- GÜRBÜZ, Mehmet (2012b), “Sözlü Kültür Belleğinde Bir Divan Şairinin İzleri: Cönklerde Nâbî”, *Milli Folklor*, S. 95, s. 54-62.
- GÜVEN, Ahmet Emin (1999). *Şair Hisarcıklızadeler*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yay.
- GÜVEN, Ahmet Emin (2000), *Kayseri’de Mecnualar*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yay.
- GÜZEL, Bilal (2012), *Kemiksiz-zâde Safvet Mustafa ve “Nuhbetü’l-Âsâr Min Ferâidi’l-Eş’âr” İsimli Şair Tezkiresi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- HARMANCI M. Esat, *Şinâsî Dîvânı*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
- HORATA, Osman (2013), “Esrâr Dede, Mehmed”, *TEİS*, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=13> (Erişim tarihi: 12. 08. 2019).
- İNALCIK, Halil (2003), *Şair ve Patron*, Ankara: Doğu-Batı Yay.
- İNCE, Adnan (2005), *Tezkiretü’ş-Şuarâ Sâlim Efendi*, Ankara: AKM Yay.
- İNCE, Adnan (2018), *Tezkiretü’ş-Şuarâ, Mirza-zâde Sâlim Efendi, KTB Yay.* <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57124,mirza-zade-mehmed-salim-tezkiretu39s-su39arapdf.pdf?0> (Erişim tarihi: 12. 08. 2019).
- İPEKTEN, Haluk (1990), *Nâ’ilî Dîvânı*, Ankara: Akçağ Yay.
- İSEN, Mustafa (1998), “Âdâb-ı Zurefâ”, *DİA*, C. 1, s. 335- 336.

KAHRAMAN, Bahattin (1995), *Vahîd Mahtûmî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Eserlerinin Tenkitli Metni*, Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi.

KARACAN Turgut (1991), *Bosnalı Alaeddin Sabit Divan*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay.

KAYABAŞI, Bekir (2013), “Zübdetü’l-Eş’âr”, *DİA*, C. 44, s. 515- 516.

KESİK, Beyhan (2014), “Mücib, Mustafa Efendi”, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2356> (Erişim tarihi: 12. 08. 2019).

KILIÇ, Atabey (1994), *Ahmed Neyli Dîvânı*, Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi.

KILIÇ, Atabey (2012). “Mecmua Tasnifine Dair”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz Yay., s. 80- 96.

KILIÇ, Muzaffer, B. ÇELİK (2017), “Bâkî’nin Gazellerine Ek ve Derzi-zâde ‘Ulû’ye Nazîreleri”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 18, s. 253-332.

KOÇAK Fatma (2006), *Fâik Mahmud ve Dîvânı*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

KÖKSAL, M. Fatih (2012). “Şiir Mecmualarının Önemi ve ‘Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi’ (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz Yay., s. 409- 431.

KÖKSAL, Fatih (2014), “Mes’ûd”, *TEİS*, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1321> (Erişim tarihi: 26. 08. 2019).

KÖKSAL M. Fatih (2015), “Kayserili Zeynîzâde Kadri”, *TEİS*, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1285> (Erişim tarihi: 02. 02. 2019)

KÖKSAL M. Fatih (2016a), *Yâ Kebikeç*, İstanbul: Kesit Yay.

KÖKSAL M. Fatih (2016b), “Cönklerde Divan Şiiri, Divan Şiirinde Cönkler”, *Milli Folklor*, S. 111, s. 28- 40.

- KÖKSAL M. Fatih (2017), “Divan Şiiri-Cönk İlişkisi ve “Cönk” Redifli Gazeller”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 37, s. 247-290.
- KÖKSAL M. Fatih (2018), “Yazma Mecmualara Dair Yeni Bir Tasnif Denemesi” *ICOESS 2. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi, Side/Antalya Bildiri Tam Metinleri Kitabı*, s. 87-92.
- KURNAZ, Cemal; M. TATÇI (2001), Mehmed Nâil Tuman Tuhfe-i Nâilî-Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri, *Ankara: Bizim Büro Yay.*
- KURNAZ, Cemal; Y. Aydemir, (2013), “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8/1, s. 51-64.
- KURTOĞLU, Orhan (2017), *Lebîb Dîvânı*, KTB Yay. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55756,lebip-divanipdf.pdf?0> (Erişim tarihi: 02.03. 2019).
- KURU, Selim S. (2012). “Mecmûaların İçine, Edebiyatın Dışına Doğru...”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz Yay., s. 17-29.
- KUT, Günay (1986), “Mecmu’a”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*, C. 6, İstanbul: Dergah Yayınları, s. 170- 173.
- KUTLAR, Fatma Sabiha (1988), *XVIII. Yüzyıldan Bir Şâir: İzzet Ali Paşa, Metin ve İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- KÜÇÜK, Sabahattin (1994). *Bâkî Dîvânı*, Ankara: TDK Yay.
- MACÎT, Muhsin (2006), “Nedîm”, *DİA*, C. 32, s. 510- 513.
- MACÎT, Muhsin (2013), “Nedîm”, *TEİS*, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=573> (Erişim tarihi: 13. 06. 2019)
- MENGİ, Mine (1995), *Mesihî Divanı*, Ankara: AKM Yay.
- MEREDİTH Quinn M., (2012), “Houghton Ms Turk 11 ve Kişisel Mecmûaların Söyledikleri ve Söyleyebilecekleri”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, İstanbul: Turkuaz Yay., s. 255-270.

Mes'ûd, *Mecm'û'a-i Eş'âr*, Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu 06 Hk 899: 1b-135a, Milli Kütüphane.

Mütenebbî, *Vahatü'l-Mütenebbî*, <http://www.almotanabbi.com/poemPage.do?pageId=387> (Erişim tarihi: 04. 06. 2019).

LEVEND, Agâh Sırrı (1984), *Türk Edebiyatı Tarihi I*, Ankara: TTK Yay.

OĞRAŞ, Rıza (1991), *Hoca Neş'et Divânı (İnceleme ve Tenkidli Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

OKUR, Mustafa (2006), *Dîvân-ı Vâli-i Amedî Hayatı- Eserleri -Edebî Kişiliği*, Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.

OĞUZ, Fatma Sabiha Kutlar (2017), *Arpaemîni-zâde Mustafâ Sâmî Dîvânı*, KTB Yay. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/56084,arpaeminizade-mustafa-sami-divanipdf.pdf?0> (Erişim tarihi 04.01.2019).

ÖZTÜRK, Furkan (2015), *Tezkire-i Silâhdâr-Zâde*, İstanbul: Dün Bugün Yarın Yay.

ÖZTÜRK, Murat (2014), “Dürrî-i Yek-Çeşm (Vâfi), Ahmed”, *TEİS*, <http://www.turkedebiyatiisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4731>

ÖZYILDIRIM, Ali Emre (2015), “Sâbit, Alâaddin (Ali)”, *TEİS*, <http://www.turkedebiyatiisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1846> (Erişim tarihi: 13. 08. 2019).

PALA, İskender (1989), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, C. 2, Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

SOLMAZ, Süleyman (2009), “Gülşen-i Şu'arâ (Bağdatlı Ahdî), <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10730,aggpdf.pdf?0> (Erişim tarihi: 10.01.2019).

SÖZER, Rabia (2018), *Emnî Burnaz Mehmed Ağa Dîvânı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

Süleymân Ârif, *Dîvân*, <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/2747> (Erişim tarihi: 02. 05. 2019).

TANYILDIZ, Ahmet (2013), *Tuhfe-yi Lutfî Türkçe-Farsça Manzum Sözlük*, İstanbul: Akademik Kitaplar.

TARLAN, Ali Nihat (1970), *Zâtî Dîvânı Gazeller Kısmı*, İstanbul : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.

- TARLAN, Ali Nihat (1998), *Fuzulî Divanı Şerhi*, Ankara: Akçağ Yay.
- TEKCAN, Münevver (2013), “Sâdîkî Afşar’ın Mecma’ul-Havâs’ı: Çağatay Türkçesinde Yazılmış Şâirler Tezkiresi”, *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8/13, s. 169-178.
- TIYBÎ, *Dîvân*, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi, Y. 0574.
- TUNCER, Eda (2016), *Sükkerrî Dîvânı Sözlüğü, [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi
- ULUDAĞ, Erdoğan (1992), *Şeyhülislâm Bahâyî Divânı*, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk. Üniversitesi.
- UZUN, Mustafa (2003), “Mecmua”, *DİA*, C. 28, s. 265- 268.
- ÜNVER, İsmail (1993). “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *Ankara Üniversitesi*
- DTCF Türkoloji Dergisi*, XI (1) s. 51-89.
- ÜZGÖR, Tahir (1991), *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân’ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, Ankara: AKM Yay.
- ÜZGÖR, Tahir (1995), “Fehîm-i Kadîm”, *DİA*, C. 12, s. 295-296.
- YAKAR, Halil İbrahim (2014), “Kadrî, Abdülkadir Çelebi”, *TEİS*, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4403> (Erişim tarihi: 04. 07. 2019).
- YILDIRIM, Ali (2009), *Kâmî Dîvânı (Edirneli Efendi Çelebi) Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Dîvânının Tenkitli Metni*, Ankara: MEB Yay.
- YILDIZ, Ayşe (2014), “Fehîm-i Kadîm”, *TEİS*, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4364> (Erişim tarihi: 13. 06. 2019).
- YILMAZ, Kaşif (1996), “Güftî”, *DİA*, C.14, s. 218-219.
- YILMAZ, Ozan (2008), “Metin Te’sisinde Şiir Mecmualarının Katkısına Bir Örnek: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 5214 Numaralı Mecmua ve Muhtevası”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, C. 1, s. 255- 280.
- ZAVOTÇU Gençay (2017), *Rızâ Tezkiresi*, KTB Yay. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60735,riza-tezkiresipdf.pdf?0> (Erişim tarihi: 12. 08. 2019).

ŞAİR ADLARI DİZİNİ

Şābit, 174, 175, 176, 177, 178, 179,
 180, 181, 182, 183, 184, 185,
 186, 187, 188, 189, 190, 191,
 192, 193, 194, 195, 196, 197,
 198, 199, 200, 201, 202, 203,
 204, 205, 206, 207, 208
 Âgâh, 25
 Âgâh, 144, 145, 163, 428, 429
 'Âlî, 366, 367, 431, 432
 Âlî (Edirneli), 25
 Âlî (Gelibolulu), 25
 Ârif, 25, 43
 'Ârif, 168, 285, 342
 'Âsım, 24
 'Âşım, 379, 380, 389, 449, 450,
 451, 452, 453, 455, 456, 474
 Bahâ'î, 25
 Bahâ'î, 357
 Bahāyî, 440, 443
 Bâkî, 21, 27, 32, 34, 35, 40, 41
 Bākî, 208, 209, 210, 211, 212, 213,
 214, 215, 216, 217, 218, 219,
 220, 221, 222, 223, 224, 225,
 226, 227, 228, 229, 230, 231,
 232, 233, 234, 235, 236, 237,
 238, 239, 240, 342, 445, 495,
 496
 Beyânî, 25
 Beyānî, 432, 434
 Cezmî, 25
 Cezmî, 350, 351
 Dürri, 25
 Dürri, 343, 345, 413, 496
 Emîrî, 23, 36, 37
 Emîrî, 157, 158, 159, 160, 161,
 162, 163, 164, 165, 166, 167,
 168, 169, 170, 171, 172, 173,
 174
 Fâmî, 25
 Fāmî, 351
 Fasîh, 25
 562

Fasîh, 347
 Fâyık, 25
 Fâyık, 356, 357
 Fehîm, 22, 35, 36, 37
 Fehîm, 261, 262, 263, 264, 265,
 266, 267, 268, 269, 270, 271,
 272, 273, 274, 275, 276, 277,
 278, 279, 280, 281, 282, 283,
 284, 285, 286, 287, 288, 289,
 326, 419, 423, 426, 428
 Fuzûlî, 18, 25, 32, 33
 Fuzûlî, 432, 434, 441, 442, 496
 Güzârî, 25
 Güzârî, 367
 Hâmî, 24, 31, 35
 Hāmî, 354, 355, 456, 459, 460, 461,
 462, 463, 464, 465, 466, 467,
 468, 469, 470, 472, 475, 477,
 478, 480, 481
 Hanîf, 25
 Hānîf, 494
 Hâsirî, 25
 Hâsirî, 336, 337, 340
 Haylî, 26
 Hāylî, 196, 495
 'İsmetî, 26
 'İşmetî, 367
 İzzet, 26, 34
 'İzzet, 364
 Kadrî, 26
 Kādrî, 346, 442
 Kāmî, 26
 Kāmî, 497
 Kavsî, 26
 Kāvsî, 353
 Kemâlî, 26
 Kemālî, 348, 349
 Lebîb, 25, 31, 40
 Lebîb, 47, 49, 50, 52, 57, 59, 62,
 72, 73, 75, 499
 Mahtûmî, 453

Mes'ûd, 17, 18, 19, 20, 26, 41
 Mesihî, 26, 27
 Mes'ûd, 501
 Mezâkî, 25
 Mezâkî, 349, 361
 Misâlî, 26
 Mucîb, 26
 Mucîb, 354
 Murâdî, 25, 31
 Murâdî, 445, 446, 447
 Münîb, 26
 Münîb, 363
 Nâ'ilî, 24, 38, 39
 Nâbî, 19, 20, 31, 32, 33, 34, 35, 36,
 37, 38, 40
 Nâbî, 81, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93,
 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101,
 102, 103, 104, 105, 106, 107,
 108, 109, 110, 111, 112, 113,
 114, 115, 116, 117, 118, 119,
 120, 121, 122, 123, 124, 125,
 126, 127, 128, 129, 130, 131,
 132, 133, 134, 135, 136, 137,
 138, 139, 140, 141, 142, 143,
 144, 165, 436, 439, 440, 441,
 465, 466, 495, 498, 499, 500
 Nahîfî, 25, 40
 Nahîfî, 496, 500
 Nâ'ilî, 290, 291, 292, 293, 294,
 295, 296, 297, 298, 415, 443
 Nâmî, 25
 Nâmî, 371, 372
 Nazîm, 18, 26
 Nazîm, 363
 Nazmî, 25
 Nazmî, 358, 366
 Necâtî, 445
 Nedîm, 18, 22, 30, 35, 36, 38, 39
 Nedîm, 53, 58, 60, 265, 369, 370,
 371, 372, 373, 374, 375, 376,
 377, 378, 380, 381, 382, 383,
 384, 385, 386, 387, 388, 389,
 390, 393, 394, 395, 396, 397,

398, 399, 400, 401, 402, 414,
 447, 448, 449, 450, 451, 497
 Nef'î, 26
 Nef'î, 500
 Neş'et, 17, 26, 493, 494
 Neşâtî, 24
 Neşâtî, 334, 335, 336, 338, 339,
 342, 343, 347, 348
 Neylî, 26, 35
 Neylî, 473
 Râmî, 25
 Râmî, 309, 346, 347, 349
 Râsih, 25
 Râsih, 355, 356, 364, 365
 Râşid, 25
 Râşid, 362, 412
 Re'yi, 26, 35
 Ref'etî, 26
 Ref'etî, 497
 Re'yi, 400
 Rif'at, 26, 405, 492
 Riyâzî, 26
 Riyâzî, 352, 353
 Rûhî, 439, 440
 Rüşdî, 26
 Rüşdî, 359, 360, 361
 Rüşdî (Sahhaf), 26
 Sa'dî, 25, 39
 Sâbit, 21, 31, 33, 34, 38, 39
 Sâdik, 26
 Şâdik, 430
 Sa'dî, 340, 341, 471
 Sâhib, 17, 25
 Şâhib, 350, 360, 361
 Sâmi, 25, 28, 39, 40
 Sâmi, 368, 392, 403, 404, 405, 497,
 498
 Sâyib, 26
 Şâyib, 411
 Sırrî, 26
 Sırrî, 358
 Sükkerî, 26
 Sükkerî, 344
 Şehrî, 13, 23, 36, 37, 40

Şehrî, 241, 242, 243, 244, 245, 246,
247, 248, 249, 250, 251, 252,
253, 254, 255, 256, 257, 258,
259, 260, 282, 416, 417, 418,
434, 435, 499
Şinâsî, 26
Şinâsî, 352
Tâcî, 26
Tâcî, 413, 414
Tâlib, 26
Tâlib, 410
Tıybî, 23, 37, 39
Tıybî, 315, 316, 317, 318, 319, 320,
321, 322, 323, 324, 325, 326,
327, 328, 329, 330, 331, 332,
333, 334, 434, 435
Ulvî, 26
‘Ulvî, 497

Vahîd, 375
Vahîd (Mahtûmî, 25
Vâlî, 24, 35
Vâlî, 146, 147, 148, 149, 150, 151,
152, 153, 154, 155, 156, 157,
474, 475, 496
Vecdî, 23
Vecdî, 299, 300, 301, 302, 303,
304, 305, 306, 307, 308, 309,
310, 311, 312, 313, 314, 315,
498
Vehbî, 18, 24, 31, 36
Vehbî, 392, 393, 406, 407, 408,
409, 410, 447, 448, 454, 498
Zamîrî, 26
Zâtî, 26, 31
Zâtî, 341